M. S. en 4.º pergamino regular, con 803 paginas.

in Aristotelis Logica, commentarii, authore Josepho de Fenal

anno 1720

Rotulata

Logica de Fena.

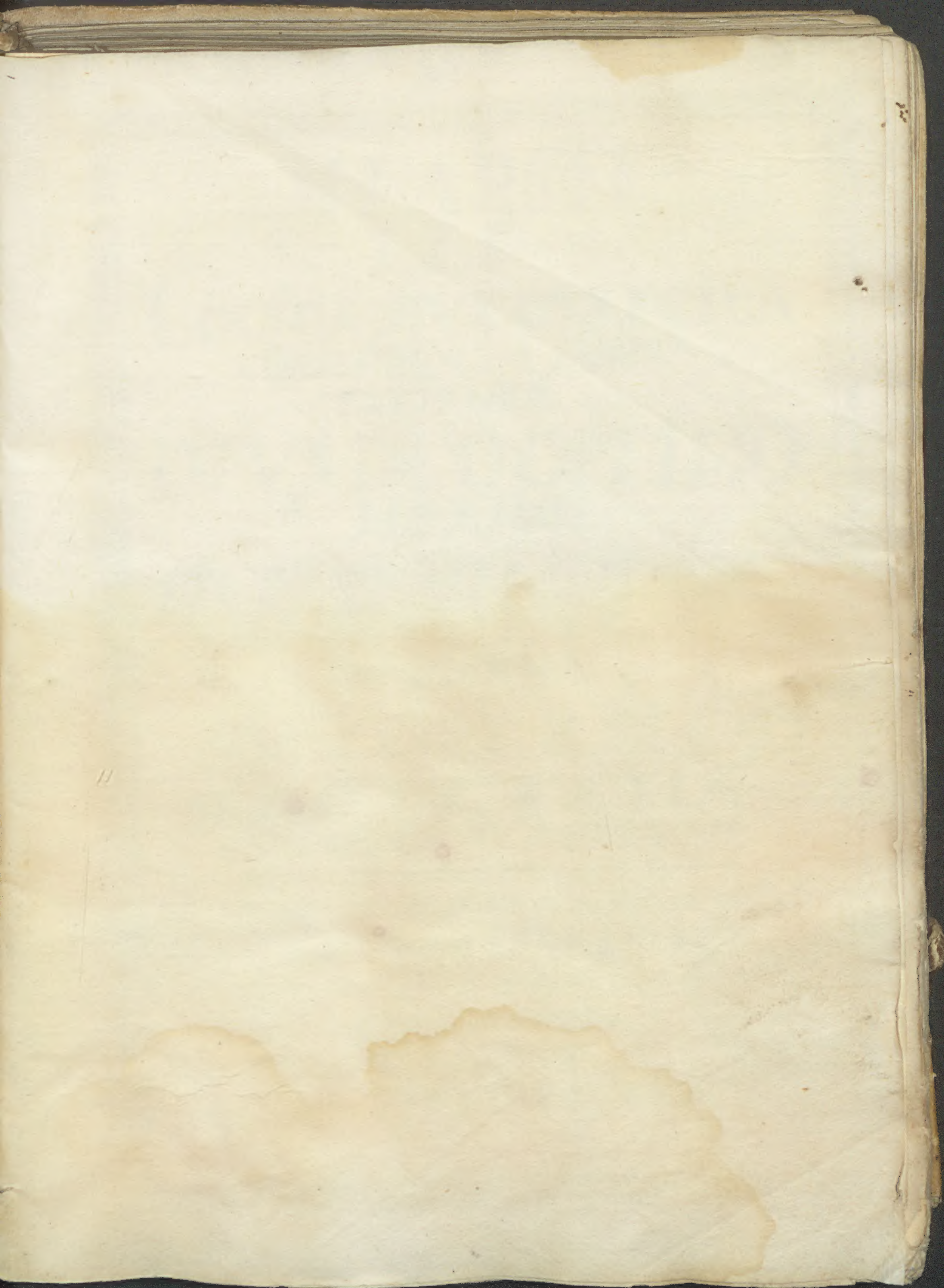
Lues Canano

Lues Cancino

Luis Cancino

Luis Cansino

Luis Cansino

IN ARISTOTE-
LIS
LOGICA, SIVE DIALECTICA
COMMENTARIAE DISPU-
TATIONES.

OPUS DEO OPTIMO
MAXIMO,
EIUSQUE IMMACULATAE
VIRGINI MATRI EX AN-
IMO SACRUM.

AUTORE R. P. M. JO
SEPHO DE TENA
IN COLEGIO D. HERME
NEGILDI, É SOSIETATE JESU,
OPUSQUE HOC SCRIPTUM
Á LUDOVICO CANI
NO EJUS DISIPULO,
PRAE SCRIPTUM
ANNO D
MINI. MDCCXX.

Praelocutio

Adest jam praestantissima illa facultas, cujus praeclara dignitas, nobilitasque eximia satis ex solius nominis apelatione innotescit: Philosophia etenim rationalis, sive Logica aut Dialectica, candidatos suos, et nobilitat, et dignos reddit, ut inter reales meritò   quin sive Logica, nescio, an rationis nomen usurpare sibi possit; sed consultis ejus laudibus, et utilitate silentio praetermissis; vos siquidem omnes quotquot addiscendae gratiâ festinantes accurrentis non meliore ipsius laudis, dignitatisque argumentum instructio: quam ob rem ad argumentum nostrum accedamus. Opus in disputationes, disputationes in capita, capita que in sectiones de more nostro dividemus.

DISPVTATIO PRIMA
DE
PROEMIALIBVS
LOGICAE

CAPVT PRIMVM DEFINITVR, ET DIVIDITVR LOGICA,

Sectio prima logica definitur et ~~dividi~~ definitur &

1 Omnibus aliis praeclarissimis nominibus quibus doctores ac nobilissimas facultates nobilitarunt duo praecipua sunt quae eius naturam plane exprimunt: dialectica videlicet et logica: quamquam [illegible] hoc discrimen inter utramque constituebant multi, quod primum [illegible] facultatem disserendi ex probabilibus octo topicorum [illegible] libris comprehensam; secundum vero [illegible] conficiendi demonstrationem quae in quatuor libris analyticorum exponitur, significaret; [illegible] [illegible]. Postea disserendi artem in discrimen [illegible] usurpatur. Logica vox originem trahens a graeca voce logos quae sermonem, et rationem sonat quia agit de actibus intellectus quibus ratio sermone continetur: [illegible] [illegible] dicatur [illegible] [illegible] hoc dialectica appellatur sive ut vult Augustinus disputatrix, dum modum disserendi nobis tradit.

2 Logica primo dividi solent in naturalem et artificialem. Naturalis est illa naturalis vis, seu virtus, sive lumen [illegible] ad conficiendum; [illegible] virtus hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] quam omnibus ipsa [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible]

2

loga naturalis dicuntur prima dictamina naturalis rationis lumi[illegible]
ne [illegible]
[illegible]
[illegible] in inveniendis [illegible] materia artificialis loga
[illegible] dirigitur ad
recte discurrendum [illegible]
[illegible]
et [illegible]
ut jam vides divisio hac [illegible] propria [illegible] prima [illegible]
loga naturalis [illegible] vel solum [illegible] accidentalis [illegible]
[illegible] sed quidquid de hac divisione sit, solum de loga
artificiali loquendum nobis est, cujus possibilitatem [illegible]
demonstrat, [illegible] autem vos ipsi scribentis, et a[illegible]
integrum hunc annum comprobatio [illegible].

3 Loga ergo artificialis definitur
scientia directiva intellectus ad recte discurrendum. Rectitudo definitionis
constabit ex dicendis: genus est conceptus scientia directiva, per quem
loga cum aliis scientiis directivis convenit, a quibus per reliquam
definitionis differt; [illegible] scientia, licet discurrendo [illegible]
[illegible] suum obtineat, tamen non docet modum discurrendi, differt
etiam a rhetorica [illegible] docet modum disserendi [illegible]
tamen intendit [illegible] ad actus intellectus [illegible]
voces, et [illegible] sonat suam rectitudinem intendit [illegible]
intendit [illegible] loga argu[illegible] [illegible] diregere, [illegible]
[illegible] argumentationem [illegible]. Sed ut melius definitionem capia[s]
[illegible] verbum discero in definitione [illegible] pro triplici mo[do]
[illegible]

[illegible] Cliae [illegible]
[illegible] ductionem, [illegible] contra quosdam [illegible]
[illegible] definiunt [illegible], vel [illegible] interrogatione concludunt, [illegible]
[illegible]

Nota [illegible] logicae [illegible]
[illegible]
[illegible] probationem [illegible]
[illegible] tale praeceptum [illegible], ut recta [illegible], illud [illegible]
[illegible]
[illegible] definiendi [illegible]
[illegible], et argumentandi [illegible] regulis, et [illegible]
[illegible]andi, illustrandique [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] apud [illegible]

Sectio Secunda
Logica [illegible]
tur.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

4.

[illegible] tia inhaerens quae ex repetitione actuum generatur [illegible] re, et haec logica habitualis dicitur, cujus munus est facilitare [illegible] [illegible] ad [illegible] generandos et producendos. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] topica et [illegible] [illegible] [illegible] Topica in probabilibus [illegible] [illegible] probabiliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

6 [illegible]

[illegible]

[illegible] Patres Toletanus quaestione 2 proemiali asserunt, logicam docentem esse [illegible] logicam consideratam independenter ab usu, seu exercitio regularum logicae; [illegible] utentem esse ipsam logicam habentem usum suae directionis et modo [illegible] [illegible] [illegible] cujuslibet [illegible] [illegible] [illegible] explaco-

ne, [illegible] ac genere non verum, sed [illegible] D: dua vero perti[illegible] tias [illegible] per diversos status [illegible] loga [illegible] ca, [illegible] ex [illegible] et in [illegible]; [illegible]: [illegible] explatio [illegible] [illegible] vatione antiquorum, presertim grecorum, dividentium loga in loga a rebus abscissa, et loga rebus [illegible] [illegible] [illegible] batur qua D [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] det [illegible]. Loga [illegible] rebus concreta apelabatur [illegible] [illegible] [illegible] videlicet eadem loga quatenus absolute, et in [illegible] secundo [illegible] modum sciendi indeterminata materia. Explatio haec non placet [illegible] [illegible] in questione de nomine, in qua cum pluribus [illegible] sentiendum.

§ [illegible]

Loga ideo dicitur utens, [illegible] [illegible] sua materia [illegible] [illegible] inducendo in illas formam modi sciendi sicut artifex dicitur uti lapidibus ad domum construendam quando illos [illegible] in forma domus, [illegible] dicitur uti materia [illegible], quando in illam introducit formam [illegible], [illegible] dicitur utens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in con[illegible] [illegible] [illegible], sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtute [illegible] [illegible] [illegible] actualiter operatur, [illegible]: sed stat, quod loga [illegible] [illegible] [illegible] directiva [illegible] [illegible] [illegible] materia ad constituendum modum sciendi [illegible] ideo sit modus [illegible]

[illegible] sit modus sciendi [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loga [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] argumentatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] si aplicetur [illegible] definitiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] in definitione formatione et [illegible] [illegible] [illegible] regulas [illegible] [illegible] modus sciendi, illa non dicuntur [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]

Sectio 2 Objectiones.

9 Sed dices omnis actus aliarum scientiarum si conformetur regulis logicae dicitur logica utens: ergo logica utens erit quilibet modus sciendi in qualibet materia. Distinguo ans. omnis actus aliarum scientiarum conformetur regulis logicae dicitur logica utens, si ly logicae sit in casu nominandi, nego ans, quia actibus aliarum scientiarum cum non conveniat denominatio logicae, nequit ipse logicam in recto convenire possit, si ly logicae sit in casu auferendi, et obliquo, omitto ans: quia actus aliarum scientiarum sunt quidem usus regularum logicae non vero sunt proprie utentes regulis nam hoc solum convenit habitibus aliarum scientiarum, vel intellectui quando eliciunt actus regulis conformes; sicut artifex dicitur utens regulis quando efficit opus illis conforme, ipsius autem operis effectio melius, et verius usus regularum dicitur, quam utens regulis. Sed nihil homines hac locutione omissa nihil contra nostram explicationem inferunt: quia omnes dicere debemus nec actus, nec habitus aliarum scientiarum uti regulis logicae tanquam materia, sed ad summum tanquam causa exemplari ex cujus directione, vel ad cujus imitationem, opus efficitur.

10 Physica vero quando ita argumentatur: omne compositum substantiale constat materia prima; sed homo est compositum substantiale: ergo constat materia prima. Utitur regulis syllogisticis non tanquam materia, sed tanquam causa exemplari, et in hoc sensu logica utens dicitur, sicut artifex utens regulis logicae, sic syllogismus formatus dicitur usus regularum. Inferatur hinc, solum logicam accipi [illegible] nominari posse utentem materia logicae quando applicatur ad materiam [illegible] differentem in qualibet materia; quod nos solum dicimus [illegible] et conformius sensui dictionis logica utentem et docentem.

[illegible] ad argumenta contraria dicimus sic. Constat etiam quid dicendum de modo sciendi intra proprias materias logicæ, v.g. [illegible] hac definitione divisionis, definitio est modus sciendi [illegible] distinguens: seu actus [illegible] dicitur proprie [illegible] [illegible] intra [illegible] scientiarum seu intra logica [illegible] [illegible] in hac [illegible] applicatione [illegible]

11 Iuxta [illegible] explicationem [illegible] huiusmodi [illegible] proprie [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] noam [illegible] [illegible] cujusmodi actus proprie [illegible] logica [illegible] denominatur [illegible] [illegible] in ordine ad [illegible] conficiendas in qualibet materia infertur hinc denominationes [illegible] ad [illegible] quia logica [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] hæc denominatio est [illegible] [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] contra [illegible], et alios logica [illegible] [illegible] [illegible] secundum [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] quando [illegible] [illegible] quia licet [illegible] [illegible] quod [illegible] ad [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] materia [illegible].

Sectio tertia.
Incidens dubium Solvitur.

12 [illegible] dubitatur [illegible] [illegible]

8

loq. utentis: affirmant Scotistae, et Tomistae ordinarie cum Suarez negant communiter nostrates cum Patre Ubiedo quos etiam communiter sequuntur. Convenio a nostris; ad dictis vero sectione ante facilis est negativa resolutio, quam ut probent suppono, habitum acquisitum, cum sit facilitas ad actus similes illis a quibus generatus est, non esse multiplicandum, ubi non datur specialis difficultas vincenda, suppositum commune est apud doctores, ex quo infero quod si non datur specialis difficultas vincenda ab habitu, qui distinctus, et ab habitu loq. docentis, talis habitus esse admittendus non est; at qui haec difficultas non datur: ergo habitus loq. docentis non distinguitur ab habitu loq. utentis.

13 Minorem probo nam difficultas in modo sciendi concluendo v.g. duplex est vel ratione materiae circa quam concludendus est, vel ratione formae v.g. difficultas in formando syllogismo circa materiam theologiae provenire potest et ratione obiecti, et ratione formae vel structurae, quam habere debet ut recte concludat; sed ad vincendam [illegible] requiritur habitus distinctus: qui sit habitus loq. utentis: ergo. Probo minorem: nam difficultas ratione materiae vincenda est ratione habitus theologiae: difficultas autem ratione formae, et structurae vincitur ratione habitus loq. docentis: ergo. Probo tamen secundam partem: nam qui facilis est in cognoscendis, et perscribendis regulis, et praeceptis pro recta argumentatione facile argumentum efformabit si ratione materiae non retardetur: ergo difficultas illa talis, sive ratione formae vincitur ratione habitus loq. docentis.

14 Objicitur: intellectus instructus habitu prudentiae dictante quid, et quomodo sit operandum non indiget alio habitu prudentiae executivo, sive quod illud dictamen exequatur: nam licet sit difficultas vincenda in executione actus fidei v.g. ea difficultas non est ratione prudentiae, sed ratione materiae, seu obiecti actus fidei, eo quod eius obiectum sit supernaturale, obscurum et c. proponatur, ac proinde ut talis difficultas superetur sufficit habitus fidei [illegible] similiter. Probatur aliter, et praecipue ex nostra [illegible] pro loq. docente, et utente: nam cum loq.

utens actualis non distinguatur a logica docente actuali, nec habitus logicae utentis distinguetur ab habitu logicae docentis. Igitur sicut logica docens denominatur utens prout in actu 2° dirigit, exercet etiam suam vim directivam in constructione modi sciendi, sicut usus logicae, factus ex directionis ipsius logicae utentis denominans: ita etiam eiusdem denominationem refundet in unum actum logicae docentis proximum. Ergo habitus logicae docentis, et utentis non sunt habitus alii.

15 Sed dices: in reliquis artibus habitus applicandi regulas artis, et eliciendi actus conformes regulis distinguitur ab ipso habitu docente, sive ab arte ipsa, quidem debet et in logica ars [illegible] nobis [illegible] ... Thyno [illegible] [illegible] regulas artis [illegible] pluribus difficultatibus, [illegible] admovendi et citharam pulsandi et universaliter omnes artes [illegible] audendo praecepta [illegible] exercenda acquirunt [illegible]. Respondere potest [illegible], quia probat non [illegible], possumus enim dicere in [illegible] artificii difficultatem [illegible] praecepta [illegible] defectu habitus utentis, sed [illegible] bene et tradere et infundere habitus docentis [illegible] artis.

16 Respondeo nihilominus omisso arte [illegible] dispari[illegible], sicut in reliquis artibus facultas exequendi praecepta distinguitur ab intellectu habitus docens in [illegible], et [illegible] intellectum, quem instruit, inde [illegible] habitu [illegible] [illegible] [illegible] facultas [illegible] et executiva [illegible] nobis, unde unus [illegible] habitus sufficiens erit ad [illegible] utendum. Sed [illegible] in hac de voce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

17

utentis prout logica denominatur utens sua praxi, et secundo denominativa: si enim habitus logicae utentis usurpetur pro habitu utente regulis logicae tunc sentit distinctus erit ab habitu docente; quia nimirum habitus ille erit scientia vel alterius facultatis, intra quam modum sciendi quo usus regularum logicae conformatur, sed hinc nihil contra nos infertur. Dices iterum: habi-
17) tus distinguuntur per actus, sed habitus logicae docentis, et actus logicae utentis sunt distincti, ergo et habitus. Minor probatur: actus logicae docentis sunt regulae et praecepta et actus logicae utentis sunt modus sciendi, sed et regulae distinguuntur a modis sciendi praefertim intra materias aliarum scientiarum: quod confirmatur, si logistimus intra materiam scientiae, ergo actus logicus: quod generat habitum logicae; sed non logicae docentis, ergo utentis. Respondeo distinguendo maiorem habitus distinguuntur per actus a quibus generantur, concedo; per actus a quibus extrinsece denominantur non, maiorem distinguo etiam minorem, sed actus secundum diversa a quibus denominatur logica utens sunt distincti ab actibus logicae docentis, concedo: actus qui utentes denominantur, seu actus logicae utentis, sunt distincti ab actibus logicae docentis non, minorem: cuius probatio supra patet distinguenda.
18) Parrago Cum igitur habitus logicae utentis generetur ex actibus primis logicae utentis et hi actus non sunt distincti ab habitu logicae utentis actualis, inde habitus non esse distinctum, sed omnino secundum ad confirmationem distinguo minorem, syllogismus scilicet actus logicus passive, sive per modum obiecti concedo maiorem; et actus logicus active, non maiorem: quia cum non versetur circa obiectum logicae, nec intellectus dirigat actus logicae, erit tamen obiectum logicae, quatenus ab illo logica dirigit, habitus autem logicae generatur solum ex actibus logicis [illegible] et active [illegible] [illegible] directivis, non autem ex actibus logicis [illegible] [illegible] [illegible] quibus utens generabit habitum, patet solutio etc.

Sectio Quarta
Logica ars est, et Scientia

Artes aliæ liberales, mecanicæ aliæ, seu serviles dicuntur. Ars liberalis 19
dicitur cujus opus magis exercetur animo, quam corpore, inde q. liberalis di-
citur vel quia hominem liberum facit, vel quia magis ratione utatur, quam ar-
tes serviles, quarum opus magis corpore, quam animo exercetur: hinc q. mecanicæ
dicuntur: et septem liberales artes sunt quædam animi pulcritudo, honoratus, et
libamen; mecanicæ autem magis lucri gratia, quam ad animi honorationem assumun-
tur. Septem liberales artes sequenti carmine comprehensæ communiter assig-
nantur.

Lingua, Tropus, Ratio, Numerus, Tonus, Angulus, Astra.

Scilicet geometria, Arithmetica, Astrologia, Musica, dialectica, rhetorica, grammatica. Septem aliæ serviles, aut mecanicæ, scilicet agricultura, venatoria, militaris, [illegible], Quirurgia, [illegible], et Nautica, quæ in hoc [illegible] carmine continentur.

Rus, nemus, Arma rates [illegible], lana faber. [illegible]

sed nona omnes artes quæ manu, aut corpore exercentur communi nomine mecanicas appellari, et militarem, et alias, quem specialem quandam majoris dignitatis [illegible], sed hæc omnia de voce sunt.

Sit q. prima conclusio: logica ars conclusio [illegible]- 20
tur habetur, ex Aristotile, et Divo Thoma: Probatur: [illegible] ut ex Aristotele [illegible]
[illegible] [illegible] medio, [illegible] vero dirigere [illegible]
[illegible] ut agat opus [illegible] mores non pertinens; sed talis [illegible]
[illegible] vero [illegible] modum [illegible] definitiones [illegible] dirigit [illegible]
ut [illegible] quo non pertinet per se ad honestatem, moralem q. [illegible]
quod intellus non fit agere liberum. Nam [illegible] mediate [illegible] liber intellus [illegible]

12

actio, quatenus h... per ea in parte voluntatis elicientur, resp. inde distant prudentia a logica quae dirigat per se ad opus exterius; quia hoc ad summum erit proprium artis mecanicae; sed licet philosophus diviserit virtutem intellectualem in quinque species, artem scilicet, scientiam, prudentiam, sapientiam, et intellectum; quae eadem virtus non potest esse simul prudentia, et ars; sed logica est prudentia: ergo non est ars: respondetur non concedentiam: quia divisio illa non est in species infimas, sed subalternas; vel est per membra realiter distincta, sicut divisio boni in honestum, utile, et delectabile, quae membra possunt eidem entitati convenire.

21 Sit secunda conclusio: logica est scientia. Conclusio haec communi scholarum consensu vera habetur contra Spinulam, et [illegible], sed ut clarius procedam suppono, scientiam stricte loquendo dividendam esse cum philosopho primo posteriorum capite 3 in primam, et secundam, sive in immediatam, et mediatam. Prima est notitia evidens, et indubitabilis rei in se ipsa; secunda est notitia evidens rei per causas: prima vocatur philosophis indemonstrabilis; est enim notitia earum rerum, quarum causas, seu rationes a priori quaereret, nemo ergo audiens prima principia quodlibet vel est, vel non est, totum est maius sua parte et similia sic recte ea intelligat interrogat, quare? ideo principia haec prima principia per se nota, et indemonstrabilia vocantur. Secunda [illegible] demonstrativa, quia [illegible] ratiocinatione nititur, communiter definitur, notitia certa, et evidens ex principiis, et praemissis evidentibus deducta; de scientia in hoc secundo sensu procedit quaestio in hoc ...

22 Probatur nunc conclusionem: quia logica est notitia certa, et evidens ex praemissis certis, et evidentibus deducta: ergo logica est scientia. Consequentia legitima est; antecedens probatur in his regulis v.g. definitio debet esse clarior definito, quodlibet membrum dividens debet minus patere toto diviso, quas ex praemissis certis, et evidentibus logica deducit, prima sic: omnis explicatio debet esse clarior re explicata; sed definitio est explicatio definiti: ergo definitio &c. Secundam vero sic: quodlibet.

sed pars debet esse minor toto secus ac pars, sed quodlibet membrum dividens est pars totius divisi: ergo quodlibet membrum &c. [illegible] quia praemissa utriusque discursus evidentes sunt ut patet, similiter demonstrantur alia regulae tam pro definitione, quam pro divisione, et argumentatione, quae primario logicam constituunt, ut constat ex nostris praeviis disputationibus, et praecipue ex quarta, ubi de modo sciendi egimus: ergo logica est notitia certa, et evidens ex praemissis certis, et evidentibus deducta; logica enim nil aliud quam collectio ex regulis et praeceptis intellectum dirigentibus ad recte discurrendum; cum ergo regulae demonstrentur logica absolute scientia demonstrativa erit; logica, inquam, habitualis scientia habitualis, sive habitus scientificus erit, sicut logica actualis scientia actualis, sive [illegible].

23 Dices ex Spinula, quod definitionem datam pro scientia non aquiescit, eo quod non expellit ut ipse ait, scientiam esse de obiecto imbarabili quod probatur ex praecipuo scientiae proprio esse probat ex Aristotele primo Posteriorum capite secundo, et sexto Ethicorum capite 3 atque in hoc inquit Spinula ars a scientia discriminatur, quod ars sit de obiecto contingenti; scientia vero de necessario. Sed dicendum, definitionem datam rectam esse. ex plane [illegible] obiecti, non quam Spinula quaerit sed quae a reliquis doctoribus exigitur obiectum scientiae necessarium debet esse non in existendo, aliter, sola Theologia scientia esset, sed in verificando, ut si scientia enuntiet obiectum non existens necessarium sit obiectum ita esse ut enuntiatur; si autem illud enuntiet ut possibile, vel ut futurum, obiectum non aliter se habebit in se; hoc autem satis explicatur dicendo, scientiam esse notitiam claram et [illegible] ex principiis infallibilibus inferentibus, obiectum esse ut cognoscitur.

24 Dicemus [illegible]

[illegible]

[illegible]

in se conformando aliquam mutationem: ab ipsa enim etiam fit ex contingens necessarium et contingens et necessario confratur scientia affirmativa, quo contingentiam unde habeat rationem materiae fundando, et immutabile quamvis sit objectum, aut materia artis possit sic [illegible] se habere possit v.g. existere, vel non existere: loquor [illegible] erit, et ars (velit nolit [illegible]) scientiam, in quam, quia ars se habeat [illegible] dico, et in talibus est ars, et scientia practica erit quatenus positive conducat ad ejusdem [illegible] effectionem.

25 Nota hic: quod quamvis artes tenentes demonstrant aliquas artis conclusiones tamen ars ipsa (mechanica scilicet, et quae scientia non sit) hoc non demonstrat per accidens enim existeret, quod [illegible] in quo loquus sit: sic sutor patet [illegible] explicare quae ad suam artem spectant [illegible] tamen hoc per se convenit artis sutoriae, sed per accidens ratione [illegible] dum: patet hoc, nam ars [illegible] salvatur in amente [illegible] conficiendi calceos v.g. [illegible] tamen hic demonstrationes [illegible] artis: quia hoc accidentaliter [illegible] arti, et ab arte non pertinet: at logica objectum suum demonstrat rationem [illegible] reddere tenetur logica [illegible] de rectitudine sui operis.

26 Nota secundo non obstare nonnullis [illegible] in logica principia de quibus logica suas regulas demonstrat hoc [illegible] sive logicae, sed communia etiam aliis facultatibus: [illegible] enim principia communia [illegible] aliis [illegible] facultatibus [illegible] tamen [illegible] in usu philosophiae [illegible] accommodata [illegible]

conclutiones deducit loga sint hoc modo exoptia et facil. in communes [illegible]

27 [illegible]

Sectio Quinta
Argumenta solvuntur.

28 [illegible]

29 Nec proinde concedo ... negando illationem ...
toria scientia in sententia logica ... stabit circa ...
at ... intentio probatur combleditur ... relationem per demonstrationem acquisitas, sed facultas illa qua ratione, at ... intelligentia probatur propria, et prope scientia nomina ... ad rationem Gabardi non absolute morem, quam esse aperte falsam his rationibus convincitur: id quo acquiritur evidenter veritas, veritas evidens non est; sed per premissas legitimas recte demonstrationis acquiritur evidenter veritas conclusionis: ergo premissae recte argumentationis non sunt veritates evidentes. Insuper cognitio rei per causas est discursus; sed discursus non est scientia, est enim id quo acquiritur scientia: ergo cognitio rei per causas non est scientia, contra hoc est contra Gabardum, apud quem scientia est definitive cognitio rei per causas. Prima ratio minor non urget: quia licet aliquid, quo aliud acquiritur non sit ejusdem speciei cum illo, ut accidit in exemplis probationis, at datur etiam aliquid, quo aliud acquiritur, quod sit ejusdem speciei cum illo.

Ratio est: quia non repug-
30 nat, quod instrumentum, et opus cui inservit, sit ejusdem naturae: sic malleus est instrumentum ad conficiendum malleum, et forceps instrumentum ad conficiendas forcipes; et similiter logica quamvis instrumentum sit ad scientias acquirendas, erit etiam scientia, si rationem scientiae participet; at quin ut probavimus et illam participat ergo ad summum igitur infertur, logicam non esse scientiam ad quam acquirendam ipsa tanquam instrumentum deserviat (omisso quod logica dicatur instrumentum ad alias scientias proprius, enim, et malleus dicatur ars instrumentalia, quam instrumentum; sicut malleus etiam dicetur scientia modi sciendi, quam modus sciendi; sive num quod ipsa logica non scientia sed non sit minime infertur: sicut malleus, quo conficitur malleus non est malleus confectus, sed est alius malleus. Ad probationem contrariam confessam, vel omissa maiori, minorem distinguo: modus sciendi dicitur non est res cujusque modus, concedo minorem: modus improprie dictus, non minorem.

Modus rei proprie talis, ut prout contraponitur rei absolute 31
non est res, cujus est modus, sic unio non est extremum unitum, nec actio effectus productus, solutionem ut talis acceptus modus, non [illegible] rigoroso sensu, sed pro
differentia formali rei, et in hoc sensu non distinguitur a re, cujus est modus. Sic
accipitur *modus*, quando sumitur pro modo cognoscendi, v.g. modus cognoscendi abstractivus non est distinctus a cognitione abstractiva, sed differentia illius cognitionis: sic etiam modus amandi finem propter se non distinguitur ab illo amore, sed
realiter est ipse amor finis: similiter dicitur logica modus sciendi, sive modus
sciendi, non tamen distinguitur realiter a scientia. Ad secundam rationem respondeo
(omisso quod non [illegible] modi sciendi [illegible] intelligat logica) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] acquiri scientiam instrumentalem, et principalem; sed [illegible] probat [illegible] [illegible] scientia,
quae ad principalem acquirendam viam parat [illegible] tale instrumentum fuerit, aliquam scientiam
[illegible] fuerat ab illo instrumento indistinctam.

Argues 2°: logica est primum principium cujus- 32
cunque cognitionis per demonstrationem acquisitae; sed ejusmodi principium repugnat esse cognitio per demonstrationem acquisita: ergo. Minor patet ex [illegible] dicente, *oportet autem et ex primis, et indemonstrabilibus scientiam esse*: ergo principium primum scientiae debet esse indemonstrabile: ergo repugnat esse cognitio per demonstrationem acquisita; major probatur: quia sola logica
est, quae docet per demonstrationem cognoscere: ergo. Secundo: quia datur primum principium
productivum cujuscunque mobilitatis: ergo et datur primum principium directivum cujuscunque cognitionis per demonstrationem acquisitae; sed hoc nec [illegible] [illegible], nisi logica: ergo. Ad
solutionem noto ad demonstrationem in qualibet scientia [illegible] [illegible] concurrere posse:
alia sunt [illegible] [illegible] [illegible]: alia in genere [illegible] directivo, et sic concurrunt intellectus
et habitus scientiae, ad quam talis demonstratio pertinet: alia vero sunt directiva
et cujus generis sunt regulae logicae.

Noto 2° [illegible] [illegible] de principiis primi generis [illegible] 33
de premissis, ut est [illegible] apud omnes. Suppono dictum, ad omnem demonstrationem concurrere

xxere

vere necessario? requirere principia primi generis et intellectus non vero requiriti necessariorum habitum, qui solum acquiritur ad facilitatem posse conficere demonstrationes necessarias: regulas logicae quia, juxta infra dicenda non sunt simpliciter necessariae ad aliarum scientiarum acquirendas. Hoc notatio non absolute maxime: quia logica necessaria et intellectus necessarii (licet possit) debet concurrere directive ad quamcumque demonstrationem. Prima probatio non urget: ex ea ratione solum infertur nullam aliam facultatem docere modum conficiendi demonstrationem, non vero infertur ipsam logicam secundum omnes et singulas partes debere concurrere ad omnem demonstrationem: nec infertur, ipsam logicam non esse per demonstrationem acquisitam: sicuti ex eo quod sola grammatica doceat modum conficiendi orationem recta sintaxi compositam non infertur, regulas grammaticae non esse a ratione formatas, et compositas.

34 Secunda probatio retorquetur etiam in ipsa grammatica. Dicente consequenti ante, non valentiam: disparitas est quia mobile essentialiter petit motorem, non autem nil posse a se ipso produci, necessarii procedendum sic in infinitum, deveniendum tandem est aliquod principium quod sit immobile, seu improductibile, et motivum, sive productivum ad immobilis, et demonstrati de sua ratione; At essentialiter non petit principium actualiter dirigens, cum ab ipso illo possit fieri ab intellectu omnis ut suo loco dicemus.

35 Arguens 2° ex parte docente, scientiam debere esse de iis, quae talia sunt secundum naturam non ex nobis, seu quae in se ipsis, et in natura sua, et non in nobis principium habent. Sed logica ut pote practica versatur circa ea, quae talia sunt ex natura rei, sed ex nobis: ergo requirit esse scientia. Respondeo primo distinguendo maiorem: scientia speculativa debet esse de omnibus maiorem: scientia practica debet esse de non maiorem, cum Divo Thoma sexto Ethicorum lectione 3ª, ubi ipsum explanans ait, scientiae practicae sunt circa contingentia in quantum sunt contingentia quae subsunt nostrae potestati; scientiae autem speculativae sunt circa universalia: ergo juxta Divum Thomam non est contra nostrum partem, quod scientia practica versentur circa ea quae

in nobis principium habeat, sive quod a nobis fieri possit ... ulti-
mam: scientia dicit esse, et non ex nobis dependens ... existentiam
non meam, et consequenter in hoc secundo sensu, non illam in primo.

Explodit itaque: agit 36
speculativa physica de re, et agit practice logica de syllogismo, hoc et syllogismus
differunt in eo quod hoc non dependeat tanquam a principio a cognitione specula-
tiva ad illum terminata, syllogismus vero talem ex se dependeat tanquam a principio
directivo a cognitione directiva: differentiam ... non tollit, quod etiam cognitio demonst-
trativa praecedat circa primum obiectum. Itaque sicut ... hoc fieri producatur ab ...
hoc. Non obstat ut dicamus rem ex se habere sua parte essentialia, quatenus
repugnat hoc, ... dependeat
a cognitione tanquam a principio directivo, dicimus syllogismum habere ex se
sua parte essentialia, quatenus repugnet dari syllogismum in Barbara, qui non
constet tribus propositionibus affirmativis universalibus, et tribus terminis certa ratione
dispositis: et in eodem sensu, in quo dicimus, obiectum creatum scientiae speculativae habere
suam essentiam ex se et necessario, quatenus eam aliter impossibile habere potest, idem
dici de logica. Alio modo, quod quamvis scientia debeat versari circa obiectum necessarium
quoad essentiam, et quoad existentiam non tamen circa obiectum necessarium in ...
... ut iam notavimus.

Instabis: de singularibus non datur scientia; sed obiectum 37
cognitionis practicae est singulare. ergo. robur minoris: quia obiectum cognitionis
practicae est illud, quod a nobis possit fieri, sed a nobis solum potest fieri id, quod
est singulare: ergo. Possunt negari maiorem cum Divo Thoma docente de rebus ... de facto
... dari scientiam ... agens de Deo uno, ... cum patre
... non minorem: ad probationem ... minorem: a nobis ... possit fieri
quod ... et singulare illud, ... a nobis solum potest fieri singulare
hoc et ... fieri aliud singulare, non minorem: cognitio enim practica circa syllogismum

vel respicit naturam silogismi duo simul realiter identificatur cum pluribus, quorum quodlibet potest fieri a nobis; universalis cognitio determinatur circa silogismum ut praecindat a differentiis individualibus; et hinc patet discrimen cognitionis practicae ab actione productiva actio enim non praecindit neque confundit individua in aliqua ratione, cognitio autem practica, ut potest respectiva omnia individua simul attingens omnia sub aliqua ratione confundit quamvis non simul, sed successive, et in singulari a nobis producibilia sint.

38 Notabis hinc rationem, ob quam artes mecanicae scientiae non sunt, non esse quia circa rem operabilem procedunt, hoc enim commune etiam est scientiae practicae; sed quia non procedunt demonstrative circa suum obiectum, neque nec tradunt regulas ex principiis per se [illegible] deductas, sed in suo fine parent [illegible] datas, vel acquisitas ex experientia aliarum operationum similium; notabis insuper non obstare rationi scientiae in logica quod in ipsa dentur aliqui actus operativi; nam alias nulla facultas scientia esset, cum in qualibet dentur plures actus operativi; sufficit ut scientia sit quod per se procedat demonstrative circa suum obiectum, et ex conceptu hoc scientia absolute erit, per consequutiones operativae quae recte ab aliquibus vocantur actus minus principales et secundarii rationem scientiae impediat; [illegible] denominatio debeat sedere ex potiori parte, iuxta commune triloquium; quia axioma hoc non est universaliter verum, ut patet in homine qui cum anima rationalis sit, et corpore quod irrationale est, absolute rationalis denominatur a parte principaliori; proloquium ad summum verum erit de conclusione [illegible] dubium in actibus moralibus in quibus verificatur sicut et aliud [illegible]

39 [illegible] Cum [illegible] tabis hinc, ut conclusio sit probabilis sufficit ut saltem aliqua praemissa probabilis sit, quamvis altera sit evidens; ergo ut logica sit opinio, et scientia non sit, sufficit quod aliqui actus operativi sint quamvis alii sint evidentes. Respondeo [illegible]

rebus [illegible] de [illegible] ita dependeat a premissis ut eque ab utraque dependeat scilicet actus operativi in logica sunt secundarii, et minus principales quibus non denominatur logica, sed a primariis, et principalioribus, qui cum evidentes sint, logica ab illis scientia erit. Dices: An logica scientia sit non solum secundum partem analiticam sed etiam secundum topicam et sophisticam? affirmative respondeo, et ratio est: quia denominatio topica, et sophistica in logica non est denominatio intrinseca ut ex modo tendendi, sed extrinseca a rebus, quas respicit: cum ergo logica demonstrative dirigat intellectum ut improbabilia dicernat, et ut fallacias et errores detegat et [illegible], scientia est secundum partem topicam, et sophisticam.

CAPUT SECUNDUM

UTRUM LOGICA PRACTICE VEL SPECULATIVE PROCEDAT CIRCA suum objectum.

Sectio I. aliqua prenotantur.

1. Celebris est difficultas hæc quæstio plura diversa et arbitraria involvebat. Ut clarius procedamus, aliqua prius prenotabimus. [illegible] facultas dici practica vel speculativa a modo quo circa suum objectum attributionis tendit: oportet ex Philosopho libro 2° metaphisicæ cap. [illegible] dicente facultatem speculativam illam esse, cujus finis est veritas, practicam vero cujus finis est opus aedificere. Ut notat [illegible] Patavinus illam facultatem speculativam esse, cujus unicus finis est veritas per suos actus manifestata; illam vero practicam cujus finis est [illegible] directio [illegible]: sive cognitio practica illa est, quæ versatur circa suum objectum operabile [illegible] operabile; speculativa vero cognitio quæ non versatur circa objectum operabile [illegible] bile; communis est explicatio hæc ex Divo Thoma desumpta quæst. 14. de veritate articulo 4 in corpore. [illegible] sive cognitionem practicam [illegible] ab speculativa

ex modo tendendi in obtum; supra autem sit modus iste tendendi in obum, non eodem
modo a nostris doctoribus explatur.

~~39~~ 41 Assertiones aliquem modum tendendi cognitionis specu-
lativae huic actui atribuunt, silogismus constat tribus terminis modum autem tendendi pro-
prium cognitionis practicae huic actui asignant silogismus constare debet tribus terminis. Sed
contra: quia eque vere instruitur atque dirigitur in illis utroque asignato actum ut
data materia silogismum formet quilibet ex illis activis consultat: ergo diversitas
illa tendendi quae reperitur in asignatis actibus insufficiens est ad discrimen adsig-
nandum inter cognitionem practicam et speculativam. Idem dicendum de similibus
aliis tendentiis ad quas adversarii recurrunt ut praedictum discrimen statuat.

Cum Patri-
42 bus Arriaga Oviedo respondendo suum ingenium [illegible] sequentem resentio
co, et dico illam cognitionem habere modum tendendi proprium cognitionis practi-
cae quae ita proponit obtum ut possit dirigere subtum in quod ad efectionem sui
obti, illam vero habere modum proprium cognitionis speculativae, quae ita proponit obtum ut
non possit dirigere subtum in quod ad efectionem sui obti; placet explatio hoc: quia cognitio
pro fine justa quem finis cognitionis practicae est opus speculativae vero veritas: insuper
cognitio practica est principium operis; speculativa vero non est operis principium; sed
cognitio, quae ita proponit obtum, ut possit dirigere subtum in quod ad illius efectionem
habet pro fine opus [illegible] et est operis principium, et econtrario,
quae ita proponit obtum, ut non possit dirigere subtum in quod ad illius efectionem,
habet pro fine veritatem, et non est principium operis: ergo. Probatur ex communi nostrarum
sententia adstruente in Deo scientiam simplicis intelligentiae, et scientiam mediam
practicam ex eo quod dirigere possit ad productionem creaturarum; scientiam vero vi-
sionis, qua Deus creaturas existentes cognoscit, speculativam adstruunt, quia
Deum ad creaturarum productionem dirigere non possit cum illas jam productas
supponat: ergo.

Similiter cognitio qua artifex cognoscit opus ab ipso fa- 43
ctibile practica est quia illud dirigere potest ad sui obti effectionem; cognitio
vero operis iam facti speculativa est, quia ad effectionem sui obti dirigere non
potest, cum illud factum supponat: ergo cognitio practica ita proponit obtum
cum posit &c. Infero cum Patre Arriaga, nil aliud esse rem cognosci modo
operabili, quam cognosci rem factibilem cognitione quae dirigere potest, et deser-
vire ad sui obti effectionem. Infero 2°, quod licet cognitio practica, et spe-
culativa possit versari circa idem materialiter obtum non tamen possunt versari
circa illud sub eadem ratione formali: nam practica versatur circa illud sub ratione
factibilis, et operabilis, speculativa vero sub ratione cognoscibilis, et specu-
labilis; ac proinde differunt ex obto formali sub quo.

Haec haud difficile percipi- 44
untur, sed et Thomistas nostram explicationem obnubilantes; dicunt cogni-
onem tendere in obtum modo operabili esse procedere modo compositivo
tendere autem speculative in obtum, esse tendere modo resolutorio; sed autem
obilibus patres terminos explicationes. Dicunt procedere modo resolutorio esse pro-
cedere resolvendo conclusiones in principia: procedere autem modo compositivo esse
procedere applicando formam materiae ex non adeo claram explicationem; nam resol-
vere conclusiones in principia, et procedere [illegible] evidentibus
[illegible] procedere circa [illegible] obtum [illegible] proprium, convenit [illegible] scientiae
[illegible] perfecte [illegible] differt scientia speculativa et practica: cum itaque applicatio formae ad materiam
debeat esse physica, procedere modo compositivo, licet comparat artifici, mechanice [illegible]
non convenit cognitioni practicae [illegible] simplici intelligentia quam
Deus [illegible] triangulum [illegible] quam [illegible] applant [illegible] et An-
gelus quando cognoscit actum a necessario [illegible] efficiendum, quam [illegible] [illegible]
materiae. Ergo de ratione cognitionis practicae procedere comodo compositivo.

Infero 3

praxis.

50 47 Adde quod alia de causa opus dirigibile in genere moris esse praxim, nisi quia illud possit ex directione facultatis practicae, ex directione scilicet filosofiae moralis; sed opus per hoc praecise quod sit factibile ex directione facultatis practicae non fit aliter dirigibile in genere moris: ergo quod sit vel non sit in genere moris dirigibile per accidens omnino est ad rationem praxis: rectitudo igitur artificialis seu ab arte per regulas praescripta est quae requiritur ad praxim, et ob hanc rectitudinem laudandus est artifex; alia autem rectitudo, et laus, seu imputabilitas in genere moris non requiritur.

51 48 Supponendum, ad rationem praxis non requiri, quod opus sit erroris capax; nec hoc proveniat a potentia capaci erroris. Prima pars probatur: quia actus fidei divinae, et amor beatificus sunt praxes, sed nec amor hic, nec actus illius fidei sunt erroris; ergo. Probatur 2a pars: quia Deus est perfectissimus artifex, et scientia simplicis intelligentiae, qua dirigitur ad productionem creaturarum est practica, et operationes Dei ad extra habent expresse rationem praxis; at qui in Deo error cadere non potest: ergo ad rationem praxis non requiritur quod sit opus proveniens a potentia erroris capacis. Dices: Aristoteles variis in locis docuit cognitionem practicam versari circa objectum, quod sic, vel aliter, fieri potest: ergo praxis debet esse opus erroris capax.

52 Respondeo Aristotelem explicuisset non quod necessarium est ad praxim, sed quod communiter, et praecipue in artibus mecanicis cum praxi coniungitur, communiter autem cum praxi coniungitur quod opus sit capax erroris. Dices 2o cognitio practica dirigit potentiam ad efficiendum opus sine errore: ergo supponit in potentia capacitatem ad errorem. Respondeo negando antecedens cum probatione: nam per hoc praecise quod cognitio ita proponat objectum, ut ex illius directione possit objectum effici, potentiam dirigit ad efficiendum opus sine errore; sed ut ita proponat suum objectum non dicit suppositionem in potentia capacitatis 52

ratem ad errandum: ergo nec ut dirigat debet supponere impotentiam ejusmodi capacitatem. Insuper stare potest potentia radicaliter determinata ad non errandum ex eo quod necessario exigat in operando ductum scientiae practicae essentialiter rectae; hac profecto scientia nullam ad errandum capacitatem impotentiam supponere. Sic determinatam esse divinam voluntatem ad directionem scientiae perfectissimae a nostris Theologis communiter docetur.

His suppositis in quaestione prima sententia D. Thomistarum, et Scotistarum asserentium, logicam esse pure speculativam, per sequendam tamen analogiam, et similitudinem posse dici practicam. Secunda sententia tenet logicam esse absolute practicam, secundum se, proprie tamen esse speculativam. Ita patres Hurtado, Fonseca, Alphonsus, et alii. Tertia defendit, logicam ex se esse partim practicam, et partim speculativam. Ita patres Suares, Bassis, quos sequitur pater Aguilar, et ingeniosi referentiores. Quarta defendit, logicam esse pure practicam. Ita nominales, adversa bona spes, et Spinula apud patrem Peinado, et ex nostris Patres Conimbricenses, Arriaga, Oviedo, quos communiter sequuntur recentiores. 5 sententia tuetur, neque speculativam esse, neque practicam; hanc amplectitur Gabriel, et apud ipsum Aegidius cum suis doctis, logicam esse instrumentalem, et organicam. Restat adhuc specialis cujusdam ingeniosi R. Ris opinio asserens, logicam simul esse simpliciter speculativam, et simul practicam simpliciter. Satis impleta res est ex varietate opinionum, et ex eo quod nullo stabili, firmoque principio auctores adveniant. § 3

Sectio 2.
Proponitur Conclusio nostra

Sit prima conclusio: logica scientia vere, proprie, absolute et simpliciter practica. Probatur: illa facultas est vere et proprie simpliciter practica, § 4

quae habet pro obiecto attributionis opus factibile ex ipsius directione: sed logica est scientia habens pro obiecto attributionis opus factibile ex ipsius directione: ergo logica est scientia vere, et proprie, absolute, et simpliciter practica. Maior supponi debet ex communissima sententia cum Aristotele statuente scientiam practicam illam esse cuius finis est opus. Itaque ergo. [struck] patet inductione facta per omnes facultates practicas, quae omnes pro obiecto attributionis habent opus ex ipsarum directione factibile. Probatur itaque minor: logica habet pro obiecto attributionis triplicem modum sciendi, ut iam dicemus; sed triplex modus sciendi est opus factibile ex directione logicae: ergo habet pro obiecto attributionis etc. Probatur minor; quia triplex modus sciendi est opus artificiosum factibile ex directione alicuius facultatis; sed haec facultas alia non est nisi logica; vel dicant adversarii ad quam aliam facultatem spectet eiusmodi directio: ergo [struck] triplex modus sciendi est opus factibile ex directione logicae.

55 Probatur 2°: quia ubi intellectus ut prompte faciliter, et sine erroris periculo discurrat, alicuius facultatis ductum sequi debet; sed haec facultas est logica: ergo ductum logicae intellectus in discurrendo sequi debet: ergo logica tradit regulas, quibus intellectus dirigatur ad discurrendum: ergo tradit regulas quibus intellectus dirigitur ad conficiendas bonas definitiones, divisiones, et argumentationes: ergo tres modi sciendi sunt opus factibile ab intellectu ex directione logicae; atqui facultas ex cuius directione fit opus est vere, et proprie, absolute et simpliciter practica: ergo. Probatur 3° ex Divo Thoma primo posteriorum lectione 1ª dicente, ars quaedam necessaria quae sit directiva ipsius actus rationis, per quam intellectus in ipso actu rationis ordinate, et sine errore procedat, et haec ars est logica. Consonat Divus Thomas Doctor prima secunda quaestione quinquagesima septima articulo tertio ubi ait, logicam esse ... per similitudinem ad artes exteriores.

56 Ex quibus subsumo sic: omnis ars est vere, et proprie practica; sed logica est ars: ergo est vere et proprie practica. Insuper ... et artis ex ...

se habent ad opus externum, ita se habet logica ad opus rationis; sed artes externae sunt vere, et proprie practicae respectu operis externi: ergo logica est vere, et proprie practica respectu operis rationis. Denique quia minus participant conceptum proprium, et formalem artis ars liberalis, quam ars mecanica; sed ars mecanica est vere, et proprie practica ex conceptu artis: ergo ex eodem conceptu est vere, et proprie practica ars liberalis; at qui logica est proprie ars liberalis: ergo bene responsum manet solutio, et responsio adversariorum dicentium, logicam solum impropriè, et per quandam analogiam, et similitudinem practicam esse, non vero proprie simpliciter, et absolute.

Sed stra est: nam sicut ex eo quod Divus Thomas dicat, logicam esse artem per similitudinem ad artes externas non valet logicam non esse vere, et proprie artem, ita similiter si logica, et practica per similitudinem ad facultates practicas non obstabit ut sit vere, et proprie practica, et ratio est: quia juxta eundem Sanctum Doctorem logica est ars ad operationem syllogisticam ordinata, immo ait facere syllogismum; sed ars ad operationem suam ordinata, et regulis suis praeceptis illud faciens est proprie, et non metaphorice practica: ergo licet si alicubi Sanctus Doctor annumeret logicam inter scientias speculativas, denotat quod eam esse [illegible], speculativam non autem opponitur, intentio nostrae sunt. At bene notat Pater Peinado ubi non agit Divus Thomas de speculativo practicoque tali, sed solum ut est oppositio practico per se ordinato ad opera moralia, quod non tollit, quod per ordinem ad suum opus nominetur, et quod logica sit ars practica. 57

Dit 2° solutio: logica est adaequate practica salvatis in contrarium autoribus asserentibus logicam esse partim practicam, et partim speculativam. Ratio solutionis: omnes actus, quibus logica constat in suo ambitu, omnes absolute sunt cognitiones practicae: ergo logica est adaequate practica. Consequentia legitimatur; logica enim est, quae collectio quarundam cognitionum, omnium versantium circa modum bene sciendi: ars probatur: omnes actus [illegible] logica, versatur circa triplicem modum sciendi sunt vere, et proprie directivi intellectus ad modum sciendi obtinendam: ergo sunt omnes omnes practica ostentatione continens hac; ars vero probatur: sunt omnes 58

omnes actus quibus logica versatur, circa modum sciendi sunt docentes modum efficiendi rectam definitionem, divisionem, et argumentationem; sunt enim regulae, et praecepta, quibus intellectus dirigitur, et illuminatur ad discurrendum recte: ergo omnes sunt directivi intellectus ad modum sciendi efficiendum; consequenter ergo omnes sunt simpliciter practici; omnes enim habent pro fine opus factibile ex ipsorum directione.

59 Ans prae- ~~...~~ ndum erit inductione facta per omnes actus ad logicam primario, et per se pertinentes, qui constituunt illam ordinatam collectionem regularum, et praeceptorum, quas tradimus, et definivimus per esse scientiam dirigentem intellectum ad recte discurrendum: omnes ergo hi actus simpliciter practici sunt, quia omnes directivi sunt: igitur si aliquis actus talis sit, ut dirigere non possit saltem in sua ad cognitionem obiecti sui, quod erit, vel definitio, vel divisio, vel argumentatio, si aliquo modo ad logicam pertinet talis actus, non erit ~~tal~~ actus logicae primarius, et per se ad logicam spectans; omnis enim actus proprius, primarius, et per se ad logicam spectans est actus docens: regula, et praeceptum dirigens intellectum ad efficiendum modum sciendi discursus, tali ex solutione argumentorum quibus ad exparte stabilire conantur actus aliquos ad logicam pertinentes primario, et per se huiusmodi practici non sunt, sed mere speculative eos audiemus, post duas conclusiones et constabit eos audiverunt argumenta contra primam nostram solutionem dissolvimus.

Sectio 3. argumenta contra solutionem

SECTIO III.
Argumenta contra primam conclusionem.

60 Argumentum 1. communiter proponitur, et probatur ex illo prolixiori intellectus extensione fit practicus, ergo actus intellectus non est practicus, nisi se extendat ad regulandum actum alterius potentiae; sed nullus actus alterius potentiae regulatur ab actibus logicalibus: ergo actus logicalis non sunt practici. Assumptum, ... ante, circa quod magna lis est ventilata apud Philosophos nondum cernitur, quod quia intellectus

si extendat atque adeo fiat practicus sufficit quod non sistat in mera specificatione obiecti;
sed progrediatur ad opus; ad hoc autem non requiritur quod transeat ad regulandos
actus ulterius potentiae; cum actus ipsius intellectus possit per alios actus regulari ac
proinde fieri possunt ex directione cognitionis practicae. Confirmatur solutio: ut actus volun-
tatis sit imperans non requiritur quod extendatur ad actus alterius potentiae, cum possit
voluntas suos actus imperare; similiter ut actus intellectus sit practicus, non requiritur
ut quod extendatur ad actus alterius potentiae regulandos.

61 Explicatur paritas: licet volun-
tas expresse quod placeat in aliquo obiecto non dicatur extendi, at si voluntas sic ita amet ali-
quem ipsius actum, v.g. amorem Dei, ut amet illum conetur elicere tunc vere dicitur
extendi, quatenus non solum illum amet, sed ulterius tendat ad ipsius elicientiam: sic
intellectus praecise speculando suum obiectum non dicitur extendi, at si ulterius progrediatur
ad sui obiecti effectionem, dirigendo per suum actum ad effectionem obiecti ipsius actus,
dicetur etiam extendi. Dices, quod quando praecise speculando obiectum, v.g. cognitionem Di-
vinam, vel creatam iam existentem non dicatur extendi, extenditur tamen dum direc-
tive tendit in cognitionem non existentem, ut patet in dictamine prudentiae, et etiam
in voluntate, quae extendi dicitur, quando per aliquem suum actum imperat produc-
tionem alterius.

Argumentum 2° desumunt Thomistae ex Angelico praeceptore 1a 2ae 62
quaestione 57 articulo 1° ad 2um dicente, practicum quod distinguitur contra speculativum
sumitur ab opere exteriori, ad quod non habet ordinem habitus speculativus, sed tantum
habet ordinem ad opus interius intellectus, quod est speculari veritatem: ergo iuxta Divum
Thomam practicum debet esse operatio exterior, et longe, quae per se ordinatur ad ope-
rationem internam non erit practica. Respondeo ista verba in sensu Divi Thomae negan-
do suppositum 2ae in eiusdem doctoris sensu. Probatur: quia iuxta explicationem Caietani
opus exterius habitus in sensu Divi Thomae, est obiectum actuum, a quibus generatur
habitus, et opus interius est actus, quem habitus potest producere. Igitur

cum ut expl. habitus speculativus sit, et practicus operativus sit, et solum practicus appellatur operativus ut discriminis rationem assignet Divus Thomas docet, habitum practicum eam appellationem sortiri, quia producendo actus similes illis, a quibus generatus est, ~~infra~~ inclinat ad productionem obiecti attingit hoc obiectum est opus exterius habitus: habitum vero speculativum non dici operativum, quia non inclinat ad productionem obiecti actuum, sed solum producit actus similes illis, a quibus est generatus, et hi actus sunt opus interius habitus.

Hinc est, quod in sensu Divi Thomae idem actus intellectus possit esse respectu diversorum habituum opus interius, et exterius, v.g. actus fidei respectu habitus prudentiae est opus exterius, et respectu habitus fidei opus interius: sic etiam syllogismus in materia physica est operatio exterior, seu praxis respectu habitus logicae; et est operatio interior respectu habitus physicae: quia nimirum respectu habitus logicae est obiectum, quod mediis suis actibus, et est regulis logica habitualis respicit; respectu autem habitus physicae est actus, quem ipse habitus physicae producit, ex hoc autem [illegible] contra nos inferuntur: id instat Valencia: actus intellectus semper est speculatio: ergo nunquam est praxis. Respondeo antecedentem in bono sensu accepto: non contingit, idque ratione. actus intellectus, qui respectu sui obiecti est speculatio respectu cognitionis directivae est praxis ad modum quo actus voluntatis qui respectu sui obiecti est prosecutio illius respectu cognitionis directivae est praxis et ad modum quo actus fidei qui circa mysterium trinitatis est speculatio, respectu dictaminis prudentiae dictantis credendum esse mysteriis revelatis est praxis.

Nota

4 Dices contra veritatem huius propositionis, actus intellectus prout ab intellectu proveniens, et ratione sui est speculatio contra veritatem huius, actus intellectus prout elicitus ex directione cognitionis practicae est praxis. Instat iterum: ad rationem praxis non sufficit, quod opus fiat ex directione, sed requiritur, quod non sit speculatio: ergo actus intellectus nequit esse praxis. Probatur ant. primo: quia speculatio et praxis opponuntur: 2° quia illa metaphysica, licet formet syllogismos mentales non est practica, quia syllogismi mentales sunt speculatio, atque adeo non sunt praxes: 3° quia habitus practicus est prin-

actum agentem extra intellectum aliter nullus habitus esset non speculativus cum omnis habitus agat intra intellectum illos actus, ad quos dirigitur: et ad rationem praxis &c. Respondeo redeundo ad primam probationem de speculatione, et praxi non respicientibus tamen oppositionem non esse ipsa diversorum, ut jam diximus. addo praeterea loquendo non opponi speculationem, et praxim, sed praxim, et obiectum speculativum, aut potius rationem speculationem, et cognitionem practicam: unde actus intellectus, qui sit praxis non erit obiectum speculativum, et cognitio quae sit practica, non erit pura speculatio obiecti.

Ad 2 probationem nego assumptum: nam in primo syllogismi mentales non fiunt directive a metaphysica; sed a logica: deinde metaphysica non habet pro fine intrinseco, et attributionis syllogismos mentales, sed conceptum entis ut sic unde licet syllogismos illos efficiat non erit practica, sed speculativa; non quia syllogismi sint speculatio obiecti, sed quia metaphysica nullas cognitiones practicas habet ad efficiendum suum obiectum attributionis. Ad 3 probationem nego etiam assumptum, et absurdum illatum: discrimen enim utriusque habitus retulimus jam in responsione ad secundum argumentum, consistit quod in eo quod habitus practicus sit principium agendi directivum obiectum ad quod dirigit suo actuali dictamine et ita se habet habitus logicae ad actus intellectus artificiose in formam modi sciendi construendos: habitus autem speculativus non est principium agendi directivum obiectum, quod cognitio ejus clare contemplatur: et ita se habet habitus metaphysicae, quando elicitivus cognitionis circa ens ut sic quam ullam rationem ut sit principium agendi directivum ens ut sic. 65

Instabis 66

adhuc paritas ex dictamine prudentiae desumpta respectu actus fidei nulla est ad probandum, actus intellectus esse praxim, sed illi innititur doctrina de eo quod actus intellectus possit esse praxis: et. Probatur nam actus fidei non est ~~esse~~ praxis per se, et ratione sui; sed ut imperatus a prudentia,

sic autem importat actum voluntatis applicantis intellectum ad actum fidei: ergo Thomistas torquet paritas nostra: quia negare non possunt prudentiam esse habitum practicum: deinde concedere tenentur, dictamen prudentiae dictantis, credendum esse assensum mysteriis fidei esse cognitionem practicam: denique fateri debent, obiectum eiusmodi dictaminis speculativum intellectus, per assensus praedicatur: ex quibus omnibus efficax arguitur nostrum conformatur per obiectum illud absolute, simpliciter, et stricte praxis, quod obiectum cognitionis absolute simpliciter, et stricte practicae; sed assensus ille fidei, seu actus intellectus, est obiectum cognitionis absolute, simpliciter, et stricte practicae, illius scilicet dictaminis prudentiae, ergo.

6) Hic observanda sunt, quae Thomistae dixerint, ut defendant prudentiam esse practicam [illegible] facile ad legem applicatis concluditur legem non minus esse practicam quam prudentiam, idem absolute simpliciter, et stricte. Respondeo iam ad instantiam, negando maiorem: ad probationem non sequitur: quia non actus voluntatis, sed actus ipse fidei est obiectum directe attactum per dictamen practicum prudentiae, praxis autem est obiectum directe attactum per cognitionem practicam: unde assensus ille fidei per se, et necessario est praxis: rursus dictamen illud directe dictat, eliciendum esse actum fidei, non autem dictat directe eliciendum actum imperantem voluntatis: ergo praxis primo et stricte consistit in assensu fidei, non vero actu voluntatis. Denique [illegible] opus exteriorum non alterius imperatur nisi in vi actus voluntatis imperantis, non tamen eiusmodi opus non esse stricte praxim: ergo quod actus fidei non ponatur nisi in vi actus imperantis, non probabit non esse stricte praxim. Deficientia tenet a paritate, et antecedens negari non debet a Thomistis.

64 Ratio a priori tertius doctrina est: quia applicatio, seu conditio ut actus sit, neque constituit causam productivam in esse talis, neque actum in esse talis; sed actus ille imperans concurrit solum ut conditio seu ut applicatio, ut actus fidei eliciatur: ergo eiusmodi actus imperans neque constituit tale dictamen in esse practicum, neque actum fidei in esse praxis: ergo sicut dictamen [illegible] praecedens

l. et rationem, qua est practica, ita actus bibliti praxis erit secundario; sed ratione [illegible] sine reduplicatio hac, actus bibliti ut imperatus est praxis, [illegible] dicimbat imperium esse [illegible] actionem, ut executioni mandabitur actus ille, qui secundum se operabilis, et tractabilis est ex directione prudentiae.

Argumentum 3° Scotistae: solus actus 69
voluntatis est primario praxis: ergo non actus intellectus qui longe non est practica. Probatur antecedens: praxis primario talis est operatio quae sequitur ad cognitionem regulativam; sed solus actus voluntatis primo sequitur ad eiusmodi cognitionem, et secundo sequuntur quicumque alii actus regulati: ergo solus actus voluntatis est primario praxis. Praxis est operatio quae pendet a voluntate; sed hae dependentia primario spectat actum voluntatis imperantis, et secundario actibus imperatis. Similiter forma practica posita practicam voluntatis ex iis intendentis finem primario, et principaliter intendentium secundario actum, et minus principaliter finem; secundum ad actum intendentem finem primo sequitur electio mediorum, primo quae pendet ab eadem actione, quae finis; qui secundo sequitur, secundario quae pendet ab illo actu. Respondebunt finem primario talem esse illud, quod est prius in intentione, licet posterius sit in executione, ut fert commune proloquium; sed [illegible] praxim primario talem esse actum artificiosum, qui primo, et per se intenditur a cognitione practica, licet ipse actus executioni non mandetur, nisi praecedat actus voluntatis.

[illegible] primario intenditur ab actu hoc, definitio debet esse 70
[illegible], [illegible] actus voluntatis, in quem rectitudo artificialis ab illo actu praescripta cadere non potest, sed actu intellectus [illegible] capax est eiusmodi rectitudinis; unde licet secundo sequatur secundario quae dependeat in executione, primario tamen est praxis regulata per eam cognitionem directivam; hinc constat [illegible] ad regulam, et ad [illegible] [illegible]. Nota quod definitionem [illegible] praxis primario talis [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] regulatur per cognitionem directivam; [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

competat actui intellectus comparative ad cognitionem hanc, definitio debet esse de actus intellectus, et non voluntatis, primario praxis exit. Nota secundo rectitudinem hanc artificialem, cujus capaces sunt actus intellectus, sufficientem esse, ut rigorose praxes sint tales actus; non autem requiritur rectitudo in genere moris, ut Scotiste volunt.

71 Argues 1°: habitus logicae perficit intellectum ut speculativum; sed habitus perficiens intellectum ut speculativum non est practicus: ergo habitus logicae non est practicus. Major constat: nam habitus logicae perficit intellectum ut inquisitivum veritatis: ergo ut speculativum. Probatur: intellectus est practicus in quantum respicit verum ut bonum; et est speculativus in quantum respicit verum ut verum; sed logica perficit intellectum in quantum respicit verum, ut verum, non autem in quantum respicit verum ut bonum: ergo. Respondeo negando majorem argumenti, cujus probatio sic distinguenda est: logica respicit intellectum ut inquisitivum, et operativum veritatis artificiose, ideo ut sunt elicitivum veritatis cujuslibet, non probo majorem. Ad probationem distinguo majorem: intellectus est practicus in quantum respicit verum ut bonum ~~[illegible]~~ bonitate morali, vel artificiali, ideo majorem; bonitate praecise morali non majorem. Similiter et distinctio minoris non contraria constat solutio ex dictis: intellectus enim dirigitur a logica ad modos sciendi artificiosos, proinde est finis proximus et attributionis obiectum non est qualibet veritas. Insuper in his modis sciendi relucet bonitas, seu rectitudo artificialis, quam respiciens, et directive causans practicus est intellectus non minus quam respiciens bonitatem moralem, dirigensque. Ex actus, sunt determinare prudentiam ad actus ~~[illegible]~~ rectos, et honestos.

Arguens [illegible]

72 excludere a ratione scientiae practicae partem analyticam logicae: omnis modus sciendi demonstrativus immediate probatur a suis causis naturalibus necessario agentibus, ac proinde nullo modo pendere potest a voluntate, neque a logica regulari; sed quod a causis necessariis, et naturalibus ita fit nequit esse praxis logicae: ergo. Probatur major: quod actus intellectus sit potius clarus, quam obscurus; [illegible]

quam particularis, afirmativa quam negativa, quod exprimat genus et differen-
tiam potius quam alia praedicata, non est in potestate voluntatis, sed sequitur
necessario ex suis causis naturalibus videlicet ex tali, vel tali aprehensione, et
speciebus talis obiecti. Praeterea quod praemissae sint prima principia et conclu-
sio sit recta non pendet a voluntate. 2 Confirmatur ideo nutritio non est prae-
xis ipsius huius cognitionis. Dicendum est hoc dumtaxat ad veram neg-
ationem sufficere; hoc non potest alterari praxi: quam eo modo quo fit se prima prae- 3
xis quidlibet modus sciendi demonstrativus pertineat effective a suis causis natura-
libus, potest adhuc regulari a logica pendere ex voluntate: habitus enim per cognitionem eru-
ditam praedicatis hominis intellectus ex directione logicae et ex imperio voluntatis potest eligere
re praedicata primaria, genus scilicet, et differentiam, et haec actu tradit ad earum
ad aliorum divisionem, hominis alia pars est animal, alia rationalis, et habere definitionem etiam ex vi-
delicet, a regulis logicae pendeat: et etiam si cognitiones illae a causis suis naturalibus
pendeat effective et praeterierint, possunt adhuc a logica dirigi, et regulari, atque
subiici ex imperio voluntatis praecipientis talem dispositionem praedicatorum potius
quam divisionis, aut e contra insuper ratione directionis logicae et imperii vo-
luntatis aplicatur saepe intellectus ad inquirenda haec, vel illa principia ex quibus
evidentia unde conclusiones, quam praxis intendit, evidenter deducat. quam dis
igitur dicimus quod habitus praemissis evidentibus necessario se-
quatur conclusio tamen cum eas inquirere et disponere ad logicam spe-
re ductio spectet, ad logicam consequenter spectat ipsam demonstrationem conficere.

Ad maioris probationem distinguo ante: quod actus intellectus sit in se et quoad
suam essentiam potius clarus quam obscurus non est in potestate voluntatis &c,
concedo: quoad essentiam rerum, ut tales sint, ab alio non pendent. Quod actus intel-
lectus in intellectu, ideo quod existat clarior potius quam obscurus non est in potesta-
te voluntatis &c, nego ante, sub distinctio. Et consequentiam nego etiam ante 4

nam rao, propter quam nutritio non est ipsa et practica praxis in respectu illius dictaminis, quod quae assignatum, sed quia non potest nutritio esse sufficienter ratio, et in specie aut dictaminis illius, nec nutritio obiectum actus alimenta praescribentis, quod patet in recte et plene illam cognitionem praeceptivam sequitur potentia subordinata, si electionem, si volunt faciat, et fines applicet, etiam si nutritio non vere fiat: ergo nutritio non est obiectum talis cognitionis praeceptivae operatur: obiectum imperatum per actum praescribentem electionem mediorum ad finem non est executio ipsa finis, sed electio mediorum; at qui actus illi et similes praescribentes electionem sive bene praescribunt electionem mediorum ad bonam nutritionem tanquam ad finem: ergo nutritio, quae est finis electionis, non est obiectum imperatum et quia sic est obiectum cognitionis directivae non est practica praxis respectu illius: ergo solum est sola actio electiva, et applicativa alimenti sit practica, et in se praxis, quia talis actio est obiectum dictaminis, et potentia diligens est subdita rationi.

Sectio Quarta

Argumenta contra Secundam solutionem

75 Argues secundo ex habere Aquilam logica habet plures actus speculativos in ordine contemplationem obiecti quod est adaequate practica. Probatur antecedens: hi actus definitio, et praecedit [illegible] divisio solvit objectiones: demonstratio generat scientiam et similes: sunt actus logici: sed [illegible] in mera contemplatione obiecti non enim proponunt modum, quo obiectum efficere possit. 2º confirmatur: hi actus non sunt practici, intellectio constituit in quale ratione speculativis et praefatum semper obiecti: quia licet determinentur ad obiecta operationem intellectus explicant tamen ipse illorum essentiam, sed ita se habent enumerati actus circa definitionem, divisionem, et argumentationem: ergo Ad hoc et similium omnium inferiorum solutiones producit hoc dilemma, quo utitur

pater Oviedus, vel ejusmodi actus influunt ad operationes intellectus artificiose dirigendas, vel non: si primum, erunt practici, atque adeo non sistent in mera speculatione obiecti: si secundum non erunt actus logici: siquidem logica solum agit de operationibus intellectus ut artificiose dirigendis, et de ipsarum directione praecise ut proveniente ab ipsamet logica per notatur.

Respondendo ans. Ad probationem ostensam maiorem, non minorem, distinguo quod probationem adiunctam: non proponunt in particulari modum, quo obiectum efficere potest concedo; non proponunt in communi, nego probationem, et contrariam; igitur illi actus taliter proponunt sua obiecta ut maxime intellectum subsit ad modos sciendi conficiendos: hoc actu v.g. definitio explicat essentiam rei, dirigitur intellectus ad eligenda essentialia obiecti praedicata, quae per definitionem explentur: similiter hoc actu divisio tollit confusionem, dirigitur ad efformandam divisionem, quae totum distribuat in partes facile oppositas, et enumerabiles: hoc demum actu demonstratio generat scientiam, dirigitur ad disponendum talibus praemissas, ut scibile evidenter inferatur, nec obstat quod ejusmodi actus non proponat in particulari, sed in communi modum, quo illa omnia efficienda sunt: aliter hic actus ad moralem philosophiam spectans, omnis operatio humana honesta debet esse, non esset practicus, cum non in particulari, sed in communi proponat modum, quo operationes humanae [illegible] sunt. 76

Ad probationem ostensam maiorem non minorem: licet enim enumerati actus praecise explicent modi sciendi essentiam, simul, et dirigunt ad modum sciendi efficiendum, cujus essentiam explicant: illi vero actus, intellectus consistit in qualitate et taliter explicant essentiam suorum obiectorum, ut nullo modo ad illorum effectionem dirigere possint. Hac manifesta disparitate, quam notare debuerat pater Aguilar apud patrem Hurtado, apud quem eadem modi sciendi cognitio et regula, qua ratione se tenderet: regula enim est cognitio, quae dirigit potentiam ad opus, et nulla ratione potentia dirigitur ab [illegible] nisi per cognitionem [illegible] insuper [illegible] examinandum definitionis rectitudinem apte comparatur ad cognitionem [illegible], definitio explicat rei: quis aut 77

examinet modi sciendi rectitudinem ad cognitionem aliquam, quae modi sciendi regula non sit hinc contra patrem Aguilar insurgit argumentum: quia si aliquos actus non practicos logica haberet, maxime quos nobis obiicit, sed tales actus practici sunt: ergo. Minor probatur, quia tales actus sunt actus logicae docentis; actus autem logicae docentis practici sunt, etiam iuxta ipsum Aguilar, qui logicam docentem esse adaequate practicam defendit, ergo.

78. Arguitur 2. actus, qui versantur circa modum sciendi iam factum pertinent ad logicam: hi v.g. syllogismus iste formatus est in darii, dispositio haec recta est; sed hi actus, et similes non sunt practici: ergo ad logicam pertinent actus non practici: ergo maior: quia ad nullam aliam facultatem possunt hi modi reduci actus illi quam ad logicam. Minor autem ratio est, quia cum eiusmodi actus supponant existentiam sui obiecti, nequeunt esse practici. Hoc argumento utitur etiam pater Pernado, et fere omnes, qui logicam esse partim, aut secundum quid speculativam, defendunt. et argumentum potest [illegible]: quia logica dirigit opus, seu ob operare non [illegible]; sed haec directio non fit per actus practicos, sed per actus, quibus opus iam factum examinatur: ergo. Secundo [illegible] regendum [illegible] practicus logicam esse [illegible] sed eiusmodi non [illegible] per actus non practicos: ergo.

79. Respondeo distinguendo maiorem: actus, qui versantur circa modum sciendi iam factum pertinent formaliter ad logicam, nego maiorem; pertinent fundamentaliter ad logicam, concedo maiorem. Ad probationem dico, eiusmodi actus commode reduci posse, et pertinere ad scientiam experimentalem, quae sequitur ad directionem logicae per commune est omnibus artibus etiam vere pure practicis habentibus: judicium enim, quo artifex approbat, vel reprobat opus iam factum, quod speculativum non pertinet formaliter, sed tantum fundamentaliter ad artem, non pertinet formaliter, quia eiusmodi actus non pertinent ad illam collectionem actuum, quae perfecta scientia directiva refinitur; cum eiusmodi actus directivi non sint fundamentaliter pertinent: quia logica praebet fundamentum, ut opus factum comparetur ad ipsius regulas, ut operis rectitudo aut

rectitudo deprehendatur.

Ad primam urgentiam respondeo distinguendo maiorem: logica di- 80
cernit expresse, et directe opus suum ab opere non suo, concedo: discernit signate, et reflexe
non maiorem minorem etiam distinguo, sed haec discretio signata scilicet, et reflexa fit per
actus non practicos, concedo directa, et exercita, non minorem vel tu prosilis quod logica dirigat
intellectum per actus praescribentes operis rectitudinem directive influit in opus rectum,
sicque exercite discernit opus suum ab opere non suo: non autem discernit ~~signate~~ reflexe et signa-
te, quia eiusmodi reflexa discretio non pertinet formaliter ad logicam; sed ad scientiam exper-
imentalem, qua scitur, et approbat rectitudinem operis, hinc ad secundam urgentiam
distinguo minorem; sed eiusmodi ratio redditur per actus non practicos, qui formaliter pertinent
ad logicam, non minorem: qui fundamentaliter pertinent ad logicam, concedo minorem.

Logica, sicut 81
sicut quilibet artifex perfectus licet reddatur rationem rectitudinis operis rectitudinem
tamen actus speculativi per quos rationem reddat, non pertinent formaliter ad logicam, per-
tinent tamen fundamentaliter ad ipsam actus practicos per quos rationem reddat: exempli gratia,
ad reddendam rationem rectitudinis huius definitionis animal rationale discursu hoc utimur:
omnis definitio, quae fit clarior definito, quae omni, et soli definito convenit, quae explicat
rem recta; sic se habet praedicta definitio: ergo recta est; nam huius discursus actus prac-
tici pertinens formaliter ad logicam, minor et consequentia actus sunt speculativi, sed
qui non pertinent formaliter ad logicam. Discrimen logicae, et logici ut talis respectu
pictoris, v.g. quod logicus circa rationem rectitudinis operis sui reddere invet comparando illud ad
regulas demonstratas, et certas, scientificas: artifex vero mecanicus licet rationem reddat
operis illud comparando ad regulas, sed non ad regulas demonstratas, et scientificas, ideoque
logica scientia est, et scientiae non sunt artes mecanicae.

Arguunt ex doctis ingeniosi PP. Rte: ad logicam 82
pertinet non solum tradere regulas pro recta argumentatione, sed etiam demonstrare tales regulas
certas esse; sed actus per quos ostendit tales regulas certas esse non sunt practici: ergo logica

habet actus non practicos. Maior est vera, supponit; maior autem ex eo probat quod logica pertineat tradere suas regulas scientifice, atque adeo demonstrare illas esse veras. Respondeo esse maior, distinguendo minorem; sed actus reliquarum scientiarum communes, per quos ostendit, tales regulas veras esse non sunt practici, concedo minorem: actus proprii et particulares ipsius logicae non sunt practici, nego minorem, et consequentiam. Ratio est: cum omnis scientia debeat esse ex primis communibus, et indemonstrabilibus principiis, necesse est logicam uti his principiis ad demonstrandas suas regulas; ista autem principia non sunt actus practici: at vero actus proprii, et particulares, quibus logica suas regulas demonstrat, practici sunt: exemplum sit hac demonstratio; omnis explicatio est clarior explicato; sed definitio est explicatio definiti: ergo definitio debet esse clarior definito: In hac demonstratione maior est principium commune, et actus non practicus; minor et consequens sunt actus proprii logicae, et practici. Similiter discurrit in aliis demonstrationibus, quas logica faciat.

83 Instat: actus iste definitio est clarior definito, et similes ex sua intrinseca tendentia non praescribunt modum, quo obtinetur faciendum, ergo non sunt formaliter practici. Probatur primo: actus iste

triangulus constat tribus angulis [illegible] sua intrinseca tendentia non [illegible] practicus, et [illegible] obtinebit hunc, triangulus faciendus est cum tribus angulis: ergo similiter dicendum est in pluribus actibus logicis, qui tantum practici [illegible] sunt [illegible] [illegible] actibus practicis [illegible]: actus [illegible] logicus constat tribus [illegible], non magis [illegible] cognitionem angeli, sua cognitione hominis [illegible] tales cognitiones non habent [illegible] [illegible] tendentiam; sed cognitio angelica speculativa est et cognitio hominis. Secundo: tales actus [illegible] intrinsecam tendentiam [illegible], quod syllogismus [illegible] syllogismus [illegible] non [illegible] eandem intrinsecam tendentiam [illegible] [illegible] actus non [illegible] practici

[illegible]

ctus actus enim exhibere practo ut bli non est, per accidens tra
[illegible] obti.

[illegible] tangit quod questionem hanc fere vocalem videtur [illegible] 84
enim [illegible] prescribitur, quidnam sit, actum praescribere modum, quo obtum
faciendum sit, ut practus dicatur, simulque cum adversariis recurras ad impera-
tivum modum, vel ad alias expressiones quasi praeceptivas, [illegible] verbis [illegible]
[illegible] [illegible], seu [illegible] ab adversariis habentur cum
tamen quod [illegible] directivam esse [illegible] [illegible] vel potius ~~[illegible]~~
identica sint tendentia: omnium illarum cognitionum: insuper cum [illegible] theo-
logicae ut jam notavimus, [illegible] habebat [illegible] simplicis intelligentiae,
et melius [illegible] esse non recurrendo ad similes expressiones, quas imper-
ceptivas sed ac [illegible] sua [illegible] in [illegible]: et ad hanc recurren-
dum erit ut cognoscamus an practus, vel [illegible] actus aliquis,
[illegible] cognitio [illegible] sit: cum [illegible] [illegible] ad formandam definitionem
[illegible], definitio est clarior suo definito, atque definitio debet esse, vel [illegible]-
endo clarior suo definito, [illegible] practus erit utrumque [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] explebus.

[illegible] 85
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] proponit [illegible] clariorem et illa [illegible] intrinseca
[illegible] modum [illegible] definitio, ad primam [illegible]-
nem non [illegible] actus enim [illegible] constat [illegible] intrin-
ca tendentia [illegible] proponit obtum ut [illegible] [illegible] ad
illius [illegible]: est practus: [illegible] [illegible] proprius sit
[illegible] hac [illegible] plures [illegible] practos, ut [illegible] Patrem
[illegible] Patet Clavius inter mathematicos [illegible]
[illegible] ad 2 [illegible] primam partem, illam [illegible]

2°: ñ habet diversum modum tendendi et habent ordinem ad diversa principia ergo: et habent ordinem ad eundem principium ño manent; et ista minor ño sentia.

86 Cognitio practica formaliter est talis ñ solum constituitur per determinatum tendendi modum sed per ordinem ad principium operativum seu objectum; dico ergo licet cognitio Angelica et humana habeant eundem tendendi modum sive objectum operabile, humana est practica per hunc ordinem ad principium operativum ñ autem angelica ejusmodi ordine carens hoc sensu debet esse, vel dicant adversarii, cum cognitio qua Angelus cognoscit modum quo facipdus ... ñ sit practica practica vero et humana modum illum cognoscit ... vero adversarii ... ... comparative ad Angelum, et hominem, dico hoc ... constat 3 tamen operata ad Angelum, et ... Ad 3 confirmationem ño anima, cujus practio ... factitile ... adhuc manent intrinseca tendentia hujus adeo apud adversarios practica, ... constare debet 3 tamen ... cum, si ablata ... objecti, ... etiam ... conexionis ñ ... constitutionis ... cognitionis practicae ... ab ... actu ... similiter ñ dicam de actu ... objecto quod ñ ... constitutionis, ... conexionis ... ... cognitionis practicae.

87 Cum hoc tamen stat quod ñ sit ... factibilibus objectum illi ... secundum suam intrinsecam tendentiam; nam ex modo intrinseco tendendi ... et ... potest ... ... ad ... objecti ... unde ñ illi ... quod ... sit factibile ... quod principium sit operativum; hoc ... per accidens erit cognitioni ex suo modo ~~tendendi~~ tendendi–

intrinseco ā potentiâ dirigere humi vz, silogismus est perfectior intellectus humani nota hic cum pater ipsius cognitione practica in esse talis absolute constitui formaliter per producibilitatem obiecti factibilis, et per virtutem productivam principii productivi. Ratio est: quia ex eo cognitio est practica, quod ex vi essentiae suae ad operationem manarae, et quia ex directione ipsius principii potest efficere obiectum cognitum: unde ā factibilitate obiecti, et ā virtute productiva principii cognitio denominatur practica, et quia haec denominatio non est à causa extrinseca cognitionis. Stante vero ratione cognitionis practicae, et manente ipsa in modo extendi non multum contendam, quin ipsi illam cognitionem practicam esse quae taliter respicit obiectum, ut possit dirigere ad illius effectionem, sive obiectum factibile sit, sive subiectum in quod, sive subiectum operativum sit, hoc nobis sufficit.

Ad secundum dico. 88

retentionem nihil: ad logicam primo pertinent regulae de constructione syllogismorum, et dispositione modorum, et ipsa primario terminantur ad speculandum illos modos, et ideo regulae primario ad logicam pertinentes sunt. Ars probatur: nam ipsi primario ordinantur ad demonstrandum errorem falsae negare contraria [illegible] prioris: ergo. Respondeo confirmare nam dominum: ad probationem distinguo: ars: primario [illegible] primario ordinantur ad finem extrinsecum ad [illegible] [illegible] finem intrinsecum non ars, et contrariam sensus est: ipsae quae regulae inventae, et dispositae sunt ab hominibus ad demonstrandum errorem falsae negare contrariam prioris silogismi: hic finis extrinsecus ad quem opportunam inventorum, et illis ulterius intentione ordinantur, est ipse modi demonstratio: at finis intrinsecus est quem principaliter respiciunt regulae abiguntur, et taliter opponuntur est nobis logicam [illegible] 2 [illegible] curet de rectitudine dationis silogismi, sed de modo, quo rectus silogismus ex talibus determinatis propositionibus conficiendus sit.

Instat: bene [illegible] 89

[illegible] pertinet ad logicam, sed eiusmodi pars non est practica; per se enim ordinatur ad cognoscendam falaciam silogismorum: ergo. Respondeo poteram cum Divo Thoma,

partem sophisticam practicam esse ... eam, ut inquit Sanctus Doctor, tradit per necessarias, et demonstratas rationes modum arguendi apparenter: unde juxta Sanctum doctorem non ordinatur hujusmodi pars logicae ad dirigendos syllogismorum fallacias, sed ad formandas argumentationes apparentes: possent etiam dicere regulas sophisticae esse regulas logicae analyticae: sicut eadem sunt regula analytica, et topica: unde sicut eisdem regulis utitur rectitudo syllogismi probabilis, et syllogismi evidentis; ita eisdem regulis, quibus syllogismi recti fiunt, fallaciis argumentationis vitia deteguntur; sed regulae, quibus syllogismi recti fiunt sunt ... et illae quibus fallaciae syllogismorum detegunter, sed his omissis,

90 Respondeo neganda majori, neganda minori, et probatione, ad quam ratio est: quia regulae logicae sophisticae sunt hae, et similes: ex puris particularibus nihil infertur: syllogismus constans 4 terminis non concludit &c; hae autem regulae ordinantur per se ad dirigendum intellectum, ne in efficiendis argumentationibus erret; ob id ergo sunt practicae, et pote directivae; deserviunt tamen ad detegendas syllogismorum fallacias, sicut deserviunt actus logicae analyticae ad prandam? justae argumentationis rectitudinem. Adde, hujusmodi actus, et similes reduci ad logicam natura praecipientem, ... dum, et non re differunt ab istis: syllogismus non est formandus ex puris particularibus: syllogismus non est conficiendus cum 4 terminis: dicemus autem suo loco regulas logicae negative praecipientes recipere positivam rectitudinem indicandam in actibus: unde ... ... gativè infertur.

91 Sapienter tandem ut aliquid dicamus circa specialem opinionem ingeniosi illius recentioris cujus mentionem fecimus dum sententias enumeraverimus. Afferit igitur logicam simul practicam esse, et simul speculativam adequatè; quia minimum ostirae? conjunctim judicant eundem habitum, eundem intellectum, eundem scilicet actum simul esse practicum, et speculativum talem scilicet esse habitum logicae docentis, tales scilicet omnes, et singulos actus locales: quia minimum omnes scientifici sunt, et directivi: ergo practici simul, et speculativi, speculativi quia scientifici sunt, et scientias practici vero,

[illegible] diversi sunt, et ergo oportet consequenter dictionem scientiae in speculativam, et practicam non esse per differentias oppositas, et se excludentes, sed per contractas, et differentias ob [illegible] compatibiles, et identificabiles in eadem indivisibili entitate: sicut differentia [illegible] in communi, et bonum in communi &c. Plures, et graves Doctores ad suam opinionem adducere conatur.

Sed cum 92
omnes [illegible] fateamur multa arbitraria [illegible] de voce [illegible] et hac [illegible] perfectam pro cognitione speculativa, et practica [illegible], rem tanto [illegible] non dignam judico; [illegible] nostrae sententiae defensores libenter [illegible], cognitiones practicas [illegible] aliqua speculatione [illegible] tas esse, sunt [illegible] cognitiones, et cognitiones scientificae cognoscere [illegible], et practicae scientificae cognoscere ac speculari: pro eodem [illegible] a Doctoribus [illegible] hoc contentus sit [illegible] hoc [illegible] asserit, [illegible] scilicet [illegible] auctores asserentes [illegible] esse pure practicam [illegible] sensus [illegible] sensus oppositus opinionum [illegible] [illegible] asserentium esse pure speculativam [illegible] practicam, et speculativam non [illegible] rationes oppositae, et se excludentes in [illegible], in quo accipi possunt; tamen in [illegible], et peculiari [illegible] quaestionis possunt esse, et sunt [illegible] opposita.

Modo sic: sensus, in quo asserunt Doctores nostri cognitiones 93
[illegible] practicas esse [illegible] sensus, in quo practicum accipitur pro pure practico, et opposito speculativo: constat propositio haec ex nostra explicatione pro cognitione practica, et speculativa discernenda, quae ut ex [illegible] dictis constat fundatur in [illegible] sensus aliquis datur in [illegible] cognitio aliqua practica [illegible] et speculativa simul [illegible] et [illegible] sensu accipitur in praesentiarum, dicendum tandem erit [illegible] esse [illegible] practicam.

Caput 3 de [illegible] [illegible] [illegible]

CAPVT III.

De proprietatibus Logicæ.

SECTIO I.

An et quomodo logica sit una.

94 ~~Uni~~ Unitas potest esse simplicitatis seu indivisibilitatis in partes; ~~nunc~~ talis est unitas hujus conspectus: aut realis, qua est unius realiter, et indivisibilitatis in partes reales: potest etiam esse unitas physica compositionis; qualis est unitas compositi humani: potest denique esse unitas moralis, in cujus plura, quæ physice non uniuntur inter se ad unum finem ordinantur, hujusmodi est unitas senatus, exercitus, aut collegii. Hoc supposito, nota 1 logicam actualem non esse unam, neque primo neque secundo modo unitatis, ~~...~~ ex relatis, sed solum 3º modo: quia fatentur apud omnes est eam constare pluribus actibus, sive realis physice inter se non unitis; ordinatis vero ad unum finem, ad idem scientiæ attributionis: obtinet hinc notandum est secundo præsentem difficultatem procedere solum de logica habituali, circa quam 1 sententiam suam acriter defendunt Thomistæ logicæ attribuunt 1 unitatem docens logicam esse simplicem, et indivisibilem qualitatem in partes realiter distinctas. secunda sententia prodeunt [illegible] ut Lorca et pater Ruvius secunda, unitatem logicæ attribuit. 3ª, pro qua stant Scotistæ cum doctore subtili, et communiter nostri cum eximio logicæ habituali 3 ~~non~~ unitatem tantum concedit.

Cum his doctoribus sit nostra

95 solutio præcipue contra Thomistas: logica habitualis non est una unitate simplicitatis sive non est una, et indivisibilis qualitas. Probatur solutio: logica habitualis est habitus definiendi, dividendi, et argumentandi recte; sed habitus definiendi, dividendi, et argumentandi recte non est unius unitate simplicitatis: ergo logica habitualis non est una, et indivisibilis qualitas. Major, in qua est: minor: habitus definiendi realiter distinguitur ab habitu dividendi, sicut hic ab habitu argumentandi

q habitus definiendi, dividendi, et arguendi sicut non est unus simplex, et indivisibilis
ut Qualitas constat contra hoc: quia, si unus habitus definiendi v.g. distinguitur ab
alio habitu dividendi scilicet, et argumentandi non est unus, sed plures habitus existunt.
Probatur q. ans habitus definiendi, separabilis est ab habitu dividendi: q distinguitur realiter ab
illo etiam constat contra hoc: quia signum evidens distinctionis realis inter aliqua
extrema est illorum separabilitas.

Ans probatur: quia optime stat aliquis habeat facul- 96
tatem circa actus definitionis quatenus regulas praedictione scilicet, et intelligit, circa actus
dividendi, et argumentandi facultatem habeat, immo gradum in arguendo, aut dividendo
difficultatem experiatur: sive scilicet nec didicit nec intelligit unumquemque regulas
pro divisione, aut argumentatione: q facultas circa actus definitionis separabilis est ab ha-
bitu, seu facultate circa actus divisionis. Respondes hic in alia ratione praz-
dus quam experientia ipsa, qua videmus, et experimur facultatem summam in
illis circa quae respectivos actus habuimus, et gradum difficultatis in aliis ne
de quibus nec primam apprehensionem habuimus, sed potius omnino ignora-
mus licet eandem facultatem contineat omnia illa simul. Toties videmus plures
grammaticam, aut rhetoricam addiscentes, summam facultatem in cognos-
cendis eiusdem regulis et in formanda oratione illis regulis conformi habeant
et e contra experiuntur summam difficultatem in aliis addiscendis et intelligendis regulis
ejusque illarum scientiam, et doctrinam percipiunt: q habitus isti sunt omnino distincti, quia uni
dicat, deest ei in illo habitum, et facultatem ad eos actus, quos in illis omnino igno-
rat, vel ad quos summam, et gradum difficultatem experitur.

Probatur 2° solutio: habitus 97
intellectualis acquisitus nil aliud est, nisi qualitas ex actibus relicta facilitans
intellectum ad actus similes illis, a quibus relicta, seu generata est; sed actus, circa de-
finitionem non sunt similes actibus circa divisionem, aut argumentationem: q habitus ac-
quisitus per actus circa definitionem non est habitus ad actus circa divisionem, aut argu-

mentationem. R. Respondent 1° aliqui Thomistae actus circa definitionem, et actus circa argumentationem esse dissimiles solum materialiter, non vero formaliter. Quia formaliter similes sunt in ratione formali obiectiva, sed contra: actus versantes circa definitionem considerant definitionem secundum rationem obiectivam definitionis, et actus versantes circa argumentationem considerant argumentationem secundum rationem obiectivam argumentationis; sed ratio obiectiva definitionis, et ratio obiectiva argumentationis sunt atque rationes obiectivae omnino diversae: ergo illi actus considerant sua obiecta secundum rationes obiectivas diversas; sed actus versantes circa obiecta secundum rationes obiectivas diversas sunt iuxta Thomistas non solum materialiter, sed etiam formaliter diversi: ergo.

98 Nec obstat, quod ratio obiectiva definitionis conveniat in ratione modi sciendi cum ratione obiectiva argumentationis: quia etiam omnia obiecta aliarum scientiarum conveniunt in ratione obiectiva scibilis, et tamen actus unius scientiae non sunt similes formales actibus alterius scientiae: ergo. Si dicas, ut dicere debes, obiecta aliarum scientiarum respici sub ratione talis scibilis, habeo intentum; quia ideo actus metaphysicae, et physicae sunt formaliter dissimiles, quia respiciunt sua obiecta sub ratione talis scibilis, id est actus physicae sub ea ratione respicit obiectum suum, sub qua suum obiectum non respiciunt actus metaphysicae; licet enim obiectum physicae, quod metaphysicae conveniant in universalissima ratione obiecti scibilis; sed etiam si definitio, et argumentatio conveniant in ratione universali modi sciendi, actus sive circa definitionem respiciunt definitionem sub ratione talis modi sciendi, sub qua actus circa argumentationem non respiciunt suum obiectum scilicet argumentationem, sed sub alia ratione omnino diversa scilicet sub ratione argumentationis: ergo. Maior haec patet: quia non est assignabilis ratio praeter quam actus metaphysicae respiciant suum obiectum sub ratione diversa comparative ad actus physicae, quam quidem ratio non habent actus circa definitionem respicere definitionem sub ratione diversa comparative ad actus circa argumentationem.

99 Insuper ideo hic actus, definitio debet explicare scientiam, nec scientia dici de quolibet alio

n̄ respiceret definitionem, ut definitio D. Th. ut denotante rationem sub qua; quia scientia definitionis est distincta ab alio modo sciendi, n̄ esset causa ultima n̄ movens logicam ad illum actum habendum; sed hoc est falsum: ergo. Major confirmatur ad necessariam rationem, et explicationem. Primo quidem: ablata a definitione ratione talis modi sciendi, n̄ daretur ille actus, et consequenter per illum n̄ respiceretur a logica definitio: ergo sub ratione talis modi sciendi logica definitionem respicit. 2° quia actus datur n̄ ob praecisam rationem [illegible] sciendi definitionem a logica respicit, scientia ob peculiarem talis modi sciendi rationem: ratio enim praecisa modi sciendi est valde generica, semper est insufficiens, ut moveat ad habendas cognitiones terminis specifica, ut exemplis, et ratione [illegible] ordinato cum logica [illegible] plures actus versantes circa specificam rationem definitionis in esse talis modi sciendi, sed dicendum de actibus circa divisionem, et argumentationem, dicendum consequenter est, rationem motivam ad tales actus habendos n̄ esse praecisam rationem modi sciendi, sed rationem talis modi sciendi.

Respondeo 2° falarcus quod licet actus circa de- 100
finitionem propter rationes praedictas sit formaliter dissimilis actui circa argumentationem, tamen n̄ generat habitum quatenus dissimilis formaliter, sed quatenus similis actui circa argumentationem. Si illi objicias, dum ex repetitione actuum circa definitionem generatur facilitas ad actus circa definitionem; n̄ vero ad actus circa argumentationem, ut ipsa experientia constat: respondet difficultatem, quam homo casus his experitur circa argumentationem, esse materialem, et extrinsecam n̄ vero formalem et intrinsecam. Hanc solutionem, quae communis D. Thomistarum, explicat exemplo hominis n̄ privati visu, sed existentis in tenebris; sicut enim indubie homo ille habet tunc impotentiam materialem, et extrinsecam videndi, quae n̄ aufertur per robur potentiae visivae, sed per dispositionem coloris medio luce; ita qui tantum elicuit actus circa definitionem, habet tantum materialem, et extrinsecam difficultatem circa argumentationem ad quam auferen

[illegible] non requiritur novus actus; sed sufficit dispositio specierum et earum ordinatio, quam arguens facit, se tenens ex parte materiae sive obiecti.

101 Sed contra primo: quia stando solutione possumus dicere, solum unicum habitum dari, illum scilicet intrinsecam facultatem ad omnes actus, consistit alterius scientiae, et difficultatem, quam acquisito habitu sentiunt habentes ad actus metaphysicae consistere in defectu applicationis materiae, quae fit mediis speciebus: vel dicat adversarius, cur non liceat hoc asserere? profecto nisi recurrat ad rationem nostrae solutionis, nullam congruentem assignabit. Contra 2°: quia homo existens in tenebris non alio indiget ad videndum nisi applicatione materiae, sive obiecti, et sua voluntate videndi: at qui facile eliciat actum circa argumentationem illam, si numquam elicuit, non sufficit applicatio obiecti, et sua voluntas talem actum eliciendi: quia non est sicut homo qui est in tenebris. Minor patet experientia; nam qui nullum actum circa argumentationem elicuit, licet habeat materiam sufficienter applicatam, et sua velit actum circa illam elicere, experitur tamen difficultatem in eliciendo. Insuper licet milles repetat actus circa unionem, nec tamen modo vincitur difficultas circa argumentationem; vincitur autem ex sola repetitione actuum circa argumentationem: ergo signum est illam difficultatem non esse ex parte materiae, et extrinsecam sed specialiter intrinsecam.

102 Contra 3°: haec nova facultas, quae ab adversario vocatur extrinseca potuisset esse sine facultate praecedente, et ante illam; sed si ita esset habitus: ergo etiam si subsequatur habitus est: tenet consequentia: quia habitus ut talis est non petit per ipsius actus prius quam alii repetantur. Contra 4°: sed omnia ista tota logica conveniant in eadem ratione formali abstracta, sive ut cum Thomistis loquamur in eadem abstractione a materia tamen ex tali conveni

entia non agens infertur indivisibilitas habitus, ut constat ex dic-
tis, vel si infertur ex illo fundamento, eatenus infertur quatenus
subtilitas definitionis v.g. ut attingitur ab ipsa logica obtineret vel eminen-
ter, vel alio quovis modo subtilitatem argumentationis, sed hoc est fal-
sum: ergo. Maior patet: quia si subtilitas unius obiecti nullo modo obtinet
subtilitatem alterius diversi principio formali, et habitus indiget in-
tellectus ad unum, ac ad aliam veritatem.
Minor probatur: ex eo quod sciat intellectus de- 103
finitionem diversae rationis generum, et differentiam non potest deducere syllogismum
diversae rationis partibus suis; et ex principiis, ex quibus sciat regulas circa
definitionem, non potest deducere principia practiva regularum circa argu-
mentationem: ergo. Ex dictis facile reiicitur solutio illorum qui dicunt ex
unico actu logica generari habitum unicum ad omnes actus, quoad enti-
tatem, licet non quoad extensionem. Nam illa extensio habitus ad aliud ob-
iectum formale requirit saltem sive nova, et realis productione habitus: quia illa
qualitas in primo instanti producta vel habebat virtutem facultatem
ad utrumque, vel non. Si primum: ergo primo aeque ad unum, ac ad alterum actum
facultabat. Si secundum: ergo eam nequit acquirere, nisi producatur pars
altera qualitatis.

Sectio 2. adversariorum obiectionibus respondetur.

Prima desumunt ex Divo Thoma prima parte quaestione 54 articulo 4 104
sic dicente: Si consideremus habitum secundum ea, ad quae se extendit, inveniemus in eo quandam
multiplicitatem; sed quia illa multiplicitas ordinatur ad aliquid unum, ad quod prin-

cipaliter respicit actus; inde, quod habitus sit qualitas simplex non constituta ex pluribus habitibus, etiamsi ad multa se extendat, quibus verbis addit Palanco emphaticam illam interrogationem, quid clarius? addere quod pro nobis ut jam diximus: At certe omitteret Palanco interrogationem, si animadverteret capreolum dimicantem de mente Divi Thomae, aut Cajetanum, qui diversas refert Thomistarum opiniones circa Divi Thomae mentem: non ergo adeo clare constat etiam apud Thomistas ipsos Divi Thomae mens in quaestione hac: ex ipso enim alato testimonio non obscure deducitur sententia nostra; illam enim indicant verba illa: si consideremus habitum secundum ea ad quae se extendit, inveniemus in eo quandam multiplicitatem: sed ergo multiplicitatem inveniemus, si habitus non constet ex partibus; at quia invenimus ait Sanctus Doctor in eo quandam multiplicitatem: ergo non est qualitas omnino simplex.

105 Insuper in eadem secunda, secundae quaestione 52 articulo 1 in fine, ait Sanctus Doctor: non enim habitus, et dispositio dant speciem subiecto, neutrum includit in sui ratione indivisibilitatem. et alia plura angelici Praeceptoris testimonia pro nobis omittam, quaestione 8 de veritate articulo 1 sic ait: una tota scientia comprehendit sub se plures scientias partiales, quibus conclusiones diversae cognoscuntur: quod non adeo clare pro Thomistis, sed clarius pro nobis stat Divus Thomas. Igitur a unitate obiecti desumenda est, ita ut habitus etiam partibus constans unus dicatur, si versetur secundum omnes suas partes circa idem attributionis obiectum, ideo quod aut qualibet pars habitus non est unus adaequatus habitus, quia in eundem finem cum ceteris partibus collimat, una quod et si habitus constet partibus, non tamen ex pluribus habitibus constare, recte dicetur: hinc quando asserit Divus Thomas quod habitus sit simplex qualitas de simplicitate [illegible] compositionem [illegible], non autem de simplicitate excludente divisibilitatem, intelligendus est.

106

Instabis

Instabis juxta Divum Thomam unitate ... cum sit una ad 106
multa se extendit tamdem quod conveniunt in uno aliquo. ita in generali
ratione objectiva ita etiam habitus ad multa se extendit tamdem quod habet ordi-
nem ad aliquod unum, scilicet ad specialem rationem objectivam. sed potentia est una
unitate excludente divisibilitatem ergo et habitus. Respondeo ly sicut non posse
denotare omnimodam similitudinem, etiam in principiis Thomistarum; nam potentia
est una, ut [illegible] capax intentionis habitus vero intentionis capax.
[illegible], ut ex ipsis Sancti Doctoris verbis constat potentia se extendit ad gene-
ralem rationem; habitus vero ad specialem [illegible] sic ly sicut omnimodam simili-
tudinem [illegible], posset praeterea unicum habitum se extendere ad omnia obiecta conten-
ta sub ratione generica scibilis, sicut una potentia cognoscitiva ad omnia objecta
cognoscibilia se extendit. Constat quod Sanctus Doctor solum aliqualem similitudi-
nem indicare per ly sicut, praeterea [illegible] hanc sententiam, requirit juxta ipsum
habitus se extendat ad specialem rationem objectivam, unde specialis ratio in obiecto re-
luceat diversus habitus admittendus erit.

At quia diversa ratio objectiva [illegible] 107
definitionis a divisionis ratione: ergo et diversus erit habitus. Cum quod Divus Thomas
[illegible] obiecti formalis habitum [illegible] definiat, si in logica dantur plura obiecta formalia,
[illegible] unitatem genericam [illegible] habeant, plures etiam habitus er-
[illegible], et solum habitu unitatem genericam habebunt [illegible]
[illegible], at [illegible] constat ex [illegible] plura illa obiecta forma-
lia in logica dantur. ergo. Sed [illegible] omnes hos habitus partiales unum habitum
constituere unum scilicet, quia una scientia [illegible] circa idem obiectum attributionis versan-
tur; sed sicut obiectum attributionis [illegible], et [illegible] se includat rationes va-
les diversas, quales sunt definitio, divisio et argumentatio, sub quibus specialibus
rationibus [illegible] respicitur idem [illegible] illud obiectum, ita habitus erit unus
sed includens in se partiales habitus illa diversa obiecta respicientes [illegible]

unitas solum generica et moralis habitus ~~~~~~ infertur, sicut solum eadem
unitas generica in obto datur.

108 Argumentum 2.º: habitus acquisitus per primam
demonstrationem circa defin.em ut pote habitus logicae se extendit ad demonstran-
dam conclusionem sub ratione ~~specialis~~ specifica formali logicae, qualis est modus sci-
endi: ergo se extendit ad omnes conclusiones sub tali ratione contentas, ergo ha-
bitus illius est simplex, et indivisibilis qualitas. Probatur 2.º consequentia
quia facultas attingens aliquod obtum ~~~~~~ sub aliqua ratione for-
mali est potens attingere omnia, quae sub ea ratione continentur. Dico ans.
se extendit ad demonstrandam conclusionem sub ratione formali specificativa
logicae inadequate sumptae conc.do ans., adequate considerata nego ans.: sicut enim
ratio formalis specificativa demonstrationis circa defin.em est ratio formalis ade-
quata specificativa logicae actualis adequatae consideratae, sed solum logicae actua-
lis inadequate consideratae, nimirum regularum circa defin.em. Ita ratio formalis
specificativa habitus circa defin.em per illam demonstrationem acquisiti est solum
ratio formalis specificativa logicae habitualis inadequate consideratae ~~igitur ratio formalis~~
~~specificativa~~

109 Igitur ratio formalis specificativa logicae adequate sumptae est mo-
dus sciendi secundum omnes suos species scilicet definitio, divisio, et argu-
mentatio: ratio vero inadequate specificativa logicae est quilibet modus
sciendi ut talis, scilicet logicae definitivae definitio, logicae divisivae divisio, lo-
gicae argumentativae argumentatio. Instabis: potentia est magis extensa ex
parte obti, quam quilibet habitus, quia habitus sunt actualitates, et deter-
minationes potentiae; sed etiam actus attingentes obtum habitus sunt actualitates et
determinationes habitus: ergo habitus est magis extensus ex parte obti, quam actus
attingens obtum illius: ergo habitus generatus ex actus circa defin.em non habet ratio-
nem formalem specificativam magis extensam, quam est ratio specificativa ipsius actus: sed ratio

magis extendi debere et solum ratione modi, quem dicit ut, sic est.

Ad maiorem quia ratio prae- 110
ter quam potentia magis extensa, sive ad plura se extendat, quia habitus non et rat-
io adversario assignata; sed quia potentia generatur ex actibus per se, inde est ab
illis non limitatur ac habitibus acquisitus ex actibus generatur ab illis et limi-
tatur, et coarctatur, consequenter est non plus, quam ad alios similes potest se extende-
re, unde discerni minor sed aliae sunt actualitates, et determinationes habitus
ab illis, vel aliis similibus producti, aliae non producti; non: loquimur enim de habitu
acquisito non de infuso de quo sicut etiam de anima respectu partium corporis, et de
luce respectu colorum (quibus paritatibus uti solent adversarii) idem dicendum est: quia
nec habitus infusus generatur ex actibus, nec anima ex partibus corporis, nec lux
ex coloribus: hinc neganda est licentia instantia, et tota instantia corrui-
t.

Tertium argumentum sic efformatur a Pal. habitus cum sit potentia perfectior 111
debet cum illa proportionari sed potentia attingens plura obiecta sub una rati-
one formali obiectiva requirit esse compositam ex pluribus potentiis partialibus: ergo et
habitibus. Hoc argumentum si quid probat, probat etiam logicam actualem nunqua-
m non esse compositam ex pluribus actibus; nam etiam habitus est perfectior potentia cum illa
debet proportionari: et sicut potentia requirit componi ex partibus, seu potentiis partia-
libus, sic logica requirit componi ex pluribus actibus partialiter logicam constituen-
tibus. Distinguo maiorem: debet quoad omnia proportionari nego: quoad proxim-
itatem effectus concedo maiorem. Minor argumenti falsa est in principiis Thomistarum
nam conjunctum ex potentiis materialibus attingit plura obiecta sub una ratione forma-
li sensibiles, et tamen tale conjunctum juxta ipsos Thomistas ex pluribus poten-
tialiter distinctis conflatum; si dicas tale conjunctum non attingere plura sub una ratione
formali obiectiva, sed sub pluribus: idem dicimus nos de habitu habituali sufficit non respicere illa
plura sub una ratione formali obiectiva, sed sub pluribus, videlicet sub rationibus distin-

nis, divisionis, et argumentationis.)

112 Instabis: ratio formalis specificativa logicae non est divi-
sibilis in plures rationes formales specificativas logicae, alioquin darentur plures logicae specie distinctae. Quae instantia loquitur de logica habituali, sed retorqueri potest in logica actuali, dicitur respondeo distinguendo propositionem: ratio formalis specificativa adaequata non est divisibilis in plures rationes formales adaequate specificativas logicae, concedo, inadequate specificativas non. Sequelam etiam distinguo alioquin darentur plures logicae partiales, omitto: plures logicae adaequatae, nego. Instabis iterum: quia habitus definiendi est habitus specie distinctus ab habitu dividendi; siquidem habitus definiendi, et habitus dividendi respiciunt diversa obiecta formalia: ergo logica componitur ex habitibus specie diversis: ergo non est una sed triplex scientia, sicut collectio habituum physicae, metaphysicae, et Theologiae non est una, sed triplex est scientia.

113 Respondeo: quod triplex habitus
specie diversus unam scientiam, nempe logicam constituunt: quia etsi respiciant obiecta tria, tamen ex illis tribus obiectis constituitur unum adaequatum formale obiectum logicae, in ordine ad quod logica definitur ex quo constat disparitas ad habitus Physicae, Metaphysicae, et Theologiae, ex quibus non fit una scientia quia obiecta formalia illorum habituum non habent unitatem ordinis, proportionisque et conducentiae ad eundem finem, quam ordinem sic habere una ex tribus illis scientia oporteret: obiecta vero formalia logicae definitiva, divisiva, et argumentativa habent hanc unitatem ordinis, et proportionis ad eundem finem, scilicet conficiendi instrumenta apta ad acquisitionem ceterarum scientiarum. Ex quo constat, logicam habitualem esse unam unitate solum morali, qua etiam unitate iuxta omnes ~~sive habitus, sive actus logicae collective considerent~~ gaudere debet logica actualis: unitas autem haec moralis partim desumitur, ex ipso liberum hominum arbitrio, partim ex ipsa natura rei: nam quod omnes, sive habitus, sive actus logicae collective considerent pendet ex hominum voluntate; siquidem veri amantes circa definitionem possent considerari seorsum a versantibus circa ~~divisionem~~ argumenta

tionem: et collectiva comparatio adaequata est; non tamen sine fundamento.

Fundamen- 114

tum hoc est, quod triplex modus sciendi sit instrumentum adaequatum cognoscendi adaequate ~~obtinendi~~ omnia, quae in ipsis cognoscibilia sunt; et quod reliqua omnia, de quibus logica ~~illi~~ agit, termini, propositiones, naturae etc. quae ordinentur ad rectam triplicis modi sciendi constructionem: unde sicut plures homines in unam rempublicam, vel in unum finem defendendi patriam convenientes dicunt, una civitas, ita collectio actuum, aut habituum logicae ordinatorum ad unum finem dicuntur una scientia, vel actualis, vel habitualis. Instabis solutionem: omnes scientiae praecepti speculativae conveniunt in eodem attributionis obiecto, nempe in inquirenda notitia certa cuiusdam entis: ergo iam ex omnibus scientiis saltem speculativis scientia una constitui poterit. Aliqui adunt ens, sed illud negarem esse subcommune, Doctorum sententia; obiectum illud attributionis, si aliquod, non est commune omnibus scientiis, sed propriis metaphysicae.

Vel dissuadendum est ens sic: omnes scientiae conveniunt 115

in eodem generico obiecto attributionis, omnino: in eodem specifico obiecto attributionis, nego. Generico omnes scientiae conveniunt, et omnes sunt una generice: obiectum attributionis generice idem omnibus supponitur, non tamen idem specifico obiectum omnes respiciunt ut est manifestum; atque ideo non sunt una specifica scientia. Insuper cum ad hanc unitatem moralem requiratur, etiam hominum voluntas, et nobis non constet, ipsos reducere omnes scientificas cognitiones ad unam scientiam, sicut constat in logica; imo certo constat, illos habuisse certos limites cuilibet cognitioni, et aliam collectionem appellasse physicam, aliam metaphysicam etc., inde est, quod licet in aliqua generalitate conveniant, non unam, sed plures scientias constituunt.

Ex dictis infero contra 2 senten- 116

tiam esse admittendam unionem physicam inter partes habitus inter se specifice distinctas, inter habitum scilicet definitivum, et divisivum, aut argumentativum ~~sed~~ quae

talis unio n̄ est nessaria, consequenter q. sine fundamento :vel partes vero ejusdem habitus distinctivi v.g. (hic enim etiam augeri, minui q. potest, eo consequenter partibus constat) pendet ex dicendis circa modum, quo fit augmentum, et intentio qualitatum, ideo q. hic nil putandum. Infeses tandem nullam esse ~~partem~~ paritatem ex habitu infuso ad acquisitum: q. habitus acquisitus ut pote ex actibus generatus, ad similes q. actus facultans coartatur, et limitatur quoad activitatem ad illos; infusus vero ab actibus n̄ generatur; ideo n̄ commensuratur ejus ~~afund~~ activitas ab actibus. Insuper infusus optime compatitur cum difficultate ad actus, ad quos est virtus acquisitus autem cum hac difficultate per se n̄ compatitur: quia ex sua ratione facilitas ad actus.

SECTIO III.

Qua ratione logica sit nessaria ad alias scientias acquirendas?

117 Suppono 1° tripliciter posse aliquid nessarium esse ad finem aliquem, metaphysicè scilicet, physicè, et moraliter. Tunc aliquid metaphysicè necessarium est ad aliud, quando nec divinitus potest finis ille assequi sine tali medio: sic nessaria sunt merita ad consequendam gloriam ut coronam. Physica nessitas datur quando solum miraculosè, n̄ vero naturaliter assequi potest: sic nessarium est alimentum ad conservandam vitam. Moralis autem nessitas datur, quando sine miraculo vero tamen, et n̄ sine magna difficultate, assequibiles est: sic ad linguam peregrinam addiscendam magistri directionem indigemus. Suppono 2: logicam artificialem (de qua questio procedit; de naturali enim n̄ est dubium, eam requiri omnino nessariam) apud omnes utilem esse, n̄ vero metaphysicè nessariam ad aliam scientias

comparandas: saltem enim miraculose possunt sine logica scientiae aliae acquiri; solum quod dubitatur, an physice, an solum moraliter necessaria sit et moralis necessitas vocatur necessitas secundum quid; physica autem, et metaphysica necessitas, necessitas simpliciter appellatur.

Suppono tamen scientiam posse considerari in duplici statu: 1° in statu imperfecto, et rudi; 2° in statu perfecto, et consummato; scientia, in statu imperfecto dicitur habitualis aliquibus prout aliquas tantum conclusiones complectitur; scientia autem in statu perfecto dicitur prout omnes suas conclusiones complectitur. Alii, in qualibet cognitione scientifica duplicem illum statum considerant; perfectum esse dicunt esse, quando suppositis praemissis certis, et evidentioribus intellectus habet cognitionem reflexam de bonitate illationis, per quam cognitionem … imperfectam vero dicunt esse, quando intellectus non habet ejusmodi reflexam cognitionem. His suppositis Est conclusio contra plures Thomistas, et ex nostris aliquos: logica artificialis non est simpliciter, idest physice necessaria ad scientias alias acquirendas: conclusio procedit de logica tam actuali, quam habituali comparative ad scientias, tam in statu perfecto, quam in perfecto, sive in prima, sive in secunda hujus status acceptione. conclusionem tenent Scotus et ejus …, et communiter nostrates cum Erasmio, quibus ex Thomistis accedit Peraxio … 118

Probatur conclusio: quia et 119 constat, plures ingenio praeditos et logica prorsus ignaros scientias comparasse, Socrates enim, Democritus … et alii … Socrates, ejus discipulus Aristoteles, et Platonem, plures scientias sunt adepti, Mathematicam, et Astronomiam, Physicam, Medicinam, et quidem perfectius, quam multi Magistri moderni: insuper Aristoteles sine logica artificiali, solo lumine naturali duce una ratione duobus logicam perfecte adeptus fuit, plurimasque demonstrationes in materia logica habuit. ergo logica artificialis non simpliciter necessaria ad alias scientias comparandas. Confirmatur; quia sicut … logica artificiali potuit …, solo naturali lumine logicam comparare, aliasque scientias.

Aristotelis illam comparasse absque alia logica artificiali, sicque fieret processus in infinitum; potuerit etiam alias scientias comparare.

120 Ratio a priori solutionis est: quia ad cognoscendas solutiones scientiarum, easque inferre ex principiis per se notis ex quibus inferuntur, sine formidine (quod est scientias acquirere) sufficit logica naturalis: ergo ad hoc non est simpliciter necessaria logica artificialis. Probatur ars: quia logica naturalis sufficienter dirigit ad cognoscenda prima principia naturalia, per se nota, et duorum clararum veritas patet ex ipsa terminorum apprehensione, et penetratione quibus penetratis et cognitis evidenter apparet cognitio illorum principiorum cum solutionibus, quae ex ipsis deducuntur: quod si neges, rusticos appello; qui principiis illis clare notis multa, quae ad scientias spectant indubitanter tenent.

121 Dices: plures solutiones quarum veritas clare, et facile potest cuilibet patere ex principiis certis deducta; talis est haec solutio, homo est maior ~~sua parte~~ corpore, ex his praemissis deducta: totum est maius sua parte; sed homo est totum, et corpus est pars hominis: ergo. Ad hanc igitur, et similes logicam esse necessariam simpliciter; esset vero necessaria simpliciter ad solutiones alias scientificas difficiles, quae sine logica haberi non possunt ab intellectu; sed contra est; quia quod solutiones aliquae facile ~~[illegible]~~ habeantur, quia facile deducuntur ex primis principiis, et aliae difficiles difficile deducantur, quod ad logicam spectat responsio; non est quod logica sit simpliciter necessaria, sed solum quod sine logica difficultatem acquirendas solutiones illas difficiles, hoc est moralem tantum rationis necessitatem spectat

122 Respondeo 2°, quod licet sine logica aliquis habeat habeat demonstrationes erunt tamen imperfectae scientiae; ut autem eiusmodi demonstrationes perfecte scientificae sint, opus est ut intellectus cognoscat reflexe bonitatem illationis, hoc est solu

clusionem bene ex praemissis inferri; talis autem cognitio reflexa est logica arti-
ficialis: ergo haec requiritur ad acquirendas alias scientias saltem in statu perfecto.
Sed contra est: quia 1a demonstratio in materia logica cum actus perfectus scienti-
ficus, generat ipsam scientiam perfecte talem, sed talis actus habetur, quin praecedat
cognitio reflexa de bonitate illationis, quae logica artificialis est: ergo ad haben-
dum actum perfecte scientificum talis reflexa cognitio non requiritur. Contra est 2o
quia conclusio evidens deducta ex praemissis evidentibus est actus perfecte scien-
tificus absque cognitione [illegible] bonitate illationis: et talis cognitio
non requiritur. Probatur antecedens, cognitio [illegible] illationis est actus per-
fecte scientificus, quin opus sit reflexa ipsa cognitione de bonitate illa-
tionis per aliam reflexam cognitionem: alioquin daretur processus in infinitum:
ergo conclusio evidens ex praemissis evidentibus deducta erit etiam actus perfecte
scientificus absque cognitione illa reflexa.

Contra est 3o: quia quando talis cogni- 123
tio reflexa de bonitate illationis requiratur ad actum perfecte scientificum
intellectus non supernaturali sufficiens est ad habendam talem cognitionem reflexam:
ergo etiam ad habendum actum perfecte scientificum in sensu adversariorum logica
artificialis simpliciter necessaria non est. Probatur antecedens: quia praemissis evidentibus rec-
te ab intellectu penetratis evidenter apparet connexio extremitatum cum medio, et earundem in-
ter se; sed cognitio evidens connexionis ejusmodi est cognitio evidens reflexa de bonitate
illationis: ergo. Minor patet: quia cognitio reflexa de bonitate illationis nihil aliud
est quam actus certificans intellectum de connexione, seu extremitatum identitate inter
se, ex connexione, et identitate ipsarum cum medio, quemadmodum actus non debet intellectum certi-
ficare de connexione illa sub nomine extremitatis maioris, minoris, medii, subjecti,
praedicati, syllogismi in 1a figura, et determinato modo, caeterisque nominibus
artificialis logicae; quis enim dicat, homines non habituros perfectam scientiam,
si illa nomina inventa non essent.

Maior ergo probatur: quia idea haec cognitio, to 124

totum et majus sua parte evidenter vera aparet intellectui, ubi illa quae certificat de obiecto suo absque formidine; quia et veritas per se nota; sed etiam connexio extremitatum cum medio et inter se, proposita per praemissas evidentes et veritas per se nota: quae evidenter aparet intellectui, illam quae certificare potest absque formidine illa ex sola penetratione praemissarum: Quod autem cognitio illa de conditione illationis; logica artificialis non esset, patet: quia ab intellectu habetur non adjuto praeceptore, aliquo alio extrinseco juvante: etc.

SECTIO IV.

Objectiones solvit

125 Objicies 1° scientia demonstratione sine scientia necessaria ostendente quomodo, et ex quibus sit facienda demonstratio, materialiter tantum demonstrat; sed demonstratio materialis non est demonstratio perfecte scientifica: ergo sine scientia reflexa ostendente quomodo, et ex quibus sit facienda, nequit fieri demonstratio perfecte scientifica; at quae scientia, quae docet, quomodo sit facienda demonstratio, est logica: ergo. Probatur major: qui dicit verum nesciens se dicere verum, materialiter tantum dicit verum: ergo qui scienter demonstratione sine scientia reflexa ostendente etc. materialiter tantum demonstrat. Nego majorem: ad probationem distinguo antecedens: qui dicit verum nesciens, nec exercite, nec signate se dicere verum, materialiter tantum dicit verum, concedo: nesciens praecise signate, et reflexe, nego antecedens, et consequentiam ut aliquis verum dicat, non materialiter, sed formaliter non est necessaria probabilis notitia naturae, et essentiae veritatis, sed sufficit, quod quando loquitur cognoscat, et intelligat, quod loquitur, et locutio conformetur cum judicio interno.

126 Similiter ut intellectus non materialem sed formalem demonstrationem eliciat quod praecedat notitia, seu cognitio circa modum, quo demonstratio conficitur, sed sufficit, quod ex vi praemissarum evidenter inferentium conclusionem illi assentiatur: in nostro casu per ipsam directam demonstrationem exercite cognoscit

voluntate illationis; sicut sine probia notitia sine assentiã veritatis
professori advertentia veritatem, iuxta mentẽ operante cognoscit, se dicere
verũ. Stat ergo perfecta scientifica sine reflexa hac scientia,
et etiã sine reflexa cognitione de bonitate illationis; sed quibus
omittamus, hanc reflexã cognitionẽ requiri, diximus, quod cognitionẽ
reflexã de bonitate illationis haberi posse absolute solo naturali lu-
mine, et sine logica artificiali ut ex quo intuitive assentiatur huic
conclusioni, Petrus est animal, ex his premissis evidenter illata; omnis homo est animal; Petrus
est homo: ergo Petrus est animal, sufficit quod habeat notitiã huius principii, quae sunt eadem uni tertio sunt
eadem inter se, et quod sciat et advertat, Petrus et animal identificari in premissis cum homine,
ex quibus concludit eorum [illegible] identificari inter se. Sed dum advertentia hac, et
penetratio, seu cognitio illius principii haberi possunt solo lumine naturali: ergo.

Confirmatur 127

2°: logica est facultas dirigens [illegible] circa errorem: ergo dum acquirit demonstrationẽ sine
logica habet illã cognitionẽ scientificã obnoxiam errori; sed dum acquirit
cognitionẽ scientificã obnoxiam errori perfecte non acquirit illã cognitio-
nem: ergo ut cognitio illa perfecte scientifica sit necessario requiritur logica.
Probatur 1°: logica est causa universalis directiva omnium scientiarum, ideo scientia scien-
tiarum appellatur; ac etiam clavis scientiarum; unde clausas esse
scientias sine logica dicitur dixisse divus Augustinus; sed causa univer-
salis simpliciter requiritur ad omnes effectus, ad quos est causa: ergo logica
simpliciter requiritur ad cognitiones scientificas aliarum scientiarum.
Probatur secundo: quia logica se habet ad actus scientificos sicut dictame
ne prudentiae ad actus bonos: ergo sicut non datur actus bonus sine dictamine
illo, ita nec dabitur actus scientificus sine logica.

Respondeo concedendo an- 128

ti, negando consequentiã: nam sine hoc presidio, quod recte penetrentur premissae, et [illegible]

principia, quibus nititur demonstrativa cognitio, tolletur error ab intellu, et hic sextus manebit de bonitate illationis; sed haec practica non solo naturali lumine ab intellu haberi potest, ergo. Quod autem logica sit facultas praebens regulas ad discernendum sine errore, probat solum, sine logica valde difficulter procedatur in rebus obscuris, in quibus non facile apparet rerum connexio eliciendas fore demonstrationes; non autem probat sine logica absolute et simpliciter elici non posse, ex quo solum necessitas secundum quid sive moralis, logicae ad alias scientias acquirendas probatur; quam necessitatem recedimus, et statuimus. Ad 3 probationem distinguo ans: logica est causa universalis per modum naturae nego ans: per modum artis; concedo; defectum autem artis supplere potest causa naturalis, nempe intellus. Distinguo etiam minorem: si causa universalis naturalis simpliciter requiritur, concedo: causa artificialis, sive per modum artis, simpliciter requiritur, nego minorem et consequentiam.

129 Logica est causa artificialis actuum aliarum scientiarum, quia dicit et potest actus illos regulare ideo scientia scientiarum appellatur, ac defectum hujus causae natura supplere potest: quod autem sit clavis scientiarum, probat solum, fores scientiarum artificialiter non posse aperiri nisi per logicam; non autem probat, aliter quam per logicam aperiri non posse; sicut fores aliter quam per clavem possunt aperiri. Ad secundam confirmationem nego ans: ubi omnimoda similitudine rao disparitatis est: quia actus bonus, vel est amor boni, vel fuga mali: ad utrumque autem requiritur minimum quod obiectum cognoscatur, quia nihil nisi volitum quin praecognitum; obiectum autem amandum vel fugiendum cognoscitur per dictamen illud prudentiae ut ut actus scientificus dicatur, sufficit quod evidenter cognita identitate extremitatum cum medio dicat intellus actum, quin requirat identitatem extremitatum inter se, quod assequi potest intellus sola naturali vi rationis.

130 Instabis: qualibet demonstratio est opus artificiale logicae: sed nullum compositum artificiale potest fieri sine concursu artis: ergo nec demonstratio sine concursu logicae.

Dis[tin]guo maj[orem]: quaelibet demonstratio est opus logicae artificiale in actu 1°, c[once]do: in actu 2°, subdistinguo est intrinsece, et essentialiter, n[ego]: extrinsece, et accidentaliter, c[once]do: plura opera artis fieri possunt sine arte; videmus enim plures, qui licet ignorent regulas rhetoricae ornate, et apposite loquuntur: sive licet Oratio ornate, et recte disposita sit de se opus rhetoricae, potest actualiter fieri sine cursu regularum rhetoricae: similiter discurrendum est de demonstratione: unde quando actualiter eliciuntur ex directione regularum, concursus hic directionis accidentalis erit ipsis intrinsece et essentialiter, sicut patet.

Instabis iterum: omnis certitudo infallibilis ex parte actus proprie scientifici est logica actualis artificialis; at qui aliqua certitudo infallibilis ex parte actus proprie scientifici simpliciter requiritur: ergo ex parte actus scientifici aliqua logica actualis artificialis requiritur. Maior probatur: omnis cognitio formaliter, vel virtualiter reflectens supra bonitatem, vel infallibilitatem alicuius consequentiae ex praemissis deductae est aliqua logica actualis artificialis, (aliter si solum esset logica naturalis, nulla logica artificialis dabitur); sed omnis infallibilis certitudo ex parte actus proprie scientifici est cognitio formaliter, vel virtualiter reflectens supra bonitatem, et infallibilitatem consequentiae ex praemissis deductae: ergo omnis infallibilis certitudo etc. est aliqua logica artificialis. Resp[ondeo] negando maj[orem]: ad probationem n[ego] etiam maj[orem], aliter si omnis cognitio formaliter, vel virtualiter reflectens supra bonitatem illationis esset logica artificialis, nulla esset logica naturalis argumentativa; at qui certum est dari logicam actualem naturalem argumentativam: ergo non omnis cognitio etc. 131

Igitur actus proprie scienti- 132
ficus logica naturalis erit si ab ea vi naturalis rationis habeatur, logica autem artificialis si ex directione regularum iuvantium ad faciliter demonstrationem habendam habeatur.

Ut alia solvas argumenta nota habitum logicae et cursum ipsius se habere ad instar habituum artis facilitantis, et iuvantis; non autem per modum naturae dantis simpliciter posse, unde sine logica stat posse simpliciter acquirere alias scientias, non tamen [illegible] [illegible]. Sic in secundo:

intellectus una demonstratione, vel pluribus habitis non defatigari aut impotens reddi ad alias habendas; sed potius expeditior magis, et aptior reddi ad alias demonstrationes habendas. Probatur 3º. intellectus non solum potest lumine naturali scire, sed etiam scire se scire; nam actus per quem certus redditur de bonitate illationis, supra quam reflectat, est actus per quem fit intellectus se scire: omnia autem haec sola naturalitate absque potest, licet difficulter; sed ideo moralem logicae necessitatem statuimus ad vincendam scilicet magnam difficultatem quae comparandi reliquas scientias sine logica.

SECTIO V.

De Concursu logicae ad actus aliarum Scientiarum.

133 Supposita morali necessitate logicae ad alias scientias comparandas inquirimus modo naturam concursus logicae ad actus aliarum scientiarum, an scilicet physicus vel tantum directivus sit concursus ejusmodi. Sit 1ª conclusio: logica actualis non concurrit physicē ad actus aliarum scientiarum. Ratio conclusionis: quia nec fundamentum, nec necessitas aliqua datur, ut ejusmodi physicum concursum admittamus regulis logicae erga actus proprios aliarum scientiarum: ergo logica actualis physicē non concurrit ad ejusmodi actus. Sit 2ª conclusio: logica actualis directivē concurrit ad actus aliarum scientiarum. Conclusio haec constat ex saepe dictis; nam concursus hic directivus stat in eo quod logica mediis suis regulis intellectum instruat, et doceat modum disponendi suos actus in forma definitionis, divisionis, et argumentationis in qualibet materia; at sic certum est logicam ita concurrere ad actus aliarum scientiarum: ergo.

Sit 3ª conclusio: logica

134 habitualis non concurrit effective ad actus aliarum scientiarum. Probatur: quia quilibet habitus tribuere concursum physicum erga actus est solum in ordine ad actus omnino similes illis, a quibus generatus fuit; sed solum actus proprii ipsius logicae, non vero actus aliarum scientiarum sunt

similibus actibus, a quibus fuit generatus habitus: ergo habitus logicus physice non concurrit ad actus aliarum scientiarum. Sit quarta: habitus logicus habitualiter concurrit directive mediate, non vero immediate ad actus aliarum scientiarum. Explicatione probatur: quia cum habitus logicus sit qualitas emortua, ipsa per se ipsam illuminare, instruere, aut docere nequit virtualiter modum tenendi modos sciendi: ergo nequit per se ipsam dirigere: ergo immediate directive non concurrit; ceterum cum habitus logicus productivus sit actuum, et regularum, mediis quibus intellectus instruitur, mediate concurrit directive ad actus aliarum scientiarum: ergo.

Sed dices: logica est absolute practica respectu actuum aliarum scientiarum: 135
ergo physice ad illos concurrit. Probatur consequentia: quia esse practicam, est esse factivam, atque operativam; sed esse factivam, et operativam modi sciendi est physice concurrere ad modum sciendi: ergo logica physice concurrit ad actus aliarum scientiarum. Distinguo antecedens, et nego consequentiam. Ad probationem: transmissa maiori, nego minorem, cum sit solum directivum esse, qui proprius est actio cuiuslibet verificantur denominationem illa tendentis practica, factiva, et operativa: sic scientia divina, dictamen rationis, et actus prudentiae absolute, et simpliciter practica sunt, et operativa, quin physice concurrant ad actus, quos dirigant.

Nota, 136
ut alia solvas, actus aliarum scientiarum obiective sub sphaera obiectiva logicae, non vero sub sphaera activitatis effectiva illius, id est sunt obiectum, ad quod logica dirigit, et in ordine ad quod definitur, quod per suos actus respicit. Nota 2°. quod licet ratione formae, et structurae actus aliarum scientiarum pertineant ad logicam; attamen ratione materiae et [illegible] tantum pertineat ab habitibus earum facultatum, a quibus producuntur, a logica vero diriguntur, directive et tantum concurrit ipsa producit.

CAPUT IV

137 Cum ex dictis natura scientiarum desumatur, ut pleniorem materiae logicae notitiam praebea-
mus de speciebus obiecti agendum nobis est, ut id hoc clarius percipiatur, de obiecto in communi
aliqua praelibabimus. Obiectum ab *obiiciendo* dicitur, ideoque omne id, quod potentiae, actui, seu
virtuti obiicitur, *obiectum* appellatur communiter: stricta tamen vocis *obiectum* usurpatio stat solum
pro extremo attacto per potentiam vitalem ratione actus vitaliter tendentis, ut absque tum
illum: hinc termini aliarum quos potentiae non vitales, seu virtutes respiciunt, solum late dici possunt
obiectum, ideo creatura *terminus* omnipotentiae effectus est *terminus* causae, non vero obiectum proprie dicuntur:
color vero stricte dicitur obiectum potentiae visivae, *verum* obiectum intellectus, bonum voluntatis.
Obiectum igitur facultatis illud dicitur, quod facultas per suos actus considerat, et attin-
git. Dixi *per suos actus*, ut excludatur a ratione obiecti facultatis obiectum, quod non fa-
cultas, sed qui facultate utitur, habeat; si quis enim philosophiae incumbit, ut dig-
nitatem acquirat, tunc dignitas non erit obiectum philosophiae, sed finis.
Secundo ut

138 excludatur a ratione obiecti facultatis obiectum remotum, sive per accidens, quod facultas proprie loquen-
do per suos actus non attingit, sicut se habet substantia parietis v.g. respectu potentiae visivae,
quae dicitur videri non quia substantia parietis videatur, sed quia videtur albe-
do inhaerens parieti. Obiectum facultatis considerari potest in actu primo, aut in actu secun-
do: in actu primo consideratur ut attingibile per actus facultatis: in actu secundo est ipsum obiectum, ut
actualiter attactum sic potest considerari ut cognoscibilis esse, vel etiam

ut cognitus actualiter; tunc denominatio obti in actu 2° includit aliquid extrinsecum intabi quae obiicitur, et obtum est; ipsum scilicet actum potentiae quo attingitur. Obtum facultatis dicitur etiam subtum personaliter, scilicet ad potentias, quae de ipso demonstrantur; aut per ordinem ad praedicationem, in quibus de illo aliquid probatur. Dicitur etiam materia circa quam facultatis quia est id circa quod facultas versatur.

Omissis pluribus divisionibus hac de perceptibilibus obtum primo 139
dividitur in obtum materiale, et formale. Obtum formale est, quod ratione sui attingitur a facultate; materiale vero, quod ratione obti formalis attingitur. Explicatur utrumque in obto voluntatis: amat infirmus potionem bene propter sanitatem tunc sanitas se habet ut obtum formale, potio bene ut materiale, quia sanitas propter se, potio autem bene propter sanitatem amatur. Similiter ipsum intus illud obtum in quo, aut ex quo, aliud cognoscitur est obtum formale materiale vero, quod in alio, aut ex alio cognoscitur, sed nota non semper ac datur obtum formale debere dari obtum materiale realiter distinctum; non enim est de ratione obti formalis quod mediante ipso aliud [illegible] distinctum attingatur sed solum quod ipsum immediate, et ratione sui attingatur, patet hoc in cognitione cujuslibet veritatis per se notae, et in obto cujuslibet sensationis externae visibilitas enim coloris, quae est ten poa visiva non distinguitur realiter a colore, nec cognoscibilitas hujus veritatis primae. Idlibet est vel non est ab ipsa veritate realiter distinguitur, ~~[illegible]~~

Obtum formale subdivi- 140
ditur in formale quo, et quod; obtum formale quo est ratio illa praecise considerata quae ratione sui attingitur, et ratione cujus attingitur obtum materiale. obtum quod est resultans ex obto materiali, et ratione illa formali ab aliis, praecipue Thomistis recentioribus subdividitur in formale quod, seu rationem formalem quae, et formale quo, seu rationem formalem sub qua: omissis Thomistarum explicationibus circa rationes has quae et

qua sic explicate sunt praedicta rationes: ratio quae et praxis, sed per scientiam specula-
ter repraesentatur v.g. ratio corporis sani, aut sanabilis et ratio, quae respicitur
a medicina ratio corporis mobilis in physica etc. Ratio vero sub qua et illa specialis
obiecti perceptibilitas, seu cognoscibilitas v.g. sanitas corporis, quae et obiectum speciale
medicinae potest attingi speculative, et practice: illius speculabilitas, seu per-
ceptibilitas per actus speculativos et ratio sub qua respicitur a medicina theo-
rica, operabilitas autem et ratio, sub qua respicitur a medicina practica.
Patet hinc

141 1° quod licet ratio quae debeat signate attingi per actum, at ratio sub qua attin-
gitur non debet signate attingi, sed sufficit quod attingatur exercite v.g. animalitas
et ratio quae attingitur per hunc actum rationalis intelligibilitas, seu cognoscibilitas
et ratio sub qua; illa quidem ratio quae specialiter attingitur et repraesentatur; haec autem
ratio sub qua requiritur solum attingatur exercite [illegible] animalitas ut cognoscitur exer-
cite per illum actum, non vero repraesentatur per illum [illegible] ille [illegible] specialiter
animalitatis cognoscibilitatem. Patet 2° quod licet idem obiectum [illegible]
[illegible] scientiis [illegible] obiectum speciale unius scientiae non potest [illegible]
ratio et quia licet idem [illegible] scientiis non respi-
citur sub eadem ratione speciali v.g. albedo potest respici a potentia visiva ab intellectu, et a
potentia volitiva; sed quatenus et speciale unius non et specialiter obiectum speciale alterius: quia
a potentia visiva respicitur sub ratione visibilis, a potentia intellectiva, sub ratione
cognoscibilis, et a voluntate sub ratione appetibilis.

Hac de obiecto materiali, et for-

142 Dico respectu cuiuscumque scientiae loquendo autem specialiter de obiecto
facultatis practicae obiectum materiale est illud in quo facultas intendit
introducere suam formam atque in subiectum, ~~sua forma~~ ex quo constat opus
artificiale; speciale autem obiectum est forma ipsa quam facultas intendit

introducere v. g. respectu artis structura ligna, et marmor sunt obja materialia, forma vero ex partium dispositio, et ordinatio, ratione cujus, assimilantur homini, v. g.

Dividitur 2° objum in objectum attributionis, et objectum attributum, attributionis objum est id, ad cujus contemplationem (si scientia speculativa sit) vel ad cujus effectionem (si fuerit practica) ordinat facultatem cetera, quae tractat. Obja attributa sunt ea omnia, quae praeter attributionis objectum facultatis tractantur, v. g. Deus est objum [illegible] 143

[illegible]

Deus est objum attributionis teologiae Angeli vero, sacramenta virtutes vitia [illegible] de quibus Teologia agit ad [illegible] de Deo [illegible] sunt obja attributa. [illegible] obja attributionis artis [illegible] v. g. est [illegible] aute quae [illegible] effectionem ordinantur sunt obja attributa. [illegible] alii aliter explant [illegible] obta [illegible] faciamus.

SECTIO II.

Objectivi conceptus, seu res non sunt objectum materiale directum et immediatum logica.

Ita defendit omnium nostrarum [illegible] communis [illegible] 144
[illegible], et [illegible], [illegible] ex nostris [illegible]. [illegible] ratio: materia [illegible] artefacti logici est objum materiale immediatum logicae; id [illegible] objectivi, sive res [illegible] et significata [illegible] modum [illegible] formalem, per actum [illegible], definitio, divisio,

aut argumentatio non sunt materia proxima artefacti logici; conceptus objectivi non sunt ~~objectum~~ objectum immediatum materiale logicae. Atque, si supponitur: probatur minor; materia proxima artefacti logici est id, ex quo intrinsece fit artefactum logicum; sed conceptus objectivi non sunt id, ex quo fit intrinsece artefactum logicum; definitio enim hominis non fit intrinsece ex eo, a entitate materiali logicae: ergo.

145 Confirmatur: sicut se habet pictoria ad objecta repraesentata per picturas, et sicut se habet musica ad objecta significata per sonos musicos, ita se habet logica ad objecta significata per modos sciendi; sed objecta repraesentata per picturas non sunt objectum materiale proximum et directum, sed remotum tantum et indirectum artis pictoriae, sicut etiam objecta significata per sonos musicos non sunt objectum immediatum materiale musicae: ergo objecta significata per modos sciendi non erunt objectum materiale proximum et immediatum logicae, sed tantum remotum, et indirectum.

146 Objicies 1.° ex definitione formali, et objectiva coalescit perfecta definitio; (idem de propositione sciendum de ratione et argumentatione). Sed logica respicit immediate et per se perfectam definitionem: ergo respicit immediate tam definitionem formalem, quam objectivam; sed definitio objectiva est conceptus objectivus, seu res: ergo logica respicit immediate conceptus objectivos seu res. Probatur major: quia in illo conjuncto ex definitione scilicet formali, et objectiva salvantur omnes cognitiones verae definitionis: ergo in illo conjuncto consistit perfecta definitio. Probatur antecedens: nam ratione definitionis formalis verificatur definitionem esse clariorem definito, explicare essentiam rei etc. ratione autem definitionis objectivae verificatur definitionem praedicari ut quid de definito, converti cum definito et alia hujusmodi: ergo.

147 Respondeo negando majorem, ad probationem nego antecedens et ad ejus probationem concessa prima parte antecedentis, nego subsumptum secundae, scilicet praedicari ut quid de definito, et cum illo converti sint etiam tales cognitiones perfectae definitionis: istae namque proprie tales sunt illae de qua verificatur ejus definitio, nimirum esse medium sufficiens explicativum totius, et solius essentiae rei, seu conceptus soli verificatur de definitione formali, cui

conveniunt

ñ conveniunt pdta sibi ut prari ut quid, et svertr cu defito; sed solu posse poni pro 127
sui obto, ut hoc dicatur de defito. Itaq. id qd pdatur de defito, et qd cu hoc svertitur, similiter id, qd afirmatur de subto, qd de pluribus pdatur. sunt quide obtu proximu actuu a loga dirigibiliu, ñ vero sunt obtu proximu loga quia ñ sunt factibilia ex directione loga, nec subtu, seu materia, ex qua constet opus logicu.

Inferes hinc, actus qui tendere videntur circa res, ita devere intelligi si regula loga dicendi sit, ut solis actibus intlus veniat, et circa illos versentur vg. defiti talis sit ut expleat idem obtu, qd per definitu pdale explatur: sic eni instruitur intlus ad pradq rectitudine sui argumentationu: et hoc: q aal rale, et aal rale: q hom insuper pdatu pdale ponatur pro obto, qd afirmatur de obto qd significat alius rceptus, qui et subtu pdale rceptus generis talis sit, ut expleat obtu, qd realiter inveniatur in pluribus essentialiter differentibus, ex forma pdalia relationis pdalis qua significant eorum obta identificabiliter significant eadem obta identificabiliter cu obto tri, qui sit primu pdale. idem dicuntur de alijs. 128

Insuper quibus omitteremus illius actus opales atingere res ut tru, et obtu operis pdalis; tamen cu ñ atingant res ut quid operabile in forma [illegible], [illegible] ex qua statuat modus sciendi, res ñ erunt materiale obtu proximu: ad summu eni eo tendit ut actus intlus sformentur rebus tanquam obtu operis, ñ tamen tanquam partibus operis logi: denique tales actus res atingentes erunt actus secundarii loga, et versantes circa obtu atributum ipsius qd nil extra nos pñas: obtu eni primariu immediatu materiale loga debet distingui ab obto atributo qd aliqui secundariu apelant ratione totius [illegible] loga immediate [illegible], nec intendit identicatem obtorum [illegible] cu definitione, pdati cu subto, aut extremitatu cu mio; hanc eni identitatem loga supponit solu: q intendit rectam pdalem pdationem, divisionem, et argumentationem quas dirigit. 149

Objicies 2o, Aristoteles 150

ca, et Divus Thomas dicentes dialecticam de omnibus disputare logicam esse scientiam, et artem generalem eo modo quo Metaphisica scientia est: quia sicut obiectum materiale Metaphisicae est omne ens, ita etiam erit logicae. Respondetur dialecticam illam de omnibus disputare dialecticam vero non de quibus, sed tantum de modis sciendi agere, et tractare: quia tamen per modos sciendi cognoscuntur, et sciuntur quaecumque sciuntur, logica agens immediate de modis sciendi, mediate, et indirecte, se extendit ad omnia scibilia, ideo quod recte vocatur ars universalis: quia scientiae omnes ex logicae directione demonstrant sua obiecta: ex quo ad summum, sequitur obiecta illa esse obiectum remotum, et mediatum logicae non vero immediatum, et proximum.

Obiicies 3: res omnes

151 possunt, vel probari vel subiici, vel definiri, vel dividi, vel de illis disputari, quia ex quibuslibet obiecto formari possunt praedicatum subiectum genus, aut differentia, definitio, divisio, etc.; sed haec sunt artefacta logicae: quia ex omnibus rebus possunt formari artefacta, quae logica respicit per se; sed obiectum materiale primarium cuiuslibet artis est illud, ex quo formari possunt artefacta talis artis: quia. Respondeo concesso ante, nego consequentiam: quia quaelibet circa quodlibet obiectum formari possint subiectum, praedicatum etc. at non ex quolibet obiecto, cum solum formales conceptus formabiles, sint ex directione logicae

Vel distinguo consequens ex quibuslibet obiectis formali possunt

152 praedicatum, subiectum etc. extrinseci, terminative et denominative talia concedo praedicatum, subiectum etc. formalia nego primarum et secundam consequentiam. Minor subsumpta distinguenda similiter cum consequentia in secundo sensu neganda est in primo: nam artefacta, quae per se respicit logica sunt subiectum, praedicatum, definitio, divisio etc. formalia; non vero extrinsice, et denominative talia: sicut artefactum, quod per se respicit historia non est obiectum pictum, quod obiectum est solum terminus operis ab arte intenti, et respecti scilicet pictura similiter res erunt tantum termini definitionis, et divisionis etc.;

Unitas obiecti proximi logicae est genus, quod proprie

153 est genus (idem dic de reliquis), sed solum genus obiectivum est genus, quod proprie est genus: quia. Distinguo maiorem: est genus quod proprie est genus secundum quod genus

dicat de fali nimirum actus intlus, 2do: secundum qd dicit de materiali no mare. Obiecta hic, qd licet eadem forma qua denominat actus intlus directum denominet etiam obiectum directum non propterea res, quae est obiectum actus, debet esse obiectum proximum logae: ratio est: quia logica directe actus denominat immediate, mediate vero obiectum, sicut duobus ratio denominat albedine visus visus etiam denominet parietem, scilicet non eodem modo, nam albedo immediate denominatur visa paries vero solum mediate, ideo qd non est obiectum proximum, et immediatum visionis.

Instas iterum: licet actus intlus sit materia immediate dirigibilis ad res, sunt materia immediate denominabilis nam homo immediate denominatur definibus per hanc definitionem aal rale. Retorqueo si res immediate denominatur persona agens, aut patiens et res sunt obiectum immediatum grammaticae 2o etiam intlus denominatur immediate definiens et erit etiam obiectum proximum logae. Si respondeas logam intendere hanc denominationem defti potius, dum ista definientis etc.: quia eadem formalissime est denominatio rei cognitae ab intlu, ac denominatio intlus, cognoscentis rem solum enim differunt pro voces activas, et passivas: et si loga intendit unam, intendit, et aliam. 154

Imo loga definitur directiva intlus, et non dicitur directiva rerum: et intendit per se, qd intlus cognoscat recte: et prius denominationem definientis, dum definitis intendit. Dicendum est ad rationem obti materialis logae non sufficere, qd sit materia immediate denominabilis ab arte et actu logae, sed praeterea requiri, qd sit id, ex quo, tamquam ex subiecto fiat opus artificiale logae: ut patet in exemplo grammaticae, et aliis: ex quo constat solutio instantiae. 155

Sectio 3. Quid sit obtum materiale logae?

SECTIO III.

Quid est sit objectum materiale logae?

Dico 1o oratio vocis significativa sunt obiectum materiale proximum 156

At immediatam logicae proprietatem stant ingeniosi RR. PP. ex patribus Lirea et Trinitariis contra patres Oviedo, Arriaga, Peinado, et alios. Probatur relatio, quia in voces significativas intendit logica inducere suam formam tamquam in subiectum, ex quo constat opus artificiale logicae: ergo. Probatur 2º evertendo fundamentum adversariorum: solum logica tradit regulas, aut praecepta ad utendum vocibus hoc potius quam alio modo explicativis definitionis, divisionis, et argumentationis mentalis; sed per illas regulas nihil intendit logica nisi introducere in voces ~~rectam~~ rectam modi sciendi vocalis dispositionem quae est forma logicae: ergo.

157 Opponitur ideo voces non esse obiectum materiale logicae, quia nihil reperitur in illis ad logicam pertinens; sed datur: ergo. Probatur minor: quia ideo, iuxta adversarios nihil datur in vocibus ad logicam pertinens, quia nihil in illis datur nisi aut significatio quae pertinet ad linguae inventores, aut varia complexio, aut compositio, sine soloecismo aut barbarismo, quae ad grammaticam pertinet: sed etiam praeter hoc aliud considerari potest ad logicam pertinens: probatur minor: quia sicut praeter significationem, et rectam syntaxis compositionem datur in voce ornatus ad rhetoricam pertinens, datur etiam recta dispositio modi sciendi vocalis, quae dispositio ad nullam aliam facultatem pertinere potest nisi ad logicam: ergo. Probatur

158 2º totum artificium huius definitionis vocalis animal rationale consistit non solum in eo, quod illae voces significent genus, et differentiam immediatam (neque enim illa creatura substantialis capax scientiae, et rationis illud significat, et tamen non habent artificium logicale) sed etiam in eo quod illo, et non alio modo scilicet praecise vocibus quae correspondeant his syllabis animal rationale, potius quam aliis vocibus, quae vel alio modo idem significant, vel aliis conceptibus correspondeant; sed hoc artificium ad solam logicam spectat: ergo. Obiicies 5º ad gram-

159 maticam spectat uti vocibus significantibus res, eo modo, quo a nobis concipiuntur: ergo ad grammaticam spectat bene modo ordinare voces, ut explicet rem quam

ter in mente constituitur per actus, et differentia v.g. aliorumque rei non signifi-
carentur vocibus eo modo, quo constituuntur; et ad grammaticam spectat totum
artificium lectionis, quod reperiri patet in vocibus. Hac objectio si quid probat,
probat etiam voces non esse objectum materiale rhetoricae. Respondeo ergo distinguendo antecedens:
spectat ad grammaticam uti vocibus recte sine solecismo, ac barbarismo sig-
nificantibus, eo modo sive artificioso, sive non artificioso quo a nobis concipi-
untur, concedo: uti vocibus juxta regulas logicae significantibus res eo modo
artificioso pariter, quod alio non ars. Similiter distinguendo consequens. Itaque
rectus grammaticus erit, qui recte exprimit sine solecismo, nec barbarismo, nec
nec aliud grammatica intendit: logicus autem propriis regulis tenetur
rem tali, et tali ordine, et modo explicare, in quo logicum artificium consistat.

Objicies 160

2.° non minus Physica, quam logica alia est mentalis, vocalis alia; sed Physica
non habet pro objecto materiali voces; ergo nec logica. Probatur ex Philosopho dicente
rhetoricam esse ad alium logicam, vero ad se: quemadmodum scientia vocalis similiter
in res manifesta non pertinet ad logicam; sed contra adversarios uterque
ea eorum maxime sub summo minus; sed Physica non habet pro objecto materiali
actus intellectus quam concedunt. Negabunt consequentiam: quia logica non vero
Physica est actuum intellectus directiva; sed similiter respondeo ad objectionem, itaque
distinguo maiorem: non minus Physica quam logica alia est mentalis, alia vocalis forma-
liter, concedo. terminative nego maiorem.

Physica dicitur mentalis, et vocalis formaliter quia constat con- 161
ceptibus, et vocibus, quibus circa suum objectum versatur: non vero dicitur mentalis, aut
vocalis terminative, quia non habet pro objecto actus intellectus, neque voces: logica autem non solum forma-
liter, sed etiam terminative mentalis est, et vocalis: quia habet pro objecto, vel directione
actus intellectus, et voces. Authoritas Philosophi sufficientia videtur eorum adversariorum non fuer-
logicam et logicum, in quo continentur. Nihil horum respondeo. Itaque totalem non ...

ri suadere vocem non esse obiectum materiale logicae, sed solum fibres [struck out] tam logica quam rhetorica explare.

162 Nota solutionis sensus fuisse non esse voces esse obiectum materiale logicae prout mentalis; sed sensum esse, asserere voces esse obiectum materiale logicae prout vocalis. Notatum ratio est quia cum materia quae fiat modus sciendi mentalis sit praecise actus intellectus, nequeunt voces esse obiectum materiale logicae mentalis: igitur sicut quamvis necessario praesupponat quod debeat concentus omnes voces quae sunt obiectum musicae tamen non concentus, sed voces sunt obiectum materiale artis musicae; sic quibus ad conceptus subsequantur voces, non ideo voces erunt obiectum materiale logicae prout directive sumptum, sive logicae prout mentalis, quia prout talis solum actus intellectus dirigit: sed cum non solum actus intellectus, sed etiam voces dirigant; quia voces capaces sunt formae modi sciendi, ideo dicimus, voces esse obiectum materiale logicae.

163 Logica quae ... sicut terminus materia, ex qua, in terminus subiectum, in quod modus sua forma introducta ... voces ut ex ... solutione constat quas posui ut sequenti solutione dicimus; prout ut directiva conceptum mentalis dicitur ... vocalis vero prout vocum directiva; quamvis inter conceptus hos aliquid discrimen inter vocales, ut aliqui volunt, asserentes logicam essentialiter in esse talis ... per esse directivam conceptuum, et pariter per accidens illi esse obiectum directive vocum ad modum cuius hoc discernitur constituitur tamen ad rationale accidentaliter additum in, sensu rationali, sive secundario per esse ... quaestio est parvi momenti. Dic quod malueris.

164 Sit 2 solutio: actus intellectus sunt obiectum materiale proximum, et immediatum logicae, ita communiter ingeniosi ... cum patre ..., et aliis, quos citat, et sequitur pater Oviedo ... tractatu 2° ... 1° paragrafo 3 ... numero ... solutionem ... et Divi Augustini, quibus addo Angelico Praeceptore libro ... tertio prima dicente: logica dicitur rationalis non solum ex hoc quod est, secundum ra-

qm secundum quod est actibus commune, sed ex tertio quod circa ipsum actum versatur
sicut circa propriam materiam. Hic [illegible] solutionis [illegible]: quia actus intellectus sunt
id, ex quo tanquam ex subiecto constat opus artificiale logicae, solum enim actus intellectus
sunt id de quo verificari potest, quod sit definitio, divisio, et argumentatio mentalis, et
quod capaces sint artificii, et structurae logicalis, ad quam dirigunt regulae logicae quas ipsa
in sua materia directiva introducunt ergo eiusmodi actus erunt obiectum mate
riale proximum, et immediatum logicae.

Ceterum cum actus intellectus tot species merito alias 165
operationem apprehendat, remanet dubium, in qua, vel quibus, speciebus rationem obiecti
materialis habeant, in quo non leve dissidium inter autores nostrae sententiae da
tur. Dico primo: iudicium et discursus sunt obiectum materiale logicae. Probatur
quia iudicium et discursus sunt materia capax formae a logica inductae, formae
scilicet modi sciendi; nam in primis iudicium est capax formae divisionis; discursus
vero capax est formae argumentationis: ergo iudicium et discursus sunt obiectum materiale
logicae proximum et immediatum. Dico 2°: apprehensio [illegible] obiectum materiale
logicae: probatur, quia est capax formae definitionis: ergo est materia proxima, et immediata in qua logica
inducat formam modi sciendi. Probatur [illegible]: quia [illegible] definitio realis, et hac
mediante essentia [illegible] cognoscibile; per has enim intellectus licet non iud[illegible] apprehensive tamen [illegible]
essentiam rei, et essentiam quod sufficit, ut illa [illegible] ergo.

Quoad ad apprehensionem 166
simplicem, negant aliqui esse obiectum materiale logicae proximum, et immediatum quia videlicet
non est capax formae modi sciendi licet enim alicuius modi sciendi sit capax esse, nempe
non formae definitionis, sed huius capax non est. [illegible] Alium probant; nam omnis [illegible] definitio debet
constare genere, et differentia, consequenter [illegible] tale, non consistere non potest in simplici apprehen
sione. Obiectum logicae proximum et immediatum esse, tenent, qui logicam [illegible] admittunt non constan
tem genere, et differentia, eo quod obiectum non sit capax definitionis per genus, et differentiam
agunt tunc casus dicenda sit logica definitio, vel tantum explicatio significationis talis

dati per tres apprehensiones, v.g. hic cognoscibile possibile pro obiecto et pro ente, seu vocale distinguendo conceptus de simplici apprehensione saltem capaces esse formae generis aut differentiae, logicus considerare genus et differentiam tradendo pro illis regulas.

167 Certum etiam est genus, et differentiam non esse opus ultimum intentum a logica nam regulae generis, et differentiae, ordinantur ad definitionem conficiendam: logica enim dirigens ad definiendum v.g. docet dicendum esse actum quo confundatur cum aliis animalibus, v.g. hunc animal, et actum quo ab aliis distrahatur v.g. hunc gignibile: ex quibus intellectus transit ad hunc actum per modum unius repraesentantem ipsum, animal gignibile: qua propter dicant apprehensiones simplices esse obiecta attributa, et quasi dispositiones ad opus praecipuum logicae, illi stando sit pro sententia non admittente definitionem non constante genere, et differentia.

SECTIO IV.

Objectiones contra secundam solutionem.

168 Contra formam nostram dictam obiicies cum aliquibus recentioribus asserentibus solas apprehensiones, seu tres apprehensiones esse materiam rigorose talem logicae. Dispositio, et coordinatio earum [illegible] materia logicae, sed iudicium, et discursus mentalis includunt [illegible] aliquam earum dispositionem, et coordinationem: ergo iudicium, et discursus et talia [illegible] sunt obiecta in materia logicae. Ut supponitur [illegible] ratur maior: quia illa dispositio, et coordinatio earum est aliqua forma logicae, requiritur [illegible] non erit ob[illegible] materialis, sed formalis. Distinguo maiorem: dispositio, et coordinatio earum quae recta de rectitudine determinata ultima non dispositive (ut dicunt) [illegible] logicae, concedo; dispositio, et coordinatio praescindit a recta, et non recta, et ab ultima, et non ultima, non de materia logicae, nego [illegible] distinguo etiam minorem; sed iudicium, et discursus (quatenus praescindunt [illegible] [illegible] rectitudine) includunt taliter earum dispositionem praescindentem a rectitudine ultimata [illegible]

cludunt dispositionem ultimam: non minus.

Dices: sequens actum disquo: ex judiciis, et discursus 169
quatenus formaliter praescindunt ab ea rectitudine ultima non sunt verum contrarium: judi-
cium, et discursus quatenus includunt formaliter illam ultimam rectitudinem subdisquo: non prae-
sunt praecise materia solum: non sunt materia simul, et forma logicae non. Itaque si
judicium, et discursus vel possunt considerari quatenus recta rectitudine logicali determinata, et ultra
vel quatenus ab ea praescindunt, sub hac consideratione sunt objectum materiale logicae; ubi primo ac
non sunt objectum materiale simul, et formale: quia ex judicium ut operatio completa in
suo genere constituatur per tertiam dispositionem sub ti scilicet eo formali, hac sed tertia dispo-
sitio sit aliqua forma logicalis, cum tamen non sit forma ultima a logica intenta (quae forma
est vel forma definitionis, vel divisionis, vel recta determinata argumentationis) non obstat,
ut sit objectum materiale logicae.

Similiter discursus quatenus per aliquam tertiam et tertiobonam dis- 170
positionem constituatur, tamen ut praescindens ab recta, vel non recta dispositione, vel ab hac, vel illa
determinata sive rectitudine logicalis, aut a rectitudine vel materia sit forma
tertiam strahit et materialis proximum, et immediatum logicae; tale enim objectum est materia receptiva
receptiva forma ultima et determinata a logica primario, et ultimo intenta. Vero
non tamen nunc hic discursus considerentur non sub illa tertia praescriptione, sed ut includentia
formam ultimam, et determinatam a logica intenta formam, scilicet modi sciendi includunt
quod non solum objectum materiale, sed etiam formale logicae.

Objicies 2: illud objectum materia- 171
le logicae supra quod cadit rectitudo logicalis; sed termini mentales sunt materia supra
quam cadit rectitudo logicae. Probatur major: nam sicut materia ex qua fit pars
compositi artificialis, est illa, ex qua fit totum compositum artificiale; sed materia ex qua
fit pars compositi logicalis simplex mentalis non est judicium, sed tantum termini mentales incomplexi;
quod non pars argumentationis non componitur ex judicio, sed tantum ex terminis cum resolu-
tio compositi ex se usque tamquam ex [illegible] ex [illegible] major et simplex metaphy-

circo (quia cum obiectum materiale logicae non debeat esse materia, sicut forma non debet cadere physice, sed sufficit, si cadat metaphysice ut supra illum) distinguo minorem sed termini mentales, et judicium mentale sunt materia, & ordo. termini mentales prius esse non o minorem: quia sicut termini mentales sunt capaces formae, per quam constituuntur, judicium, et quae de aliqua forma logica licet non ultima intenta) ideo si ab adversariis obiectum materiale dicuntur ita judicium ut tale capax de formae ultimo intentae a logica scilicet vel definitionis, vel divisionis, vel argumentationis, ideo et a nobis obiectum materiale dicitur, quia tale debet esse quid, quod praesupponitur quasi receptivum formae logicalis.

172 Ad instantiam, non absolute nego: quia licet vera sit in aliquo composito artificiali falsa tamen de universaliter sumpta, nam color albus verbi gratia qui de materia, ex qua fit pars picturae non convenit specifice cum colore nigro, ex quo simul cum aliis fit tota pictura. Hinc sicut in compositis artificialibus non de eadem specifice materia, ex qua fit pars compositi artificialis, atque illa, ex qua fit totum compositum, et sicut in viventis materia, ex qua fit pars viventis, videlicet corpus de materia prima, materia autem, aut subiectum, ex quo fit compositum vivens de non solum materia prima, sed etiam formae corporeitatis ... sententia, quae specifice differt a materia, et in metaphysicis materia, aut gradus genericus animalis, qui de pars metaphysica equi, de gradus vivens; materia autem aut gradus genericus equi de non solum vivens, sed etiam gradus sensibile, qui non de idem formaliter adaequate cum illo; dicimus similiter in compositis logicalibus.

173 ... judicium mentale hoc illa pars de sol ... rale, licet non componatur physice ex judicio, componitur tamen metaphysice ex ... non dicitur adaequate ratione ... sed ex judicio principaliter accepto, seu considerato secundum rationem praescindentem a judicio divisivo, et definitivo: sicut homo licet non componatur physice ex homine, componitur metaphysice ex animali principaliter accepto a ratione, et irrationali ... sicut

in physicis forma corporeitatis respectu materiae primae gerit munus formae, et respectu animae munus subiecti, et in metaphysica idem gradus respectu diversorum est genus aut differentia, ita similiter dispositio iudicii respectu terminorum mentalium, aut respectu actus intellectus dicitur forma; at respectu formae divisionis, v.g. cuius est capax dicitur materia.*

Itra secundum dictum obiicies: apprehensio composita non est capax erroris: quare [illegible] 174
directionis: quod requirit esse obiectum materiale logicae. Ad quod respondeo: non est capax erroris oppositi veritati formali enunciativae, concedo: oppositi rectitudini artificiali, nego respondeo: quia hoc apprehensio est admirativum pro diffiniendo homine est erronea artificialiter, requisitum dicunt hunc inferre actus fantasiae esse obiectum materiale logicae: quia licet fantasia sit capax erroris [illegible] non intendit precavere errorem fantasticum. Adde sequentem obiectionem [illegible] quaelibet operatio divina ad extra est dirigibilis formaliter per scientiam divinam, et tamen nulla est capax erroris.

Ad aliarum obiectionum solutionem nota primo 175
quod ut logica dicatur dirigere actus intellectus, non requiritur quod inveniat aliquos actus erroneos, aut praecavendos politer ab errore, et rectitudine, in quos inducat [illegible], sicut ad hoc ut scientia divina dicatur dirigere dum ad productionem creaturarum, non requiritur, quod inveniat creaturas male productas, aut praescindentes a bona, et mala productione: sufficit quod res, aut complexus ex inclinatione sua [illegible], aut regularem fiat ut dicatur formaliter dirigi. Nota 2º actus intellectus communiter dici dirigibiles non in se, sed in causa, seu in intellectu: quia actus intellectus non est ex se naturaliter indifferens ad errorem, vel rectitudinem; quilibet enim actus in particulari vel est [illegible] formaliter rectus est vel erroneus: At vero intellectus sit [illegible] indifferens ad eliciendum actum rectum, vel erroneum, a regulis dirigitur, ut potius rectum, quam erroneum eliciat.

Itaque ex parte actuum intellectus datur dirigibilitas [illegible] in se ipsis, sed in 176
causa hoc est ex se sunt capaces, ut ab intellectu, [illegible] ut regulis logicae instructo eliciantur

potius actus recta, quam alij, et hoc sufficit ut absolute lex dicatur directiva actuum intellectus, et actus ipsi signi fantur, et sint materia, et obiectum legis scilicet prudentiae, et scientia moralis directiva dicuntur actuum voluntatis actus quod ipsi obiectum ipsarum quibus, vel essentialiter recti, vel essentialiter inrecti in se ipsis sint; quandoque dirigibiles sunt in causa, quae esse indifferens est, et rationis regulis dirigitur ut potius actum colunt, quae probum eliciat. Nota tandem non requiri ut actus intellectus sint materia dirigibilis, quod sit divisibilitas in partes [illegible] est: quia opus aliquod esse ante dirigibile, nil aliud est nisi ipse tale in se cadere, quale praescribitur ab arte; sed ad hoc non requiritur talis divisibilitas operis ut patet in Angelo qui simplex est [illegible] et tamen secundum ipsius affectionem procedit directus a lege divina: etc.

CAPVT V.

De obiecto [illegible]ali legis &c.

SECTIO I.

Communis nostratum sententia exigitur et probatur.

177 Ante probationem; suppono directionem legis aliquam esse activam, quae consistit in ipsis regulis legis dictantibus modum conficiendi modos, s[illegible], et aliquam passivam, videlicet dispositionem structuram, aut rectitudinem, quae regula praescribunt in hac duplici directione consistit [illegible] actus cum regulis, sicut conformitas actus cum obiecto consistit in modo, quo actus respicit obiectum, et in ipso [illegible] se [illegible] [illegible], [illegible] aut ab [illegible] [illegible]: [illegible] conformitas, actus cum regulis [illegible] [illegible] [illegible]

87

requirat, ostendit [illegible] propositio verax, conformitas actus cum regulis et actus habens rectitudinem a regulis praescriptam. At regula dictantes bonitatem rectitudinem, eique proportione servata, dicitur conformitas actus cum obiecto. Infertur 2°, conformitatem actus sive cum regulis, sive cum obiecto esse actui partim intrinsecam, qua parte dicit rectitudinem (quae rectitudo a nobis appellabitur directio passiva intrinseca, ab aliis autem appellatur structura) et partim extrinsecam, qua parte dicit regulas, aut obiectum.

Dices ita solutio nostra reductio 178
sit: obiectum formale sit bonitas, quae est sola directio passiva intrinseca. Probatur: obiectum formale facultatis practicae est forma illa, quam facultas intendit, et directive inducit in materiam; sed sola directio passiva intrinseca ita se habet respectu [illegible]. Praeterea tunc [illegible] cognoscibile, sed practice directive [illegible] bonitas [illegible] materiam: [illegible] directive [illegible] facere [illegible] ex bonitate directione, sed id facere sit ab intellectu ex loco [illegible] talis, vel talis modi tendendi in obiectum, hoc est recta [illegible], directio recta, et recta argumentatio: ergo

Infertur 179
contra aliquos ex nostris [illegible] non esse obiectum formale bonitatis conformitatem actus sive cum regulis, sive cum obiecto, qua parte conformitas [illegible] dicit regulas, et obiectum: ratio est [illegible] non est obiectum formale bonitas, [illegible] facultas directive non inducit [illegible] materiam; sed [illegible] non [illegible] practice directive [illegible] materiam regulas, nec obiectum [illegible] conformitas [illegible] cum regulis et obiecto, qua parte dicit regulas et obiectum non est obiectum formale bonitas. Probatur [illegible] terminus formalis actionis productivae [illegible] actiones, ita proportione servata se habet obiectum cognitionis directivae, respectu illius cognitionis; [illegible] non producitur formaliter per actionem [illegible] non est terminus [illegible] illius actionis: ergo quod non inducitur [illegible] directive per cognitionem directivam, qualis est quaelibet regula bonitatis non est obiectum [illegible].

Nec obstat, quod conformitas requirit ex parte 180
[illegible] ex unione [illegible] producitur

per generationem resultat totum adequatum, et tamen totum hoc, licet sit denominative generatum; non tamen est formaliter sive secundum omnes suas partes generatum: ergo similiter, licet ex actu resultet conformitas non inde infertur ergo ipsum objectum formale rationis, sed ad summum denominative. Dices: stat quod logica solum ponat formaliter directive directionem primam intrinsecam, et formaliter intendat conformitatem, sicut stare potest quod quis velit similitudinem in albedine inter duos parietes, et quod solum unam similitudinis partem ponat videlicet albedinem unius parietis; sed objectum formale logicae est quod logica formaliter intendit: ergo. S.

181 Sed contra est formaliter logica intendit, cum objectum formale nihil illud dicere [illegible] consideratum: [illegible] considerat formaliter conformitatem: [illegible] non [illegible] formaliter. [illegible] quia quod logica formaliter considerat in suo objecto materiali est adequate formaliter in actibus intellectus; non enim considerat res nisi regulari: ergo solum talis, vel talis modus tendendi in objectum est quod formaliter logica considerat. Atque [illegible] [illegible] [illegible] considerat [illegible] logica non habet pro objecto [illegible] [illegible] res, seu respectus [illegible] [illegible] non habet pro objecto [illegible] [illegible], cum regulas [illegible] [illegible] non respectu [illegible]: ergo solum habebit pro objecto directionem ipsam intrinsecam, seu instructionem actus, qui sit definitio, divisio, aut argumentatio.

182 Adversariorum exemplum potius probat nostram; dum ipsi cum sententia, [illegible] [illegible] intendens formaliter similitudinem, et solum ponens formaliter albedinem unius parietis intendunt formaliter similitudinem: quia habent cognitionem directe terminatam ad [illegible] parietis, qui praesupponitur albus, et simul voluntatem, qua velit alterius parietis albedinem licet solum imperaret formaliter potentiam albicantem illius; sed in logica non datur actus, sed [illegible] objectum dirigibilem considerat: ergo non intendit formaliter conformitatem, sed per regulam, ut objectum [illegible] [illegible] [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] argumentari [illegible] non supponitur intende-

[illegible] [illegible] unicuique non [illegible] formaliter [illegible], et paret alterius activitas, ex cujus collatione resultaret similitudo; quod similiter cum regula logica necesse sit, neque obversione [illegible] respicere videretur, non dicentur invenire formaliter conformitatem, neque ipsa, quae logica sideret[?] in dirigendo illa objectiva, quia objectum formale debet formaliter involvere, et dirigere intellectum, et considerari.

Dices logica intendere formaliter conformitatem, quia in illa datur regula generalis praecipiens actus diversorum intellectuum [illegible] conformiter ad illas regulas: sed contra, quia regula sine fundamento adstruitur talis regula. Insuper quia si talis regula daretur per hoc praeceptum, quod illa deberet alicui instructo ceteris regulis, hic non esset perfectus logicus; siquidem non esset sufficienter instructus ad conformitatem, quae juxta adversarios est objectum formale; et quia non est dicendus perfectus logicus non esse illum, qui omnibus aliis regulis logicae instructus [illegible]. Denique licet daretur illa regula, nihil inde contra nos; [illegible] [illegible] formalis regulae [illegible], sed dicimus non esse conformitatem actuum cum ipsis regulis. Licet adversarii deberent dicere objectum formale illius regulae generalis esse conformitatem actuum cum ista regula generali; [illegible] instauranda [illegible] contra argumenta. 183

Ad [illegible] nostram solutionem nostram intelligendam esse non solum de regulis positivis, sed etiam negativis praecipientibus, ut de hoc [illegible] non est [illegible] [illegible]: ratio [illegible] objectum [illegible] facultatis [illegible] non [illegible] tales facultates includat, [illegible] [illegible] in materia introducere, sed actus tam positive quam negative praecipientes logica intendit in sua materia introducere non rectitudinem, sed rectitudinem, aut directionem quamque intrinsecam. Dices: ratio formalis propter quam regulae negativae praecipientes respiciunt actus intellectus est obliquitas ut vitanda; ergo ratio formalis propter quam logica respicientur actus intellectus est objectum formale logicae. Nego majorem: ratio formalis propter quam illae regulae respiciunt actus intellectus est directio aut rectitudo ut ponenda: quod patet exemplo medicinae, cujus [illegible] actus habet pro objecto formali sanitatem; quae [illegible] praecipit, 184

sed omnes habebunt pro obto spali sanitatem: ergo similiter

Nº2 Nostratum objectiones solvuntur

SECTIO II.
Nostratum objectiones Solvuntur.

185 Objicies 1º cum ingeniosis recentioribus: obtum spale logae est forma illa, ratione cujus constituitur actus in esse bonae definitionis vel; sed ejusmodi forma est conformitas actus cum regulis, et obto: ergo. Probatur minor; quia in primis deficiente ab actu, quod explicat essentiam per genus et differentiam, sicut praescribunt regulae logae, eo ipso, et formaliter deficit ab actu, quod sit bona definitio logae: ergo deficiente ab actu conformitate cum regulis, deficit formaliter forma, per quam actus constituitur in esse bonae definitionis: ergo. Deinde praecipue etiam ablata conformitate actus cum obto, actus non est recta definitio, si enim per impossibile homo esset animal rationale, hoc non esset recta hominis definitio animal rationale: ergo.

186 Respondeo distinguendo majorem: est forma illa ratione cujus constituitur actus in esse bonae definitionis, secundum quod bona definitio dicit in recto, concedo; secundum quod dicit in recto, et in obliquo, seu de connotato, nego majorem, et concessa minori in hoc 2º sensu, nego illam in primo. Explico distinctionem: haec denominatio bona definitio dicit in recto directionem parvam intrinsecam, videlicet modum explicandi totum, et solam essentiam rei: in obliquo autem dicit essentiam explicatam esse re vera totam, et solam essentiam rei; et etiam dicit regulas describentes et dirigentes ad talem modum explanandi cum igitur obtum spale logae sit solum directio parva intrinseca, ut praeter materiam dictum est, obtum spale logae sit solum id quod recta definitio dicit in recto.

187 Ad minoris probationem distinguo 1º antecedens: deficiente ab actu per spalem defectum directionis parvae intrinsecae deficit formaliter, quod actus sit bona definitio, concedo: per praecisum defectum directionis activae extrinsecae deficit quod actus sit bona definitio, subdistinguo, secundum quod bona definitio dicit

in obliquo, 2do. secundum quod dici in recto non ars. Alii concedunt actus explere essentiam rei, sicut praecipiunt regulae, sed quod idem, actus conformis regulis, potest deficere, vel per solum defectum regularum, vel per solum defectum dispositionis parvae interiorae, si hoc secundo modo deficiat, deficit formaliter recta definitio, secundum quod hoc dicit in recto: si vero solum primo modo deficiat, deficit solum secundum quod dicit in obliquo sicut recta domus non deficit formaliter secundum quod dicit in recto per hoc praecise, quod deficiat ars praecipiens illius structuram, et sicut prius similis paulo secundum hoc corporibus dicit in recto, non ~~deficit~~ deficit formaliter per praecisum defectum solum.

Delinquo etiam 188

secundum ars: praecise ablata conformitate cum obiecto secundum quod talis conformitas dicit ex parte actus, actus non evadet recta definitio, 2do; secundum quod talis conformitas praecise dicit ex parte obiecti; actus non evadet recta definitio (omisso pro nunc supposito impotentis) subdistinguo; actus non evadet recta definitio secundum quod dicit in obliquo 2do: secundum quod dicit in recto, non ars, et in eodem sensu probationem adjungo; quia in illa hypothesi ea definitio, quibus non esset conformis homini prout in illa hypothesi existenti, esset recta secundum quod recta definitio hominis dicit in recto: ex quo nullum sequitur absurdum sicut nullum etiam sequitur ex eo, quod in casu impossibili cognitio divina non conformetur cum obiecto ut facto, si videlicet, aliter [illegible] ne [illegible] Deo ratione de possibilitate hominis homo redderetur impossibilis [illegible] [illegible] cognitio esse respectu [illegible] hominis veri illa etiam in illo actus ille esset definitio hominis veri.

Dices: requirit intelligi hoc definitio animal rationale esse recta, nisi intelligatur homo 189 [illegible] esse animal rationale [illegible] propositione, nisi intelligatur tamquam terminus hominis esse animal rationale 2do: nisi intelligatur tamquam constitutivum [illegible] definitionis secundum quod hoc dicit in recto, non quod patet in qualibet [illegible] [illegible] v.g. ignis [illegible] intelligi, quod sit productivus ca-

latis nisi intelligatur calorem esse ex se productivum; sicut igitur dices dicere, calorem intelligi non tanquam partem essentiae, sed tanquam suam virtutem, ita similiter intelligitur homo tanquam tres virtutes expressivae exigentis logicae praecisse hominem definiri per hunc actum ad rationale, quia ex homine et illo actu resultat conformitas: si enim haec conformitas non resultaret logica id non praecisseret: quia logica attendit conformitatem actus cum obiecto.

190 Respondeo si ex unione corporis cum anima non resultaret totus homo, homo non produceret unionem: quod homo producit unionem quia ex illa resultat totus homo. Negabis consequentiam, sicut quia denotet totum hominem esse terminum formalem actionis generativae. Similiter retorquendo rationem, quae urgeat praetio: quia sicut non inferetur totum hominem secundum totum quod dicit esse terminum formalem actionis productivae unionis, ex eo quod homo non produceret unionem, si ex hac non resultaret totus homo; ita similiter. Ut igitur vera sit consecutio illa adversariorum non requiritur quod vera sit causalis quae sensu proprio, quae dico denotet, conformitatem cum obiecto, esse obiectum formale logicae; sed sufficit, quod logica, ut utatur actibus intellectus ad introducendum in illos suam formam praerequirat obiectum hominis circa quem versentur tales actus, igitur ergo, quod logica non praecisseret hominem definire per hunc actum ad rationale; si homo non esset ad rationale, solum significatur illa praeter hominis esse conditionem necessario praerequisitam ad tale exercitium regulare logicae enim solum considerat et intendit formaliter modum, quo actus debeat referre obiectum; non vero considerat formaliter obiectum ipsum.

191 Si inferas: quod logica absolute non intenderit rectam definitionem, neque consequentiam; quia sicut intellectus dicatur absolute producere cognitionem sui licet formaliter et intimate solum producat id, quod talis cognitio licet in recto, ita logica absolute dicitur intendere rectam definitionem, licet solum intendat formaliter et intimate id quod recta definitio dicit in recto

bo. ... forma ... di ... recto ... trahi per genus, et differentiam ... definito, ut patet ... definire ... tale: ... dicitur recto recta definitio ... trahi per aeq... absolute ... recta definitio. ... quo ars ... definito, respectu cujus actus ... definito, ... respectu ... definitio, ... Ille actus ... definito ... differentia ... trahatur per genus, et differentiam ... differentia? Et respondeo, ... recta definitio ... ideo ... recta ... definitio, quia ... habet ... modum illum ... praecepta, ... definitionem ... explicationem ... rei.

Objicies 192

2°. obj. ... loga ... forma ille ... per duos modos ... formatus juxta praecepta loga differt ab alio ... formato juxta eadem praecepta, id ... directio ... ideo hic actus ... genibile habet eundem modum ... quod obj., sive fiat ... sive ... regulis loga ... Respondeo ... forma ille, per duos differt ab alio ... formato, ... formaliter ... respectu ... actualiter extrinseca, ... forma ... cujus ille actus formatus actualiter extrinsece juxta praecepta loga differt ab alio ... formabili ... ab hoc, ens ... directio ... extrinseca; forma autem ... cujus ille idem actus differt ab alio ... formato actualiter extrinsece, ... formabili juxta praecepta loga ... directio activa extrinseca.

... forma ... 193

... obj. ... loga: ... ille ... extrinseca perfectio operis, et quae ... dependet ... operis, ... ut ... dicitur ... perfectus; ... perfectius ... juxta regulas ... agendo ... alio sive regulis facto, ... ut ... alio ratione, ... ratione ... loga ... intus ... causalis: ideo hic actus ... genibile ... quia ... conformatur cum ... ideo hic actus ... recta ... definitio, quia ... conformatur cum regulis; ... intelligo ... recta ratione, quod

loqa fraliter requirit esse falsas; sunt etiam falsa ipsa ideo non datur unio, quia non stantur extrema, et ratio est quia causa formalis negationis rei, aut vi cujus fraliter res deficit, solum potest esse vel defectus ipsius rei, vel defectus [illegible] constitutivi rei, sed conformitas actus, necessario est ipsa directio parva intrinseca, necessario est hujus constitutivum; ergo.

174 Hac igitur fralis utriusque actus illi, de quibus loquuntur causales, non sunt rectitudo formaliter est [illegible] illis deficit rectitudo, quae reddit in hoc actu saltem dum actus ille ponatur loco illorum actuum ponitur jam fraliter recta homines definitio; illi tenent solum ponuntur fraliter directio parva intrinseca intentionis a loqa: ergo si praecise ponatur ejusmodi directio parva, ponitur fraliter recta hominis definitio: ergo hac deficit fraliter per praecissum defectum ejusmodi directionis. Inferes 2º licet actus possit se significare, non tamen potest se causare necessario directive; causa enim directiva debet esse, ut proportionem ad actum [illegible] dirigat per [illegible] cum quo actus [illegible], a propositione supponere, inde est, quod licet actus possit significare (ad hoc enim nulla prioritas requiritur) non tamen potest ad se dirigere: unde hic actus [illegible] modus [illegible] explicitus licet habeat directionem parvam intrinsecam, qua est obj. fralis loqa, non habebit ut ipsius met actus, sed in aliarum requisita ex parte [illegible].

Inferes 3º

175 Contra sententiam Patris [illegible] fralia dirigibilitatem actuum intellectus, quae dicta [illegible], ab illorum directione intrinseca non esse obj. fralis loqa: hinc facile respondebis objectioni tuum obj. fralis loqa est ratio illa formalis cujus actus intellectus respiciuntur a loqa, sed hac ratio fralis est dirigibilitas actuum intellectus; illi enim a loqa respiciuntur, quia sunt dirigibiles: ergo. Respondeo neg. min. sed hac ratio formalis est dirigibilitas, per ordinem ad directionem, id est, in ordine ad directionem. Tamen licet loqa respicit actus intellectus quia sunt dirigibiles non sistendo in ipsorum dirigibilitate considerando, sed ipsos dirigendo ut potius rectum, quam erroneum actum ponat. Sicut [illegible] munus considerat maxime quia dirigibile, non sistendo, in hac consideratione, sed ut illud

illud artificiale figuraret; et filosofia moralis considerat actus voluntatis, ut potius bene ordinati, et recti ponantur, hac sola recta ordinatio, et rectitudo moralis, et obiectum formale, non autem praecisa ordinabilitas: ita similiter logica considerat actus intellectus.

SECTIO III

Aliqua Thomistarum objectiones.

Objicies 1º cum Polanco: forma artificialis convenit rei, cujus est forma accidentaliter per artem et industriam, non autem essentialiter, et per identitatem; sed recta repraesentatio convenit actibus intellectus per identitatem, et essentialiter: ergo. Confirmatur: forma artificialis, quae recipitur in materia artis debet esse distincta a materia ipsa; sed nulla datur forma artificialis realiter actibus intellectus distincta, et in eis realiter recepta: ergo nulla forma artificialis, quae sit realis recipitur in actibus intellectus. Distinguo majorem forma physica artificialis convenit accidentaliter etc., concedo: forma metaphysica artificialis: subdistinguo: convenit rei cujus est forma, accidentaliter, logice, et quoad statum, concedo: accidentaliter physice, et quoad receptionem, nego majorem. Distinguo etiam minorem: recta repraesentatio convenit actibus intellectus (praecisive scilicet considerationis a rectitudine) per identitatem realem et essentialiter physice concedo: per identitatem formalem, et essentialiter metaphysice, nego minorem.

Igitur actus intellectus secundum hunc principium conceptum non est formaliter, nec metaphysice essentialiter rectus, nec existit necessario absolute, sed contingenter, sicut homo secundum hunc praecisum conceptum non est formaliter, nec metaphysice essentialiter speciosus nec existit necessario, sed contingenter. Confirmatio nihil convincit: quia non adserimus esse formam distinctam receptam in actibus intellectus, sed formam metaphysicam in illis realiter identificatam, constat solutio ex jam dictis. 196 197

Objicies 2º: actiones, quibus fit artefactum, quod respiciat ars non sunt objectum formale artis; sed actus intellectus ut dirigit sunt actiones quibus 198

fiunt artefacta logicalia, intellectus enim non nisi ipsius actibus facit syllogismum v.g: ergo. Dist. negando majorem: actiones quibus fit artefactum permanens post actiones artificis non sunt &c, concedo: artefactum non permanens, nego majorem: aliae enim sunt artes, quae non supponunt stricte materiam circa quam versantur, et aliae, quae illam stricte supponunt; hujus generis sunt plures artes factivae, ut statuaria, et pictoria, quarum obiectum formale distinguitur realiter ab actionibus, quibus fiunt earum artefacta: quia ex illis actionibus non constat opus ab illis intentum; primi autem generis sunt artes activae, v.g. artes citharizandi, et saltandi, et harum obiectum formale non distinguitur realiter ab ipsis actionibus, quibus fit artefactum, seu opus intentum in sententia non admittente tamen realiter distinctum ab his actionibus.

199 Instabis: juxta Divum Thomam 1° posteriorum lectione 2ª logica versatur circa actus rationis, sicut ars domificativa circa actiones manuum; sed haec ars non respicit tales actiones ut actus [illegible] directiva, tanquam obiectum formale, ergo. Supposita eadem majori [illegible] sub sumo minorem: sed ars domificativa versatur circa actiones manuum, ut per illas parat opus permanens post tales actiones: ergo etiam logica ita versatur circa actus rationis, ut per illos paret opus permanens post illos actus; sicut igitur hoc sequens non infertur, illa res est circa quod intendit in fieri Palatio. Respondeo ergo Divum Thomam non dicere 2ª, sed primum non ea sententia ut proponitur, sed illam tantum habere sicut ex hoc quod ratio de actu manus ratiocinari, ac quendam ars aedificatoria, vel fabrilis, per quas hoc facilius, et ordinate hujus actus exercere potest, eadem ratione ars quaedam necessaria, quae sit directiva ipsius actus rationis.

200 Itaque Divum Thomam non intendere assimilare quoad omnia logicam aliis artibus, ut constat ex retortione, sed solum intendit suadere necessitatem logicae, et explanare modum, quo logica respicit suum obiectum, dirigendo videlicet, et non sistendo in illo-

rii repraesentatione. Objicies 2º: logica [illegible] procedat [illegible] debet attendere ad rec-
titudinem, si tenentis ex parte actus illius; ad patet ex Palacio, nam per hoc
praecise, quod logica attendat ad rectam dispositionem objectorum, sub qua debent
repraesentari, et eam dispositionem efficiat, licet nullo pacto reflectat ad modum
actionis repraesentandi ex parte actus, directi procedit in repraesentatione objecto-
rum: 2º: quia potius si attenderet ad rectitudinem ex parte actus, expo-
neretur periculo errandi: sicut si scribens v.g. non tam attenderet ad for-
mam objectivam literarum, quam ad motum calami et manus absque dubio
exponeretur periculo errandi; quia ex ea ratione impediretur atten-
tio ad formam literarum: ergo.

Nego assumptum, et 1am probationem quae applicata- 201
tiva: quia recta dispositio objectorum solum consistit in modo repraesentandi ex
parte actus: ergo applicat quod huius attendat ad eam dispositionem, et non ad
hunc modum repraesentandi. Nego etiam secundam probationem: quia non expo-
nitur periculo errandi, qui ut operetur attendit ad rectitudinem illi-
us cujus est directiva ars, sed logica juxta Divum Thomam [illegible]
est directiva actus rationis: ergo non exponitur periculo errandi, dum operatur
attendit ad rectitudinem actus ut

procedat securius, et sine periculo errandi. Sed ut operetur 202
considerat fictionem, seu relationem rationis fictam, in qua juxta ipsum consi-
stit objectum formale logicae ex ipsius sententiis nil contra nos evincit: nam si-
cut forma objectiva literarum, ad quam [illegible] attendere est ob-
jectum formale artis scribendi, ita forma actuum intellectus, quae consistit in eo-
rum directione, pertinet ad objectum formale logicae. Ruunt aliae ejusdem, et aliorum [illegible]
[illegible] objectiones, quia ex dictis et dicendis facile solven-
tur.

SECTIO .IV.

Sententia Thomistarum de objecto formali proponitur et probatur.

203 Docent communiter Thomistae objectum formale logicae esse ens rationis objectivum logicum ut luceant aliqua explicationi et impugnationi sententiae hujus obscurae, tabis evitemus suppono ens rationis aliud esse subjectivum, aliud effectivum, et aliud objectivum. Ens rationis subjectivum dicitur quod in intellectu recipitur v.g. species impressae: effectivum est, quod ab intellectu producitur, v.g. ipsa cognitio, sive actus intellectus: objectivum est, quod ratione cognitionis est objective in intellectu, tale est quodlibet objectum ut cognitum ab intellectu. Suppono 2º, hoc ens objectivum posse esse vel fictum, vel non fictum. Non fictum est, quod existit in intellectu vi cognitionis non fingentis. Fictum autem subdividitur a Thomistis in fictum cum fundamento in re, et fictum sine fundamento in re: hoc datur, quando objectum cognoscitur per cognitionem necessario falsam; illud autem datur apud hos authores, quando praebente objecto ipso fundamentum cognoscitur objectum aliter ac est; ab ipsis quae appellatur secunda intentio objectiva dicitur quae consistere in quadam relatione rationis ab intellectu ficta, vi cujus in objecto cognito denominatur formaliter subjectum praedicatum genus &c.

Suppono

204 3º primam intentionem objectivam juxta communem nostratum sententiam esse objectum directe attactum per cognitionem directam: ipsam autem cognitionem directam esse primam intentionem formalem: v.g. objectum directe, et formaliter attactum per hanc cognitionem homo est prima intentio objectiva, quia est objectum primae intentionis formalis: ipsa autem cognitio est prima intentio formalis: sive totum resultans, aut constans ex utraque illa intentione dicitur 2ª intentio objectiva: quia est objectum 2ª intentionis formalis, v.g. denominatio speciei, quae resultat

ex natura humana, et cognitione hac homo est 2a intentio obiectiva: nam est obiectum huius 2ae intentionis formalis, species humana, quae consistit in cognitione reflexa terminata ad obiectum ut cognitum per primam intentionem formalem. Alias supposito.

Sententiam adversariorum impugno et primo obiectum pro 205
le loge non esse ens rationis fictum. per eandem formam, per quam intellectus praedicat hominem de Petro verum, homo constituitur formaliter in ratione praedicati, et Petrus in ratione subiecti; sed forma per quam intellectus praedicat hominem de Petro, ~~[illegible]~~ est hic actus Petrus est homo, qui sicut non est quid fictum, sed quid verum, et reale; ergo forma, per quam homo constituitur in ratione praedicati, et Petrus in ratione subiecti, non est quid fictum, sed quid verum et ~~reale~~ reale at quae forma per quam homo constituitur in ratione praedicati est 2a intentio obiectiva abstractive sumpta, dicens obiectum reale loge: ergo obiectum reale loge non est quid fictum. Pro maiori: per eandem formam, per quam ~~[illegible]~~ quis videt parietem paries denominatur visus formaliter et per eandem formam per quam intellectus cognoscit obiectum, obiectum ~~[illegible]~~ denominatur formaliter cognitum: ergo per eandem formam, per quam intellectus praedicat hominem de Petro, homo constituitur formaliter in ratione praedicati etc.

Ex thomistis sunt inconsequentiam legitimam 206
esse existiment, ac pro inde negant antecedens, contra hos probabimus postea antecedens, alij quos sequitur Palanco, concesso antecedente, negant consequentiam ob paritatem docet Palanco consistere, in eo, quod visio, et cognitio absoluta sunt actiones speculativae ~~[illegible]~~ nullam formam ponentes in obiecto: ac pro inde non aliter, sed formaliter denominant obiecta visa, et cognita. At actio praedicandi unum obiectum de alio non est pure speculativa, sed aliquo modo practica: quia ponit in obiecto relationem rationis, per quam obiectum denominatur formaliter, in facto esse praedicatum, quod explicat exemplo actionis dealbandi [illegible] nam: unde ait, quod sicut est idem dealbare parietem et parietem esse dealbatum in fieri, et non aliter, non vero esse dealbatum formaliter, quia primum consistit formaliter in actione dealbandi

secundum autem est albedine, sicut est actio albandi. Ita similiter est idem intellectum praedicare objectum, et objectum esse praedicatum sive fieri; non vero esse praedicatum formaliter.

Sed contra

207 Est enim similiter possibile dici, nullam esse cognitionem, ex qua non resultet aliquid distinctum, vi cujus objectum denominatur formaliter cognitum; sicut nulla est actio dealbandi, ex qua non resultet forma, vi cujus subjectum denominatur formaliter album. Contra est 2°: ideo actio, per quam dealbans constituitur formaliter in esse dealbantis, non est forma, per quam subjectum constituitur formaliter in esse albi, quia actio non est albedo, seu forma vi cujus subjecto convenit formaliter denominatio albi formaliter; sed actus intellectus, per quem constituitur formaliter intellectus in esse praedicantis terminum de Petro, est forma vi cujus homini convenit denominatio praedicati formaliter: ergo. Probatur minor: actus intellectus, per quem constituitur formaliter intellectus in esse praedicantis terminum de Petro est praedicatio actus enuntiativus hominis de Petro; [illegible] enuntiativus [illegible] de Petro est forma, vi cujus homini convenit denominatio, aut definitio praedicati formaliter: ergo.

Minor probatur: praedicatum formaliter tale est id, quod enuntiatur, aut
208 dicitur de alio, haec enim est communissima definitio, aut explicatio praedicati formaliter talis, sed praedicatio actus est forma vi cujus homo constituitur formaliter in esse id, quod enuntiatur de Petro: sicut cognitio est forma, vi cujus objectum constituitur formaliter in esse cogniti: ergo. Confirmatur: si actio dealbandi non distingueretur ab albedine, per eandem actionem, per quam dealbans parietem, paries constituitur in esse albi formaliter; sed actio praedicandi non distinguitur a praedicatione, seu enuntiatione; ergo per eandem formam per quam intellectus praedicat hominem, homo constituitur in esse praedicati. Subsistit consequentia: quia sicut albedo est forma denominationis albi formaliter, ita praedicatio, seu enuntiatio est forma denominationis praedicati, aut enuntiati formaliter.

209 Confirmatur 2°: id quod non praedicatio, aut enuntiatio, non constituit est forma denominationis praedicati formaliter: sicut id quod non est cognitio non constituit denominationem cogniti forma-

liter, et qd non est albedo denominaone albi formaliter; sed relatio raonis nus-
quam ponunt adversarii, non formalis, aut enuntiatio alicuius esse judicium, et con-
sequenter qd raoe q̃ tales relatio non constituunt ut forma denominaone formali for-
maliter: q. adversarii deserviunt. Si dicas illam relaonem requiri tanquam applicaonem, respon-
debis 1°: quia illa applicatio sufficit, quae sufficit, ut obiectum denominetur judica-
tum separatur; sed ut fatetur Palgeo ut ita denominetur non requiritur talis
relatio: q. Secundo, ut jam dicendis.

Thomistae diversimode, communiter autem in [illegible] 210
[illegible] [illegible] ad veritatem, lectorem [illegible], quamvis sit denominaone extrinseca [illegible]
[illegible] forma [illegible] et aliud ente ficto, ac proinde [illegible], et dicunt, denominaonem
[illegible] visionis parietem solum esse fundamentum ad denominaonem parietis
[illegible] [illegible] ut [illegible] qualis applicatio visionis ad parietem, non cujus applicatio
[illegible] forma sit [illegible] parietis. [illegible] explicant exemplo solis [illegible] praesentia
non est forma, sed fundamentum aut causa, [illegible] resultat forma, qua cujus deno-
minetur formaliter lucidus. Contra 1°: ille modus applicationis sufficit ad de-
nominandum parietem visum; ergo sufficit ad denominandam formam [illegible] parie-
tem; sed ad hanc denominaonem sufficit, qd visio sit intrinseca forma, et terminetur
ad parietem, non vero requiritur alia applicatio: q.

[illegible] patet: quia forma [illegible] 211
[illegible] formaliter secundum [illegible] dicit, ac pariete videri a forma nulla [illegible]
[illegible] datur, nisi [illegible] actio, et forma, quae apud logos, nec dis-
tinctam raonis [illegible] fundamento et re fundare possit. Ita est 2°: non dissimiles inter
solem et communem, claritatem lucem ipsam; [illegible] per hoc praesens, qd intelligatur
sol, solum intelligitur causa aut fundamentum ad denominaonem denominantis;
ac per hoc [illegible] intelligatur forma visiva visio terminata ad parie-
tem, non intelligitur solum causa, aut fundamentum ad denominaonem videntis; sed
etiam intelligitur forma formaliter denominans formam, formaliter videntis parietem;

212 Contra est 3°: nam denominatio mere fundamentaliter distinguitur adaequate ab ente ficto; sed hujusmodi denominatio est extrinseca parieti [illegible] quidem provenit juxta adverbios a ratione, qua est extrinseca parieti: ergo aliqua denominatio extrinseca non consistit in ente ficto. [illegible] denominatione creatoris interpone; quae quidem competit Deo non ratione alicujus relationis rationis [illegible] intrinsece; sed ratione creatoris actualis Deo extrinsece. Adde [illegible] denominationes [illegible] extrinsecas v.g. denominationem [illegible] quae petit colligere a [illegible] entitate [illegible], [illegible] colligere, [illegible]: ergo non qualibet denominatio extrinseca consistit in ente ficto.

Sed dices: qualibet

213 libet extrinseca denominatio est accidens; accidentis autem [illegible] sit reale, est ingenere [illegible] [illegible]; [illegible] denominatio cognitionis [illegible] non inhaeret [illegible] aliquid [illegible] denominare cognitum; [illegible] ergo [illegible] obto [illegible] supponimus [illegible] intrinseca: [illegible] denominatio [illegible] cidens realiter ; Confirmatur; [illegible] est [illegible] ut [illegible] cognitionem realem: ergo obtum [illegible] cognitum est aliquid reale [illegible] [illegible]; sed non aliquid [illegible] [illegible] existens: ergo aliquid [illegible] per fictionem intellectus. Confirmatur 2° [illegible] denominans obtum cognitum [illegible] a nobis considerari ut extrinseca; sed forma [illegible] nobis considerata est quid fictum: ergo illa denominatio est quid fictum.

Respondeo omis-

214 sa minori, distinguendo minorem: denominatio cognitionis, secundum quod dicit [illegible] materiale non inhaeret [illegible], [illegible]: quia obtum denominatur cognitum, non inhaeret [illegible]: secundum quod dicit [illegible] formale non [illegible] minorem: [illegible] cognitio [illegible] [illegible]. Non [illegible] secundum [illegible] quia [illegible] [illegible] repraesentabatur per [illegible] [illegible] non [illegible] per cognitionem. Ad [illegible] [illegible] non [illegible], [illegible] nominatio [illegible] extrinseca; [illegible] [illegible] obtum. 2ª [illegible] [illegible] [illegible] trinsecas, [illegible] a nobis considerari ut extrinseca, et [illegible] considerata est quid fictum.

Directe respondeo distinguendo

215

denominationem: et quidem fictum per actum intellectus fingentis, tamquam per terminum denomina-
tionis fictam, vel ratione sui, aut alterius desumpti ab actu, non minus; et si quo si-
militer reciperent rerum cognitio est denominatio cogniti, aut subjecti, potest a nobis considerari ut
intrinseca, et propter hujus denominationis illa denominatio esse quid fictum: sicut denomina-
tio cogniti a Deo, quo operis cuilibet objecto potest a nobis considerari ut intrinseca, et
ratione hujus considerationis talis denominatio denominare rebus ficta; at sicut haec deno-
minatio non est in se quid fictum, alioquin Deus fingeret, ita nec illa denomina-
tio est in se quid fictum.

SECTIO V.

Argumenta solvuntur

Primum desumunt ex Divo Thoma libro 4° metaphysicae lectione 4ª di- 216
cente: ens rationis proprie dicitur de illis intentionibus, quas ratio adinvenit in rebus
consideratis sicut intentio generis, et speciei; quae quidem non inveniuntur in rerum natu-
ra, sed considerationem rationis consequuntur; et hujusmodi (scilicet ens rationis) est proprie
subjectum logicae. Praeterea in proemio Ethicorum ait ordo, quem ratio considerando facit
pertinet ad philosophiam naturalem. Respondeo Divum Thomam in eis locis nomine entis
rationis intelligere ens rationis subjectivum, aut effectivum; quia intelligit actus
intellectus, quos clare docet esse propriam materiam logicae. Neque obstat de loco cita-
to addit Sanctus Doctor; quia id verum est de respectibus [illegible] haec in-
tentio fractis ab [illegible] ratione cujus natura [illegible] habet denominationem generis [illegible]
veritur ab intellectu cognoscente objectum consideratum, seu cognitum per illam [illegible]
[illegible]: quae quidem dicitur non inveniri in rerum natura; non quia non existat
vere, et realiter (siquidem est subjective in intellectu) sed quia non invenitur in na-
tura reali ante operationem intellectus.

Instabis: Divus Thomas loquitur de illis 217
intentionibus quae considerationem rationis consequuntur, sed actus intellectus non sequuntur

dicitur consideratione rationis, [illegible] ipsa intellectus consideratio: ergo non loquitur de actibus intellectus. Distinguo majorem: quae consideratione rationis consequuntur, consequentia denominationes, concedo: quae consequentia causalitatis, aut tamquam adaequate distincta, nego majorem; interno genere, vel consecutive sumpta dicitur consequi considerationem non quia sit aliquid distinctum adaequate ab hac cognitione actuali, et ejus objecto; sed quia posita illa cognitione ponitur de novo denominatio generis, quae antea non dabatur: sicut denominatio visi [illegible] dicitur resultare ex visione, non quia sit aliquid distinctum a visione, et objecto, sed quia supposito hoc, et de novo posita visione, ponitur totum, quod antea non dabatur.

Instabis

218 2º. Divus Thomas appellat illa entia intentiones intelligibiles; sed actus intellectus potius sunt intentiones, quibus intelligimus: ergo non loquitur de actibus intellectus. Nego minorem: quia ipsi actus intellectus etiam sunt intelligibiles reflexe, ut ipse Sanctus Doctor docet in variis locis, et hinc supposita aequalitate majoris, haec subsumo minorem; sed actus intellectus sunt intentiones intelligibiles, clarius quam perceptibiles, quae intentiones Philosophico: ergo non de his sed de actibus intellectus loquitur Divus Thomas.

Arguens 2º ratione: forma syllogistica vel consistit in respectibus subjecti, praedicati, medii, majoris etc.; sed hujusmodi respectus sunt entia rationis: ergo. Probatur minor: respectus subjecti, idem dic de aliis, non est

219 relatio realis, sed rationis; siquidem non est inter extrema realiter, sed tantum ratione distincta: ergo. Distinguo majorem, distinguo minorem [illegible] [illegible] aut effective [illegible] [illegible]: objective ficta, nego minorem, et distinguo [illegible] probationem: non relatio realis intrinseca [illegible] relatio [illegible] intrinseca, nego. Ille respectus, seu relatio [illegible] in actu intellectus [illegible] sunt rationis, non quidem intrinsece objective, sed extrinsece. Instabis: sed tantum effective, et [illegible] [illegible] extremum objectum ad aliud non [illegible] objecta proprie, et formaliter relata; sed actus intellectus tantum effective, et repraesentative [illegible] unum objectum ad aliud: ergo eatenus refert unum objectum ad aliud, quatenus objectum referat sub ordine, et refert ad aliud tale efficiendo respectum: ergo.

220 Retorqueo instantiam: quod tantum [illegible]

tē, et obtive, et consequenter improprie refert unum objectum ad aliud ni extrinsece

obto proprie, et formaliter relativa, sed relatio ficta, tantum fictè, et ab obto

et consequenter improprie refert unum objectum ad aliud: ita ratione refert quatenus ab intellectu fingitur. &. Omissa ista dictione majori, nego minorem, et ejus probationem:

namque respectus, seu relatio rationis non efficitur ab actu, sed sufficit in ipso actu intellectus

vi cujus repraesentatur objectum respective ad aliud. Instabis iterum: repraesentare

unum objectum respective ad aliud _________ est repraesentare ex

parte objecti respectum unius ad aliud 1°: quia est repraesentare unum objectum sub

respectu, vel cum respectu ad aliud. 2°: quia est referre unum obtum ad aliud repraesentative; sed referre unum ad aliud repraesentative est repraesentare respectum unius ad

aliud quatenus intellectus tantum facit aliquid repraesentative conjungitur illud

repraesentat: &c.

Iterum retorqueo: quod repraesentare unum objectum judicative aut enuntiative 221

de alio (: qualiter repraesentat judicium nostrum apud omnes) erit repraesentare ex parte

objecti judicium, aut enuntiationem unius de alio: quod prorsus potest sine ullibus ratio-

nibus ut perspicuum est: constabat. Directe respondeo negando assumptum, et utramque

probationem: quia sicut repraesentare unum objectum enuntiative de alio non est repraesentare judicium

sub judicio, vel cum judicio unius de alio (; illius sub; et haec cum denotant te tres probationes)

neque est enuntiare unum objectum de alio relative, aut signate, aliquod judicium, seu enuntiatio habe-

re ut pro objecto sua repraesentationis ipsam enuntiationem: ita similiter repraesentare unum objectum relative

ad aliud non est repraesentare respectum, neque referre signate, sed solum est enuntiare unum de alio:

id fit exercite sicut fit judicativum nostrum judicativum objecti, ut alias ante rationis fictae resultan-

te.

Arguens 3° ex Palacio: in actus hoc est animal, per quem homo ut subjectum refertur ad animal 222

ut praedicatum, repraesentat homines aliter quam est a parte rei; nam licet quoque res ipsa et esse hominis et

esse animalis unum sit, repraesentat tamen ut subjectum, et aliud tamquam praedicatum; cum et a parte rei

neque homo designatur ab animali, neque unum sit subjectum respective ad aliud, sed una

indivisibilis entitas; sed actus repraesentans objectum aliter ac est a parte rei est repraesentative disconformis objecto ut est a parte rei: ergo talis actus est repraesentative disconformis; sed nullus actus est disconformis objecto repraesentative, nisi quia repraesentat ex parte objecti quod objecto re ipsa non convenit: ergo. Confirmatur: si quid probat, haec ratio probat contra omnes, illum actum esse falsum: quia juxta omnes actus falsus quia repraesentat ex parte objecti aliquid re ipsa objecto non conveniens.

223 Directe respondeo negando absolute majorem, cujus probatio non urget: quia ut actus absolute dicatur repraesentare objectum aliter ac est ipsum non sufficit quod sit physice difformis objecto (aliasque cognitio divina repraesentaret objectum aliter ac est ipsum) sed requiritur, quod sit logice difformis, hoc est, quod vel de subjecto affirmet aliquid ipsi non conveniens, vel quod de illo neget aliquid ipsi conveniens. Hinc potest distinguo majorem: aliter alietate physica concedo: alietate logica, nego majorem. Distinguo etiam probationem primam primo pars probationis: distinguo illa extrema exercite conjungendo, concedo exercite separando aut signate repraesentando distinctionem, nego. Deinde 2a pars: unum est repraesentando tamquam subjectum, et aliud tamquam praedicatum, sed tamquam denotante illum actum esse per denominationem subjecti, aut praedicati, concedo: denotante rationem praedicati, aut subjecti esse rationem quae terminum illius actus, nego. Tandem distinguitur minor actus repraesentans aliter alietate physica, transeat, alietate logica concedo;

224 Arguens denique: non est dabilis specialis abstractio sub qua ens reale possit logicam specificare; ergo objectum formale logicae non est ens reale. ergo. Probatur antecedens: omnis abstractio possibilis entis realis debet esse vel a materia sensibili, vel a materia singulari, vel ab omni materia, sed secundum 1am abstractionem ens reale specificat mathematicam, sub 2a physicam, sub 3a metaphysicam: ergo. Confirmatur: si quid probat haec ratio, probat contra adversarios logicam esse ipse quid fictum: quia ut ipsi sese clamitant, talis [illegible] per quam le est ejus specificationem sed hoc omisso ante solutionem praemitto explicationem illarum trium quibus maxime, et sic utuntur Thomistae. Abstractio a materia sensibili dicitur quando consideratur quantitas, sed non ut afficit

to aliquo accidente particulari, abstractio a materia singulari datur quo quando consideratur obiectum licet sensibile, sed non consideratur singulariter. singularitas v.g. quando consideratur homo in expressi, et similiter consideratur Petrus aut Paulus &c. abstractio ab omni materia datur quando nec materia, nec quantitas nec aliquid materiale accidens consideratur, v.g. quando consideratur Angelus, aut ratio substantiae, hac supra praemissa.

Resp. 1° omisso ant. nego consequentiam; quia sicut non variantur scientiae specificantur seu distinguntur per eas abstractiones hoc modo distinctas solum spectat scientiis speculativis, ut optime advertit Eximius Doctor disp. 14 metaph. sect. 11 unde si quid ex illo ant. sicut inferre, solum est longe non esse speculativas sicut ex eo quod non sit dabilis specialis abstractio, sub qua ens rale posset specificare filosofiam moralem, solum potest inferri, talem filosofiam non esse speculativam, non vero non habere pro obiecto ens rale. Dixi si quae ex scientiae: quia scientiarum divisiones per eas abstractiones communiter reiiciunt nostrates docentes, ex specificativa scientiae esse rationem sub qua, seu rationes sub quibus obiecta, de quibus scientia agit distinguuntur, per actus ipsius scientiae v.g. ratio sanitatis, sani aut sanabilis respectu medicinae ratio entis respectu metafisicae, et sic de aliis. 225

Resp. 2° nando ant., et maxime probationis quia cum omnes illae abstractiones sint reflexe cognoscibiles potest praeter illas assignare quae sit reflexa nimirum abstractio abstractionum a materia quae poterit convenire logicae ut potest scientia reflexa, et habebit pro obiecto abstrahentes directe abstrahentes, et consequenter ens rale 226

caput 6 de abstractionis logicae, sectio 1, [illegible]

CAPUT VI.

De objecto attri-butionis logicae

SECTIO I.

Nostra sententia propo-nitur, et probatur

227 Pater Lince libro 1. tractatu 2. circa obiectum attributionis logicae senten-tias numerat usque ad 20, quibus ipse aliquas addidit eas, et alias postmodum posteriores enumerare et impugnare ob prolixitatis, fastidiique nimis esset. Celebriores tamen tum ratione pro nostra resolutione, tum solutione argumentorum reiiciemus. Obiectum attributionis facultatis est finis intentus a facultate: potest esse intrinsecus, aut extrinsecus finis hic, sive immediatus, aut mediatus. Finis intrinsecus, et immediatus est finis intrinsecus [illegible] actus per actus facultatis: finis extrinsecus, et mediatus est [illegible] finis [illegible], et [illegible] extrin-secus ordinatur: v.g. finis intrinsecus, et immediatus architectonicae est constructio, seu fabricatio domus: finis vero extrinsecus est commoda habitatio. Similiter finis intrinsecus naufacto-riae est ipsa constructio navis, finis autem extrinsecus est navigatio, et sic de aliis.

Cum. Eximius

228 Doctore Patribus Complutensibus Fonseca, et ingeniosis recentioribus sit nostra resolutio: obiectum attributionis logicae est triplex modus sciendi, definitio scilicet, divisio, et argu-mentatio. Probatur: quia primus modus sciendi est finis propter se intentus a logica, quem intrinsecus respicit per suos actus, et in ordine ad quem logica distinguitur ab aliis [illegible] scientiarum necessariarum, quia eius finis est praebere et tradere instrumenta sciendi. Deinde logica vel ad essentiam, vel ad perfectam notitiam modi sciendi agit de signo, de termino, de propositione, huiusque oppositione, conversione, aequipollentia &c. Ergo logica ordinat caetera quae tractat ad modum sciendi: ergo hic est obiectum attributionis logicae.

Hinc infer-

229

res 1° ea, quod propter triplicem modum sciendi tractatur in loga esse obtum attributionis. Secundo, quodlibet modum sciendi esse obtum inadequatum atributionis: quia loga per se intendit definitionem; sed praeter hanc intendit etiam divisionem, et argumentationem. Nihil obstat, quod triplex modus sciendi non sit unum obtum unitate indivisibili; quia ad unitatem scientiae sufficit quod ejus obtum gaudeat ea dem unitate, qua gaudet ipsa scientia videlicet unitate morali; non vero requiritur illa unitas indivisibilitatis. alioquin sola Theologia cujus atributionis obtum est Deus essentialiter, et indivisibiliter unus, esset vera scientia.

Objicies 230

1° cum Patre Ostu asserente solam definitionem esse obtum atributionis logae: sicut praecipuus conceptus rei est ejus essentia, ita praecipuus finis logae est manifestare essentiam; sed hoc fit per definitionem: ergo haec solum est praecipuus finis logae. non merem: nam ideo praecipuus rei conceptus est ejus essentia, quia praecisse illo conceptu intelligitur qualiter res essentialiter constituatur: at praecise posita definitione non ponitur omne quod sufficit loga. Igitur sicut definitio debet explicare totam essentiam rei, ita obtum atributionis debet adequare praecipuum scientiae doctrinam. ideo enim dicitur communiter obtum praecipuum, et adequatum; sed sola definitio non adequat totam doctrinam logae; quia in loga datur plures regulae minores applicabiles modis sciendi dantur tamen aliquae illa propria, et specialis ad divisionem, et argumentationem: ut quibus illa non daretur, adhuc daretur integra, et adequata doctrina pro definitione, reciproce ergo doctrina haec pro definitione non complectitur regulas illas pro divisione, et argumentatione: ergo.

Objicies 2° cum Pat Oviedo, et alijs PPbus 231 asserentibus, solam argumentationem esse obtum atributionis. Definitio, et divisio ordinatur ad argumentationem tamquam illius enim — et pars ordinatur ad totum, de quo ars: ordinem ita ut habeat ipse rationem alicujus tamquam partis intenti a loga, omitto: ita ut talem rationem non habeat nego. Similiter disparitas est pars triplicium potest aliquid participare rationem obti prae-

ter se ipsis a facultate: primo proprie, et absolute: secundo solum analoge per quamdam proportionem: tertio solum partialiter, et ut toti, quae solum participat 2°, et 3° modo participat talem rationem subjecti non potest objectum attributionis; secus vero quae primo modo: alioquin plures essent facultates, quibus non essent assignabile objectum attributionis: nam in metafisica non est assignabile ens, neque in Astrologia Astrum, neque in Musica numerus sonorus, neque in Grammatica recta aliqua oratio, neque in Poetica genus aliquod carminis ad cujus cognitionem, aut effectionem referat omnia quae intra suos limites quaeque tractat.

232 Sufficit enim ad rationem objecti attributionis, quod habeat rationem alicujus totius, propter se ipsum a facultate, licet ordinetur sive ex se, sive ex facultate ad aliud ut patet, omissis aliis exemplis in Metafisica, et Poetica: nam Creaturae ex se ordinantur ad Deum, et tamen quia habent rationem totius, quae praecipue respicit Metafisica, nimirum rationem entis, sunt objectum attributionis non minus, quam Deus ipse. Secundo quamquam carmen ordinatur a Poetica in spongendo delectari, et tamen est objectum attributionis poeticae, quia est aliquod totum per se intentum a tali arte et hinc patet manifesta disparitas inter propositionem, et definitionem: nam licet utraque possit esse pars argumentationis, at propositio ex ratione talis non est definitio, neque divisio, neque argumentatio; ac proinde non habet vere, et proprie rationem alicujus totius per se intenti, sed quaeritur solum propter aliud, cum propter se a logica intenditur definitio autem, ut sit vere, et proprie modo, siendi habet rationem alicujus totius per se intenti a logica.

233 Nec obstat quod Plures rationes logicae partes inserat in explicanda natura et tradendis proprietatibus argutationis tam demonstrativae, quam probabilis: ex hoc enim solum efficitur, partem logicae, quam sibi Aristoteles proposuit explicandam habere pro objecto attributionis syllogismum. At hoc non est contra solutionem nostram in qua loquimur de logica adaequate sumpta prout complectitur doctrinam non solum pro argutatione, sed etiam pro definitione, et divisione.

nota tine, qd sicut virtus activa causæ respectu alicujus effectus non obstat quominus ipsa causa possit effectus alterius, ita qd definitio habeat virtutem illatum consequentis tamquam premissa in aliquo silogismo, non obstat, quominus possit esse minus consequens illatum, et manifestatum per alias premissas: quia definitio ex se non potius ordinatur ad ad silogismum constituendum tamquam premissa quam silogismus ordinatur ad probandam definitionem tamquam consequens illatum, et manifestatum: quia sicut ordo, quo silogismus potest respicere illam in ordine ad definitionem non obstat quominus silogismus etiam propter se respiciatur: etiam ordo, quo definitio potest &c

SECTIO II.

Objectiones aliæ

Objicies 3° cum Patribus Conradi et Arriaga docentibus solam demonstrationem esse 232 objectum adæquatum; finis ultimus logicæ est perfectio intellectus humani sicuti ad illam convenientibus tribus illius operationibus. Probatur: per solam demonstrationem perficiuntur objectum quoad ejus essentiam, partes, et proprietates, id est quo ita perficiuntur objectum est finis ultimus logicæ: quia Prat objectio contra suos Autores, silogismum probabilem esse etiam finem ultimum logicæ; quia ad illum etiam concurrunt apprehensio, judicium, et discursus: et licet non evidenter saltem probabiliter possumus per illum cognoscere essentiam, partes, et proprietates rei etc. obstat, quod hæc omnia non stricte sciantur per silogismum probabilem: quia non omnia sicut, certo et cognoscere possumus; nec logica instruit ad solum certo cognoscendum per se cum tradat regulas quibus aliqui scientiæ acquirentur ea ratione, qua a nobis possunt acquiri: et aliis aliis scientiis non omnia constant evidenter, sed plura solum probabiliter possunt a nobis cognosci.

Dicendum respondeo 1° concessa majori, nego minorem, cujus probatio 233 non obstat, non consequentiam: quia licet solum perficitur demonstratione esse complementum perfectionis, non vero adequatam perfectionem: siquidem non minus est perfectio intellectus recta apprehensio, et rectum judicium, quam recta argumentatio: quia perfectio complectens

has tres operaones sed perfectio adequata respo 2° distinguo maiorem: ꝺ perfec-
tio ꝯtensiva, et extensiva, sdo: solum ꝯtensiva n͞o maiorem; et omissa minore hoc 2° ꝯ-
se n͞o illam ꝗ 1°, cognitio ꝺ perfectio ꝯtlis, secundo ad plura obta, pluribusque
modis cognoscenda extenditur; dicitur extensiva secundo autem clariori, vel certiori
modo tendit ꝗ obtum ~~firmiter~~ facilitur intensiva, tenis ꝗ logica ꝺ utraque perfectio:
quia dirigit intellm ad cognoscenda obta per et evidenter, et probabiliter cog-
noscibilia, et n͞o solum per discursum, sed etiam per suum judicium et apprehen-
sionem;

236 Ad operatione distinguo [illegible] percipitur [illegible] omitto sequentem obtum evi-
denter cognoscibile potest cognosci n͞o solum per demonstraonem, sed etiam per
definitionem, et divisionem, quae n͞o sunt partes argumentationis) percipitur ꝯne ob-
tum, n͞o; quia obtum solum probabiliter cognoscibile a nobis n͞o percipitur per de-
monstraonem: minorem vero distinguo: id quod eta percipitur ꝯre obtum, sdo: id, quo eta percipi-
tur solum aliquod obtum et solum aliquo modo determinato n͞o minorem, juxta dicta
Instabis: obtum attributionis logicae ꝺ modus sciendi quo ꝯprehenditur obtum quoad
rationes essentiae, et partes; sed talis ꝺ demonstratio: ꝗ. Omissa maiori dis-
tinguo minorem: talis ꝺ demonstratio ita ut cognitio essentiae, et cognitio partium
habeant independenter a forma demonstraonis raonem modi sciendi, sdo: ita ut
a sua argumentaone praecise habeant raonem modi sciendi, n͞o minorem et consequentiam.

Ad aliam

237 ~~solutionem~~ objectionem solutionem nota 1°: quod licet omittamus demonstraonem esse
obtum perfectius logicae, n͞o inferitur esse obtum attributionis. Sicut physicae obtum perfec-
tius est homo, et tamen solus homo n͞o ꝺ obtum attributionis. Et raō ꝺ: quia licet una
species sit perfectior alia potest utraque proprie participare raonem obti per se ꝯ-
tenti a facultate. Nota 2° quod quibus omittamus etiam ꝗ sola demonstraone dirige-
re ꝯtlm (quod falsum ꝺ: nam si ꝯtlus cognoscat rei essentiam dirigitur ꝗ sola definitione;
si partes rei ꝗ sola divisione; si proprietates ꝗ sola argumentatione) n͞o inferitur, illam
solam esse finem ultimum logicae. quia obtum attributionis n͞o definitur per esse id ꝗ sua

fuisset intellectus, sed fecisse id quod fuisset ipsa logica ad hanc autem tempe-
rat quis ~~aut~~ seu evidentia materiae, sed solum ~~materiae ipsa~~ evidentiam se-
formam instr. quod logica dictat logicus vero ut talis nil aliud per se
intendit, nisi instruuntur ad recte procedendum in qualibet materia.

Nota 2° 238

Ad solutionem objectionis Patris Lince dicentis, veritatem actuum intellectus esse objectum
attributionis logicae, quod duplex objectum attributionis scientiae sit id, ad quod tamquam ad fi-
nem (intrinsecum scilicet) ipsa scientia denominatur tamen veritas non est objectum attributio-
nis logicae: quia haec vel non denominatur a veritate, sed quomodo scientiae verita-
tem; vel non a veritate tamquam a fine intrinseco, sed extrinseco. Et ratio est quia logica
ut habet ars [illegible] est instituta tamquam ad fine intrinseco non ad veritatem addiscendam, sed
ad conficienda instrumenta [illegible] aliae scientiae acquirant veritatem, et vitent errores: ~~[illegible]~~
hanc est ob causam dicitur ars, et facultas sciendi, quia [illegible] videlicet tradidit instrumenta
sciendi, non vero quatenus respicit obiectum, sicut ut constat ex praecedentibus capitulis:
illa igitur scientia dicitur [illegible] induere veritatem quae [illegible] respicit immediate rem
ipsam logica autem non respicit res in se, et immediate: ergo non intendit immediate veritatem.

Nota 2° 239

tat, [illegible] fine veritatis, non logicae [illegible] ars ~~[illegible]~~ factoria
utilis non esset sit dandum [illegible] subjectum [illegible] hoc ad [illegible] talem
subjectionem esse finem extrinsecum, non vero intrinsecum illius artis. Nota 2° supra obstat, quod
logicus interrogatus quare opera vacet, respondit, ut id faciat, ut ostendat aliarum
scientiarum verum, et sine errore [illegible]: ergo [illegible] instrumentum fuerit, bene illud fue-
rit ad finem intrinsecum artis ~~[illegible]~~ sicut [illegible] ad [illegible] subjectionem
[illegible]. 3° obstat quod in logica tractetur de veritate actuum intellectus: ergo talis tractatio per
se pertinet ad animastica.

Tandem non obstat hoc instantia: sicut se habet [illegible] 240
ratio ad actus voluntatis, sic philosophia ratio ad actus intellectus: sed objectum attri-

buonis phia moralis e bonitas actuum voluntatis: de Phia ralis erit veritas actuum intellus, in quantum abstrat, quia in primis numero prat: erat ergo optime atribuonis logica esse veritatem omnium actuum intellus, et consequenter veritatem hujus mala defitionis hominis, ens rationale admirativum; hujus maledictionis, aal aliud e hoo, et aliud brus, et hujus mala argumentationis omnis equus e ens, sed brus e hoo, ergo brus e ens. Secundo: quia Phia moralis e scientia generalis ad voluntatem spectans stirens sub se omnes virtutes morales tam ethicas, quam oeconomicas et politicas: unde ab illa bene fierat paritas ad scientiam intellectum homini complecentem sub se omnes scientias partiales de quibus verum esse diceret, habere pro obto atribuonis omnem veritatem; in autem e recta paritas ad logicam, quia in e scientia in omni, sed quaedam specialis scientia, quia propterea in omnem veritatem debet attingere, sed solum veritatem artificialem.

241 Tandem dices pro max: ly sicut denotat similitudinem in dictione, sed: huic utraque convenit in hoc, quod e dirigere: denotat similitudinem in ro dirigendi, non: quia cum fia ~~moralis~~ ralis, in vero moralis, sit ars instrumentalis, finis ejus Phis erit instrumentum quo acquiritur veritas. Phia autem moralis finis in est tale instrumentum sed ipsa bonitas. Ad cum ergo logica proemio.

Quaestio 2a de rerum distinctione. Caput 1. de distinctione rationis actuali. Sectio 1a explicatur et dividitur distinctio rationalis actualis

DISPUTATIO II.

De distintione &

CAPUT I.

De distintione ra[redacted]li actuali

SECTIO I.

Explicatur et dividitur distintio ralis actualis

242 Agendum nobis e in hac disputatione, quae prima pars logicae e de iis, quae ad apprehensionem spectant, et precipue de unitate, et distinctione rationis sub quibus fere omnia, quae circa apprehensionem logica tractat, comprehenduntur: ad quae praemitti solet

longa tractatio de distinctione rerum, in qua sua latitudine de distinctione vero reali actuali tractationem specialem sumimus, ut quae de distinctione rationis dicenda sunt clarius inno-tescat cum igitur distinctio identitati opponatur, et identitas notior sit, melius percipietur distinctio, si quid sit identitas prius explicemus. identitas realis est ratio illa formalis qua res indifferenter inter et intellectus est id, quod est: v.g. ratio illa formalis qua ad ante operationem intellectus est reale, est identitas realis realis cum reali; nec aliam explanationem desideres nisi obscurari velis.

Alia distinctio realis est ratio formalis, qua unum ante operationem intellectus non est aliud. haec distinctio vel est adaequata, vel inadaequata: adae- 243
quata datur quando duo non communicant in aliquo tertio numerice eodem, seu singulari, v.g. quae datur inter Petrum et Paulum. Secunda vero, quando duo, quorum unum non est aliud, communi-cant tamen in aliquo 3º singulari, v.g. quae datur inter collectionem constantem ex Petro, et Paulo, et constantem ex eodem Petro, et Ioanne. Ad hanc reducitur distinctio, quae appellatur includentis ab incluso, v.g. distinctio, quae datur inter animam, et materiam; unde observabis semper ac datur, saltem dici distinctionem datam identitatem inadaequatam inter extrema.

Dividitur 244
insuper distinctio in absolutam, et modalem, et in positivam, negativam, et mixtam. Ceterum divisiones hae potius explicant naturam extremorum, inter quae versatur distinctio, quam formam distinctionis. Absoluta est, quae versatur inter extrema, quorum neutrum est affectio intrinseca, aut modus alterius, v.g. distinctio inter Petrum, et Paulum; modalis est quae datur inter duas entitates modales essentialiter inter se connexas, v.g. inter unionem, et actionem illius productivam; aut inter rem absolutam et eius modum, v.g. inter unionem, et eius extrema. Positiva est quae datur inter entitates positivas v.g. inter Petrum et Paulum. Negativa, quae versatur inter duo non esse v.g. inter non esse Petri, et non esse Pauli. Mixta est, quae datur inter entitatem positivam, et negativam, v.g. inter Petrum, et non esse Pauli?

Praecipua difficultas hic examinanda est, in quo consistat distinctio ra- 245

tis actualis? actualis inquam non prout opponitur distinctioni, quae datur inter res non existentes, sed prout opponitur virtuali, siquidem difficultatis ... an sit tantum distinctio, quae datur inter Parentem et Prolem sive existant, sive non existant, quod est idem ac rogare per quid formaliter verificatur ex parte objecti haec propositio, Pater non est Prolis, aut ista, Pater distinctus a Prole, supposita copula in vi ... ita ut habeat sensum relationem. Prima sententia docet, ejusmodi distinctionem formaliter consistere in entitatibus positivis ita cum nominalibus Patres ... Valentia, Hurtado, Oviedo, et alijs cum ingeniosis recentioribus 2ª defendit fundamentaliter consistere in ipsis relationibus, quae distinguuntur et formaliter in quorumque ab illis distinctio

246 Nostrorum sententia Patronorum non conveniunt inter se, nam alij dicunt fundamentaliter in quo formaliter consistit distinctio, esse accidens superadditum et relationem unius extremi ad aliud, quod accidens vocant relationem ... alij ... dicunt ... inter utrumque extremum 3ª sententia defendit distinctionem realem consistere in positivo, et negativo, quae sententia ... pluribus modis intelligi potest ita ut adaequate distinctionem ... [illegible] ... ut ... [illegible] ... 2º, ita ut ... [illegible] ... pro utroque ... [illegible] ... nobilis Patroni. Postrema sententia quam tenet Illustrissimus Palazzo ... distinctionem ... [illegible] ... formaliter ... distinctionem vero ... [illegible] ... consistere formaliter in positivo, et ex parte ... in negatione.

SECTIO II.

Prima nostra solutio probatur.

248 Cum auctoribus 1ª sententia dicit 1ª solutio: distinctio ... actualis ... formaliter in ipsis entitatibus positivis, quae distinguuntur. Probatur: differ-

ratio individualis Petri, a Paulo est distinctio Petri a Paulo, sed differentia individua-
lis Petri est ~~[illegible]~~ realiter quid positivum identificatum cum Petro [idem dic de
differentia Pauli] et distinctio Petri a Paulo est realiter quid positivum identificatum cum Paulo:
q. Maior patet: nam supponimus Petrum dicit tum quid [illegible] dicit dif-
ferentia, distinctio, alietas, diversitas, sunt sinonima in hac materia tum
quia differentia est id, ratione cujus res differt ab alio; nunquam enim dif-
ferentia est ita constituere, ut vi ipsius res differat ab alio; sed id ratione
cujus res differt ab alio, est id ratione, cujus distinguitur, et consequenter est
distinctio: q. Minor autem probatur, illustrissimus: praeter quia differentia rei po-
sitiva est constitutiva ipsius identificatur q. cum ipsa re, quam constituit.

Praeterea facta re 249

positivum per se ipsum non solum fundamentaliter et ut quo, ut volunt Autores 2a sententiae
sed etiam formaliter et ut quod distinguitur ab alio, quod ipsi negant, et ad rationem nostram
respondet illustrissimus Palacios quod licet ens finitum non constituatur per negationem siens
finitum crederetur in esse entis; ac si crederetur in esse limitati constitutum per nega-
tionem; sed contra: ens finitum, et limitatum formaliter in esse limitati formaliter su-
pra rationem entis solum addit formaliter differentiam contractivam entis ad rationem entis fini-
ti, et limitati formaliter, sed differentia contractiva entis ad rationem entis limitati
formaliter est res realiter positiva: q. ens finitum, et limitatum formaliter su-
pra rationem entis solum addit formaliter rationem positivam: q. Maior, et minor
constant: quia differentia contractiva entis ad rationem entis limitati formaliter iden-
tificatur realiter cum ratione entis: nisi velis, tam differentiam dari accidentalem,
[illegible] sed qualibet res identificata realiter cum ratione entis est realiter quid
positivum cum sit realiter ens: q.

Praeterea ante operationem intellectus non datur ens realiter prae- 250
cindens atque limitato formaliter et illimitato formaliter; q. [illegible] ens est [illegible]
ter per se vel limitatum formaliter vel formaliter illimitatum, sed prius [illegible]

p̄rata positiva ñ ∂ realiter ens illimitatum realiter: ꝗ secundum sua p̄rata posi-
tiva ∂ ens limitatum realiter. Pbatur 2°, p̄rie neg. et id constituitur in esse li-
mitati realiter per qd constituitur in esse ab alio, et constituitur in esse ab alio
per ab alietate, quæ ∂ differentia quod ∂ differentia contractiva gtis, et consequenter rea-
251 liter identificata cum gte, et quid positivum ꝗ. Pbatur 3° quia p̄rata cujuslibet
individui realiter identificatur cum limitatione, seu differentia individuali, qua
distinguitur realiter a p̄ratis alterius individui; sed omnia p̄rata cujuslibet indi-
vidui sunt realiter quid positivum: ꝗ limitatio, seu differentia individualis, qua
distinguitur realiter a p̄ratis alterius individui sunt realiter quid positivum: ꝗ.
Minor constat: quia hæc p̄rata, ens, substantia, vivens, ani, rale, hõ, sunt rea-
liter quid positivum, ut patet. Maior autem pbatur: quia rationale p̄rie neg. (idem
dic de reliquis p̄ratis) ut distinctum realiter a differentia seu limitatione superaddi-
ta, qua posset assignari, distinguitur a rali pli ut distincto etiam a differentia su-
peraddita; sed rationale p̄rie ut sic distinctum non differt specie: ꝗ differt numero:
ꝗ se ipso differt, seu distinguitur: ꝗ identificat secum limitationem seu distinctionem
a Plo. Maior pbatur: rale p̄rie ut distinctum ab ea differentia superaddita non ∂ i-
dem numero cum rationali Plo: alioquin per nullam differentiam posset distingui.
Sed dices

252 rale p̄rie ut distinctum a differentia superaddita neque identificari, neque distingui a
rali Plo, sed prescindere ab distinctione, et identitate: sicut Pns secundum se pre-
scindit ab albedine, et negatione albedinis. Contra ∂ manifeste: nam rale
Prie, et rale Plo ut distincta a differentiis superadditis ante omnes operationes
sunt aliquid et non sunt idem imo repugnat quod de illis verificetur hæc pro-
positio rale Prie ∂ rale Plo; sed quæ sunt aliquid, et non sunt idem imo re-
pugnat identitatem, sunt eo ipso distincta et minime differentia ad
identitatem, alioquin daretur in rerum natura differentia ad p̄ratum repugnans: ꝗ rale Prie, et
rale Plo etiam ut distincta a differentiis superadditis sunt se ipsis distincta, et minime indi-

fuerit ... sed instar non praeiudicant illi identitate, et distinctione.

Hinc patet manifesta 253

disparitas ad exemplum de Patre albo; nam Petrus simpliciter non necessario repugnat albedini, neque negationi albedinis, quia potest sine sua essentiali ratione esse cum albedine, et sine albedine; ad rationem Patris, etiam prout distinctum a quolibet alio repugnat identitati cum ratione Filii: ac proinde ratione sui distinguitur a ratione Filii. Confirmatur: si quaeramus, cur entitas Patris fundet accidens distinctionum, aut negationem identitatis inter Patrem et Filium non vero accidens distinctionum Patris a se, aut negationem identitatis inter Patrem, et rationem alia non potior exhiberi posset, nisi quod Petrus de se, et proprium ad accidens, aut negationem est ratio, et non est Petrus, aut quod habet identitatem cum ratione, et non cum Filio; sed hoc est dari distinctionem Patris a Filio, non vero tantum ratione: ratio enim formalis, quamvis non est aliud est formaliter distinctio: ergo distinctio Patris a Filio est fundamentum accidentis, aut negationis.

Confirmatur 2°: Petrus per suam met entitatem distinguitur 254

ab accidenti super addito, ut volunt adversarii; si enim ab illo distingueretur per aliud accidens, ab hoc etiam distingueretur per aliud, et sic in infinitum. Minor: sed ideo Petrus per suam met entitatem distinguitur ab illo accidenti, quia per illam distat maxime ab illo accidenti, ut docent adversarii ipsi; sed etiam per suam met entitatem distat maxime ab identitate cum Filio; ergo etiam per suam met entitatem distinguitur a Filio, minor probatur: ideo Petrus per suam met entitatem distat maxime ab identitate cum accidenti, quia realiter est non accidens; sed etiam per suam met entitatem est formalissime aliud a Filio ergo. Probo minorem primo: Petrus per suam met entitatem est ipsemet Petrus: ergo. 2°: quia esse aliud a Patre [illegible] excludit esse Patrem; sed Petrus per suam met entitatem est non excludens esse Patrem, sed potius essentialiter identificans esse Patrem ergo.

SECTIO III.

Secunda Conclusio

255 Distinctio realis, rest. sufficienter consistit in negatione physica. Probatur: requirit consistere distinctio realis in eo, quod datur; sed non datur negationes physicae: ergo. Minor solet probari in metaphysica; sed quia frequenter adversariorum versus in hac quaestione ad hujusmodi negationes, non erit abs re aliquas autem praelibare hic pro minoris probatione; ad quod supponendum est autores ~~supponentes~~ admittentes negationes docere quae operationem entibus dari quandam quodam ab omnibus entibus positivis distincta, quorum munus praecipue sit removere aliquid a rerum natura; hoc etiam docent esse verificativum propositionis negativae. Differunt tamen inter se hi autores nam alii solum conducunt rationem vel distinctionis, v.g. rationem Petri, quando Petrus non existit; alii non solum eam rationem admittunt, sed etiam rationem rei impossibilis v.g. rationem identitatis inter Petrum et Paulum, quae identitas impossibilis est. His suppositis.

256 Probatur minor nostrae supra positae: si darentur negationes physicae daretur ab aeterno aliquod ens, imo infinita entia, tot videlicet, quot sunt possibilia entia positiva creata, quae non existunt ab aeterno: nam juxta adversarios eo ipso, quod ens positivum non existat, datur ejus physica negatio; sed sequens est absurdum: quia nullum ens distinctum a Deo datur ab aeterno: ergo. Deinde in quolibet loco daretur de facto infinita entia, scilicet infinitae negationes physicae, quia nullibi dantur infinita entia positiva possibilia, in super quando equus v.g. destruitur, id producit rationem equi non equum; quia unum contradictorium non est productivum alterius. Nam destructio equi: nam hoc non est actio productiva, sed separatio ab actione non causa, quando destruens equum sic quando talis causa vel produxit quod non sit saltem supernaturaliter compatibile cum equo non tandem Deus: alioquin non posset Deus existere quin existeret aliquod ens distinctum a

Deo. Sequela probatur: quia non esse esset quod existeret equus, vel ratio equi: sed tamen equus, seu ratio equi est quid distinctum a Deo: ergo.

Dices: carere 257

rationem solum significare, suamque rationem non esse ens aliquod positivum, non vero [illegible] non esse ens rationis. Sed contra est: quia intelligibile est quid stans mere rationis prout ab intellectu positivum distinctum: nam quid potest existere quae operationem intellectus vel est a se, vel ab alio: sed sive sit a se qualis est Deus sive sit ab alio, est ens positivum; fuit posset existere, aut esse possibile in rerum natura: ergo. Nec sufficit ad rationem entis mere rationis, quod sit exclusivum sui contradictorii; nam hoc etiam convenit enti positivo: quia non magis ratio equi est exclusiva entis equi sive equus sua rationis si dicas [illegible] rationes non habere propriam existentiam, nec propriam possibilitatem, aut propriam causam sunt quia non habent causam directam, et actualem, sed indirectam, et defectivam, quae provenit deficiendo ab actione productiva entis positivi, causat huius non esset. Respondeo exit de voce.

Et ratio est: quia hoc 258

modo causare solum improprie, et abusive exit causare: proprie autem loquendo solum est non causare positive: unde dicendo dari physicas negationes esse, et dari in rerum natura, improprie solum loquimur; nam ubi habere dicas, solum intendis illas esse et dari improprie, et abusive non vero proprie: sed nihilominus absolute sic dicendum non est dari physicas negationes: quia hoc denotare videtur dari quae operatione intellectus aliquid physicum, sive reale, et proprium, cuius esse sit mere negativum, sed habens esse. talis constat ex dictis.

Sed dicas 1º a parte rei vere datur tenebrae in aere, 259

caecitas in oculis, ergo vere datur physicae negationes; distinguo antecedens: vere datur improprie loquendo, concedo: proprie loquendo, nego antecedens nam proprie loquendo solum negatur, non habere visum, aut aerem habere lucem, [illegible] id autem non est proprie dari aliquid, sed proprie est non dari aliquid. Divus Augustinus de Genesi ad litteram capite:

re vera qui diligenter scidierat quid sit tenebra nil aliud invenit
quam lucis absentia: Ita intelligitur dictum, tenebrae erant super faciem abys-
si, ac si dictum esset, non erat lux super abyssum idem explicat art. Doctor ca-
p. 3. nos Magister utimur illis locutionibus licet improprijs, datur tenebra, datur
caecitas, sicut et hoc, ante sui productionem datur non esse sui: quia per illud
ad nostrorum actuum veritatem, et in accepta vocum usurpatione improprie dicere:
~~vero~~ non datur aliquid a parte rei.

260 Dices 2° quando incipit non existere ali-
quid, quod antea existebat, incipit variatio in rerum natura: quare dicimus,
quod de novo datur; sed hoc nequit esse, nisi negatio rei: ergo. Confirmatur: propositio con-
tradictoria, quae datur inter ens, et ejus negationem, infert utrumque extremum
esse verum: cum propositio vera non datur nisi inter extrema vera: ergo datur vera
negatio entis, distinguo antecedens; incipit logicalis variatio rationis, concedo: positiva, nego.
Quia variatio realis, vel physica, addendo aliquid in rerum natura: et tunc
variatio, et mutatio est positiva, vel logice loquendo, id erat in rerum natura et tunc va-
riatio est rationis, et dicitur incipere logice, et improprie, quatenus tunc, et non antea vera est propo-
sitio enuntians existentiam rei.

261 Ratio petit, ut explicemus, quomodo, et in quo sensu vera sit haec propositio, ens dis-
tinguitur a non ente, ad cujus explicationem suppono ens posse accipi 1° participialiter pro
essente actualiter aliquid, seu pro existente. 2° nominaliter pro possibili, seu
pro eo, quod potest realiter existere: In sensibus est 1° et universaliter [illegible] in primo
sensu propositio falsa est propter falsum suppositum, videlicet non praeter non
ens contradictorie oppositum cum sit juxta contradicenda ad oppositionem: si vero de non ente alio
accipiatur vera est: quia Petrus v.g. quo modo existit distinguitur realiter ab Antichristo
pro quo tunc non existit, si propositio accipiatur 2° sensu educibat haec, possi-
bile distinguitur a non possibili, et in hoc sensu falsa est propositio propter falsum
suppositum, quod videlicet datur non possibile seu non ens, quod [illegible] distinctionis

ralis. Si ipsa conferas: quae non distinguuntur adeq. Et si subconferas: quod ens et non ens ratio dis-
rez suppositi.

Et ratio: quia non datur medium obveniens contra possibilis contradictorius 262
quis: sicut ipsum impossibilis non datur medium obveniens contra possibilis contradictorius (loquor
independenter a propositionibus) neq illud et primus universalissimus, et
rentur simplicitimus (aliquin non esset primus) si igitur et universalissimus: quod
extra se non relinquit aliquid diversitatem, et distinguitur per etiam distinguitur propositio illa,
ens distinguitur a non ente, sed ipsa fit talo non suppositum: a non esse denominat-
ne subsidiisque: distinguitur verificative solo: constative non. Sed et dverificat sive
ens aut et possibile nequit verificare hanc negationem, non et possibile: ydeo manifeste aparet ipsum so-
lum posse verificari tunc distinguitur sed solum posset verificari rigorose quando datur, aut possi-
te et verum, et aliud proprie, et rigorose tale.

Dices: qualibet res excludit suum contradictorium: 263
quod ab illo proprie distinguitur. Distinguo ans: suum contradictorium formaliter non suppositum: longum,
subsidiisque, excludit verificative, solo: formaliter non. Sed et qualibet res in sit id quod et dy
et, refuit verificare propositionem negativam. an ipsa re id, sed et. Sicut distinguo ergo ans
oppositionis arguit: infert utrumque extremum formaliter esse verum, non suppositum, sed in oppositione
contradictoria datur duplex extremum formaliter seu independenter a propositionibus: infert utrum-
que extremum longum esse verum, subsidiisque: esse verum veritate transcendentali, aut oppositionis
ad negationem logica oppositionis, solo esse verum veritate logica ans. Simpliciter distinguenda
et pratio.

Quod in oppositione contradictoria inter ens, et non ens, non detur aliquod oppositionem, absoluto 264
duplex extremum contradictorium oppositum si ens sumatur nominaliter, constat ex dic-
tis, quando unde non datur, etiam si sumatur participialiter probatur: quia si daretur alte-
rum extremum sed esset Deus existens regum. et alterum sed esset ratio Dei possibilitatis
inter extrema contradictoria daretur medium. Sed hoc implicat; tunc enim implicat, res
esse, et non esse, seu nec esse, nec non esse; medium autem uno ex his modis esse debebat quod.

Mai. probatur: quia possibile est quod non existat aliquid distinctum, ergo possibile est quod non existat Deus, resp. ratio fisica Dei. ergo.

265 Oppositio igitur contradictoria et oppositio logica, quae datur inter oppositum ut cognitum per cognitionem affirmativam, et idem obiectum ut cognitum per negativam: unde non datur inter duo extrema materialiter et fisice in se distincta; sed inter duo extrema logice, seu logice distincta, quae pro formali important duplicem actum intellectus, alterum affirmat illud, et negativum, alterum ejusmodi extrema, sicut et oppositio habent veritatem non logicae enuntiationis, sed transcendentalem quatenus potest cognosci per cognitionem veram neque per cognitionem quam cognoscatur, ut regulis logica oppositionem.

266 Ex dictis patet 1º tunc propositionem deficiente, unam contradictoriam alteram debet dari distinguendum fisice alteram debet dari logicam distinctionem, v.g. fisice est, et in se, et unum, et alteram contradictoriam negativam. Nec sufficit Pro v.g. solum debet dari fisice Deus quod et dari logice veri fisice contradictoriam exigentia Dei. Sic intellectus et potest, quod sit non dari pro resp. eorum auctoribus nostrae sententiae id ipse notissimum resp. clarioribus tamen logica praecisate explicabile patet 2º divisionem in positivam et negativam esse divisionem vel quo ad statum, vel quo ad nostram considerationem. Sed age demus adversariis rationes fisicas adhuc.

SECTIO IV.

Conclusio tertia.

267 Omissis rationibus fisicis distinctio realis ex tis potius resp. sufficienter Deo, sic habet intellectus dicit ex tis potius quia admissis fisicis rationibus distinctio unius rationis ab alia consistit in ipsa rationibus contradictoriam quibus propter distinctionem ex tis potius sustinere potius loquendo: et distinctione ex tis potius praeter aliquam solutionem praefacta

ex eo, quod negatio ~~[illegible]~~ entitatis positivae, quae juxta dicta per se ipsam distinguitur; sed non placet per se nam hoc quod sint [illegible] rationes possit extrahi praeceptis [illegible] et judicium licet hoc illum praesupponat. Ita possunt dicere adversarii [illegible] distinctionem [illegible] unius [illegible] positivi ab alio, posset extrahi per entitatis positivae et rationem, quibus haec illa praesupponat. Aliter igitur ut rationem disparitatis ad exemplum adversariorum ad similia alia quae afferri possunt sequitur ad dicta sectione 2a assignemus [illegible], et solutio.

Sic illum 268

probo quod non differentia numerica non est distinctio Petri a Paulo [illegible]; sed nego [illegible] non est differentia numerica: quia non est distinctio Petri a Paulo. Maior constat ex sectione 2o maior probo differentia constituit [illegible] cujus est differentia; sed negatio realis aliquid distinctum a Petro constituit Petrum: quia [illegible]: differentia metaphysica quia species [illegible] distinguuntur et ab specie [illegible] constitutivum illius speciem non supponens illam ~~et~~ constitutionem: ergo ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ differentia individualis unius individui ab alio non [illegible] constitutivum individui non supponens illius constitutum [illegible] esse individuali, sed distinctio individualis Petri a Paulo est differentia individualis unius individui ab alio: ergo

Hinc constat disparitas ab exemplis adversariorum 269

quae consistit in eo, quod [illegible] per suam entitatem non [illegible] [illegible] ad [illegible] ex se ad denominationem [illegible] per suas distinctas, quarum qualibet sufficiens [illegible] tribuere talem denominationem: at Petrus, et Paulus, per suas entitates positivas [illegible] esse diversos et [illegible] non sunt [illegible] ad habendam individuales differentias [illegible] distinctas [illegible] sunt [illegible] ad habendam alteram [illegible] distinctam [illegible] distinguuntur [illegible] distinctionis [illegible] positivi [illegible] extrahi per positivum, et rationem, quibus [illegible] rationes (idem dic de aliis exemplis, quibus utuntur adversarii) posset extrahi per [illegible] diversas.

Sed dices, si per impossibile Petrus et [illegible] essent [illegible] 270

ex se ad identitatem, et daretur ratio frã identitatis inter illos tunc distinguerentur realiter: siquidem tunc daretur essentialis exclusio identitatis, non per contrarias potius: quam per suam rationem: quod et modo per ipsam rationem distinguntur.

Displicet consequentia: quia quod non est forma sufficiens alicujus denominationis in alio in se potest in potest illam tribuere, sed contrarium: quia similiter possent frari conversionem, et satietatem creatas esse formas ex se sufficientes denominare Deum cognoscentem, neque si Deus esset indifferens et capax per illas denominari, ab illis denominaretur, insuper, ratione suae essentialis mortis Dei esse formam denominantem Deum immortalem: quia si Deus ex se esset indifferens, per illam denominaretur: sic alia plura absurda frari possent.

271 Contra 2° neque hypothesis est explicatoria, et pro inde inutilis: ex illa enim sequitur utrumque contradictorium; sequitur enim primo, Patrem et Filium fore, et non fore distinctos per suas entitates: 2° secundum ad versarios 1° probatur: quia Pater et Filius in quacunque hypothesi debent ex se habere suum esse determinatum independenter a negatione: quod esse determinatum Patris non est ex se esse determinatum Filii: quod inter se ratione sui insuper indifferentia, quae in pro signo ad identitatem in pro prioritate ad negationem non est indifferentia Filii; aliodquin prioritate ad rationem Patris et Filius secundum contingentem sui esset idem, et non indifferentes: quod prioritate ad negationem essent distincti. Ab inde probatur distinguuntur realiter, et non distinguuntur realiter, probatur: per se distinguuntur, non sunt; similiter probatur distinguuntur

272 Sequitur quod Pater et Filius essent fore indifferentes, Primum admittunt adversarii. Secundum probatur: quia negatio sui identitatis, quam dicunt esse formam distinctionis, resultat, se realiter, supponit extrema maxime indifferentia, sed illa hypothesi daretur negatio sui, quae juxta ipsos esset forma distinctionis: quod essentialiter supponeret extrema minime indifferentia: quod sic disas, ratione sua solum hypothesi propositi, non vero impossibili, supponere extrema non indifferentia, infertur: quod

ex ipsa variatione hypotheseos varias effectus, et constitutionem non solum statum Patris, et Filii, sed etiam rationis: sicut illi huic attribuis ex illa hypothesi prout, qui ipsi repugnant hypothesi possibili, et loqueris de alia rerum constitutione. Quod si instas; omisso quo interim syllogismo, nunc ultimum consequentiam, cujus probationem dis-

quo: [illegible] non est forma sufficiens alicujus denominationis respectu subjecti determinati ex nulla hypothesi possit illam tribuere tali subjecto [illegible] absolute illam tribuere tali subjecto respectu cujus sit sufficiens: nego.

Solvitur argumentum 273

[illegible], rationem sicut casu, quo dicitur, esse formam sufficientem distinctivam respectu Patris, et Filii, si modo daretur, et ratio est: quia sufficientia aut insufficientia formae ad aliquam denominationem non est absoluta, sed respectiva formae eius, sufficiens [illegible], subjecta capacia, [illegible] dicitur talis respective ad subjecta incapacia [illegible] sanctitas creata, insufficiens sanctificare Deum, et sufficiens sanctificare hominem; quia homo non vero Deus est capax ut ab illa denominetur Sanctitas, sicut igitur licet fingeretur capax denominationis sanctitatis provenientis a sanctitate creata non inde infertur, [illegible] esse Deum, et consequenter nec sanctitatem creatam esse formam potentem denominare [illegible], ita cum Pater constituatur in esse [illegible] per formam differentiam numericam, et consequenter [illegible] incapax, et per formam [illegible] denominetur distinctus [illegible] licet fingatur [illegible] capax talis denominationis provenientis a forma distincta non infertur [illegible] formam de [illegible] esse [illegible]

SECTIO V.

Praecipuum adversariorum fundamentum.

Sic proponitur Pater distinguitur a Filio, et Pater non est Filius [illegible] 274

[illegible] constituit formaliter in negatione identitatis inter Patrem, et Filium: [illegible] negatione constituit. Minor probatur 1°: inter [illegible]

rei, et rationem identitatis datur oppositio contradictoria, sed principium non esse Patrem consistit in extremo contradictorio identitatis Patris cum Patre, juxta Divum Thomam in primo distinctione 5 quaestione 1 articulo 1o. dicentem unum contradictorie oppositum esse contradictorium identitati: 2° istae propositiones sunt contradictoriae, Pater est Pater, Pater non est Pater, sed prima verificatur formaliter per identitatem Patris cum Patre, 2a per rationem identitatis. 3° ex duobus contradictoriis alterum debet esse positivum, et alterum negativum; sed esse consistit in esse positivo, et non esse negativo.

275 Dicta ratio non minus distinctio minor primae propositionis consistit in extremo logice contradictorio, concedo: in extremo physice contradictorio, nego minorem juxta superius dicta. Extremum logice contradictorium negativum est, quod explicatur per propositionem negativam, tale autem quod potest esse physice quid positivum. Quod adversarium fateri debet: nam identitas Patris secum ipsis est physice quid positivum, et tamen prout explicata per hanc propositionem negativam, Pater non est distinctus a se, dicitur extremum logice contradictorium negativum distinctionis a se, et juxta meliorem theologorum sententiam immortalitatis Dei (idem de aliis attributis, quae per rationem [illegible] explicantur) dicitur attributum negativum non quid physice, sed logice: quia est aliquid physice positivum per logicam rationem explicatum. Nec aliud intendit Divus Thomas nisi quod ad distinctionem unius extremi ab alio est negativa contradictoria ad rationem identitatis [illegible] logice identitatis.

276 Ad [illegible] probationem

dicta ratio non minus [illegible], et [illegible], quod primo [illegible], aut [illegible] [illegible] falsificari per [illegible] Patris, et [illegible], [illegible] per easdem [illegible] verificatur [illegible] falsificativum unius propositionis [illegible] [illegible] contradictoriae. [illegible] secunda verificatur per rationem logicam, concedo: physicam, nego. Ad 3um [illegible] alterum debet esse positivum, et alterum negativum [illegible] [illegible]

de formali sdo: (quia propositiones contradictoriae dicunt esse affirmatio, et negatio), secundum quod dicuntur de materiali, non manet, imo et supposito quod contradictoriae dicuntur de materiali verae talium: neque contradictoriae debent se gerere de eodem. Dissequor etiam [illegible] consistit cum positivo conveniente illi esse, sdo: non conveniente, nego; nam licet esse Patris solum logice, quatenus est Prius esse essentiae, consistat cum positivo, aliquo tamen. Dissequor consequens: non esse consistit cum negativo logico sdo: physico; nego consequentiam.

Instabis: cum primo praecise posita ratione physica identitatis 277 ponitur Prius non esse Pluris; secundum quod ponitur exclusio identitatis inter Prius, et Plus, et consequenter ponitur distinctio, quia aliquid praecise ablata ratione, ponitur identitas: ergo. Omissa hypothesi, nego antecedens quoad utramque partem, et dissequor primam partem praecise ponitur exclusio non differentialis, seu constitutiva Prius, nego; Plus vero, exclusio differentialis, concedo [illegible] propositionem, et sequens subtilitatem quia licet distinctio ponatur consequenter quando ponitur negatio, quia cum hac conectitur aut non ponitur formaliter, constitutive vero distinctio non ponitur constitutive, nec per hoc additur [illegible] distinctio aliquid [illegible] praecise formaliter, et directe ut quidditative identitas essentialiter vero conjunctae Prius non esse Plus, intelligeretur formaliter, et directe distinctio rationis Prius non esse, quia non dicunt, non alia de causa, nisi quia talis [illegible] sit exclusio identitatis non [illegible], nec Plus.

Et consequenter 278

[illegible] praecise [illegible] negativa physica [illegible] quia auferat [illegible] reliqua omnia maneant, manentibus autem Prius, et Plus [illegible] individualibus manet [illegible] distinctio [illegible] et consequenter non [illegible] tamen. Atque admissis physicis rationibus, ponitur aliqua ratione, licet separatur distinctio una conceptione, non [illegible] rationes. Instabis 2°: in existentibus Prius, et Plus habetur negatio identitatis inter utrumque, quia non existebant cum realitatibus utrisque, negatione [illegible], sed negatio quae dabatur, est distinctio inter utrumque: ergo distinctio existit [illegible] ratione. Probatur consequentia: quia illa negatio, quae dabatur [illegible] non existentibus etiam tamen Prius, et Plus, existentibus, perseverat: ergo eos denominat [illegible], seu distinctos.

279 Distinguo 1am partem maioris: probatur logice, seu verificative, concedo: quia tunc vera erat haec propositio negativa, Petrus non est Paulus. Probatur physice, nego. Quod vel adversarii fateri deberent; siquidem ratio physica quam ipsi admittunt, resultat ex entitatibus positivis, quae illis non existentibus physice, neque negatio existit physice. Distinguo etiam 2am partem, quae scilicet ratio logica ratio scilicet dicit ex parte obiecti non consistebat entitatibus absolutis seu actualiter existentibus, concedo entitatibus conditionatis, nego: nam haec propositio Petrus non est Paulus habet conditionatum sensum: Petrus existat non erit Paulus, quae verificatur ratione sufficienti absolute sive sub conditione conditionata. Et super hoc propositio fertur negatio identitatis inter Petrum et Paulum, sive loquatur de negatione physica falsa erit sive non de logica conditionali, ut iam notavimus.

280 Instabis 3o: licet frigus sit ratio ob quam consurgit in subiecto ratio caloris, subiectum tamen non per frigus sed per rationem caloris distat maxime a calore: ergo licet entitas positiva Petri per se sit ratio, ob quam consurgit ratio identitatis inter Petrum et Paulum, non tamen ratione sui, sed ratione negationis Petrus maxime distat ab identitate ipsa, sed per ipsam formale [illegible] omni [illegible] distat ab identitate cum eo: ergo. Confirmatur [illegible] contraria qualitatibus in subiecto tollitur frigus per rationem [illegible] in subiecto [illegible] identitas tollitur [illegible] per rationem identitatis.

281 Omisso autem propter suppositum rationis physicae non adaequatae [illegible] disparitas [illegible] nam frigus non est formaliter logice contradictorium caloris in subiecto sufficiente licet naturaliter loquendo sit vera haec propositio, subiectum frigidum non est calidum; at posset de potentia Dei absoluta falsificari: quia possunt saltem naturaliter opponi in eodem subiecto frigus et calor in gradibus oppositis, at Petrus et Paulus per suas entitates sunt formaliter logice contradictorium identitati inter utrumque, quia consistere

liter verificari ~~idptidz~~ propositiones Deus est Deus, et ref. de potentia Dei absoluta possent verificare istas, Deus est Deus, in operationis ob missio ante, non recipitur: quia ref. subiectum ref. qualitas verificant essentialiter ... qualitas est subiecto: siquidem qualitas, quae subiectum possent opponi cum existentia qualitatis subiecto ut Deus et ... essentialiter verificant, istas Deus est Deus.

~~texet~~

Instabis 2°. distinctio realis ... 282

teret negatione logica; distinctio realis non daretur ante nostras conceptus, sed daretur ... tur, non minus opponitur illa ... contradictoria ... scilicet ... negatio, duae logicae; sed hoc per nos consistit distinctio ... et ... illa. Dissequo maiorem: si consisteret ratione logica, sequitur quod hoc dicit de reali, scilicet ex parte actus negati, non datur, etc. ... Sequitur quod tendit ex parte obiecti ipsius actus, non maiorem ... minorem non necessitatis.

Distinctio realis dicitur consistere negatione logica, non quia consistat ... a reali 283 negatione logica: sed quia consistit obiecto essentialiter illa verificante, sed licet identitas realis cum hoc, aut immortalitas Dei, et sic de aliis dicuntur consistere negatione logica distinctionis, aut mortalitatis: non quia consistant ipso actu negante, sed quia consistunt prato, quod essentialiter verificat actus. Ad operationis omissio impossibili, non maior opposito ... logica contradictio ... maxime omnia opposito ... 2° ... maiori et ... reductio ... quia distinctio realis non ... quacumque opposito identitatis, sed ... quia sit constitutiva, et essentialis differentia unius ab alio.

S° VI.ª

Reliqua Arguta.

Arguens 2.do: si Deus ratione distinctionis constitueretur per suam differentiam, 284 non posset recipi, sed reciperetur ... distinctus ab omni alio: sicut quia albedo constituit subiectum ratione albi, non potest recipi ... subiecto capaci, quin recipiatur subiectum et ~~distinctum ab omni alio~~ sed Deus potest recipi sed reciperetur ut distinctus albus;

ab quo alio. Retorqueo: ergo neque potest concipi Pater, quin concipiatur ut quidditative talis distinctiva Patris a Filio, vel ratio fundans rationem identitatis cum Filio: quia distinctio fundamentalis non consistit in statu positiva. Directe respondeo distinguendo majorem non potest concipi quin concipiatur Pater, concedo: imperfecte, nego. Sicut albatio in ipso exemplo albedinis, quae licet non possit concipi perfecte, sive adequate, quin concipiatur ut dealbans, potest tamen concipi imperfecte, sive inadequate, quin concipiatur ut dealbans, quando videlicet concipitur praecise ut accidens. Ex eo igitur quod differentia numerica possit concipi imperfecte, quatenus videlicet praecise constitutiva hujus numero individui, quin tamen concipiatur ut distinctiva ab quocunque alio, non infertur, Pater v.g. ratione talis differentiae non distingui ab quo alio.

Arguens 3° ex illustri-
285 ssimo Palacio: entitas positiva, sicut et universaliter positiva praecise requirit esse rei, videlicet non sit alia, et requirit esse distincta. Atqui probatur: quia esse non potest esse ratio a priori non essendi: ergo. Probatur: Sicut aqua et aqua non dividitur per entitatem distinctione, sed divisione seu restitutione aquae ab aqua, ita ens dividitur ab ens, et ens per additionem positivam alius, ens divisum esse magis ens, et magis positivum, quam sit prius sibi, et individuum, quod solum dividitur per formalem rationem identitatis: ergo in hac ratione formaliter consistit distinctio. Probatur 2° quod creaturae participant divisionem et pluritatem entitatis, quod in Deo non sunt ut individua magis entia, et magis positiva, quam sunt praecisa in Deo individuationem quia divisio nulla entitas per se affert entitatem divisionem, sed solum ratione identitatis.

286 Respondeo: negando antecedens cujus probatio nequaquam: non potest esse ratio a priori non essendi, id quod esse, concedo: id quod est esse non, nego. Sicut enim quia divina perfectione esse entis finiti, est ratio a priori non essendi ens limitatum, et finitum, ita superentis finiti est ratio a priori non essendi ens infinitum. Ad probationem 1° omissa antecedente respondetur: quia ens dividitur per additionem non entis, sed metaphysicae differentiae

tuo licet non sit formaliter, et formaliter ab identitate entis, quod potius: ac per hoc non datur ra-
tio fica identitati. Ad 2am confirmationem omisso antecedente, nego consequentiam: quia licet divi-
sio multiplicitatis per se afferat formaliter entis divisi, afferet tamen metaphysice differentiam,
quae sunt realiter ab identitate entis. Omisso antecedente: quia videtur supponere, quod in Deo
sint formaliter gratia, ab creaturae, quod est falsum; nam in Deo non sunt formaliter, sed
eminenter, et virtualiter.

Instabis ex eodem divisio aquae praecidit formaliter ab eo quod 287
libere quod limitatur aquae, et aqua nec una convenit per extinctionem cum alia:
ergo divisio unius partis ab alia pervenit formaliter ab eodem, a quo formaliter perve-
nit sua limitatio per ens, et ens, seu coartatio, et hoc ens non sit [illegible]
[illegible], quod ens hoc, praedicta coartatio formalissime consistit in ratione [illegible]
perfectionis: ergo. Haec si loquatur de eo corpore, quod ponitur per [illegible] et [illegible]
falsum est: nam casu quo daretur vacuum per aquas posse vera non esse [illegible]
[illegible] cum alia. Sed hoc omisso, [illegible] consequentiam [illegible] de ratione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae licet [illegible] alio loco [illegible]
[illegible]

288

[illegible]

289

[illegible]

tione ratiōis [illegible] auferatur [illegible] [illegible] [illegible] 1° [illegible] re modale esse rigorose distinctā ratione: [illegible] n minus unio distinguitur a cor pore, [illegible] corpus ab anima; sed corpus rigorose distinguitur ab anima: [illegible] unio a corpore.

290 [illegible] 1° [illegible] n dicatur res: quia licet n dicatur res absoluta [illegible] tamen vere, et proprie [illegible] [illegible] [illegible] esse distincta a re absoluta. [illegible] [illegible] 2° [illegible] re absoluta [illegible] conectatur: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] res absoluta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] res absoluta: [illegible] plus minus [illegible] [illegible] minus [illegible] [illegible] plus minus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus minus [illegible] [illegible] [illegible] minus [illegible] [illegible]

291 [illegible]

APENDIX

[illegible]

292 [illegible]

ad alia munera est. sumitur etiam pro secundario, dicitur indivisibilis prae-
vat ... et per actus ... distinguatur ... hac duplici
acceptione distinctionis virtualis realis certum est, eam dari in crea-
tis. Praecipua difficultas hic breviter examinanda est a divinis
in creatis alia acceptione sumpta videlicet pro aequivalentia ejus-
dem ... duobus realiter distinctis, quo ad munus secundarium dis-
tinctionis actualis, realis.

Quod ut capias nota, duplex esse effe- 293
ctum distinctionis realis actualis alium primarium, videlicet constituere
unum esse distinctum ab alio; alterum secundarium licet posse verificari
praedicata, ut communiter ajunt contradictoria, vel ut alii exprimunt hoc ipsum
affirmationem, et negationem ejusdem praedicati: Altera distinctio virtualis actualis, [illegible]
de qua in praesentiarum. Sic potest fieri, est identitas realis aequivalens rebus reali-
ter distinctis, quoad munus verificandi affirmationem, et negationem ejusdem praedicati, vel cla-
rius est intrinseca capacitas verificandi sine contradictione affirmationem, et ne-
gationem ejusdem praedicati de eodem realiter subiecto, uti capacitas intrinseca, fundatur in Deo
verificanda sine contradictione, essentia divina communicatur Filio, Paternitas
non communicatur Filio.

Hujus distinctionis beneficio asserunt Fratres Theo- 294
logi verificare in divinis et similes propositiones [illegible] actualis dis-
tinctio inter illarum subiecta: quia realis distinctio absolute est identitas realis, non vero distinctio
[illegible] cum [illegible] virtuali, [illegible], et aequivalentia unde observabis hanc dis-
tinctionem esse aequivalentiam distinctioni realis, in ordine ad capacitatem verificandi affirmationem,
et negationem cujuscumque praedicati: [illegible] est enim realis distinctio realis cum virtualis aequivalet
habet ejusmodi capacitatem. Patet hoc; nam Prius [illegible] et Plus realiter distinguimus, quia pos-
sunt verificari has propositiones Prius est realiter hoc, Prius non est realiter hoc: [illegible]
praecitas secundarius distinctionis realis actualis solum erit capacitas verificandi [illegible]

mul afirmatione, et negatione alicujus, aut aliquorum praedicatorum. Et hinc fit distinctio-
295 nem virtualem habere solum hanc capacitatem unde licet inter paternitatem, et essentiam divinam detur ea distinctio virtualis eo ipso licet verificare afirmationem, et negationem cujuslibet praedicatorum existere, et non existere cum pluribus aliis circa hanc distinctionem commissis, quod ad Theologos expectat cum omnium nostratum contra Patrem Lince, Thrinitarium, et aliquos RR. Dico, quod licet in divinis possibilis sit, et admittatur distinctio (de quo ad Theologos) in creatis vero nullo modo est admittenda, et ratio est quia non est admittenda in creatis distinctio, quae Deo absolute ejus infinitam perfectionem et veritates fide divina certas sine contradictione verificandas conditur; sed talis est distinctio haec virtualis: ergo non est admittenda in creatis.

296 Maior constat: quia non est admittenda in creatis, quae arguit infinitam perfectionem. Maior autem probatur: quia cum ex una parte verae sint propositiones, essentia divina est realiter Filiatio. Paternitas non est realiter Filiatio, et ex alia Deus propter suam infinitam perfectionem careat omni fucata compositione, et non possit multiplicari essentia, sed unicus in tribus Divinis Personis realiter idem, et ideo non possit intelligi sine aliqua distinctione inter subiecta illarum propositionum ideo Theologi hac compulsi difficultate, et illum captivantes admittere, consequenter inter illa subiecta solum esse aliquam distinctionem rationis [illegible] ad verificandas afirmationem, et negationem ejusdem praedicati. Hic sunt in duabus entitate creata reperitur capacitas verificandi sine contradictione afirmationem, et negationem ejusdem praedicati, quo facere implicaretur difficultas mysterii Trinitatis et constitutionis cujuslibet rei divinae.

297 Ex quo constat non valere paritatem a divinis ad creata: 1o quia licet nobis contra adversarios urget paritas aliqua datur, non sublimatis non admittitur sine gravi [illegible] inconvenientia, et non reddit eas perfectiones fide divina constat verificare realiter afirmationem, et negationem ejusdem praedicati; quod neque in creatis est admittenda sine gravi, et absque inconvenientia, sed non dari explicando constabit. 2o quia Deo propter summam ejus perfectionem plura conveniunt, quae repugnant creaturae. Plura alia omittere possum, ut adversarios audiamus. Plura sanctorum Patrum, et Theologorum autoritates, afert Pater Lince ut suam sententiam provet, sed

fatetur Thomistarius, relictis formulis, l. distinctione rationis, l. virtualis aliis, [illegible], possunt ad praedicta distinctionem scoticam retorqueri, sua adversarii narrant, et nos etiam [illegible] exemus [illegible].

Quapropter omissis autoritatibus arguitur a ratione ad hoc potest reduci de amore Dei, quia simul sit aliquid praedicatum verificatur hae propositiones amor tendit ad aliquid, non tendit ad Deum, et sic hoc aliquid tendit ad peccatum, amor non tendit ad peccatum: quod docetur, aliter [illegible] in [illegible] potestate creata possunt verificari affirmatio, et negatio ejusdem praedicati. Antecedens probatur: quia primo propositiones affirmativae verae sunt deinde negativae: aliquando aliud actus Deo odio haberetur, et peccatum amaretur. Respondeo negando antecedens, et concesso 1a parte propositionis, nego 2am, et sequela [illegible] ille actus non tendit ad Deum verificando volitatem ad Deum non tendit ad peccatum. [illegible] effective volitatem cum peccato. Hinc constat ~~[illegible]~~ [illegible] ideo Deus amatur [illegible] amor [illegible] ad Deum, vel [illegible] necessario esse [illegible] quia amor [illegible] ad Deum [illegible] do affective volitatem cum Deo [illegible] terminatur [illegible] ad Deum, non. 298

Similiter proportione servata accipienda [illegible] carnalis ideo peccatum odio habetur, quia [illegible] ad [illegible] situs absque virtuali aliqua distinctione inter Deo et peccato [illegible] eas diversas denominationes; quia per se ipsum, et absque [illegible] potest denominare volitatem affectivam [illegible] cum Deo, et simul [illegible] a peccato, [illegible] motus localis, duo [illegible] approximatur [illegible] absque [illegible] distinctione virtuali [illegible] illo loco, et distantiam ab altero. 299

[illegible] obiectum terminare [illegible] 300
[illegible] denominare [illegible] odio habitum [illegible] differentia [illegible] generis [illegible] aliud requirunt [illegible] terminari [illegible] generis [illegible] denominationis [illegible] propter sua [illegible]

cialę naturę tribuere diversis sub bis diversas denominationes; v.g. cognitio denominat subjectum cognoscentem, et objectum cognitum: actio denominat agens producens, et effectum productum. 2º aliquas formas esse, quae ut denominent subjectum capax, exigunt ad illud terminari, et illi physice uniri: talis est albedo.

301 Alias esse, quae plus exigunt, quam ad illud terminari, dum requirat physice uniri neque tam potius quam alio modo ad illud terminari, talis est (ut omittimus), qualibet cognitio in ordine ad denominationem, alias, quae ut tribuant aliquam denominationem, requirunt tali, vel tali modo terminari ad subjectum. V.g. haec cognitio, qualis est praecisiva secessationis terminatur ad creationem; et tamen haec non denominat subjectum neque creatum, aut denunciatum formaliter, et directe: cujus alia ratio non est, nisi quia non ita respicit creationem, ut vi sui modi tendendi ostituant illam enuntiatam illa formaliter, et directe de aliquo, neque de illa aliquid enuntiatum. Hujus ultimi generis sunt amor, et odium, nam ut amor denominet objectum amatum non sufficit, quod ad illud terminetur (ut patet in exemplo argumenti... quo eo dare eleemosinam ... pauperi, hic actus terminatur ad paupertatem, et non est amor paupertatis, sive potius eo tendit ut ... eleemosinam, aut penitus ... , aut ... paupertas), sed praeterea requiritur quod ratione sui modi tendendi in genere causae realis, id est per suam unionem cum voluntate ... ... se per ... ad illud juxta id Divi Augustini, amor ... bonum ... et ... conjunctum cum illo.

302 Similiter odium ut denominet objectum odio habitum non sufficit, quod ad illud terminetur, sed praeterea requiritur, ut ratione sui modi tendendi in genere causae realis obtineat voluntatem aversam, et fugientem ab illo. Instabis 2º: ideo objectum, quod a cognitione denominatur cognitum, denominatur etiam repraesentatum intentionaliter: quia cognitio et repraesentatio ... ... non distinguuntur ... formaliter, sed per nos... ... praedicta

ñ disjungitur virtualiter amor et odium objecti, sed denominatur amatum; denominabitur etiam odio habitum. Respondeo, vel negando majorem: nam ratio est, quia objectum, sed denominatur cognitum a cognitione, denominatur etiam repraesentatum intentionaliter non est propositum, quia ibi assignatur, quod sed quia repraesentatio, ut denominet objectum repraesentatum non plus exigit, quam cognitio, ut denominet cognitum. Vel distinguo majorem: quia cognitio et repraesentatio essentialiter est de objecti non disjunguntur virtualiter, concedo: propositum, quia cognitio et non majorem. Distinguo etiam minorem: quia actus predicto non disjunguntur virtualiter amor unius objecti nempe Dei, et odium alterius, scilicet peccati, concedo: non disjunguntur virtualiter amor unius objecti, et odium ejusdem, nego minorem, imo et suppositum, quod ille actus sit realiter amor, et odium ejusdem objecti.

Instabis 3.º 303

de illo amore verificatur esse Dei, et de illo odio, verificatur non esse Dei; sed esse Dei, et non esse Dei sunt affirmatio, et negatio ejusdem praedicati. Instantia autem retorquetur contra omnes motus localis actio ... et cognitionis ... diversis ... diversas denominationes. Directe ... prima parte, ... 2.ª verificatur non esse Dei odium, concedo: non esse Dei amorem, nego majorem. Distinguo etiam minorem: esse Dei amorem et non esse Dei amorem, sunt affirmatio, et negatio ejusdem praedicati, concedo: esse Dei amorem, et non esse Dei odium, sunt affirmatio et, nego minorem. Quidquid dicitur igitur quod ille actus de amore affirmatur, affirmatur etiam de odio, et quidquid negatur de odio negatur etiam amore: affirmatur enim esse amorem Dei, et odium peccati, et negatur ... amorem peccati, et odium Dei.

Instabis tandem: tam contradictoria sunt affirmare, et negare de eadem entitate aliquid in obliquo, quam in recto, tam enim opponuntur ... esse Patris, et non esse Patris, quam ... Patrem, et non esse Patrem, ... in illo actu amor et odium sunt proxime ... amor Dei, erit etiam odium 304

ej Dei. Aō seclusione: quia ex istis solum inferuntur de predicatis illius actus non posse affirmari esse amorem Dei, et negari esse amorem Dei; non autem infertur de eisdem non posse affirmari esse amorem Dei, et negari esse odium Dei.
Ex dictis infertur, diversum modum tendendi illius actus in illa objecta non arguere diversibilitatem realem ipsius met actus, et ratio est: quia ille diversus modus non est diversus diversitate entitativa actus, sed solum diversitate denominationis, quatenus voluntati respective ad diversa objecta tribuit diversas denominationes: unde fit quod licet realiter detur in actu illo diversus modus tendendi datur idem reale realitate actus, sive existentia; non vero realitate distinctionis actualis, neque virtualis.

Infertur 2°, infinitatem, aut
305 ~~summam perfectionem Dei~~
summam perfectionem Dei non excludere a creatura quamcumque sufficientem equivalentiam, aut continentiam eminentialem perfectionis alterius: non enim ~~alterius~~ excludit gratiam indivisibilem equivalere rebus realiter distinctis quoad munera, que affirmationem, et negationem ejusdem predicati non imbibunt: qualia sunt munera amoris Dei, et odii peccati, quibus indivisibilis actus contritionis equivalet, et munera animae vegetativae, et sensitivae, quibus anima rationalis equivalet: excludere tamen equivalentiam ad ea munera, que affirmationem, et negationem ejusdem predicati in se, sive realiter important, neque suscipere ejusdem predicatis realibus affirmatione, et negatione ejusdem, sine contradictione exercita, et cum perfectissima identitate, et quoad id munus equivalere rebus distinctis realiter est perfectio Dei juxta Dicta.

Caput 2.um

De distinctione formali, sive ex natura rei.

Sectio 1.a

Scotistarum opinio proponitur, et impugnatur.

Scotistae communiter uno, vel altero exemplo duplicem exprimunt esse distinctionem realem, seu ex natura rei ante omnem intellectus operationem, aliam, scilicet realem, et aliam formalem. Primam dicunt esse illam quae datur inter extrema, quae vel sunt actu separata, vel separabilia sunt sive mutuo, sive non mutuo, uti distinctio quae datur inter Petrum, et Paulum, et inter extrema actu unita, et unionem: stricte realem etiam appellant illam, quae datur inter extrema, quae ab intrinseco sunt separabilia, licet ab extrinseco non possit separari, et etiam quae datur inter extrema, quae licet sint inseparabilia ab intrinseco, adhuc se habent inter se ut producens, et productum, qualiter se habent personae divinae, aut tamquam causa, et causatum qualiter iuxta ipsos scotistas se habent partes unitae, et totum; 326

Distinctionem ex natura rei formalem dicunt versari inter formalitates eiusdem rei nomine formalitatis, intelligunt perfectionem, quae est separabilis sine alia, cum qua identificatur, et integrant unam entitatem capacem existentiae, unde dicunt formalitatem non esse formaliter rem, sed aliquid rei per identitatem, seu esse realitatem sumpta realitate, non pro abstracto rei, sed pro diminutivo rei sicut quaelibet pars compositi non est compositum, sed aliquid compositi, itaque distinctio haec appellatur formalis non solum quia non est actualis (nam etiam distinctio stricte realis ut pote actualis posset eo ipso appellari formalis) sed etiam: quia eius 327

sunt formalitates

apelatur media distinctio hac, non quia deceant, scotistae dari illam inter distinctionem rationis, et eam, quae datur ante operationem intellectus; sed quia est minor, inter distinctionem rationis, et distinctionem stricte realem. Hoc medium consistit in eo, quod sit major distinctione rationis, [illegible] datur ante operationem intellectus; et minor sit distinctione stricte reali, quia non datur inter rem, et rem, sed inter formalitates ejusdem rei. Apelatur etiam Scotica ab autore, cui communiter tribuitur Scoto, quibus non desint qui existiment in Scoto talem distinctionem non defendisse Primum; vel saltem illam non defendisse, ut communiter ab Scotistis defenditur. Videatur Pater Hurtado disputatione metafisica, sectione 3ª, à paragrafo 61 quin eum alijs ab hac sententia ponatur Subtilis Doctor, illum vel de distinctione virtuali, vel de fundamentali interpretantes: quam interpretationem, ait noster Bassaeus libenter admitteret, si illa Doctoris Subtili Scola consentiret.

308 Sed quidquid de hoc sit, et omissis etiam rationibus Theologicis, quibus in divinis Personis hanc distinctionem impugnant Theologi nostri et Thomistae, illam ut communiter ab Scotistis defenditur, filosofice impugno ex duplici capite: Primum desumo ex implicatione talis distinctionis, secundum ex solutione, et retorsione argumentorum, quibus ab Scotistis probatur, quia prius tamen nota eam distinctionem sub nomine distinctionis gradualis, aut obiective [illegible] realis defendi ab Scola Bacon[illegible] inter gradus metafisicos, sive formalitates ejusdem rei quo, [illegible] talia quae ante operationem intellectus distinguuntur actualiter formali distinctione, eisdem impugnationibus rejicitur, ac Scotica impugnamus.

309 Sit ergo nostra relectio: implicat distinctio media. Probatur: in talis distinctionis [illegible] operationem intellectus datur in reali, et reali [illegible] verificatione hujus probationis negativa, [illegible] non est reale [illegible] realiter stricte distinguitur, [illegible] implicat: implicat talis distinctio. [illegible] constat: [illegible] juxta Scotistas inter eas formalitates, quae a nobis dicuntur distinctae per rationem, datur distinctio ex natura [illegible] ex natura rei [illegible] ab [illegible]

gng intellus operaong non est aliud. Minor probatur 1: sicut se habet ad identitatis verifica-
tivam afirmaonis veræ, se habet ad distinctionem verificativam negationis veræ; sed implicat,
quod supposito, et posito afirmaonis veræ detur qt. operaong intellus verificativam ta-
lis afirmationis, quin talia extrema stricte identificentur: ergo et implicat, quod detur
verificativum negaonis veræ quin talia extrema stricte distinguatur.

Minor patet: nam 310
ideo extrema hujus afirmaonis, prius est homo realiter stricte identificatur, quia
qt. operaong intellus datur in illis verificativum talis afirmaonis: et ideo extre-
ma hujus afirmaonis homo est leo, aut hujus aal homo, est aal equus, non identifi-
catur stricte: quia qt. operaone intellus non datur in illis verificativum afir-
maonis, ergo. Probatur 2° eadem minor non minus arguit extrinsecam distinctionem realem ve-
rificativam veræ negationis independens ab operaone intellus quo verificativum pro-
positionis enuntiatis productionem hujus v.g. extremum A. palacit extremum B.
imo expressius separat veræ negao, quam veræ productio; sed juxta Scotis-
tas implicat, quod independenter ab intellus operaone detur verificativum propo-
sitionis positivæ quin extrema realiter stricte distinguatur: ergo etiam implicat, quod detur
verificativum nationis veræ quin extrema &c.

Dices, non negari realiter, sed formaliter. 311
ter unum extremum de alio realiter identificato. Contra est 1°: quia, similiter
posset dicere non afirmari realiter, sed formaliter leonem de homine: simili-
ter etiam posset dici, non afirmari, quod uraque produceat realiter, sed formaliter alia
præcipua si talis res sint [illegible], ut tales in suis partibus unitis.
Contra est 2°: quia hoc formaliter vel alienat rationem, quam unum qt. operaonem
intellus non est aliud, vel sive, ea distinguitur ab alio, vel non? si primum: ergo dis-
tinctio formalis non est propria distinctio qt. operaonem intellus, et consequenter non datur ver-
re et propria ratione distinctionis ex natura rei: ergo non bene dividitur distinctio
ex natura rei quam stricte realem, et formalem quod non realem Scotistæ. Si 2°: ergo extrema

qd formaliter ex natura rei distinguitur ab alio proprie rigorose, et stricte dividatur ab illo; sed implicat, qd extrema stricte identificata, stricte distinguatur. Alioquin si implicaret qd gradus metaphysici examinari, et perfectiones divinae inter quas juxta Scotistas datur distinctio formalis ex natura rei, proprie rigorose, et stricte distinguerentur inter se, qd est absurdum: ergo.

312 Contra est 3°: quia qd reperitur formaliter, et consequenter, qd distinctio ex natura rei sit formalis solum denotat dualitatem extremorum inter quae versatur: ex quo implicationem talis distinctionis colligimus: ergo quatenus talis distinctio est ex natura rei ante ~~omnem~~ omnem operationem intellectus versari inter rem, et rem: et quatenus formalis versatur inter formalitates rigorose identificatas ante omnem operationem; sed implicat distinctionem, quae versatur inter formalitates ejusdem rei versari inter rem, et rem, aut e contra: ergo. Confirmatur: ideo per nos distinctio, quae datur inter animal, et rationale hominis non est stricte realis, nec versatur inter rem, et rem; quia versatur inter formalitates; sed hoc non obstat, ut sit stricte realis, eo ipso, quod ex natura rei distinguatur: ergo. Probo minorem; quia etiam distinctio, quae datur inter animal hominis, et communicabilitatem ejus versatur inter formalitates; et tamen talis distinctio est stricte realis: ergo.

313 Dices: animal hominis, et rationale hominis esse formalitates ejusdem rei sicut vero animal hominis et ejus communicabilitatem: et ideo distinctionem inter haec extrema, non vero inter illa, esse stricte realem. Sed contra est; nam haec responsio est manifesta petitio principii: intendo enim animal, et rationale hominis supposita distinctione ex natura rei esse duas res, et distingui realiter; et tu ~~id~~ id negas non alia de causa nisi quia non distinguuntur realiter. Confirmatur 2°: extrema distinctionis realis stricte talis nequeunt esse alia, nisi illa vi cujus unum independenter ab operatione intellectus non est aliud; sed hoc verificatur vi distinctionis mediae hac erit stricte realis; ergo extrema realiter identificata inter quae versatur talis distinctio, stricte distinguuntur quod implicat.

Ans praeterea si aliquis alius conceptus daretur, in quo consisteret dist- 314
stricte realis, esset vel separabilitas, vel diversa generatio, vel diver-
sa corruptio, vel prioritas unius respectu alterius; sed nullo ex his con-
stituitur formalis conceptus distinctionis realis stricte talis: alioquin non posset concipi ra-
tio stricta distinctionis, quin reperiretur, vel separabilitas, vel diversa gene-
ratio quod est contra illa quae dixi supra, cum juxta ea constitutas ex illis a post-
teriori colligitur distinctio realis stricte talis: ergo aliquis conceptus prior
assignari debet, in quo talis distinctio consistat. Insuper, conceptus distinctionis
realis stricte talis est prior separabilitate diversa generatione, et ceteris:
assignatur hunc conceptum priorem; sed nullus alius assignabilis est, nisi iste
nec conceptum operationis intellectus, datur verificativum hujus propositionis
hoc extremum non est aliud, et quidem hoc verificativo consideratur
quilibet aliud signum distinctionis stricte realis: neque ideo generans distin-
guitur realiter a genito, quia generans non est genitum: ideo, quod separa-
ratur distinguitur realiter, stricte, quia id quod separatur non est id, a quo
separatur. Sic in aliis

Sectio 2a

Argumenta adversariorum.

Primum, et praecipuum argumentum ita proponi solet. Manet 315
aliqua identitas datur inter extrema ratione sola distincta, v.g. inter
conditionem, quatenus comparatur ad intellectum, et ipsam, quatenus comparatur
ad oppositum, quae datur inter formalitates v.g. inter animal, et rationale; sed illa
identitas aliquam distinctionem excludit ante operationem intellectus, quam non excludunt
animal, et rationale: ergo inter animal, et rationale datur ante operationem intellectus aliqua

74v

distinctio, quae non debet esse distinctio rationis, qualis datur inter illos duos conceptus communionis sola ratione distinctos: ergo. Probatur maior: actualitas et realitas capacia sunt definiri diversis definitionibus; sicut vero illi conceptus communionis sola ratione distincti; sed illa capacitas arguit inter actualitas et realitas maiorem identitatem, quam inter illos conceptus sola ratione distinctos: ergo.

346 Sed contra quod sic argumentor: per vos capacitas ad terminandas diversas definitiones arguit inter actualitas, et realitas maiorem distinctionem, quam rationis: ergo capacitas ad terminandas diversas definitiones arguit omnimodam identitatem et contra operationem intellectus: licet consequentia, quia ideo juxta adversarios inter conceptus solos ratione distinctos datur omnimoda identitas, et maior, quam quae datur inter actualitas et realitas, quia in his datur capacitas ad terminandas diversas definitiones. ~~[illegible]~~ sicut vero illis conceptibus. modo sic: sed formalitates actualis hominis et equi sunt incapaces terminandi diversas definitiones utraque enim definitur per principium specificationis: ergo tales formalitates habent omnimodam identitatem, et maiorem, quam quae datur inter actualitas et realitas hominis: quod est absurdum; si tamen negetur minor subsumpta inter actualitas hominis non solum definitur per principium specificandi, sed etiam per principium ratio [illegible], et sic actualitas et realitas hominis non erunt capacia terminare diversas definitiones.

347 Si vero concessa minore subsumpta, negetur consequentia inter [illegible] sicut capacitas ad terminandas diversas definitiones compatibiles [illegible] distinctione reali qualis datur inter actualitas hominis, et actualitas equi [illegible] exigit [illegible] extrinseca rationis: sic capacitas ad terminandas diversas definitiones compatibilis erit cum omnimoda identitate reali, solumque exiget [illegible] distinctionem extrinsecam provenientem vel a diverso modo cognoscendi objectum, vel a diversis [illegible] onibus. Adde respondere licet, quod licet separabilitas arguit distinctionem, inseparabilitas vero non arguit identitatem: ita capacitas ad terminandas diversas

definitiones arguunt aliquam distinctionem formalem; incapacitas vero non arguit quomodo identitatem. Ad 2um contra dico: quia sic nulla erit probatio maioris argumenti adversariorum 2° quia sicut ex inseparabilitate, quam habent aliqua extrema, et non habent alia non licet inferre illa extrema habere maiorem identitatem: ita ex capacitate ad terminandas diversas definitiones, quam habent animal et rationale, non vero alia extrema, non infertur animal et rationale habere maiorem distinctionem: ergo.

Hinc ad argumentum respondeo negando maiorem loquendo de identitate reali, de qua procedit argumentum. Ad probationem distinguo primam partem maioris: animal et rationale hominis capacia sunt terminare diversas definitiones inadequatas, concedo adequatas, nego; tunc licet haec definitio, principium [illegible] de sit adequata respectu animalis ut sic, at respectu animalis hominis est inadequata: quia animal hominis non est, [illegible] principium [illegible], sed etiam rationale [illegible]. Idem dicendum de hac definitione, principium rationalis respectu rationalis, unde non sequitur intentum adversariorum quia ut Mastrius docet, argumentum est ubi subsumptum ex multiplici definitione [illegible] intelligendum est de definitione, quae traditur per conceptus adequatos; talis autem apud ipsos est illa, quae vere rem exprimit ~~ut ra~~ prout est et se habet a parte rei circa quam versatur intellectus operatio. 18

Si instes: animal et sic est [illegible] definitione [illegible] rationale ut sic [illegible] definitione adequata: animal et rationale hominis [illegible] capacia definiri diversis definitionibus adequatis: ergo. Quod [illegible] capacia sunt definiri [illegible] [illegible] inadequatis, [illegible] ea ratione qua distinguuntur, [illegible] qua non distinguuntur, non. Cum ergo ratione distinguatur, ea ratione possunt terminare diversas definitiones inadequatas [illegible] 3° 2a pars maioris non [illegible] intelligenda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 31

[illegible]

320 Resp. N. quatenus ante operationem intellectus animal non magis principium sentiendi quam- sum rationale, neque econtra. Et hucusque D. Differentia autem stat solum post operationem intellectus, neque secundo praebet fundamentum ut intellectus habeat hanc cognitionem animalis, eo ipso praebet fundamentum ut praescindatur a rationali; in qua praecisione stat distinctio animalis a rationali: ac secundo praebet fundamentum ad illam cognitionem animal non praebet fundamentum, ut per illam praescindatur a se ut cognito per ejus definitionem nimirum principium sentiendi, in qua non praecisione stat identitas rationis animalis cum principio sentiendi, unde illa major identitas definitionis cum definito pro formali est identitas rationis, quae non est nisi fundamentaliter ante operationem intellectus; ac proinde major identitas intercipitur ~~…~~ definitivè diversos, sive distinctio, cui opponitur illa major identitas, pro formali consistit in distinctione rationis.

321 Instabis 1°: definitiones animalis et rationalis comparantur cum suis obiectis ut sunt a parte rei: ergo si ejusmodi definitiones in se essentialiter sunt diversae, etiam earum obiecta, ut sunt a parte rei debent esse diversa. Sed quis non videat, … si quid probat, probare primo distinctionem realem stricte talem: quia illae definitiones sunt realiter stricte distinctae. 2°, identitatem realem animalis hominis cum animali equi juxta dicta in argumento. 3° animal et rationale hominis esse eadem formalitate: siquidem identificantur realiter, et definiuntur eadem definitione formalitatis. Directe respondeo distinguendo antecedens: comparantur cum suis obiectis secundum formam, quod signate exprimunt, nego; secundum quod exercite faciunt, non ans et consequentiam, quia cognitio exercite facit obiectum cognitum, et tamen obiectum a ratione, in qua cognitio licet exercite faciat obiectum distinctum, obiectum non debet esse in se distinctum realiter cum hac distinctio principium … non exprimat signate distinctionem, sed essentiam animalis, et hac dicitur obiecto, ideo non conformatur cum obiecto secundum formam, quod exprimit.

322 Instabis 2°: ergo ante operationem intellectus datur in homine ratio formalis, qua est animal formaliter, et ratio formalis, qua rationalis formaliter; hae rationes sunt distinctae ante operationem intellectus. Prob. ans: nimirum 1° ex … distinctio formalitatum ejusdem rei fundatur in eo modo, quo ab ea defluunt; sed in homine sunt formaliter, et rationalitas … [illegible]

ē aal formaliter metaphisica pot dari sine ratione formali, sine ē rationalis formaliter;
sed ad metaphisica pot dari sine alio. Ante operationem intellectus pot dari sine illo: ergo. Maior probatur:
ratio formalis, qua Petrus ē aal formaliter ē natura metaphisica aalis; sed haec natura meta-
fisica pot dari sine rationali ut datur in equo: ergo. Confirmatur: ex his contradictoriis, aal ē ess-
entialiter rale: aal nō ē essentialiter rale ante intellectus operationem altera ē vera, et altera
falsa; sed prima nō ē vera: aliosqui omne aal esset rale, siquidem generale aal ē id, et est
constituitur essentialiter aal. ergo 2a vera ē: ergo.

Hoc in contraria sed dubio probat, probat etiam distinctionem factae 323
realis, ut perfectam constabit, sed in primo et 2o consequenti, ubi ponitur formaliter ad datur
realiter: et in 2a probatione ubi ponitur metaphisice ponatur etiam realiter ergo ipsa igitur
1a consequentia, nō minor subsumpta. Ad 1am probationem nō supposita, quod ante operationem
intellectus detur distinctio formalitatis. Si autem loquatur de distinctione post operationem
intellectus, concesso antecedente nō consequentiam: quia ex eo quod distinctio, quae datur post operationem intellectus cum
detur in eo modo, quo formalitates datur ante operationem intellectus, nō infertur, quod consistat
in tali modo, sed quod talis modus sit fundamentum ad distinctionem: ad hoc enim, ut detur distinctio
nō sufficit quod detur talis formalitas, aut fundamentum, sed etiam requiritur quod detur
ratio, qua una nō sit alia.

Ad 2 probationem distinguo maiorem: ratio formalis, qua Petrus ē aal forma- 324
liter praecisive sumpta, metaphisice pot dari sine alio: ratio formalis, qua Petrus ē aal realiter
sumpta pot sine alio nō maiorem. Distinguo etiam minorem: quod realiter sumptum metaphisice
pot dari sine alio, ante intellectus operationem distinguitur realiter: quod praecisive sumptum
metaphisice pot dari sine alio nō minorem. Maiorem probationis distinguo ratio formalis praecisive sumpta
ratio qua Petrus ē aal formaliter ē natura metaphisica aalis, realiter: ratio formalis realiter
adaequate sumpta, sive ut ē a parte rei, ē natura metaphisica aalis, nō maiorem.
ergo. Ubi insuper bis distinctionibus pot intelligi cum Petrus in se habeat id potius, quod per
definitionem aalis, et definitionem rationalis explicatur in se aal formaliter, et rationalis formali-
ter (prout formaliter contra ponitur virtualiter, aut eminenter) ad differen-

rectiq Dei quin solum virtualiter aut eminenter, de aal, quatenus secum identificant non id potius, qd per difinitionem aalis explicatur, sed aliq longe nobiliorem perfectionem.

325 Si ratio autem formalis, qua primus de aal formaliter ante operationem intellectus de ratio formalis, quod rationalis formaliter, et sic non de natura metafisica, sed fisica aalis, videlicet indivisibilis entitas illa quae prohibet quidquid de raliter primus de aali q sit sumpto nequit verificari, qd metafisice possit esse sine rationali. Si vero ea indivisibilis entitas illa recipiatur ut trans tare conditionem aal (qua ratione recipitur pro natura metafisica aalis, tunc intelligitur pro aal praecisum a rali, et ut ita praecisum potest dari metafisice sine rali: quia cum vi praecisionis non maneat intellectus aliqua differentia, intellectus reflectitur e cognoscens illam formalitatem praecisam, invenit, eam posse verificare hanc affirmationem, de aal, sive sit cum differentia rationali, sive cum differentia de irrationali; et ideo dicitur aal esse indifferens non fisice, et raliter, sed logice ad quamlibet ex differentiis: ydo non in distinctione, quae datur ante operationem intellectus, sed vi solius praecisionis verificatur, qd possit prima scilicet loga, seu metafisica dari sine raorali.

326 Confirmationem retorqueo et supposita eadem maxima, hanc subsumo minorem; sed 2ª non de vera alioquin omne aal esset distinctum raliter a raonali: sed verum quae aal distinguitur raliter ab eo, quod essentialiter excludit: ergo 1ª vera de. Ad argumentum respondeo negando suppositum maioris: nam illae propositiones in sensu rali acceptae qualiter accipiuntur ab adversariis non sunt contradictoriae, quia aequivalent particularibus, non concedo super minorem: nam in eo sensu utraque de vera. Nego etiam immediatam propositionem, et distinguo ultimam: ergo aal de id, per qd constituitur ergo aal, concedo: per qd constituitur aliqd aal, nego: Constat solutio ex dictis.

SECTIO III.

Satis fit alteri argumento

Secundum argumentum ita proponitur ab Illustrissimo Mexinero: Illæ 27
tantum formalis ex natura rei distinctio versatur inter formalitates, quarum una
non includit aliam in sua ratione formali, id est in sua ratione quidditativa, sed in ca-
su in re dantur plures formalitates, quarum una seclusa, quolibet intellectus operatione
non includit aliam in sua ratione formali, seu quidditativa: ergo. Minor probatur 1°: quia
animal ut animal, excludit essentiale formaliter ut rationale: ergo. 2°: quia animali, et rationali
hominis conveniunt prædicata contradictoria; animali enim convenit similitudo cum equo, et ra-
tionali non convenit; si enim homo per rationale assimilaretur homo equus esset rationalis; et ra-
tionali convenit dissimilitudo cum equo, et animali non convenit; sed formalitates illæ, quibus
prædicata contradictoria conveniunt taliter se habent ut una citra operationem intellectus non includatur
in ratione quidditativa alterius: ergo.

Retorquetur argumentum 1°: per vos similitudo, et dissimi-
litudo non possunt convenire per idem formaliter; sed animali hominis convenit similitudo, et dissimi-
litudo animali equi: ergo animal hominis non est eadem formalitas. Primam partem minoris concedunt ad-
versarii; secundam probo: animal hominis est inseparabile a rationali alioquin distingueretur
realiter stricte a rationali, quia juxta adversarios ubi datur separabilitas, da-
tur realis stricta distinctio: ergo est dissimile animali equi, quod est separabile a ratio-
nali. Similiter retorquetur in rationali, quod est dissimile animali equi ut supponi-
tur, et simul simile: nam in esse formalitatis, aut gradus incompleti, convenit cum
animali equi. Si dicas rationale non esse simile, quia talis formalitas: cur simi-
liter, nobis non licebit dicere animal hominis non esse simile animali equi quia est
tale animal?

Retorqueo 2°: ea, quibus conveniunt realiter stricte prædicata contra- 29

dictoria realiter stricte distinguitur. Sed anali, rationali hominis realiter stricte conveniunt praedicata contradictoria ergo anali hominis convenit realiter stricte esse simile equo; et rationali non convenit: alioquin equus esset realiter stricte rationalis: ergo. Nimis igitur, vel nil probat argumentum. Ad illud directe respondeo omissa majori negando minorem. ad primam probationis distinguo: excludit esse rationale ut rationale definitive, sive per rationem, concedo: excludit esse realiter, nego. Unde solum infertur distinctio rationis. Itaque haec reduplicatio animal ut animal est formaliter operatio intellectus, vel praescindens animal, vel cadens supra ipsum animal jam ut praecisum per alium actum: formalitas autem animalis per intellectum praecisa non excludit actualem identitatem a parte rei cum rationali; sed ab illa identitate est exercite praecisa, aut distracta intellectualiter, solum ergo excludit esse intellectualiter rationale: quia exclusio formaliter stat non tamen animali praecisio, duntaxat intentione praescindente.

330 Ad 2um probationem

non absolute assumptum hujus probationis. Respondeo propositiones relativas esse falsas in sensu reali ad probationem primae partis relativae, distinguo propositionem claritatis gratia; si hoc per rationale est a parte rei, assimilaretur equo, equus esse realis, nego: si hoc reale ut subordinatione rationale assimilaretur equo, equus esse rationalis, concedo: ut hoc per rationale ut est a parte rei assimilatur equo, sufficit, quod equus sit animal, et sit etiam animal rationale hominis igitur eidem indivisibili realiter competit absque ulla actuali distinctione posse realiter convenire similitudo, et dissimilitudo respectu ejusdem termini ratio est: quia haec praedicata non sunt opposita contradictoria, neque contraria; nam si contradictoria opponerentur minus essent incompatibilia duntaxat res, et ejus negatio contrariae non minus opponuntur duntaxat ~~res, et ejus ratio~~ frigus, et calor, sed res et ejus ratio; frigus et calor ita opponuntur, ut non possint eidem realiter competere convenire: ergo similiter opponuntur similitudo, et dissimilitudo sed non ita opponuntur; ut vel adversarii docent: ergo. Dico

331 Dicendum itaque est, eandem rationem posse esse rationem operandi, et differendi quoad operationem intellectus. Et ratio hujus est quia

similitudo consistit in eo, quod datur in duobus praedicatum aliquod correspondens cognitioni, per quod unum ab altero non discernatur quidditative, v.g. Petrus, et Paulus dicuntur similes, quia in ipsis datur praedicatum correspondens huic cognitioni rationali, per quod non discernuntur quidditative unus ab alio. dissimilitudo vero consistit in eo quod datur in altero praedicatum correspondens cognitioni, per quod discernatur, seu non confunditur cum altero v.g. in hoc datur praedicatum correspondens huic cognitioni rationale, per quod non confunditur cum equo. Ut autem hoc tenet has diversas cognitiones non requiritur aliqua actualis distinctio formaliter se tenens ex parte horum, et ante intellectus operationem: sed sufficit fundamentum, quod ipsa datur ad illas cognitiones.

Instabis 332

1°: aequalitas, et inaequalitas nequeunt eidem formaliter convenire respectu ejusdem: ergo neque similitudo, et dissimilitudo; ~~Respondeo~~ negando consequentiam: aequalitas et inaequalitas nequeunt quidem formaliter convenire: ergo neque similitudo, et dissimilitudo; possunt eidem formaliter convenire. Disparitas est, negando consequentiam; quia ~~inaequalitas~~ aequalitas contradictorie opponitur inaequalitati, nam cum ita explicatur, hoc ultra totum habet, idem, vel plus, neque minus quam aliud. inaequalitas autem ita, hoc ultra non totum habet, idem, vel plus, vel minus habet quam aliud &c: at similitudo non opponitur contradictorie dissimilitudini, nam dissimilitudo non est non similitudo sicut inaequalis, quod ex dictis hic satis explicatur: similitudo non est realitas rara rei non similitudo; sed similitudo est realitas rara rei dissimilitudo: ergo dissimilitudo non est ex rara rei non similitudo. Minor ex dictis patet: quia nihil datur, quod in rara rei sit non ipsum; quodlibet enim est determinatum ad essendum id, quod est, et ad non essendum id quod non est, unde etiam patet in hac consequentia legitima disparitas inaequalitatis, cum dissimilitudine.

Instabis 2°: Petrus ante cognitionem intellectus operationem est magis 333 similis Paulo, quam equo; sed haec major similitudo consistit in pluribus praedicatis formaliter distinctis: ergo consistit in realibus praedicatis praeter rationem; probatur: Deus comprehensive cognoscens Angelum ut in se, cognoscit, quod ille habet plures perfectiones, quam Petrus: sed cum Deus non faciat

distiorem rationis cognoscit multitudinem. Retorqueo: Petrus realiter habet majorem similitudinem cum Paulo, quam cum equo, et animal Petri magis habet similitudinem cum animali Pauli, quam animali equi; sed major similitudo realis componitur ex pluribus predicatis realiter distinctis: ergo. Instatur: Deus comprehensivè se cognoscens cognoscit quod ipse habet realiter plures perfectiones, quam qualibet creatura: ergo cognoscit in se plures realiter perfectiones.

Directe respondeo:

334 concessa majori, nego minorem, et ejus probationem de similitudine ut est ratione operationem plus: quia major illa similitudo consistit in ipsis gradibus Petri, et Pauli, quo absque aliqua distinctione pote plus operationem prebet fundamentum ut confundatur per tam cognitionem hoc, per quam non confunditur cum equo, sicut confunduntur per alias cognitiones superiores, ut animal vivens &c.

Ad instantiam respondeo, quia eo ipso, quod Deus cognoscat ut est in se non cognoscit se esse habere plures perfectiones sicut Angelus non habet multitudinem perfectionum, sed cognoscit Angelum habere plus perfectionis in se. Stricte loquendo aliud est ratione habere plus perfectionis, et aliud est habere plures perfectiones, hoc denotat realem distinctionem perfectionum [illegible] perfectiones [illegible] ad singulas plures cognitiones rationes, quare multiplicentur, et dividantur in plures perfectiones. Cum autem Deus dicitur habere plures perfectiones intelligitur de pluralitate potentiali non vero de reali, seu pote in plus operationem.

335 Hinc patet, &c. negando esse tamen propositionem, Deus cognoscit Petrum convenire cum Angelo in esse rationalis, et, in esse animalis non convenire &c. distinguendo: et in esse animalis, ut est à parte rei non convenire, nego: in esse animali ut est in plus creato, subdistinguo: non convenire respectu plus creati, concedo: non convenire in se, nego. Deus enim cognoscit intellectum creatum distinguere distinguere perfectiones; ac proinde cognoscit, unam perfectionem respectu plus creati non esse formaliter aliam, non tamen unam perfectionem in se et realiter non esse aliam. Tertiò: quod à parte rei est separabile à rationali à parte rei distinguitur à rationali; sed animal à parte rei separabile est à rationali; ut patet in equo, ubi invenitur separatum à rationali: ergo animal à parte rei distinguitur à rationali.

Distinguo

Distinguo maiori quod a parte rei est separabile a rationali a parte rei distinguitur actualiter realiter a rationali, concedo maiorem; distinguitur solum ex natura rei, nego maiorem. Distinguo etiam minorem animal realiter identificatum cum rationali a parte rei est separabile a rationali, nego minorem: animal realiter distinctum a rationali separabile est concedo minorem: Solutio clara est. Dices. instant Scotistae: natura huma- 336

na, et singularitas Petri opponuntur relative: ergo realiter distinguuntur. Antecedens proba-

tur: natura humana et singularitas Petri comparantur ut abstrahibile, et

abstractivum: natura enim humana a parte rei abstrahibilis est et abstrahi-

tur per singularitatem Petri; singularitas vero Petri non est abstrahibilis, nec ab-

strahitur per naturam humanam: ergo relative opponuntur. Confirmatur: natura

humana Petri a parte rei est communicabilis, et communicata pluribus individuis singularitas autem

Petri non est communicabilis pluribus individuis: ergo natura humana Petri a parte rei distingui-

tur a singularitate Petri.

Nego antecedens. Ad probationem dico, a parte rei non dari abstrahibile, et 337

abstractivum actu, et formaliter talia, sed unum indivisibile actualiter realiter, quod quidem

fundat diversos optimos mentales, alterum quo illud fiat abstrahibile, et commune; alterum quo abstra-

ctivum, et singulare cognoscitur; unde non realiter, sed formaliter ratione nostra natura humana

abstrahibilis est, et abstrahitur a singularitate. Hinc patet solutio, qua accipiendum est antecedens proba-

tiones, ad confirmationem nego primam partem antecedentis natura enim humana Petri a parte rei est omni-

no indivisibiliter ipsa singularitas: sicut ergo singularitas non est communicabilis, ita natu-

ra, ut a parte rei, et in se existit incommunicabilis est: ut vero existit in intellectu praeci-

sa a singularitate potest denominari extrinsece communicabilis.

SECTIO IV.

Ultimum argumentum

Obiiciunt denique recentiores aliqui ex nostris. Quaecumque sunt aliqua ratione 338

separabilia in aliquo statu, eadem sunt non solum distinguibilia, sed etiam actualiter

aliqua raone; sed aal, et rale in statu rali sunt separabilia raone aliqua: siquidem de illis potest suo adequato modo concipi aal sine rone; ergo aal et rale in statu rali sunt non modo distinguibilia, verum etiam dista aliqua raone. Retorquetur: quaecumque sunt identificabilia aliqua raone in aliquo statu in eodem sunt actu identificata; sed aal equi, et aal hois sunt identificabilia aliqua raone ante operaonem intellus sive ante operaonem intellus capacia sunt trare actus raonis quibus non distinguat formaliter, sed adunet, et identificet formaliter: rao enim significata in homine, et in equo per nomen aal est eadem: ergo aal equi, et aal hois in statu rali sunt actu identificata. Quod quam sit absurdum patet ex adequata rali actuali distione hois ab equo.

339 Item retorqueri potest et supposita maiori argumenti, subjungo; sed aal, et principium sentiendi a parte rei sunt aliqua raone separabilia: illud enim distinguit per se simplicitum et explicitum, sive distionem raone raciocinatis inter aal, et principium sentiendi: ergo aal et principium sentiendi sunt a parte rei actu dista. Si dicant, hanc separaonem esse internam impropriam, et formaliter extrinsecam; dicant nobiscum idem de distione inter aal, et raonale. Respondendum igitur est, maiorem falsam esse, si extendatur ad separabilia separaone pure extrinseca, et solum raonis. Et firmatur responsio: nam distio raonis nihil aliud est, quam divisio, aut separatio intentialis identificatorum: ergo aliqua esse distinguibilia raone esse idem separabilia raone; sed non omnia separabilia in eo statu, in quo sunt separabilia, in eodem sunt separata, ut est manifestum: ergo non omnia distinguibilia in eo statu, in quo sunt distinguibilia, sunt actu dista in eodem.

340 Instant: aal, et principium sentiendi a parte rei sunt inseparabilia, et indistinguibilia raone: aal vero, et raonale a parte rei sunt separabilia, et distinguibilia raone: ergo a parte rei aal est aliquid, quod raonale non est, patet consequentia: siquidem aal a parte rei, est indistinguibile, et inseparabile per raonem a principio sentiendi: raonale vero a parte rei non est inseparabile, et indistinguibile per raonem a principio sentiendi, non primum partem antis: recipit enim a parte rei aal et

se separabile per raonem a raonali sicut identificato, quin sit separabile per raonem a se ipso inadequate cognito: aliter enim rale et aal, et principium sciendi, quia aal a raonali separatur raone aal ab aali, et a principio sciendi separatur. quia separabilitas aalis a raonali, quae datur a parte rei est separabilitas aalis a principio sciendi.

Roborantur dicta: capacitas distinctionis nequit esse maior distinctio, quam illa 341 ad quam est capacitas: quia capacitas aalis, et raonalis ad distinctionem raonis nequit esse distinctio maior distinctione raonis: at quaevis distinctio formalis ex natura rei est distinctio maior distinctione raonis: quia capacitas aalis, et raonalis ad distinctionem raonis non est distinctio formalis ipsorum ex natura rei. Addo: formalis distinguibilitas raonis constituens praecisa raone nostra distinguibilia non est formaliter distinctio actualis talium praedicatorum. Probatur: quia formalis distinguibilitas raonis constituens praecisa raone distinguibilia est capacitas entitatis ad tendas diversas cognitiones inadequatas, sed capacitas entitatis ejusdem ad diversas cognitiones inadequatas tendas non est formaliter distinctio actualiter: ergo. Minor patet nam capacitas ejusmodi intelligitur adequate intellecta entitate quibus ex parte ipsius nulla actualis distinctio intelligatur, sicut adequate intelligitur, quibus ex parte ipsius nulla actualis cognitio intelligatur, ut ex se, ceteris patet.

Ex dictis colliges 342 quendam circa distinctionem quandam inter gradus metaphisicos, quam intentionem vocant quidam Patroni referentes quidem est enim haec distinctio, duo quae ante operationem intellectus esse dicuntur et proprie, et actualiter distincta, formaliter unum, et aliud actualiter in aliud vero ipsum ante operationem intellectus et sic eadem erit ac scotica impugnanda, vel eodem modo impugnanda, vel non est absolute et vere, actualiter distinctio, sed solum virtualiter, aequivalenter, et fundamentaliter, et sic non est quid novum, nec novo nomine velimus; cum tali a Thomistis cointur nomine fundamentalis, et virtualis raone distinctio, ut videre est apud mathesin Licen.

Sed dices ex his responsionibus: ubi datur compositio, datur distinctio; sed ex 343 parte obti datur compositio metaphysica ex genere, et differentia: quia ex parte obti datur

distinctio inter genus, et differentiam. Non stat: neq. compositio et distinctionum unio. Probatur min:
in datur species datur compositio metaphysica ex genere et differentia; sed ex parte obiecti datur spe-
cies: ergo. Probatur: ex parte obiecti datur capacitas ut concipiatur pluribus conceptibus distinctis;
sed hoc capacitas est distinctio: ergo ex parte obiecti datur distinctio. Probatur min: forma quae fundat
conceptionem illo genere et distinctio; sed illa capacitas fundat conceptionem meliorem: ergo. Respondeo ad ar-
gumentum concessa maiori, distinguendo minorem: sed ex parte obiecti datur intrinsece, et formaliter compositio meta-
physica, nego: extrinsece, et denominative, seu tenue, secundo minorem, et distinguo sequens: ergo datur dis-
tinctio intrinsece, et formaliter, nego: extrinsece et denominative, seu tenue secundo concedo, ad
minoris probationem concessa maiori minorem et sequens similiter distinguenda sunt.

Species consistit

344 tres 2ae intentiones supponit pro obiecto ut denominato per conceptionem, et subiecto, quod ha-
bet ab intellectu: singulis igitur species humana non sit metaphysica compositio ex gene-
re et differentia, ex hoc minime sequitur aliqua formalis distinctio antecedenter ad intellectus
operationem: sicut enim solum post operationem intellectus stat species formaliter constituta, ita solum
post ipsius operationem datur distinctio requisita. Igitur conceptus obiectivus animal ut praecisus
a differentiis per hanc abstractionem animal denominatur, et constituitur genus, et pars
materialis, sive potentialis ad differentias; conceptus obiectivus rationale similiter praecisus
denominatur, et constituitur pars actualis, formalis, et differentialis; totus ergo obiecti-
vus tandem per conceptionem hanc animal rationale a suis individuis praecisus denominatur, et
constituitur species; hae igitur conceptiones sunt forma denominationum generis diffe-
rentia, et speciei conveniunt. formaliter solum ratione intellectus datur compositio, et
distinctio ut metaphysica sive formalis requisita; obiectum autem solum extrinsece a conceptione
suscipit, tales sortitur denominationes.

Ad illa ad probationem concessa maiori, distinguo minorem

345 sed hoc capacitas est distinctio formalis, nego: ita fundamentalis, seu fundamentum ad distinctionem secundo minorem concedo,
similiter distinguo: ergo ex parte obiecti datur distinctio formalis, nego: fundamentalis secundo concedo. Simili dis-
tinctione accipienda est probatio capacitas illa fundat distinctionem metaphysicam, quatenus est fundamentum

ut intellectus diversis inadaequatis conceptionibus idem indivisibile realiter objectum cognoscere, ita ut tota-
liter separet unum gradum ab alio, et ex illis sic fictionaliter separatis metaphysice componat
totum ex partibus metaphysicis constans, quod species denominatur, et compositum metaphysicum ex
genere, et differentia. Haec est distinctio rationis, et rationis distinctio ab illa capacitate
proveniens tamquam a fundamento, a conceptione vero tamquam a forma. Sicut a cognoscibilitate
objecti provenit fundamentaliter denominatio cogniti, formaliter vero a conceptione et quia
dicere praecisive distinctum nil aliud est, quam esse inadaequate cognitum, sicut hujus de-
nominationis forma est inadaequata cognitio, ita eadem est forma denominationis praecisive dis-
tincti, quae omnia deinde constabunt ex sequenti capite.

CAPVT. III.

De Destintione rationis

SECTIO. I.

Explicatur quid sit haec distintio. &c.

Si qua est difficultas inter philosophicas cujus enucleatio utilis sit, 346
imo, et necessaria ad omnes fere tam Theologicas, quam philosophicas more scholastico
pertractandas, dissolvendas difficultates, haec est, hujus in praesenti tractatu aggredimur
enodationem pro cujus solutione capite toto 1°, creatum intellectum, ut ex Aristotele communiter
tradunt Philosophi posse, et de facto dividere, et divisa ad invicem componere. unico conceptu
formali solet intellectus, plura realiter distincta repraesentare, ut cum sub conceptu formali animal quidquid
quid in rerum natura animal est unit repraesentative, et significative et econverso: pluribus
formalibus conceptibus unum realiter objectum respicit quasi per partes, ac si multiplex es-
set ut cum eundem hominem dividit, significat duplici hoc conceptu, animal rationale,

Multiplicia 347

.. rex dividit, seu distinguit intellectus noster prata realiter identificata: distinguit enim a̅al ab hoc exprese negando unum in alio per hunc actum homo non est animal: rationale, et hoc judicium distinctio logica, logica et rationis ratiocinantis contradictorium identitatis appellatur; sed de hac distinctione non procedit quaestio. Nescitur [illegible] super distinctionis rationis ratiocinantis, quae consistit et fit per cognitiones identicas ejusdem formaliter objecti respectus, quales sunt hae, homo animal rationale, quia distinctio rationis sive fundamento intra appellari etiam solent, eo, quod differentia, sive diversitas tota se teneat ex parte cognitionum per quarum alteram clarius unum, idem formaliter objectum repraesentatur. Difficultas igitur procedit in distinctione rationis ratiocinatae, sive cum fundamento in re, seu quaerimus de distinctione rationis probatis fundamentum non quidem ut actualiter fiunt dividatur, sed ut virtualiter parvariat duas, vel plures formalitates, distinctas possunt separatim plus recipientur unum virtualiter, sive per rationem non est aliqua.

Nota 2°, fundamentum ad distinctionem hanc se tenere,

348 et ex parte intellectus nostri et etiam ex parte objecti quod distinguitur; fundamentum ex parte intellectus ad distinctionem rationis est imperfectio illius, et indigentia specierum, quibus ad objecta cognoscenda indiget, cum multoties careat specie adaequata objecti, fit ut ipse inadaequate obiecta cognoscat, cognoscendo, scilicet unum objecti praedicatum, aliis vel non cognitis, vel aliis non cognitis clare. Fundamentum ex parte objecti est fecunditas praedicatorum, quae res realiter indivisibilis seu identificat: ut patet in homine qui quibus realiter indivisibilis seu identificat prata, ens, substantia, vivens, sensitivum, rationale etc.

Ratione hujus fecunditatis

.49 res indivisibilis est equivalenter, seu virtualiter plura hoc est equivalet in perfectione, et virtute, pluribus realiter distinctis; quatenus perfectiones, et virtutes, quae in pluribus rebus realiter dispersae, et separatae inveniuntur, in se idem unat. Exemplum sit anima rationalis, quae licet realiter indivisibilis habet perfectionem, et virtutem animae vegetativae sensitivae, et rationalis, quae perfectiones separatae, et realiter distinctae inveniuntur in planta, equo, et angelo, ideo his equivalere dicitur eadem rationalis anima: ex hac fecunditate oritur ordo, seu respectus ad diversos tres,

ive operationes, quae connotata dicuntur; ordo hic, seu respectus ad diversos actus fundamentum est ad distinctionem rationis, sic actus productivus nutritionis, sensationis, et rationis intellectui fundamentum praebet, ut in illo tot ordines, seu respectus distinguat, quot sunt operationes, et actus, quos respicit; illumque praecise ut productivum sensationis concipiat, quin ut productivum rationis illum cognoscat, vel saltem non cognoscat clare, et expresse ut productivum rationis.

Fecunditas ista

haec praedicatorum, in qua fundamentum stat distinctionis rationis, distinctio fundamentalis appellatur; quia cum actualis distinctio non sit, non opponitur indivisibilitati reali, quam res habet a parte rei, haec fundamentalis distinctio a Thomistis appellatur virtualis, et fecunditas explicata virtualitas, quaedam ratione cujus res eadem est in virtute plures. Sed observa tamen rem ante operationem intellectus in hoc non dare plures virtutes, seu perfectiones plures, nec plures formalitates, aut plures gradus metaphysicos, aut quodcumque aliud, quod actualem distinctionem redoleat; licet enim post operationem intellectus detur in nomine quidquid per formalitates reales, et rationales exprimitur. Constans ante intellectus operationem non sunt plures formalitates, seu gradus; sed unica indivisibilis haec entitas. Ratio est: quia reales et rationales denominantur formalitates per operationem intellectus praecedendo, et in esse plurium formalitatum per talem actum constituuntur: ergo ante intellectus operationem nec sunt, nec dici debent, plures formalitates, aut gradus plures, nisi solum fundamentaliter, sicut solum fundamentaliter sunt distincta ejusmodi praedicata quae ante intellectus operationem.

Huic fundamentali distinctioni, ut exercitium correspondet distinctio rationis actualis, quae ita definiri solet: est ratio formalis, qua aliquid non est aliud intentionaliter id cum quo realiter identificatur) infertur hic 1° quod sicut ea, quae realiter distinguuntur verificat absolute vi distinctionis realis non esse, ita duo per rationem distinguuntur verificant non esse intentionaliter beneficio distinctionis intentionalis. Infertur 2°: distinctionem rationis improprie esse distinctionem cum versetur inter praedicata realiter identi-

ficata, nulla q. propria distio inveniri posse inter realiter identificata cum distinctio rationis et impropria distio sit, extrinseca q. extremis, quae distinguuntur, non est bona illatio haec, haec prata sunt per rationem distinguibilia: ergo actualiter distinguuntur; ad discrimen distionis verae, et realis, quae cum intrinseca sit extremis distis, infertur bene: haec extrema sunt distinguibilia realiter; ergo actualiter realiter distinguuntur

352 Infertur 3º quod quamvis habito ab intellectu hoc actu hoc per quem ita repraesentat hominem ut ex vi illius non curet de equo lapide &c, ideo q. dici possit quod intellectus praescindat per illum actum ab equo lapide &c.; tamen non ideo dicitur, hominem ex vi talis cognitionis intentionaliter distingui ab equo, lapide &c: quia inter haec extrema intervenit distio realis; distio autem rationis solum inter identificata realiter versatur. Ex opposito definienda est identitas rationis intrinseca: est secundum illa ratio formalis quae aliquid intentionaliter est idem secum ipso ... datur inter distionem obiectum, et obiectiter est idem secum ipso ... datur inter distionem obiectum, et obiectivum distinctum inter animal v.g. et principium sentiendi: quia animal vi suae naturae, et quidditatis non probet fundamentum, ut possit concipi ut animal, in principium sentiendi per eandem cognitionem cognoscatur, nec e converso, quod non accidit respectu animalis et rationalis; potest enim animal cognosci, quin per talem cognitionem rationale cognoscatur, sed et ut tale; seu ita animal cognoscitur per cognitionem animalis, ut ex vi talis cognitionis non possit intellectus affirmare esse rationale, sive principium ratiocinandi, potest tamen affirmare esse principium sentiendi: ex quo infertur animal distingui formaliter a principio ratiocinandi, identificari vero formaliter cum principio sentiendi.

353 Identitas haec rationis vocatur intrinseca ad discrimen identitatis rationis extrinsecae, quae consistit in cognitione repraesentante plura realiter dista sub aliqua ratione, in qua conveniunt: v.g. cognitio animal repraesentans hominem, equum &c sub ratione animalis, in qua conveniunt. Cognoscitur ex data explicatione prior distione, et identitate rationis, quando aliquis conceptus sit, vel non sit formaliter distinctus ab alio. Igitur quando unus conceptus definitive non est alius, distinguitur per

rationem ab illo. Quando autem definitive idem est, formaliter identificatur, patet in exemplo hominis: quia rogantibus de quidditate hominis ut propositi per rationem homo non recte respondemus per definitionem risibile sic, est praecipuum risus, signum quod est, homo distinguitur a parte. Similiter per rationem: quia vero respondemus recte illi interroganti per puro esse animal rationale signum est hos esse hominem, animal rationale esse formaliter identificari.

Dividitur distinctio rationis in mutuam, sive 354
adaequatam, et non mutuam sive inadaequatam. Adaequata, et mutua datur inter extrema, quorum neutrum est de esse formali, aut quidditate alterius; v.g. distinctio quae datur inter animal et rationale, vicissim post conceptum animal, quin concipiatur rationale, et e contra, inadaequata, et non mutua versatur inter extrema, quorum unum est de esse formali alterius, non tamen e contra; v.g. distinctio inter animal hominem: animal enim est de esse hominis, homo tamen non est de esse animalis; quapropter post conceptum animal quin concipiatur homo; homo tamen nequit concipi quin concipiatur animal. Dividitur 2° in abstractivam, sive praecisivam, et positivam. Variis a doctoribus terminis hae explicantur. Abstractiva distinctio confunditur cum non mutua sive inadaequata iam a nobis explicata; dicitur autem abstractiva, quatenus ita abstrahit ab aliquo esse, ut non repugnet concipi formaliter per illum: sic animal praescindit, et abstrahit ab homine, ut non repugnet concipi formaliter per hominem: positiva distinctio sicut contraposita dicitur vi cuius aliquis conceptus ita abstrahit praescindit quod ab alio ut excludat concipi formaliter per illud ita distinguitur homo aliquid similiter explicat
conceptuatur per risibile, et quod risibile concipiat formaliter ~~355~~
hominem.

Distinctio rationis positiva etiam dicitur, quando intellectus per actum comparativum 356
sive judicativum, sive apprehensivum repraesentat ut plura, sive per modum plurium entitatem, quae realiter indivisibilis est; sic se habet apprehensio hominis animal rationale, et hoc judicium, prout est homo, actus quod alii similes per hos enim actus ita intellectus distinguit animal et rationale v.g. ut simul utrumque quod repraesentet expresse

utrumque, quod pratum dicitur, seu distinctum, seu intellectus maneat tunc positiva distinctione, opponitur distinctio rationis praecisiva, datur quod quando intellectus per suum actum ita fertur ad objectum, ut non exprimat praeter quam, quo realiter identificatur cum objecto; ut cum dicit tunc actum animal, per quem repraesentatur solum pratum animal, et non rationale, saltem sub expressione rationalis, licet rationale ... cum dicitur hoc distinctio non debet utrumque pratum distinctum manere intellectus ex virtute actus desequentis; ideo ergo distinctio haec praecisiva dicitur, quia non curat de praeter aliis, quibus cum identificatur pratum illud, quod repraesentatur.

356 Observanda hic intellectus praescindere animal a rationali, non esse ratione animal de ratione, aut e contra; aliter intellectus sine ... dicit, quod praescindit, quod longe habet a praescindentibus, sed esse, intellectus non curare de rationali, et ita esse animal intellectus ex vi cognitionis praecisivae animal ac si non esset rationale. Distinctio haec rationis praecisiva, quod praecipue, caput, et materia hujus capitis. Notandum denique quod, tunc distinctionem rationis praecisivam debere esse, vel fieri per cognitionem inadaequatam. Notatum hoc saepe supponitur ab omnibus: quia cognitio omnino adequata objecti rationalis quod, ut vi ipsius ... objectum existat intellectus sicut quidem omnia praeter clare cognita, et in ordine ad omnia sua cognobata; sed per cognitionem ejus modi non praescinditur objectum, nec intentionaliter dividitur: quod ut intellectus praescindat debet cognoscere inadequate objectum, sive per cognitionem inadequatam.

357 Quo autem pacto cognitio praecisiva sit inadequata, an scilicet inadequata sit solum ex parte actus, an etiam ex parte objecti inadequata sit, et praecisiva cum tamen praecisivum difficultatis praesentis, quo hic etiam tres propositiones solent; an scilicet quando intellectus praescindit animal a rationali per cognitionem animal, praecisio haec sit formalis tantum, an sit praecisio objectiva? non conveniunt autores docentes, cognitionem praecisivam inadequatam esse tantum ex parte actus, seu esse formaliter praecisivam, in explicatione hujus inadequationis, sive formalis praecisionis; licet enim omnes unanimi consensu desendant per cognitionem praecisivam cognosci quidquid realiter est objectum; per tunc cognitionem animal cognosci tantum totam entitatem hominis: differunt maxime, quia alii docent, inadequationem

onionis praecisiva existere, in eo quod quaelibet totus hoc cognoscatur clare per hanc
cognitionem animal; tamen non cognoscitur in ordine ad gradus cognoscibilis in ordine ad quod per
praecisivam cognosci, per hanc enim cognitionem totus hoc clare cognoscitur
solum in ordine ad sensationem, non vero in ordine ad rationem.

Alii docent cognosci clare animal, et rationa- 358
le esse alia totus hoc cognoscendi esse, eo quod per talem cognitionem confundatur hoc cum equo-
leone, et ceteris animalibus aliis ita cognosci totum hoc, ut ex vi cognitionis animal non possit
intellectus reddere rationem de illo ut cognito, vel cognoscibili per aliam cognitionem, per hanc v.g.
rationale; similiter de hoc ut cognito per cognitionem animal non potest intellectus affirma-
re esse principium ratiocinandi, quod affirmare potest intellectus de hoc ut cognito per co-
gnitionem rationalem. Autores huius fatalis praecisionis fuerunt Nominales, quorum sen-
tentia paene oblivione oblitant, in dictum suum splendorem restituit Pater Hurta-
do, quem sequuntur Patres Obi., Arr., Peir., et alii, de quibus ego communior
inter nostros ad RR. opinio.

Ex opposito difficultatem respondent Autores 359
docentes cognitionem praecisivam inadaequatam esse non solum ex parte actus, sed etiam
ex parte obiecti; dicunt enim hanc cognitionem animal correspondere solum ex parte ob-
iecti animal distinctum, sive per cognitionem animal in illa cognoscere non totum hoc entitatis,
sed solum praedicatum animal, non cognito praedicato rationale, aut quolibet alio praedicato cum ho-
mine realiter identificatur. Itaque hae cognitiones animal, rationale non solum di-
fferre, ex obiecto indirecto, seu non solum habere diversa obiecta directa, seu
cognobata; sed etiam habere diversa obiecta directa, quatenus cognitio animal di-
recte, et primo respicit principium sentiendi, non cognito formaliter principio
ratiocinandi, et e contra cognitio rationale quaelibet enim praedicata hoc realiter iden-
tificantur; formaliter tamen, et essentialiter sunt duo oppositus obiectivi, sicut actu-
aliter duo, seu distincti sunt vi cognitionis praecisivae, ita Thomistae gres
cum Angelico Doctore, et cum Eximio Suarez ex nostris, quos vide

apud Patres Peir. tes nobiles secytur RR

SECTIO II.

Distintio rationis pro formali Concistit in cognitione praecisiva.

360 Ita fere. Omnes Atesuitae formaliter unanimiter quoque obtive praescindentes juxta illustrissimum Palaco, et apud ipsos contra omnes Thomistarum. docet igitur Palaco: distionem rationis causaliter et formaliter consistere in actione intellectus praescindentis; sive in cognitione praecisiva; formaliter autem, et in facto esse consistere pro formali in ratione obtiva identitatis rationis, quae ratio resultat ex cognitione praescindente, et vi ipsius ad rem denominatur obtive intrinsece distinctum a rationi, contra fert Magister Prado hunc discurrendi modum Thomistis attribuit Deum enim contra nostrum Thomistarum docet hic Autor, distionem rationis consistere in ente rationis facto resultante ex cognitione in obto: quoties enim gradus metaficus unus obtive praescinditur apud Thomistas hoc illud Deum ait ipse, quatenus praecisioni formali, seu cognitioni praecisivae correspondet gradus fundamentaliter, seu virtualiter distinctus ab illo, a quo praescinditur, ratione cognitioni ad correspondit gradus metaficus ad, qui fundamentaliter, seu virtualiter distinctus est, a gradu metafico rationale.

Constat hinc

361 in factis constare apud Thostas, quidnam sit id ratione cujus formaliter constituitur ad esse obtive dist. a ratione. Hoc verum certum apud ipsos statuendum videtur, dominatorum scilicet distinctionem per rationem in esse per extrinseca obto, sed quidquid sit de Thostarum mente sententia illustrissimi Palaneo impugnanda et reproducendo hic argumenta quibus ens rationis Thosticum impugnabimus unde obto formali loco cogimus. Sic dicitur argumento: quidquid formaliter concluditur, aut explatur in hoc opere obtive adaequate cognitum ab intellectu, concluditur, aut explatur in hoc

actu itellus inadequate cognoscens obtum; sed in hoc posteriori actu non includitur, aut explicatur aliqua resultantia intrinseca, et obtiva; ergo nec in illo priori actu; sed in hoc actu itellus inadequate cognoscens obtum explicatur distinctio rationis: ergo haec non stat in aliqua resultantia intrinseca, et obtiva. Rationem: quia illi actus soli grammaticaliter differunt penes vocem activam, et passivam.

Igitur sicut 2us actus prius 62
cognitus nil includit nisi prius et cognitionem, ita hic actus, obtum inadequate cognitum nil includit nisi obtum et cognitionem inadequatam; hic autem actus obtum inadequate cognitum est formaliter obtum praecisum formaliter, et formaliter distinctum; praecise enim intellecto obto et cognitione inadequata, nulo alio intellecto, intelligitur ratio formalis in cujus obtum inadequate cognoscatur, ut est certum; intelligitur ratio vicissim obtum secundum aliquid sui cognoscatur, et intentionaliter sit in intellectu, et secundum aliquid sui in intellectu non sit, nec cognoscatur: ergo intelligitur etiam ratio distincti; insuper illud esse obtivum distinctum a cognitione, et obto in suo prototypali statu distinctionem rationis Scotistae, quae apud Peligeo est ratio obtiva fundatio resultatio respiciens immediate rationem formalem et loco huiusque tertium quod inexplicabile mediam inter cognitionem et obtum reale, vel est impossibile, vel non?

Si primum 63
dicas: quod rationale ut distinctum formale a rationali est quid distinctum ut possibile. Sequentia probo: quia ut est sub fra intrinsece possibile est quid intrinsece possibile. Sed rationale ut distinctum formale a rationali est ut sub fra intrinsece possibili: ergo. Minor patet: quia rationale ut distinctum formale a rationali est ut sub fra distinctionis rationis; sed hoc fra est intrinsece impossibilis, si secundum eligatur: ergo fra distinctionis rationis est quid reale, quod est contra absurdum apud Scotistas, ob quod nostri scholastici impugnarunt insuper quia, vel erit substantia, vel accidens, sed substantia non est, erit ergo accidens; sed hoc accidens hunc subiecto inhaereret, cum saepe non existat obtum, quod distinguitur formaliter, seu per rationem. Sed consulto omitto referre,

acce

ac reputare absurda plurima, quae sequuntur quia sufficienter ex dictis doctrina Thomistarum excluditur: breviter ergo solutionem titulo praefixam hoc syllogismo probo: distinctio rationis pro formali consistit in illa ratione formali, vi cujus res est realiter distincta intentionaliter, seu per intellectum; sed praecise connotatio inadaequata est ejusmodi ratio formalis: ergo. syllogismus satis ex dictis, et abunde ex dicendis constabit. Modo hostes audiamus.

364 Arguit 1. Spatarus Palaçco: si Deus redderet aliquid existens a parte rei sine relatione illud faceret distinctum realiter a relatione, quia eo ipso poneret in illo realem rationem identitatis cum relatione: ergo similiter dum intellectus per suum actum facit aliquid existere in mente sine relatione, illud objective distinguit a relatione, quia facit in illo rationem objectivam identitatis cum relatione; et in ejusmodi ratione objectiva consistit rationis distinctio. Addit ulterius, quod sicut a parte rei dantur entia realia et rationes reales, ita objective in intellectu dantur entia rationis, et negationes rationis. Ad solutionem nota hypothesim esse platonicam; sed illa omissa, non admitto propter causalem illam, quia ex ipso poneret rationem realem identitatis realis; in nulla enim hypothesi distinctio unius ab alio stare potest in ratione physica super addita. Neque consequentia: quia ut intellectus faciat aliquid objective distinctum a relatione, non requiritur, quod ponat rationem objectivam identitatis, sed solum quod cognoscat aliquid, non cognita relatione.

365 Ad additamentum constat quid dicendum, scilicet quod sicut a parte rei non dantur rationes physicae, ut satis ex dictis constat ita nec rationes rationis habentur. Praeterea concessis admitterentur rationes physicae, in quibus distinctio realis consisteret; adhuc nulla paritas est ex his ad rationes rationis. Ratio est: quia in omissione facta haec propositio Petrus non est Paulus verificantur per rationem physicam identitatis realis; ad veritatem autem hujus, aliquid non est intentionaliter objective rationale, nulla objectiva ratio requiritur: sicut nulla objectiva negatio requiritur ad hujus veritatem, per connotationem praecisivam cognoscitur objective aliquid, et objective non cognoscitur relatio; ut infra latius explicabimus in super rationem rao-

nis, sed pro formali accipiatur, nil aliud esse possunt, nisi propositio negativa, aut mo-
dus nativus respiciendi; sed esse obiectivo aalis non est intrinsecus modus nativus explicandi: g
esse obiectivo aalis non est intrinseca ratio rationis pro formali sumpta.

Proxima hoc minor patet: 366
sive aal ipse obiectivo nil aliud importat nisi obiectivum compositum aalis, ut cognitum
per hunc actum aal, sed obiectum obiectivo aalis ut cognitum per hunc actum aal, sive
specificative, sive reduplicative accipiatur, non est intrinsecus modus nativus ex-
plicandi; neque talis modus est hic actus, aut similis; aal non est formaliter rationale, sed
actus non est intrinsecus obiectivis obiectivus: g. Denique talis ratio rationis; dicendo illa
sit pro formali non facile percipitur, qua ratione sit intrinseca esse obiectivo aalis: quia
ratio per identitatem, nec per unionem potest esse intrinseca; aliudque esset dicendum tale ratio
hoc: quod peritus intelligibilis platonica, et genus superflua respicienda.

Argues 367
2o. distinctio rationis reperitur per actum distinguentem: g est distinctio obiectiva: ac proinde
subsistit ratione obiectiva identitatis per actum separato. Ans probatur cognitio praeci-
dens distinguit separative aal a rationali; sed distinguere separative est separare
distinctionem: g. Probatur minor nil aliud est esse cessare separative, nisi separare ce-
ssare: g nil aliud erit distinguere separative, quam separare distinctionem. Retorquetur:
quia apprehensio separativa apprehendit, et judicium separative judicat: g apprehen-
sio separat apprehensionem, et judicium separat judicium, quod genus falsum est. Di-
recte respondeo negando ans. ad probationem distinguo maiorem: cognitio praecindens distinguit sepa-
rative exercite aal a rationali, concedo: distinguit separative signate, nego maiorem; et simi-
liter distinguo minorem, nego consequentiam.

Sensus est: haec cognitio aal separando formaliter suum obiectum, 368
illud exercite specialiter distinguit, sicut in genere causae formalis distinguit, potentiali-
ter, ad modum quo apprehensio formaliter separando obiectum suum illud apprehendit, sicut in genere cau-
sae formalis obiectum apprehensionis; sed apprehensio non apprehendit separato separative, sed non separat exercite obiectum

apprehensionis; ita conceptio praescindens non differt signate repraesentative; hoc est non repraesentat ex parte objecti differentiam. Paritas picturae Caesaris nulla est; quia esse Caesaris repraesentative nihil aliud est, quam esse imaginem artificialem Caesaris; ac proinde est repraesentare signate Caesarem: at esse autem differentiam exercite repraesentative non est, esse imaginem intentionalem differentiae; sed esse imaginem intentionalem illius objecti, quod differens denominatur: hac sicut conceptio aal est imago intentionalis aalis, quod per ipsam repraesentatur; et quod realiter per ipsam exercite differentiatur a rationali; non autem est imago differentiae inter aal et rationale, quam ipsa in genere causae formalis causat. Disparitas itaque haec est. quod esse repraesentative Caesaris, est esse signate repraesentative Caesarem; at esse repraesentative differentiam, est esse repraesentative exercite differentiam.

Arguens 3°: conceptio

369 praescindens est realis; sed distinctio rationis non est realis: ergo distinctio rationis non consistit in conceptione. Confirmatur: conceptio non differt constitutive aal a rationali: ergo differt repraesentative. Retorqueo: ratio objectiva est identitas scilicet sui secum ipsa; sed distinctio rationis non est identitas: ergo distinctio rationis non consistit in ratione objectiva. 2° pictura hominis est realis; sed homo pictus non est realis: ergo pictura hominis non est homo pictus, aut homo pictus non consistit in pictura hominis. Directe distinguo majorem: conceptio est realis realitate physica conceptionis, concedo: realitate physica objecti, nego majorem: distinguo minorem; sed distinctio rationis non est realis realitate physica objecti, concedo: realitate physica conceptionis, nego minorem, et consequentiam. Ad confirmationem distinguo antecedens: non differunt constitutive physice, concedo: id est per suam entitatem realem non differunt realiter aal a rationali: non differunt constitutive nego, quia per suam met entitatem realem, quae est intentionalis qualitas, differunt intentionaliter aal a rationali. Consequens etiam distinguo: ergo differunt repraesentative exercite, concedo: signate nego consequentiam.

Arguens 4°: per conceptionem aal cognos-

370 citur objectum differens: ergo cognoscitur distinctio, sed non cognoscitur conceptio ipsa: ergo haec non est formalis distinctio. Urgebis 1°: distinctio facit objectum differens: ergo facit distinctionem; sed non efficit se ipsam: ergo ipsa conceptio non est distinctio. Respondetur: quia conceptio praescissiva est conceptio practica: ergo aliquid efficit; sed non facit se ipsam, nec objectum: ergo aliquid aliud a quo objectum sit differens; hoc autem nihil esse potest, nisi ratio objectiva. Urgebis 2°: quia distinctio, quae versatur inter aal, et rationale, prout a conceptione dicta, est distinctio objectiva; sed distinctio rationis versatur inter aal et rationale prout a conceptione dicta: ergo est distinctio objectiva: ergo non consistit in conceptione. Urgebis 3°: eodem modo repraesentatur Petrus, et Paulus, [per rationes conceptionis Petrus, et Paulus] atque aal et rationale per ipsam aal rationale; sed per inter-

obj. repraesentatur obiective distinctio Dei, a Petro: & per posteriorem repraesentatur obiective distinctio a parte rei a ratione: & distinctio a parte rei a ratione obiectiva.

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens: per 371
cognitionem actualem cognoscitur obiectum distinctum specificative, concedo: cognoscitur enim obiectum, quod per ipsam met cognitionem denominatur distinctum. Cognoscitur obiectum reduplicative ut distinctum, nego antecedens: sicut per apprehensionem cognoscitur obiectum specificative apprehensum, non vero reduplicative ut apprehensum. Nego itaque utramque consequentiam.
Ad 1um argumentum distinguo antecedens: cognitio facit obiectum distinctum in genere causae formalis, concedo: in genere causae efficientis, nego antecedens. Patet distinctio hoc exemplo: albedo facit parietem album, quia in genere causae formalis efficit, seu intrinseco causat hanc denominationem subiecti albi; non autem causat talem denominationem in genere causae efficientis; quia neque se ipsam, neque subiectum producit, aut causat.

Ad argumentum paritatis dico, cognitionem praecisivam non esse cognitionem practicam, nisi solum 372
improprissime loquendo, scilicet in genere causae formalis; nullo enim alio genere potest dici talis cognitio practica; sicut ~~videtur~~ ignis qui facit gaudium solum lucere ide potest dici practicus quatenus intrinsece causat hanc denominationem obiecti amati, quia in genere causae efficientis nec se, nec suum obiectum causat; ideo sicut stricte practicus dici nequit, ita similiter cognitio. Nihil igitur in genere effective praecisiva cognitio causat in ordine ad denominandum obiectum praecisum, aut distinctum per rationem; sed ipsa per se ipsam tamquam forma constituit obiectum distinctum, praecisum, et cognitum. Ad 2um argumentum respondeo 1o retorquendo: distinctio, quae versatur inter aal et raole prout dicta a forma Thomistica, non consistit in tali forma; sed distinctio rationis versatur inter aal et raole prout dicta a forma Thomistica, siquidem versatur inter extrema, quae realiter identificantur: ergo.

Dices distinguo maior: distinctio ...

quo versatur inter aal et raole prout dicta a cognitione et formaliter obtiva intricasse, non maxi: et extrinsece obtiva, ideo maxi; minus etiam distinctio; sed distinctio maxime versatur intrinsece inter aal et raole prout et; non: versatur extrinsece, ideo minor, e contrario similiter distinctio, sed distinctio obtiva extrinsece, ideo: intrinsece, non haec et sequentes. Constat ex dictis, distinctionem rationis non intrinsece, sed extrinsece denominare extrema dicta. sed constabit: aal ut extrinsece cognitum per cognitionem aal realiter distinguitur a raoli, ut extrinsece cognito per cognitionem rale stricte cognitiones hae realiter distinguntur; sed distinctio rationis non versatur inter extrema realiter dicta: ergo non versatur inter aal et raole, ut cognita per cognitionem aal, et cognitionem raole. Constat utrumque, quia aal ut cum forma obtiva resultante ex cognitione aal, realiter distinguitur a raoli: neque talis forma realiter distinguitur a raoli; sed distinctio rationis non versatur inter extrema realiter dicta: ergo non versatur inter aal et raole ut sub forma obtiva resultante.

374 Dicendo distinctio maxi: aal ut extrinsece cognitum sive reduplicatione cadente supra cognitionem tamquam supra subiectum cui conveniat, constat, quod reduplicatione cadente supra cognitionem, tamquam supra formam, vi cuius (subiectum illud aal) conveniat praedicatum non maxi: quia licet cognitio aal realiter distinguatur a cognitione aal raole; at non est forma vi cuius aal distinguatur realiter a raoli, sed vi cuius aal formaliter distinguatur a raoli: unde haec propositio. aal ut cognitum per cognitionem aal, distinguitur per rationem a raoli ut cognito per cognitionem raole vera erit, aut falsa iuxta sensus diversos suos reduplicatio habere potest, ad quos instantia supposita iam cadit, subiungo: sed hic actus, Prius et Posterius praesupponit distinctionem, quam reperit, illam non efficit. ergo hic actus aal et raole praesupponit distinctionem, quam reperit, et illam non efficit. Conseqentia valet. Probatio; unde disparitatis, vel paritati red-

dere tenetur. Nostra dispositas, ipsorum et plus sunt formalissime distio unius ab alio: unde actus repraesens formaliter hanc et illum formaliter repraesentat distionem; hoc autem probata val. rale, non sunt nec idem identitatis Palarum, distio rationis unius ab alio; ideo actus formaliter repraesens val. et rale, non repraesentat formaliter distionem unius ab alio.

Arguens tandem: repugnat distio extrinseca extremis immediate distinctis; sed val. et rale immediate distinguuntur per rationem: ergo distio rationis extrinseca vali, et rali; probatur maior, quia distio est passio entis, sicut unitas: sed passio entis non potest esse illi extrinseca. Probatur: unum distinguitur ab alio eo ipso quod est, quod est, et non aliud; sed unum distinguitur per se ipsum, et non ab extrinseco eo quod est, quod est: ergo per se ipsum et non ab extrinseco distinguitur ab alio, hoc argumento, et ratione probatur contra palaeo, distionem realem consistere in entitatibus potius, quas autem sunt ipse illo contra putatur alii videntur. 77

Directe respondeo distinguendo maiorem: repugnat distio realis extrinseca extremis immediate distinctis, concedo; distio rationis, nego maiorem: distinguo etiam minorem probationem; distio realis sicut et unitas est passio entis et entitatis, concedo; distio rationis, nego maiorem; et regula mira nego consequentiam. Ad probationem confirmationis, distinguo minorem; unumquodque per se ipsum, et non ab extrinseco est realiter id, quod realiter est, concedo; est intentionaliter id, quod intentionaliter est, nego minorem, distinguo similiter consequens: ergo per se ipsum, et non ab extrinseco distinguitur realiter ab alio, concedo; distinguitur intentionaliter.

SECTIO III.
Cognitio praecisiva et praecisiva ex parte objecti. &c.

Constat ex dictis, formam distionis rationis, esse formaliter ipsam cognitionem praecedentem; sive praecisivam. Asserimus modo, cognitionem ejusmodi esse praecisivam, et praedicatum ex parte objecti: contrariamur communi hac autoribus formaliter tantum praecisionibus; 76

utriusq. opinionis, discrimen q. notabimus sub fine sectionis 1ª hujus capitis. Sed ut clarius pateat difficultatis status, et nostra sententia, ulteriorem adhuc explicationem addere libuit in dicto hoc exemplo: supone, aliquem imperfecte videre hominem a longe se moventem; tunc poterit solum affirmare, illa entitas est animal, non autem poterit affirmare, est rationale, est hoc, dicimus nos, tunc per cognitionem hanc animal, quam solam habeat cognoscitur animal, non vero cognoscitur rationale, neque hoc, neque quodcumque aliquod praedicatum realiter identificatum cum animali cognito; autores oppositi asserunt tunc per cognitionem animal cognoscitur animal, cognoscitur hoc, cognoscitur quidquid cum animali cognito realiter identificatur.

177 Si illis objiciam: tunc non possum affirmare illam entitatem, quam video se moventem, esse rationalem: ergo non cognosco rationale. Concedunt ans, et negant consequentiam: dicunt enim ad veritatem consequentis requiri quod nullam habeant cognitionem terminatam ad statum, quo ipse sit rationalis, ad veritatem autem antecedentis sufficere, et requirere, quod non habeant istam cognitionem rationale, aut ejus definitionem propriissimam rationalitatis; ex eo autem quod talem cognitionem non habeam non infertur quod nullam habeam, ex quo jam discrimen inter utramque sententiam. Sententia nostra, eo ipso, quod vera sit propositio haec, cognosco rationale, debet etiam vera esse ista, cognosco esse rationale, et quidquid sufficit ad veritatem hujus, sufficit etiam ad veritatem alterius, aut e contra. Opposita sententia docet, quod ut prima propositio vera sit, sufficit quaecumque cognitio terminata ad statum, quo ipse sit rationalis, ut vero 2ª vera sit requiritur determinatus modus cognoscendi.

178 Hac explicatione supposita, et jam manifesto discrimine conveniente inter utriusque sententiae sensum adhuc plures sunt graves doctores, et gravissimi RRi qui defendant utriusque sententiae autores voce tenus differre, quod non sine gravi fundamento putant, et fortasse veritatis ipsius in, et possum dicere, firmum est hoc judicium. Nihilhominus sive in re, sive in voce dissidi-

Dixi

in sit locutus nobis contra nos obtinuisti in hac quaestione. ~~isti~~ in quaestione hac: plures enim ex adversariis in genere fatentur modum nostrum loquendi communissimum esse, solum ipsi quod omnes loquuntur; ut enim praedicatio, quae fit ex-m, loquor de gratia, et de magnitudine, et affirmus de essentia et de attributis, intellecta praecise bonitate, et non intellecta sapientia; et sic de aliis locutionibus: sicut omnes nobiscum loquuntur extra hanc quaestionem, nobiscum etiam intra illam loquuntur, et dissidere videntur; quod autem non ita faciant solutionem nostram probabimus.

Et primo quidem auctoritate Angelici. 37

Vide Magistri in 1a parte quaest. 40 articulo 3o in corpore sic ait: respondendum, quod duplex fit abstractio per intellectum: una quidem secundum quod universale abstrahitur a particulari, ut animal ab homine. Alia vero :::: inter has abstractiones haec differentia, quod in abstractione quae fit secundum universale et particulare non remanet id, a quo fit abstractio. Remota enim ab homine differentia rationali non remanet in intellectu homo, sed solum animal. Ex quibus sic arguitur: id cognoscitur per cognitionem animalis, quod remanet in intellectu in talis cognitionis; sed non totus homo, sed solum animal remanet in intellectu in talis cognitionis: ergo in illa non cognoscitur totus homo, sed solum animal; unde contra expressa Divi Thomae mente contra opinio secunda; quia aliquid cognosci est esse in intellectu; esse autem in intellectu nihil aliud est nisi in intellectu manere, scilicet intentionaliter: ergo.

Probatur ex ipso sancto Doctore 1a parte quaesti- 80
one 3a articulo 3o, ubi explicans modum quo praedicata divina distinguuntur per rationem, ait: intellectus per modum suum, scilicet multipliciter et divisim cognoscit, id quod in Deo est unum. Et per hunc modum potest intellectus noster intelligere bonitatem, et sapientiam Divinam, et alia huiusmodi non intellecta paternitate, vel filiatione. Ex quibus verbis hunc syllogismum formo intellectus

distinguitur per raonem in Deo fdata realiter idtificata unum intelligendo, alio non illo; sed
solum intelligere est formaliter cognoscere: similiter distinguit per raonem fdata realiter iden-
tificata, unum cognoscendo, altero non cognito; sed ita distinguere est praescindere obiective: ergo.
Postea observa hinc, quam falso attribuant Scoto Angelico Doctori suam distinctionem
raonis in obiectiva ficta raone consistentem, fundati auctoritatibus expositis Angelici
Magistri, in quibus ut vidisti nec verbum est, quod fictionem talem redoleat; solum
unum explicant distinctionem raonis extrinseca quoniam obiectis distinctis, quales est cognitio praecisiva
non solum ex parte actus, sed etiam ex parte obiecti, quam nos statuimus expressis verbis
Angelici Doctoris fundati.

381 Probatur 2º a raone iam facta sic: distinctio raonis est illa
raone formalis, qua unum intelligitur non esse id, cum quo realiter identificatur;
sed raone formalis, qua unum non est intentionaliter id, cum quo realiter identificatur
salvari nequit, nisi vi cognitionis praecisivae ex parte obiecti: ergo distinctio raonis forma-
liter fit per cognitionis praecisivae ex parte obiecti. Maior est definitio distinctionis
raonis. Probatur minor: raone formalis, qua unum non est intentionaliter id, cum quo reali-
ter idem est, est raone formalis, qua unum intentionaliter dividitur a se ipso, sed raone
formalis, qua unum intentionaliter dividitur a se ipso, salvari nequit nisi vi cogni-
tionis praecisivae, ex parte obiecti: ergo. Maior certa est: nam eo pacto, quo res non est alia
est ab illa divisa. Minor etiam patet: quia cognitio praecisiva ex parte obiecti ideo
talis dicitur, quia vi ipsius obiectum intentionaliter dividitur in duas formalitates
obiectivas; sed nequit intelligi raone formalis, qua obiectum intentionaliter dividitur a se
ipso; nisi talis raonis formalis obiectum dividatur in duas formalitates obiectivas:
ergo raone formalis, qua unum dividitur intentionaliter a se ipso, nequit salvari ni-
si vi cognitionis ex parte obiecti praecisivae.

382 Minor, quae sola probatione indiget certa
videtur, sed probatur adhuc, quia sicut nequit intelligi res physice divisa
quin intelligatur divisa in duas partes physicas; ita nequit intelligi obiectum inten-

tialiter divisum, quia relegatur divisum in duas partes potentiales, et in duo obiecta potentialiter talia; duo autem obiecta, sive duae partes potentiales eiusdem ra-liter obiecti duae sunt formalitates obiectivae: ergo requirunt intelligi ratio formalis, quae unum dividitur potentialiter a se ipso, in eo ipso quod talis rationis rationis formalis obiectum dividatur in duas formalitates obiectivas. Confirmatur 1° per hanc cognitionem animal formatum animal non est potentialiter formatum rationale; sed ea ratione, qua unum non est aliud, est divisum ab illo: ergo per hanc cognitionem animal formatum animal est divisum potentialiter a formato rationale. Subsumimus ex-cap est; praesupponit praecisionem. Ergo per cognitionem animal hoc potentialiter obiective dividitur. Pro cognitione prae-hoc est potentialiter divisum obiective, quando formatum obiectum animal est potentialiter divisum a formato obiectivo rationale; sed per cognitionem animal formatum obiectum animal est potentialiter divisum a formato obiectivo rationali: ergo per cognitionem animal hoc obiective potentialiter dividitur: ergo divisio animal est ex parte obiecti praecisiva.

Confirmatur 2°: per cognitionem animal non praecisivam 383 ex parte obiecti animal est potentialiter rationale: ergo per cognitionem non praecisivam ex parte obiecti animal non distinguitur potentialiter a rationali. Consequentia bona est: quia ea ratione, qua unum est aliud non distinguitur ab illo. Probatur antecedens: per cognitionem animal non praecisivam ex parte obiecti cognoscerentur indivisibiliter animal, et rationale, sed per cognitionem per quam indivisibiliter animal et rationale cognoscuntur animal est potentialiter rationale: ergo per cognitionem animal non praecisivam ex parte obiecti animal est potentialiter rationale. Maior conceditur ab adversariis. Probatur minor: per cognitionem, per quam animal et rationale indivisibiliter cognoscuntur animal et rationale non dividuntur potentialiter; sed per cognitionem, per quam non dividuntur, sunt idem potentialiter: ergo. Confirmatur 3° ex exemplo posito initio lectionis, quod amplius explanare libet. In casu igitur, quo quis videat hominem a longe se moventem, et intellectus discernat hominem esse eo, quod solum videat motum progressivum, ex quo cognoscit solum; seu solum discernit esse animal statim illum, quem videt se movere.

In tali igitur casu cognoscitur 384

aal, et non cognoscitur raole, sed cognitio illa est expressiva aalis a raoli: quia cognitio quae tunc intellectus praescinderet aal a raoli, talis esset, ut per illam cognosceretur aal et non raole: quae esset praecisiva ex parte obiecti. Probatur maior: intellectus tunc cognosceret solum id, de quo haberet speciem; sed solum haberet speciem aalis: ergo solum cognosceret aal. Maior certa est: quia ex obiecto media sua specie, et potentia pariter notitia, id est cognitio, ut tenent omnes Philosophi. Probatur minor: tunc haberet speciem excitatam ex motu progressivo; sed species haec est solum species aalis: ergo.

385 Confirmatur: in praedicto casu illud formaliter cognosceret intellectus, si non esset hoc entitas illa, quae se movet, sed aliud, ac cognoscit quando revera illa entitas hoc est; sed si esset aliud ab homine entitas illa non cognosceret raole: ergo quando entitas illa homo sit, intellectus non cognoscit raole. Probatur maior: quando non esset homo entitas illa daretur idem motivum ut intellectus haberet hanc cognitionem aal, ac datur quando re ipsa homo est; motivum enim cognitionis, et species ad illam, esset semper ex motu progressivo; qui quidem motus eodem modo movet, et excitat cognitionem aal, quando oritur ab homine; ac quando a [illegible] alio aali: ergo idem formaliter cognosceretur, sive sit, sive non sit homo illa entitas.

386 Mitto plures alias solutiones rationes referre, et proponere, ne potius obscuretur, quam expletur nostrae solutionis veritas, et claritas: et praecipue quia potissima solutionis huius probatio ex eo desumenda; quod unica clara sit explicatio, et enodatio huius satis difficilis distinctionis modi, quae omnes extra hanc quaestionem sequuntur; pro cognitione ex parte obiecti praecisiva, stadiumque quibus est nisi tam urgentia fundamenta pro opposito dentur, quae nos compellant, ut praecisiones obiectivas deseramus; at quoniam talia fundamenta non dantur: ergo. Proxima haec minor firmaverit ex solutione argumentorum, quae referemus fortasse, et solvemus. Prius tamen adversariorum explicationes, et solutiones examinabimus, impugnabimus que.

SEC-

SECTIO IV.

Adversariorum responssiones impugnantur. &&&.

Respondent 1°: per cognitionem animalis cognosci animal clare, et, rationale confuse; quo salvatur, inquiunt, 87
cognitionem illam esse inadequatam; nam si esset adequata, aeque clare cognosceretur rationale, et animal: salvatur insuper esse praecisivam, quatenus videlicet animal, et rationale non aeque manent in intellectu: denique non esse praecisivam ex parte objecti; quia excessus, aut defectus claritatis se tenet solum ex parte actus. Contra hanc responsionem, et explanationem: Id ad hominem: nam contradictoria sunt respective status indivisibilis cognosci, et non cognosci, quam cognosci clare, et non cognosci clare; sed illa juxta adversarios contradictoria sunt respectu ~~[illegible]~~ animalis, et rationalis: ergo et haec. Probo sic: quia cognosci sunt contradictoria, nequeunt verificari animal cognosci per cognitionem animalis, et rationale non cognosci: ergo quia cognosci clare, et non cognosci clare contradictoria sunt non poterunt verificari animal cognosci clare per cognitionem animalis, et rationale non cognosci clare.)

Instantia haec ad hominem conformata, ut sequitur amplius: 88
per cognitionem animalis cognoscitur clare animal, et rationale: ergo per cognitionem animalis ~~[illegible]~~ et rationale cognoscitur clare. Aliter: rationale cognoscitur confuse per cognitionem animalis; ~~rationale cognoscitur clare~~ sed rationale animal: ergo animal cognoscitur confuse per cognitionem animalis. Neutra ex his sententiis conceditur ab adversariis, sed contra ipsos infero, quod si per cognitionem animalis, qua clare cognoscitur animal, non cognoscitur clare rationale, absolute, et simpliciter non cognoscitur. Probatur: claritas cognitionis animalis est ipsa cognitio; sed claritas cognitionis animalis non attingit rationale, alioquin clare cognosceretur: ergo cognitio animalis non attingit rationale; sed quod cognitio animalis non attingit, non cognoscitur per cognitionem animalis: ergo. Itaque non bene percipitur, quo pacto claritas cognitionis, quae est ipsa cognitio possit in hoc facere divisionem attingendo animal, et non rationale, et talem divisionem facere non possit cognitio, attingendo videlicet animal, et non rationale: ergo per cognitionem animalis vel absolute non cognoscitur rationale vel etiam cognoscitur clare.

389 Contra est 2°: quia non cognoscitur absolute, et simpliciter per cognitionem animal, quod contra est in homine, ac si in esset in illo respectu talis cognitionis, sed respectu cognitionis animal, rationale contra est in homine, ac si in esset in illo: quia per talem cognitionem non cognoscitur absolute, et simpliciter rationale. Maior certa est: quia respectu hujus cognitionis animal non se habet de materiali in homine id, quod per illam simpliciter cognoscitur: quia per illam non cognoscitur simpliciter, quod est in homine, ac si non esset in illo respectu talis cognitionis. Minor etiam certa est, et ut talis conceditur a Patre Peinado: quia respectu ~~talis~~ cognitionis animal ita rationale se habet, ac si esset impossibile. Probatur: per cognitionem animal rationale non apparet intentionaliter; sed id, quod non apparet intentionaliter ~~vi~~ vi alicujus cognitionis ex vi illius simpliciter non cognoscitur: ergo per cognitionem animal rationale simpliciter non cognoscitur. Maior est adversariorum: nam Pater Peinado suo numero vigesimo[27] septimo expresse ait per hanc cognitionem homo pluralitatem individuorum non apparere, sed eodem modo se habet rationale respectu cognitionis animal, ac se habet pluralitas individuorum respectu cognitionis hominis. Minor etiam videtur certa; nam id quod simpliciter cognoscitur ab intellectu praecognitum est in illo: in illo per quod non aliter ~~res~~ apparet ~~[illegible]~~ intentionaliter, nisi per cognitionem. Respondent 2° adversarii,

390 totum hominem clare cognosci per cognitionem animal, non tamen in ordine ad connotatum rationalis; sed in ordine ad connotatum ~~rationis~~ sensationis. Hac solutione vitant, ut ipsi dicunt, ~~[illegible]~~ quod tunc, quod de eadem individuali entitate verificentur contradictoria, qualia essent apud ipsos, animal cognoscitur clare, rationale non cognoscitur clare; tunc quod cognitio illa praecisiva sit: quia licet per illam totus homo sit intentionaliter, tamen cognitio ejusmodi non refert hominem omnia sua connotata, ex quo oritur, intellectum non posse rationem reddere de rationali, sed solum de animali, cum solum connotatum animalis ut talis, scilicet sensatio, cognoscatur; non vero connotatum rationalis ut talis, scilicet ratiocinium. Haec responsio, quae hac tempestate communior, et celebrior est inter scholasticos, impugnanda nobis est. Contra eam stat 1°: quia ideo per cognitionem animal cognoscitur clare animal, quia cognoscitur in ordine ad suum connotatum, scilicet sensationem; sed rationale non cognoscitur in ordine ad suum connotatum, scilicet

rarissime; ergo rationale non cognoscitur clare.

Probatur: per cognitionem concludentem rationale cum equo non 371
cognoscitur clare rationale, sed per cognitionem animal confunditur rationale cum equo, non enim discerneret intellectus per illam hominem ab equo, et reliquis animalibus: ergo. Probatur 2° quia per talem cognitionem animal aeque clare cognoscitur animal et rationale, quia animal cognoscitur magis clare, et rationale minus; sed neutrum dici valet: ergo. Probatur 1a pars: quia totus homo aeque clare cognoscitur per cognitionem animal, non intelligitur, qua ratione praecisiva sit animalis, a rationali talis cognitio: illam cognitionem aeque clare animal, et rationale cognoscitur sicut intellectus, vi talis cognitionis affirmare illud obiectum esse animal, ita poterit affirmare esse rationale sed non potest: ergo non aeque clare cognoscitur animal, et rationale.

Dices: stare, quod animal, et rationale aeque clare 372
cognoscatur per cognitionem animal, et quod de obiecto cognito possit intellectus affirmare esse animal, et non possit affirmare esse rationale; rusticus enim cognoscens hominem per cognitionem hoc cognoscit aeque clare hominem, et animal rationale, et non potest affirmare esse animal rationale sicut potest affirmare esse hominem. Et hoc idem aliter explicatur: stat optime, quod eadem visione Petrum, et Paulum, videant, ita ut illos non discernat et quod videant actionem Petri et affirment illum esse Petrum, et non affirment aliud esse Paulum quia non videt actionem Pauli: ergo stat, quod eadem cognitione aeque clare cognoscat animal, et rationale, et, quod possit affirmare esse animal, et non possit affirmare esse rationale, quia videant actionem animalis, scilicet sensationes, et non videant rationalis, licet ratiocinium.

Sed contra est: quia exemplum illud rustici pro nobis est 373
potius, quam pro adversariis: ideo rusticus cognoscens hominem per cognitionem hanc cognoscit clare animal rationale; quia per cognitionem hoc cognoscit connotata seu operationes animalis rationalis; si enim has non cognosceret, nec animal rationale, nec hominem cognosceret: ergo ut per cognitionem animal cognoscat intellectus clare rationale, deberet per illam cognitionem cognoscere connotatum proprium rationalis; sed per talem cognitionem id non cognoscit: ergo nec per illam cognoscit clare rationale,

192

Dicire d, qd rão propter quã rusticus ille cognitionẽ hoc ñ pot afrare esse raole, solũ erit quia ignorat hoc quoad voces aal raole; at vtro casu, ea ignorantia vocũ ñ supponitur; ex quo infertur, qd si requirit afrale de obto esse raole, ideo esse quia ñ cognoscitur raole.

urget exemplũ alijud,

quo adversarij explant: quia; quia ex actione Pri quã video excitatur cognitio clarior circa Prũ, quã ñ excitatur circa Plũ: ergo ex cognotato, proprio aalis scilicet perfaonis excitabitur cognitio clarior circa aal, ñ vero circa raole; quia cognotatũ raolis, nec videant, nec cognoscant per cognitionẽ aal ñ eque clare cognoscitur raole, ac aal. Igitur ideo in tali casu pot afrare unũ esse Prũ, et ñ pot afrare aliũ esse Plũ, quia in tali casu ex visa actione Pri excitatur cognitio clarior circa Prũ, quã ñ excitatur circa Plũ: ergo posit afralle de obto esse aal, et ñ posit afrare esse raole d, qd clarius cognoscatur aal, quã raole: ergo ñ eque clare cognoscuntur.

38 Si 2a par dissunt

aligatur videlicet aal ñ cognoscit eque clare, ac raole: contra: ergo de eadẽ indivisibili entitate verificatur. Eq qd magis, et minus clare per cognitionẽ aal cognoscatur, qdD , quas nobis adversarij oponunt. Probatur qd adversarios nequeunt verificari de aali, et raoli hae propones: ergo cognoscitur aal, ñ cognoscitur raole: quia contradictoria de eadẽ contradictoria hae, aal cognoscitur claritate ut quatuor vg, raole ñ cognoscitur claritate, ut quatuor, que verificabuntur, si aal magis, raole vero minus clare cognoscatur: ergo. Minor quoad 1 partẽ patet; quoad 2 probatur: quia si raole minus clare cognoscitur, quã aal, eo ipso, qd aal cognoscatur claritate ut 4 vg. raole ñ cognoscitur ~~aal~~ claritate ut 4: ergo si per cognitionẽ aal magis cognoscitur aal, raole minus clare de aali, et raoli verificabuntur propositiones posita, quae ateris principijs adversariorũ contradictoriae.

praecisivam solutionem dico 2°: quia ex ea infertur cognitionem animalis 196
non esse praecisivam animalis a hinnibili, seu praecisio hinnitus ~~[illegible]~~, dico primo:
per cognitionem animalis clare cognosceretur principium sensationis, et hinnitus, et insuper
clare cognosceretur connotata utriusque principii scilicet sensatio, et hinnitus
cognitio per quam clare cognosceretur animal, et hinnibile, et connotata utriusque.
non est praecisiva animalis a hinnibili: ergo. Minor certa omnino est: nam cognitio clara equi
tam quoad directum quam ad indirectum sive connotatum, est cognitio adaequata equi, et consequenter
non praecisiva. Maior probatur pariter est doctrina solutionis, probatur quoad 2um: ideo per cognitionem
animalis cognoscitur clare hinnibile: quia cognoscitur clare animal realiter identificatum
cum hinnibili; sed per eandem cognitionem cognoscitur clare sensatio identificata
realiter cum hinnitu; haec significatur est differentia contractiva sensationis: ergo cognoscitur cla-
re sensatio et hinnitus. Unde praeterea infertur per talem cognitionem cognosci cla-
re totum equum per ordinem ad sensationem, et hinnitum: quia ideo cognoscitur clare equus
per ordinem ad sensationem quia clare cognoscitur sensatio, aut saltem ex eo quod
clare cognoscatur sensatio infertur cognosci equum per ordinem ad sensationem; sed
etiam cognoscitur clare hinnitus: ergo cognoscitur clare equus per ordinem ad hin-
nitum, quo igitur pacto huiusmodi cognitio praecisiva erit.

Ex dictis infertur, quod
licet verum sit, quod per cognitionem animalis non cognoscitur homo in ordine ad rationalitatem, hoc
tamen oriri ex eo, quod per talem cognitionem non cognoscatur totus homo, sed solum animal,
Infertur 2°: non ideo praecisivam esse cognitionem animalis, quia per illam refertur homo
ad sensationem et non ad rationalitatem; sed quia per cognitionem animalis cognoscitur solum animal, et
non cognoscitur rationale. Ratio est: quia conceptus per cognitionem praecisivam, omnino debet
habere praecisive cognitionis statum non potest quod non referat statum ad aliquod cogno-
tatum, sed ad quod cognitio non praecisiva statum referat: ergo non ideo cognitio animalis praecisiva
est, quia hominem referat ad omnia connotata, ad quae status hominis referibilis est per
cognitionem non praecisivam. Antecedens probatur: nam haec cognitio, Deus cognitivus creatura

rarum possibilium praecisive ab cognitione ut tali; sed non quia refert Deum ad connotatum diversum ab eo quod refertur per non praecisivum ab cognitione, hanc scilicet, Deus cognitivus, et productivus creaturarum possibilium; utraque enim refert obiectum ad illud connotatum: ergo.

398 Igitur omissa sententia quae solutio hoc supponit cognitionem scilicet referri transcendentaliter ad suum obiectum; ex ipsis adversariis aliqui concedunt non bene explicari obiectum cognitionis praecisive per hoc quod referat connotatum ad aliqua connotata, ad quae non refertur per aliam non praecisivam: unde concludimus ex dictis hac, et praecedente sectione, non bene explicari obiectum cognitionis praecisivae nisi per hoc quod, e duobus praedicatis realiter identificatis unum cognoscatur altero non cognito. Igitur ergo admittendas esse obiectivas praecisiones

SECTIO V.

Oposita solbit argumenta.

399 Primum et potissimum est: si darentur praecisiones obiectivae de eadem indivisibili entitate verificarentur contradictoria; sed hoc est absurdum maius: ergo non dantur praecisiones obiectivae. Probatur maior: si realiter praecisiones darentur de eadem indivisibili entitate verificaretur cognosci, et non cognosci per cognitionem a(ctu)al(em); sed cognosci, et non cognosci per cognitionem a(ctu)al(em) sunt contradictoria: ergo. Probatur maior: de a(ctu)ali verificaretur haec propositio: cognoscitur per cognitionem a(ctu)al(em), et de rationali verificaretur haec, non cognoscitur per cognitionem a(ctu)al(em); sed a(ctu)al(e), et rationale sunt indivisibilis entitas: ergo. Urgetur: quia admissis praecisionibus obiectivis verificantur hae propositiones a(ctu)al(e) cognoscitur cognitione a(ctu)al(i), a(ctu)al(e) non cognoscitur cognitione a(ctu)al(i), quae absolute contradictoria sunt: quod verificetur 1a certum est; quod vero 2a verificetur, hoc syllogismo probatur: rationale non cognoscitur cognitione a(ctu)al(i); sed rationale est a(ctu)al(e): ergo a(ctu)al(e) non cognoscitur cognitione a(ctu)al(i). Simili modo probatur verificari has contradictorias, rationale non cognitur cognitione a(ctu)al(i), rationale cognitur cognitione a(ctu)al(i); sed 1a verificetur certum est admissis his praecisionibus; sed

2ª verificatur hoc silogo suadetur: aal cognitur cognitione aal; sed aal est raole: ergo raole cognoscitur cognitione aal. Et tobij rebur, et vij oposita sententia, ex quo inferunt obtinentes evertere artem silogisticam, cum contrarias utriusque silogismi recte concludentis, ut ipsi aferunt rari tenentur.

Sed merito obtinentes 200 non deterret, nec argutum, nec urgentia ipsius urget nos ad ea solvenda direct duo praeda sunt, ut clare ostet solida veritas sententiae nostrae, sed non esse contradictorias propositiones has, aal cognitur cognitione aal, raole non cognitur cognitione aal, quo praeda, facile praebitur 2ª, scilicet silogismos nobis obtos non concludere; ideo quod ab eius eversione, aut lectione silogistica artis, rarum, posse, et deveri ostias. 2a ejusmodi propositiones contradictoriae non sint praetur: quia contradictoriae juxta Aristotelem debent esse ejusdem de eodem secundum idem; sed propositiones illae non ita se habent quibus prius habeant idem praetum, tamen non habent illae subtum, aal enim est subtum prima, et raole subtum 2ª, et praeterea non fenuntur in idem obtum secundum idem, nam in prima optus aal supponitur pro aal praeciso a raoli, et in secunda optus raole supponitur pro raoli praeciso ab aali: ergo.

Dices: ut propositiones sint contradictoriae, ubi sit id loquuntur de eodem realiter secundum idem realiter: sed licet aal non sit formaliter idem cum raoli; cum tamen realiter idem sit hoc sufficet, ut contradictoriae sint ejusmodi propositiones. Sed in primis instantiam retorquens, et supposito ante inferam quod cum aal, et raole realiter idem sint, hoc sufficiat ut contradictoriae sint hae propositiones, aal est formaliter prius ipsum intelligendi, raole non est formaliter prius ipsum intelligendi. Similiter: quod cum aal et raole realiter idem sint, hoc sufficiet ut contradictoriae sint etiam hae propositiones, aal praecinditur formaliter a raoli, raole non praecinditur formaliter a raoli. Sed cum retorsioni respondent adversarii sententiae ab ipsis facta solutionem exhibeamus. Respondeo quod doctrina instantiae vera est de propositionibus quae

accipiatur i sensu reali, et earum veritas n̄ depeat ab operatione intellectus praescindentis, sive propositiones cum loquuntur de obto utraliter ɔ sive secundum esse reale, quod habet independenter prorsus ab intellectus praescindentis operatione, ut contradictoriae sint sufficit, quod sit affirmatio, et negatio ejusdem praedicati de subjecto, quod sit unum, seu idem identitate reali.

402 Si autem propositiones accipiantur in sensu formali, et earum veritas depeat ab operatione intellectus praescindentis doctrina instantia n̄ tenet; nam cum ejusmodi propositiones loquuntur de obto ut formaliter ɔ, intellectus cognitionis praecisivae, n̄ sufficit, ut contradictoriae sint, quod sit affirmatio, et negatio ejusdem praedicati de subjecto quod solum realiter sit unum seu idem identitate reali, sed requiritur, quod subjectum, de quo affirmatur, et negatur praedicatum sit unum, seu idem identitate formali, propter hanc itaque rationem apud adversarios contradictoriae n̄ sunt propositiones hae, animal ɔ formaliter principium sentiendi, rationale n̄ ɔ formaliter principium sentiendi; quia nimirum acc accipiuntur in sensu formali, sunt enim affirmatio, et negatio praedicati de subjectis formaliter diversis; vere enim ratione operationis intellectus praescindentis: constet igitur propositiones has, animal cognoscitur cognitione animalis, rationale, n̄ cognoscitur cognitione animalis, contradictorias n̄ esse, quia accipiuntur in sensu formali, loquunturque de obto n̄ secundum esse reale quod habet, sive ut ɔ realiter, sed de obto secundum esse intentionale, quod habet exercite ex vi cognitionis praecisivae: cum enim obtum vitalis cognitionis n̄ sit idem formaliter, sed potius distinctum in duas formalitates, inde ɔ quod licet tales propositiones sint affirmatio, et negatio ejusdem praedicati, tamen cum n̄ sit de eodem formaliter obto contradictoriae n̄ erunt.

403 Dices ex patre Arriaga quod hae propositiones, animal currit, rationale n̄ currit n̄ erunt contradictoriae; prima siquidem habet cum subjectum animal, secunda vero rationale; sed n̄ ɔ dicendum contradictorias n̄ esse: quia licet animal formaliter distinguatur a rationali, tamen idem realiter sunt animal et rationale: ergo similiter hae propositiones animal cognoscitur ratione n̄ cognoscitur contradictoriae erunt, quia habent idem realiter subjectum.

Respondeo, quod propositiones illae ut jacent contradictoriae n̄ sunt, quia n̄ currunt hoc et

currere esse utraq[ue] verificatur. Si aut[em] loquatur de ~~rao~~ rali hoie, et rao-
li hoie, ut e[st] argutu[m] in ~~reformati~~ n[on] cop[ulatio]: disparitas e[st], q[uonia]m cursus e[st]
fra fixa, quo n[on] pot[est] exercere dividere in terminis taliter rali a raoli; unde fit
q[uod] si de rali verificatur cursus nequeat de raoli verificari n[on] cursus, negatio aut[em] prefi-
xiva qualis e[st] negatio rali, e[st] fra in terminis exercere in terminis taliter dividens extrema in terminis-
cata, et ideo pot[est] determinare ad rali quam ad raole terminetur.

Ex dictis directe respo. 4.4

ad argutu[m] rgdo maior ad probat[ionem] dis[tinctio] quo maior: de eadem indivisibili ftate pro statu,
pro quo indivisibilis e[st] verificaretur co[n]nota, et n[on] co[n]nota per negatione[m] rali, n[on]
maior: pro statu, pro quo divisibilis e[st], et re ipsa per ipsa negatione[m] exercite in termi-
niter divisa, co[ncedo] maior. Dis[tinctio] quo etiam minor; sed co[n]nota, et n[on] co[n]nota sunt contractoria
respectu ejusdem fralitatis, co[ncedo]: respectu distantiis fralitatis, n[on] minor; q[uonia]m juxta dicta
in propositionibus, que accipiuntur in sensu frali qualiter accipiuntur nobis obiecta,
ut atrao, et nao ejusdem prati, contractoria pugnent, devent esse de eadem fra-
liter, et n[on] sufficit, q[uo]d sint de eadem raliter, subito: cum igitur rali, et raole
sint obiecta dista fraliter sine contractione verificatur, q[uod] co[n]notatur rali,
et n[on] co[n]notatur raole per negatione[m] rali. Ad maioris probat[ionem] concessis premi-
ssis, n[on] cop[ulatio]: q[uonia]m silogus rectus n[on] e[st], ut constabit ex solutione ultio ~~~~~~, ad quam
respo rgdo maior licet enim prima propositio vera sit, sequela tamen falsa e[st].

Ad silo- 4.3

gum, quo ea probatur: 1° respo concessis premissis rgdo cop[ulatio]: enim silogus rectus
n[on] e[st] ratione variationis suppositionis. in maior enim tres ~~hoi~~ rali, supponitur pro
rali prefixo, sive in statu prefixionis, et in minori pro rali rali, sive pro
statu rali, que suppositionis permutatio sufficit, ut tres rali in maiori sit tres
diversus ac e[st] in minori, dum tria simul ~~et~~ cum tres raoli, et tres co[n]nota hoc con-
stituunt 4 tres, ideo talis silogus quatuor his tribus constans, n[on] concluditur.
Idem dicendum e[st] ad silogum 2°, quo adversarii instituunt probare hanc propositio-

nem, rationale cognitur cognitione animalis; si vero quaeras, unde proveniat, quod in syllogismis, omnes tres animal diversas suppositiones in maiori habeant, ac in minori? respondeo id provenire ex praedicatis maioris, et minoris, nam praedicatum maioris, scilicet cognoscitur cognitione animalis, ratione cognitionis praecisivae, quam importat convenit animali non secundum esse reale adaequatum, quod habet a parte rei; sed secundum esse intentionale abstrahibile a rationali; et secundum quod non est fundamentaliter rationale: non etiam in minori: quia praedicatum rationale ut posita de linea reali convenit animali secundum esse reale adaequatum, quod habet a parte rei.

Respondeo 2°

406 concessis maioribus utriusque syllogismi distinguendo minorem, est animal est rationale in statu reali, et respectu illius adaequate cognoscentis, concedo: respectu illius inadaequate cognoscentis, nego minorem et consequentiam; quia licet animal sit in se rationale, tamen respectu illius inadaequate, et praecisive cognoscentis hoc, animal non est rationale, cum ab ipso illius per suam cognitionem praecisivam auferat fundamentaliter identitatem unde nascitur, quod de animali sic fundamentaliter illo a rationali possit dici praedicatum cognosci, quod non dicitur de rationali.

Instabis 1°: quidquid verificatur de animali primo fundamentaliter accepto

407 to verificatur de rationali imo fundamentaliter accepto; sed de animali fundamentaliter accepto verificatur cognosci per cognitionem animalis: ergo idem de rationali debet verificari 1° fundamentaliter accepto. Probatur maior: animal 1° fundamentaliter acceptum est animal ut est a parte rei, sed quidquid verificatur de animali ut est a parte rei, verificatur de rationali, ut est a parte rei: ergo. Confirmatur instantia hoc syllogismo expositorio: hoc animal hominis cognitur cognitione animalis; sed hoc rationale hominis est hoc animal hominis: ergo hoc rationale hominis cognoscitur cognitione animalis; quando syllogismus sic minor accipiatur primo fundamentaliter rectus est, et contra nos concludit, rationale hominis cognosci cognitione animalis.

Respondeo concedendo maiorem instantiae universaliter sumptam, licet enim vera sit, quando de animali veritate dicitur praedicatum de linea logica, aut etiam de linea fundamentali non praecisiva; falsa tamen est, quando de animali dicitur cum veritate praedicatum de linea fundamentali praecisiva.

408 Ratio est quia cum cognitio praecisiva animalis, ex se sit praecisiva, et inadaequata talis, fit, ut

n̄ adequet respectivé totā hoīs ḡtatē, debet solū tranē ad aliqd praty hoīs, et illud soly denominare lo cognitum, aū per cōnsequens solū de tali prato vere dicetur lo cognosci, Ntq. cognity denominaṅo n̄ de rati. q ipsiuā verificatur de aali lo cognito per cōgnionē directā prefsiuā aal, sive qd idē ē, de aali lo specialiter accepto. n̄ debet verificari de rati sit hinc ipsi oībus aalis directe correspondentibus cognioni aal esse tm lo specionis; nā per cognioē aal lo cognitur aal, aliqd cognioni correspondet n̄ primat per illā determinatur, aut per priorē aliā cognioē qua solū rone esset tm 2a specionis, et 2o specialiter acciperetur. Constat hinc quid ad probatione maris dicendum, scilicet qd sira loquatur de cognione prefsiva falsitati, quia dū aal cognitur lo per cognionē prefsivā rei ipsius manet exercite specialiter, sive rale manet exerc. é aliter prefsivé, aut ō parte rei, sive manet specialiter n̄ ut ē, se adequate ā parte rei.

Ad confirmationē respondeo, qd licet fimiter libri positi acci- 40o piatur lo specialiter silogus n̄ occurrit propter mutationē suppositionis, maiori enī tm hoc aal hoīs rone cognionis prefsivae, qua importat, manet exercite supponens n̄ pro hoc aali hoīs cōplete sumpto, et ut ē adequaté a parte rei, sed pro hoc aali hoīs cōplete specialiter sumpto, sive haecceitate cōpleta, talis, scilicet cognio exercité specialiter dividit entitatē cōpletā hoīs tratur sq. ad unū pratē hoīs et n̄ ad aliud n̄ ita in minori; qua tm ille supponitur pro hoc aali hoīs cōplete sumpto, et ut ē adequate ā parte rei, cū praty sit de linea rali supponens prescindere nec prosupponens cognionē prefsivā exercite dividentē aal hoīs ā rati.

Replabis 41o

per nos hic tm, hoc aal hoīs ā propositione mari n̄ supponitur, ut pro aali hoīs ut denominatur per aliquā cogn. cū n̄ sit ~~[illegible]~~ tm 2a specionis: q supponitur pro ali hoīs ut ē ipse raliter; ē aal hoīs ut ē ipse raliter ē tota ē ḡtas hoīs: q supponitur pro tota hoīs ḡtate: q tota hoīs ḡtas cognoscitur. Ido ans, et illud suo cōnsequens. q supponitur, pro aali hoīs ut ē ade

quate esse realiter, no; quia id ñ requiritur, ut aliquis tūs sit 1ᵒ sty-
xonis, supponitur pro aali hoīs, ut ē inadequate esse realiter, cdo: ūē
supponitur pro aliquo prato qd esse, et dependet ab operaone stlus ē
aal.

411 Instabis 2ᵒ: qte operaone stlus quidquid verificatur de aali, debet
etiā verificari de raoli; sed qte operaone stlus verificatur de aali, qd
sit intrīsecē capax cognoscī per cogniōnē aal: ergo etiā qte operaone intlis
debet verificari de raoli, qd sit intrīsecē capax cognoscī per cogniōnē
aal modo sic: posita intlis cogniōne aal reducitur ad actū 2ᵘ illa intrī-
seca capacitas, quae datur qte operaone stlus in aali, et raoli: ergo, sicut aal
qd erat qte operaone stlus intrīsecē capax cognoscī cogniōne aal, posita
iā illa cognitione denominatur cognitū, ita raole posita eadē cogniōne
denominabitur cognitū. Resp. maiori, distinguo minorē; sed qte operaone stlus
verificatur de aali, qd sit intrīsecē capax cognoscī ñ totū, sive inadequate per cogniōnē
aal, cdo: qd sit capax cognoscī totū, sive adequatē, nō minorē, et similiter isto cōsequente cdo
minorē subsumptā, et nō cōsequentiā.

412 Ctraq. in aali, et raoli qte operaone intlis datur capacitas, si-
ve fundamentū, ut adveniente cogniōne aal cognoscatur ñ quidē tota entitas hoīs, sed solū ali-
quid entitatis cū fundamentū sit ad eiusdē cogniōnē ñ adequatā, sed inadequatā, et praecisi-
vā; unde quando reducitur ad actū 2ᵘ capacitas illa cognoscī solū debet aliquid entitatis,
et ñ tota entitas hoīs: ergo ñ tota entitas hoīs, sed aliquid entitatis posita illa cogniōne de-
nominabitur cognitū, cōtra: solū aal, ñ vero raole idē dicendū ē in sententia
hīs tūs eformetur: tota entitas hoīs ē cognoscibilis cogniōne aal: ergo posita tali
cogniōne reducitur ad actū 2ᵘ cognoscibilitas illa: ergo tali cogniōne posita tota
entitas hoīs cognoscitur, et cōsequenter raole, sed eodē modo solvenda ē nā tota entitas ho-
īs ē cognoscibilis ñ tota, sive ñ adequatē per cogniōnē aal: ergo quando cognoscibili-
tas illa reducitur ad actū 2ᵘ ñ cognitur tota entitas hoīs, sed solū pratū ali-

quod illius.?

Instabis 3.° totalitas hominis trahit cognitionem animalis, cognitio enim haec ad hoc trahitur; sed totalitas hominis non est divisibilis: ergo tota totalitas trahit cognitionem animalis: tota cognoscitur: probatur: dum intellectus cognoscit animal per cognitionem animalis, non manet aliqua realitas hominis, quae non trahat cognitionem animalis; alioquin darentur duae realitates una trahens cognitionem animalis, et altera non trahens, quod est absurdum: ergo tota realitas hominis trahit cognitionem animalis, et consequenter tota cognoscitur. Respondeo distinguendo maiorem instantiae; totalitas hominis trahit inadequate cognitionem animalis, concedo: adequate, nego maiorem. Distinguo etiam minorem; sed entitas hominis est indivisibilis physice, concedo: est indivisibilis intentionaliter, nego minorem et consequentiam; entitas hominis quae realiter indivisibilis est potest intentionaliter dividi per cognitionem praecisivam, et sic intentionaliter divisa [illegible] in duos conceptus obiectivos trahit cognitionem secundum unum, et non secundum aliud quod est totalitatem hominis inadequate trahere cognitionem. Sed nota ad hoc non requiri, quod totalitas hominis prius intentionaliter dividatur, et sic divisa trahat postea cognitionem, sed quia cum cognitio est per suam inadequatam repraesentationem ex parte praecisiva sit, illa est cognitionem praescindere rem in duas formalitates, ac formalitatem unam trahere cognitionem, et illam non trahere formalitatem aliam. 413

Ad instantiam: distinguo maiorem: intellectus cognoscit animal per cognitionem animalis non manet aliqua realitas, id est aliquod praedicatum reale, quod non trahat cognitionem, nego antecedens: non manet aliqua realitas distincta realiter ab alia, concedo antecedens. Similiter explicanda est adiuncta probatio. Ut distinctionem capias nota, terminum realitas accipi multoties pro praedicato reali, distincto realiter ab alio distincto, et sic communiter [illegible] utuntur Scotistae; sumitur etiam praecise pro praedicato reali idest de linea entis reali, et realis: quo supposito, falsum est dicere, per cognitionem animalis incognitam manere realitatem aliquam realiter distinctam ab animali: quia licet praedicatum reale incognitum maneat, cum tamen non distinguatur realiter ab animali, non manet incognita realitas aliqua in primo sensu; manet vero, in 2°; cum praedicatum reale sit praedicatum reale, sive de linea entis realis, et hoc incognitum 414

maret ut diximus.

415 Argues 2°: explicat illud mutare intrinsece statum; sed si intellectus divideret intentionaliter obiective gratum realiter indivisibilem, illud intrinsece mutare: ergo intellectus nequit dividere intentionaliter obiective statum realiter indivisibilem. Maior certa est: quia cum cognitio extrinseca sit obiecto, nequit intellectus vi ipsius mutare intrinsece obiectum. Probatur minor: si intellectus divideret intentionaliter obiective per cognitionem praecisivam statum realiter indivisibilem faceret duas realitates obiectivas intrinsece duas ubi antea erat unica indivisibilis realiter status; sed hoc est mutare intrinsece statum indivisibilem realiter. Ergo. Confirmatur 1°: vi cognitionis praecisivae, datur in obiecto aliud, et aliud, quod independenter a tali cognitione non datur: ergo vi cognitionis huius intrinsece mutatur obiectum. 2°: status indivisibilis non praebet fundamentum ad cognoscendum aliud, et aliud; ... ipsa non est aliud, et aliud: ergo status indivisibilis non praebet fundamentum ad cognoscendum aliud, et aliud: ergo vel non datur aliud, et aliud, ... cognitionis praecisivae, vel si datur, mutatur intrinsece obiectum in talis cognitionis

416 Respondent aliqui ex obiective praecidentibus, explicandum intellectum mutare intrinsece statum esse reale non autem explicare, illum mutare statum intrinsece obiectivum, seu quod quia licet verum sit, praedictionem rationis extrinsecam esse obiecto, ut potest cognitione quo non intrinseca obiecto consistit, ideo dicit obiectum intrinsece mutare non posse, quo statico, et reali; cum a primo vero non auferat quod sit realiter rationalis, et ut talis existat nihilominus mutat ipse obiective sive in vi cognitionis praecisivae, quatenus per talem cognitionem praedicta constitutiva rei intentionaliter dividat unum repraesentando, quin aliud repraesentet. Unde fit, quod primus ipse, et intrinsece, realiter et rationis, respectu intellectus praescindentis rationis non sit, cum tale statum omnino materialiter se habeat in obiecto respectu intellectus praescindentis, et in hoc sensu, dicunt, primum mutari tantum, sive in esse tali.

417 Explicant hoc exemplo picturae: datur, pictorem exprimi

mere in tabula dimidium partis pro corporis Xri; tunc licet prius a parte rei, sive in esse rei non mutetur intrinsece per picturam, ut pote extrinseca ipsi, quae revera integre existit, et non dimidiatus; mutatur tamen intrinsece in esse obti, sive tri, quatenus

picturae integer non est, nec totus expressus per illam, sed inadequate, una videlicet parte expressa, et non expressa alia: sic similiter de Xro, ut est verus, et obtum imaginis intentionalis, qualis est actio praecisiva, per quam licet in esse rei non mutetur, eo quod ab illo physice non auferatur praedicatum aliquod: mutatur intrinsece in esse obti; quia vi cognitionis totus intentionaliter [illegible] exprimitur, sed [illegible] unum praedicatum solum ablato alio intentionaliter. [illegible] doctrina haec verebius, et clarius respondet ad argumentum [illegible] ratione [illegible], et rationem: quia [illegible] mutare intrinsece obtum foret, vel [illegible] divideret physice obtum, vel poneret in illo vi cognitionis praecisivae [illegible] aliquid intrinsecum, quod utrumque est falsum est: unde licet praedicata intrinseca obti maneant intentionaliter divisa non tamen intrinsece, sed extrinsece a cognitione, tanquam a forma.

Ad [illegible] confirmationem: distinguo ans [illegible] 4 9

cognitionis praecisiva datur in obto licet, et aliud realiter, nego majorem: aliud, et aliud intentionaliter, concedo ans, et nego consequentiam de mutatione intrinseca obti: ad [illegible] distinguo minorem; sed ipsa non est aliud et aliud actualiter, concedo: aliud, et aliud fundamentaliter, nego minorem. non eiusdem cognoscitur per cognitionem praecisivam, quod in obto non est sed quod re vera est, inadaequate cognoscitur; [illegible] cognoscendi modo practice, et exercite obtum dividitur in duas formalitates actuales, quae ante cognitionem solum erant fundamentales, tales enim formalitates denominantur, et fiunt vi cognitionis aliud, et aliud intentionaliter; distinguo etiam consequentiam: quod non praebet fundamentum ad cognoscendum aliud, et aliud praesuppositum, concedo: quia cognitio inadaequata non tendit ad obtum praesuppositive divisum, seu distinctum: quod non praebeat fundamentum aliud, et aliud exercite efficiendo, nego consequentiam: quia ut saepe diximus cognitio inadaequata tendens ad obtum illud exercite dividit, et facit aliud, et aliud per rationem.

419 Instabis 1°: 2 posita cognitione aal alia distinctio dicta ab ipsa cognitione correspondet ex parte obti [illegible] si hoc semel: ergo tota distinctio se tenet formaliter, ex parte actus, sed datur cognitio praescindens formaliter. Si primum: ergo cognitio praecisiva ponit aliquid ex parte obti, et non mere praecisive tollit ab ipso tota praeter. Respondeo admittendo 2am partem disjuncti, et consequenter dico, quod distinctiones stare formaliter cognitione inadaequata; tenere vero ex parte obti: sed non formaliter, ac- -ros idem sentire, non si quidem abstrahimus per illam distinctionem, ut exprimere contra- -liter dividat aal, a rationali repugnando aal, et non repugnando ratione, quod [illegible] rant formaliter, sed observat, quod ut distinctio haec obtiva sit, non est necesse, quod per cognitio- -nem reperiatur ex parte obti distinctio aliqua, sive intrinseca, sive extrinseca ipsi obto: dicitur enim distinctio, sive praecisio obtiva, quia est qua in usus contradictionaliter dividitur unus obti praeter ab alio.

Tandem instabis: si per cognitionem aal non

420 repraesentaretur, rationale non divideretur ab aali; sed per nos dividitur: ergo. Probatur maior: solum dividitur ut quod cognoscitur: ergo si non cognoscitur ratio rationale per cognitio- -nem aal, per illam non dividitur ab aali: non major; imo si rationale cognosceretur per cognitionem aal, non dividitur ab aali juxta a nobis dicta in praecone solu- -tionis nostrae, et impugnatione oppositae sententiae. Probatio maioris sed distinguitur sic: solum dividitur positive id cognoscitur, negative non: ex quo infertur, aal dividi per cognitionem aal a rationali positive; rationale vero dividitur ab aali quasi negative; quod non probat rationale debere cognosci; imo probat debere cognosci. Verbis hominis absolute posset negari maior: quia sicut ut lapis unus separetur a ferro, et a ferro a lapide sufficit quod aliquis lapis assumatur, et alius non; ita ut aal separetur contradictionaliter a rationali, et e contra, sufficit, quod aal repraesentetur solum, et non requiritur, quod repraesentet rationale.

DISPUTATIO III.

De unitate rationis

CAPUT I.

De universali in communi

SECTIO I.

Explicatur universale.

Non absolvimus adhuc primam partem logicae, sed dimidiabimus, ceterum quia nec longius disputatio excurrat nova disputatione de unitate rationis disputationi de distinctione connectimus, ut hac aliqua ratione rebus de se obscuris divisione ipsa, et separatione rerum disputandarum adhibeamus de unitate igitur rationis in disputatione hac agemus, prosequendo scilicet de universali tam in communi, quam in particulari: tractatio sane utilissima, et necessaria quoniam in re scholastica, in qua variis rationibus complexas quaestiones involvant, quas, Deo dante, pro nostra tenuitate explicabimus.

Universale si nominis vim perpendimus, est unum versus multa. Si ad plura inferiora se extendit dicitur universale in essendo; tale est hoc ens generale homo et animal. Si ad plures effectus producendos, dicitur universale in causando; sic Deus dicitur causa universalis: si ad plura significanda, et repraesentanda dicitur universale in repraesentando: sic est universale quodlibet plura repraesentans. Non in hac latitudine de universali modo nobis agendum est, sed praecise de universali in essendo et praedicando. Universale in essendo est unum se extendens ad identitatem cum pluribus. Universale in praedicando est unum se extendens ad praedicationem de pluribus. Universale in essendo dicitur etiam universale metaphysicum: quia eius tractatio ad metaphysicam

spectat. Universale in essendo dicitur universale logicum, quia ad logicam spectat ipsius explicatio, et adeo connexa est doctrina pro utroque, ut de utroque simul agere necesse sit.

423 Universale igitur metaphysicum fundat, et a priori infert universale in praedicando, sive logicum, ex eo enim quod unum plura sit, et cum pluribus identificetur sequitur necessario posse de pluribus praedicari per affirmationem ipsius de pluribus. Rursus praedicabilitas hoc exigit, et a posteriori infert universale in essendo: unum enim de pluribus vere praedicari supponit identitatem unius cum pluribus: Ita quod inter se connexa sunt universale logicum, et metaphysicum, sicut essentia metaphysica cum passione metaphysica connexa est. Prius quam de utroque divisim tractemus, definitionem universalis prout a metaphysico, et logico abstrahit, ab autoribus, ex Aristotele, et Divo Thoma communiter admissam exponimus.

424 Universale est unum in multis per rationem identitatis in illis multiplicabile. Dicitur in primis unum, quia licet ipsa nomine nostro aliquam petit unitatem, quam quia non habent Petrus, et Paulus non sunt universale. Deinde dicitur in multis quia ad universale necessario requiritur multitudo, et pluralitas, aut possibilis ut de Deo universali in summulis dicitur. Deus quod hoc universalis erit, quamvis non dentur existentes plures homines, et tantum unus homo existat, quia nihilominus possibiles sunt plures. Dubitatur hic pluralitas hoc debeat esse multitudo et pluralitas realis et multitudo rationis. Hanc secundam sufficere, docet Pater Lince. Ratio apud ipsum, quia universale non minus requiritur multitudo, et pluralitas, quam unitas; sed sufficit unitas rationis juxta contra dicenda: ergo et sufficere pluralitas rationis.

Probatur:

425 quia haec oratio est practice directa, animal est pars metaphysica hominis, haec autem indirecta, pars metaphysica hominis est animal, [illegible] in prima, et subtus in 2a est [illegible] respectu rationis et

raolis, hic optime realiter, sed formaliter solum distinguitur: contrarium defendunt alii, reputant enim absurdum, dari, divinis praedicatum absolutum proprie universale: at hoc certe sequitur ex Patre Lince [illegible]: quia praedicatum hoc, perfectio divina absoluta, dicitur omnem sapientiae, bonitati, omnipotentiae, et ceteris, quae sunt plures perfectiones, non pluralitates reales, sed rationes. Sed hoc, quod dicitur ipsa Lince [illegible] absurdum reputatur; ratio autem absurditatis non ostenditur. Nihilominus, si absurdum existimandum est maxime aperte dicitur: non minus requiritur multiplicitas realis, sicut unitas essentialis, adeo: multiplicitas, quaecumque sit rat.

Ad obiectionem dic, illud praedicatum, aut subiectum proprie solum esse 426 universale: quia ad universale proprie tale requiritur pluralitas realis. Ad paritatem autem realis dic, ad obiectionem rei requiri id, quod habetur ratione ipsius distinctionis: cum autem nulla detur ~~[illegible]~~ unitas iuxta [illegible] cedat, quae sufficiat ad salvandam universalem definitionem nisi unitas essentialis, hoc ideo necessario requiritur, dum omnis proprie sit unitas, ac cum detur pluralitas realis, et in ipsius verificatur proprie, et absolute, [illegible] in multis definitionis non autem verificatur proprie, nisi ipsius [illegible] realis pluralitatis, ideo hoc excluditur, et illa omnino requiritur. Dicitur 3° per realem identitatem: quia non sufficit, quod unum sit in multis localiter, aut per unionem: alioquin ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ raolis, quae per unionem est in multis corporis partibus, esset universalis: et corpus Christi Domini, ut est unum in multis hostiis esse universale, quod omnino falsum est.

Sed observandum hic, quod ut aliquod praedicatum universale sit, non requiritur, quod identificetur cum multis, 2° quod dicat in aliquo sensu, quod praecise dicat cum pluribus identificetur. Observa insuper, quod ad quod dicitur universale et unum debet identificare adequate cum multis ita ut ~~[illegible]~~ sub eodem nomine. et recepturus

possit aliquid adjungi, tunc numeralis: quo propter aqua palmaris v.g. non est universalis ad plures aquae partes, in quas dividi potest, quia licet partes quae habent rationem aquae denudatam pars verificare posset, quod sit aqua palmaris; repugnat et requirit verificari de illis, quod sit plures aquae palmares, at hoc requiritur ad universalis universalis, quia ita identificatur cum Petro, Paulo, et ceteris, ut de quolibet possit verificari et praedicari; et hoc, de illis est vera haec propositio, Petrus et Paulus sunt duo homines, dicitur tamen multiplicabile propter proxime dicta, unde natura divina non est universale, quia licet sit per identitatem in tribus divinis personis, non tamen potest verificari. Universale sic explicatum communiter dividitur in metaphysicum, et logicum sive in essendo, et praedicando universale metaphysicum, licet his terminis explicari soleat unum aptum esse realiter in multis per identitatem multiplicabile re ipsa praedictus conceptus nil aliud importabit, quam conceptus universalis verbis numeris antibus explicatur. Universale logicum sive in praedicando dicitur, unum aptum esse potentialiter in multis per identitatem realem multiplicabile; sed haec divisio improprie quidem est nam praedicabilitas est passio universalis in essendo, proprietas sed ipsius non autem differentia aliqua essentialis. Sed haec de voce sunt, et divisio tradita explicationis gratia ab auctoribus traditur quae enim in re, et substantia conveniunt. Prius nobis agendum est de universali metaphysico; ipsius enim natura, et constitutione in illa facili negotio universalis logici constitutiva percipiendum.

SECTIO II.

Sensus dificultatis proponitur, et aliqua suponuntur.

9 Supponendum est in primis cum communi doctorum contra Exactitatem, et Cratinum dari universales non natura humana v.g. non

sine fundamento dicitur ut unum commune multis, dividimus, Pro, R.
ut Petrus hominibus, et de ijs quibus cingulatim praedicari potest,
Dico hoc: quod natura humana aliqua vera ratione universalis est. Di-
ficultas tamen non leviter est; quod explicando natura universalis, includit
unum [illegible] esse duo valde opposita unitatem scilicet, et multiplicitatem
quae nullo ratione fieri potest, ut unum, id est formaliter simul unum sit simul
quod in multis reperiatur per realem identitatem multiplicatam. Non est difficul-
tas in pluralitate, sive multiplicitate, requisita ad universale; certum
enim est a parte rei dari pluralitatem, dantur enim plures homines, equi
plures, &c., unde tota resolvitur difficultas ad investigandum utrum
etiam detur a parte rei unitas sufficiens ad universale formaliter ut
tale constituendum ad quod,

Suppono 1° unum transcendentaliter sumptum sic communiter
[illegible] definiri, indivisum in se, et divisum a quolibet alio: qualis
plures doctores cum Patre Peinado doceant, sufficienter definiri
per 1um hunc conceptum indivisum in se cujus sensus est, unum non posse dividi
a se, seu non posse dividi in plura, quae sint ipsum, v.g. Petrus est unus,
quia licet possit dividi in plures partes; nulla tamen earum est, aut
potest esse Petrus. Unitas transcendentalis unitas communiter [illegible] opponitur di-
visioni rei a se et ita definitur, est ea vi cujus res est indivisibilis a
se, seu est indivisibilis in plura, quae seorsim ipsa res; unitas haec obve-
nit unitati sive simplicitatis, sive [illegible] compositionis sive solius aggre-
gationis, et etiam unitati morali pro inde quod obvenit unitati per se et per
accidens, verificatur enim praedictum [illegible] de anima simplici, sicut
de homine composito [illegible], sicut de acervo lapidum &c.

Relinquo autem par-
ticula, et divisum a quolibet alio, adjuncta ut ipse Peinado docet ad

unitatem numericam ut talem explicandam. Licet enim unitas transcendentalis et unitas non numerica realiter non distinguantur, differunt tamen penes modum illas explicandi, quia nomine unitatis numericae explicamus, ipsam non significamus sub respectu et ratione partis ad totum, ad numerum scilicet qui in recto et directe includit duas unitates, nam una enim non constituit numerum, nisi cum alia, a qua realiter distinguitur unde Aristoteles numerum explicans 10° metaphysicae textu 21 ait, numerus est multitudo.

432 Suppono 2°: quod sicut in qualibet specie datur duplex divisio (duplex inquam fundamentaliter quoad illius operationem, formaliter vero per rationem) alia formalis, qua differt ab entitate dissimili, dicitur quae divisio, seu distinctio specifica, qua gaudent Petrus et Equus v.g. et alia materialis, qua differt ab entitate simili, v.g. differentia, distinctio, sive divisio qua Petrus distinguitur a Paulo, sive omnino simili; quae materialis dicitur, et quia distinctio haec desumitur a materia ut Thomistae volunt, ideoque apud ipsos formalis dicitur, specifica distinctio, quia desumitur a forma; vel dicitur materialis, quia dematerialiter se habet talis distinctio respectu scientiarum, quae de singularibus non agunt, ut communiter a nostratibus exponitur. Sicut igitur haec ~~[illegible]~~ duplex datur divisio, eodem etiam modo datur duplex indivisio, seu unitas, alia videlicet formalis, qua res est indivisibilis in plura dissimilia, et formaliter, sive specifica dicta, et alia materialis, qua res est indivisibilis in plura similia, seu solo numero dicta, in Petro v.g. eius natura humana est una formaliter, quia est indivisibilis in plures naturas, quae specie sit, plures natura humana, et Petreitas est unitas materialis, quia est indivisibilis in plures petreitates.

Utraque

433

hoc unitas datur â parte rei: quia sunt v.g. ... indivisi-
bilia non solum in plura individua similia; sed etiam in plures homines
dissimiles. Hinc suppono 3° unitatem hanc formalem â parte rei esse
non unam, sed multiplicem. Probatur quia unitas hoc est realiter identificata cum
unitate numerica; seu materiali. Sed ut unitates numericae sunt plures ita de-
bent esse plures unitates formales; aliter admittendum esse in creatis mysterium tri-
nitatis, unam scilicet naturam identificatam realiter cum pluribus. Colligitur hinc
unitatem formalem, quae vere, et proprie est unitas non consistere formaliter in similitudine
individuorum: nam quodlibet individuum identificat secum non solum unitatem materia-
lem, sed etiam formalem secundum adaequatam rationem quae explicatur per conceptum hunc unita-
tas formalis: quodlibet enim individuum est adaequate unum materialiter, ut forma-
liter; similitudo autem secundum adaequatam suam rationem non identificatur cum quoli-
bet, sed partim cum uno, et partim cum altero.

Suppono 4° unitatem formalem explicatam
tam non sufficere ad constituendum universale formaliter ut tale. Probatur: quia uni-
tas universalis formaliter ut talis ita est propria universalis, qua ta-
lis, ut non possit convenire rei singulari ut singularis est; sed unitas
formalis explicata convenit rei singulari ut tali siquidem ut constat ex dictis
identificatur realiter cum unitate numerica. Ergo. Maior certa est: quia
universale ut tale opponitur singulari, ergo per tale dicit unitatem
ut rei singulari non conveniat. Confirmatur: quia ut ex 3° supposito con-
stat unitas formalis multiplicatur in individuis cum ipsa natura; sed unitas,
quae propria naturae universalis formaliter ut talis non potest multiplicari
in inferioribus; aliasque unitas specifica multiplicaretur in individuis, et
generica unitas in speciebus et sic plures homines essent plures species et
quodlibet esse unum universaliter quod est absurdum nam potius inferiora
sunt unum sub ratione universali iuxta illud Porphyrii, participatione

specie plures homines sunt unus homo.

435 Suppono 3, praeter has unitates assignari aliam, quae appellatur unitas similitudinis, definitur q. convenientia plurium in aliquo praedicato, sic Petrus et Paulus sunt unum, quia sunt similes in natura, sive quia conveniunt in ratione hominis. Verum haec unitas solum voce tenus est unitas, in re enim est pluralitas; similitudo siquidem formaliter consistit in pluralitate, seu constitutive dicit pluralitatem; sed unitas similitudinis est formaliter similitudo: ergo unitas haec est, et formaliter constituitur per pluralitatem, igitur q. solam vocem solum erit unitas in re vero pluralitas. Unde Petrus et Paulus convenientes in ratione hominis non sunt unus homo, sed plures homines similes.

436 Sed observa, quod quamvis haec unitas detur a parte rei, cum a parte rei detur plura individua convenientia in praedicatis, ut sunt individua rationalia humana, haec tamen unitas ad universale formaliter qua tale non sufficit. Ratio est: quia universale debet esse unum aptum esse in pluribus multiplicabile in illis, et de illis praedicabile; sed haec unitas similitudinis non respicit aliquid ut unum commune pluribus, sed potius respicit plura ut convenientia inter se: ergo. Insuper natura autem sola haec unitate est collectio plurium similium; sed collectio plurium similium non est apta esse in pluribus et de illis praedicari; alioquin collectio omnium hominum posset esse in Petro verum et de Petro praedicari: ergo.

437 Supponendum denique quod praeter has ~~omnes unitates ex lata~~ dari etiam unitatem specialem, vi cujus plura fiunt, et sunt unum specialiter. Unitas haec consistit in conceptione praecisiva et abstractiva praedicati a pluribus participabilibus: v.g. hoc conceptio animal est unitas specialis omnium animalium: quia ratione hujus conceptionis praescindit ab omnibus natura ab ipsis participabilis, nimirum natura animalis: et singula animalia sunt unum obiectum unitate nominis et rationis; siquidem quodlibet animal hoc nomine animal et definitione hac

exprimitur

principiis sectionis explatur. Ad unitatem naturae requiritur tandem fundamentum similitudinis plurium nemo est qui dubitet: quia si non daretur plurium similitudo in natura aliis v.g. ipsius non posset ab illis praescindere rationem communis. Quibus igitur unitas similitudinis non sit sufficiens ad universale formaliter ut tale, requiritur tamen tandem fundamentum ad illud, sed fundamentum a parte rei dari; quatenus universale fundatur tale in parte rei existere, nemo etiam dubitat: quaeritur etiam formaliter universale a parte rei difficultas praecipua est hic examinanda.

SECTIO III.

Impugnatis sententiis aliis, nostra probatur.

Prima sententia est Platonis, (si Aristoteli fides habenda est) 43 docuit, dari a parte rei naturas universales separatas a singularibus, quas appellabat ideas, mutabiles, improducibiles, aeternas, essentias singularium: addunt aliqui illas in concavo lunae collocasse. Haec sententia vel potius somniantis delirium merito ab omnibus cum Aristotele improbatur, et rejicitur: nam idea hominis v.g. vel identificatur realiter cum inferioribus: Petro, Paulo et ceteris hominibus, vel non? si hoc secundum: ergo non est universalis, quia universale debet esse unum in multis per realem identitatem cum illis. Si primum: ergo non est separata, nec in concavo lunae existens, sed in nobis: quidquid identificatur cum aliquo, nequit loco separari ab illo. Modo sic, vel illa idea, aut natura eadem est numero in omnibus singularibus, vel sunt plures naturae numero distinctae? si primum: ergo non est universalis, quia universale debet esse multiplicabile; si secundum, nequit etiam universalis esse, quia licet habeat unitatem similitudinis haec juxta dicta non sufficit. Secunda sententia est singularis opinio Patris Fonseca, qui triplicem naturam

status distinxit. Primus, quem vocat solitudinis, et praecisionis est status naturae secundum se, in quo natura est solum secundum sua praedicata essentialia ante abstractionem, et ad singularibus, et ad omnem intellectus operationem. Secundus est status abstractionis, ac individua. 3us est obvius in quo natura praescinditur per intellectus operationem ab individuis, et singularitatibus. In 2o statu docet sententia hoc naturam non esse universalem, esse tamen universalem in 1o, et 3o: in 1o quidem independenter ab intellectus operatione, quia in illa natura est indivisa in se, et apta ut pro posteriori (secundo videlicet statu) multiplicetur per abstractionem ad individua. In 3o autem naturae esse universalem dependenter ab intellectus operatione, quia per hujusmodi naturam reducit ad statum solitudinis, et fit apta, ut de pluribus praedicatur: supponit sententia hoc distinctionem ex natura rei inter naturam et singularitatem: unde ex hoc capite patet ejus falsitas.

439 Insuper contra eam sic argutor. Ille status solitudinis non datur in re ante omnem intellectus operationem: ergo natura non est universalis ante intellectus operationem. Antecedens probatur: quia ille status conveniret rei ab intrinseco, vel ab extrinseco, scilicet ab ejus causa: si hoc 2um contra est: quia causa solum dat esse singulare unum seu naturam contractam; siquidem actiones circa sunt circa singularia: ergo si res illum statum habet ab extrinseco solum ab intellectus operatione potest illum habere: ergo universalis non erit prior ad actum intellectus. Si 1um: ergo natura repugnat abstractioni. Licet sententia: quia praecisio realis, et intrinseca repugnat abstractioni, et plateam unita et quod natura sit realiter communiter pluribus. Dicas non implicare naturam essentiam, et praecisa in primo statu, et in posteriori amittere illam praecisionem, seu unitatem intrinsecam.

440 Et contra est: quia cum praecisio hoc, et unitas intrinseca, similiter ergo contrario rebus per se ipsas conveniant semper debet convenire;

nam cum res semper sit eadem quoad contractionem, semper debet manere cum eadem præcisione, aut contracta unitate, qua semel contractæ habuit: quia si ratio in uno statu realiter contracta est præcisa, aut una, quæ tamen in alio statu abstrahatur, retinebit semper unitatem illam contractam, simulque acciperet abstractionem, et multiplicitatem quia simul erit præcisa, et abstracta, simulque una contracta, et contracta multiplex; sed hoc est aperta contradictio. Pro ratio impugnatio manifeste apparet in quibuslibet prædicatis repugnantibus; tam enim contradictio ~~aptum est~~ quod Petrus sit hodie homo, et cras sit equus, quam quod simul sit homo et equus, et hoc contradictio ex illa necessario sequitur: nam si de entitate de qua vere dicitur hodie est homo, verum esse dicere cras erit equus; verum esset dicere cras   modo hoc entitas erit homo et equus: quia ergo repugnat quod natura in primo statu sit contracta una, et quod eadem manet in 2° sit multiplex.

Tertia sententia est aliquorum Scotistarum asserentium naturam etiam in statu abstractionis esse universalem per operationem intellectus. 44.

Hæc sententia non est contradicta, ita ut natura eadem realiter sit universalis, quatenus per se existentia communis sit pluribus solum quod contracta differat ratione singularitatis: quatenus Petrus, et Paulus non. quoniam ad rationem realiter actualiter identificetur, natura quod eadem sit in utroque contracta quod tamen ratione scilicet alicujus superadditi singularitatis videlicet realiter a natura distincta Petrus differat a Paulo, quoniam enim aliquibus huic distinctionis modus tribuatur; tamen nullus expresse nominatur, quanta sententia videatur; et merito quidem, adeo enim absurda hæc explicatio est, ut viro mediocriter Philosopho pergendo quamvis sit recte ideo queritur Merinero, quod Scoto suo hæc sententia tribuatur. Nos quod nec Scoto errorem hunc tribuimus, ~~sed~~ nec ulteriori impugnatione reji-

cimus error ergo solùm pendere suo ā cujus Philosophiae magistro decidit.,

Sequitur Spo-
442 rista ā [illegible] pauci, pro se Scotus, asserentes docent naturam humanam v.g. esse formaliter universalem à parte rei, et quidem antecedenter ad intellectus operatione, quatenus natura humana Petri est formaliter distincta ex natura rei à singularitate et est formaliter multiplex; cum non sit formaliter Petrus, et Paulus, caeteri q. homines, et hac ratione non est multiplex una dicitur negative. Insuper natura ista à parte rei formaliter distincta à singularitate, licet materialiter identificetur cum singularitate Petri, et non cum singularitate Pauli, de se tamen non dicit formaliter potius identificatam cum Petro, quam cum Paulo singularitate; sed indifferens est dumtaxat à parte rei formalitas identificata cum qualibet hac. Propterea natura humana Petri est unum saltem negative identificabile cum pluribus, in quibus multiplicare potest, proindeque est universalis formalis, ita accedimus non pauci discurrunt, quibus Illustrissimus Merinero docet, quod quibus in mente Philosophi dicitur mox natura unitas negativaque multiplicabilitas; tamen haec ex mente Philosophi sufficiens est ad universale formaliter ut tale ad quod requiritur unitas, et multiplicabilitas positiva.

Sed quidquid sit de mente Scoti, sententia haec impugnatur 1°
443 ex eo quod tota nititur distinctione ex natura rei naturae, et singularitatis quam quidem simpliciter constat ex dictis; sed adhuc distinctione hac omissa sic impugnatur: si natura humana v.g. esset universalis à parte rei, vel esset universalis collectio omnium naturarum ut ex natura rei distinctarum à singularitatibus, vel alia ex his naturis v.g. natura Petri ut à sua singularitate distincta; sed neutrum dici potest. Ergo. Probatur minor pars, scilicet dici non posse quod collectio omnium naturarum sit formaliter universalis, quia ea collectio non est natura una formaliter, sicut collectio omnium singularitatum non est una singularitas, ratio hujus est quia ea collectio nihil est aliud quam plures naturae, sed plures naturae non sunt una for-

litas. Probatur min: plures naturae sunt plures unitates, et plures unitates formaliter non sunt una formaliter, nec aliunde a parte rei habent unde sint una formaliter: ergo. Minor quoad 1 partem constat,

Quoad 2 probatur: plu- 242

res unitates essent una formaliter, vel per unionem, vel per similitudinem, vel per identitatem? 1 non est dicendum, ut ex se patet 2 non sufficit: quia praeter quod similitudo non est unitas formaliter, sed pluralitas; unitas similitudinis sufficiens est ad universale formaliter, ut ex suppositis constat 3 implicat: quia sequeretur naturas, Petri, Pauli, etc. esse identificatas uni unitati realiter falsum et inimaginabiles ... Trinitatis mysterium esse admittendum: Probatur ergo 2 pars minoris primi syllogismi ... scilicet ut ex natura rei dicta non sua singularitate non sit universalis: quia licet natura Petri ut sit dicta sit una non est multiplicabilis, ergo nec universalis. Constat consequentia haec: quia ad universale non minus unitas, quam multiplicabilitas naturae requiritur.

Si dicas naturam illam esse ex se aptam ut sit Petro, Paulo, et caeteris hominibus licet vi strationis determinatur ad solum Petrum contra est: quia sic daretur tot naturae humanae formaliter universales quot sunt individua. Contra est 2o quia quaelibet etiam singularitas esset universalis; nam similiter singularitas Petri esset ex se apta ad identitatem cum natura Pauli: si enim natura Pauli, ut a Paulitate dicta, sit identificabilis est cum Petreitate: ergo Petreitas de se identificabilis est cum natura Pauli. Si dicatur, quod Petreitas de se repugnat unioni cum natura Pauli duobus ex natura rei dicta separatur a natura Petri similiter dicendum erit naturam Pauli repugnare etiam identitati cum Petreitate: nequit enim ex se esse apta identificari cum extremo repugnante identitati, sive identificabili cum ipsa. Contra est 3o: quia si natura Petri esset ex se apta ad identitatem cum alia singularitate, vel esse apta identificari cum illa simul,

l subsistiva: si primum: quod esset apta ad misterium Trinitatis. Si 2um: quia ex se esset apta ad essendum sine Pr(ae)itate: quia ad non essendum realiter id, quod realiter est, quo nihil absurdius?

246 Suplet quod genus non solum sortitur aptitudinem naturae Pri ad identitatem cum alia singularitate, sed etiam negativa aptitudo, seu negativa immunitas, et multiplicabilitas quod praeter dicta patet etiam ex eo quod natura Pri a parte rei est actualiter intrinsece determinata ad esse Prum: quia non est intrinsece actualiter realiter indeterminata ad esse Prum; supplet enim idem ratione esse actualiter realiter determinatum et indeterminatum ad idem. Sors probatur: natura Pri a parte rei est actualiter realiter identificata cum esse Prum; sed actualis realis identitas cum esse Prum est actualis realis intrinseca determinatio ad esse Prum quia natura Pri a parte rei est actualiter realiter intrinseca determinata ad esse Prum modo sic: quia repugnat esse sine Pr(ae)itate: quia indifferens non est etiam negative ad identitatem cum alia singularitate. 1a consequentia l'suet, et etiam 2a; quia intrinseca illa identitate ideo Prus repugnat genus indifferentia et capacitas ad realem distinctionem ab esse Prum. Sed si natura Pri esset de se apta ad identitatem cum Plo esset apta ad distinctionem realem ab esse Prum quod Maior certa est: et minor patet; quia si natura Pri esset de se apta ad identitatem cum Plo posset de se esse realiter Plus, sed si esset Plus, realiter distingueretur a Pro: quia.

247 Ob gravissimas has difficultates, et similes, quae necessario sequuntur, si universale formaliter a parte rei existens abstrahatur, communissima genus Thomistarum sententia Thomistarum, scilicet cum Divo Thoma Scotistarum plurimi cum Scoto teste [illegible] et Jesuitarum cum Eximio Doctore ex Aristotele docet universale formale non dari a parte rei sed solum post operationem intellectus: hoc est nostra sententia, cuius 1a pars satis constat ex impugnationibus factis ex quibus patet, naturam genus a parte rei unum, quod simul sit unum, et realiter multiplicetur in multis: quia hoc est esse realiter unum, et plura quo nihil implicantius, sed tota haec implicatio cessat optime.

recipitur unitas, et pluralitas ad universale requisita si abstrahatur unum, et indivisum post, aut per operationem intellectus: et divisum sive plura quae intellectus oper-rationem: siquidem esse divisum, et plura a parte rei, et indivisum, et unum post operationem intellectus, nulla est implicatio. Et hoc est 2a solutionis nostrae pars, et ipsius praecedente memoriae revocanda est unitas illa intentionalis, de qua numero ultimo praecedentis sectionis sumus locuti.

Unitas haec intentionalis, quae est conceptio inadaequata, et praescindens ea, repraesentans naturam secundum praedicata specifica, et intrinseca ipsi, eaque ex ipsa non dividens a differentiis, per quas contrahitur, et in quibus realiter multiplicatur est unitas universalis formaliter ut talis constitutiva. Probatur: cum natura sit universalis formaliter reducitur quod sit una formaliter, et quod possit esse in quolibet individuo, et de quolibet praedicari secundum adaequatam suam rationem; sed unitas conceptionis abstractivae hominis v.g. natura humana est una formaliter, et apta ut sit in suis inferioribus et de illis praedicetur, secundum adaequatam suam rationem: ergo unitas talis conceptionis, sive unitatis intentionalis natura est formaliter universalis. Maior constat; et minor quoad 2 partem patet, quia natura humana ut est obiectum conceptionis hominis est probabilis de quolibet homine, siquidem de quolibet cum veritate dicitur est homo.

Quoad 1am vero probatur. Quia sicut intellectus habet vim, ut vi suae conceptionis intentionaliter distinguat, et separet praedicata realiter identificata; ita etiam habet vim intentionaliter adunandi realiter distincta: hoc vi conceptionis abstractivae potest facere intentionaliter unum ea, quae realiter sunt plura. Confirmatur: quia ea ratione, qua aliquid non est plura est unum; sed natura humana ut est obiectum conceptionis abstractivae hominis non est intentionaliter plura: ergo ut est obiectum talis conceptionis est intentionaliter una. Probatur minor: quia natura humana ut est obiectum talis conceptionis est ex parte sui intentionaliter separata a pluribus, scilicet a suis inferioribus; sed ea ratione, qua est separata a pluribus non est plura: ergo natura humana ut est obiectum

oppositionis hoc non est essentialiter plura.

SECTIO IV.
Solbuntur argumenta.

450 Argues 1° ex Pho variis in locis docente hoc esse, et alias entitates habere unitatem genericam, et specificam. 2° similitudinem fundari in unitate. 3° singulare esse uno numero, et universale esse in singularibus, sed ante operationem intellectus natura humana est in singularibus, singularia habent similitudinem, et natura unitatem specificam: ergo ante operationem intellectus datur universale formaliter tale. Confirmatur ex receptissimis inter Phos acciomatibus, quorum 1um est: universalia sunt priora singularibus. 2um praedicata essentialia conveniunt singularibus ratione universalium; contingentia vero conveniunt universalibus ratione individuorum. 3um: universalia nec generantur, nec corrumpuntur, haec acciomata arguunt existentiam universalis a parte rei: ergo.

451 Respondeo distinguendo 1um autoritatem: habent unitatem genericam, et specificam fundamentaliter talem, concedo: formaliter talem, nego. Distinguo 2um: similitudo fundatur in unitate multiplici, concedo, in unitate numerica, nego. Tandem distinguo 3um: singulare est unum numero, et universale est in singularibus multiplicatum, et unum, concedo: formale multiplicatum non: similiter distincta minori nego consequentiam. Igitur entitates a parte rei habent unitatem genericam, et specificam fundamentalem; quia fundamentum praebent, ut ipsum formaliter genericum, vel specificum essentialiter adunetur, et fiant unum. Si ipsum hic sit pars materialis abstrahibilis per aliquid est genus; si sit pars abstrahens, est differentia; si utraque simul est species. Similitudo autem fundatur in multiplici unitate: quia natura humana quae est in Petro una est, natura humana, quae est in Paulo alia est: et ejusmodi similitudo non fundatur in unitate alia, quae realiter sit communis Petro, Paulo, et ceteris. Singulare unum quidem numero est; universale vero

d; singularia unius multiplicatur et unum: licet quod a parte rei dicitur ratio multiplicatur in singularibus non tamen e contra, sed fluxus rationis videlicet a parte rei non est formaliter universalis.

Ostenditur ex axiomatis hic est: universalia non sunt priora universalibus prioritate rationis et consequentia: quia bene valet ab affirmatione praedicati singularis ad affirmationem universalis ut est Petrus: ergo homo: ergo animal, et non autem bene valet ab affirmatione praedicati universalis ad affirmationem singularis; hoc enim non est recta illatio est homo: ergo Petrus, est animal: ergo homo: et prioritate rationis non sunt priora universalia singularibus. Probatur 2º est: praedicata essentialia conveniunt singularibus ratione universalitatis ut hoc sunt ratione nostra sive per se; similiter contingentia praedicata conveniunt universalibus ratione individuorum, ut universalia sunt ratione nostra: nec est Petrus et homo et sunt in se nulla distinctione habent et ut sunt in illa distinctione habent et in hoc sola vere sunt causales ut; ideo Petrus est risibilis, quia est homo; ideo homo currit quia currit Petrus, quare prior est de praedicato essentiali, posterior autem de contingenti.

At quae operationes in illis non datur universale, ratione cuius formaliter ut talis singularibus conveniant praedicata essentialia, et cui ratione singularium conveniant praedicata contingentia natura similiter quae operationes illis singulares sunt. Ostenditur 3º ex axiomatis est praedicata essentialia sunt in illa per rationem abstrahendo a. generatur corrumpitur; quia ut sunt in illa distinguntur a singularibus, et ut sic dicta nec generationi, nec corruptioni subjacet, ad praedicata universalia specificative sumpta, sive ut sunt in se generatur, et corrumpitur. quia sic sunt singularia, sive individua realia.

Arguens 254

2º Petrus et Paulus a parte rei non distinguuntur formaliter inter se, sed solum materialiter ut distinguntur solum in esse talis, et talis hominis non autem in esse hominis; sed ea ratione, qua Petrus et Paulus non distinguuntur, sunt unum: ergo Petrus, et Paulus a parte rei sunt unum formaliter, et consequenter natura illorum est universalis formaliter

liter. Probatur 1°: Prus, et Plus a parte rei non sunt plures in specie fra-
li: ergo sunt unum. 2°: nil potest definiri unica definitione, nisi quatenus unum:
sed Prus et Plus quatenus homo definiuntur unica definitione: ergo sunt unum.
Respondeo distinguendo maiorem: Prus et Plus a parte rei non distinguuntur realiter
inter se distinctione solum opposita unitati similitudinis, concedo: distinctione opposita unita-
ti indivisionis realis, nego maiorem; et omissa minori, nego consequentiam.

Ratio adjuncta maioris
255 solum probat, Prum et Plum a parte rei esse unum unitate similitudinis, sive probat solum, quod sint similes, in tan-
tum, scilicet, solum potest dici ipsos non distingui in esse hominis ex eo autem quod Prus et Plus a parte rei
sint unum unitate similitudinis solum infertur carere illa distinctione, quae unitati illi opponitur,
carere, scilicet dissimilitudine, sive infertur solum non esse dissimiles in ratione hominis, de vero autem
non verum infertur Prum, et Plum esse unum unitate identitatis, sive unitate opposita divi-
sioni reali et quantitativae distinctioni, imo infertur oppositum: quia eo ipso quod sint similes, sunt
duplex unitas, duplex homo, et consequenter ratio hominis in ipsis ante operationem intellectus multiplex est,
et divisa, non una, nec indivisa indivisione propria qualis requiritur ut esset univer-
salis realiter: quia ut saepe diximus unitas similitudinis solum quoad vocem et improprie
est unitas, sive indivisio.

256 Maior omissa, quia universaliter intellecta falsa est ut pa-
tet his retorsionibus, Prus et Plus ante operationem intellectus non distinguuntur per rationem, si-
ve distinctione rationis: ergo ante operationem intellectus sunt unum per rationem. 2° in Petro, et Paulo
non datur distinctio lapidea, siquidem non sunt duo lapides: ergo datur identitas la-
pidea. Utraque consequentia ut patet prava est. Igitur propositio maior ita debet explicari,
ut verum sensum habeat; ea quae non sunt duo, sive plura in aliqua ratione, in ea sunt
unum, si supponantur participare talem rationem, concedo: si non supponantur participare ta-
lem rationem, nego. Hinc constat irrecitudo utriusque consequentiae retorsionum a nobis factae:
quia cum ante operationem intellectus nec distinctio, nec identitas rationis detur, Prus, et Plus
ante intellectus operationem nec distincti, nec identificati per rationem erunt quia ante intellectus ope-
rationem participare nequeunt praedicatum consistens in operatione intellectus: similiter cum ratio-

in lapidis non partipent in unus, nec duo lapides erunt.

Hinc patet solutio ad instantiam 417

omnes, ad quam necesse concedere non constat: quia cum a parte rei non detur species formalis, haec similiter datur solum post operationem intellectus. Petrus et Paulus a parte rei non sunt plura nisi sunt unum in specie formali. Hinc dicendum distinguo maiorem: nihil potest definiri unica definitione, nisi quatenus unum unitate fundamentali, concedo: nisi quatenus unum unitate formali, nego maiorem; et omissa minori, nego consequentiam probat supra praesentium cum specie reali, ad quam quaeritur: quod Petrus, et Paulus sunt unum unitate fundamentali, seu similitudinis, concedo: unitate formali, et quod idem tantum, nego consequentiam. Ut Petrus, et Paulus quatenus inadaequate per operationem intellectus definiantur unica definitione, sufficit, quod habeant unitates similes, sive naturas similes, quae sint fundamentum ut ab illis intellectus abstrahat naturam hominis, quae ex vi talis abstractionis sit essentialiter una, et sic unica etiam definitione definiatur.

Instabis: natura 418

humana a parte rei est indivisibilis in plures naturas formaliter distinctas; sed ea ratione, qua est indivisibilis, est una: ergo natura humana, a parte rei est una formaliter et consequenter universalis. Confirmatur: repugnat quod Petrus, et Paulus non sint eiusdem essentiae: ergo repugnat, quod non sint eiusdem naturae: ergo natura est illis eadem est, et una. Distinguo maiorem: natura humana, a parte rei, est indivisibilis indivisibilitate multiplici, concedo: indivisibilitate unica, nego maiorem: quia natura humana a parte rei est plures homines, quorum quilibet est indivisibilis in plura similia: unde natura humana a parte rei erit plures indivisiones, et plures unitates; non tamen unica unitas, et consequenter non erit una, et indivisa, nec universalis. Hinc constat sensus minoris; quia cum natura humana a parte rei sit indivisibilis per plures indivisiones erit una multiplici unitate, sive erit una collectio individuorum, et unica collectio autem est multitudo, quam unitas.

Ad confirmationem distinguo antecedens: repugnat 419

nat quod Petrus, et Paulus non sint eiusdem numero essentiae, nego: non sint eiusdem speci-

specie essentiae, sub disiunctione: repugnat, quod non sint eiusdem speciei essentiae fundamentaliter tali, quando: eiusdem speciei essentiae formaliter tali, quae operationes illius, non. Similiter consequenti explicato non ultimum consequentis quoad primam partem, et quoad 2. quando de unitate similitudinis, quae sufficiens genus est, ut reddat naturam eandem, seu unam unitate propria, et constitutiva universalis.

Arguens 3.: natura humana, quae est

460 Petro pro quo concipitur veritate ut communicabilis; sed quod pro quo concipitur ut communicabile non dicitur ut communicabile: ergo natura humana Petri non est de se communicabilis. Consequentia 1.: natura humana non est secundum se communicabilis; natura humana, quae est in Petro non est secundum se communicabilis. 2.: quod convenit naturae humanae secundum se convenit illi ut abstractae ad inferiora; sed naturae humanae secundum se convenit esse communicabilem inferioribus: ergo naturae humanae ut abstractae ad inferiora convenit esse communicabile: ergo natura humana, quae in Petro est convenit esse communicabilem pluribus, consequenter est universalis. Distinguo maiorem, concedunt natura humana, quae in Petro est pro quo concipitur veritate ut communicabilis praecisive, et formaliter per abstractionem, scilicet absque communicabili a quo, ut communicabilis positive attingendo ex parte obiecti positivam communicabilitatem, non maiorem; distinguo similiter minorem, quod pro quo concipitur veritate ut communicabile positive attingendo scilicet ex parte obiecti positivam communicabilitatem non est de se communicabile, quando: quod concipitur ut communicabile praecisive et formaliter per abstractionem scilicet absque communicabilitate, non minorem, et consequentiam.

461 Itaque per hanc operationem abstractivam primo concipitur natura humana, quae est realiter in Petro praescindendo ab individuatione ab ipso Petro fit consequenter ab illa communicabilitate, quam Petrus habet est quo solum ipsa natura Petri pro quo concipitur communicabile, praecisive scilicet absque communicabilitate, non autem fit ut concipitur ut communicabilis: quia ad hoc opus erat, ut operatione abstractiva primo correspondere ex parte obiecti positiva communicabilitas, quod falsum est. Sed ad 1. ultra

ostraone dil. 3uo maior, natura humana numerica, Pte. non est secundum se communicabilis, nego maiorem, quia natura humana collective sumpta, concedo maiorem, dist. 3uo etiam minorem, sed natura humana, quae est Pro est natura humana numerica est singularis, concedo: quia natura humana collective ~~sumpta~~, nego minorem, et consequentiam.

Ad 2um ostraone dist. 3uo maiorem, quod convenit intrinsece, et positive naturae secundum se convenit illa, concedo maiorem: quod convenit intrinsece precisive, seu ratione precisionis convenit illi, ut abstracte, nego maiorem. Dist. 3uo minorem, sed naturae secundum se convenit intrinsece, et precisive esse communicabilis, nego minorem ex intrinsece, et precisive, sive ratione precisionis, concedo minorem, et nego utramque consequentiam. Duplex genus predicatorum naturae secundum se conveniat: possunt, secundum ~~...~~ considerationem, quae intrinseca sunt, et essentialia naturae, ad quod sequitur pertinet vel ut essentia, vel ut passiones, hoc modo, convenit naturae humanae esse rationale, risibile etc.

Hoc ... genus predicatorum retinet natura ... ratione ... et sic quodlibet individuum naturae humanae est animal rationale, risibile etc. Secundum genus predicatorum convenit naturae ... sed solum ratione precisionis, sive considerationis precisivae, sic naturae convenit universalitas realiter et indivisibilitas ... naturae numero distas indivisibilitas, scilicet essentialis, vi cuius essentialiter indivisa est, sive una; predicata autem haec ut potest extrinseca naturae considerate ... essentialia, natura non retinet ... ratione, unde illa a parte rei nec verificatur ... esse universalis ... realiter, nec essentia ... relative communis, aut ... nec una realiter, sive ... pluralis ... multiplex, divisa ... pluraes naturas numerice distas.

Argues 4° natura humana 464 na secundum se, est realiter universalis, est realiter singularis: si primum cuilibet individuo ostrahat naturam humanam secundum se quodlibet erit universale, quod est absurdum.

465 Si dices: natura humana secundum se non est universalis, idem quod est formaliter singulare nequit esse universale. Ad solutionem nota primo tunc naturam humanam secundum se ut explicatur vocibus his, non dari a parte rei secundum totum quod dicit est quidem de recto denominativum dicens in recto naturam humanam secundum praedicata essentialia, et obliquo cognitionem inadaequatam abstrahentem talia praedicata ab inferioribus, vi cujus abstractionis natura fit exercite una, et universalis formaliter. Hoc supposito respondeo naturam humanam secundum se et acceptam solum secundum praedicata essentialia non esse formaliter singularem, nec exercite, nec signate; non signate: quia per hanc cognitionem hoc non constituitur natura humana, et singularitas aliqua non exercite; quia per cognitionem hoc non constituitur natura in esse singularibus cum potius a singularibus denudatur, vi ipsius cognitionis; esse autem formaliter universale exercite, non vero signate: est universalis exercite: quia vi cognitionis hoc constituitur natura praecisive una, et apta esse in multis: non est universalis formaliter signate: quia ad hoc opus erat ut per ejusmodi cognitionem cognosceretur universalitas naturae, quod falsum est; cum ejusmodi universalitas formaliter consistat in ipsa cognitione hoc.

466 Majoris claritatis gratia adde quae primam partem distinctionis: natura humana secundum se est formaliter signate non; exercite concedo. Ratio hujus partis non urget, quia licet quodlibet individuum participet in essendo naturam humanam, non tamen participat quod illud in se habet solum ratione cognitionis praecisivae, unde cum natura humana ratione talis cognitionis sit universalis, exercite individuum participet rationem hominis, non inferius participare rationem universalis. Argues demum: ut producatur homo non requiritur, quam producatur Petrus, aut Paulus; sed natura humana est indifferens ut producatur in Petro, aut Paulo, et consequenter ut sit in quolibet per identitatem. Confirmatur: si Deus ita discerneret, volo producere hominem, ex vi hujus decreti maneret indifferens ad producendum in Petro, aut in Paulo naturam humanam: ergo natura humana est de se indifferens, ut producatur, et sit in Petro, aut in Paulo. Respondetur ut Deus producat, ~~aut determinate~~ hominem, non requiritur, quod producat determinate Petrum, aut determinate Paulum: quia ex vi illius decreti maneret Deus indifferens: Ro

Respondeo distinguendo ans: ut producatur homo, qui est Petrus, non requiritur, ut producatur Petrus, non ans: ut producatur homo alter, qui Petrus non sit non requiritur, ut producatur Petrus, cedo ans, et nego cons. q[uia] a parte rei non datur, nec producitur homo ut sic, ut solum curru, et producitur talis homo, scilicet, aut Petrus, aut Paulus, qui cum universale formaliter non sit, nec universalis erit natura a parte rei; ad secundam confirmationem distinguo ans: si Deus ita decerneret &c. maneret indifferens ad producendum Petro, aut Paulo naturam humanam, id est ad producendum Petrum aut Paulum, cedo: id est ad producendum Petro naturam humanam Paulo non aut, Paulo naturam humanam Petro, nego ans. Ad primam distinguo etiam ans: ut Deus producat hominem qui sit Petrus determinate, aut hominem qui sit determinate Paulus non requiritur &c. nego ans: ut Deus producat hominem, qui nec sit Petrus, nec Paulus, sed vel Franciscus, vel quilibet alius non requiritur &c. cedo ans, et nego cons. Igitur licet vi cujus decreti volo producere hominem, non determinetur Deus ad producendum Petrum, aut ad producendum Paulum determinat determinatum autem ad producendum vel Petrum, vel Paulum vel Franciscum cum homo seu natura humana aliter produci non possit, nisi producatur aliquis homo. 467

SECTIO V.

Quae restant contra secundam solutionis partem solbuntur.

Unitas specialis ... nostra parte ... quae ... unitati specifica ut tale ... quae pro ... a parte rei militant, ... solvimus, quae autem contra ... universale ... solvenda supersunt. Argues ... unitas similitudinis non est sufficiens ... universale formale constituendum, ut saepe diximus nos: ergo nec unitas specialis sufficiens erit. Praeterea ... ideo unitas similitudinis non sufficit ad universale formaliter ut tale, quia compatitur cum pluralitate, seu multiplicitate reali, et non est propria unitas; sed etiam unitas specialis est propria unitas, et compatitur cum pluralitate reali: ergo si haec non sufficit, nec etiam illa sufficiet. 468

469 Respõo negdo ~~sequentiam. Ad primã nõ valet; nam nõ propter quod unitas similitudinis nõ sufficiat, nõ est perfecta, qua nã designatur; sed quia ex vi similitudinis precise nõ concipitur aliquid unum, sive unitate intrinseca, sive extrinseca, sed potius concipitur multitudo. Hinc est, quod quãvis similitudo dicatur unitas et vera, per nõ est nisi penes voces; quia scilicet est fundamentum ad unitatem intentionalem, quae per hoc quod differt vera unitas, facit quod unum verè unum aliqua ratione. Praeterea intentionaliter, nam vi ipsius natura manet intentionaliter indivisa, et apta est, sit, et per dicatur de quolibet individuo, contra quod universalis.

470 Arguitur 2º: per hanc cognitionem
hoc nõ recipit natura humana unitatem aliquam secundum quam possit praedicari de Petro, et aliis individuis, quia nõ recipit unitatem propriam universalis: quod hoc nõ est unitas intentionalis in cognitione abstractiva consistens. Probatur ans: illa natura nõ potest vere praedicari de Petro, nisi sit in Petro; sed ex eo quod natura abstrahitur, sive precise concipiatur, nõ habet esse in Petro, nisi fuerit antea in Petro: quod per cognitionem hoc nõ recipit natura humana unitatem, secundum quam possit praedicari de Petro. Respõo distinguendo ans: per hanc cognitionem hoc nõ recipit natura humana unitatem aliquam, secundum quam eadem realiter in omnibus natura possit praedicari de Petro, et ceteris, cõdo: eadem intentionaliter natura possit praedicari, nõ ans. Ad probationem concessis premissis, sequentiam similiter distinguendum est; cognitio enim abstractiva nõ facit quod natura quae est realiter in Petro, sit realiter in [illegible] Petro; et extra; sed facit quod natura cujus natura [illegible] est in Petro, et eadem intentionaliter cum natura quae est in Petro juxta [illegible], re[illegible] sine intentionas, Pauli,
68. et Pauli identificari realiter inter se: nam licet sint eadem realiter inter se, quae sunt eadem unitate identitate reali, nõ vero ea, quae sunt eadem unitate identitate rationis, sive identitate intentionali.

Arguitur
471
3º: si natura reciperet in cognitione unitatem universalem [illegible], sive unitatem universalis constitutivam eadem natura a diversis cognitionibus cognita esset plura universalia: quia multiplicato fundamento multiplicatur unitas; sed hoc nõ est

dicendum: 2. Objectio hac obrepiad retorsione quaelibet scientia ut sup-
ponenti constabit. Respondeo cum Eximio Doctore negando majorem: cujus ratio non
urget, quia ex illa solum infertur multiplicare universalitatem; non vero u-
niversale concretum; et ratio est: quia in ejusmodi concreto unitas sumitur a subjecto,
sive ab eo, quod se habet per modum subjecti, quod hic est natura, quae se habet per mo-
dum subjecti eademque sit essentialiter, quibuscumque cognitiones multiplicentur; inde est, quod licet
universalitas multiplicetur, non multiplicatur universale: ad modum quo
paries visus non multiplicatur, licet multiplicentur visiones.

Arguitur 9° intellectus ~~[illegible]~~ 472
nequit mutare res, et quantitates, quae hic sunt in se, et intrinsece singulares: ergo nequit
illas facere universales. Confirmatur 1°: si universale daretur post operationem
intellectus, daretur etiam a parte rei; sed non datur a parte rei: ergo nec post ope-
rationem intellectus. Probatur major: constitutiva universalis dantur a parte rei; si-
quidem a parte rei datur natura; et cognitio abstractiva; ~~[illegible]~~ sed si constitu-
tiva dantur a parte rei, datur etiam universale: ergo. Confirmatur 2°: si
unitas cognitionis extrinseca naturae sufficeret ad constituendum naturam univer-
salem, natura humana etiam ut cognita in quolibet [illegible] esset universale metaphysicum; si-
quidem in quolibet [illegible] habet unitatem extrinsecam: sed hoc est falsum: ergo. Respondeo distinguen-
do majorem antecedentis: intellectus nequit mutare intrinsece res, concedo: intrinsece, subdistinguo
majorem, et minorem; et claritatis gratia distinguo consequens: ergo intellectus nequit eas fa-
cere intrinsece universales, concedo: extrinsece, nego consequentiam.

Igitur nulla operatio datur 473
in eo quod, non est intrinsece realiter et in se singulare est, qualis est quaelibet natura
a parte rei existens extrinsece fiat universale, nempe [illegible] et distinctionem, et
unitate essentiali. Ad 1^am confirmationem nego majorem; quia ipsi adversarii negant adver-
sarii, dicant universale existere a parte rei nunquam [illegible] concedunt praecise,
constitutiva universalis esse in vero, et reali, prout hoc opponitur [illegible] impossibile, et

ficto; qui dicunt universale existere a parte rei realitate independenti ab operatione intellectus. At hoc namus nos quidem duplicem conditionem, et naturam, unit universalis constitutiva, universalis tamen non existit a parte rei prout existere a parte rei est existere realitate independenti ab operatione intellectus, talia enim constitutiva, talis deinceps ab intellectus operatione dari possunt, ut per se patet.

474 Ad 2 instantiam dicimus naturam, cujus praecisa non unificat disparitas est; quod omnipotentia, sicut, et quaelibet alia causa licet sit una, non est praecisiva; cum non posset tribuere esse nisi singularibus et talibus; et propter non potest constituere naturam unam, et omnium. At conditio est praecisiva, praecipue quia praescindit naturam a singularibus; cum autem singularitates sint id per quod plura distinguuntur inter se, et sunt divisa, ratione praecisionis natura manet praeter sine propria distinctionis, et divisionis, ac proinde manet indivisa et una praecisive, propter quod universalis.

475 Ad calcem quaestionis nota ut radicem hanc objectionem contra nos ut Illustrissimus Palacio, dicimus, non ut probet universale existere a parte rei, sed ut probet propria constitutiva universalis consistere in unitate objectiva ab intellectu ficta, et ex conditione praecisiva resultante, conditionem habere nititur a constitutione universali praeter ut talis [illegible] sed cum fictiones has et resultantias impugnaverimus supra, opus non erat, ut illis rejiciendis immoraremur adhuc; licet enim tractatus impugnationes praesenti mererentur adversus; sententiam Illustrissimi Palacio, Thomistarum impugnando denuo 1°, ex Angelico Doctore opusculo 56 dicente: Dicitur universale unum unitate conditionis quod conditio, non vero fictio aliqua est unitas illius constitutiva. Insuper 1a parte quaestione 85a articulo 2° ad 2m sic habet: cum dicitur universale duo intelliguntur, scilicet ipsa natura rei, et abstractio, sive universalitas: quod ipsa conditio abstractiva est pro formali universalitas. Ubi plura alia An-

felici Praeceptoris testimonio non minus apta, et clara pro nostra sententia. ;

Impugnatur 2° a paritate formae constitutivae distinctionis rationis, quae non est negatio aliqua, quae sit obiectiva praecisionis, sed ipsa formalis praecisio, sive cognitio, ut satis probavimus capite praecedenti: ergo forma constitutiva universalis metaphysici pro formali est ipsa abstractio, non vero unitas obiective facta, et attacta per abstractionem, atque ratio privativa, sicut haec accomodatur pro cognitione praecedenti: itaque natura realiter multiplex est formaliter et essentialiter una, est forma constitutiva universalis metaphysici, est abstractio est forma, quia natura realiter multiplex est formaliter essentialiter una: ergo abstractio est forma universalis metaphysici constitutiva. Minor probatur: non esse essentialiter et cognosci: ergo plura non esse essentialiter plura, sed formaliter non plura, et contra formaliter unum, est plura formaliter non cognosci, sed per abstractionem non cognosci contra plura, sive pluralitas, aut singularitates naturae: ergo abstractio est formaliter forma in cuius plura essentialiter sunt non plura, sed formaliter unum: ergo. 470

Probatur: universale metaphysicum non est quid fictum: forma constitutiva illius est unitas obiective ab illo facta. Ante probatur: nam natura humana metaphysice sumpta non est quid fictum; sed natura humana metaphysice sumpta est universale metaphysicum. Maior constat quia hoc non est quid fictum, aut chimaericum. Sed dices cum P. Lacó: natura humana ut sit universalis, debet esse obiective una, et contra obiective divisa; sed obiective una est, et divisa dicitur realis ... rei, sive ratione divisionis: natura sit universalis rei cuius capacitatis, seu rationis obiectivae tandem fit: dum rationem, et unitatis eius natura non habeat rationem suam, debet ipsa resultare ex ratione abstrahente et facta: sicut ab hoc oculus abstractos ex tali abstractione resultabit, hoc capacitatis visus, distrahebatur abstractionis: ergo quando ipsius abstractio fit vel sive cognitionis naturae a singularibus, resultabit natura capacitatis divisionis, sive unitas abstracta a cognitione abstractiva. ;

478 Respondeo distinguendo minorem: obiective unum, et obiective indivisum dicit necessario carentiam, seu rationem obiectivam formaliter talem, seu intrinsecam obiecto, nego minorem: dicit necessario carentiam, seu rationem obiectivam, quae talis sit tantum extrinsece, concedo. Quia unio abstractiva, quae formaliter est unitas requisita ad universale, est ratio, et carentia logica divisionis, quae iuxta nos obiectiva dicitur; non quia intrinsece ex parte obiecti se habeat, sed quia constituit obiectum exercite intentionaliter obiective praecisum ab inferioribus, a quibus abstrahitur. Ad confirmationem, omisso antecedente propter suppositum falsum rationis physicae. Nego consequentiam. Disparitas est: quia in permixtione physica, ideo ex prima abstractione resultabit carentia aliqua, quia aliquid revera destruitur per abstractionem vero intellectus re vera nil destruitur, nec tollitur physice a natura identitas cum inferioribus; sed solum intentionaliter dividitur, et separatur: hoc autem intentionalis exercita ab inferioribus separatio, quae est formalis intentionalis unitas naturae, pro formali sufficit cognitione inadaequata ut saepe diximus sine ad hoc aliud quod necessarium sit.

CAPUT II.

Per quos actus fiat, et constituatur universale metaphysicum, eiusque aptitudo explicatur &c.

SECTIO I.

Aliqua supponuntur, et nostra sententia probatur.

479 Constat ex praecedentibus universale formaliter a parte rei non dari, sed per operationem intellectus; constat insuper per illum actum, per quem fit universale formaliter constitui in esse talis abstracti aliquam resultantiam ex actu, sive cognitione in obiecto. ~~[illegible]~~ Inquirimus modo, quisnam sit actus ille intellectus efficiens,

et constituens universale formaliter ut tale ad cuius resolutionem supponatur intellectus duplex munus exercere. Primum est, producere species spirituales impressas. Secundum est producere intellectionem, sive cognitionem. ex primo munere intellectus dicitur agens, et ex 2do dicitur possibilis, vel, ut alij vocant possibilis. Hinc duplex abstractio naturae a singularibus distinguitur Thomistis, prima est intellectus agentis qua a phantasmatibus, sive speciebus sensibilibus repraesentantibus naturam cum conditionibus materialibus abstrahit naturam universalem, producendo scilicet speciem intelligibilem, quae naturam sine singularitate, et alijs materialibus conditionibus representat, atque hanc ergo sive abstractionem sive speciem spiritualem imprimit, sive ponit in intellectu possibili.

Secunda abstractio propria est intellectus 480
possibilis, qui fecundatus, et actuatus specie praedicta producit, seu elicit intellectionem repraesentantem id ipsum, quod talis species representabat, actus enim hic, sive cognitio, qua natura [illegible] formaliter sine singularitatibus dividitur in abstractionem negativam, et positivam, abstractio negativa (quae melius praecisiva apelatur) natura a singularibus, est actus, sive cognitio qua formaliter cognoscitur natura, non cognitis singularitatibus, ut hoc apprehensio hominis per quam ita cognoscitur natura humana, ut per eam nec refferatur, nec comparetur cum inferioribus; ideo et simplex abstractio apelatur. Positiva abstractio est cognitio qua [illegible] formaliter [illegible] a singularibus, simulque attingit singularitates, ut actus quo intellectus reflexe cognoscat, naturam participabile a pluribus esse sine distinctione; apelatur ergo ab aliquibus abstractio separativa, quia respicit naturam ad inferiora, et quam abstractam a quo separata est: ab alijs abstractio hoc positiva confunditur cum actibus alijs intellectus possibilis, qui operationes simplices, vel composita dicuntur.)

Igitur abstractio separativa alia dicitur simplex, alia composita: simplex separatio est quando intellectus apprehendit sive cognoscit naturam, ut aptam esse in pluribus, ut cognitio haec, natura communicabilis per Petrum, Paulum &c. Separatio composita est quando hoc idem obiectum judicative cognoscitur, ut actus hic, natura apta est ut sit in Petro, Paulo, &c, sive natura humana est in Petro, Paulo, &c, dicuntur actus hi separative, sive 481

operatio, quia vi sua ... referunt rationem ad plura, sive ad inferiora ... ad ... ad quae: vocatur etiam actus ejusmodi reflexivus, quia reflectitur supra ipsius abstractionem rationem, sive praecisivam. His ita suppositis, fuit difficultas de utrum unitas universalis metaphysice formaliter ut talis sufficienter constat in cognitione abstractiva praecisiva, et per hanc fiat universale, an requiratur alius actus ... per quem fiat. Et quidem operationem oppositam non requiri ad universale metaphysicum ut tale, ut certum omnes supponunt; ad alios actus difficultas reducitur.

482 Sit 1a conclusio communis: operatio illa ... non sufficit ad ... existentiam universalis sive quod idem est universale metaphysicum non fit per speciem impressam ... per ... illius ... ita ... Scotus cum nostris, et ex Thomistis non pauci ... Thomistas alios. Probatur conclusio: operatio illa ... quia non sufficit ad ... unitatem rationis non sufficit ad ... existentiam universalis, requirit enim universale ... sive ea unitate, sed operatio ... non sufficit ad efficiendam unitatem rationis. Minor probatur 1o: operatio ... non dat rationem unitatis ... rationis; sed unitas universalis est unitas rationis juxta ... Thomam supra prelatum; ergo operatio ... non dat rationem unitatem universalis. Probatur 2o ... unitas universalis est unitas rationis, et ... realis, non realis; sed operatio ... non sufficit ad efficiendam unitatem rationis, et ... ergo. Minor hoc probatur: per operationem ... obiectum non habet esse ... formaliter; neque esse ... formaliter est esse ... ergo.

483 ... formaliter per speciem impressam ... per ... constituting denominationem ...: quia species solum ... active cum ... ad efficiendam ... sua est ... talis denominationis: ita similiter per speciem impressam objectum solum habet esse in actu 1o, seu virtualiter, universale; non vero formaliter, sive in actu 2o: quia ... species se habet solum ... causa effectiva, et extrinseca causa ... unitatis ..., quae est unitas rationis. Sit 2a conclusio: abstractio praeci-

[illegible] natura praecisa a singularitatibus sufficit ad universa-
le formaliter [illegible] communis nostrorum contra communem Thomista-
rum, nobiscum tamen sentiunt aliqui Thomistae, inter quos Illustrissimus Salga-
do, et cum Thomistis Pater Poncius. Conclusio probatur: natura formaliter
a singularitatibus distincta est formaliter universalis; sed abstractio praeci-
siva sufficit ad efficiendam naturam formaliter a singularitatibus distinctam;
ergo et sufficit ad efficiendum universale. Minor patet: nam hoc abstractio naturae
humanae, aut hoc homo, quod est pure praecisiva exercite distinguit naturam
a singularitatibus. Maior ostenditur: natura formaliter distincta a singula-
ritatibus est formaliter non multiplex: ergo est formaliter una, semper ut sic
distincta apta est, ut sit multiplicata: ergo ut sit distincta est formaliter una, ap-
ta ad multiplicationem, consequenter ergo est formaliter universalis. Sic 3ª relatio abs-
tractio positiva, nec simplex comparatio superaddita supra abstractionem praecisivam
non requiritur ad universale metaphysicum formaliter ut tale.

Est communis et [illegible]
inter Nostrates, contra Patrem Poncium, et plures Thomistas; faci-
le ex dictis probatur: nam cognitiones hae: Reflexe natura est in se taliter
[illegible]; natura humana per cognitionem hominis abstracta a Petro,
Paulo, etc., et similes supponunt abstractionem praecisivam directam per quam
fit ut praecise maneat universale metaphysicum: ergo ad hoc non requiri-
tur ullus ex praedictis actibus. Constat confirmatione haec, quia id non requi-
ritur ad denominandum universale existens, saltem 1°, quod supponit universale
iam existens, et factum. Dixi ad denominandam existentiam, saltem 1° universalis: quia
non est contra relationem rationem, quod per eos actus natura fiat 2° universa-
lis sive serviet in illis universalitate, ut postea dicemus.

SECTIO II.

Objectiones contra jactas Conclutiones solbuntur.

285 Objiciunt 1° Thomistae contra 3am conclusionem Divus Thomas opusculo 55 et alibi docet: universale fit per actionem intellectus depurativam naturae a conditionibus materialibus, quae sunt hic, et nunc; sed actio intellectus depurativa est operatio intellectus agentis: ergo. Respondent adversarii Dominicani nostri fieri per actionem intellectus depurativam fieri mediate, et dispositive non vero formaliter et immediate universale: quia tamen actio illa depurativa quam dicunt esse productionem speciei intelligibilis praecedit per se, necessario concurrit ad cognitionem, qua formaliter fit unum universale, sive qua formaliter fit universale. Objiciunt 2° in nostram contra eandem conclusionem intellectus singulare, et universale necessario non datur medium; sed natura per intellectum agentem abstracta non est singularis: ergo est universalis: ergo. Confirmatur: illa actio efficit unum, et universale metaphysicum, quae tollit pluralitatem, et naturam dat naturae differentiam; sed actio intellectus agentis ita se habet: ergo.

Respondeo ad argumentum

286 omissa majori, distinguendo minorem: non est singularis in causa extrinseca, seu intellectu agente, concedo: non est singularis in se, seu absolute, nego minorem. Distinguo consequens: est universalis in causa, seu fundamentaliter, concedo: formaliter, et absolute, nego consequentiam. Distinguo confirmationem majorem: efficit eo modo quo tollit pluralitatem, concedo: diverso modo, nego majorem. Distinguo minorem: actio intellectus agentis tollit effective, aut virtualiter, concedo: formaliter, nego minorem: quia solum per cognitionem tollitur formaliter singularitas; per species vero solum virtualiter: unde natura per species expressa est universalis solum causative, seu in actu 1°, et dispositive, quatenus ea species acti-

tive

tive concurrit cum ille ad conditionem, per quam fit formaliter universalis. Arg.

Contra 487

oclusionem objicies 1°: per abstractionem praecisivam non attingitur natura obiective ut una potius quam ut multiplicata: ergo natura per cognitionem praecisivam non fit universalis. Confirmatur 1°: ad universale formaliter tale requiritur, quod natura habeat pro statu obiectivo adaequatam divisionis rationem; sed hanc rationem non habet natura nisi per abstractionem positivam: ergo non sufficit abstractio praecisiva. Confirmatur 2°: ex Divo Thoma de ente et essentia capite 4° dicente: non potest dici quod ratio universalis conveniat naturae ut sic acceptae, quia de ratione universalis est unitas, et communitas: ergo naturae humanae secundum suam absolutam considerationem qualis est abstractio negativa, seu praecisiva, non convenit unitas, et communitas: ergo nec ratio universalis ad obiectionem secundo antea non cognitam: et si ergo ex parte obiecti signate atque non respiciat unitatem potius quam multiplicationem naturae; hoc non tollit, quod exercite vi ipsius abstractionis, natura fiat una eo modo, quo fit divisa a singularibus, et formaliter et specialiter cadens multiplicata.

Ad 1am confirmationem respondeo distinguendo maiorem: ad universale requiritur quod natura habeat signate et repraesentative pro statu obiectivo adaequatam rationem divisionis, nego; habeat exercite, concedo maiorem: et nego consequentiam ad universale constituendum solum requiritur quod natura habeat eam indivisionem; non autem requiritur, quod talis ratio, et indivisio respiciatur et cognoscatur: imo actus, qui naturam respicit cum tali indivisione, supponet jam naturam constitutam in esse universalis, siquidem ad eam ut unam terminabitur. Ad 2am confirmationem ex Divo Thoma respondeo Sanctum Doctorem docere solum, naturam non esse in triplici universali, eo quod si talis esset in quolibet individuo esset universalis, quod aperte falsum est: Dicendo quod natura secundum se, seu secundum praedicata essentialia, cui non convenit in triplici universalis [illegible] convenit vero ex triplici, et exercite vi cognitionis abstractivae et praecisivae, de patet sensus ..., quo acceptis consequens ad adver 488

partis illatis.

489 Objicies 4° contra 3 conclusionem: universale est relativum ad multa, et ut tale explicatur: ergo constituitur per actum relativum, seu comparatione naturae ad multa. Vel nego 1m antecedentis partem, vel illius distinguo: est relativum tantum taliter, concedo: formaliter, nego. Distinguo etiam 2m ejusdem antecedentis partem; et ut relativum explicatur tantum ut denotante modum, quo explicatur, concedo: denotante rem explicatam, sive relationem explicari, nego antecedens, et consequentiam. Licet igitur universale explicari nequeat nisi per connotationem, aut definitionem formaliter relativam, et consequenter expresse referentem naturam ad multa; sed tamen explicari, et per explicatur per connotationem, et definitionem, quod non exprimat formaliter et signate relationem, ac proinde universale non constituitur per aliquid relativum formaliter. Sic licet identitas realis cum reali explicari nequeat nisi per connotationem expresse referentem realem ad realia; talis tamen identitas non est quid formaliter relativum.

490 Universale ergo metaphysicum est formaliter quid absolutum, quod naturae convenit ex modo, quem habet ipsa natura ex vi abstractionis praecisivae, qui modus stat praecise in natura non repugnantia, et nativa aptitudine ad essendum in pluribus; haec autem aptitudo absoluta est, quod inferiora absolute ingreditur: at quia hic modus explicatur per connotationem formaliter relativam pariter est definitio universalis, ideo universale dicitur relativum tantum taliter. Objicies 5°: universalitas est 2a intentio, ergo supponit 1a; sed 1a intentio est abstractio ... intentionem nativam abstractionem supponit, sed universalitas non supponit universalitatem: ergo abstractio nativa, seu praecisiva non est universalitas: ergo per illam naturam non constituitur in esse universalis, pro ratione ad universale formaliter, requiritur actus qui sit comparatio naturae ad inferiora. Respondeo distinguendo antecedens: quando universalitas est 2a intentio, concedo: obiective explicatur per connotationem hanc universalitas est 2a intentio, nego antecedens, vel subdistinguo: est 2a intentio obiectiva, concedo: 1a intentio formalis, nego antecedens, igitur obiective significatur per terminum huic universalitas est simplex abstractio praecisiva per quam natura connotatur

operatio sive dictis, et per quam constituitur essentialiter una natura universalis. Cognitio hoc praecisiva dicitur 1a conceptio formalis, et objectum ipsius prima intentio objectiva, utrumque hoc praecisiva 1a conceptio appellatur per terminum universale, quatenus terminus hic, seu cognitio hoc universalitas, habet pro objecto 1am conceptionem formalem; ipsa vero cognitio universalitatis est 2a conceptio formalis, objectum ipsius denominatur 2a conceptio objectiva.

Ad 2am difficultatem dico 2o minorem sub- 491
sumpti universalitas significata per terminum universalitas non supponit universalitatem, adeo: cum sit ipsa forma universalitatis, sive cognitio praecisiva, per quam ut diximus constituitur natura ipsa universalis. Universalitas significans seu hic terminus universalitas non supponit universalitatem, nego minorem: quia hic terminus ut pote reflectivus supponit universalitatem, quam significat. Patet itaque, quid ad reliqua argumenta dicendum.

SECTIO III.

Explicatur aptitudo universalis meta physica

Diximus universale esse aptum ad identitatem cum multis, et illis multiplicabile. 492 Oportet modo aptitudinem hanc exponere, ad quod suppono, aptitudinem idem esse, ac potentiam ad aliquid; potentia autem hoc potest esse vel positiva, vel negativa: negativa est non repugnantia rei ad terminum. Positiva est virtus exigens terminum ex quo apparet jam manifestum discrimen utriusque: nam res apta negativè indifferens est ad habendum terminum. Sic aer indifferens est ad habendam lucem; res vero apta positivè indifferens non est, sed potius ratione exigentiae determinata est ad habendum terminum, sic ignis se habet respectu caloris, et essentia metaphysica, respectu suarum passionum. Aptitudo insuper potest esse, vel physica, quae est ad terminum realiter distinctum, vel metaphysica, quae est ad terminum solum ratione distinctum, vel logica, quae stat in comparatione ad legitimam consequentiam ex antecedente ad formam deductam, ut quando datur connexio existentiae ad essentiam, aut ipso hoc ad essentiam logicam.

et ita explicatur: existit: quod potest existere: est hoc: quod potest esse hoc.

Non de hac aptitudine,

493 quæ cum quomodolibet identitate etiam rationis, spatiatur; sed de aptitudine metafisica (quæ etiam logica apelatur, eo quod sit ad actum, seu terminum realiter distinctum) loquimur nobis est. Aptitudo hæc metafisica sive logica potest esse, vel positiva, vel negativa; aptitudo metafisica negativa est non repugnantia fisicalis, seu fisicalis differentia ad terminum: positiva est metafisica exigentia ad terminum. Supono 2°, universale non dari aptitudinem fisicam ad plura. Ratio est: quia universale non distinguitur realiter, a pluribus, per quod est trahibile est: et ejus aptitudo requirit [illegible] esse fisica. Supono 3°, a parte rei quælibet natura creata est singularis, et detrata suo individuo: quod requirit esse indiferens. Insuper propter eandem rationem requirit exigere identitatem cum pluribus; cum potius natura singularis, et detrata sese distinguatur realiter ab aliis individuis, et singularitatibus. identitatem cum pluribus. Ratio est: quia [illegible]

494 Hinc supono 4°, a parte rei inveniri aptitudinem logicam in natura non quidem unam, sed multiplicem juxta pluralitatem individuorum, tot licet sed fuerit singularia. Ratio est: quia de natura singulari Petri v.g. verificatur, identificatur cum Petro: quod potest cum illo identificari idem de qualibet alia natura humana respectu singularitatis cum qua identificatur: deinde hæc potentia est ad terminum, singularis realiter distinctum, distinctum tamen per rationem: quod est aptitudo metafisica sive logica. Insuper cum actus ejusmodi aptitudinis non distinguatur realiter ab ipsa aptitudine, si actus sit multiplex, multiplex etiam erit aptitudo; ipse actus non unus, sed multiplex est, sunt enim identitates naturæ Petri cum Petro, et Pauli cum Paulo, et sic de aliis quod aptitudo non una sed multiplex erit a parte rei, his suppositis.

Sit nostra

495 solutio: aptitudo naturæ universalis in abstractionis, et precisionis statu est aptitudo logica metafisica ad identitatem realem cum multis. Probatur: quia in primis natura universalis in statu abstractionis non existit fisicaliter identitatem realem cum multis, neque in eo statu natura humana [illegible]

ad identitatem realiter, nisi privative, sed illa non ... et solum ... carentia: de-
facto non excludit identitatem realem cum multis, sicuti pro conditione realiter singularis,
nec habet aliquam praeter impediens identitatem cum multis; quia pro illo statu nec exigit,
nec excludit identitatem cum multis, sed hoc est habere aptitudinem negativam, seu praecisi-
vam: ergo. Ergo haec aptitudo est ad eam realiter distinctam: quia est logica.

Sed dices: aptitudo lo- 496
gica negativa ad identitatem est identitas; sed natura in statu abstractionis non habet identitatem:
ergo nec aptitudinem logicam. Respondeo negando falsum esse in statu praecisionis, et in hoc sensu concessa
minori, nego consequentiam: quia aptitudo logica negativa ad identitatem est non repugnantia praecisa cum
pluribus identificabilibus ad identitatem, quae non repugnantia praescindit per se, et ne ip-
sa praescinditur ab identitate per hanc abstractionem hominis v.g., per quam non attingitur iden-
titas hominis cum singularitatibus, sed solum essentia hominis, quae non probet formaliter prae-
ter aliquid exigens, aut excludens realem identitatem cum illis ex dictis colliges, tum
hanc naturam logicam negativam aptam, esse tum 2a intentionis, quia convenit naturae
ut denominatae per actum, quo sit abstracta a singularibus: unde aptitudo propria
naturae universalis formaliter a parte rei non datur, sed solum fundamentaliter,
sicut ipsum universale.

Inferes 2o naturam in statu abstractionis nec esse positive aptam 497
ad identitatem cum multis, nec positive ineptam seu non aptam, ratio est: quia natura non ha-
bet vi abstractionis formaliter positivam aptitudinem, seu exigentiam, nec positivam praecisam
ineptitudinem, seu repugnantiam ad identitatem cum multis; siquidem natura ab-
stractionis praescinditur tam a multiplici identitate, quae est positiva aptitudo logica quam
a qualibet singularitate, quae est positiva ineptitudo ad identitatem cum multis: ergo. Nec
obstat, quod praecisiva cognitio, et abstractiva sit aliquid positivum; nam etiam
est quid reale, et tamen non constituit naturam realiter, aut positive distinctam a singularibus.
Ratio est: quia licet aliquid positivum sit, natura ratione illius non exigit identitatem
cum multis: ergo non constituitur vi ejusmodi praecisionis positive apta.

SECTIO IV.

Objectiones, et dubia aliqua Solvuntur.

498 Objicies 1°: si aptitudo propria universalis esset forma nativa, daretur a parte rei; sed juxta nos aptitudo propria universalis non daretur a parte rei: ergo aptitudo universalis non est forma nativa. Probatur major: aptitudo forma nativa est non repugnantia naturae ad identitatem cum pluribus; sed haec datur a parte rei: ergo. Probatur minor: non repugnantia naturae ad identitatem cum pluribus est non repugnantia naturae, ut existant plura; sed haec datur a parte rei; natura siquidem Petri non repugnat, ut existant alia individua ejusdem speciei: ergo. Probatur: quod natura sit multiplicabilis in pluribus, est quod possint dari plura individua ejusdem speciei; sed posse dari plura individua ejusdem speciei datur a parte rei: ergo quod natura sit multiplicabilis datur a parte rei, et consequenter datur etiam aptitudo propria universalis.

499 Respondeo negando majorem: ad probationem distinguo majorem: est non repugnantia naturae per modum indifferentiae ad identitatem cum pluribus, concedo: est non repugnantia naturae singularis, ut producantur alia individua, nego majorem, et minorem in 1° sensu non exigo. Non negamus naturae Petri non repugnare, ut producantur alia individua, et ut ita multiplicetur natura humana: negamus tamen naturam Petri, aut Pauli, aut cujuslibet alterius singularis a parte rei dari ita, ut non repugnet identitati cum pluribus, indifferens ergo sit illis per identitatem communicari: unde cum aptitudo propria universalis dicat indifferentiam, dicatur indifferentia aptitudinem propriam universalis nec existere, nec dari a parte rei, simile distinctione antecedens et minor … cum natura sit multiplicabilis per modum indifferentiae ad identitatem cum pluribus, est quod possit dari plura individua ejusdem speciei, nego majorem: quod natura sit multiplicabilis per

modo n̄ repugnantia, quod producantur plura individua, quae possint &c, omitto majorem, et minorem consequentia, n̄o conseq.

Objicies 2°: si natura universalis esset apta logice nativè, haec aptitudo cognosceretur per abstractionem; sed n̄o cognoscitur: ergo n̄ est apta logice nativè. Probatur major: si natura universalis esset apta potivè, aut potivè repugnantia, haec aptitudo, aut repugnantia cognosceretur per abstractionem: ergo similiter si esset apta nativè cognosceretur &c. Nego majorem: ad probationem concesso antecedente, n̄o consequentia: quia positiva aptitudo, aut repugnantia positiva esset positivum praedicatum identificatum cum ipsa natura realiter; quia autem praedicata positiva intrinseca realiter naturae debent cognosci per abstractionem, sicut ipsa natura essentialiter supposita cognoscitur: n̄ ita se habet aptitudo logica nativa, quae cum sit praedicatum extrinsecum naturae proveniens regulariter a praedicato ab ipsa abstractione n̄ debet per illam repraesentari, et consequenter, nec cognosci. Hinc est, ab abstractione n̄ trahi ad naturam ut logice nativè aptam, sed potius subtiliter reperitur natura apta logice nativè. 500

Dubitatur nunc quae natura possit abstrahi ab uno individuo, sicut ab omnibus abstrahitur? affirmat Pater Oviedo quem sequitur Pater Viñas neganti aliorum doctorum et merito loquuntur tamen de abstractione praecisiva nam de separativa abstractione certum debet esse posse abstrahi separative natura a Petro, et Paulo v.g. quam separativa ab aliis abstrahatur. Ratio est, quia natura humana Petri, et Pauli n̄ est ... natura humana ad praecisionem, forma &c. ... praeterea: quia natura humana v.g. nequit praecisivè abstrahi a Petro quin a ceteris individuis speciei humanae abstrahatur: ergo. Antecedens probatur: natura humana praecisivè abstrahitur a Petro quando praecisive abstrahitur a praedicatis identificabilibus ... Petro, ceteris, ... individuis naturae humanae, ... quando illius habet ... hunc ... per quam repraesentantur praedicata identificabilia cum Petro, ceteris ... hominibus, sed nequit praecisive abstrahi a Petro ... praedicatis identificabilibus cum Petro, ceteris ... individuis naturae humanae, ... natura ab omnibus abstrahatur: ergo. 501

502 Pro min: optus ille abstrahit naram ab omnibus individuis praecisaliter respectat naram identificabilem cum omnibus in respectivis singularitatibus; sed negatur praecisive abstrahere a Pro optus obiectivus sit identificabilis cum Pro, ceteris singularibus, quae respectuntur formaliter narra identificabilis cum omnibus individuis narra humana in respectivis singularitatibus: Ergo. Distinguitur: narra praecisive abstracta ab uno individuo abstrahitur ab omni eo, a quo formaliter praescinditur; sed praescinditur formaliter ab omni individuo, cum quo realiter identificatur: Ergo narra abstracta ab uno individuo abstrahitur formaliter ab omnibus. Praeter min: narra abstracta ab uno individuo praescinditur ab eo quod formaliter non est, et tamen realiter; sed narra sic abstracta tamen non est formaliter Pro, quae quodlibet aliud individuum, cum quo realiter identificatur: Ergo.

503 Sed dicas: ab illo abstrahitur narra cum quo identificatur; sed narra Pri cum solo Pro identificatur: Ergo narra Pri a solo Pro abstrahitur. Distinguitur: Species imissa ab uno obiecto non potest deservire ad cognoscendum aliud: Ergo si solum Pri videat ab illo solam abstrahat numquam hominis. R. ... numerice ... narra Pri ut realiter est cum ... identificatur, ... narra ... specifica hominis cum solo Pro identificatur, non min, et consequens. Est licet, abstracta per solum a Pro narra ho. manet hoc operatione sine ulla singularitate, optus ... manet ... hominis, quae adaequate sufficienter cum quolibet individuo humano identificabilis est singulis narra illa numerica Pri ... narra numerica est, et singularisata cum solo Pro identificatur.

Ad ... ...

504 Species ab uno imissa repraesentativa ... differentialis non pro ... omnis: Species ab uno imissa, et repraesentativa praeter omnis non pro ... : species ... aliter repraesentativa praeter omnis non debet esse ab omnibus individuis imissa. Aliosque ... possemus narram ab omnibus abstrahere, quod ... cum ... forma ... quod ... operatio (videlicet omnis) ad ... individuis ... sed ... et ... et ... ab speciebus ...

Quaeres 2°, an natura universalis habeat aptitudinem ad individuum vagum, de individuo vago, a parte rei non est quaestio, quia constat, tale individuum vagum a parte rei, et naturam universalem solum habere aptitudinem ad identitatem cum individuis possibilibus. De individuo vago logicaliter, quale est quilibet homo, vel sic explicatus, unus homo, aut aliquis homo, aut quilibet homo, certum est naturam habere aptitudinem, ut sit illi; nemo enim dubitat, naturam esse parem praedicationi, unus homo est homo, aut quilibet homo est homo: ergo homo ut explicatur hoc homo habet aptitudinem ad esse in individuo vago logicaliter. 505

CAPUT III.

De objecto immediato abstractionis.

SECTIO I.

Rejectis sententiis aliorum nostra proponitur et stabilitur.

Non levis est urgens difficultas, cujus nodatio, et explicabilis ad [illegible] est, et rejectis [illegible] plenioris notitiae cognitionis abstractivae, per quam universale fieri, et constitui in praecedentibus docuimus; rogamus modo, quodnam sit objectum immediatum hujus cognitionis? praetermissa Nostrorum sententia docente, objectum immediatum cognitionis abstractivae esse naturam cum unitate formaliter objectiva, et resultante ex cognitione in objecto: hoc si fuerit ficta unitas satis rejecta manet ex nostris impugnationibus non semel repetitis. Omissa etiam Scoti [illegible] sententia docentium, objectum immediatum cognitionis abstractivae esse naturam [illegible] distinctione ex natura rei a singularitatibus, quae sententia, si docet cognitionem abstractivam habere pro objecto naturam, quae a parte rei sit una, impugnata manet ex dictis contra existentiam universalis a parte rei; si vero docet [illegible] non [illegible] naturaliter unam, [illegible] multiplicem, distinctam vero ex natura rei a singularitatibus, impugnanda erit ex hoc [illegible] distinctione, quae [illegible] praeparatoria est. 506

507 Tertia sententia est quorundam, opinio Patris Izquierdo in suo Pharo scientiarum disputatione 17 quaestione 6 asserentis, objectum immediatum abstractionis esse quoddam idolum, et imaginem objectivam, quod sit imago quaedam [illegible] similis omnibus inferioribus naturae, et ea repraesentans propter similitudinem cum illis. Docet igitur universale esse unum in tali imagine, et plura individua ab illa repraesentata: [illegible] esse aptum [illegible] pluribus, et de illis praedicetur, non per realem identitatem, sed per similitudinem cum illis. Hoc etiam idolum docet esse objectum cognitionis, per quam fit distinctio rationis, quam cognitionem impressive ex parte objecti dependet [illegible] per cognitionem realem [illegible] cognoscit phantasma substitutum loco realis, illud quod repraesentat; non [illegible] cognoscit idolum substitutum loco realis, objectum enim immediatum [illegible] cognitionis abstractivae docet sententia hoc esse phantasma materiale, sive speciem sensibilem, et imaginariam objecti, quod cognitum abstractive denominatur: propterea quod ejusmodi abstractivam cognitionem non esse cognitionem objecti immediate in se ipso, quia objectum cognitum abstractive non est ipsum, [illegible] ipsius [illegible] anima [illegible] cognoscitur.

508 Haec difficilia sunt, nec hujus loci [illegible] ad praesens attinet [illegible] [illegible] sententiam, quia tale idolum non est universale: [illegible] esse objectum cognitionis abstractivae. Licet cognitio, et [illegible] probatur: tale idolum non est multiplicabile in pluribus per identitatem [illegible] universale. [illegible] probatur: quia plura illa [illegible] posset multiplicari esset [illegible] non multiplicatur; aliter [illegible] idola essent ut potuerunt idolo [illegible] probatur: ideo tale idolum esset objectum immediatum cognitionis abstractivae quia esset unum, simile pluribus, sed hoc non sufficit ut sit universale, et ut sit objectum immediatum cognitionis abstractivae, nam quodlibet individuum naturae humanae est unum, et simile pluribus, et tamen Petrus [illegible] non est universalis, nec objectum immediatum cognitionis abstractivae. [illegible] Mitto alia circa opinionem [illegible], quae [illegible] adversemus, de discrimine inter intuitivam, et abstractivam cognitionem sermo sit.

509 Quarta sententia est Patris Hurtado docentis, objectum abstractivae cognitionis esse plura ut similia in aliqua ratione: communior [illegible] sententia [illegible]

ire Arriaga docet tale obiectum esse plura similia specificative. Quando hic explicandi modus scholasticorum praecisiones redolet; quae enim difficultate resolutio pendet ex data pro explicanda abstractione, sive praecisiva cognitione, aut ex parte actus inadaequata cognitione, aut etiam ex parte obiecti, ut nos docuimus. Qua propter ut nostram exponamus, probemus quod pro constitutione, aliqua contra hanc contrariam opinionem dabimus.

Contra illam stat, quod per cognitionem abstractivam neque plura ut §10
similia, neque plura similia specificative attingi valeant: quia obiectum immediatum abstractionis neque sunt plura ut similia, neque plura similia specificative. Antecedens probatur; per actum attingitur plura ex parte obiecti obiectum non distinctum realiter unum, sed obiectum cognitionis abstractivae est distinctum realiter unum, sed obiectum cognitionis abstractivae non sunt plura, quia neque plura ut similia, neque plura similia specificative, minor certa est. Probatur maior: per actum attingitur plura ex parte obiecti obiectum, est distinctum realiter divisum, quia non est distinctum realiter unum. Probatur ant.: per actum attingi plura ex parte obiecti, requiritur ex parte illius divisio; sed per actum attingitur ex parte obiecti divisionem, obiectum est distinctum realiter divisum.

Maior probatur: quia per actum §11
attingitur ex parte obiecti plura, attingitur pluralitas; sed pluralitas est realiter divisio: quod probatur 1°. iuxta doctrinam adversariorum quidquid obiectum cognitionis abstractivae habet realiter, habet etiam in cognitione; sed realiter habet pluralitatem: ergo in cognitione habet pluralitatem. Modo sic obiectum habens in cognitione pluralitatem requirit habere in illa unitatem: quod obiectum cognitionis abstractivae non habet in illa unitatem, quia neque est unum in illa.

Probatur 2°. et §12
soluori occurritur, quod per cognitionem abstractivam intellectus cognoscat plura [illegible] absolute, ut absolute et simpliciter cognoscat plura: quia neque obiectum ut absolute et simpliciter cognoscat obiectum in se diversum, sed eo modo, quo intellectus cognoscit obiectum, est distinctum realiter in cognitione: quod si intellectus per cognitionem abstractivam absolute et simpliciter cognoscit obiectum in se diversum, obiectum in se diversum absolute et simpliciter erit realiter in intellectu: Propter

non exit in esse divisum, et unum. Ans. certum est; quia quod in esse [?] significat plura non obstat, quod vera sit propositio absolute prolata, esse significat plura, et consequenter non adstat; quia eo modo quo obstat est plura et esse divisum reliquum, similiter adstat.

513

3º, si per abstractionem esse significaret plura, pluralitas esset in esse; sed si per abstractionem pluralitas maneret in esse, non maneret natura una in esse. Et si per abstractionem esse significaret plura, natura non maneret una in esse, et consequenter non est universalis. Probatur minor: quia natura est realiter plura, non manet natura realiter una; et si natura est in esse cum pluralitate, natura in esse vi abstractionis non exit una [?] realiter. Multo plura, ut efficationem aliarum sententiarum impugnationem proponunt, quae nostra solutione [?] solum a nobis notatum dum vero arguta facta efficatius urgere auctores praelistas docentes per cognitionem praecisivam cognosci clare solum totam [?] docere praecisive; nam per cognitionem abstractivam clare cognosci plura, non obstat dicit Pater Arriaga; sed quo facto plura clare cognita possint esse universaliter ~~plura~~ una in ipsa cognitione, pluralitas, et divisio cognitione clare cognoscitur, non bene percipitur.

Quaeritur

514

natura sententia defenditur a [?] ~~Doctoribus~~ [?] Doctoribus, cognitionem praecisivam esse reparare [?] praecisiva cum quibus hoc sit nostra solutio: obtinet cognitione abstractiva est universaliter. (Secus solutionis illa est ~~ra~~ natura quae realiter est plura universaliter tamen plura ~~a nobis~~ non est; quia scilicet per abstractionem repraesentatur natura solum secundum se, et non repraesentatur singulariter. Solutio probatur: obtinet mediata abstractionis: natura universaliter divisa a differentiis; natura universaliter divisa a differentiis est una universaliter. Maior patet: quia cognitio abstractiva est praecisiva, natura a differentiis. Minor etiam: quia natura solum potest universaliter dividi [?] per differentias cum ipsa natura universaliter [?]: et si natura est universaliter ab illis divisa manebit universaliter divisa, et consequenter universaliter una.

515

[?] Probatur: si natura praecisive sine differentiis non est universaliter multiplex [?] multiplicatur

perillos; sed obiectum cognitionis abstractivae ratio praecisive sine differentiis: ergo obiectum cognitionis ab-
stractivae non est essentialiter multiplex: ergo est essentialiter unum. Confirmatur 2°: obiectum cognitionis ab-
stractivae praedicabile de quolibet individuo, et a quolibet participabile: ergo est unum participabile.
Probatur consequentia: quia plura requirunt praedicari de quolibet individuo, nec a quolibet parti-
cipari: ergo si obiectum abstractionis est praedicabile, erit unum essentialiter. Denique confirmatur ex
Divo Thoma libro contra gentes capite 26: natura omnium [illegible] separata intelligatur, non
potest esse nisi una, quamvis habentes naturam plures possint esse, et paucis [illegible] remotis enim differentiis constitutivis speciei naturae generis divisa. [illegible]

Inferes § 16
1°, per cognitionem abstractivam non concipi naturam reduplicative ut unam essentialiter, sed spe-
cificative unam, id est cognoscitur natura, quae exercite ut ipse dixi, fit una essen-
tialiter [illegible] abstrahendo. Inferes 2°, cognitionem abstractivam non repraesentare aliquid, quod
natura non habeat, licet non repraesentet omne [illegible] natura realiter habet. Ratio 1ª: quia talis co-
gnitio repraesentat solum praedicata essentialia naturae; sed haec praedicata realiter natura habet. Ratio
2ª: [illegible] cognitio ut pote praecisiva non debet repraesentare quidquid obiectum realiter ha-
bet aliter non esset inadequata. Inferes 3°, obiectum abstractionis, ut a nobis explicatur
praedicabile esse de quolibet individuo cum praecise sit essentia naturae, id [illegible] ade-
quatum [illegible] de quolibet individuo praedicatur. Inferes tandem, tale obiectum esse
universale cum sit unum aptum esse, et praedicari de individuis.

SECTIO II.

Argumenta solvuntur.

Arguens 1°: cognitio abstractiva hoc habet pro obiecto, quod denominat et § 17
constituit unum, et divisum ratione; sed hoc quod denominat, et constituit divisum ratione
est Petrus, et Paulus similes: ergo Petrus et Paulus similes sunt obiectum talis abstractionis. Pro-
batur minor: [illegible] constituit et denominat divisum ratione, [illegible]

sus, scilicet hoc, quia est realiter divisus a Petro, et Paulus et ceteri homines similes. Probatur: id est obiectum immediatum abstractionis, quod est fundamentum immediatum universalis formaliter talis; sed quod est fundamentum immediatum universalis formaliter talis sunt plura similia: ergo plura similia sunt obiectum immediatum abstractionis abstractivae. Probatur maior: id est obiectum abstractionis abstractivae, quod est subiectum denominatione universali formaliter tali; atqui quod est subiectum denominatione universali formaliter tali est fundamentum immediatum ad universale formaliter tale: ergo.

518 Respondeo distinguendo maiorem: abstractio abstractiva hoc habet pro obiecto tam secundum rationem, secundum quam illud constituit, et denominat indivisum ratione, concedo; secundum rationem, secundum quam illud non constituit, aut denominat indivisum ratione, nego maiorem. Distinguo minorem: scilicet hoc, quia talis abstractio constituit, et denominat indivisum ratione est realiter Petrus, et Paulus similes, concedo; est essentialiter, subdistinguo: est essentialiter Petrus, et Paulus, secundum rationem hominis praecise, concedo; secundum rationem individualem, nego minorem. Ad probationem similiter maioris: quia natura humana, quam abstractio denominat essentialiter indivisam, realiter est divisa in pluribus: distinguo minorem: scilicet hoc, quia realiter est divisus a Petro [illegible] Paulus et ceteri homines similes, concedo; essentialiter, subdistinguo: est essentialiter Petrus, et Paulus secundum rationem hominis, concedo; [illegible] nego minorem.

[illegible]

519 [illegible] habet pro obiecto immediato rationem illam, quam denominat [illegible] denominat autem [illegible] solam rationem, quae pro [illegible] cuiuslibet [illegible], haec sit sola ratio naturae humanae, hanc solam denominat una, et hanc solam habet pro obiecto immediato. Ratio huius est, quia cum denominatio, quam tribuit abstractio abstractiva non sit denominatio realis, sed denominatio essentialis, et semper sit denominatio proveniens a cognitione praecisiva et inadaequata, sicut ex hoc non debet attingere omne id, quod sub obiecto realiter est, ita etiam non debet denominare obiectum secundum totum quod realiter est, sed praecise secundum id, quod eiusmodi obiectum retinet [illegible] hoc autem [illegible] praecisiva natura

humana.

Ad ... resp. dico ... absolute ... quia plura similia 520
formaliter ... sunt fundamentum mediatum ad universale formaliter tale ... praedicatum
... fundamentum ... formaliter ... praescisse ... ratio illa, ... conveniunt. ...
... abstractionis, ... fundamentum ... universalis ... fundamentum formaliter ... fundamentum formaliter mediatum, ... fundamentum ... sunt ... plura similia, ... fundamentum ... sunt formaliter plura similia, ... sunt plura similia secundum rationem ... quae similia sunt, ... secundum rationem quae similia non sunt, ... rationem humanam ... individuis ... quod ratio humana sit fundamentum ad universale debent esse ... formaliter fundamentum ... singularitatis ... formaliter ... ratio, et non singularitates fundant ... universale formaliter.

Ratio ... quia hoc, quod ... mediatum ... 521
dicit mediatio rationis, ... debet ... non secundum esse reale, ... Petrus et Paulus realiter ... ad universale non sunt ... secundum ... secundum rationem ... solum hoc: quia ... ratio ... proxime, ... ratio ... proxime hoc universale ... ratio ... proxime ... ratio ... formaliter ... hoc ... formaliter ... ratio; ideo Petrus, et Paulus sunt similes, quia sunt homines: ... ratio ... praescisse ... fundans &c. ... ratio ... non proxime ... Petrum et Paulum, non fundat proxime universale ... formaliter ... ratio ... non fundat proxime ... Petrum, et Paulum: ... Petrus, et Paulus ... individua sunt, et ... ut plura non fundant &c.

Resp. 2° ... quod Petrus, et Paulus fundent ... 522

dicte universale formaliter non tamen communiori, loco communi adequatum hoc immediatum fundamentum, ratio est: quia Petrus et Paulus solum prebent immediate fundamentum per hanc abstractionem loco, ab illis abstrahatur ratio hominis precise; sed id, quod abstrahitur est obiectum abstractionis: ergo solum prebent fundamentum, ut ratio hominis sit abstractionis obiectum; et cum hoc sit universale, poterunt Petrus et Paulus esse immediatum fundamentum ad universale, quamvis ex hoc liceat inferre, Petrum et Paulum et reliquos homines esse obiectum immediatum abstractionis. Hinc in tali casu abstractionem non absolute materialiter [illegible] quod formaliter est fundamentum ad universale formaliter constituitur per abstractionem, sed solum ratio illa, ad cuius abstractionem exhibetur fundamentum; hoc autem ratio solum est ratio hominis, et non singularitates. Ad maioris probationem concessa maiori distinguo minorem: si sit subiectum denominatione formaliter ~~universalis~~ est fundamentum proximum sive immediatum, secundum totum quod formaliter dicit fundamentum proximum: non secundum inadequatum, concedo minorem; quia solum inadequatum hoc scilicet ratio hominis est praedicabile de quolibet, et contra id solum exit subiectum denominatione universalis.

Arguitur 2°:

523 obiectum immediatum abstractionis est natura omnium singularium; sed natura omnium singularium sunt plura: ergo obiectum abstractionis sunt plura. Probatur minor: natura omnium singularium est collectio omnium singularium; sed hoc collectio est plura: ergo. Confirmatur: natura omnium singularium nequit praedicari de quolibet; sed natura obiectiva praecisa est natura omnium singularium: ergo natura obiectiva praecisa nequit praedicari de quolibet, et consequenter non erit obiectum immediatum abstractionis. Distinguo maiorem: obiectum immediatum abstractionis est natura quae realiter est omnium singularium, concedo; quae formaliter est omnium singularium, nego maiorem. Distinguo minorem; sed natura omnium singularium realiter sumpta est plura, concedo; formaliter sumpta, nego minorem, et consequentiam. Ad probationem dico, naturam omnium singularium sumptam realiter esse collectionem, non vero sumptam formaliter, quia sic potius est separata natura a suis singularitatibus; et consequenter nequit esse formaliter collectio earum.

Ad confirmationem similiter respondeo, naturam licet communem [illegible] ut rati- §24
tertium, non esse praedicabilem de quolibet; esse tamen praedicabilem, ut est potentialiter; si-
quidem natura post potentialem separationem remanet praecise cum praedicatis essentiali-
bus naturae, quae absolute de quolibet inferiori praedicari possunt, unde in ad-
versariorum argumentum retorqueo: quia si natura communis [illegible] refugit praedicari
de quolibet, eo quod sit plura: et plura refugiunt praedicari de quolibet; sed
totum abstractionis est praedicabile de quolibet, ut est tertium: ergo tale totum non est
plura.

Arguitur 3.º: natura abstracta est totum divisibile in partes; sed totum di- §25
visibile in partes est plura: ergo natura abstracta est plura. Confirmatur: si
natura abstracta identificatur cum Petro, et Paulo, et identificatur adaequate
cum natura abstracta, adaequate identificarentur inter se: et adaequate iden-
tificarentur inter se, quod ut patet, dici nequit. Ad argumentum respondeo distinguendo
maiorem: natura abstracta est totum potentiale divisibile in partes poten-
tiales, concedo; est totum actuale divisibile in partes actuales, nego maiorem, et minorem
intellectam de toto potentiali, et distinctionem nego. Totum actuale est totum actualiter con-
stitutum per suas partes, quas actu includit, ideo et partes actua-
les dicuntur, immo nihil aliud est totum actuale, nisi collectio suarum partium
actualiter totum constituentium; totum autem potentiale est non constabilitum
per partes, quas actu non includit, sed potius est ab illis divisum, et prae-
scissum; unde cum eas actualiter non includat non est actualiter divisum, nec plura, ne-
que consequenter erit una.

[illegible] totum abstractionis constat ex Divo Thoma opusculo §26
55 dicente, universale non continet actu inferiora, sed potentia; est totum abstractionis
est universale: ergo totum abstractionis non continet inferiora actu, sed potentia: erit ergo totum po-
tentiale et unum. Ad confirmationem distinguo antecedens: si natura abstracta identificatur, cum Petro, et
Paulo identificatur adaequate cum natura abstracta, identificarentur adaequate

uni tertio constitutiali, seu constitutialiter uno, dici identificantur adequate uni tertio reali, realiter uni, non autem, ut Patrem, et Filius identificantur inter se, opus erat ut natura humana, cum qua adequate identificatur esset una unitate reali, et sic realiter una adequate ab utroque participaretur. Hoc autem non ita accidit; quia natura humana non est realiter una, sive non est una unitate reali, sed unitate constitutiali, nec ut realiter identificatur a Patre, et Filio.

Arguens

527
4. divisio, et condivisio rei versatur immediate circa idem; sed divisio constitutialis inter Patrem, et Filium, versatur immediate circa Patrem, et Filium: ergo condivisio eorum constitutialis immediate versabitur circa ipsos; sed haec condivisio est omnino abstracta: ergo non immediate versatur circa Patrem, et Filium, sed circa plura. Maior, in qua reliqua pendent, probat RR.^x^ cuius est argumentum, exemplo unionis, sive condivisionis physicae, et resolutionis, seu physicae divisionis, quae circa eadem extrema, versatur circa materiam, et formam, vel eas uniendo, vel eas dividendo versatur. Sed retorquetur, et supposita maiore illata, hanc subsumo minorem; sed divisio constitutialis hominis inter Patrem, et Filium versatur circa plura ut plura: ergo condivisio constitutialis ipsorum, versatur circa plura ut plura, quod ipse negat.

528 Directe respondeo distinguendo maiorem: divisio, et condivisio rei, quae fit totius potestativae versatur immediate circa idem, nego maiorem: divisio, et condivisio rei, quae fit totius actualis, concedo maiorem, et in hoc stat disparitas ad condivisionem physicam, quae est unio totius actualis; condivisio vero constitutialis est unio totius potestativi. Ratio disparitatis est: quia condivisio physica cum consistat, et sit compositio actualis partium, debet illas coniungere, et easdem separare divisio physica; unio autem seu condivisio constitutialis totius potestativi non est compositio partium; sed potius praecisio, et abstractio totius potestativi a suis partibus ideo non debet eas iungere, sed potius separare a toto, quod ideo potestativum dicitur, quia actualiter non habet partes, et hinc divisio roboratur nostra solutio,

et doctra; quia, inter omnes obty abstraonis est totum potentiale: quod non habet partes, ytlu; sed si tale obtum esset plura, haberet ytlu suas partes, scilicet differentias: ergo si tale obtum esset plura non esset obtum potentiale.

Argues sic: id est 529

obtum abstraonis, quod vere est prabile de Pro, Plo, et ceteris; sed soli ipsi Prus, et Plus sunt prabiles de ipsis: ergo Prus, et Plus, et ceteri sunt obty abstraonis, et consequenter plura. Confirmatur: vel totum obtum abstraonis est prabile de solo Pro vel solum pars obti abstraonis; si primum: ergo totum obtum abstraonis non est prabile de Plo; quia non est prabile de illo, sed de solo Pro est prabile. Si 2: ergo obtum abstraonis continet partem prabilem de Pro, et partem prabilem de Plo, consequenter si tale obtum erit plura. Retorquetur argumentum: id est obtum abstraonis, quod secundum adequatam suam raonem est prabile de quolibet individuo; sed Prus, et Plus secundum adequatam suam raonem non sunt prabiles de quolibet hoc, ut est certum: ergo Prus, et Plus non sunt obty abstraonis, et consequenter tale obtum non erit plura

Diffugitur 530

confirmaonis retorquetur etiam contrariam cujus si pars si concedat eadem raones impugnat, impugnabitur instantia. Si 2 eligat, contra: ergo obtum abstraonis non est prabile de quolibet secundum adequatam raonem. Haec consequentia liquido fuit ~~Pro~~ prima quam eligit, si prima quia obtum ~~[illegible]~~ abstraonis est prabile formaliter, et consequenter prabile de quolibet secundum adequatam suam raonem tale autem non esse si contineri partem prabilem de uno solo, et partem prabilem solum de alio. Dicere ad ipsum argumentum majorem: id est obtum abstraonis, quod vere est prabile de Pro, Plo, et ceteris hominibus tanquam raone specifica, et infima raone, concedo: tanquam raone individualis, nego. Dist. minorem; sed soli ipsi Prus, et Plus sunt prabiles de ipsis, secundum raonem superiorem, et speciem, vel secundum raonem individualem, et numericam, concedo: determinate secun-

cujus rationem individualem, non.

531 De Petro est praedicabilis ratio specifica hominis, et similiter de Paulo, est insuper praedicabilis perpetuo sua individuatio, quae non est praedicabilis de Paulo de quo praedicabilis sua individuatio non vero de Petro. Unde infertur, objectum abstractionis esse solum rationem specificam non vero rationem individualem, quia solum illa ratio est communis, et praedicabilis de inferioribus, non vero de individuationes, -

Totum abstractionis objectum non esse praedicabile de solo Petro: nec refert constare partibus; quia tale objectum est ratio completiva naturae humanae, quae tota subjective praedicatur de quolibet, et in qua essentialiter non est pars praedicabilis de uno individuo, et pars de alio praedicabilis; sed tota completive praedicabilis est de quolibet.

532 Argues 6: vel abstractio trahitur ad naturam ut in se unam, vel ad naturam ut in se multiplicem, vel ad naturam multiplicem specificative? non primum quia natura solum vi abstractionis est indivisa in pluribus: ergo abstractio nequit trahi ad naturam ut in se unam non secundum, quia objectum abstractionis debet esse aliqua ratione una, qualis non est natura ut multiplex: non tertium, ut contra objectum abstractionis erunt plura specificative. Confirmatur: ~~obj.~~ objectum abstractionis trahitur ad naturam ut est a parte rei; sed a parte rei est ut pluralitate: ergo trahitur ad naturam ut pluralitate. ergo trahitur ad plura. Ad majorem dico ad tres partes ratio falsificationis primae partis est: quia natura secundum se non est una unitate reali; ab hac enim separata essentialiter dividitur per conditiones abstractas: insuper necessario requiritur per tales conditiones natura ut in se una unitate essentiali; haec enim unitas consistit formaliter in ipsa abstractione, quae non requirit seipsa.

533 Ratio falsificationis 2ae, et 3ae partis evidens est: quia per essentialem separationem naturae a singularibus, haec non manet formaliter in natura; et contra ad naturam cum singularibus nequit concretio trahi; per hanc enim trahitionem potius essentialiter conjungerent naturam cum singularibus, quam ab illis naturam separare. Natura igitur,

quia obiectum abstractionis formaliter praescindit, et ab unitate reali, et a reali multi-
tiplicitate, solum sumitur una earum comparaliter per abstractionem, ut saepe jam diximus. Ad confirmationem distinguo majorem: abstractio tratur ad rationem ut est adaequate, a parte rei, nego: tratur ad rationem inadaequate ut est a parte rei, concedo majorem. Abstractio tratur ad conceptivam rationem, et ad rationem secundum se praecisam, quae quidem praecisa ratio realiter habet, non tamen tratur ad individuationes, cum quibus, et non aliter, ratio a parte rei existit.

Infertur ex dictis nihil contra nos esse, 534
cum ex Divi Thomae auctoritate, quam contra nos affert Pater Hurtado, ut probet plura ut similia esse obiectum abstractionis. Auctoritas opusculo 55 haec est: universale est unum in pluribus: quia licet plura secundum quod plura non constituunt unum terminum, tamen plura secundum quod similia unum terminum constituunt. At ex his verbis non sequitur, obiectum abstractionis debere esse plura similia, vel ut similia. Ratio est: quia secundum quod plura secundum quod similia constituitur unum terminum, ut ait Angelicus magister, est quia illa ratio communis, vel, secundum quam plura similia sunt constituunt unum, quod verum est; quia ea ratio est conceptiva ratio, secundum quam inferiora similia sunt, et est id, quod denominatur unum.

CAPUT IV.

De universali logico prout metaphysico abstracto.

SECTIO I.

Explicatur ejus essentia et aptitudo.

Definitionem universalis logici dedimus jam, ex qua constat, [illegible] esse aptitudinem praedicabilitatem aliam, et aptitudinem, ut de multis praedicatur. Inquirimus modo per quid constituatur universale [illegible], ut dist. a metaphysico, sive esse dist. a metaphysico. [illegible] 535

rum Thomistarum cum Palaeo doctrina tum constitutivum universalis logici ut talis esse relationem rationis resultantem ex actu comparativo rationis ad inferiora rationum ad tum ad quam, et per ejusmodi actum comparativum fieri; sed haec sententia facile rejicitur ex jam dictis pro inquirenda hac obtiva ficta relatione ratione aut unitate. Secunda sententia docet universale logicum ut tale constitui per aptitudinem proximam rationis, ut praedicatur de multis, eamque constitui rationem respectu pro tali comparatione simplici rationis ad inferiora, per quem actum comparativum fit et constituitur universale logicum ut a metaphysico distinctum: omnium sententia haec inter Scotistas, et nostrates.

536 Tertia sententia docet, universale logicum ut sic a metaphysico constitui per aptitudinem quamdam ex parte rationis, ut praedicatur de multis, quae aptitudo appellatur praedicabilitas remota, quam natura habet ex vi solius abstractionis praecisivae, sive nativae, per quam fit, et constituitur formaliter universale logicum; ut sic a metaphysico distinctum. Ita communiter Recentiores. Ad resolutionem difficultatis suppono 1º universale logicum convenire cum metaphysico in esse unius apti esse in pluribus idemque quod est aptum praedicari de pluribus aptum est esse in illis: quapropter omnia, quae in materia traduntur pro sententia, unitate, et aptitudine universalis metaphysici supponenda hic sunt. Universale igitur logicum solum addit aliquam formam, et proprium constitutivum ut talis constitutivum praedicabilitate, quam praedicabilitatem dicimus universale metaphysicum, quam bis determinat, et a priori separat: praedicabilitas igitur haec duo passio est universalis metaphysici, essentia est, et constitutivum universalis logici.

537 Suppono 2º praedicabilitatem hanc posse esse remotam, et proximam. Praedicabilitas remota, sive quaedam ex parte rationis ut praedicatur de multis, consistit in ea quae natura ut de multis praedicetur: sicut ig-

nis hic existens et iacta remote ad innumeras stirpes existentes. Confirmatur quia quatenus de se habet virtutem, sufficit ad innumeras stirpes, quia virtus dicitur remota, non quia habeat impedimentum intrinsecum ad innumeros; sed quia caret proximitate, seu applicatione requisita ad innumeros, qua proximitate, et applicatione virtus illa est proxima virtus ad innumeros. Similiter probabilitas proxima datur, si natura non solum habeat illam aptitudinem, sive non repugnantiam quantum est ex se, ad praedicationem, sed etiam requisita omnia, ut hic et nunc dicitur ad praedicationem ... ratione proxima, et remota probabilitate, universale logicum erit remote, aut proxime probabile. His dictis.

Sit 1a conclusio, universale logicum remote tale, seu 538
quatenus de se probabile sit, et formaliter sufficienter constituitur per abstractionem simplicis rationis, seu praecisionem naturae ab inferioribus, et ideo non requiritur comparatio naturae ad inferiora. Probatur conclusio: natura considerata abstracta ab inferioribus per simplicem abstractionem, quatenus de se apta est praedicari de multis; sed natura sic apta est universale logicum remote tale, sive quatenus de se probabile: ergo esse talis sufficienter constituitur per simplicem abstractionem. Probatur maior: natura considerata ut a differentiis divisa nullum impedimentum intrinsecum habet, ne ipsa impedita sit, ut de pluribus praedicetur; sed natura carens omni impedimento intrinseco, ut de pluribus praedicetur, est de se apta praedicari de multis: ergo. Minor certa, et maior patet: quia si aliquid posset impedire naturam, ut de pluribus praedicetur, deberet esse differentiae; sed natura a differentiis divisa per simplicem abstractionem non habet intentionaliter in se differentias: ergo.

Confirmatur: per abstractionem simplicem, nullo alio actu intellectus, natura intelligitur 539
indeterminabilis ad plures; sed natura indeterminabilis ad plures est de se probabilis de illis: ergo per talem abstractionem, et independenter ab omni alio actu intellectus natura de se probabilis; sed natura ex se probabilis est formaliter univ-

540 versale logicum remote tale: Ex. Sit 2a conclusio: universale logicum proxime praedicabile constituitur (ita ut sit tale) per comparationem complexam naturae ad inferiora, non vero per comparationem oppositam. Probatur conclusio quoad 1am partem: natura abstracta per simplicem abstractionem non est proxime praedicabilis, nisi existente comparatione simplici ipsius ad inferiora: ergo talis comparatio constituit universale logicum (ita ut sit) proxime praedicabile. Consequentia bona est: quia ex eo, quod ignis v.g. non sit proxime combustivus, nisi existentibus requisitis ad combustionem, infertur, talia requisita esse constitutiva, ignis (ut sit) proxime requisiti. Similiter ergo si natura non est proxime praedicabilis, nisi existente actu comparativo, infertur talem actum &c.

541 Probatur 2a pars: natura abstracta non est proxime praedicabilis de inferioribus, nisi existente apprehensione suasiva convenientiae naturae ad inferiora, quae explicatur per hunc actum; natura humana idest praedicabilis cum Petro, Paulo et ceteris; sed haec apprehensio suasiva est comparatio simplex. Probatur maior: sicut voluntas non est proxime potens ad amorem, nisi existente cognitione ipsi proponente motivum alliciens ad amorem, ita intellectus non est proxime potens ad praedicationem, sive ad judicium quo affirmatur identitas naturae cum inferioribus, nisi existente cognitione proponente motivum ad talem praedicationem; sed hoc motivum est convenientia naturae cum inferioribus, et cognitio proponens tale motivum est apprehensio suasiva talis convenientiae: ergo hoc requiritur ut intellectus sit proxime potens ad praedicandum, et consequenter ut natura sit proxime praedicabilis de inferioribus.

542 Secunda conclusionis pars, scilicet ad hoc ut natura proximam praedicabilitatem non requiri comparationem oppositam naturae ad inferiora facile probatur: quia actus 1us proximus non constituitur formaliter per actum 2um; sed universale logicum proxime praedicabile est actus 1us proximus ad praedicationem, et comparatio opposita est actus secundus praedicationis, sive est ipsa actualis praedicatio consistens in hoc judicio Petrus est homo, et similibus:

quia

quod universale logicum proxime praedicabile constituitur formaliter in esse talis per comparationem compositam. Major certa dicitur: actus proximus logicus ipsius ad omnem quidem non constituitur per ipsam compositionem, quae est actus 2us; quibus enim actus proximus in esse talis constituitur per possibilitatem actus 2i at non constituitur per ipsum actum 2um exercitum, sive actualiter tale. Minor etiam constat, quia ante ipso actu 2o praedicationis servat universalitatem universale logicum, postea dicemus:

Inferes ex dictis pro utraque conclusione, universale logicum remote tale, sive quod est ex se praedicabile fieri per eundem actum, per quem fit universale metaphysicum, scilicet per abstractionem praecisivam, seu nativam: dum enim tali actu praecisive in illo constituitur natura in esse apta, ut sit realiter in multis, et etiam ut sit in multis in tantum talis, sive ut de multis quantum est ex se praedicetur, universale autem proxime praedicabile superaddit comparationem ipsius naturae ad inferiora, per quam universale logicum in proximo, ut in multis praedicetur; universale autem logicum in actu 2o exercito superaddit actum in illis, per quem actualiter praedicatur natura de inferioribus. 542

Dubitabis, quid intelligendum nomine universalis logici 543
absolute talis, sive absolute dicti; quod scilicet, sub hoc nomine, intelligendum veniat universale logicum proxime tale, an tantum remote tale: difficultas vocalis est, pro cujus resolutione notandum, communiter dici, et appellari universale logicum absolute, et simpliciter, quod proxime est praedicabile: ~~Probatur~~ quia universale logicum absolute, et simpliciter tale respicit formaliter inferiora, ut sibi subjicibilia, [illegible], sive ea quae sunt, de quibus praedicatur. Insuper quia ideo logicum dicitur, quia ad logicas praedicationes deservit, quod sane competit solum universali logico proxime tali, nihilominus loquendo in rigore metaphysico, universale logicum formaliter tale, et quod absolute, et simpliciter universale logicum est, est solum universale logicum remote praedicabile, sive quod est ex se. Ratio est: quia per illam praedicabilitatem constituitur universale logicum in esse absolute

talis formaliter, et metaphysice loquendo, per quam differt primario ab universali metaphysico: sed solum per probabilitatem remotam, sive fundamentum, quod ipse differt primario ab universali metaphysico, hoc sequitur non constituitur per hanc probabilitatem. &c.

Infertur 2° contra Nostros.

544 Universale logicum sive in actu 1° remoto, sive in actu 1° proximo, sive in actu 2° praecise non constituitur per relationem rationis factam ab intellectu, distinctam ab ipso actu intellectus. Ratio est; quia universale logicum in actu 1° remoto solum dicit simplicem abstractionem, quae non est relatio rationis formaliter talis respectu ad inferiora, ut diximus supra de universale metaphysico ejusmodi. Universale autem logicum in actu 1° proximo, licet constituatur in esse talis per relationem formalem rationis ad inferiora, haec tamen relatio est ipsa comparatio simplex, per quam ratio comparative formaliter refertur. Idem dicendum de universali logico in actu 2° praedicationis, in quo ad inferiora refertur per ipsam comparationem complexam quae est actus intellectus ipsa formaliter propositio, et praedicatio actualis, et hoc est expresse Divi Thomae sententia 1a parte quaest. 28 articulo 1° per haec verba: respectus significatus per ea quae dicuntur ad aliquid aliquando est tantum in ipsa apprehensione rationis conferentis unum alteri: sicut cum comparat hominem animali, vel speciem ad genus &c. Id clarius.

Sed objicies

545 1° Natura abstracta est indifferens ut fiat logice particularis, vel ut fiat logice universalis: ergo non dicit esse logice universalis: ergo universale logicum non fit per simplicem abstractionem. Antecedens probatur: si homo v.g. comparetur ad genus scilicet animal fit logice particularis; si vero ad individua est logice universalis; sed natura praecise abstracta est indifferens ut comparetur ad genus, vel ad individua: ergo. Distinguo antecedens: natura abstracta est indifferens ut fiat logice particularis, vel ut fiat logice universalis in actu 2°, concedo; in actu 1°, nego antecedens, distinguo majorem probationis, et primis dico ad 1 partem: si homo comparetur ad animal est logice particularis comparative ad animal, omitto: comparative ad individua, nego: distinguo 2m: si ad individua comparetur est logice universalis in actu 2° exercite, concedo: praecise in actu 1°, nego; et consequentia minore concessa similiter distinguendum est consequens. Ex data proxime explicatione pro nostris [illegible] [illegible] est solu-

onis doctrina.

Objicies 2°: forma constitutiva universalis logici est relatio rationis rationis ad inferiora; sed relatio rationis solum fit per actum comparativum: ergo solum per hunc actum fit 546
universale logicum. Prob. maior 1°: universale logicum formaliter ut tale est superius; sed superius formaliter constituitur per respectum ad inferiora: ergo. 2°: universale formaliter est unum versus multa, seu plura, quod est idem, ac unum respiciens plura; sed respicere plura consistit formaliter in respectu: ergo. 3°: per id constituitur universale logicum, per quod distinguitur a metaphysico; solum distinguitur a metaphysico per respectum ad inferiora: ergo. Dist. maiorem argumenti: forma constitutiva universalis logici sumpta 1° remoto est relatio rationis, et relatio ipsum est formaliter talis, nego, iuxta iam dicta pro forma constitutiva universalis metaphysici; forma constitutiva universalis logici proxime probabilis, vel sumpta 2° pro ratione est relatio rationis, subdistinguo: est relatio rationis extrinseca natura conferens ipsi actum comparationis, concedo: intrinseca, et ab actu comparationis distincta, nego maiorem. Probationes accipiendae sunt in 1° sensu subdistinctionis.

Vel quia totum fere adversarium universale logico remoto talis in hoc, [illegible] figillatim ad illas respondeo, ad 1um distinguo maiorem, universale logicum remote tale est superius intrinsecum, nego maiorem; extrinsecum, concedo maiorem: distinguo etiam minorem: sed superius (extrinsecum scilicet tale) constituitur per respectum fundamentalem rationis ad inferiora, concedo: per respectum actualem rationis, nego minorem: 547
forma enim constitutiva universalis logici remote talis, est forma [illegible] cuius constituitur universale ipsa extrinseca superioris; talis autem forma est ratio abstractiva, seu praecisiva natura ab inferioribus, quae non est formalis respectus ad inferiora, sed solum fundamentalis; quatenus scilicet constituit naturam aptam extrinsece denominatam ex parte ipsius, ut ad inferiora referatur, per subsequentem actum, qui fit comparatio, vel complex, vel composita, in hoc eodem sensu accipiendam eandem probationem, ut

Ad 3um omissa maiori, nego minorem: 548
quia neutrum universale constituitur per actualem respectum rationis ad inferiora; ve-

nem eni ab altero distinguitur per aptitudinem; sed minus in tantum distinguitur per aptitudinem ad essendum realiter seu per identitatem rei in pluribus; loquor vero per aptitudinem ad essendum in intentionaliter in multis, quae aptitudines non sunt actuales ex parte rationis, sed fundamentales.

549 Objicies 3.º contra 2.am conclusionem: licet actus comparativus tendat modo relativo, si non reperit ex parte objecti naturam ut relatam, ipsa non illius non denominatur natura relata: sed si universale logicum proxime praedicabile non actus comparativus denominat naturam relatam, talis actio reperiabit ex parte objecti naturam ut relatam. Probatur antecedens: quia modo se tenet ex parte actus praecise, et non reperitur ex parte objecti, objectum non denominatur; sic licet Deus lapidem cognoscat modo infinito, immateriali, et aeterno, lapis, seu objectum, non denominatur infinitus, immaterialis, et aeternus; quia talis actio non reperit ex parte objecti lapidem ut infinitum, ut immaterialem, et aeternum: ergo. Distinguo antecedens: licet actus comparativus &c. natura non denominabitur intrinsece relata, concedo: extrinsece, nego antecedens, cujus probationem distinguo: modo se tenet, & non denominatur objectum denominatione incommunicabili ab actu, concedo: communicabili, nego: nam cognitio apprehensiva non reperit ex parte objecti modum tendendi apprehensivum; et tamen objectum denominatur apprehensum.

550 Haec non causalis probationem naturam rationem propter quam lapis non sortitur illas denominationes. Dico, 1.º quia tales denominationes ut possunt intrinsece, requirunt proveniri a forma extrinseca quali Deus cognitio, 2.º quia illi modi tendendi non sunt formaliter de linea intentionali. Objicies tandem: comparatio simplex naturae ad inferiora destruit universalitatem: ergo requirit constituere universale logicum proxime praedicabile. Antecedens probatur: talis comparatio est divisio intentionalis naturae in inferiora cum per illam tribuitur inferioribus: sed destruit universalitatem; sicut si quidem per actum, qui est divisio intentionalis naturae in inferiora, destruitur divisio naturae, et consequenter universalitas. Nego antecedens, et antecedentis probationem, cujus adjunctam probationem distinguo claritatis gratia; cum per illam tribuitur directe inferioribus, concedo: directe, nego. Haec si quidem comparatio simplex, natura identificabilis cum pluribus directe reperit solam naturam, et ut est in illis

tratur, non attingit inferiora; quod vero indirecte inferiora respiciat, non sufficit ut universalitatem destruat: ut latius ex sequenti sectione patebit.

SECTIO .II.

Utrum in actuali propositione servetur univer salitas.

Diximus, quod universale logicum proxime tale non requirit comparationem 551
comparationis; rogamus modo, quid requiratur ut fiat, et constituatur universale logicum tam
remote, quam proxime praedicabile, talis comparatio non requiratur, servetur tamen, et
conservetur universalitas in actuali praedicatione, hac v.g. Petrus est homo, aut homo est
animal, et similibus? ad quaestionem supponendum quod pronuntiare judicium esse qualitatem
366 simplicem, consequenter judicium hoc, Petrus est homo v.g. sit qualitas composita praedicati, hoc sit
obiective aliter dicitur a subiecto praedicatum; remanet difficultas dum non procedit ex suppositione, quod judicium sit simplex qualitas: contra aliter loquendo
quod sit subiectum, quale, atque quale praedicatum, pro quo dicitur subiectum tale non solum attingit habitum obiectivum, sed etiam obiectivum praedicatum, similiter praedicatum tale non solum obiectivum
praedicatum, sed etiam obiectivum subiectum.

Suppono 2°, dum non procedere de praedicatione in qua aequale 552
quale de aequali praedicatur, hac v.g., homo est animal rationale, in qua praedicatum aeque
late ac subiectum refertur; sed de praedicatione in qua, ratio superior praedicatur
de inferiori v.g. Petrus est homo, homo est animal etc. Suppono 3° quod quodlibet judicium praecedere duplicem apprehensionem, aliam, qua formaliter attingitur subiectum obiectivum, et aliam, qua formaliter praedicatum obiectivum attingatur; ad hoc, Petrus est homo v.g. praecedit apprehensio hoc Petrus, qua formaliter attingitur Petreitas; et aliam hoc homo, qua formaliter attingitur natura humana; unde singularitas illa ut correspondens huic apprehensioni Petrus est subiectum obiectivum, et natura humana, ut correspondens huic apprehensioni homo est praedicatum obiectivum oritur hic, quod dupliciter indivisibile rati-

tex sit judicij, formaliter tamen dubi fide d. duas formalitates, ex quibus una formaliter attingat Petreitatem, altera formaliter praecise attingat naturam humanam secundum se.

553 Supposito quod sicut idem actus voluntatis amor et odium ejusdem realiter obti subdiversa tamen ratione formali, et quatenus affective tendit in objectum dicitur amor, quatenus vero aversive tendit, odium dicitur: ita judicium mentale, quatenus praesuppositive tendit in subjectum obtinens de subjecto formale, et quatenus enunciative, et praedicative, tendit in praedicatum obtinens, dicitur formale praedicatum. In quaestione prima sententia docet universale non servare universalitatem contractam praedicationis sed potius per actum 2ae praedicationis universalitatem destrui, ita Patres Hurtado, Arriaga, Oviedo, quos citatos sequitur Pater Peinado ... pro hac etiam nativa sententia stat Scotus, et ejus Asseclae, affirmativam vero respondet secunda sententia, pro qua stant communiter Thomistae, et ex nostris Plures, inter quos acutissimus Bassus, Lucensis ..., quos citatos sequitur Pater Aguilar et nobiles ..., cum quibus sit dicendum universale manet universale in actuali praedicatione ac proinde non destruitur universalitas per actum 2ae praedicationis.

554 Probatur ita ab Angelico praeceptore praeter opusculo 56: homo non praedicatur de Socrate secundum quod particularis, quia homo id praedicat, quod significat modo ipse homo, homo significat naturam humanam absque omni participatione et particulari ratione; sic ille probat.

555 Probatur 2°, a ratione: Licet actus praedicationis de homo exprimit enunciative solam naturam humanam, non vero singularitatem aliquam: ergo natura humana ... ita enunciatur, ut maneat enunciativa exercite una, et sic sine impedimento ex parte ipsius, ut sit potentialiter in multis, et inter manet universalis. Dicta bonitas ex actu, nam actus eo pacto reddit exercite naturam aptam ut sit in multis, quo illam attingit, et non attingit singularitates, per

quas nara dividitur: ergo si actus predictus formaliter enunciative solum nar. humana, et non singularibus, manet nara ex vi illius exercite enunciative precisa a singularitatibus, et formaliter una, apta q. ut in multis sit, et ergo universalis.

Probatur quod 556

ans: ~~[struck text]~~ id exprimit formaliter enunciative talis actus, quod formaliter solum enunciat; sed talis actus formaliter enunciative ~~exprimeret singularitatem alicuius~~ naram humanam, et non singularitatem alicuius: ergo. Probatur min: si talis actus formaliter enunciative exprimeret singularitatem alicuius, maxime singularitatem Petri, sed hanc non enunciat formaliter: ergo. Probatur min. si talis actus enunciaret formaliter singularitatem Petri, hi actus, Petrus est hoc, Petrus est Petrus non differrent ex parte praedicati formaliter enunciati, sed differunt: ergo. Probatur min: si non differrent praedicta actus, nec differrent hae predicationes, Petrus est hoc, Petrus est animal, Petrus est ens; sed hoc est absurdum; aliis idem formaliter esset verum, quo enunciatur praedicatum non restrictum, ac ans, quo enunciatur praedicatum restrictum, quale est hoc ans; Petrus est hic homo: ergo Petrus est hoc, aut hoc, est animal rationale: ergo est animal: ergo.

Confirmatur: quia si enunciaretur 557

formaliter singularitas alicuius per illum actum non darentur predicationes superioris de inferiori; sed omnes essent aequales, sed sane absurdum est dicere. Porfirius capite de specie quia, de quibus praedicari oportet, sicut nara sunt de minoribus, ut animal de hoc, et juxta Philosophos certum est prationes superioris de inferiori, et extra dubium a oratione aequalis de aequali. Quod autem id sequeretur, patet. quia sicut hoc propositio, Petrus est hoc eadem est ac hoc Petrus est Petrus, aut Petrus est hic homo, ita hoc, Petrus est animal, substantia, ens, eadem esset ac hoc, Petrus est hoc animal, hoc substantia, hoc ens, quae propositiones non sunt formaliter superioris de inferiori, sed aequalis de aequali; si sequela adversarius negat reddere teneatur disparitatem, quae sane difficilis est.

Infertur praeterea 558

:q sicut identitas realis, quae datur inter praedicatum formale et formale subjectum hujus propositionis, Petrus est ens, compatibilis est cum exercita enunciativa propositione, vi cujus non abstrahat potius formaliter enunciativè singularitatem aliquam; ita identitas realis inter subjectum formale, et formale praedicatum hujus propositionis, Petrus est homo, compatibilis esse queat cum exercita enunciativa propositione vi cujus talis propositio formaliter enunciativè non exprimat singularitatem aliquam. Confirmatur 2° per actum hunc, Petrus est homo non abstrahitur formaliter enunciativè Petrus, ut distinctus à Paulo, Francisco, et caeteris; ergo non abstrahitur formaliter enunciativè singularitas Petri, contra bona est: quia solum ratione suae singularitatis Petrus distinguitur formaliter à Paulo, et caeteris. Antecedens multipliciter probatur à paritate hujus actus Petrus est animal, per quem non abstrahitur Petrus formaliter enunciativè, ut distinctus ab omni homine: ergo necessario per hunc, Petrus est homo, abstrahitur formaliter enunciativè Petrus ut distinctus ab omni homine.

Antecedens si negetur, probatur sic:

559 Si per hunc actum Petrus est animal, abstraheretur Petrus ut distinctus ab omni non homine formaliter enunciativè; formaliter esset recta haec illatio, Petrus est animal; ergo est rationale; sed talis illatio non est formaliter recta: ergo. Major constat: quia si per praedictum actum abstraheretur formaliter enunciativè Petrus ut distinctus ab omni non homine, idem esset hic actus Petrus est animal, ac hic, Petrus est animal rationale; sed ex eo, quod Petrus sit animal rationale, recte formaliter infertur, quod sit rationalis: ergo. Probatur 2° primum antecedens: per hunc actum, Petrus est homo dicitur formaliter idem de Petro, ac per hunc Paulus est homo, formaliter dicitur de Paulo: ergo per praedictum actum non abstrahitur formaliter enunciativè Petrus distinctus à Paulo, Francisco et caeteris. Constat consequentia haec quia nequit Petrus distingui à Paulo vi illius conceptus, qui formaliter idem de utroque praedicatur, et quatenus univocè conveniant Petrus, et Paulus.

Antecedens etiam constaret: quia si

560 non esset formaliter idem conceptus, qui per praedicatum de utroque praedicatur, necessario conceptus hic homo esset respectu Petri, et Pauli; necessario vera esset propositio haec, Paulus est homo, et non est: quia si per praedicatum homo aliquid proprium Petri de ipso praedicatur, cum hoc non posset cum Paulo verificari; propositio ista enunciatis falsa esset: ut constat

q. vera sit licet dispter erit per nullius pratq attigit, neq. Prus, ut dist-
tq a Plo, neq. Plq, ut distq a Pro, ergo per q nulla praliter enunciative signi-
ficatas attingitur per hunc actq, Prus e hoo; ergo q probatur idq ans: quia si
per talq actq attingeretur Prus, ut distus a Plo, et ergo si per illq praliter
enunciative attingeretur singularitas Pri, idq esset hic actus, Prus e hoo, ac
iste, Prus e hic hoo; sed hoc falsq e: q. Imo hoc probatur; neq aliter
sicut verq e dicere ergo, Prus e hic hoo, verq etiq esset dicere, ergo, Prus
e hoo: jeuydq refas e dicere, q.

Probatur maior 2a. pbo; neq hic actus Prus e 561
hic hoo solq habet praliter enunciative exprimere singularitatq Pri: q sicq
dq enunciaret hic hic, Prus e hoo, idq utereq. enunciare praliter ex parte pra-
ti, et eq aliquæ n liberant ex parte subti, idq quæ essent predicti actus:
q sicut vera e non propositionq Prus e hic hoo, vera etia esset hoc, ergo Prus e hoo
ex dicis singula eiq e refpgno illorq, qui dicunt, per hunc actq Prus e hoo, n attigi
quidq determinate singularitq Pri, sed solq indeterminate aliquq singularitq: quatenus scilicet si
exponitur predictus actus, Prus e alicuius hoo, id e 1, Prus, 2, Plus, vel Sogres,
et ceteri; ex quo fiunt n perbari universalitq ex parte prati: quia pra-
liter attingitur pluribus aliqua quibus indeterminate.

Sed contra e: quia si ni actus 562
Prus e hoo idq praliter enunciative attingeret, ac ni, prus e alicuius hoo:
sicut hic actus praliter enunciative attingit plura, ut plura, idq attingeret
ille alius actus; sed hoc e falsq; quia per hunc actq Prus e hoo n atti-
gitur praliter enunciative plura ex plur scilicet quidq solq attingitur enuncia-
tive, qd probatum fuit aliud per expositionq huic hoo, per quq n attin-
gitur plura ut plura: q ergo insuper si ille praliter eq et Prus e hoo, ac
Prus e alicuius hoo; idq quatenus praliter esse rotare id e Prus esse hoc

ac rogare quid est Prius esse aliquid hoc: respondetur: sicut 2º interroganti respondimus, est 1, esse Prius, Plus, &c, recte etiam respondere- mus primo per eadem verba, sed hoc aperte est falsum, nam non est formaliter adaequate idem esse hoc, ac esse aliquid hoc: ergo denique responsio est manifeste contra Divum Thomam citatum, et dicentem; hoc non praedicatur de forte secundum suam particularem &c. Constat igitur in ipso actu praedicationis servari universalitatem, et praedicabilitatem de multis, atque in 2º praedicationis esse communicationem cum sua, et praedicabilitate universalis.

SECTIO III.

objectiones solbit.

563 Primo arguitur: actus identificans formaliter, et expresse naturam cum aliqua singularitate non relinquit naturam universalem; sed actus esse Petrus est hoc identificat formaliter et expresse naturam cum aliqua singularitate: ergo in illo non manet natura universalis. Major patet: quia hujusmodi actus non relinquit naturam praedicabilem de pluribus, sed potius in natura ponit singularitatem, vi cujus redditur natura contracta, ne de pluribus praedicetur: et natura universalis in actu praedicata manet ut de quolibet praedicetur, sed actus ponens singularitatem cum natura de quolibet praedicatur non relinquit naturam universalem: ergo. Confirmatur: in actu in quo natura manet universalis, manere debet sine singularitatibus, et ab illis divisa; sed in hoc actu Petrus est hoc, natura non manet sine singularitatibus, et ab illis divisa, cum potius maneat cum singularitate Petri: ergo.

564 Respondeo distinguendo majorem: actus identificans formaliter &c si natura, et singularitas attingitur per modum unius tantum et indivisim, concedo majorem; si per modum duplicis tantum in compositione unius propositionis, attingitur natura, et singularitas, nego majorem. In actu illo in quo natura et singularitas attingitur per modum unius natura

amittit universalitatem, quia tunc actualiter singularitas intrinseca literarum rara, sive contingens ipsa intrinseca potentialiter deterso rara ad singularitatem, ceterum quando rara, et singularitas attinguntur per modum duplicis termini per contingentiam eandem propositionem rara, erat universalitas; si quia tunc ratio superior praedicatur de inferiori contingenter totum potentiale, de cujus ratione est esse superius subiecto: quod manet universalis rara; aliter praedicatio non esset superioris de inferiori, sed aequalis de aequali.

Hinc est, quod quibus judicium 565
fit simplex realiter, qualitas rarum non attingit subiectum, et praedicatum obiectiva per modum unius simplicis obiecti, sed contingens complexum quid, et compositum cum distinctione praedicati a subiecto, quod hoc traditur a Patribus Complutensibus, et roboratur exemplum etiam: realiter hoc propositio, rationale est animal, esset praedicatio formalis, seu haberet idem formalis identitatis; idem enim simpliciter reddere, animal rationale, est animal rationale: et hoc propositio, homo est risibilis non esset cur diceretur praedicatio qualitatis, sive rationis metaphysicae, siquidem ex parte subiecti attingeretur formaliter risibile, et ex parte praedicati attingeretur formaliter homo, quod si neges inferre: judicium indivisibile posse formaliter attingere ex parte subiecti aliquam formalitatem, quae formaliter non attingatur ex parte praedicati; et contra; et sic habemus intentum.

Unde 566
patet quid dicendum sit de quorumque actibus, quos nobis obiiciant, sive actus sint comparationes simplices, sive composita, aut etiam abstractio complexa, et similia: de quibus omnibus, idem est dicendum, sicut quod duobus actibus realiter sit indivisibilis, siquidem per modum duplicis termini, sive modo compositivo, et complexo, attingatur rara, et singularitas rara manebit universalis: quia tunc formaliter repraesentatur rara, sine singularitate per aliquam formalitatem unius actus indistincte modo compositivo rarum, et singularitatem, si vero per modum unius, sive incomplexo, et simplici modo utrumque repraesentatur, ut accidit in hac abstractione, Petrus, hic homo, et similibus, rara non manet universalis.

~~Ad maiorem probationem~~

567 Ad maiorem probationem dico quod illo actu manere praedicabiliter enuntiative naturam praedicabilem de pluribus; singularitas enim solum exprimitur ex parte subjecti, et ita expressa, nec ponit in praedicato in natura, ut de pluribus praedicatur, nec natura redditur inepta ad praedicationem; sed actualiter praedicatur de Petro natura tamquam superior de inferiori. Ad confirmationem distinguo maiorem: in actu, in quo natura manet universalis, debet manere intrinsece sine singularitatibus, concedo; extrinsece, nego maiorem, et in hoc sensu concessa minori, nego consequentiam; hac distinctione accipi[illegible] est hic philosophus: actus praedicandi respicit naturam individuatam, sed natura individuata non est natura universalis; ergo actus praedicandi non respicit naturam universalem.

568 Distinguenda igitur est maior: actus praedicandi respicit naturam individuatam intrinsece ex parte subjecti praedicati, sive enuntiative, nego maiorem; extrinsece, concedo. Duplex esse potest individuatio, individuatio naturae in ordine ad rationem: prima, quando actus [illegible] nuntiat naturam ut conjunctam cum differentia, et individuatione ut tali, et individuatis, seu per modum unius tantum, ut in hoc actu accidit, Petrus est hic homo; haec individuatio vocatur intrinseca detractiva naturae, et haec tollit etiam universalitatem. At hanc detractionem natura non habet in hoc actu, Petrus est homo, in quo, ut diximus, non enuntiatur natura ut singularizata. 2a, actus, quando actus respicit quidem naturam separatam ab individuis, ordinatam tamen per enuntiationem ad singularitatem, ut accidit in actu de quo procedit quaestio: haec individuatio est extrinseca, non quidem realiter, sed per rationem, et haec non obest universalitati.

569 Objectio 2a: in hoc judicio Petrus est homo, est qualitas individualis: ergo idem afficit ex parte subjecti, ac ex parte praedicati; sed ex parte subjecti afficit naturam singularem: ergo etiam ex parte praedicati. Probatur 1o: natura non manet universalis in illo actu, quin afficiat individua; sed hic actus, Petrus est homo, non afficit individua: ergo. Probatur minor: talis actus non afficit Petrum cum aliis individuis: ergo. Probatur antecedens: talis actus fuerunt

Pm ab aliis indivisibilis; sed per eundem indivisibilem actum refuit Prus conspectum
aliis indivisibilis, et ab illis secerni: g. Confirmatur 2°: constat quod per eundem actum
indivisibilem natura maneat una, et divisa in inferiora; sed si tali actu natura
maneret universalis, maneret una, et simul divisa in inferiora, ut dicebatur
videretur in Pro: g.

Respondeo negato consequenti distinguendo antecedens: idem attingit ex parte sub- 570
jecti, et praedicati, idem scilicet realiter, diverso tamen modo, et sub diversa ratio-
ne formali, concedo: idem formaliter, et eodem modo, sub eadem scilicet ratione formali, nego con-
sequentiam. Verum quidem est, actum hunc Prus est hoc realiter, seu in se se reali-
ter attingere naturam humanam, et Prum singularitatem diverso tamen modo, et sub
diversa ratione formali attingit singularitatem, et naturam attingit siquidem ex par-
te subjecti naturam ut singularem; et ex parte praedicati naturam praecisive sive singulari-
tate, seu naturam secundum inferiorum naturam, quae rationes sunt formaliter
diversae, singularitatem attingit praesuppositive, aut subjective; naturam vero
enuntiative: unde per modum duplicis termini, et complexo, sive compositivo mo-
do naturam, et singularitatem attingit, quicquid diversus modus tendendi in ob-
jectum non repugnat actui realiter indivisibili; idem enim voluntatis actus, qui
simul esset amor, et odium respectu ejusdem realiter objecti, diverso modo, et
sub diversa ratione formali ob[illegible] in ratione ulu tenderet in idem objectum, aversi-
ve scilicet, et affective.

Praeterea hoc signo complexo natura identificabilis 571
cum pluribus, ex duobus universalibus non constituit nisi tota soli Patri Arriaga supponi-
dum est tendit in natura singularitates, secundum diverso modo, et sub diversa ratio-
ne formali utrumque attingit non componitur universale; similiter actus de
quo dicendum est. Sed si complexum reperta natura in quo minus; sic actus Prus
est homo non conspicit individuum ex parte subjecti, sed ex parte praedicati, nomi-
ne similiter negative quae sunt reliquae propositiones, et mira ulti

mū filosfi sit ll'quda, atq eōd
modo, et sub eadē ratione fali tēdētē obtū, reperit Prus et Plū diuidit? cōm-
ne; ab jndividuis, et dō: tēdētē diuerso modo, et sub diuersa ratione fa-
li reperit &c. ro mixt. Constat solutio ex dictis.

572 Similiter ad figūdā 2ª
sfratio nula quī jplatio apparet jeo, qd per eūdē actū diverso mo-
do, et sub diversa ratione fali jobtū tēdētē, ratio sit precisive una, et
divisa; quatēnus siplūcū qd per eūdē actū per modū unius tēdētē j-
sumē obtū, sive eodē ~~modo~~ modo, et sub eadē ratione fali ratio sit uha,
et divisa, jtētialiter. Sd nota, qd quatēnus j hoc actu Prus ē hoc, et
similibus dividatur ratio, ū tamē dividitur ut totū actuale, quatenus
una pars ratio tribuatur uni jdividuo, et alia pars alteri; hoc si-
quidē divisio opponetur universalitati ratio, sd dividitur j jferiora
tēquā totū potētiale j partes subtivas, de quibus fratur, unde licet cuī-
libet ex illis per jdē applicetur perseverat unū: sic verū ē dicere,
Prus ē hoc, Plus ē hoc &c. jquibus spraonibus jdē fratur jtētiōē ratio,
qd de Pro dicitur, dicitur etiā de Plo: et de jllis ratio manet una,
et divisa, sed jdiverso se sū divisa jquā subtivē una vero enūciati-
vā sū, siquidē ut ē obtū fealiter enūciatū ratio praesjdit ā sīgu-
laritatibus,

573 Denique ut aliis jtēciis eādē doctrina occurras: qd quā
bis realiter sit jdibilis mentalis praedicatio ratio de jferioribus;
fealiter tamē divisibilis ē j plures tēdētias jtētiales adaequate
fealiter distas: altera jtēsfiēdens subtivo vocati, quod ū plus
exprimat fealiter quā qd per illud exprimitur, alia ō jtēs-
fiēdens copulā vocati idētati sīgnificati sī propositio
afirmativa ē, sicut ratione idētitatis significat, si ratiōē

et alteras correspondens parte vocali; non quod formaliter solum exprimit, quod per illud exprimitur.

Igitur non est considerandum judicio, quod habes 574
realiter simplici, una realiter, et formaliter simplex cognitio; sed una realiter, et realiter triplex cognitio. Prima cognitio correspondens subjecto formaliter exprimit singularitatem; est enim formaliter hoc cognitio Petrus: ab hac singularitate praescindit cognitio hoc formalis hoc, correspondens praedicato, unde de judicio illo ut realiter est, et integre de praedicato, ut realiter, et similiter de subjecto, ut realiter sunt, utrumque verificatur, et quod attingat formaliter singularitatem, et quod attingat formaliter naturam praecisivam sine singularitatibus; ipsa enim cognitio Petrus realiter est ipsa cognitio homo, prima est contracta natura, per illam quae fit natura singularis: secunda est abstracta natura ejusdem, et per illam natura fit seu manet universalis.

Sed instantia de hoc judicio Petrus est homo ve- 575
rificantur partes contradictoriae quia ita arguitur: hoc judicium attingit formaliter singularitatem, et non attingit formaliter singularitatem: abstrahit formaliter naturam et illam non abstrahit formaliter: quod probatur: ens rationis communiter ita describitur: hoc judicium attingit formaliter praesuppositive sive subjective singularitatem, et non attingit formaliter enunciative singularitatem: abstrahit formaliter enunciative, et non abstrahit formaliter subjective naturam: attingit formaliter subjective et non attingit formaliter subjective; abstrahit et non abstrahit enunciative naturam; sed contrarius respondendum est neque verificari de illo judicio non attingere formaliter singularitatem. Sumptis enim negantibus in propositionibus contradictio est, sic de illo actu secundum diversas ipsius formalitates verificatur, quod attingat formaliter, et quod formaliter non attingat singularitatem, non tamen verificatur de illo, quod non attingat formaliter singularitatem; ad hoc enim ut verificaretur de illo non attingere formaliter singularitatem maxime requireretur quod secundum nullam sui formalitatem attingeret, quod non accidit. Itaque ... abstrahit

formaliter, formaliter ñ abstrahit.

576 Objicies tandem: haec propositio Homo est homo equivalet huic Homo est aliquis homo; sed haec ñ servat universalitatem: ergo nec 1a. Probatur: haec propositio Homo est homo convertitur sic, aliquis homo est Homo; sed in conversione subjectum convertentis est praedicatum conversae: ergo subjectum hujus aliquis homo est Homo, est praedicatum istius, Homo est homo: ergo nam ut explicatur per hunc terminum aliquis homo ñ est universalis. Distinguo majorem: haec propositio Homo est homo equivalet huic Homo est aliquis homo attento obiecto, ut realiter est, concedo: attento obiecto praecise formaliter enunciato, nego majorem, et concessa minore, nego consequentiam. Objectum verificationis utriusque actus, ut realiter est, est natura singularis Homo; at ut haec ut talis ñ enunciatur formaliter de Homo, nam in primo actu enunciatur praecise natura secundum se; in 2o autem singularitas aliqua contracte; talibus propositiones equivalent solum attento obiecto ut realiter est; ñ vero attento, ut formaliter enunciatur.

Ubi observa,

577 quod quamvis Homo sit constitutivum obiecti enunciationis hujus actus Homo est homo, ñ tamen est obiectum formaliter enunciatum: ad 1s enim sufficit quod sit subjectum, et ad 2m necesse erat, quod esse formaliter praedicatum, et in conversione omissa majori, nec minori, in conversione per accidens, et etiam per contrapositionem subjectum convertentis ñ debet esse idem formaliter, sed mutatur. Imo ex hac conversione juxta communem doctrinam nostra sententia confirmatur; communiter enim summulis dicitur propositionem de subjecto particulari, et praedicato communi, converti per accidens; unde haec propositio Homo est homo, erit de praedicato communi; ergo enunciat formaliter, et ex parte praedicatum commune: ergo praedicatum illius ñ erit natura singularis.

578 Instabis: propositionem de praedicato formaliter enunciato universali natura contradicitur per propositionem de praedicato formaliter

enunciato particulari affirmativo; sed haec propositio Petrus non est homo est aequivalenter propositio de praedicato finaliter enunciato universali negativo; exponitur enim sic, Petrus nec est hic nec ille homo nec ille homo et consequenter singulus homo: ergo illi contradicitur per propositionem, quae aequivalenter sit de praedicato finaliter enunciato particulari affirmativo; at contradictoria hujus propositionis, Petrus non est homo est haec, Petrus est homo; ergo haec est aequivalenter propositio de praedicato finaliter enunciato particulari affirmativo, et consequenter praedicatum homo sic exponitur, aliquis homo.

Respondetur, contradictionem propositionis de praedicato finaliter 579
enunciato universali extensive accepto, sive distributive universaliter sumpto contradicitur per propositionem de praedicato finaliter enunciato particulari affirmativo, omisso tamen: propositioni de praedicato finaliter enunciato &c. extensive accepto, seu non sumpto universaliter distributive, contradicitur &c. non: hinc dubitationis [illegible] praeter hoc [illegible] nullus homo, aliquis homo contradictorie opponuntur; at huic propositioni, Petrus non est [illegible] homo, contradicitur per hanc, Petrus est homo, non vero per istam, Petrus est aliquis homo; per illam enim Petrus est homo affirmatur extensive natura, sed per nostram negatur; sed ut melius doctrinam datam percipias, nota aequivalentiam logicam ut talem perfecte, et adaequate non dari, nisi in propositionibus constantibus signis, quorum vis significativa sit eadem, ut accidit his propositionibus Petrus est aliquis homo, Petrus est hic, vel ille homo; quae sane sunt perfecte et finaliter aequivalentes ideoque aequivalent quoad objectum non solum ut realiter est, sed etiam quoad objectum quod finaliter est enunciatum.

At vero si propositiones non sint finaliter aequivalentes, sed extensive 580
universaliter, non debent habere idem finaliter objectum, sed sufficit si idem virtualiter objectum habeant. Hinc cum in propositionibus de quibus loquimur, haec finalis aequivalentia non inveniatur; Petrus est homo, et Petrus aliquis homo, qui sunt praedicata illarum propositionum, non sunt termini finaliter aequivalentes nec propositiones finaliter aequivalentes erunt: unde fit, quod sicut Petrus homo nullo signo quantitatis affectus

extra propoonem significat naram singularem, atque ad intentionem ipsius idem aequivalenter in propositione significat, et sicut tunc aliquis homo non intelligitur rara, seu non rara singularis, sed rara in detractione singularis extra propositionem significat, id ipsum intra ipsam significat: modo sic: rara singularis, seu intentione accepta, et rara in detractione singularis non sunt ipsius aequaliter idem significantes; ergo propositiones erunt aequaliter aequivalentes quoad obiectum aequaliter denuntiatum.

CAPUT V.

De universalibus in particulari.

Porphyrius nobilis Philosophus in primis vero Catholicae religionis desertor in sua Isagoge, seu introductione ad Aristotelis categorias maxime illustrat doctrinam de universalibus. Universale dividit in quinque praedicabilia. genus scilicet, differentiam, speciem, proprium, et accidens, quorum divisionem communiter omnes Philosophi omnes admittunt: universalia haec, et illorum quodlibet potest et metaphysice, et logice considerari; praecipue tamen de illis ut logice universalibus loquendum nobis erit sub qua consideratione communiter a logicis formaliter constituitur sub praedicabilium nomine.

SECTIO I.

De genere

§ 81 Angelicus Praeceptor; opusculo 48 genus ex Porphyrio sic definit praedicabile de pluribus specie differentibus in eo, quod quid. Sed ut clarius hujus, et aliarum definitionum sensus innotescat, observa ab Aristotele, et Philosophis communiter distingui varia praedicatorum genera: alia, quae praedicantur, seu dicuntur in quid, et sunt ea, quae praedicant totam essentiam rei: quando enim quaerimus quid sit res, eius essentiam exprimimus, et respondemus; unde essentia rei quidditas rei dicitur; quia quaeritur quid sit res per eius essentiam respondere debemus

Si cum rogamur, quid sit hoc vel multipliciter respondere possumus complete, scilicet, et incomplete; recte enim respondetur, et in quid, hoc est animal, sed incomplete respondetur, hoc enim non est praecise animal: similiter si respondeatur hoc est rationale, recte, et in quid respondetur, sed incomplete etiam: quia hoc non est praecise rationale; si vero hoc hoc est animal rationale respondeamus recte in quid, et complete hoc ipsum constituentia exprimimus.

Igitur si praedicatum quod in quid 542
complete ait praedicatur, sit praedicatum de se commune pluribus, in differentibus solum ad plures species, dicitur praedicatum essentiale substans, sive per se stans et praedicatur de essentia in eo quod quid; si vero praedicatum, quod incomplete in quid dicitur, sit praedicatum contrahens in differentiam alterius ad plures species ad unam potius, quam ad aliam constituendam, dicitur praedicatum essentiale quid, et praedicatur in quale quid: quia scilicet est praedicato praedicatur alteri adjacentis, detrahens in se alterius in differentiam. Facile hoc intelliges, si nobis essentia metaphysica, quarum partibus ratione nostra distinctis componi, intelligatur explanari per analogiam physicae compositionis ex materia, et [illegible]. Sicut igitur in physica tota compositio cum sit ex materia prima, omnium communi, forma detrahente [illegible] materia ut facta unione ad hoc potius compositum constituendum, quam aliud sic in metaphysica ex praedicato communi, et indifferenti, et praedicato differentiali, et speciali, mutua ad unionem sit compositum metaphysice, et essentialiter, quod species metaphysica dicitur.

Hoc supposito [illegible] definitur genus a nostris Recentioribus, unum de praedicabilibus in pluribus 543
essentialiter differentibus in quid, pars materialis essentiae illorum, et convenire ab aliis, unum ex se praedicabile de multis, in quid complete subjective. Praedicatum quidem genericum est, quod commune est pluribus notabiliter [illegible], quod quidem de se non supponit praedicatum adaequate distinctum, cum adjaceat. Dicitur enim ex se praedicabile de pluribus, per quod convenit genus cum aliis praedicabilibus, a quibus differt per reliquam definitionis, differt genus a differentia; quia licet haec praedicabilis de multis tamen differentia in se non potest praedicari de multis essentialiter, sive notabiliter differentibus; stat enim differentia solum de multis numero distinctis praedicabilis, et praeterea, quia differentia non praedicatur in quid complete subjective, sive tamquam pars materialis, sed in quid adjective, seu tamquam pars formalis.

Differt ab specie: quia haec praedicatur in quid complete seu ; universe ut pars essentiae. Differt deinde a proprio, et accidente, quia haec non praedicatur in quale ~~[illegible]~~ seu tanquam pars essentiae metaphysicae sed potius praedicatur ut quid extra essentiam, et ad essentiam subsequitur.

584 Neque apposuimus in definitione generis praedicabile de pluribus specie differentibus, ut apposuit Porphyrius, et communiter ponitur, quia sufficit solum esse possibiles unicus homo, et solum unicus equus; adhuc tamen animal esset genus respectu utriusque, cum esset praedicabile de pluribus notabiliter differentibus; et tamen non esset praedicabile tunc de pluribus specie differentibus, patet hoc: quia tunc casus, neque equus esset species, neque homo; duobus essentiis essentiae notabiliter differentes, et ratio: quia species supponit plures numero differentes, sed tunt neque essent plures homines, neque plures equi: si vero nomine speciei intelligatur essentia metaphysica constans ex genere, et differentia, ut solet aliquando intelligi; etiam si non sit multiplicabilis in pluribus homo, et equus in casu apposito specie different sumpta specie in hoc ultimo sensu, sed hoc probat non deberi poni in definitione generis, quia scilicet tunc aequivocum est.

585 Genus dividitur in supremum, medium, et infimum. Supremum est illud, supra quod non est aliud, sive conceptus simplex, qui ex genere, et differentia non componitur, ut conceptus ens. Medium quod etiam sub alterno dicitur est illud, supra quod, et infra quod datur aliud genus, vel conceptus hic vivens, supra quod datur genus substantia, qui est conceptus superior viventi, et infra quod datur animal, quod est genus, et inferius vivente. Genus infimum est illud, infra quod non datur aliud genus, vel animal, quod dicitur infimum vel proximum, quia scilicet [illegible] respectu non habet sub se aliud genus, sed immediate tangit species, et ad se immediate sequitur differentia infima praedicatis [illegible] hominis.

586 Aliqua dubia hic solvuntur. Primum est, utrum praedicatum animal [illegible] esset genus casu, quo impossibili redderetur omnis species animalis praeter humanam? respondeo negative, quia tunc animal non esset praedicabile in quid de pluribus essentialiter differentibus: ergo tunc animal non esset genus. Confirmatur ex Angelico magistro 1° posteriorum lectione 12 dicente non est possibile, venire aliquod genus, cujus

cujus una totum sit species, sed licet ex Phostis: si esset possibiles aliæ species aliis praeter hos, tunc aal praedicatur de toe; sed non praedicatur de toba ... necesse est differentia: quod genus confratur: in ea hypothesi licet ... repugnaret aliæ species tales; tamen aal semper se non repugnaret identitas cum eis, aal enim ... non ... sicut non dicit determinationem in ... ad rationes ita necessario exclusionem ... : quod etiam tunc aal haberet rationem generis.

Confratur 2°: quia tunc aal esset idem ac modo est; sed ut modo est, est 587 genus: ergo aal tunc esset genus. Confratur tertio: quia possibilis est materia 1ª, determinata ... ad constituendum unum totum compositum physicum, et ... non indifferens ratione constituenda; sed genus comparatur materiæ 1ª: ergo possibile est genus non indifferens ad varias species, sed determinatum ad unum totum constituendum. Respondeo ad objectionem, quod illa hypothesi aalitas esse differentia specifica ..., et hoc haberet tunc duas specificas differentias rationalitatis scilicet, et aalitatis: aal quidem non praedicatur tunc, ut tota specifica ... essentia; praedicatur tamen ut differentia ... specifica ... partialis ad 1ª objectionem dico, quod sicut modo ... non potest ... ut non repugnans identificari cum hoc; quia de facto est differentia specifica ... ita aalitas in eo casu, quia esset specifica ... sive ... differentia, non posset ... cum fundamento ... ut indifferens, et ... non repugnans ad ... ; et sicut ... modo dicit ... ad aal, ita aal tunc diceret ... ad hoc.

Ad 2ᵃᵐ ... 588

... ad 1ᵃᵐ, aal in tali casu fore idem quoad ... ac modo est, scilicet ... ut non maneret idem quoad ..., et ... necessario esse genus, cum ... enim denominatio generis adveniat ... ; sicut ... abstracta a pluribus speciebus ... abstrahitur; quæ plura, ... tunc non darentur, necessario ... aal denominatio generis. Resp. 2° omissa maxima ... minori; sed ut modo est, est genus respectu ... non minori; respectu ..., et aliorum ... possibilium ... in eo casu non minori; ... ut modo est, non est ... genus respectu ...

et constat illa in potentia genus esse respectu horum. Ad 3um omitto maiorem distinguo mi: nor; sed genus comparatur materiae primae de facto ex instanti; sed quae indifferens ad plura supponitur, concedo: comparatur omni materiae 1a possibiliter, nego minorem, et consequentiam.

Secundo dubitatur.

589 nunc est, utrum genus praedicetur immediate formaliter de individuis, an solum mediate, quia genus immediate sit praedicabile de speciebus. Individua alia dicuntur metaphysice completa, alia incompleta metaphysice, sive ut alii dicunt individua specifica, et individua generica. Individua metaphysice completa, sive specifica, dicuntur quae individua adaequate constituta, quae genus scilicet differentia, et singularitate, ut sunt hic homo, Petrus et similia individua completa... sive generica dicuntur individua ... constituta, scilicet secundum unam formalitatem, et singularitatem, ut animal formaliter ... Hoc supposito ad quaestionem resolutionem,

Dico 1o: ge-

590 nus esse immediate formaliter praedicabile de individuo ac de specie. Probatur: haec illatio est legitima: Petrus est formaliter immediate homo; ergo formaliter immediate animal: quia consequens illud verum sit, verum etiam debet esse consequens, quia ex vero non nisi verum sequitur: ergo Petrus est formaliter immediate animal; sed Petrus est individuum, et animal genus: ergo genus immediate formaliter est probabile de individuo. Confirmatur: ... de Petro praedicatur immediate formaliter homo, et quod non praedicatur formaliter immediate, ... constitutivum hominis; sed animal est constitutivum hominis: ergo de Petro formaliter immediate praedicatur homo, etiam formaliter immediate praedicatur animal, ... videns hominem se moventem, dubitarent an Petrus sit, vel Paulus, haberent tamen hanc cognitionem, hoc est animal, sive hoc animal est animal, ... praedicatione ... animal de individuo completo metaphysice.

Dico 2o:

591 genus praedicatur ut genus de individuis completis, non vero de individuis incompletis ex parte ... praedicatur utraque dicta pars, quia genus praedicatur ut genus de individuis completis est praedicari de illis ut pars materialis constitutiva illorum, sed animal v.g. praedicatur de Petro, Paulo, equo A, et B, et ceteris, ut pars materialis constitutiva illorum: ergo genus praedicatur

ut genus de individuis metaphysice completis. Probatur 2.a pars; quia in hac praedicatione homo est animal, animal non praedicatur ut pars de individuo completo: ergo praedicatur ut genus. Probatur ans: animal praedicatur in illa propositione ut tota essentia individui completi: ergo non praedicatur ut pars essentiae. Ans patet: quia animal est tota essentia individui completi ut talis: ergo probatur: genus est pars respectu individui completi; ergo respectu individui completi non erit pars essentiae, sed tota essentia: quia licet pars ut talis non sit tota essentia totius, est tamen tota essentia partis. Nec obstat, quod ex parte subjecti aliquando sit singularitas, sive haecceitas; haec enim non pertinet ad essentiam logicam de qua loquimur.

Quaeritur 3.o an utrumque genus praedicetur ut totum et ut pars de suis inferioribus? § 92
Respondeo, genus praedicari ut totum potentiale, et simul ut partem materialem actualem, loquendo scilicet de inferioribus completis talibus. Prima pars constat ex capite praecedenti, diximus enim quod libet universale praedicari de suis inferioribus ut totum potentiale. Secunda pars constat etiam in his praedicationibus, homo est animal, equus est animal &c. in quibus animal non praedicatur ut tota essentia, neque ut pars formalis: ergo ut pars materialis genus est pars ... ut equi.

simul totum, et pars: quia licet ... sub diversa consideratione ... participat ... licet aliquid esse simul partem actualem et totum actuale, tamen non complet esse totum potentiale, et partem actualem, ratio est: quia esse totum potentiale est non continere actualiter partes, sed tantum in potentia continere aut ... partes et posse constituere diversas species; et quod posse constituere diversas species opponitur ei, quod sit pars cujuslibet speciei constitutae.

Genus igitur dicitur potentiale totum, in quantum praecisum est a differentiis, licet ... § 93
... divisibile per illas; dicitur autem pars actualis, quatenus in ... differentiis, totum actuale constituit. Ex ... et finibus, quae diximus, genus ut genus praedicari de inferioribus, aut ut potentiale, et tale, de inferioribus ... particulis reduplicativis ... non denotare fundamentum universalitatis constitutivum, sive

res, aut respiciebat alterius universalis praedicari de inferioribus; sed denotare ipsum connotatum sub qua habet potius aliis, vel praedicatur de suis inferioribus. Aliud est universale significative acceptum seu secundum rectum praedicatur et dicatur de inferioribus, aliud quod denotative acceptum, id est secundum suum subjectum in obliquo illis praedicatur. Primum vero est secundum suum falsum quia universalis est definitiva est ratio abstracta, sed non probatur per identitatem de inferioribus; sed ad secundum [illegible] potius [illegible], quod de inferioribus dicitur.

Dicet adhuc

594. utrumque inferiora generis debeant esse etiam physice completa? affirmative respondent plures, et communiter opposita tenent nostri; accidentia sunt inferiora hujus generis accidens; sed accidentia non sunt etiam physice completa: ergo aliqua inferiora generis non sunt etiam physice completa. Probatur: ratio partis est opus communis, et univocus respectu materiae, et formae specificae, quod est opus generis respectu illarum; sed illae non sunt etiam physice completa: ergo. Sed objiciunt: partes physicae non constant genere et differentia: ergo inferiora generis debent esse etiam completa physice. Probant ans: partes physicae non sunt metaphysice completa: ergo non constant genere, et differentia. Ans probatur: ex duplici metaphysice completo, nequit fieri unum per se metaphysice completum; sed ex partibus physicis fit unum per se metaphysice completum: ergo partes physicae non sunt metaphysice completa.

Respondeo concedo ans atque

595. probationis, cujus probationem distinguo: ex duplici metaphysice completo in linea partis physicae nequit fieri unum per se metaphysice completum in linea totius physice completi, nego majorem; ex duplici metaphysice completo in linea totius physici nequit fieri unum per se metaphysicum, omitto. Igitur pars completa in linea totius metaphysice sine completis, potest esse metaphysice completa in hac linea partis physicae, quamvis in linea totius physici sit incompleta.

SECTIO II.

De differentia &c.

596. Differentia potest accipi et materialiter pro illa similitudine, seu numero-

xioa distione, et praliter procedit prabile, praliter praedicationy accipitur, et ita solet definiri, uny prabile de plubus quale, hoc est, per mody alteri adjacentis. Dividitur communy, propriy, et propriissimy. Propria, et communis spectat ad 4, et 5 prabile postea exponenda; neutra est differentia logica proprie dicta, seu quae est 2 prabile, quia utraque supponit essentiam metaphysice constitutam, consequenter est praeter quid, ut deberet logica differentia praedicari. Propriissima soly ad hoc prabile spectat, ut pote quae logice, et absolute differentia est, et sic communiter ex Porphirio, definitur, uny prabile de multis quale quid, sive essentialiter; sed clarius, et melius a RR^bus, definitur uny prabile de plubus ut pars formalis essentiae conveniens cum aliis praedicabilibus, ut ab illis differt, ut facile ex data in explanatione praedicabilis definitione notabitis.

Differentia triplicister potest considerari, seu sub triplice respectu considerari, 1° respective ad genus, 2° respective ad speciem 3° ad individua, a quibus abstrahitur comparative ad genus dicitur contractiva, et divisiva. contractiva, quia genus ad multas species se extendens contrahit, concludit, et coarctat ad unam. Divisiva: quia genus dictus potentiali reddit parte actualy per conjunctionem cum illo, quatenus addita generi potentialitatem illius detrahit ad speciem determinatam constituendam. Ut ad speciem refertur, dicitur constitutiva, quia simul cum genere constituit speciem, seu essentiam differentem formaliter a qualibet alia; relata vero ad individua, seu ~~ad inferiora~~, dicitur 597
differentia universalis et prabilis. Dividitur in subalternam, et infimam. Subalterna est

ponitur in ipso n quod sit possibile quod diversa species jungantur hoc non supponatur exemplum verum non entis sed sive sic sive non sint potius exemplum et contra quod ducit ad contraria. Inferiora superiora differentia seu dedicatis praedicatis de universalis esse dividendam universi generis aut speciei: sed sit differentia infima. Ratio: quia solum respectu condividentium ... superior et pars specialis propria illorum.

599 Praedicata convertibilia non ... praedicato figuris de figura ... universalis de universali: et differentia et praedicatum de specie ut universali. ... quod universalis materialiter praedicabiliter, non: quia hoc praedicatum: Primum ... convertibile non ... figura de figura et ... non ... universalis de universali; sed solum universali materiali: ... scilicet ... non respectu ... sed respectu suorum ... respectu enim ... praedicatum ... idem pariter erit praedicatio aequalis de aequali. ... differentia ... infima: ... sit alterum ... praedicari de specie superiori ... ut universalis ... nec ... quod ... illud praedicatum non differat ... a qualibet ... quia hoc solum praedicatum illud praedicatum non esse differentiam infimam.

600 Nec ... obstat quod illud praedicatum ... pars materialis: quia ... materialiter ... et ... respectu ... differentia ... illud ... praedicatum ut pars ... et ut specialis respectu ... ut materialis scilicet, quatenus ... per differentiam ... specialis quatenus ... Differentia ... et abstrahens. ... universale ... superius genus, seu ... minus universale genere, requirit ... sive genere, cujus

et abstractiva, v.g. animalitas respectu rationalis, quod ideo abstrahens dicitur quia [illegible]
[illegible] illud abstrahens dicitur, quod minus patet
nec minus universale est hoc genus, et superius secundum se potest aliter dari sine se-
rere: rationalitas v.g. respectu rationalis; quod secundum [illegible] aliter [illegible] dari sine rationali,
ut datur in Angelis, ad quorum diversas species est genus et universale. Ideo extra-
hitur; quia genus ad se non trahit, [illegible] est abstracta ad illud

[illegible] 601

hic ab aliquibus [illegible] differentia sive explicans sive contrahens juvat sive
[illegible] genus. Denique hoc a nobis [illegible] [illegible]
de transcendentia aut transcendentia entis [illegible]. Quaeritur, an sit
possibilis differentia [illegible] coalescens seu [illegible] ex duplici parte divisiva
generico? Affirmative respondet Pater Suarez [illegible]
[illegible] Pater Lugo et Policius, affirmativa [illegible] adducunt [illegible]
[illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] vel rationale [illegible] rationale [illegible]
[illegible] ex duplici parte divisiva generico, quale est rationale respectu illorum, et
[illegible] comparative ad Angelos. [illegible] hoc non placet aliquibus; quia
rationale est [illegible], sic non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed potius
[illegible] differentia [illegible] procedit [illegible] differentia quae sit pars
[illegible] [illegible], et non tota [illegible] [illegible].

Ideo aliqui [illegible] nominant 602

[illegible] [illegible], [illegible], [illegible] rationale, [illegible] genus [illegible]
differentia [illegible] rationale, quae ex duplici parte [illegible] divisiva
generico [illegible] affirmant; [illegible] sit pars [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] hoc [illegible] affirmativa [illegible] sit [illegible]
possibilis differentia coalescens ex duplici parte divisiva ge-
nerico [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible], et [illegible], quatenus [illegible] simul ad [illegible] [illegible]

et ad motivum misericordiae: et [illegible] et similiter actus possi-
bilitas potius supponitur quam probatur, ejusmodi igitur actu
distinguibiles per rationem sunt species hi, ratio actus volitatis, ratio cha-
ritatis, et misericordiae ratio; species actus volitatis est species generica,
per quam convenit cum aliis volitatis actibus essentialiter distinctis;
differentia vero infima coalescit ex ratione charitatis et misericordiae, quae
in illo actu inveniuntur; et quia rationes hae sunt species diversae ge-
nericae, impossibile est differentia infima, coalescens ex duplici parte distinctive
generica.

603 Omnia optime currunt usque ad subsumptum minoris quam probat: mise-
ricordia est ratio conveniens pluribus actibus misericordiae essentiali-
ter distinctis inter se; et similiter charitas est ratio conveniens pluri-
bus actibus charitatis essentialiter inter distinctis: quae sunt rationes quae [illegible]
[illegible] acceptae sunt species generica; at quando ejusmodi species colle[illegible] acceptae sive
ut inter se [illegible] fiat differentia infima talis actus: cum [illegible] pars specialis est
[illegible], et [illegible] ab aliis actibus volitatis sive [illegible] misericordiae sit,
sive solius charitatis; sive [illegible] alterius [illegible] praedictus actus dif-
ferret essentialiter: ?

604 [illegible] contra hoc facit, de [illegible] simul genus, et differen-
tia infima: quod licet absurdum, quod probatur idem simul sit genus, et differentia infima adaequata;
absurdum tamen [illegible] probatum simul esse genus, et differentia inadaequata infima. Patet [illegible]
solum ad hanc [illegible]: si duplex forma physica daretur in materia eadem resultaret duplex composi-
tum physicum: quod si duplex forma metaphysica, sive differentia 2° actus in unico genere, dabitur du-
plex compositum metaphysicum, quod absurdum est. Respondeo distinguo antecedens: si duplex forma physica ade-
quata daretur in eadem materia resultaret &c. Concedo antecedens (si videlicet neutra ~~[illegible]~~ al-
teri subordinata) si duplex forma physica inadaequata daretur &c. nego antecedens: Cum ergo du-
plex illa differentia esset inadaequata, fecit esse duas partiales differentias, componentes unam ade-

duatg differtiag, ex illa simul, et ratione generica resultabit non duplex, sed unig metaph[ysi]cy compositg.

Instabis: compositivè physicè homo ... forma specifica differentie realiter, sed 605
compositivè metaphysicè differentia ultima se habet ad modum forme physicae, sicut forma physica realiter ... ita forma metaphysica erit formaliter ... et non constituta ex duplici gradu divisivè generico ... differtia se habet ad modum forme physicae quod munus ... ultimo generi ... differentiag, ... quod ... se habet ad modum forme physicae, non minus ... adversarios ... quia sicut stat forma physica, ut forma materialis vivens constituta ex pluribus partialibus formis ordinatis, et proportionatis per unionem ad constituendam unam adequatam formam physicam; ita etiam et metaphysicè poterit differentia ultima constitui ex partibus metaphysicis ordinatis, et proportionatis per ...

Dices adhuc: si differentia ultima posset resultare ex duplici 606
gradu, unum se haberet per modum potentiae, seu determinabilis respectu alterius, et alter per modum actus, seu differentie metaphysice contrahentis ... ; sed eo ipso solum secundum gradum esset differentia adequata, ut pote adequatè determinans generis differentiam ... Probatur maior: si enim non se haberent per modum potentiae metaphysicè, et alterum et actus, seu ut differentia metaphysica contrahens, et determinans ... ex illis gradibus non resultaret unum per se; hoc enim non resultat nisi ex illis, quae se habent ut ... per se per modum potentiae, et actus ... Confirmatur paritate desumpta ex physicis: sicut enim ex duabus materijs, aut ex duabus formis nequit resultare unum per se; quia non se habent, ut per se per modum potentiae, et actus, ita similiter ... metaphysicis. Confirmatur 2° aliter eadem paritate: ex duplici materia nequit resultare una forma: ergo nec ex duplici gradu divisivo generico una differentia ultima.

Respondeo negando maiorem: ad ... erit, gradum unum ... 607
alterius se habeat ut differentia, se haberet respectu illius ut differentiam contrahens ...

cum quodlibet praedicatum ex illis seorsim se posset naliter dari sine alio. Nec hinc

inferas, quodlibet ex illis praedicatis [illegible] respectu alterius; ex quo quod genus

et differentia sit respectu illius speciei, quam habeat genus [illegible] genus respectu differentiae contrahen-

tis; nec differentia contrahens est propria et absolute quoad [illegible] speciei, quam constituit, sed so-

lum comparative ad alias species: rationale non est differentia hominis absolute [illegible] talis,

sed comparative ad bruta; similiter [illegible] est differentia comparative ad angelos. Similiter

respectu differentiae [illegible] unum in se habere per [illegible] et cetera [illegible] illis non resul-

tabit unum totum per se omnino [illegible] propter [illegible] quod [illegible] praedicatis, sit di-

fferentia contrahens respectu alterius [illegible] illis non resultabit una forma, non [illegible]

[illegible]

608 Dicimus quod ex duplici illo praedicato resultare debeat unum totum per se; hoc enim resultat ex du-

plici illo praedicato ut pars formalis est, et ex ratione generica actus, scilicet voluntatis, quae

est pars materialis, seu genus [illegible] per illam differentiam constitutum totum per se distinctum

ab aliis; solum enim dicimus, duplex illud praedicatum constituere unum per se [illegible], sive unam di-

fferentiam [illegible] adaequatam, cujus actus [illegible] differt essentialiter ab aliis. [illegible]

[illegible] illud praedicatum differentiam [illegible] constituat non [illegible], quod se habeant [illegible]

se per modum generis, seu formae, et actus, seu [illegible]. Sicut enim [illegible] formae

inadaequatae partiales [illegible] animae vegetativae constituunt unam formam adaequatam [illegible]

[illegible] partes [illegible] animae, [illegible] habeant [illegible] ut forma, et actus, ita si-

militer [illegible], unde paritas [illegible] potius pro nobis est; quia sicut

duae formae inadaequatae constituunt unam formam adaequatam per se, et sicut duae ma-

teriae inadaequatae constituunt unam per se materiam, ita duae formae inadaequatae meta-

physice acceptae unam formam adaequatam metaphysicam, et per se constituunt, perfectione [illegible]

[illegible] forma non autem perfectione totius.

609 Per istam formam, sive unam formam per se [illegible], [illegible] quod

si forma constet partibus, [illegible], et [illegible] inter [illegible] per unionem

[illegible] autem per [illegible] ad unum [illegible]: perfectas autem totius

sive utrų rebų per se petit qd partes se habeant per modū sōdi et actus, ad 2, fraong sfsoghi; no ogtig. ... differentiæ, fui denomināo materiæ denominaō ... A per ... defendens est ā nostra scide ratione; necessario ... realiter distinguitur ā fra ... materia, denominao ... generis, et differentiæ denominao extrinseca, probemus est ā nostra scide ratione ... quo ... sunt ... ut genus, et ut pars materialis, et ... per se ... et collective accepta possunt ... dinari ut differentia, et ut pars formalis.* Quæritur 3°; ... opositis genus desumatur ā materia et differentia ā fra ... affirmativa ... familiaris ... apud Thomistas absolute ... ens ... ab ... genus ... a materia ..., an potius ab anima, ... ā toto ... desumi. Insuper, quomodo ā materia ... tot, ... dissimilia genera desumuntur? ... genus ad modū materia, sicut differentia ad modū fra explani ... ā nobis exposito, qd ... Plus docuit ... metaphisica ... illud vero, ut fra, ... his verbis ... Thomistā ... videtur?

SECTIO III.
DE Specie.

Definis speciei, quā Porphiriius tradidit, ... aprobant autores, et ... 610
... species enim ... differtur; ... prædicabilibus ... numero ...; ... prædicabilibus ... duplex ... species, ideo communiter a RR.bus definitur ... prædicabile de multis ... sive ... totam essentiam ... prima ... alijs ... per reliquas dividit; dividitur species ... subalterna, et ... Subalterna, quæ sub se habet alias species de quibus prædicatur ... vivens ... quæ habet sub se species ...;

qualis sunt hoc leo equus &c. Species infima est, quae non habet sub se species alias sed immediate continentia individuis solo numero distinctis v.g. hoc.

Observa, quod duplex species

611 subalterna sit secundum essentiam, et sic praedicatur totaliter tota essentia, sive totaliter totum complexum de genere et differentia; ceterum linea metaphysica descendendo sunt plura praedicabilia essentialiter composita completa scilicet ultimo, et non ultimo completa, admodum duo genera juxta scotistas, et alias licet maxima tamen completur per formam quae illa constituitur totum siquidem, et non ultimo completo, sine quo constituit totum, ut ultimum completum; cum alterius sit completibile per formam viventis similiter metaphysicis vivens, genus est completibile per differentiam sensitivum, per quam completur, sed non ultimo; cum alterius completur duplex viventis differentia, v.g. sensibile: inferius tamen inferiora de quibus species subalterna, ut universale praedicabilis, est essentia inadaequata, completa, de quibus non ut patet, sed ut adaequata essentia praedicatur, licet de illis complete superioris praedicabilis sit, ut pars materialis, sive ut genus, ut docet maxime sectione 1a hujus capitis a paragrapho duarum secundo.

Species eadem subdi-

612 versa consideratione dicitur subjicibilis, et praedicabilis subjicibilis dicitur respective ad genus superius, sed de ipsa praedicatur hoc esse connotat, dicens essentias essentialiter distinctas; ratio est quia dictis est quia genus requirit dare in se dictas plura essentialiter distincta saltem praesumptione species requirit esse subjicibilis seu requirit esse subjectum, de quo generis praedicatur, dum praeter ipsam dantur alia essentialiter distincta sub eodem genere contenta dicitur autem praedicabilis comparative ad inferiora de quibus praedicatur, ut hoc comparative ad petrum plus, et ceteros. Quaeritur hic an ratio numerice multiplicabilis sed esse species praedicabilis? vel ratio divi Michaelis (supra pronunc supposita, ut vera essentia thomistarum doctrina non esse aliud angelicum ejusdem ratione, secundum essentiam, distinctum a divo Michaele) sit species praedicabilis.?

613 In quaestione ratione sententia est scotistarum et nostratium contra majorem partem thomista

tores ex quibus aliqui ita mordicus Deus adherent affirmare ... ut negent Thomistae esse quid contineat nihilominus Cajetanus. Praedicti omnes, et alii, quos ita citatos sequuntur complures Dominicani Magister Bajona et illustrissimi Palgeo natura ... ... Ut hi, qui nobis ... sunt, et ... ... nostra ... natura, et Probatur 1° ex Divo Thoma 1ª parte quaest. 13 art., quinimo ex eo quod sit ... ... Deus, non esse universale: ... natura Divi Micaelis sit ... multiplicabilis, non erit universalis, nec species ... Probatur 2° ... natura universalitas non stat ... aptitudine ... ... pluribus; ... natura ... multiplicabile repugnat aptitudo ad esse in pluribus: ... natura ... multiplicabili repugnat universalitas. Probatur minor: natura ... multiplicabili repugnat esse in pluribus, ... illi repugnet ... ... repugnat esse in pluribus, repugnat aptitudo ad esse in pluribus ... ... natura ... multiplicabili repugnat aptitudo ad esse in pluribus.

Aliter. 6 1/4

... praedicatio de pluribus repugnat naturae illi, ... probabile de pluribus ... ... actualis praedicatio de pluribus ... illa ... probabilis de pluribus. ... ... praedicatio hic Angelus est Micael, ... superioris de inferiori: ... natura Divi Micaelis non ... universalis ... Probatur: ... ... superior ... ... mutuo ... ideo ... ... valeat, ... ; ... ... valet, ... homo ... ... hic Angelus, et Michael sunt mutuo convertibiles; valet enim ... hic Angelus: ... Micael, ... Michael ... hic Angelus: ... hic Angelus, et Michael non ... ut superior et inferior.

Respondent communiter Thomistae apud ... ... natura Angelica Divi Michaelis ... ... duplex ... alter non ... ... Ad hoc 2° ... ... et ... praedicari de pluribus ... ... natura Angelica Divi Michaelis ... ... et ... ... ad esse, et ad praedicari de pluribus; ...

. . . .

ut adaequate sibi contra locum habeat; et cum opponitur universalis non singulare etc., sed solum singulari rationis; quatenus ista praecise cognita de se non repugnat multiplicari; singularis autem multiplicari non sit, quod singulare requirebatur, ut esset universalis etiam singulare etc.

516 Soluunt tamen impugnat, satis efficaciter Scitatus Thomista, quia absolute repugnantia actus absolute repugnat potentiae, sed natura Angelica absolute repugnat actus universalitatis, scilicet esse, et praedicari de pluribus: ergo natura Angelica absolute repugnat potentia ad esse, et ad praedicari de pluribus. Confirmatur etiam satis efficaciter ad hominem contra ipsos Thomistas: nam licet in Beato praecise a visione beata non appareat intrinseca repugnantia ad actum fidei, aut spei, et similiter in anima Christi domini praescindendo a unione cum divino supposito non appareat intrinseca repugnantia ad actum moraliter pravum; absolute tamen non conceditur Beato aptitudo ad credendum, aut sperandum, nec anima Christi Domini potentia ad peccandum: ergo licet in natura angelica praecise a singularitate non appareat metaphysica repugnantia multiplicationis; non propterea conceditur erit natura angelica sic praecise absoluta potentia ad esse, et praedicari de pluribus.

518 Urgetur a nobis sic: natura angelica ita praecisa est praedicabiliter possibilis; sed nihil praedicabiliter possibile est praedicabile de impossibili: ergo natura angelica ita praecisa non est praedicabilis de impossibili, at quia plura individua naturae angelicae solo numero distincta sunt impossibilia apud Thomistas: ergo natura Angelica etiam ut ita praecisa non est praedicabilis de pluribus individuis solo numero distinctis efficacius adhuc impugnatur haec communis Thomistarum solutio consequentiis sic: natura Angelica etiam sic praecisa, et quatenus est praedicabiliter sub ratione immaterialis, specificae completa; sed substantia immaterialis specifice completa est praedicabiliter immultiplicabilis numerice: ergo natura Angelica etiam sic praecisa est praedicabiliter immultiplicabilis numerice. Minor est contra Thomistas apud quos individuo materialitatis est praedicabiliter exclusiva multiplicationis numericae; at quia natura angelica a singularitate praecisa praedicabiliter exclu

dit materialitatem; de eius formaliter materialis: quia ratio angelica a singularitate praecisa formaliter excludit multiplicabilitatem numericam. Efficax est, quia ad hoc contra Thomistas rationes; et urgentias apud Complutenses videre poteris.

Resp. ad 2° 61?

Magister Froilanus, [illegible] quia ratio Angelica absoluta, et sic absolute ad multiplicari in pluribus realiter existentibus; tali tamen [illegible] ad esse, et [illegible] in pluribus obtive existentibus: nec [illegible] obtive [illegible]; asserit, [illegible] [illegible] possibilia eius fundamento [illegible] ratio Angelica praecisa a singularitate [illegible] multiplicationis individuorum. [illegible] ratio angelica a singularitate praecisa non [illegible] fundamentum [illegible] plura individua, [illegible]

~~[illegible]~~ Praeter: 62°

ratio angelica etiam a singularitate praecisa nihil dicit materialitatis, sed sola materialitas apud Thomistas est fundamentum, et principium numericae multiplicationis. [illegible] dicat, sola materia esse principium multiplicationis numericae materialis; non vero multiplicationis numericae [illegible], et dicerit, [illegible] Thomistas principium non [illegible] aliud esse principium [illegible] numericae [illegible] propterea materialis vocatur [illegible] materia [illegible] apud Thomistas omnis multiplicatio numerica est multiplicatio numerica materialis; sed sola materialitas est principium multiplicationis numericae materialis: ergo [illegible] materialitas est principium omnis multiplicationis numericae. At sed ratio angelica a singularitate praecisa nullam dicit materialitatem: ergo ratio angelica a singularitate praecisa nullum dicit fundamentum multiplicationis numericae.

Resp. ad 2. [illegible] ta individua ratio angelica obtive existentia in quibus eius fundamento [illegible] multiplicata [illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] questionis [illegible] eversas: [illegible] dicendo, ad 2. [illegible] multiplicatio ratio angelica absoluta non est possibilis sicut individua multiplicatio [illegible] absolute possi-

liari sunt: quia neque natura angelica praecisa a singularitate est absolute potens ad multiplicationem, atque adeo neque universalitas. Ultima haec propositio probatur, et ita Cardinalis argumentum quod impugnat ipse solutionem 1am; quia nimirum natura angelica a singularitate praescindendo erit absoluta potens ad multiplicationem non positivam absolutae; sed multiplicatio illa numerica absolute non est possibilis: ergo.

622 Si objicies: stante supposito dictorum, natura angelica potest concipi ut abstracta a singularitate; sed singularitas est detracta ad unum potius quam ad multa: ergo natura angelica potest concipi ut non detracta ad unum: ergo etiam potest ut indifferens ad multa: ergo erit ut universalis. Confirmatur: singularitas naturae angelicae contrahit naturam angelicam: ergo natura angelica ut praecisa a singularitate non est contrahibilis, et consequenter est universalis. Confirmatur 2o: natura angelica ut praecisa a singularitate non est formaliter singularis: ergo est formaliter universalis, singularis, inter singulare, et universale non datur medium. 3o: natura angelica ut praecisa a singularitate non est formaliter communicabilis pluribus [illegible] formalis communi[illegible] [illegible] singularitate; natura angelica ut a singularitate praecisa non est ut formaliter singularitas: ergo neque formaliter communicabilis.

623 Ad objectionem concessa maiori distinguo minorem: singularitas est detracta de linea actus 2i ad unum potius quam ad multa, concedo: est detracta in linea [illegible] non minorem. Distinguo consequens: ergo natura angelica potest concipi ut non detracta ultimo, [illegible] [illegible], concedo: ut detracta [illegible] radicaliter et [illegible] 1o ad unum, nego; nego etiam adjectum consequens: ~~[illegible]~~ [illegible] ut ens [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] differens ad multiplicationem necessario erat, dum nulla ratione foret detracta: pro illo [illegible] [illegible] ratione a singularitate, licet non sit detracta detractione actuali et ultima, [illegible] [illegible] formalis, [illegible] ipsa formalitate detracta tamen est detractione radicali et [illegible] 1o; quatenus exigit detrahere unum singulariter. Ad [illegible] confirmationem [illegible] [illegible] distinguo consequens: ergo natura angelica est contrahibilis ut praecisa a singularitate,

rdo; D ex ġdistra obtrahibilis, no ergo.

Ad 2^m resp.o l^o distinguo ant: ratio 624
angelica ut praecisa a singularitate non est formaliter singularis potentia, seu in actu 2°;
omitto: non est formaliter singularis in actu 1° expeditio, seu radicaliter, nego ant, et
consequentiam; ejus probationem. Ad 2° respondeo, nego quod [illegible], et probationem
ipsius; datur enim, [illegible] ratio angelica ita Thomistice constituta, et non
[illegible], nulla fore absurdum, [illegible] suppositum [illegible] repetitum, alatum [illegible] ex par-
te subjecti, scilicet ratio angelica praescindi posse aliquando a singularitate; talis
enim docetur a Thomistis, ut a sua singularitate merito praecisibilis possit a-
strahi. Ad 3^m, suppositum similiter distinguendum; ratio scilicet angelica, ut ab
singularitate praecisa non esse formaliter communicabilis actualiter, potentia, et
in actu 2°, esse tamen communicabilis formaliter in actu 1°, et radicaliter: si-
cut ratio humana a risibilitate praecisa non est formaliter actualiter sive
in actu 2° communicabilis non risibili, quia tamen expetit [illegible] risibile, [illegible]
formaliter in actu primo [illegible], seu radicaliter communicabilis non risibili,
et multis modis differunt risibile, et non risibile.

Objicies 2° ratio specifica Divi Micha- 625
elis est universalior respectu Michaelis; ergo specialis praedicabilis. Ant probatur: quia ratio specifica Di-
vi Michaelis non est formaliter individuum; ergo superior ipso Michaele. Probatur: Michael
subjicitur immediate rationi specificae Michaelis; ergo respicit rationem Michaelis ut speciem
praedicabilem. Probatur cons: quia individuum subjicibile respicit immediate speciem non [illegible] subjicibi-
lem, sed ut praedicabilem; ergo. Probatur 2°: genus specificum respicit individuale, sicut genericum
differentiale, aut species; sed genericum non exigit distracta differentia specifica; ergo
[illegible] specificum differentia distracta individuale. In primis nego suppositum l^m quia, sci-
licet suppositum Thomistarum, essentia ratio Divi Michaelis, sed specificum constitui;
cum ad constitutum specificum, seu ad speciem praedicabilem requiratur multiplicatio, et pluralitas
individuorum, ut diximus, lectione l^a hujus capitis, paragrapho non [illegible].

626 Igitur ut ex citato numero constat ad summum verum erit, naturam Divi Michaelis esse speciem sumpta specie pro essentia metaphysica. In quo sensu etiam Deus sive natura Divina dici potest species, hoc est essentia metaphysica, per quam res differt essentialiter ab omnibus aliis: quo exemplo retorqueri, et instatur argumentum similiter praedicatur naturam divinam superiorem esse respectu Patris: quia scilicet natura divina non est formaliter Pater: ergo praedicatur de Patre ut superior. Confirmatur: Pater subjicitur in recta naturae Divinae, ut patet in hac praedicatione, Pater est Deus: ergo natura divina praedicatur de Patre ut superior, Pater ergo respicit naturam ut speciem praedicabilem. Respondeo hoc similiter probando, ac adversarii probant consequentiam. Sicut igitur natura Divina, et si non praedicatur praedicatione identica, nec formaliter sit Pater, adhuc tamen superior non est nec universalis; quia de se repugnat multiplicari, ita Divi Michaelis natura, et si non sit formaliter individuum, nec praedicetur identice; non tamen est superior, nec universalis, quia de se est immultiplicabilis.

Hinc ad summum ita distinguo antecedens: natura Divi

627 Michaelis est superior superioritate universalis, nego: superioritate radicationis, concedo: ad modum quo hoc respectu incommunicabilis dici potest superior superioritate radicationis. Ad 1^am confirmationem nego consequentiam, et antecedens praedicationem universaliter acceptam; nam omne individuum respicit speciem praedicabilem de illo ut patet; hoc individuo, hic Deus, qui non respicit speciem praedicabilem, et similiter in hypothesi facta hoc individuum Michael. Ad 2^am confirmationem omisso integro syllogismo, nihil contra nos; quia ut diximus natura Divi Michaelis non esset conceptus specificus, sive species praedicabilis.

628 Insuper conceptus specificus praedicabilis ita comparatur ad individua, ut sine iis salvari non possit; sed conceptus genericus admissa Thomistarum sententia salvari nequit sine speciebus praedicabilibus ut ex paragrapho nuper citato citato constat. Minor praeterea indiget explicatione nam quod conceptus genericus

n exigā aliq̄ua detrata, n̄ probenit ex eo d. specūlabat rōis pluratais diferē i rem,
ē duīpus prescīdatur; ī ex eo q̄d sit spbus logē, diferē sīe plurāi, dē tero spsthiq;
specificij n̄ exigere detrata rōis spstiq probehit. epestira loga ā plura, sola na-
ra Angelica; hipereci fora n̄ ē logē, diferens ā loga dēstra. q̄. Infexes
dinis, rang agelicq n̄ solq n̄ esse ·········· speciq prabilq; ap-
ta tare sēqrta, quq omittimus, sed resp. speciq subjiabilq; chria siliat n̄ ē
species, quē sit 3ʷ prabile resp. spbus universlis; ē resp. subjiciabilis, resp pra-
bilis.

SECTIO. IV

De proprio, et acci-
dente.

Propriū quatuor modis accipitur ā Porphirio. 1° modo ē, q̄d soli speciei, 629
n̄ tamq omnibus individuis ovenit, vq hoi esse musicū. 2° modo ē, q̄d omnibus indivi-
duis, n̄ vero soli speciei ovenit, vq hoi esse bipedq. 3° modo ē, q̄d omnibus, et
solis speciei individuis ovenit, n̄ tamq semper, vq hoi videre. 4°, denīq; modo ē
q̄d ovenit omnibus speciei individuis solis, et semper, vq hoi esse risibilq, hoc
ultimū pertinet ad 4ʷ prabile, ut bene prat Pater Lyce hic. Sufficiat
mōn. tas Phī 1° Topicorū capite 4° dicēs, propriū ovenit aij essentia; solū
mq propriū 4° modo overtibiliter comitatur essentiq, cujus ē propriū.
Sic autq definiendū ē, unū prabile de pluribus, quasi overtibiliter. Di-
viditur, physicū, et metaphysicū sine logicū. Physicū ē prabilq cujus forma rali-
ter distinguitur ab essentia subti, ā qua necessario dimanat dimanaone phy-
ca, vq hoc prabilq calidū, ut octo respu ignis. Metaphysicū ē, cujus rao forma-
lis ē praliter extra essentia metaphysica rei, overtibiliter tamq illa comi-
tatur, vq prabilq risibile respu hois; valet enī bene, ē risibile ergo hō:
et vi se versa.

Accidens omune, q̄d ē 5ʷ prabile, et apelari solet distinctionū. 630

nes, ita definitur, Dicitur praedicabile de pluribus, in quale convertibiliter. Di-
viditur in 4um, et logicum; 4um est praedicatum, cujus forma formaliter accidit subiecto,
quia ab hoc exigatur, nec aliud respectu hominis. Logicum est praedicatum, cujus ratio forma-
lis logice accidit subiecto in differentia per rationem ad illud, nec rationale, respectu aliis
juxta dicta in summulis circa materiam hujus propositionis, aal est hoc. Nota
hic 1°, Porphirium docentem, accidens esse, quod potest abesse, et adesse absque sub-
iecti corruptione loquitur de separatione, aut abstractione, id est de separatione rationis, qua-
tenus scilicet ea propria, quae accidens sunt realiter extra essentiam metaphysicam et logicam,
quae possunt intelligi constitutiva, illius non intellectis, agere sed separatis, sive abstractibus per ratio-
nem.

631 Nota 2° ad rationem proprii requiri, quod proprie, aut quasi proprie exigatur a subiecto; ideo
tamen non sufficit ut distinguatur ab accidenti communi, sive 5° praedicabili, nam homo exi-
git esse bipedem, et tamen hoc praedicatum non est proprium hominis: quia non valet convertibili-
ter est homo: est bipes; et est bipes est homo. Unde differentia definitionis proprii a 5° praedicabili
consistere in eo, quod convertibiliter, sive mutuo praedicatur. Nota 3° aliqua esse
praedicata, quae propria sunt respectu speciei subalternae, non vero respectu infimae
ut quantitas est proprium respectu substantiae corporeae, saltem de facto existentis, ut hoc
est species subalterna; non vero respectu speciei infimae: non enim bene valet, est corpus
quantum, est equus. Bene autem valet est substantia corporea est quanta, aut est sub-
stantia quanta, est corporea. Nota demum praedicationes horum praedicabilium (praecipue primi-
orum) debere fieri ~~per~~ in concreto per terminos abstractos in obliquo, et de subs-
tantia specificative.

632 Ratio: quia haec propria, et accidentalia, si sit physica, physice est ex-
tra essentiam rei; si sit logica, logice est extra essentiam: ergo nec logice, nec physice
formaliter identificatur cum re. Ut ergo praedicationes verae sint in concreto debent fieri, ut
logicis est calidus ut 8° subiectum est album; homo est risibile. Ita quando autem praedi-
catio fertur in abstracto de suis inferioribus, ut color de hoc, vel illo co-

colore praedicatio pertineret ad aliquod ex reliquis praedicabilibus; quia tunc exprimitur quale, sive extra essentiam, sed essentialiter. Dixit. de subiecto specificative: quia si subiectum sumatur reduplicative ut afficitur accidenti, vel proprio, praedicationes non pertinerebunt ad hoc, sed ad reliqua praedicabilia ratione alterius vel alterius.

SECTIO V.

Dubia aliqua circa praedicabilia in communi.

Dubitabis 1°: utrum ratio praedicabilis sit communis, et univoca respectu quinque praedicabilium. Sensus dubii est de ratione universalis, respectu quinque universalium. Respondeo affirmative; et probatur: illa ratio est communis, et univoca, quae aeque participatur proprie a pluribus, sed sic se habet ratio praedicabilis: nam quodlibet praedicabile est unum aptum praedicari de pluribus: ergo. Nec obstat, quod quodlibet praedicabile habeat specialem modum praedicandi: nam etiam albedo, et nigredo suas distinctas speciales habent, et tamen ratio coloris est univoca respectu illarum. Ratio ergo communis praedicabilis est generica respectu quinque praedicabilium; nam illud praedicatur genus est, quod est praedicabile de pluribus tamquam pars materialis ex qua constat; sed ratio praedicabilis praedicatur tamquam pars materialis respectu quinque praedicabilium, ut constat ex eorum definitionibus: ergo. 633

Sed dices 1°: si praedicabile esset genus respectu quinque praedicabilium, utique ratio communis praedicabilis esset inferior seipsa: sed hoc non est dicendum: ergo. Probatur maior: quia ratio communis praedicabilis esset inferior quam genere, sed ipsa ratio ... est genus: ergo esset superior se ipsa. Respondeo ... laborat ac ipse Ploginus: vivens est superius quam vivens; sed vivens est vivens: ergo vivens est superior se ipso. Sicut enim Ploginus non est talis ... quia mutat suppositionem: ita similiter rationis praedicatio directe. Distinguo majorem: esset superior ipsa diversa ratione, et suppositione, concedo: eadem suppositione et ratione, nego maiorem, et minorem 1° sensu ut patet ex retorsione. 634

635 Ad primam distinguo maiorem: ratio communis praedicabilis sub hac speci
cione praedicabilis esset superior quam genus concedo; sub hac et ex parte, hoc genus
respectu praedicabilis, non maiorem; distinguo minorem: ipsa ratio communis est genus in particulari, nego
minorem respectu 5 praedicabilium, concedo est genus ut sic, nego minorem. Distinguo etiam consequentiam: ratio
communis praedicabilis sub hac expressione praedicabilis est superior se ipsa sub hac expre
sione hoc genus, concedo; est superior se ipsa sub hac expressione praedicabilis, nego. Hoc enim
praedicatio hoc genus respectu 5 praedicabilium est praedicabile, est superioris de inferiori: sicut
hoc, hoc genus vivens respectu omnium viventium est praedicabile, ac hoc praedicatio, praedica
bile est praedicabile est aequalis de aequali patet.

636 Dices 2°: si praedicabile esset genus respectu
5 praedicabilium, genus non esset genus, sed species et similiter differentia non esset
differentia, sed hoc non est dicendum: ergo. Distinguo maiorem genus accidentaliter consideratum
non esset genus, sed species, concedo: genus essentialiter consideratum, nego. Essentialiter consideratur
genus, quando consideratur secundum id, quod formaliter exprimitur per hanc vocem
genus aut ejus definitionem; et hoc sensu est genus; quia est id, a quo sumitur de
finitio generis, et quod contrahitur per genus animal, per genus color, et sic de aliis.
Accidentaliter autem consideratur, quando consideratur ut cognitum, et denominatur
per 2as intentiones formales genus, et hoc sensu genus licet sit separatum genus, non
tamen est exercite genus, sed species: quia hoc praedicatum genus praedicatur tamquam
de tota essentia in consideratione logica de genere animal, et de genere color idem dic de re
liquis praedicabilibus.

637 Dubitabis: an divisio praedicabilis in 5 praedicabilia sit sufficiens, et
adaequata? respondeo affirmative: ratio est: quia quidquid praedicatur de pluribus, vel praedica
tur essentialiter, vel accidentaliter; si essentialiter, vel praedicatur ut pars mate
rialis essentiae, et sic est genus; vel ut pars formalis essentiae et sic est differentia;
vel denique ut tota essentia, et sic est species. Si praedicatur accidentaliter, aut vel
praedicatur convertibiliter; et sic est proprium, vel contingenter, seu non convertibi

liter, et sic dicitur: quod quid quod praedicabile de pluribus, pertinet ad aliquod ex 5 praedicabilibus. Vide Patrem Peinado disputatione 5ª, sectione 2ª, ubi ad aliquod ex 5 praedicabilibus reducit propositiones de quibus dubitari posset.

Dubitabis 3º quodnam sit definitum in definitione generis? (similiter 638 dicendum de definitione speciei, differentiae etc.) dubium non est inter eos esse sermonem de genere universali; obiectum 2 intentionis obiectum quod duo includit, et obiectum reale, et primam intentionem formalem, sive respectum rationis, vi cuius natura formaliter fit una universalis, aptaque praedicari de pluribus, sub hoc completo. Quaestio est, an natura ipsa universalis simul, et in recto prima intentio formalis, an vero natura connotata in obliquo prima intentione formali, an denique prima intentio connotata in obliquo natura sit definitum per definitionem generis respondet. Respondemus dici communis Thomistarum doctrina, 2 intentionem obiectivam praecipue esse definitum in definitione generis, hoc est respectum rationis resultantem ex cognitione abstractiva generica, connotata natura, et in obliquo veniente ipsa natura, esse definitum obtinuatum per definitionem generis.

Sed dicendum juxta communionem nostrorum: intentionem contra Thomistas, definitum obtinuatum per generis definitionem (similiter rationem dicendum de definitione ceterorum praedicabilium) esse respectum determinativum alterius ex natura, quo denominatur genus, in recto importata, et ex parte generis, quo est prima intentio formalis in obliquo importata. Probatur: per definitionem generis definitur id, quod formaliter est praedicabile de pluribus essentialiter differentibus; sed solum natura ipsa ut subjacet 1 illa formali intentioni est formaliter praedicabilis de pluribus essentialiter differentibus. Ergo. Minor probatur 1º contra Thomistas (de maiori enim non est dubium; ut ea sit generis essentia) Secunda intentio generis sumpta pro formali est apud Thomistas unitas rationis facta, et resultans ex cognitione abstractiva; sed haec unitas ficta non est una praedicabile de pluribus essentialiter differentibus; cum haec sit una, [illegible] singularis unitas, et nullo modo identificabilis sit cum pluribus: ergo non erit praedica-

lis de pluribus: &c.

640 Probatur 2°: contra Patres Oviedo, et Arriaga, et alios asserentes, definitionem generis esse nomen in recto simul cum 1ª intentione formali. Probatur, quia genus secundum totum, quod affert in recto est identificabile cum pluribus; sed 1ª intentio formalis non est identificabilis cum pluribus: ergo genus non affert in recto primam intentionem formalem; sed solum naturam ipsam ut subest 1ª intentioni, sive naturam in obliquo connotata prima intentione est probabilis, patet etiam hoc; quia solum est identificale, est vere praedicabile. Sed dicas 1° ex Philosopho: illud definitur per generis definitionem, quod per nomen generis significatur; sed per nomen generis significatur in recto forma generis, et in obliquo natura: ergo. Probatur minor: genus est concretum accidentale; sed concretum accidentale significat in recto formam, et in obliquo subiectum, ut album, quod significat in recto albedinem, et in obliquo subiectum, pro quo citantur Philosophus, et Divus Thomas variis in locis: ergo.

641 Probatur: id quod videtur licet album, obiectum formale specificativum visus est albedo connotato subiecto: sic licet id, quod habet de praedicationibus sit id quod est genus definitum per se, et formale definitionis generis est [illegible] seu genereitas connotato subiecto. Probatur consequentia; ideo subiectum albedinis non est subiectum formale specificativum visus; sed albedo est tale obiectum, quia subiectum albedinis non ratione sui, sed ratione albedinis convenit esse visibile; sed natura non ratione sui, sed ratione formae generis convenit esse unum praedicabile de pluribus specie differentibus: ergo non natura, sed forma generis est definitum formale in definitione generis.

642 Respondetur negando minorem, et minoris probationem. Verum quidem est, album, et nigrum, ut sunt species qualitatis, importare in recto formam, subiectum vero in obliquo, iuxta Philosophum, et Divi Thomae doctrinam, quod album, et nigrum important in recto subiectum, est quod album, et nigrum ut sunt species qualitatis, in recto non importat subiectum, sed formam; si autem sumantur ut concreta, non sunt accidentia, nec qualitates. [illegible] habebit a [illegible] Philosophi et Divi Thomae pluribus in locis [illegible], verbis licet multo dissimulatis; ut potius ex eorum ibi doctrina opposi-

tum probatur.

importetur, scilicet quod album, et nigrum et similiter genus in concreto accepta afferunt in recto subiectum; quare verum album, et nigrum in recto significat formam, non sumuntur album et nigrum in concreto, sed in sensu formali, sive in abstracto, in quo in recto afferunt formam. Constat doctrina haec: quia si terminus concretus esset is, qui significat formam in recto, connotato subiecto, terminus hic albedo potius esset terminus concretus, quod non est dicendum.

Insuper terminus abstractus significat in recto 643

et solam formam: terminus concretus significat in recto subiectum, formam vero in obliquo. Unde et contra [illegible] constat ex supradictis. Sed contra rationem [illegible] est, non contrahi, et unum praedicari: nam pluralitas generis convenit ratione sui, non ratione formae generis; hoc autem natura realiter multiplex est, quae primo, et per se, sive in recto est constitutiva generis. Dices 2°: saltem natura non praecise ratione sui, sed praecipue ratione formae rationis convenit esse unum praedicabile de pluribus: quia natura dicta forma rationis in recto importata sunt definitum formale in definitione generis.

Distinguo antecedens: natura non 644

praecise ratione sui, ut quod, et ut quo; sed praecipue ratione formae rationis convenit ut [illegible] unum, ~~[illegible]~~ &c. natura enim non est formaliter ratione sui, seu per se [illegible] ut quo, seu natura ipsa non est ratio formalis, qua est una forma[illegible], sed hoc forma est forma rationis, seu 1a intentio formalis. At natura est unum ut quod, seu quod denominatur unum per illam formam rationis; quia solum natura, non vero forma rationis est unum praedicabile &c. Natura non solum praecise ratione sui, sed praecipue ratione formae rationis convenit ut quod, concedo antecedens, et consequens; solum enim infertur, formam rationis esse definitum quo, sive id, quo natura est definitum per generis definitionem; hoc autem solum in obliquo affertur.

Dices 3°: terminus genus affert in recto 645

quidquid constituit genus, ut genus; sed genus ut genus constituitur per unitatem rationis: ergo terminus genus affert in recto unitatem rationis. Probatur minor: universale ut tale constituitur per unitatem rationis; sed genus ut genus est universale ut tale: ergo genus ut genus constituitur per unitatem rationis. Retorqueo: terminus obiectum ratione distinctum, affert in recto quidquid constituit rationem distinctam ut talem; sed connexio praesupponens constituit

raone dist.; q tum obti ratione disti. afert in recto ordinem supsiusq. Dixere de supro maxg: tum genus afert in recto quidquid constituit ut suo genus ut genus, ideo: quidquid constituit ut suo genus ut genus non maxg: et minq in supra factu. ad 2°. Similiter rispe praong minus universale, et genus et talia sunt concreta denominativa ut talia; de ratione autem concreti denominativi, ut dist. ri a quidditativo constitui per forma non in recto, sed in obliquo importatq: et universale ut tale dicit in obliquo unitq, quae est ejus forma.

SECTIO VI.

De individuo.

646 Ad perfectum eorum quae diximus, notitiam ostendum superest de individuo, quod est correlativum inmediatum speciei infimae, et immediatum subiectum, de quo praedicabilia dicuntur. Individuum sumi potest simpliciter et ita sumitur sea dicitur ipsa, sive secundum respectum, quem habet ad illius operatione. Isto acceptum communiter dicitur Porphirius sic definivisse, id cujus collectio proprietatum in alio non potest reperiri: proprietates autem ... dicitur Poetica.

Forma, figura, locus, tempus, cum nomine sanguis

Patria sunt septem, quae non habet unus, et alter.

...

id apud gramaticos, pulcritudo scilicet aut deformitas nomine ... longitudo, aut parvibus nomine loci ubicatio, et ... ceteris. Id communiter etiam rejicitur definitio, quae Boetii expositio rejicitur: 1° quia non per praedicata primaria, sed per proprietates redditur 2° quia non convenit unicuique ex assignatis proprietatibus, quarum unaquaeque est individua. 3° quia non convenit individuo rationi spirituali, Angelos scilicet aut animae spirituali, et

Ad

647 A Divo Thoma definitur sic, indivisum in se, et divisum a quolibet alio.

tam differentiae RR[?] contradictoriae; fundat: quia per ordinem ad unitatem, quae est passio et non essentia individui, individuum constat. A RR[?] sic communiter definitur: Est robur metaphysicum constans ex essentia totali rei, et differentia ultima. Et vocatur differentia ultima, qua res differt ab omni eo, quod non est ipsa res, quaeque nulla ratione communis est suo subiecto, et aliis ab eo subiecto, qualis est Petreitas. Definitio haec est definitio pro individuo, et subiacet generali conceptioni, hinc conspicitur omne individuum sub hac consideratione definiri posse individuum, dummodo ut subiacet generali conceptioni singularis nunc, v.g. Petrus, hic homo, Plus &c. definiri non possit individuum saltem a nobis, cum de singularibus scientia non habemus; de individuo in hac consideratione intelligendum est Philosophum dicere non esse individuum definiri posse.

Individuum accipitur etiam 2° generaliter pro esse scilicet quod habet differentiam ab omni alia operatione: sic consideratur vel ut subjicibile, vel ut praedicabile. Quatenus subjicibile ita definitur, est id de quo species ut ratio superior praedicatur. Sub hac consideratione significat aliquod individuum ejusdem speciei, et ex dictis constat. Quatenus praedicabile ita definitur, est id quod de uno tantum praedicari potest: praedicatum hoc est, vel identica, ut Petrus est Petrus, vel formalis, ut hic homo est Petrus. 648

Dividitur individuum in substantiale et accidentale. Substantiale, ut hic homo, Petrus. Vocatur hoc individuum substantiale, quia per se metaphysice stat, et non dicitur de alio, neque de inferiori; sed potius de ipso dicuntur inferiora praedicata. Accidentale autem, ut hoc album.

Dividitur etiam in completum et incompletum. 649 Completum[?] potest esse physice, aut metaphysice. Physice incompletum est, quod ad componendum aliud physice ordinatur, v.g. materia prima. Physice completum est, quod ad componendum aliud non ordinatur, v.g. Petrus. Metaphysice completum, et incompletum habes jam in paragrapho dicto 2°, sectionis 1ae hujus capitis. Dividitur enim in determinatum, et vagum. Determinatum est individuum prout est in se, v.g. Petrus. Vagum, quod importat

explatur, et sub distincto, nec aliquis hon. individuum vagum, sicut et metafisica completa dabitur nisi dependenter ab intellectus operatione completa, aut vagè considerata. Quaestio hic est, quod ab omnibus individuis possit abstrahi ratio communis et univoca ~~rao~~ individui, affirmative respondet cum patre Peinado pro se plures ex nostris societate, quos sequuntur nobiles RR., contra plures Thomistas Patres Societatis, et Trinitarios.

650 Probatur primo, quia univoca sunt quorum nomen est idem ratioque per nomen significata est omnino eadem; sed omnium individuorum consideratorum, seu prout subsunt huic conceptioni individuum (quae est illorum omnis species) nomen est idem ratio quae per nomen significata est omnino eadem; ergo quia individua ut subsunt huic conceptioni individuum sunt univoca: consequenter quod ab illis potest abstrahi ratio communis univoca individui. Minoris prima pars constat: nam quodlibet individuum recte apellatur individuum. 2a pars probatur; quia ratio significata per nomen individuum est hic species, totum metafisicum constans ex [illegible] [illegible], et differentia ultima; at qui haec ratio omnino eadem est in omnibus, et singulis individuis: Petrus enim, et quodlibet est totum metafisicum [illegible] uno proprius ab alio minus proprie ea ras[illegible]: ergo ratio significata per nomen est omnino eadem in omnibus. Confirmatur efficaciter potest abstrahi ab omnibus speciebus [illegible] tibus ratio communis, et univoca differentiae specialis, nam [illegible] et [illegible] conveniunt in ratione differentiae specialis: ergo potest abstrahi et ab omnibus differentiis essentialibus ratio communis [illegible] et univoca

Respondebis

651 [illegible] Petrus dicit: ~~nat~~ rationem significatam per nomen individuum esse diversam: nam [illegible] significat Petreitatem, et in Paulo Pauleitatem, et sic de ceteris: at qui petreitas [illegible] [illegible] in Pauleitate; alioquin non esset [illegible]

distincta: s. Ita enim: quia eodem modo negari poterit rationem significatam per nomen aal, esse genere eadem in homine, et in equo: quia scilicet, in hoc significat aal rationale, et in equo aal irrationale. Sicut ergo licet ratio significata per nomen aal in re sit rationale in homine, et irrationale in equo; neque ergo ratio illa in se sit in re eadem in utroque; nihilominus formaliter, et in se illa ratio est genere eadem: quia neque rationale, neque irrationale significatur, aut exprimuntur per nomen aal, sed solum aal commune utrique, ab utroque proprio praecisum; ita licet ratio significata per nomen individuum in re sit diversa in Petro, et Paulo; quia tamen formaliter non est Petreitas, nec Pauleitas, formaliter, et in se illa est eadem in utroque, neque minus proprie ab uno, quam ab alio participatur.

Ad objiciendum 1o, individua ut talia sunt diversa, imo et 1o diversa in ratione individui; sed quae sunt diversa ut diversa nequeunt convenire in ratione, in qua sunt diversa: ergo individua nequeunt convenire in ratione individui; siquidem in hac stat 1o diversitas. Respondeo distinguendo majorem: individua ut talia, scilicet ut reduplicative ratione individua [illegible], concedo: reduplicative ratione individui communi sunt diversa, nego majorem. Ratio individui communis, de [illegible], quod formaliter exprimitur per hoc nomen individuum, aut per ejus definitionem: individua enim ut substant rationi illi in diversificantur, scilicet contrahuntur in illa ratione individuum in singulari [illegible], quod formaliter exprimitur per rationes has determinatas Petrus Paulus &c, quibus exprimitur ultimus conceptus individui seu talitas, in qua 1o sunt diversa individuum, et in qua non conveniunt; at individua ut talia, scilicet individua ut in ratione communi individui convenire possunt. Hinc ergo distinguo: individua nequeunt convenire in ratione individui prout hoc exprimitur per has rationes Petrus Paulus &c, concedo: prout exprimitur per nomen hoc individuum, nego consequentiam.

Instant: 653

ꝯdividua ut talia sunt differentia ut differentia; sed differentia ut differentia respiciunt convenire univocè: ergo ꝯdividua ut ꝯdividua respiciunt convenire univocè. 2º: ratio differendi requirit esse rationem conveniendi; sed ratio ꝯdividui est ratio differendi: ergo. Facile retorquetur [illegible] ex exemplo nostrae rationis. Distinguo majorem; ꝯdividua ut talia sunt differentia ut differentia, ratione ꝯdividui, prout exprimitur hoc ratio per singulares has rationes Petrus, Paulus, concedo: sunt differentia ratione ꝯdividui prout hoc exprimitur per hoc nomen ꝯdividuum, nego majorem. Atque similiter ... differentia ut differentia sese, sive quae sunt [illegible] respiciunt univocè convenire, ratio differentiae, ut differentia sese [illegible], ratione ipso non [illegible]. Differentia ut differentia [illegible] singularis, concedo. Distinguo consequens: ergo ꝯdividua ut ꝯdividua respiciunt univocè convenire ratione ꝯdividui [illegible] sic ꝯdividui, non [illegible] singularis, concedo.

654 ... et Petrus ... ratione perseitatis, prout singulariter ultimo exprimitur nomine *perseitas* non conveniat cum Paulo; nihilominus ratione [illegible] tamen [illegible] significata nomine individuo perfectè convenit. [illegible] distinguo similiter majorem ... [illegible] differentia, et sese [illegible] ... individuum [illegible] quae ... ratio ... ratio ꝯdividui ... sive sub nomine ꝯdividuum ... ratio conveniendi, nego consequentiam.

655 Objicient 2º: ex illo quod Petrus ꝯdividuum [illegible] infertur: ergo *Petrus non est Paulus*; ergo Petrus ratione ꝯdividui non convenit cum Paulo. Liquet consequentia: nam ex eo quod bona sit haec illatio, *Petrus est homo*: ergo *Petrus non est equus*, recte infertur Petrum non convenire cum equo ratione hominis; ergo similiter. Primum antecedens probatur: quia ex illo quod recte infertur, Petrum non esse *aliud à se*; [illegible] Petrus est *alius à Paulo*: ergo *recte infertur*, *Petrum non esse Paulum*. Hoc antecedens ... [illegible] ... sive expressione. [illegible] distinguo majorem: ex illo quod recte infertur, Petrum non esse *aliud* ... sub hac [illegible] ratione, non est aliud à se, concedo majorem: sub alia [illegible] exprimente [illegible] ut differentia Petrum, nego majorem, et [illegible]; distinguo consequens: ergo recte infertur Petrum

esse Plus ex illa simul cum alia conceptione confusi, et expresse, Plus repraesentando ex illa praecise conceptionem non conceptam. Quibus Prius et Plus non conveniunt sub his conceptibus Prius Plus; convenient tamen in hoc conceptu, non aliud a se, seu indivisum a se, seu indivisum sub quo praeciso conceptu Prius non differt a Plo, sicut quibus Prius, et Plus non conveniunt in his conceptibus, Prius Plus, non conceditur non convenire sub conceptu formali.

Objicit 656

2° Pater [illegible]: si daretur ratio communis, et univoca indivisum, illa esset indivisum, et non esset; sed hoc implicat; ergo ratio communis univoca indivisum implicat contradictionem. Prima pars probatur: quia illi rationi conveniret definitio indivisum, esset enim indivisa a se, et divisa a qualibet alia ratione. 2a pars probatur: nam ratio univoca indivisum non est praedicabilis de uno contrahente; sed indivisum est praedicabile de uno contrahente; ergo non esset indivisum. Sophisma hoc satis implexum [illegible] est ab ipso [illegible]; quia praedicabile de uno contrahente esset praedicabile de uno contrahente, et non esset praedicabile de uno contrahente, Prima pars sic ponitur. Probatur 2a: nam praedicabile de uno contrahente est praedicabile de pluribus. Prius est praedicabile de uno contrahente, Plus similiter est praedicabile de uno contrahente. Respondeo hic praedicabile de contrahente est praedicabile de pluribus; similiter probatur de Prio Plo, [illegible].

Resp. 657

ditur pro nobis et pro omnibus indivisum prout [illegible] [illegible] convenire adaequate et singulis Prius Plus, et similes, esse quidem praedicabile de uno contrahente; indivisum autem prout sub conceptione adaequate [illegible] [illegible] dicit hunc praedicabile de uno contrahente non de uno contrahente, sed de pluribus [illegible]. Si autem sumitur indivisum ut conceptum adaequate hac conceptione indivisum, quo sensu est ratio communis et univoca non esse indivisum confusi; non autem sequitur non esse indivisum communi. [illegible] tres [illegible] non [illegible] objectionum, si eodem [illegible] utraque pars [illegible]; sive ex conceptu diverso [illegible] verificatur; illa [illegible]: nulla enim implicatio est indivisum communi, sed prout adaequate conceptum non sit indivisum confusi, sive adaequate conceptum. [illegible] utramque partem probationem

Quid dicendum ex solutione

658 Instabis: individuum inadequate conceptum, et prout substat communi huic individuum distinguitur ab omni eo quod est ipsum; sed quod ita distinguitur est individuum singulare: ergo individuum etiam prout inadequate conceptum est individuum singulare. 2°: individuum prout inadequate conceptum, quatenus hac individuum dicitur, probabile de uno tantum: ergo est probabile de uno tantum; sed quod est probabile de uno tantum, est individuum singulare: ergo etiam prout inadequate conceptum est individuum singulare. Distinguo maiorem primi argumenti 1a, distinguitur communi ab omni eo quod non est ipsum, concedo; distinguitur singulari ab omni eo quod non est ipsum, nego maiorem, et minorem sic explicatam. Ad 2m, distinguo consequens: ergo est probabile de uno tantum communi, concedo: est singulari probabile de uno tantum, nego consequentiam.

659 Obiectum huius conceptionis individuum est individuum, ac praescinditur individuum a se, et divisum a quolibet alio, et etiam probabile de uno tantum; sed non est determinate, et singulariter individuum; ac per consequens nec determinate singulariter probabile de uno tantum, sed communi: sicut obiectum huius conceptionis differentia est id quo res differt ab omni non ipsa, quia tamen non est determinate hoc, aut illud, quo res differt ab omni non ipsa obiectum illius tamen non uni tantum convenit, sed pluribus communiter. Unde instes adhuc obiectum huius tamen individuum esse singulariter determinato hoc obiectum, et non aliud quod est determinate singulariter individuum dicatur, ans falsum esse, quia obiectum tamen communis non est singulariter hoc, nec determinate aliquid singulariter singulare.

660 Obiicies 4: individuatio est ultima formalitas, per quam ultimo constituitur et differt individuum; ergo [illegible]

[illegible]

ultima formalitas per quam [illegible], maior; quia potius, tali individuatione, individuatio veniret individuatio singularis est ultima formalitas per quam [illegible]. [illegible] talis est [illegible] per quam [illegible] non convenit cum [illegible]

rarice differt   diviz ultra illig. alia r datur; si dicas:

q singularitas Pri, prout expressa, seu adaequate cognita per hanc cognitionem

petreitas distinguibilis erit duplex formalitas altera communis, altera propria,

solius Pri; ergo petreitas etc; dividuas, et praeterea d. talis hoc; individuas,

q si recedatur rursus; 2a formalitate petreitatis reddit hoc praecisio; ergo secun-

da erit eadem praecisio, et sic sine fine fiet praecisio.

Aliqui absurdum r reputant 661

cedere processum in infinitum formalitatum. Nihilominus praedicta solvenda e ab

arguente, ergo petreitas et r differentia, et differentia ultima sunt, et d tali op-

tione; ipsa differentia pot rao communis differentia, a ratione differentia ultimae; raio ob-

ratione talis obti; super; secunda formalitate. reddit eadem for-

malitatis explicatio, et sic sine fine dicetur; Dicendum ergo, q petreitas pot

considerari ut pura rao differendi, et sic abea r d abstrahibilis opt. commu-

nis differendi, nec rao univoca individua, rq a nullo pot abstrahi, ...

r habet, q petreitas ut d formaliter pura rao differendi nihil habet

rationis communis: ergo.

Praeterea petreitas praecise consideranda ... formalitates ... 662

Pri constitutivum dici ulterius r d divisibilis, ... formalitates; q formaliter praecise d

unica formalitas et rao differendi seu distinctiva Pri a Plo, qua rao convenit Pro et quam per

Petreitatem concludimus, explare pot; praeterea considerari r ut praecisa rao differendi;

sed ut e ... rao constitutiva individui, seu ut d differentia ultima, sub hoc praeciso

conceptu, Et sub hac ratione quod communis ergo petreitas, quam Pauleitas, pot dividi

duas formalitates. ... quod; qua cognitur ... sive adaequate, praecise sub

hac expressione differentia ultima individuationis, et similiter 2a quod ultima distincti-

onis, addita q. formaliter illi communis conceptus ... ultime expressa dicat formalitatem

resultat ... conceptus talis differentia ultima.)

Inferes; aliud ut aliud solvas argumentum 663

in diversitate reddit versa rationes interrogati cur Deus sit individuum, et cur individuum sit Petrus, interrogationi illi formaliter respondetur, quia de toto metaphysico, vel quidditative et metaphysice quo ratio formalis et eadem quibus aliud quaeritur, et rogare cur Deus sit tale individuum, et cur tale individuum sit Petrus, aliud vero rogare cur individuum sit ut Deus, quaeque Petrus: 1ª reddanti diversae rationes redduntur; quia hic reddi debet ratio specialis constitutiva distinctivaque Dei ut talis a Petro ut tali 2ª autem interrogationi eadem formalis licet ratio individui.

CAPUT VI.

De Categoriis, sive praedicamentis.

SECTIO I.

De ante praedicamentis.

664 Vulgo quae praedicamenta vocantur ea, de quibus Aristoteles egit, quae ante praedicamenta exposuit de univocis aequivocis, et analogis, quae propterea quae praedicamenta vocantur; quia eorum notitia praedicamenta praecedit. De illis diximus nos in summulis recollatis ibi dicta, quibus hic addenda sunt aliqua pro analogia praecipue explicandis.

665 Analoga dividuntur in physica et logica. Physica, quae etiam vocantur analoga secundum esse ea sunt, quorum ratio communis, ratio autem significata proprie, et simpliciter de pluribus, sed inaequaliter. In hoc sensu vivens est sensum analogum respectu hominis, et equi, quia et si utrique et simpliciter, sit vivens nihilominus eodem modo seu perfectioni, hoc, quam equus, in hoc eodem consuetudine, cum ens analogum respectu Dei, et creaturae, cum perfectius ens sit Deus, quam creatura; similiter et analogum respectu substantiae, et accidentis, quod quidem substantia

tia Dans perfectioni modo quo acciderit hoc tam analoga impropie analoga sint, proprie vero univoca, quod agnoscunt Thomistae complures. Ratio est; quia cum haec analogia sic, et vel inaequalitatis, sive in quibus ut taliter sint, stare optime potest aequalitas in ratione significata per nomen logice commune pluribus: ergo haec sic analoga (quae ab aliis vocantur analoga inaequalitatis) proprie sunt univoca logice, impropie vero analoga.

Analoga logica, quae etiam analoga secundum intentionem appellantur, 666
ea sunt, quorum nomen est commune pluribus; ratio vero per nomen significata, non est eadem simpliciter in illis; dividuntur in analoga attributionis seu proportionis, et proportionalitatis; analoga attributionis sive proportionis illa sunt, quorum nomen est commune; ratio vero significata per nomen proprie et simpliciter invenitur in uno, in ceteris vero solum extrinsece et per respectum seu ordinem ad principale analogatum; sanum v.g. analogum est proportionis seu attributionis respectu animalis et medicamenti; quia ratio sani proprie et intrinsece convenit animali; medicamento autem solum per extrinsecam denominationem, et ordinem ad sanitatem animalis, quam causat. Obiter nunc nota pro dicendis postea, nomen entis non est analogum attributionis respectu Dei et creaturae. Probatur: quia ratio entis non extrinsece, sed intrinsece convenit creaturae: ergo.

Si vero ad attributionis analogiam advertas, solum requirit, quod ratio significata per nomen sit in uno principaliter, sive a se, in aliis vero solum per ordinem ad illud; tunc quidem dicendum erit ens respectu Dei et creaturae, aut etiam respectu substantiae, et accidentis, esse analogum attributionis, ita bene advertit Pater Quiros fatentur analogiam ~~[illegible]~~ non tollere univocationem cum non impediat ratio per nomen significata simpliciter sit in singulis analogatis licet in uno per ordinem, sive cum ordine ad aliud, reperiatur. 667

668 Analoga proportionalitatis sunt ea, quibus nomen commune, ratio vero per nomen significata est eadem tantum proportionaliter, quod aut sit de ratione eadem tantum proportionata, seu apud Thomistas familiares eadem univocatione [illegible] asseritur [illegible] ratio per se respectu, seu diversa, ad diversos terminos relata, inter quos datur proportio, quae [illegible] resultat inter ipsas rationes vg. visus pro sua visiva materiae, et pro [illegible] proportionalitatis; quia proportionem eam, quam inter [illegible] intellectio, et [illegible] visio oculari, habet, et ipsa pro, ut eodem visus nomine appellatur hac proportionalitate analoga subdividuntur a Thomistis in analoga proportionalitatis propria, et impropria. Prima dicuntur, quando ratio significata proprie analogatis invenitur, ut ratio principii respectu fundamenti domus, et causae [illegible] effectum, et respectu puncti [illegible] lineae [illegible] ut Thomistae notat, hoc [illegible] voce dicta sunt, ac proprie quodlibet participet rationem significatam per nomen.

669 Improprie proportionalitatis ea sunt, in quibus unum solum participat rationem significatam per nomen, alia vero per metaphoram, ut risus analogum respectu risus hominis et prati, [illegible] analoga [illegible] et proportionalitate propria, seu metaphorica, proprie esse analoga, ea ergo solum talia sunt ut ratio [illegible] nomine significata proprie, uno inveniatur, aliis vero improprie et metaphorice [illegible] ordinem, et ordinem ad illud unum, quod vocatur principalius, sive famosius analogatum, pro quo supponit terminus analogus absolute prolatus, sic terminus [illegible] pro [illegible] risus pro humano absolute supponit.

Liberalius analoga [illegible]

670 dicuntur apud Thomistas, ea videlicet, quorum nomen est commune, ratio [illegible] significata ita invenitur in diversis proprijs singulorum, ut non possit ab illis abstrahi simpliciter. Hujus analogiae exemplum est ens, vocaturque analogia [illegible]

cogitat hoc ptis analogiā non est oppositā verae univocationi ptis distinguit respectu Dei, et creaturae substantiae, et accidentis, respectu quorum non analogiē, sed univocum est ens. Analogia non causatiua negatur etiam a doctoribus nostris ptis, sive formalis, illorum ptis, suis distinctiis rationibus. Subtiles, graves et difficultates hoc quia afferunt, quae hujus loci propriae sunt tali modo dantur.

Ante quam respondeamus, conceptum ptis sub hoc praecisso formali obtinens, non includere formaliter differentiam aliam aut modum ipsius (modos enim, non differentias ptis vocant communiter Thomistae perseitatem, aliietatem &c) ita quod abstrahit formaliter explicite, formaliter respondens tunc formali conceptui ens sit abstractum perfecte, et ut aliqui loquuntur omnino quin de formatur a differentiis ut clarius hujus sub ipsi doctrina, quae sua maxime difficultas praecipua resolvo secure vobis innotescat notandum, conceptum ptis multipliciter considerari posse. Primo enim ~~ipsa~~ accipi potest tunc ens antonomastice, ita ut per ens, suo genere denotet ipsum Deum, sic tunc orator Latinus antonomastice sumitur pro Tulio, sumitur etiam tunc ens participialiter pro eodem ac existens, quo sensu interpretari possumus illud Dei oraculum ego sum qui sum, esse enim per essentiam participialiter soli Deo convenit, cui soli necessarium est existere. 671

Potest 3° accipi substantive, ut significat id, quod potest existere non ut cum suo sed independenter ab alio, quod sit ipsius substantiam; et hoc modo solum subsistentiam significat. Potest 4° accipi extensive, et quasi collective, ita ut confuse saltem significet varias, et omnes species ptis, sicut illa significat tunc in re omne ens. Quaestio non procedit de praedicatis quibus ens est positivum, sed quod praeter ipsa. 672

assignabilis, sit possibile aliud verum et reale in obiectivis contradictionis; quod formaliter non appareat, sive formaliter involvatur, aut includatur ratio contradictionis, aut contradictionis ratio substantialis, aut accidentalis. Pro affirmativa parte Stat Scotus, et ejus discipuli; Eximius Suarez, et Mari, a parte nostrates, quibus aliqui doctores Thomistae accedunt. Negative communiter Thomistae distinguunt docentes, quod et si possibile entis non includat formaliter explicite differentias, et modos contradictionis, soltum implicite illos includit actualiter formaliter.

Probatur contra Thomistas suppo-

673 situm, dari scilicet possibile obiectivum contradictionis formaliter perfecte praecisum ab omnibus contradictionis differentiis; contra ... quae differentia non excedit formaliter eas, sive formaliter non includit in aut actualiter involvunt illo. Omitto [illegible] Divi Thomae testimonia pro nostra affirmativa solutione quae, quae pro negativa Thomistae adducunt et sic a ratione arguo. Hic possibile potest realiter existere est verum et reale possibile contradictionis; sed hic possibile potens realiter existere, est possibile perfecte praecisus ab omnibus modis, et differentiis contradictionis; ergo datur aliquod possibile contradictionis verum et reale, formaliter perfecte praecisus ab omnibus modis et differentiis contradictionis. Major constat; ille enim ~~est verum~~ formaliter verum possibile contradictionis quod formaliter dicitur, et distinguit ab impossibili, sed assignatum possibile formaliter dicitur, et distinguit ab impossibili; impossibile enim formaliter est, quod potest realiter existere: ergo.

Probatur

674 Minor Syllogismus: possibile formaliter non constituitur per modos, aut differentias contradictionis est possibile formaliter perfecte praecisus ab omnibus modis et differentiis contradictionis: sed possibile hic potens realiter existere est possibile formaliter non constitutum per modos, et differentias contradictionis: ergo. Major nota est; minor autem ex eo constat, quod possibile hic potest realiter existere non constituitur per perfectionem (id est de qualibet alia differentia contradictionis dicendum) non enim constituitur formaliter possibile aliquod per id, sine quo reali-

ter (?) posse existere; sed conceptus hic potest realiter existere dari potest sine perseitate; quia albedine ens, et cuilibet alio accidenti invenitur talis conceptus, cui non convenitur perseitas.

Arguitur: conceptus formaliter indifferens ad 675
substantiam, et accidens, est conceptus formaliter perfecte praecisus, a modis, et differentiis [illegible]; sed assignatus conceptus est formaliter indifferens ad substantiam, et accidens: ergo. Probatur minor: conceptus formaliter participabilis ad substantia, et accidenti, est conceptus formaliter indifferens ad substantiam, et accidens; ita se habet praedictus conceptus: ergo. Minor est manifesta: non enim minus vere dicitur accidens realiter existere, aut potest realiter existere, quam dicitur substantia realiter existere, aut realiter existere non potens. Maior etiam constat: nam conceptus participabilis a substantia, et accidenti non repugnans identificari cum substantia, et accidenti, formalis actu non repugnat ad identitatem [illegible] formalis indifferentia ad illam.

Probatur [illegible]
aliter evertendo solutionem adversariorum: nam si conceptus ens diceret formaliter explicite differentias [illegible], [illegible] diceret formaliter [illegible], quod formaliter dicit hic conceptus quae ens; sed hoc est aperte falsum sicut hoc propositio est ens potest esse vera quin vera sit hoc est quae ens ut per se constat: ergo conceptus [illegible] non dicit formaliter explicite differentias: ergo. Maior probatur: nam hic conceptus quae ens dicit formaliter explicite differentias [illegible]; nihil [illegible] dicit formaliter explicite conceptus ens, quod non dicat formaliter explicite quae ens: ergo si [illegible] ens dicat formaliter explicite differentias [illegible]; idem formaliter dicit, quod hic conceptus quae ens. Prima pars [illegible] manifesta est; per hoc enim quae [illegible] non exprimitur formaliter clare [illegible] perseitas, [illegible], [illegible] &c, sed [illegible] [illegible], et explicite hoc [illegible] [illegible].

Urgetur: quia praedicatum substantia est ens alio parte probat formaliter 677
non afferatur actualiter [illegible] explicite differentia aliqua [illegible]; sed affer-

tur fraliter ens: q ens n̄ afert fraliter actualiter et q ̄plicite ali-
quid gtis differ. Maior prob: n̄ afirmatur fraliter actualiter ~~aut~~ ̄pli-
cite ̄alietas, neq sic propositio falsa esset; sicuti de substantia afir-
mare ̄alietatem repugnat, de substantia n̄ afirmari ̄illa propositione ens
secundum orne ̄plicitum, sed secundum explicitum gtis, et etiam secundum aliquid
ejus ̄plicitum quod ē perfectitas. Itra l, re aut afirmatur unum ̄pli-
citum, et n̄ afirmatur aliud; cum utrumque q. eque primum sit fraliter
̄ceptus gtis: ̄plicitum ens ̄alietatis, n̄ minus ̄stituit actuali-
ter fraliter obtinens ̄ptum gtis, quam ̄stitutum ̄plitum perfectitatis, si semel
verum sit, quod ens sit fraliter actualiter ̄plicite sua differentia; at quin
̄plitum perfectitatis afratur: q et ̄plitum ̄alietatis.

Itra 2°. [illegible]

678 n̄, perfectitatis afirmetur ̄ea propositione, id ̄illa afirmat. [illegible] hec substantia ē
ens per se; si hec falsum ē: q ̄plicitum perfectitatis n̄ afratur ̄ea propositione. Maior prob:
si id afirmaretur, sicut verum ē dicere, quod substantia ē ens per se, verum etiam esset dice-
re, quod substantia ē ens; sed hoc n̄: q n̄ afratur id. Itra ē 3°: ens secundum explicitum
n̄ dicit fraliter actualiter differentias; q ̄ptus explicitus gtis ē aliquis ̄ptus gtis:
sed datur aliquis ̄ptus gtis n̄ dicens actu fraliter differentias. Ma. [illegible] ens se-
cundum explicitum gtis ē superius ̄ptu substantie, et accidentis: [illegible] secundum expli-
citum n̄ dicit actu fraliter substantiam, et accidens. Licet contra hoc: quia supe-
rius n̄ dicit actu, ē pro ̄feriori et [illegible] [illegible]. Insuper ens se-
cundum explicitum dicendit ad accidens: q secundum explicitum [illegible]
ut actu fraliter perfectitas, aliter perfectitas [illegible] descendit ad acci-
dens, verificare [illegible] accidens esse ens per se.

679 Quidquid, ut dicunt, hanc Thesi-
nem tq communem, ens secundum ̄plicitum, ens secundum explicitum, quoad precisi-
ones ̄plicitas, obscura, n̄ esse ̄plitum gte, sed ens esse ̄plicite, sed fra-

liter , ipso non concluditur, aut formaliter convincitur: unde nulla differentia concluditur, convincitur, aut formaliter continetur in ente; quod ens non est implicite differentia aliqua, aut modus aliquis entis. Minor probatur: quia non est formaliter convincitur, aut continetur in ente conceptus ille, qui formaliter non est conceptibilis ex ente; sed perfectio non formaliter conceptibilis ex ente (idemque dic de qualibet alia differentia) hoc enim est nulla ratio: est ens: quod est res per se: quare non est formaliter conclusa, aut convicta in ente perfectio. Maior huius discursus innegabilis videtur; quidquid enim formaliter in ente continetur, extrahi, et concipi potest ex illo; quin neque contradictionem implicat implicite inexplicabile: atque tale est implicite perfectio in ente. Praesupposito enim in conceptu, et considerato ente nulla ratione explicabilis est aut extrahibilis perfectio: quod non est formaliter implicite in ente: quod omnis perfectio potest abstrahi, et praescindi a differentiis.

Ad obiicitur 68.

Thomistae varia Divi Thomae, et Philosophi testimonia, quae consulto omitto; nam vel loquuntur de ente prout est a parte rei, et in se, ut non obscure ex ipsis verbis colligitur, vel de ente sic accepto intelligenda. Obiiciunt praeterea a ratione, quia ratio entis formaliter concluditur in differentiis: quod non includitur per se ab illis. Probatur antecedens: quia perfecta expressio unius ab alio exigit, ut id quod praestat expressionem, non actu concludat praestans, quod substituitur, neque actu ab illo concludatur: alioquin si tantum verum sit, quod praestans expressionem non concludat actu formaliter id, quod substituitur, expressio erit imperfecta. Huic multis probant, quae non sunt huius loci, illud falsum esse deducite dicimus, cum opportuna occurrat occasio, illo primum omisso. Sic aliquis differre, quod si nomine perfectae praecisionis intelligitur mutua, et adaequata praecisio, omitto; de hoc enim modo non disputatur. Si nomine perfectae praecisionis intelligatur non conclusio formalis actualis differentiarum,

n° 59.

681 Igitur si nobis Philosophus concedat quod actu formaliter non dicere distinctionem ullam, quoad quaestiones nostras, et scopum, omisimus primarum praecisionem non dicit perfectam quoad vocem speciem. Objicitur 2°: de quibus sunt genus praedicatur ens, sed inferiora generis sunt ens: ergo de quibus sunt sunt inferiora illarum praedicatur, quia per nomen ens significatur genus ens. Probatur, quia inferiora sub quacumque ratione sunt formaliter genus, et quidquid est formaliter genus significatur per terminum genus: ergo. Probatur 2°: inferiora generis non sunt extranea ratione a ratione generis: sunt contraria et specialia genus. Respondeo negando minorem, et ejus probationem, licet sic distinguo: significat genus sub eodem conceptu formali objectivo, concedo: sicut homo significat genus homines sub eadem praecise ratione hominis. Significat genus ens sub diversis conceptibus, qui sunt contrarii genere, nego.

682 Ad 1am probationem nota prius, ex ea quod inferiora animal sub ratione animalis, et equus sub ratione equi, et sic de aliis significari per terminum ens. Haec absurda sequela probatur: nam animal sub ratione animalis, et equus sub ratione equi sunt formaliter ens; sed quidquid est formaliter genus sub ratione, sub qua est formaliter genus significatur per terminum genus: ergo. Igitur licet, nomen non propter dicenda a nobis, vel illa pro nunc omissa non minus per terminum ens significatur, quia inferiora sub una eademque et diversa ratione possunt realiter existere, diversimode est vera ratio generis non vero significatur per aliquid quod sit. At ratio et sic propria sit, vera ergo aliqua ratio generis.

683 Ad 2am probationem non absolute genus. Inferiora generis dupliciter considerari possunt concrete scilicet, et abstracte. Si concrete considerantur sub conceptu, et accidens ipsa ratione sunt, saltem metaphysica; hoc autem modo considerato non adduntur generi quia generi non additur id, quod est formaliter in conceptu ipsius genus. Si vero abstracte considerantur sic per rationes, qualitas, ita

quidq addiscitur entis in tamquam aliquid rarae; cum ita consideratae non sint quae obiectum [illegible] metaphysicae, sed addiscitur aliquid modi seu differentiae [illegible] generis g. Sic quibus omnis conceditur de inferioribus entis abstractio [illegible]; nam inferiora entis sic considerata, licet sint extranea omnis, ~~[illegible]~~ sive sint extranea entis, non tamen sunt extranea ratae ac ratae non sint, [illegible] quid obiectum; [illegible] est contraria.

Obiicies tandem: quia [illegible] 684
inferioribus entis posset perfecte praescindi conceptus [illegible] obiectivus entis; nam a Deo, et creaturis posset praescindi unus obiectivus conceptus, quo perfecte communicantur, et similiter a substantia, et accidente; sed hoc est [illegible] conveniens; sequeretur enim hinc, conceptum entis esse univocum respectu Dei, et creaturae, substantiae, et accidentis. Sed videte nullius rationis [illegible] Thomistarum laborem substinendo, stabiliendo [illegible] distinctionem [illegible] ut solum [illegible] entis analogia respectu praedictorum conceptuum statuant. Sed [illegible] patrocinium. Anguntur enim respectu [illegible] confirmate [illegible]

Ita Subtilis doctor cum schola, ita etiam maior nostrae 685
[illegible] apud Peinado contra Thomistas [illegible] entis univocum; ex quibus aliqui negant conceptum entis omnino esse Deo, creaturae; et necessario analogum esse, ita Cajethanus apud [illegible] Communior Thomistarum [illegible] tenet rationem entis omnino esse analoga. [illegible] quaestionis [illegible] esse loquendo de ente sub hoc [illegible] conceptu potius realiter existere, qui conceptus venit realis, et obiectivus entis [illegible]

tũs supponitur esse aliquis univocus sive respectu Dei, et creatu-
ro, respectu substantie, et accidentis, eodemque modo, praemus, q. 1º quia
predictus est perfecte precisus a differentiis, ut praesupponimus: ergo
est univocus Deo, et creaturae &c. Probo 2º quia ideo conceptus ali-
quis non est univocus, quia aliquo formaliter includit differentias non convenien-
tes proprie, et contrahentes aliquem ex illis, de quibus dicitur; sed conceptus
iste predictus nullo formaliter includit differentias; ergo univocus est om-
nibus illis, de quibus dicitur.

Probo 2º aliter: ille conceptus univocus est respectu
686 Dei et creaturae, distinguitur per rationem propriae per illum tamen neque Deus differt a cre-
atura, neque creatura differt a Deo; sed conceptus supradictus entis realiter extra
proprie convenitur Deo, et creaturis et insuper neque Deus differt a creatura,
neque creatura ab eo. ergo. Minor quoad 2am partem facile probatur: per id differt Deus
a creatura, per quod non est creatura et per id creatura differt a Deo per quod non est
Deus; sed hic conceptus potentia realiter existere, non est id, per quod Deus non est creatura,
neque est id, per quod creatura non est Deus: ergo. Insuper ille conceptus, ut jacet, affirma-
bilis est de creatura, ut evidenter patet in hac propositione, creatura est ens; sed
id per quod Deus differt a creatura non est affirmabile de creatura: idemque per quod crea-
tura non est creatura, non identificatur cum creatura, ideoque non affirmatur vere de illa:
ergo ille conceptus, ut jacet, non est id, per quod Deus differt a creatura.

Quoad 1am partem
687 facile etiam probatur, quia ille conceptus formaliter est precise potens realiter ex-
istere, qui proprie convenitur Deo et est evidens: insuper predictus conceptus se-
cundum precisionem formale ejus convenitur etiam proprie creaturae. Haec enim propositio,
creatura est potens realiter existere, proprie sumitur. Maior vero discursus
constare debet: quia univoca ea sunt, quorum nomen est commune, ratio vero
significata per nomen eadem omnino est illis: ergo conceptus ille, qui proprie
convenitur

praedicatur de Deo, et creatura, et perinde nec Deus differt a creatura, nec creatura a Deo univocus erit, idem enim ... in utroque, cujus nomen ... insuper conceptus ille, qui proprie praedicatur de creatura, et qui de se non repugnat Deo, est opus perfecte ... et univocus Deo, et creaturae; sed praedicamus conceptus secundum quale sunt proprie inveniuntur in creaturis et de se non repugnat Deo.

Probatur secundo: quia ideo concep- 588
tus entis non univocus, sed analogus esset respectu Dei, et creaturae, quia omnino ... caret conceptus aliquis univocus ipsi Dei, et creaturae, at qui ... non implicat. Probatur multipliciter min. hoc; quia in primis optime liberi est communis, et univocus Deo, et creaturae, ... juxta Divum Augustinum de principiis dialectico ea, quae unica claudit ... sunt univoca; sed liberi Dei, et hominis unica claudit definitio. Minor ... Divi Anselmi de libero arbitrio sic dicentis, quamvis differat liberum arbitrium hominis, a libero arbitrio Dei, definitio tamen libertatis in utroque secundum hoc nomen eadem debet esse. Similiter probatur optime generationis ... univocam esse respectu creatae, et increatae; siquidem ab ipsis Theologis generationi vitali increatae eadem definitio accommodatur, quae a Philosopho pro generatione vitali est sic traditur.

Tertio probatur: quia Deus et creatu- 689
ra univoce veniunt sub ... neque ... sed uno, eodem ... affabile de Deo, et creatura: ergo a paritate ratio ... univoca erit respectu Dei, et creaturae. Probatur denique: quia si ... sit communis respectu Dei, et creaturae, ... communiter a Philosophis admittitur in analogia ... univocus dicendus est, et ratio est, quia pro analogia ... requiritur dari rationem communem: ergo si ratio ... communis Deo, et creaturae, non ... analoga, sed univoca. Ans probatur; ... requiritur dari rationem communem

pro quibus assignari nequit eadem ratio, cur talia sint; sed pro analogis logice talibus ~~nequit~~ nequit eadem ratio assignari, cur talia sint: ergo. Probatur minor: quia si rogeres cur homo verus sit homo? respondebis, quia est ~~quia est~~ quia est animal rationale, si autem cur homo pictus sit homo? respondebis, quia est pictura hominis, et ratio reddita diversa, et ita diversa quaedam homo diversus a pictura hominis, et sic de ceteris si rogeres cur animal sit sanum? respondes, quia habet sanitatem; si vero cur medicina sit bona, quia sanitatem causat respondebis? et sed valde diversa redditur ratio

690 Et hinc a contrario si rogeres cur Deus sit ens; quia potest esse realiter existere dicas; et si item, cur creatura sit ens rogeres? quia potest esse realiter existere respondes, et eadem omnino rationem reddis: ergo si ratio entis communis Deo, et creaturae univoca, non analoga est. Respondent Scotistae, analoga esse analogia proportionalitatis propria, et non autem analogia proportionalitatis propria, et metaphorica; sed contra est; quia ut jam notabimus, praedicta analogia non obstat univocationi; analoga enim illa non sunt logice analoga sed physice, logice vero sunt univoca: ergo. Antecedens probatur: quia si analogia physica physica univocationi obstaret, animal non esse univocum respectu hominis, et equi; sed juxta Scotistas animal est univocum respectu hominis, et equi: ergo. Probatur minor: quia equus et homo sunt analoga physica. Probatur ergo. Stat logica univocatio inter equum, et hominem licet inaequaliter rationem animalis participent ab illis; quia licet inaequalitas oritur a differentiis hominis, et equi; non autem a ratione animalis, quae logice eadem est in utroque: ita ratio entis logice communis, et univoca est, quia inaequalitas inter Deum et creaturam, non a ratione illa sed a differentiis oritur.

691 Respondet 2° Palanco quod licet diversitas orta a differentiis superadditis rationi communi non obstet univocationi logicae; obstat tamen diversitas orta a differentiis inclusis in ratione communi; et hinc eruitur disparitas ad exemplum animalis respectu

hois, et equi, quia sunt diversa superaddita ratione univ. aalis non concludit illam
differentiam, ens finitum scilicet, et infinitum; sive infinitas, et finitas sunt diversæ inclu-
sæ in ratione entis. Ad istam responsionem hujus stat quidquid contra inclusionem hanc dicitur
in superiori quæstione.

Contra illa præterea sicut; quod solum sit de esse quali in quo 692
plicito quod implicite alicujus rationis, sive esse id, quod pro ratione redditur
interrogati de quidditate talis esse: hanc enim ob causam non differentiæ, sed genera
propriissime sequuntur dici in de esse in quid expresso, quia implicito et quidditativo aalis;
et similiter solum ral. ratle; non vero singularitates naturæ humanæ sunt de esse
hois quidditativo, et implicito: quia scilicet interrogati quid est hoc, recte respondetur
in raal. ratle, et interrogati quid est aal, propriissime sequenti respondetur; non autem
differentia illa, aut singularitas aliqua pro ratione redditur: at cum interro-
gatur quid est ens? solum redditur pro ratione posse realiter existere non vero
differentia aliqua: ergo non differentia, sed solum posse realiter existere est de esse
implicito, et quidditativo entis.

Insuper nota disparitatis nulla esse: quia eodem 693
modo possum quid dicere realitates, et quaslibet alias differentias aalis, esse de es-
se implicito aalis, et sic univocationem illius naturæ. Ex dictis facile probatur
univocatio entis respectu substantiæ, et accidentis; si in rationibus huiusmodi essen-
tiis nullus est ordo, et creaturarum inter substantiam, et accidens. Siquidem esse
tus posse realiter existere, proprie convenitur in accidente, et substantia, et per
illud nec substantia ab accidente, neque accidens a substantia differt: ergo univo-
cum est respectu utriusque. Insuper inæqualitas inter utrumque oritur solum ex
differentiis: ergo non obstat univocationi. Similiter alia a plurimis posita.

694 Objicies 1° ideo albus respectu hispani, et ethiopis non est univocum, quia albus dicitur simpliciter de hispano, et secundum quid de ethiope; sed ens dicitur simpliciter de Deo, et secundum quid de creatura; Deus enim est ipsa plenitudo essendi; creatura autem diminute, cum restrictione et limitatione est ens; et magis habet de non esse, quam de esse; siquidem esse, quo caret est infinitum, et esse, quod habet, est finitum: ergo ens ergo non est univocum Deo et creaturae. Minor probat argumentum; probat enim hanc propositionem falsam esse, creatura est ens sicut haec propositio absolute falsa est ethiops est albus, quia supponit si creatura est ens, sicut ethiops est albus; sicut ethiops secundum aliquid est albus, et secundum aliquid non est albus, creatura etiam secundum aliquid erit ens, et secundum aliquid non erit ens &c. Sed sic constat creaturam secundum aliquid non esse ens, cum ens et aliquid convertantur: esse secundum aliquid ens, et non esse ens secundum aliquid, erit secundum aliquid esse aliquid, et secundum aliquid non esse aliquid.

695 Dimitte omissa maiori, quia de ethiope absolute non dicatur albus, neque analogice, neque univoce dicetur: ... de ente respectu Dei, et creaturae ... non ... cuius paritas explicata ... Deus ... plenitudo essendi verum est ... Deo est perfectissimum esse, et perfectionem omnium maxima et ... ceteras supra; verum etiam ... Deo esse omnes perfectiones secundum ... Deo esse omnes perfectiones extensive falsum est; non enim est Deus quidquid ... habet perfectiones. Quod vero additur creaturam esse ens diminute, verum est ... de diminutione ... ratione, quia scilicet ... perfectio creaturae, sed non ... creaturam esse logice, seu metaphysice ... ens; est enim ens absolute

a simpliciter abstr. alicuius determinate.

Ab hac etiam patet solutio alterius 696
propositionis, quod creatura magis habet de non esse, quam de esse, siquidem esse,
quo caret est infinitum, esse scilicet antonomastice acceptum quo caret
est infinitum, ad esse metaphisice acceptum (quale est ens in statu praesentis
quaestionis) quo caret est infinitum, non supponit quod creatura careat esse meta-
physice accepto. Licet igitur esse de Deo sit infinitum, et finitum sit esse
creaturae; attamen nec infinitas, nec finitas exprimentur per conceptum
istum, nec obstat, ut tam Deus, quam creatura sit simpliciter ens, inferatur etiam
non obstare univocationi logicae, praeter quam conceptus univocum esse.

Obiicies 2º ex Palq. 697
omnia, quae praecise considerata inveniuntur unum differre ab altero, non sunt univoca;
sed ratio entis praecise considerata invenitur in creaturis differre a
Deo, ergo non est univoca Deo, et creaturis. Maior probatur: nam talis ratio dicit
differentiam, et consequenter diversitatem. Minor etiam, nam ratio entis praecise considerata
non invenitur in creaturis indifferenter a Deo. Antecedens patet: nam ratio entis praecise
considerata non est a se in creaturis. Confirmatur ratio entis, quae non includit formaliter differen-
tiam formaliter, supposita non deficit ab alio: et formaliter subsistendi a se: ergo non convenit
Deo, et creaturae, sed essentialiter, et determinate est Deus. Confirmatur 2º ratio ratio
formaliter est ens: et vel a se, vel ab alio; sed si formaliter est a se non convenit creaturae;
si formaliter ab alio non convenit Deo: ergo quomodocumque sit non est univoca Deo,
et creaturae. A quibus obiectionibus et retorsionibus, probat ratio entis omnino 698
non esse Deo, et creaturis, unde nec univocum, nec analogum. Respondetur
etiam contra ipsum Palq. juxta accidentali v.g. collectione, quia ratio qualitatis
omnis non invenitur indifferenter a potentia: et ratio qualitatis univoca non exit res-
pectu potentiae, itaque accidentalis est contra adversarios; et hoc etiam in explanatione
utraque ratione nihil tenemus dissentire ab argumento Palque

dicis rationis qualitatis praecisive sumptae non dependere a quo, sed tantum
quod abstrahat per disjunctionem, quia, si licet actu non dependeat a potentia sub
ratione qualitatis, sed sub ratione talis qualitatis ad rationem entis praecisi-
ve sumpta dicere dependentiam a Deo; quia creatura sub ratione entis de-
pendet essentialiter a Deo, sicut patet hoc idem, quod ipsa dicit de qualitate, dum
abstrahunt de ente.

699 Distinguo igitur majorem, quae praecisive considerata reperitur in uno
dependenter ab alio, dependentia orta ab ipsa ratione, quae praecisive consideratur, ideo (quod ob con-
junctionem creaturae, seu ratio entis dependentis ab alio praecise considerata non est univoca Deo,
et creaturae) dependentia orta ab alio praeter non incluso formaliter in ipsa ratione, quae
consideratur, nego majorem. Distinguo etiam minorem: sed ratio entis praecise considerata invenitur
in creaturis dependenter a Deo, dependentia non inclusa formaliter in ipsa ratione, quae praecise
consideratur, ideo: dependentia formaliter inclusa in ipsa ratione, nego minorem, et omissa probatione
ipsius, nego consequentiam: quia quod ratio entis, quae praecise consideratur, non invenitur in creaturis
independenter a Deo nec fit a se quod ad summum probat talem rationem in creaturis iden-
tificari realiter cum dependentia a Deo; non vero talem rationem non posse praescindi a depen-
dentia, et independentia ab alietate, et a seitate.

Respondeo ad 1^am et 2^am probationem: hic rationem
700 entis praecise consideratam non esse formaliter a se, neque ab alio; sed ab utroque prae-
scindere; igitur ad rationem entis ad se, et ab alio, non sufficit praecisio, seu non aseitas
sed aut non abalietas formaliter; sed de ratione ad rationem entis finiti requiritur aba-
lietas positive, et legem contradictoriam, exclusionem asseitatis; ad rationem autem entis
infiniti requiritur exclusio abalietatis, et positive aseitas. Patet responsio
in retorsione: ratio animalis est formaliter rationalis: nam vel formaliter est ra-
tionalis, vel formaliter est irrationalis: si 1^m, rationale convenit equo: si 2^m, eodem modo non conveniret homi-
ni: ergo ratio animalis non est univoca homini et equo. Sicut igitur animal formaliter est ratio-
nale, sed formaliter praescindit ab utroque. Ita ens formaliter, neque est a se, neque ab

alia d, quod ab utroque praescindit. Ad 2um dico, quod licet inter ens creatum, et increatum non detur medium in sensu reali; at in sensu formali datur, scilicet praescissum ab utroque.

Forte dices: conceptus entis petit participare ea ratione, qua participatur; sed inaequaliter participatur. ~~ab eo~~ a Deo quidem cum omnimoda independentia; a creatura vero cum dependentia a Deo: ergo petit inaequaliter participari; ergo ex suo conceptu formali dicit inaequalitatem: ergo. Instantia similiter retorquetur in conceptu animalis respectu hominis, et equi. Dicerem non absolute majorem: quia cum conceptus entis solum ut abstractus ab differentiis dicat ratione ipsarum dependentiam, aut independentiam, prioritatem, aut posterioritatem; eo ipso quod sit praecisus non habet formaliter, neque dependentiam, neque independentiam, eritque dependentia neque exclusionis independentiae; quia sic praecisus formaliter solum dicit hic conceptus, potius realiter explicare. 701

Instabis: conceptus entis solum dicit participabilis formaliter ea ratione, qua differentiae possunt illum participare; sed differentiae non possunt illum participare nisi cum illa inaequalitate, et analogia: ergo. Neque instantia haec vitat retorsiones. Distinguo majorem: conceptus entis dicit participabilis formaliter participabilitate loquativa, idest juxta dicta de aptitudine loquativa universalis: participabilitate loqua positiva, nego majorem. Distinguo minorem: nisi cum illa inaequalitate orta, et se tenente ex parte differentiarum, concedo: se tenente ex parte ipsius conceptus entis, nego minorem. 702

Objicies 3o: effectus non adaequans virtutem causae habet participationem ab illo secundum similitudinem deficientem imperfectam, et non omnimodam, aliter enim non possent dari univocationem; sed creatura est effectus Dei non adaequans Dei virtutem: ergo participat similitudinem imperfectam: ergo. Probatur 1o, inter quos infinita distantia reperitur dari perfecta similitudo, aut convenientia: ergo neque univocatio; sed Deus, et creatura infinite dis- 703

tant: q. Probatur 2° inter duas causas inaequalis virtutis non datur univocatio in ratione causae: sed inter Deum et creaturam inaequalis perfectionis sunt Deus, et creatura, non datur univocatio in ratione entis. Probatur 3°: Deus existit necessario, et creatura contingenter: ergo non conveniunt univoce.

704 Omissis retroactis, et 1a parte maioris ipsius sequentis distinguo, inter quae non potest fundare univocationem specificam, adaequatam, sive physicam, et sub ratione specie, concedo: inadaequatam, genericamque, et logicam sub aliquo conceptu, nego. Sic ignis a sole productus non adaequat virtutem solis, univoce tamen cum illo convenit in ratione substantiae corporis, licet reciproce similiter distinguantur in ratione addita. Physica univocatio est quae datur inter contrahentes ejusdem infimae speciei, ut inter duos ignes, aut inter duas animas rationales: haec univocatio petit perfectam similitudinem sub ratione conceptus essentialis. Logica et inadaequata univocatio datur sine illa perfecta similitudine, ut adversariis diximus necessarium est. Hinc est, quod in gradu praeciso, sive praescindente ab excessu perfectionis, judicat causa supra effectum, et praeciso differentiali gradu dicere infinitum perfectionis, qualis est differentia propria entis infiniti, potest dari univocatio, quae sit inadaequata, et generica logica similitudo.

Ad 1m

705 Conc. ex dictis distinguo ans: requirit dari perfecta physica, et adaequata similitudo, aut convenientia in omnibus gradibus, concedo: requirit dari inadaequata logica similitudo, et convenientia in aliquo gradu, nego ans. Deus similiter distinguo ad 2m conc. non ans de logica univocatione, in qua hoc, et formica conveniunt univoce in ratione animalis, actus etiam accidentalis, et pars in ratione qualitatis etiam juxta Thomistas; et tamen non sunt aequalis perfectionis, et virtutis; ignis similiter, et sol univoce conveniunt non solum in ratione entis aut causae ut sic; sed etiam in ratione causae talis, in specie falsum non infima salvat causae productivae ignis, et tamen ignis et sol causae sunt inaequalis perfectionis et virtutis.

Ad 3m, ergo quod non conveniunt

706

d calidum necessario et actu existit, et tamen in ratione calidi univoce conveniunt, creatura in super in ratione d[?] linere [?] amq., et in patria necessario, et tamen univoce conveniunt in ratione antis. Instabis: Deus existit a se, creatura ab alio, substantia existit per se, et accidens in alio; sed existere dicitur simpliciter solum de iis, quae existunt per se, et a se: ergo. Nego minorem: quia non minus proprie existit, et opponitur nihilo, id quod dependet ab alio, sicut id quod existit in alio, aut dependet ab alio.

Neque obstat quod hoc sit imperfecte existere; nam etiam causare dependenter ab alio est imperfecte causare, et tamen est vere, et proprie causare: ergo. Super actus accidentalis dependet a suo accidentali, et tamen convenit proprie in ratione qualitatis juxta Thomistas: ergo. Si vero existere, aut ens participialiter antonomastice sumatur, solum de Deo dicitur; sed non est hic sensus quaestionis; loquimur enim de ente etiam participialiter sumpto, pro eo quod vere, et proprie opponitur nihilo, et in hoc sensu non minus verificatur creatura existit absolute dictum, quam Deus existit; sicut de ente metaphysice accepto, seu de ente nominaliter dicto manet. 707

Objicies 4: ratio entis est partim eadem, partim diversa in inferioribus: ergo est analoga. Antecedens probatur a Magistro Fronlg[?] sic quoad 1am partem: quia inferiora participant rationem entis, et in illa conveniunt: ergo est partim eadem. Probat 2am: quia inferiora differunt etiam per rationem entis: ergo est partim diversa. Proximum antecedens probat: differo inferiora [?] formaliter ens: ergo. Sicut si differo [?] ratione, in ratione [?] [?] ratio, ratio [?] [?] proprie ratio [?], nisi [?] ratio quinto[?] eadem in homine, et in bruto ita ratio entis. Hoc argumentum est ex incongruentia[?] quas [?] [?] supponit, et ideo nullius roboris est ratione suppositi falsi. Nihilominus quoad partem attinet sic instas[?] [?] ostenus ens [?], est formaliter in di- 708

visibilis, l. divisibilis formaliter. Si primum: ergo non est partis idem, et partis diversum, ergo est
compartis, et partis non habeat. Si 2um: ergo divisibilis est in duos conceptus, quo-
rum alter sit purus ratio conveniendi, alter sit ratio differendi.

Modo sic:
709 Conceptus nil dicit de ratione differendi, erit ergo unus, et idem formaliter in infe-
rioribus: ergo univocus: ergo jam est aliquis conceptus verus entis communis, et univo-
cus respectu suorum inferiorum. Ad veram argumenti solutionem est negare ens formalitatem
2am partis, et ejus probationem, circa quod, deinde in utraque consequentia entis, stabiliamus. Ali-
ter etiam probabiliter respondent plures ex nostris cum Patre Oviedo tran-
scendentia entis in suas differentias, et simul ipsius univocationem defendentes: quia
non datur mutuo identitas inter ens, et differentias; licet enim differentia sit formaliter ens;
ens tamen non est formaliter differentia: sicut licet animal rationale, et irrationale sit formaliter animal, non ta-
men econtra; quod sufficit ut animal, et conceptus univocus respectu hominis et equi, sine inter se differen-
tiam de entitate.

710 Vel quia conceptus cujuslibet entis praeter formalitatem unum duos conceptus entis adequate
distinctos [illegible], qui correspondet huic formali expressioni entis; alterum correspondens nunc huic
formali expressioni perfectitas: sic perfectitas formaliter est ens non prout ens exprimitur per
formalem conceptum, et expressionem ens, consequenter perfectitas non includit formaliter rationem entis corres-
pondentem formaliter expressioni ens. Itaque non de eodem formali conceptu verificatur, quod sit ratio in-
ferioris convenientiae, et differentiae, sed de duobus conceptibus adequate distinctis id verifi-
catur: unde manet conceptus aliquis entis [illegible] communis, et univocus, sed de hoc
loco citato.

711 Objicies 5o si conceptus entis esset univocus, [illegible] Dei et creaturae, predi-
caretur univoce ut genus, l. ut species, l. [illegible]; sed ens non praedicatur ut ge-
nus respectu Dei; Deus enim non componitur ex genere, et differentia: ergo. Probatur: si ens
esset univocum, posset excogitari prius aliquid, et simplicius ipso Deo, videlicet
ipse conceptus entis; sed hoc negatur a Sanctis Patribus: ergo. Respondeo conceptum

entis univoce prædicari ut genus de Deo, quam hoc sit contra sanctos Patres, imo ab ipsis edocti hoc asserimus; expresse enim Divus Damascenus in dialectica capite 8, hoc tradit dum dicit, substantia dicitur genus generalissimum ad creaturam et increatum, idem etiam constat ex dicto Anselmo a nobis jam citato, hinc si aliquando negant, Deum esse sub genere intelligendi sunt de genere dicto formaliter perfectionum, qualem non dicit genus ens.

Unde mihi pro comperto est compositionem metaphysicam ex genere, et differentia nullatenus imperfectionem, neque hanc sancti Patres a Deo excludunt, sed tantum compositionem quæ cum summa perfectione stare nequit. ad secundum dico esse aliquid prius Deo solum in subsistendi consequentia, quatenus bene valet, est Deus: ergo est ens; non autem e contra; quæ prioritas admittenda nullum est absurdum. Dico præterea, compositum esse quid simplicius Deo per rationem, seu simplicitate opposita divisibilitati in plures conceptus per rationem distinctos; conceptus simplicissimos conceptus divisibilis non sunt in plures conceptus; Deus vero in plures formaliter conceptus divisibilis per rationem est; cum ratio nostra, et etiam tota plures perfectiones in Deo distinguat, et dividat, non tamen esse simplicius Deo simplicitate opposita compositioni physicæ; quia Deus omnino excludit hanc compositionem, ens vero positivam eam non excludit cum possit contrahi per creaturam finitam compositam. 712

Unde 713 ex his dictis ratio constat; aliquid prius Deo prioritate rationis, et simplicius simplicitate rationis, non: aliquid prius Deo in subsistendi consequentia et simplicius substantialiter, seu simplicitate opposita resolubilitati in plures metaphysicos conceptus, ideo manet. Simpliciter minus simplicitati quæ oponatur compositioni ex partibus, quam divisio in partes; l, negent Theologi divisionem per rationem nostram in divinis factis, et ita negent divisionem, quam ipsi cum Theologis faciunt dividentes rationem ab attributis et relationibus: l, si rationem distinctionem inter divin

na fraia abscindunt, ut faciunt ac mirant erg ... metafica ex genere, et ... fra. ... Deo erg cum fundamento distinguibiles sunt ... alter, qui sit nara, alter qui proprietas sit seu atributum alter qui sit personalitas, et qui ex nara et personalitate realiter distis fit ... rationis seu metafica, sicut etiam ex natura et proprietate realiter distis, ex nara erg, et personalitate fit realiter Deus Pater ex nara, et atributo realiter disto, qui ipsa ... fit realiter Deus ...

714 Ad ... stant: ... ex genere, et differa ... ex duobus ... obtibus, quorum alter cum fundamento ... ut potentialis, ... Deo nullum fundamentum ad ... aliquid ipsius, ut potentiale; ... actus purus: ... Maior patet; ... obtivus, ... generis ... ut ... et ... per ... hoc ... esse potentiale ... creatura sine fundamento prorsus ... aliquis ... obtivus, qui sit realiter actus purus: ... Deo sine fundamento ... aliquid realiter potentiale: ... ipsa, et ... actu nequit abstrahi ... aliquis proprie communis utrique: sicut a colorato ... actu, et ... ipsa, ... fuit abstrahi nullo ... communis colorati, albi ... aut alterius speciei ... sub colorato at qui Deus ... actu, et creatura ens ... ipsa: ... a Deo et creatura nequit abstrahi ... aliquis proprie communis qui ... sit generis ... utrique.

715 Respondeo distinguendo maiorem ... quorum alter cum fundamento ... ut potentialis ... ut potentialis ... et ... rone nostra, ... maiorem: et ... hoc ... non ... maiorem ... aliud ... dit, ... differa ... et ... generica ... ipsi ... et rationis pro reali ... ipsius ... quo sunt ... ad ... ... differa; solum ... rone nostra ... indifferens, et ... le. Si ... perfectio ... substantia ... Deo ... ut ... differente,

et desirabili tota exit in ordine nostro imperfecte diminute, et inadequate cognoscentium; nullatenus vero in Deo.

Ad 1um oppositum omissa antecedente, ut iacet sui forsan ratione; 16
quia ut sic falsum supponere videtur possit; nam existentia creata, ut a Thomistis ponitur, est pura existentia, et ultimus actus entis, quae erit purus actus) omisso inquam, quia in ipsa Thomistarum nomine actus puri intelligitur positiva perfectio sine imperfectione, tam et omnino sine fundamento ratio nostra rei creatae tribuere non oportet. Quia nomine entis potentialis solum logice nihil aliud intelligitur, nisi obiectum ratione nostra praecisum ab ipso, et actualitate sua; at quia Deo non repugnat sumpsisse ut substantia praecisive ab aseitate, aut ipsa paternitate relativa praescindendo ab infinitate: ideo non ei repugnat esse aliquid potentiale logice et ratione nostra.

Ad 2um oppositum respondeo; Deus esse ens in actu, simul et in 17
potentia, scilicet logica; quatenus non solum existit, sed etiam potest existere: similiter et creaturam esse ens in potentia, et in actu; quatenus non solum potest existere, sed existit etiam. Dico praeterea, quod obiectum potentiae potest abstrahi ab esse in potentia, et esse in actu, sicut a colorato in potentia, et in actu potest abstrahi hic obiectus, potens esse coloratus: at quia obiectum entis est obiectum potentiae; sic enim exponitur posse realiter existere: ergo ab esse in actu, et in potentia abstrahi potest ratio entis. Patet hinc quo ipse mox et mihi dicta possunt ad doctrinam claritatis. Ad hoc notandum, cum fundamento in re ipsi in Deo obiectivum obiectum, nimirum Deus est formaliter cognoscibilis ab intellectu creato; sed obiectum hic est potentialis: ergo cum fundamento in re reperitur in Deo aliquid potentiale.

Ubi patet: cognoscibilitas ab intellectu creato non identificatur 18
cum actuali sua linea, actus enim ejusmodi est cognitio creata: ergo ille obiectus est pura potentia sua linea. Similiter fit argumentum bonitate divina, quatenus est obiectum amoris creati in super gratiosa divina, in practica in potentia,

n̄ identificat actum suo libero hoc ē actioni productivam effectus creati: q̄ ē effectus Dei potentiali: dices, multi Thomistae agnoscunt, ut illum, et voluntate Dei in verum rationem poe, et principii: et praeterea tum saltem illius ē proprie principium productivum verbi divini, et voluntas principium productivum Spiritus Sancti: q̄ stat cum proprietate, Deo potentia potentiali, sic multa alia.

Objicies denique.

719 ens ē realiter idem, si perfectum; sed perfectum, n̄ ē univocum Deo, et creaturae: ergo praeterea ens creatum n̄ ē absolute, et simpliciter perfectum; cum nullum sit ens creatum, quod n̄ sit etiam aliqua absolute, et simpliciter imperfectum; et contra solum secundum quid perfectum; sive esse: sicut q̄ fieri n̄ potest, ut idem secundum idem sit simpliciter vivens, et mortuum; ita impossibile ē creaturam esse simpliciter quid perfectum, et quid imperfectum simpliciter; et quid ē simpliciter quid imperfectum: q̄. Argumentum hoc difficultatem ingerit, cujus enodato n̄ ē hujus loci placet praecipitus solum ingeniosi responsionem, quam nam: quia ens ē realiter, et quasi definitive id, quod potest realiter existere. Perfectum autem definitur ex Philosopho l° de Caelo textu 23, cui nihil deest: q̄ essentialiter, aut quasi essentialiter differunt. Patet etiam: nam bene dicimus unum ens esse magis, aut minus perfectum alio, aut plures perfectiones habere: et n̄ recte dicimus, esse magis aut minus ens, quam aliud, aut aut ipso esse plura entia, quam alio: q̄ ē idem realiter ens, atque perfectum sed de hoc alibi.

720 Solum restat solvere argumentum ab auctoritate desumptum. Breviter respondeo primis ad argumentum desumptum ex verbis illis Isaiae omnes gentes quasi n̄ sint sic sunt coram eo: ex quo inferunt, Deum ratione entis realis distingui a creatura; quia creatura comparative ad Deum ē quasi nihil. Respondeo, quam negando assumptum illationis, quia et gentes creaturae coram Deo quasi nihil sint, sunt tamen coram eo: absolute et simpliciter sunt, et sane qui creaturas entia realia simpliciter et absolute

esse repugnet; quod solis nomine non percipitur, sed Divi Thomae auctoritatem, quas contra nos opponunt; licet manifeste contra nos univocationem militare videantur, interpretandus Sanctus Doctor, non de univocatione metaphysica, et logica, neque enim credunt, sanctum Doctorem nasse univocationem logicam; sed de univocatione physica, qua Deus creatur, et aliquid a Deo distinctum repugnare, certum est.

Plura etiam Aristotelis testimonia 721
obiecit recentior quidam, ut patet ex Aristotele ostendentis non esse univocum substantiae, et accidenti; quia scilicet juxta Philosophum, ens dicitur de suis inferioribus, eo modo, quo sanus de suis dicitur. Ergo non univocum sed analogum erit respectu substantiae, et accidentis. Insuper Philosophus asserit solam substantiam esse simpliciter ens. Sed dicendum Aristotelem loqui de conceptu aut sumpto antonomastice, aut de conceptu completo physice, sed quidem analogum esse respectu substantiae, et accidentis, non dubitamus; secundum non agit locus scitatis de conceptu entis completo; nec alio modo intelligi potest de esse potest realiter existere, de quo nostra ratio procedit. Sine ut arguentes a ratione solebas, notare existere in alio, quod est completus accidentis, non esse tam alienum, aut restringendum completam existentiam veram, et simpliciter ...; sed supra flagitat accidentium proprium accidentis sicut existere per se, quod completus dicitur substantiae: unde inauditum, et incredibile apparet, quod docent hi, has scilicet propositiones, accidens existit, accidens est ens, absolute falsas esse.

Quod Graeci chathegoriam latine praedicamentum dicitur id est praedicatur 722
in praedicatione dupliciter accipitur. 1° pro ~~[illegible]~~ decem generibus in quo Aristoteles

divisit ergo universaliter entia in decem praedicamenta, sive genera divisiva, quae sunt substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, ubi, duratio, situs, habitus sive habere, quae facilius memoriae mandentur, sequentibus versibus a Philosophis proponuntur

Arbor sexcentos ardore refrigerat ustos.
Rudi cras stabo, nec manicatus ero.

cuilibet ex his dictionibus suum respondet praedicamentum; arbor denotat substantiam, quae quasi per se stans intelligitur ut potest existere per se, et independentia ad subjectum. Sex quantitatem indicat, quae est radix impenetrationis duorum corporum: et cujus quaelibet species est numerus. Ratos relationem, quae ratio, qua unum est ad aliud. Ardore qualitatem, quae est accidens, qua quales dicimur v.g. ab albedine albi. Refrigerat actionem denotat, quae est ratio, vi cujus causa producit effectum. Ustos passionem, quae est ratio, qua effectus producitur. Rudi sig-

723 nificat ibi, seu ubicationem, quae est ratio, qua existimus in loco. Cras quando, seu durationem, quae est ratio, qua existimus in tempore. Stabo, situm, qui est dispositio corporis ad locum, ut statura, aut sedere. Manicatus habitum, sive habere, significat quod ornatum armorum, aut vestium, &c. [illegible] ultimi praedicamenti, ut pote parvi momenti, majorem in speciebus explicationem non [illegible]. De aliis pleniorem totius philosophiae a nobis tradendae de [illegible] Deo [illegible] notitiam dabimus.

724 An vero tradita divisio entis sit, longe regulis pro recta divisione, plures rei dividunt, inter quos Pater Arriaga exprimendum arbitrarium omnino esse, et logicae regulis difformem. Caeterum Sapientissimus Divus Thomas et Philosophi veteres communiter faciunt, et ut ait Eximius Doctor, sustinenda est, et amplectenda, tanquam philosophiae doctrina, pro qua [illegible] conjecturam tradit, quia scilicet non cognosceret alia ge-

nera

rera ... quo sub his decem generibus comprehenduntur, addunt alii congruentiam aliam; quia videlicet sufficienter enumerat locos, seu capita, unde respondere possimus de sit quaesitis, quae frequenter fieri possunt de individuis: scilicet quid res sit? quanta ita sit? qualis sit? quo refertur? quid agat? quid vero patiatur? ubi sit? si quando fuerit? quo vero situ sit? quo sit? quomodo fuerit vestitus, aut quomodo tabuer sit ornatus?

Quamvis igitur aliae fieri interrogationes possint v.g. propter quid 725
agat? cujus ad instar conformatus sit? noluit tamen Philosophus, nisi in decem membra, l. classes dividere ens; quia ut notat Pater Quiros ad eas qualibet aliae interrogationes reduci possint? observa hic 1.º non omnia comprehensa posse cadere sub uno praedicamento. Ratio est quia substantia, et accidens ad unum quidem praedicamentum retinere non possunt. Dices continentur sub eodem genere supremo ens, quod dum univocum sit respectu utriusque proprie genus utriusque erit: ergo sub eodem praedicamento cadunt. nego consequentiam: ens enim non praedicamentum, quoniam ut praedicamentum seu ens sic accomodatum ... praedicamentum hoc est ... aliud excludere. Tunc etiam quibus praedicamentis dicantur genera generalissima, hoc verum est cum addito praedicamentalia: quia absolute loquendo datur genus superius ipsis, scilicet ens.

Notandum 2.º 726
unam eandem rem, quandoque sub diversa ratione, posse ad diversa praedicamenta pertinere: ut actio, et passio juxta omnium sententiam realiter identificantur: probabilius etiam sententia communis est, identificari actionem productivam unionis, cum ipsa, ut ... qualitas, actio, et passio simul. Quaeritur hic, an Deus comprehendatur sub aliquo ex praedicamentis positivis: affirmativam eligo cum Divi Augustini 5 de Trinitate capite 3, et Boetii 2.º de Trinitate capite etiam 4.º, ubi docent, duo tantum praedicamenta proprie de Deo dici ut substantiam et relationem; Deus enim proprie, et univoce convenit cum substantiis creatis, ergo est substantia; relatio etiam proprie in Deo; paternitas siquidem relatio est sicut et filiatio, et spiratio.

Nihilominus admitti [illegible] nullum praedicamentum de Deo dici; Plures etenim divisisse ens, quod decem praedicamenta dicitur, ens scilicet non ut sit, seu ut praescindit a finito, et infinito; sed detractum ens finitum, quod illa decem genera divisit: unde nomine substantiae praedicamentalis intelligunt solam substantiam tantum finitam.

727 Atque hoc sensu expositionem admittit Divus Thomas Deum poni in praedicamento. Si vero ens divisum non ita coarctetur, et restringatur absolute dicendum est, Deum esse sub praedicamento. Sed dices ex Thomistis, Sanctum Augustinum libro de spiritu et anima vero vitae capite 3º dicere, nullum praedicamentum Deo proprie convenire. Respondeo, sensum Sancti Doctoris loco citato esse, nullum praedicamentum proprie, adaequate, et quidditative exprimere Dei perfectionem: unde ibidem ait nomen substantiae, nomen creator proprie dici de Deo: ipso etiam sensu aliqui Patres Graeci, quibus Divus Dionysius [illegible] Deum non substantiam, sed super substantiam, non bonum sed superbonum dicendum dicunt. Hoc autem sensu absque praejudicio, et non parat, quod Thomistae volunt, Patres enim ita loquuntur in divinam perfectionem extollendo, et monstrando incomprehensibilem divinam majestatem, et essentiam, quod non excludit Deum vere, et rigore metaphysico Deus substantia sit, sicut et creator. Rationes producuntur hic argumenta, quibus Deum non posse esse in genere, et dispositionem praedicamentali, sed soluta jam sunt.

728 2º accipitur praedicamentum pro coordinatione, seu serie, seu coordinatio praedicatorum a supremo genere usque ad individuum, ut ab hoc genere substantiae, quod licet sit superior sub ens, dicimus jam, ens non esse praedicamentum, ideoque substantia sicut et alia nona genera suprema genera praedicamentalia dicuntur) usque ad individuum Petrus. Hujus rei exempla sunt nostrum, ex Deo, et hujus ad [illegible] ~~[illegible]~~ in aliis praedicamentis series praedicatorum apparuisset.

In hac ... quidem ... divisio ... super arbore tres lineas 729
observabitis ..., quae vicinior recta, et duas colaterales, quae obliquae dicuntur ...
vertice arboris, ... substantia scilicet ... divisiones ... Substantia alia corporea,
incorporea alia; substantia corporea est corpus. Hoc autem aliud animatum, inanimatum
aliud; corpus animatum vivens: et hoc aliud sensitivum, insensitivum aliud; vi-
vens sensitivum animal, et sic de reliquis usque ad radicem Porphyrii, sive divisionis ... ca-
put. ... Porphyrii, ... arboris ... Prius:
hoc ... vivens ... corpus ... substantia: quae propter Aristoteles ... dividitur
(substantia scilicet) sive ... substantia appellabit; quatenus ... nihil ...
... alia linea recta, et a nulla ... dirrecta ... [illegible]
[illegible]

Duae lineae obliquae ... divisiva, hoc observato discrimine, 730
... linea dextera ... collocatur ..., sive ... divisiva rationis
... substantiae ... sub tali ratione divisa, ... sinistra vero li-
nea ... divisiva, seu ... repugnantes ...
sub tali ratione ... divisa; sic dextra corporea posita ... dextera linea
divisiva ... substantiae ... a ... corporis, ... substantia ... dextra
vero incorporea ... sinistra collocata divisiva ... substantia, ... repugnans
... corpus; similiter de aliis. ... dextras ... lineae dex-
tra ... esse ... Prius scilicet collocatas autem ... sinistra ...
... repugnantes esse

Sed ut ... illam ... veras ... nomine ... 731
... substantiam universalem ..., sed ... substantia creata, quae accidenti-
bus substat ... ex nomine corporis ... corpus ...
..., ... non bene ... substantia collocaretur ... late ...
... etiam conveniat, ... corpus ... et ...
... de ... universaliter etiam accepta ..., ...

ste ꝯtra corpus locarit ex eo: ratione veſtis abſtracta ſupta ad plura ſe extendat quo corpus, ad Deū ſcilicet, et angelos; ideo q. praevenit, et illos ñ vincit ac corpus; intelligitur q. nomine viuens in praecamento ſubſtantia poſitu, viuens vegetatiuū ſpōte; adeo ut corpus rectū d. illas.

732 Tota pret ea orōnes, quas communiter tradunt ut res in recta linea praecamenti collocetur, ex quibus alia ex parte vocis ſignificantis, alia ex parte rei ſignificatae occurrere deuent. Primae in primo, et reliquae in 2° ex ſubtili verſiculis ꝯtinentur:

Vox una et ſimplex rebus q. concinna locandis.
Entia per ſe ſe finita realia tota.

vocedū explicanti accipite (hoc enim multa arbitraria ſunt) vox una dico ſtat huiq. diuere eſſe uniuocā. Simplex idem ſonat ſtatuus ſimplices. Rebus concinna vocidū hoc d. ita ſignificans ut ut praecamenti recta euadat: ſicut albedo in praecamento qualitatis ſignatur deuet ſic explicari, albedo in aūg. ſeruet ſic album.

733 Aliae orōnes parte ſignificata ſic ſe habent. Entia per ſe ſe, id eſt, quod ñ ſit ens per accidens, ſeu ſit aggregatum, ut ſunt exercitus, reſpublica aceruus lapidū &c. per ly finita excluditur ens infinitum ſcilicet Deus, ſed hoc intelligendū, ſi ſumatur ſit praecamento ſubstant. intelligentia praecamento reſtricta ad res creatas; ſi enim uniuerſaliter ſeu metaphyſica ſubſtantia vox accipiatur, ñ d. ex excludendū et Deus a praecamento. Per ly realia excluduntur entia rationis. Per ly tota intelliguntur entia completa, ñ quidē phyſicè, ſed metaphyſicè. Qualitas enim praecamenti d., et ñ d. phyſicè completa. Vel dic ly tota denotare complexionem etiā ſicut hujus de praecamento ſubſtantia majus exemplar dedimus; denotari ſ. ſubſtantias incompletas ſunt materia et, forma ſubſtantialis, ſubſtantiales q. modi dixerunt

ve ñ pertinere ad prædicam̃tũ substæ ; directé, et reductivé

SECTIO VI.

De
Post prædicamentis.

Post prædicam̃ta vulgo dicuntur, ea, de quibus Phus disseruit, 734
post quam doctrinam de prædicam̃tis absolverit: sunt autem per se capita, de
se affectionibus, seu proprietatibus prædicam̃tis convenientibus, Hæc
sunt: oppositio; prioritas, simultas, motus, et modus habendi. Pauca
sane digna sunt, quæ circa post prædicam̃ta hic explicari debeat: ante-
liter potiora perstringemus. Oppositio quæ sic definiri potest, incompatibi-
litas duorum circa idem subjectum, in quatuor species, seu oppositionis modos
à Pho dividitur; in contrariam scilicet contradictoriam, privativam, et relativam.
Contraria oppositio alia est physica, et juxta Phum ~~defin~~ lo metaphysicæ capite
6° definitur, illorum quæ sub eodem genere maxime distant, et eidem subjecto
insunt, (seu ipsa posita, a quo mutuo se expellunt.) tales datur inter qualitates
naturaliter conjungibiles quales sunt, et frigiditas in gradibus intensis.

Alia est logica, 735
quæ sicut de contradictoria logica oppositione, quo vocatur oppositio ... et à Pho simplex
dicitur, agimus in ... Privativa est oppositio inter formam, et formæ pri-
vationem et inter illum, et separatam. Nota carentiam formæ dici privationem, dicitur carentia,
seu negatio formæ in subjecto capaci talis formæ sic occuli dicuntur privati visu,
quia capaces sunt illius, si vero oppositio sit præfixa inter formam et ejus carentiam cir-
ca quodcumque subjectum, dicitur oppositio negativa, seu contradictoria, quia scilicet versa-
tur inter esse et non esse. Oppositio demum relativa reperitur inter mutuo dependentia re-
spective, mutua se excludunt ... alterius cum altero non oppositio inter Patrem
et Filium, et inter duo similia.

736 Prioritatis modos 5 Phus enumerat. 1us est prioritas temporis: sic frater natu major prior est minore. 2us est consistentiae (alii dicunt existendi) consequentiae et haec est prioritas naturae, quam habet superior respectu inferioris, vi cujus ex inferiore licet superiorem inferre; non autem e contra, v.g. est homo: ergo animal; non vice-versa: ideo animal dicitur prior consistendi consequentia respectu hominis. 3us est prioritas ordinis, seu numeri, quam habet unitas respectu binarii, et binarius respectu ternarii. Haec est prioritas extrinseca et accidentalis. 4us est prioritas dignitatis, quam habet rex respectu subditorum. 5am speciem addit Phus ipso expositionis, quam vocat prioritatem naturae et est, quam habet causa respectu effectus, quamvis simul tempore effectus causae coexistat; vere enim causa licet eodem instanti cum effectu existat prior est effectu cujus est principium. Rex addunt Theologi prioritatem, quam vocant originis, quae proprie est divinarum personarum; Pater enim vere est principium Filii, et si illius causa non sit, ideo est prior prioritate originis.

737 Hic prioritatibus expressis consequenter totidem posterioritatis modi, seu species; prior enim ut talis sine posteriori eodem genere intelligi nequit. Potius etiam differentiae sequuntur simultatis de quibus tandem agit Phus: 1a est simultas temporis, quando aliqua eodem tempore existunt. 2a est naturae, quae solet explicari prioritas quae datur inter extrema, quae mutuo referuntur, aut inter extrema quae mutuo inferuntur, et vocatur qualis datur inter duplum, et dimidium. 3a est simultas divisionis, quando duo sunt ejusdem divisionis membra; sic homo, et equus simul sunt divisione; quia animal simul in ipsis dividitur. Sequitur motus, cujus sex species Phus enumerat. Eae sunt, generatio, corruptio, accretio, decretio, alteratio, et motus localis de quibus libro de generatione agendum est. Tandem agit Phus de modis habendi, et enumerat; modum scilicet habendi qualitatem, quam

itaq. vestes, arma etc. si hoc non sit, cur potius ~~illam~~ illis

Secundo et 3o loco dare hac ultima disputatione tradituri majo-
ra ~~ets~~ temporis spatio desideramus nec quod superest deficimus. Nor-
mula circa judicium et discursum nostri singulis praesentium pro vocali
propositione, et syllogismis explicandis explicata dedimus, plura alia ex libris
de anima quaestiones decerptum et hic inserunt, quae hujus loci propria, et ~~[illegible]~~
et obscuriora sunt dabimus.

Judicium sive operatio nostra judicativa operatio non quaeque de [illegible], spiritualis 738
enunciatio alicujus de aliquo, sed ut ex dicere, et dicta expressius dicto offert, judicium
sic definire, qualitas spiritualis enunciativa alicujus de aliquo; ratio cur spiritualis qualitas
omnis convenit apprehensioni simplici, qua opposita esse vero enunciatione propria judi-
cii, per quam intellectus fertur in objectum sive affirmando, sive negando, et hoc est enunciare,
per apprehensionem vero, quamvis illa sit intellectus non judicat, nec fertur de objecto fert;
sed quasi simplici intuitu objectum terminat. Patet hinc, discrimen inter apprehensionem et
judicium non ex objecto, sed ex modo quo intellectus terminus ad objectum per illos actus defungi-
dus esse. Supposito quod judicium qualitas esse ab anima, sicut dicimus [illegible] de judicio

creato loquimur, nam judicia divina incorruptibilia sunt [illegible]) quaeritur an realiter simplex; quero opposita ex partibus realiter distinctis qualitas sit.

739 Quaestio-
ne Paucorum sententia est judicium ex tribus componi apprehensionibus, quarum prima subjecti obiectivi, altera praedicati obiectivi; 3ª denique quae identitatem, aut distinctionem utriusque attingat. Pro hac sententia Pater Granado, Ischuiendi, et Eximius Doctor, paulo aliter sentit pater Bassius docens judicium esse duas qualitates, duas scilicet apprehensiones, quarum altera apprehenderetur subjectum, ut conveniens praedicato, (si judicium sit affirmativum) aut disconveniens praedicato (si sit negativum) altera praedicatum apprehenderetur conveniens subjecto (si affirmativum sit judicium) aut disconveniens (si sit negativum) communior tamen nostratum sententia tenet, judicium esse qualitatem incompositam, seu simplicem realiter. Pro hac stant, et sequuntur pater Peinado, Patres Molina, Mortoja, Oviedo, et Lu[illegible]nos, quos communiter Recentiores sequuntur, ex quibus sit conclusio: judicium [illegible] est qualitas realiter indivisibilis.

740 Probatur: posset stare illa duplex vel triplex apprehensio circa subjectum praedicatum, et convenientiam praedicati cum subjecto aut ipsius disconvenientiam cum subjecto, dum stat assensus, vel dissensus circa obiectum; ergo duplex vel triplex apprehensio non componit judicium: ergo judicium erit simplex, seu incomposita qualitas. 1ª consequentia constat: quia judicium est essentialiter assensus, vel dissensus circa obiectum. Probatur antecedens: quia [illegible] nam sibi [illegible] difficile [illegible] alio [illegible] illi assentiri, nam [illegible] tamen propositionem caeli sunt incorruptibiles stat apprehensio caelorum, apprehensio incorruptibilitatis, et apprehensio identitatis incorruptibilitatis cum caelis; et [illegible] propositionem illam non stat assensus, aut dissensus circa caelorum incorruptibilitatem: ergo Maior constat, et minor etiam patet: quia adhuc habitis illis apprehensionibus potest ille non ferre sententiam, sed dubius haerere, de veri-

rate afirmata, ut experientia narratur.

Dices: judicium non componi ut constat 741
ex apprehensionibus, sed ex apprehensionibus unitis; in apprehensionibus autem
unitis datur assensus, aut dissensus; ergo essentia judicii. Sed contra est: quia
unio ejusmodi consistens solum in modo materiali per separationem ab aliis apprehensionibus,
nequit facere apprehensiones illas esse affirmationem, aut negationem de objecto: ergo ne-
quit illas constituere in ratione judicii. Tum praeterea: quia assensus, et dissensus, sive affirma-
tio et negatio est specialis modus tendendi in objectum distinctus a modo tendendi apprehensionum in ob-
jectum; sed unio non tribuit specialem modum tendendi in objectum proprium judicii. Major constare de-
bet: quia affirmatio, et negatio, sive assensus, et dissensus essentialiter differunt a simplici, et
subjectiva (?) perceptione objecti de quo nihil affirmatur vel negatur. Probatur minor:
modus specialis judicii est modus tendendi essentialiter in objectum diversus a modo
tendendi apprehensionum; sed unio facta apprehensionum non dat illis modum essentiali-
ter diversum tendendi in objectum: ergo. Hinc assertio nostra probatur, dum, quia judicium est
operatio specie diversa ab apprehensione; sed qualitas composita ex tribus, vel
duabus apprehensionibus non est qualitas specie diversa ab apprehensione: ergo judicium
non est qualitas &c. Major ut certa supponi debet velut communis in Philosophia rece-
pta (?), et tres operationes intellectus, utpote specie differentes, supponuntur
apprehensio, judicium, et discursus. Minor probatur:

Duo, vel tres apprehensiones non sunt 742
aliquid specie distinctum ab apprehensione: sicut duo vel tres homines non sunt aliquid specie distinctum
ab homine, solum numero differunt: ergo qualitas composita ex tribus vel duo-
bus apprehensionibus non est specie distincta ab apprehensione. Probatur 2o: quia si
ille 3us actus ex assignatis a 1a sententia, tendens nimirum in identitatem extremo-
rum (idem dicendum de quolibet ex assignatis a Patre Baldus) enunciat unum
de alio vel non? Si primum, erit judicium; sed ille actus est simplex qualitas:
ergo. Si 2um: ergo non potest componere judicium; sed solum aggregatum quoddam apprehensionum

743 Rao 1ª partis est, quia si enunciet unum de alio, erit assensus identitatis, vel dissensus; assensus autem identitatis est formaliter judicium affirmativum; dissensus autem negativum; rao 2ª partis: quia si non enunciet, nec sit assensus, aut dissensus, obiectum illius actus mere apprehensive attingeretur; sed etiam quod obiectum attingitur per alios actus mere apprehensive attingeretur; cum nullus ex illis actibus esset enunciativus, aut assensus identitatis: ergo non componeret judicium; sed solum aggregatum apprehensionum, nec satisfacies si dicas 3um actum trahi formaliter ad identitatem praesupponendo, vel connotando extrema; nam haec praesuppositio, vel connotatio non est physica, sed intentionalis, et reflexiva: et sic redit argumentum: vel connotat enunciando unum de alio, vel non enunciando? si primum, est judicium, et sibi sufficit qualitas. Si 2um, nec est nec potest componere judicium juxta dicta. Sed ob-

744 jicies 1º: propositio vocalis est signum vocalis; sed propositio vocalis est composita ex divisibilibus: ergo et mentalis. Respondeo similiter praeci posse, nullum tamen mentale esse simplicem qualitatem, sicut nullus tamen vocalis est quin sit compositum ex pluribus saltem syllabis, et 3ter 3es apprehensiones esset composita. Praeterea etiam posset, quod sicut omnis propositio vocalis existit successive, et non tota simul; ita similiter mentalis propositio non tota simul existit. Hic dignoscitur paritatem nullam esse, quapropter concessis praemissis non concedo [illegible] et rao est: quia signum, et significatum non debet proportionari quoad esse constitutivum; aliquin sequeretur, non solum mentale, sed etiam vocale propositionem enunciativam de Deo oportere esse simplicem qualitatem; siquidem est signum constitutivum naturaliter indivisibilis.

745 Sed instabis paritati simplicis sicut nulla ex his vocibus, Petrus, est homo, seorsim ab aliis est loquutio affirmativa unius de alio; sed tamen moraliter uniuntur illae tres voces, loquutio affirmativa fit aliquis hominis de Petro: ita similiter licet nulla ex his tribus apprehensionibus mentalibus, Petrus homo identitas, seorsim ab aliis, si accep-

ta divisivá n̄ sit judiciū, seu assensus; ergo tam̄ si unitur significa. dicet se: q. Resp̄o negado suppositū ob evidens discrimē p̄ter cadē; quia scilicet nulla ex illis tribus vocibus ē enūciatio unius de extrahi extremi de alio, siquā enī esset maxime copula ē, hoc autē secundū se ē indifferens ad significandū modo hoc modo illud extremū, sicuti ē et syncategorema indigens cōnexio aliarū vocū, ut cōtrahat perfectū sensū; actus vero quia ad stauntur ab adversarijs uxca identitatē. Pro cū hoc, esset se solo assensus extrahē identitatē p̄ter extrema detrahata; et consequenter se solo esset enūciatio unius de alio, ac proinde n̄ apprehensio, sed judiciū.

Si vero se solo n̄ sit enūciatio, neq. simul 746 cū alijs actibus enūciatio erit, ut diximus; et cōfirmatur denuo ex argumento Resp̄o: negā sicut licet millies referam vocaliter, hoc identificabilis cū hoc, petrus identificabilis cū hoc, nil affirmo neq. nego; similiter q. nil affirmat proferens has voces, Petrus, hoc, identitas p̄ter extrema: ita similiter p̄ illus nil affirmabit, dū quis habeat apprehensiones correspondentes predictis vocibus. Sicut ita q. affirmatio vocalis dicit specialē modū loquendi affirmativū; ita et mentalis specialē modū enūciativū.

Objicies 2º ideo neq. Deus, neq. Angelus cognoscunt cōponendo, et dividendo, ex parte sua quia eorū judicia n̄ sunt qualitates cōpositæ; sed nos cognoscimus cōponendo et dividendo ex parte sua: ergo nostra judicia sunt qualitates cōpositæ. Respondetur maiorem ex dividendo neglo affirmari maiorem; judiciū enim nostrum cōpositū affirmatur, quia per se supponit apprehensione plures dispositive concurrendū ad ipsū, quas videtur p̄ illus cōponere, cū judicat; et si vere realiter q. n̄ illas, sed potius illarū obiecta sic vel sic intentionaliter cōponat et dividat. Divinū autē judiciū, et etiā Angelicū cū has previas apprehensiones n̄ supponat; quia, ... propter maiorē ... perf

ficatq; cognoscendo his prædictis dispositionibus non discernit distinguitur, ideo non compo-
ne cum judicant; si vero judicium Angelicum circa aliqua saltem obiecta, has apprehensiones
supponere, dicetur etiam Angelus componendo cognoscere.

748 Igitur judicium affirmativum nostrum non simplicem, sed extrinsecè compositivum ex parte subiecti dicitur, quatenus formaliter per rationes distinctas (per apprehensiones scilicet precedentes) cognoscit unitum affirmando unum alteri: per rationem vero judicium dicitur etiam dividere quatenus unam formalitatem præcognitionem negat de altera, et hinc operatio nostra vocatur quia negativum judicium dicitur divisio; non quia se dicat partes realiter distinctas (alioqui affirmativum, sed juxta adversarios etiam constat partibus, diceretur etiam divisio) sed quia unum negat de altero obiecto: quod est extra affirmativum dicitur compositio, non quia se includat partes realiter distinctas; sed quia unum ratat de altero, seu applicat alteri; ex quo patet, posse absolute negari, Angelum non cognoscere componendo quia scilicet nil aliud est componere, nisi affirmative cognoscere; sicut nil aliud est dividere, quam si negative, seu negando cognoscere: judicium enim dividi in compositionem et negativum; idem est ac dividi in affirmationem et negationem: unde sicut non negabile est, Angelum cognoscere affirmando, non negabile videtur, Angelum cognoscere componendo.

749 Insuper sicut non semper ac nos cognoscit judicative, sine cognoscit affirmando; plura enim judicia nativa habemus; ita non semper cognoscimus componendo. Denique solo etiam sensu judicium nostrum tum affirmativum, tum negativum compositivum dici potest, virtualiter scilicet, quatenus equivaleat tribus realiter apprehensionibus quoad obiectum per illas repraesentatum, pratum scilicet subiectum et identitatem, aut distinctionem; licet quoad modum repraesentandi obiecta illa judicium nostrum non equivaleat apprehensionibus, quia ut enim dictum est manet modus repraesentandi compositionaliter, obiectum proprium et differentialis judicii, essentialiter est diversus a modo repraesentandi apprehensionis.

750 Ut alia solvas argumenta

notos ad simplicitatem judicii naturam hujus nempe non obstare, quod ad illud concurrant species impressae valde diversae, et disparatae: quia hae ut potentiae subordinatae uni potentiae possunt concurrere ad indivisibilem actum producendum; ad quem divisae, et separatae non possent concurrere. nota 2º similiter non obstare simplicitate quod judicium partim subtractio operationis, et subtractio partim; ex hoc enim non sequitur, quod sit duplex realiter operatio; nihil enim vetat eandem rem munere referre duo. sicut eadem actio movens causa et effectum refert, distinctas quae utrique praebet denominationes, idemque indivisibilis actus operationes, ut diximus de distinctione reali actuali eorundem diversis diversa obiecta diversas tribuunt denominationes, amoris scilicet, et odio habiti, ob diversos modos tendendi obiecta quos idem realiter actus habet. similiter idem indivisibilis actus, consequenter diversas denominationes tribuere poterit partim scilicet et subtractio ob diversum modum, quo circa obiectum tendit; aut quia directe unum obiectum, directe vero aliud attingat.

Nota 3º apprehensiones complexas, compositas etiam vocari esse etiam simplices qualitates, compositas quae vocari, non quia sub tribus et separationibus constent realiter distinctis, sed quia obiectivae compositiones faciunt, repraesentando duo realiter aut formaliter tantum obiecta ut coniuncta, aut ut disiuncta; in quo differunt a simplicibus apprehensionibus, quae obiectum ut unum repraesentant, denique simplices etiam qualitates esse negatas propositiones copulativas, disiunctivas, et hypotheticas, quia qualibet earum constituitur per specialem modum tendendi obiectum, quin variatur, ex eo quod, simul dicantur, vel non dicantur plures compositiones. 751

Ad partitam dictam discursus, qui dicitur constare tribus judiciis, et certe qualitatem esse compositam, et non esse operationem consequenter essentialiter diversam a judicio, ex quo constat adversarii judicium similiter forma aggregatum ex triplici apprehensione essentiali. qualitate compositam respondet communiter RR. esse quidem, negando consequentiam, quia scilicet specialis modus tendendi judicii obiectum apprehendi[illegible]

diversus est ob abstractione, discursus vero, ut dixi, non est operatio spe-
cialiter diversa a judicio, sed salvatur in illo ex negatio prius propositio-
num taliter et taliter dispositarum. Nil ergo modo circa hoc
statuimus dicemus tamen aliquid de discursu sermo sit.

753 Inter proprietates judicii praecipua est veritas, aut ejus op-
posita falsitas, quae propositionis qualitas dicuntur. Inquirimus
in quo ergo consistat, non loquimur de veritate transcendentali, quam
potius, et proprietas convenit omni enti reali, et de qua in metaphy-
sica de morali veritate, quae consistit in proximitate loquentis ex-
terna cum judicio loquentis. Quia hoc ad scientiam moralem spec-
tat sed tantum loquimur de veritate logica enuntiativa, et
ejus opposita logica enuntiativa falsitate. Suppono, quod cum in judicio
nostro detur res qualitatis physica, et res representationis intentionalis,
duplex potest excogitari conformitas inter ipsius cum objecto, 1a physica, ad quam
requiritur, quod actus physice sit talis, seu quod ipsa entitativa, sicut objectum
sit physice. 2a intentionalis, seu in respectu, ad quam id non requiritur; sed suffi-
cit, quod subjectum enuntiationis habeat, vel non habeat praedicatum, quod illi tribuit, aut ab
illo separat, seu aufert in thesi.

754 Veritatem logicam non consistere in conformitate physica actus
cum objecto evidens est, nam ad illam conformitatem requiritur, quod si objectum sit substantia, substantia
etiam esset actus; et e contra si actus accidens physice sit, ut revera est, physice etiam acci-
dens esset objectum; at quin stat actus logice verus, quamvis tale sit physice accidens, ha-
beat pro objecto quid substantiale. Hinc stat in hoc propositio creatis Deus

existit in obiecto necessario vera, et tamen ipsam sine qualitas; obiectum vero subs-
tantia infinite perfecta. In quaestione 1a sententia tenet veritatem logicam con-
sistere in modo, et denique in superaddito actui et obiecto: hanc tenent Thomis-
tae. 2a sententia asserit, veritatem esse relationem transcendentalem ad obiectum adequate ra-
tione identificatam cum iudicio; ita Pater Hurtado de anima disputatione
nona sectione 9, limitat Pater Alfonsus sententiam Hurtado docens, actus
essentialiter veros identificare adequate veritatem non ita actus, qui con-
tingenter veri sunt.

3a nostrorum communis sententia, veritatem formalem iudicii consi- 755
stere in conformitate intentionali cum obiecto; falsitatem vero in opposito in difformitate intentiona-
li; ita variis in locis Divus Thomas, Eximius doctor dis-
putatione 8, metaphysicae sectione 2a, Arriaga, Oviedo, et Quiros, et alii;
Eximius vero Suarez, asserit, veritatem formalem iudicii consistere in conformitate ex-
trinsece denominate sumpta, scilicet prout in [illegible] etiam obiecti iudicii;
Et hoc [illegible] connotato asserit formali veritate: ita tenet etiam Quiros. Hoc
[illegible] RR. nostri assignes veritatem formalem [illegible] eandem [illegible] licet, et obiecti
utrumque [illegible] dicere. Explora [illegible] ob affinitatem, connexionem [illegible] cum aliis
difficultatibus, et quaestionibus quas non [illegible];

Communiter a RR.tus 756
probatur hic scilicet: praecise in illa conformitate intentionali actus enuntiative cum obiecto
intelligitur formaliter actum esse verum, et ea praecise non illa non intelligitur for-
maliter [illegible] esse verum: similiter in illa formaliter praecise difformitate intentiona-
li actus cum obiecto intelligitur formaliter falsitas, et ea praecisa non illa non intelli-
gitur formaliter falsitas: ergo veritas consistit formaliter in illa conformitate intentionali, et
similiter falsitas in opposita difformitate. Probatur ex Philosopho libro de praedica-
mentis capite de substantia, ab eo, quod res est, vel non est (scilicet ut enuntiatur) propositio
vera vel falsa dicitur: ergo propositio est vera per hoc praecise, quod obiectum sit in se, sicut eam

. [illegible] [illegible] falsa per hoc praecise, quod obiectum non sit ita se sicut enunciatur; sed praecise ratione conformitatis logice obiectum est sicut enunciatur; et ratione difformitatis non est sicut enunciatur: [illegible].

757 ... Praeterea hoc nobis subtiliter [illegible] praecise [illegible] a reali constitutivo conformitatis aut difformitatis; neque ut [illegible] dicemus, dum de relatione praedicamentali [illegible] occurrat; distinguunt RR. nostri [illegible] reale constitutivo conformitatis similitudinis, et aequalitatis &c: licet enim conveniant [illegible], quod relatio praedicamentalis unitatis, et multitudinis, utrorumque, formaliter consistat in actu [illegible] comparante unius extremi simile, aequale, aut conforme alteri, sed [illegible] relatione hac convenienter alii dicunt, realem similitudinem dari [illegible] ad [illegible] operatione, similiter [illegible] conformitatem realem, aequalitatem &c; has [illegible] esse relationem [illegible] [illegible] formaliter [illegible] comparante, [illegible] alii dicunt; [illegible] actum [illegible] comparantem non solum esse relationem formaliter [illegible]; sed etiam [illegible] similitudinem, realem conformitatem &c; ex [illegible] similia, conformia &c. esse non solum [illegible] relationem, sed etiam [illegible] similitudinem, [illegible] conformitatem.

758 [illegible] modo nos [illegible] mus ab hac quaestione, dicimus [illegible] veritatem realem actus, [illegible] [illegible] conformitate actus enunciativi cum obiecto; sive haec conformitas stet formaliter [illegible] [illegible] actum comparantem unum alteri; sive formaliter in illo actu consistat, de quo [illegible] ferremus loco citato. Si ex relatione nostra colligitur, falsum esse quod aliqui apud Thrinitarium dicunt formalem scilicet veritatem consistere in conformitate actus nostri [illegible] cum divina cognitione; ideo [illegible] actum hunc verum. Primus est hoc ab hoc, [illegible] ab Angelo dicitur formaliter verum esse; non quia conformatur cum obiecto; sed quia conformatur cum judicio divino [illegible], quo deus cognoscit [illegible] verum esse hunc; propter quod ideo actum hunc, Verbum divinum est creatura ab haeretico elicitum falsum esse, quia [illegible] [illegible] judicio divino, quo Deus [illegible] [illegible] cognoscit [illegible] divini [illegible] cum natura divina.

Explicatur haec doctrina ex eo, quod divina cognitio sit mensura actus nostri 759
[i]llius, sicut divina voluntas est mensura actus voluntatis nostrae; unde sicut bonitas actus voluntatis nostrae consistit in conformitate cum divina voluntate, ita veritas judicii creati consistit in conformitate cum veritate increata. Urgetur: quia si obiectum actus creati esset mensura veritatis illius; etiam obiectum actus divini esset mensura veritatis actus divini; ex quo sequeretur, consequenter, quod actus divinus non aliter pro obiecto verum finitum mensuraretur per verum finitum; neque enim actus divinus non foret infinite verus.

Sed contra: quia 760
praeter quam quod sicut cognitio divina est formaliter vera per conformitatem ipsius cum obiecto se tenente ex parte, sicut per cognitionem divinam repraesentatur, ex quo a paritate arguere possumus ad creatam cognitionem. Et etiam omisso quod actus verus ut praescindit a creato, et increato, formaliter non constituitur esse talis per conformitatem cum divina cognitione; aliter actus divinus formaliter verus esset per conformitatem sui cum ipso: est formaliter verus constituitur per solam conformitatem cum obiecto: ex quo etiam infertur actum creatum praecise per conformitatem cum obiecto formaliter verum esse. Item, quamquam est: quia praescindendo a conformitate actus creati cum divina cognitione, intelligitur actum esse formaliter verum: quod ita probatur: quia etiam praescindendo a tali conformitate, intelligitur actum esse conformem obiecto: ergo praescindendo a tali conformitate intelligitur esse formaliter verum.

Proximum autem contra debet: neque quia divina cognitio prior sit divinitate, et essentia, quam quaelibet alia res extra Deum ~~[illegible] per~~ tamen per rationem prius est obiectum ita esse, quam obiectum ita esse a Deo sciri vel cognosci; non enim obiectum ita est, quia a Deo scitur ita esse; sed potius ideo a Deo scitur, obiectum ita esse, quia obiectum ita est; sed actus creatus cuiuscumque obiectum ita esse, prius conformatur cum obiecto, quam cum divina cognitione, sed pro illo priori, ~~[illegible]~~ pro quo actus intelligitur conformis obiecto, intelligitur formaliter verus: ergo etiam praescindendo etc. Patet hinc ratio, ex qua illatio ex

qtr. conformitate formali, quia illa conformitas actus cum obiecto est formaliter veritas ipsius, quo prior est, et immediatior actui in linea repraesentativa; sed haec est conformitas ipsius cum obiecto: ergo. Aliter haec formalis manet; et constat etiam ex eo quod conformitas divina non repraesentatur intrinsece per quodlibet actum; non enim repraesentatur per hunc, prius est hoc: ergo illius veritas non erit conformitas cum divina cognitione.

762 Unde ad rationem doctoris dicimus quod licet divina cognitio sit mensura actuum nostrorum in illis, erit tamen mensura, non immediata, et remota, similiter ac dicimus de actibus voluntatis quatenus scilicet sit in infallibile signum ex quo rectitudo nostrorum actuum infertur, sicut nostri actus cum divina cognitione conformitur: mensura autem formalis et immediata actus in linea repraesentativa est solum obiectum. Cum solum hoc per actum repraesentatur, veritas est desumenda ex conformitate cum mensura illa, quae sit formalis, et immediata actus in linea repraesentativa. Ad argumentum respondeo desumendum esse receptum actus veri ab intrinseco, dicendum quod veritatem passive ab infinitate esse ad mensuram obiecti; actus enim divinus secundum obiectum, et obiecto conformis: ergo aliqua vera ratione commensuratur obiecto: excedit vero obiectum, et infinite excedit, quia est actus purus infinitus; unde actus quatenus verus ab obiecto commensuratur quatenus vero infinite verus commensuratur cum principio infinite intellectivo, quod est ipse Deus.

763 Infertur etiam ex ratione nostra falsum esse tertiam sententiam: quia independenter ab accidente superaddito stat conformitas: ergo et veritas. Argumenta autem, quibus illa probant necessitatem hujus accidentis ob praedicamentalem relationem, quae resultat ex actu conformi obiecto; quam relationem formaliter in accidente illo constituunt, solvemus, cum ea sententiam impugnabimus dum circa relationem praedicamentalem sententiam stabiliemus. Colligitur etiam veritatem non esse formaliter adaequate intrinsecam actibus veris; licet enim conformitas formaliter stet in actu, et obiecto, conformitas haec non est ~~ad~~ formaliter adaequate intrinseca actui, sed partim intrinseca, partim extrinseca: intrinseca quoad partem dicit ac-

tq. extrinsecam, qua parte dicit obtum, dixi formaliter; quia realiter potest esse intrinseca adaequate, ut accidit in divina cognitione, qua Deus se cognoscit; sed adhuc hoc formaliter est partim extrinseca: quia formaliter distinguitur obtum a cognitione: in actibus vero realiter ab obtis distinctis, est partim realiter extrinseca, qua parte dicit obtum.

Ex quo colligitur falsitas sententiae Patris Hurtado: non omisso, 264
sed actus plus dicat, relationem rationis transcendentalem ad obtum, sed consequenter adducere non est hujus loci contra est: quia veritas etiam juxta ipsum Hurtado, est conformitas actus enunciativi cum obto; sed conformitas haec non est adaequate intrinseca actui: ergo neque veritas. Probatur minor: quia conformitas vel est adaequate distincta ab actu; vel saltem est inadaequate distincta; quia scilicet per actum simul, et obtum constituitur: ergo conformitas non est adaequate intrinseca actibus veris. Confirmatur 1°: quia actus contingenter verus non identificat secum adaequate veritatem: aliter non esset contingenter, sed etiam aliter verus; atqui plures dantur actus contingenter veri; ut Petrus est albus, Petrus currit etc.: ergo.

Confirmatur 2°: quia juxta Patrem Hurtado nulla similitudo est adaequate intrinseca 265
subjecto similitudinis; sed conformitas actus cum obto est aliqua similitudo actus cum obto: ergo conformitas actus cum obto non est adaequate intrinseca subjecto similitudinis, actui nimirum. Discursus constat, cujus major traditur a Patre Hurtado disputatione 15 metaphysica sectione 2ª. minor etiam est ipsius doctoris sectione 3ª de veritate. Consequentia conceditur: modo sic juxta ipsum Hurtado conformitas actus est veritas ipsius: ergo haec non est adaequate intrinseca. Nec valet dicere: esse adaequate intrinsecam subjecto similitudinem illam, cujus fundamentum relationis connectitur essentialiter cum suo termino. Nam contra est: quia etiam omissa connexione hac actus cum obto; hoc etiam connectitur cum Deo; et tamen non identificat secum adaequatam similitudinem cum Deo; licet enim hoc sit similis Deo, non est tota similitudo cum Deo: ergo licet actus connectatur cum obto non identificat secum adaequatam conformitatem, sive simi

a tibi fr.

766 Infero etiam hinc quod licet actus, (lumine?) mentiantur essentialiter, et metaphysice cum objecto se habeant connexionem, sicut respectibus per actus quales a (pluribus?) adstruuntur actus divini, illi etiam, et etiam creati fidei supernaturalis, actus scilicet significi (malo omittimus) namque veritas formalis horum actuum non est ipsa adaequate, intrinseca ipsis: quia scilicet veritas hoc ut sit formalis, et connexitate actus cum objecto consistens, saltem partialiter extrinseca est actibus, qua nimirum respondente objecto dicitur. Quod denuo confirmatur: nam licet Pater eorum sit metaphysice connexionem cum Dei existentia, connotans contra identitatem inter Patrem et Deum non identificatur adaequate cum Patre; sed pars est ipsi intrinseca, pars extrinseca: ergo licet predicti actus essentialiter connectantur &c. Actus igitur, qui ita connectuntur cum objectis, se habent (?) ut respiciunt ratione hujus connexionis habent infallibilitatem, incapaces scilicet esse falsitatis; hoc vero infallibilitas est solum veritas radicalis, non formalis, de qua disputamus. Solum, quod dictum est de veritate, dictum intellige de falsitate respectu actus falsi.

Sectio 2.a

Argumenta solvuntur

767 Arguitur 1.o ex Patre Hurtado: veritas est perfectio actus, sicut et falsitas ~~perfectio~~ ipsius imperfectio; sed omnis perfectio adaequate identificatur cum perfecto sicut et imperfectio cum imperfecto: ergo veritas est adaequate intrinseca actui vero, et falsitas falso. Minor ratio est: quia esse perfectum, et imperfectum sunt rationes intrinsecae, et essentiales subjecto ~~denominato~~ denominato. Confirmatur 1.o bonitas moralis est adaequate intrinseca actui bonitati: ergo veritas loquendo adaequate intrinseca actui, illius optima ratio est: quia actus illius se habet ad veritatem sicut actus bonitatis ad bonitatem. Confirmatur 2.o Deo displicet falsitas hujusmodi actus Deus non est Thomas, et placeat veritas hujus, quod illi non ira peccatum, peccatum est fugiendum; sed Deo non placet peccatum, ergo displicet objectum illius actus fal

si quid peccatum constituit veritatem, nisi objectum illud falsitate.

Ad argumentum 768

respondeo distinguendo majorem: veritas reductive sumpta est perfectio actus, concedo: abstractive, seu quidditative sumpta nego majorem: quia perfectio actus est esse verum; non autem esse veritatem: sic perfectio imaginis est esse similem objecto non autem similitudinem ipsius: similiter perfectio locutionis exterioris, est esse veram; et itaque judicii interni; non autem tamen esse ipsius moralem veritatem, seu conformitatem. Minorem sic distinguo: sed omnis perfectio constitutiva adequate identificatur cum perfecto, concedo; omnis perfectio denominativa adequate identificatur, nego minorem: Itaque consequens ipsius distinguo: esse perfectum, et imperfectum sunt tamen intrinseca, et essentiales subjecto, respectu cujus forma est adequate intrinseca, et essentialis, concedo: respectu cujus non est adequate intrinseca talis forma, nego. Patet distinctio in exemplis positis: et praeterea, quia tot sunt modi perficiendi, quot complendi; sicut ergo non omnis forma complet stricte se uniendo, ita non omnis perfectio perficit stricte, et adequate, se identificando.

Ad 1m contra nego juxta communem Theologorum sententiam, 769 neque bonitas, et malitia actus voluntatis consistit conformitate, et difformitate, seu dissonantia actus rationi naturali, vel dictamini conscientiae, vel legi juxta varias explicationes; quae conformitas, aut difformitas partim est intrinseca, partim extrinseca actibus voluntatis. Respondeo 2o ex patre Policio omisso quod dicitur negando consequentiam. Disparitas est: quia actum voluntatis esse moraliter bonum salvatur per hoc praecise quod sit prosecutio boni moraliter apprehensi; at hic actus Petrus currit non est verus per hoc praecise, quod sit actus cursui conformis, sed requiritur quod re vera currat.

Ad 2m contra distinguo majorem: Deo displicet 770 falsitas sive reductive, seu denominative sumpta et placet veritas sive, reductive; seu denominative sumpta, concedo majorem: Deo displicet ~~[illegible]~~ falsitas

abstractive formaliter, et quidditative sumpta, et placet veritas abstractive, et quidditative sumpta, seu dum dicitur, quod concludit, non nego. Deo quidem displicet actus falsus, et actus verus placet, non vero placet, displicet res, quae id, per quod constituitur veritas actus versantis circa peccatum aut falsitas actus positi sic Deus odio habet difformitatem locutionis externae cum lege divina, quin odio habeat divinam legem; sic Deo displicet peccatum sibi contrarium, quin ipse Deus sibi displiceat, sic etiam voluntas humana odium habet compositionem terminorum, quin odium habeat dictamine conformi non contrario.

Arguës 2°, si veri-
771 tas constitueretur per objectum actus nostri veri ad Deum tracti, constituerent aliquid divinum, et actus divini tracti ad creaturas constituerent aliquid creatum; sed hoc est absurdum: ergo. Probatur minor: quia sic actus nostri ad Deum tracti veritas esset aeque perfecta ac veritas actus divini tracti ad creaturas praeterea actus divini tracti ad creaturas veritas esset imperfecta cum constitueretur per aliquid imperfectum scilicet per objectum creatum; sed haec absurda sunt: ergo. Confirmatur: quia si veritas non esset adaequate intrinseca actibus non posset assignari ratio, cur intellectus noster naturaliter contineat verum, nec similiter posset assignari ratio, cur divino intellectui repugnet falsitas: ergo adaequate intrinseca actibus.

772 Respondeo concessa majori, intellecta de veritate quidditative, et formaliter adaequate sumpta, negando minorem. Ad probationem distinguo majorem: veritas actus nostri ad Deum tracti sumpta pro subjecto denominationis esset aeque perfecta ac veritas actus divini tracti ad creaturas, nego majorem: sic enim sumpta idem est, ac actus creatus verus qui infinite imperfectior exceditur ab actu divino vero, qui est ipse Deus. Veritas actus nostri ad Deum tracti adaequate quidditative sumpta esset aeque perfecta, ac veritas &c. concedo majorem quia sic sumpta ex complexo ex aliquo divino, et creato; aliquid vero divinum, et creatum collective sumptum aeque

perfectum est aliquid creatum, et divinum collective etiam sumptum. Sicut juxta patrem Hurtado, similitudo creaturae ad Deum adaequate sumpta aeque perfecta est ac similitudo Dei cum creatura, quia nimirum utraque similitudo constituitur per utrumque extremum ac similitudo creaturae cum Deo subjective, sive pro subiecto denominationis accipiatur, sic enim exponatur creatura similis Deo specificative: tunc creatura similis est aliquid imperfectum infinite excessum a Deo.

Confirmatur sic ad 2am partem rationis scilicet 773
nullum esse absurdum quod veritas adaequate sumpta actus divini includat aliquid imperfectum et creatum, sicut nullum est absurdum quod similitudo Dei ad creaturas adaequate sumpta illud includat, et sicut absurdum non est, quod denominatio creatoris adaequate sumpta includat etiam aliquid imperfectum, et creatum. Ad confirmationem non ad quoad utramque partem; quoad 1am quidem, quia intellectus noster includat naturaliter, notitias verum ut sunt in se, sive in actum, ex cujus positione, supposito objecto, ultimo constituatur veritas; at hunc actum potest consequi sine intellectus, per actum etiam extrinsecè verum ut patet.

Et hinc etiam constat cur abhorreat ab actu, qui decipiatur, qualibet 774
actus non identificet secum adaequate falsitatem. Quoad 2am etiam: nam actibus divinis repugnat falsitas, non quia veritas formalis sit ipsis adaequate intrinseca, sed quia radicaliter sunt veri, eorum scientia est (saltem sub ratione) veritatis formalis identificatur cum ipsa summa Dei sapientia, ratione cujus vere dicitur infallibilis, et infalsificabilis.

Arguitur 3o: actus verè affirmans Petrum 775
currere, per suam existentiam habet respicere Petrum currentem ut dum sunt: ergo per suam existentiam est verus. Confirmatur: actus vel per suam existentiam est talis, vel per suam existentiam non est objecto: ergo vel per suam existentiam est verus, vel per suam existentiam est

falsus: ergo. Distinguo consequens: actus vere affirmans Petrum currere per suam essentiam habet repraesentare Petrum currentem ut est in se, secundum id quod hic actus repraesentare Petrum currentem ut est in se dicit recto, concedo: secundum id quod dicit recto, et obliquo, nego consequens: quia licet repraesentatio sit de essentia actus; at non est de ejus essentia, quod Petrus in se sit currens. Ad confirmationem nego consequens: quia actus necessario per suam essentiam est conformis, necessario per suam essentiam est difformis objecto et sic necessario per suam essentiam verus, necessario per suam essentiam est falsus formaliter. ex eo autem, quod actus non habeat per suam essentiam conformitatem, non licet inferre actum per suam essentiam habere difformitatem: sicut ex eo quod Petrus v.g. albus non habeat per suam essentiam similitudinem cum alio albo, non licet inferre, per suam essentiam habere dissimilitudinem cum illo.

776 Arguens 4°: objectum est mensura veritatis cognitionis; sed mensura distinguitur a mensurato; ergo objectum distinguitur a veritate, et per consequens est extra essentiam illius. Confirmatur 1°: si veritas constitueretur per actum et objectum; sicut actus dicitur logice verus, ita objectum diceretur logice verum; siquidem tam actus est conformis objecto quam objectum conforme actui; sed objectum non dicitur logice verum; ergo. Confirmatur 2°: quia si per utrumque constitueretur veritas, propositio de futuro, v.g. Antichristus existet non esset actualiter vera cum actualiter non detur actus, et objectum; sed illa propositio actualiter vera est: ergo. Respondeo distinguendo majorem: objectum est mensura veritatis cognitionis, quae veritas dicit repraesentationem, concedo: objectum est mensura veritatis secundum totum quod dicit veritas, nego majorem; et concessa minore, nego consequentiam de distinctione adaequata.

777 Objectum dicitur mensura repraesentationis actus veri; quia ab eo, quod res est, vel non est, repraesentatio est, vel non est talis: non vero est mensura actus veri secundum totum, quod dicit esse veri. Sic objectum imaginis dicitur mensura repraesentationis illius; quia ex illo dignoscimus, utrum sit, vel non sit conformis objecto imago: non tamen est mensura totius conformitatis, vel similitudinis, cum similitudo, et conformitas per objectum constituatur. Ad 1am confirmationem nego majorem: quia

licet veritas constituatur eque per actum, ac per obiectum; denominatio tamen logice veri afert in recto respectu subiectum denominationis, solum actum; obiectum vero in obliquo: propter quod solus actus denominari logice verus potest. Ratio est: quia veritas est similitudo representationis intentionalis cum obiecto: unde id dicitur verum, quod representando est simile alteri; at quia actus est similis obiecto illud representando intentionaliter; obiectum vero non est simile actui illum representando: ergo.

Ad 2. dico, quod 778

licet obiectum sit conforme actui, non est logice verum, quia non est ita conforme, ut actum representet sicut est in se; sed potius quia est in se sicut representatur ab actu: sic etiam obiectum licet conforme sit picturae tamen in esse talis per picturam sicut etiam pictura per obiectum in esse illius conformitas constituitur; tamen obiectum non dicitur vera imago picturae, pictura vero dicitur vera imago obiecti, quia obiectum non est conforme picturae illam representando; sed potius conforme est, quia est in se, sicut per picturam representatur. Ad 3. confirmationem respondeo: quia ut veritas actus de futuro actualiter dicatur existere absolute, sufficit, quod rectum hujus denominationis actus verus actualiter detur, quamvis actualiter non existat obliquum scilicet obiectum.

Sic antiquitas domus datur de praesenti per hoc, quod domus olim 779 edificata existat nunc, licet tempus praeteritum ab ejus fundatione non existat nunc: denominationes enim actualiter dari dicuntur, quando rectum illarum actualiter datur, quamvis obliquum actualiter non detur, praecise si hoc non importetur in obliquo ut praesens; sed ut futurum, aut praeteritum, ut alias in exemplis argentum, et relationibus observa hic, quod quamvis physica actualis conformitas duorum requirat dari, nisi utrumque actualiter existat; ac actualis conformitas intentionalis potest dari sine physica actuali existentia illorum; hoc enim solum petit, quod obiectum se habeat intentionaliter obiective, sicut representatur per actum: unde obiectum futurum actualiter intentionaliter conforme est representationi, seu propositioni de futuro enun-

ri expressitig illa; licet hoc actualiter fieri non dicitur, quando fieri datur propositio.

780 Queritur hic: An veritas et falsitas ita propria sit judicii, ut reperire non possit apprehensioni soli compositae? quod qui aliqui dixerunt, falsitatem et veritatem reperire etiam apprehensione complexa: quia hoc apprehensio Petrus non hoc, vere differt, discre- [illegible] ob[illegible], nominus stabilitur. Dicimus quod judicium hoc Petrus non est hoc, similiter [illegible] hoc Petrus non est hoc stratur, sonat [illegible] non minus adju- dicium hoc, Petrus est hoc: [illegible] vera hoc, illa [illegible] falsa. Nihilhominus communis [illegible] ex Aristotele cum Divo Thoma supponit qualitatem judicii propriam esse veritatem, et falsitatem, ipsi [illegible] soli reperire. Dicendum est apprehensiones complexas solum veras dici, aut falsas eo modo, quo imagines artificiales vere, vel false dicuntur; hoc autem solum improprie dicuntur vere, vel false; quia veritas proprie non datur, ubi nil dicitur aut enuntiatur, simplex autem nil dicit, nec enuntiat nisi cum judicat: [illegible] Idem dic de falsitate si autem cum aliis loqui velis, dic;

781 Apprehensiones complexas capaces non esse veritatis, aut falsitatis enuntiativae, quae veritas appellatur etiam complexa, est [illegible] illa, quae proprie, et rigorose veritas dicitur; esse vero capaces veritatis incomplexae, quae appellatur veritas repraesentationis, et imaginis, cujus capaces etiam sunt imagines artificiales, et quae late et improprie veritas dicitur, idem dic de veritate scilicet [illegible] non stari proprie rei [illegible], aut eidem distari, nisi [illegible], vel [illegible], vel [illegible] distari vel, per apprehensiones [illegible], aut [illegible] de linea repraesentationis, et imaginis non vero de linea enuntiationis et complexa.

de veritate oppositum, q. dicat, aliq. semel veram
fecisse esse veram, quemadmodum haec Petrus cucurrit l., non posse manere Petrus non cucurrisse, l.
sustineat adhuc veram fore, ipsius sequitur multa, ex illis etiam, quae proposita quaestio-
ne quae Auxiatos pugnabere; In hac vero quaestione cum ipso stabunt propositio-
nem semel veram, non posse mutari in falsam, aut e contra. Ita sentit Arriaga Ovie-
do Hurtado, et alii; oppositum tenet Eximius Doctor disp. 8 metaphisicae
secti. 2a, Lugo, Valentia, et alii plures, quos communiter RR. sequuntur: pro-
bat etiam sententia expresse verbis Stat Angelicus Magister Sectae Phy.
Procedit difficultas de propositione contingentiali, contingenter vera ex supposito, quae duraret per tria instantia A, B, C, suppositum hoc necessarium est, ut quaestionem locu-
litur, et adversarii illud negant.

Sit ergo nostra conclusio: propositio eadem potest mu- 783
tari de vera in falsam, et e contra; ut illam probent, suppono praeterea loqui de hac
propositione Petrus cucurrit duraturae per tria instantia temporis, suppono
contigisse etiam quod, nec adversarii negant, Petrum in instanti A currere, in
instanti vero B non currere, iterum currere in instanti C. Modo sic: pro-
positio illa in 1o instanti est vera, in 2o falsa, et iterum vera in tertio: ergo eadem
propositio potest de vera in falsam mutari, et de falsa in veram. Antecedens l., et 3a pars
vera est, 2a autem solum probatione indiget. Probatur itaque: ut propositio illa vera
esset in 2o instanti, scilicet in instanti B, deberet cursus Petri dari pro
instanti B; sed non datur, ut supponimus: ergo talis propositio falsa est,

secundo instanti. Probatur maior; ut propositio illa sit vera pro 1° instanti, scilicet A, debet dari cursus Petri in instanti A, ita ut si in tali instanti cursus Petri non daretur, propositio vera non esset in tali instanti: ergo ut sit vera in instanti B debet dari cursus Petri in instanti B.

Probatur 1°:
784 eodem modo se habet in instanti B illa propositio, ac si tunc 1° produceretur, sed si Petrus tunc non curreret falsa esset: ergo si Petrus non currit in instanti B, falsa etiam erit, quamvis in instanti 1° extiterit. Probatur 2°: ideo talis propositio vera est in instanti A, in quo 1° existit, quia significat cursum actualiter sibi coexistentem, et cursus revera actualiter coexistit propositioni; sed in instanti B significat etiam cursum actualiter sibi coexistentem: cum etiam pro instanti B, sit propositio de modo praesenti; et cursus actualiter non coexistit propositioni: cum supponatur, Petrum pro 2° instanti non currere: ergo. Respondeo distinguendo ad verbum propositionem illam pro instanti B, non significare cursum actualiter sibi coexistentem pro instanti B; sed significare cursum Petri sibi actualiter coexistentem pro instanti A. Ratio est: quia cum propositio in talis durans per plura instantia entitatem non mutet, idem significat 2°, ac in 1° significabat: sed in 1° significat cursum Petri sibi actualiter coexistentem pro instanti A: ergo idem etiam in 2° significat: unde in consequenti, quod dummodo detur cursus pro instanti A, licet non detur pro instanti B, propositio pro instanti B, vera erit.

785 Sed contra est 1°: quia ut propositio de praesenti vera sit requiritur, quod obiectum ab ipsa significatum, quod existat propositionem et in instanti in quo ipsa existit; ut patet in hac, Adamus loquitur, quae hic sit de modo praesenti vera non est, sed falsa, eo quod locutio Adami non coexistat propositioni, et instanti, in quo ipsa existit: patet etiam in ista pro-

sione Petrus currit, in instanti A, quod illa non vera est, sed eadem propositio exis-
tit in B, et alia propositio de praesenti, quod ut pro tali instanti vera sit debet dari cursus Pe-
tri coexistens, et instanti B: quod si non coexistat cursus Petri propositioni, et instanti B, ut
non coexistere supponitur, propositio pro tali instanti falsa erit. Probatur, ut haec
propositio Adamus loquitur [illegible] sit vera, non sufficit, quod Adamus locutus
fuerit pro aliquo instanti praeterito, sed requiritur quod de praesenti loquatur:
ergo ut haec Petrus currit sit vera in instanti B, quando illa existit non sufficit,
quod Petrus cucurrerit pro instanti praeterito, et ratio discriminis, quod datur
inter propositionem de futuro, aut praeterito tempore, et propositiones de modo
praesenti; quod, licet veritas illarum non dignoscitur comparando propositionem cum obiecto
actualiter coexistente propositioni, potest enim vera esse propositio de praeterito aut
de futuro, licet obiectum non existat, quando ipsa propositio existit; sufficit enim, quod
extiterit tempore quo, si propositio est de praeterito, aut quod extiturum sit, si sit
de futuro.

At propositio de modo praesenti vera dignoscitur, ex eo quod obiectum co- 786
existat, sive actualiter, quando ipsa existit, et non sufficit, quod obiectum
extiterit, aut extiturum sit, alioquin haec propositio, Antichristus exis-
tit modo vera erit, quia eius obiectum aliquando futurum est existens; unde
infertur, quod ut propositio Petrus currit vera sit in instanti B, non debemus
comparare propositionem cum cursu Petri existente pro instanti A, sed existente pro in-
stanti B: ergo. Itaque solutionem est 2°: quod haec propositio Petrus currit, significet in B
cursum Petri, coexistentem sibi pro instanti A, nihil aliud est, nisi quod signi-
ficet cursum Petri coexistentem sibi, et instanti A, sed ut illa propositio exis-
tit in B, cursus Petri non coexistit actualiter propositioni, et instanti A,
alioquin simul existerent instans A et B, quod est impossibile: ergo talis propositio
cum existit in B, cursus Petri non existit, hinc ab ipsa significatio-
ne [illegible] in tali instanti, falsa est. Praeterea maior: Petrum currere in instan-

ri A nil aliud est, nisi dari simultaneum coexistentia cursus Petri, et instantis A: ergo propositionem significare cursum Petri actualiter coexistentem sibi pro instanti A, nil aliud erit, nisi significare cursum Petri actualiter coexistentem propositioni, et instanti A.

Ad 3um instantiam, si dicitur si per hanc propositionem
787 Petrus currit repraesentatur, ut instant adversarii, in actu signato est per determinatum ex parte obiecti (quod falsum est; alioquin nulla daretur differentia ex parte obiecti significati repraesentati inter has propositiones, Petrus currit, Petrus currit in instanti A,) ita ut taliter aequivaleat huic propositioni Petrus currit in instanti A; adhuc talis propositio existens in B falsa esset. Ratio est quia cum haec propositio Petrus currit in instanti A sit de praesenti, exigit duo talis ad suam veritatem, quod suum obiectum ipsi actualiter coexistat; sed instans A, quod est obiectum significatum per talem propositionem non coexistit actualiter actui, seu propositioni dictae existenti in instanti B; alioquin instans A existeret in instanti B, quod impossibile: ergo. Declaratur: talis propositio sic explicatur, instans A, in quo Petrus currit existit; sed haec propositio in instanti B est falsa; cum falsum sit, instans A existere in B: ergo. Et nota instantiam hanc locum etiam habere, si de quibus Petrus in B curreret.

subiectum esse essentialiter aliquatenus completiue determinatum; sed posse, aliasque supererogaliter, esse modo quo hoc modo quo alio completur itaque licet [illegible] hoc Prius accidens essentialiter determinata sit ad repugnandum [illegible]; sine complemento, cum ~~[illegible]~~ compareat, tamen ad repugnandum huic potius, [illegible] completur determinatur ab [illegible] seu [illegible] sui [illegible] hoc potius, [illegible] [illegible].

Similiter dicimus,

licet [illegible] essentialiter dixata sit ad repugnandum [illegible] ex parte modi, et ex parte subiecti; tamen ad repugnandum potius [illegible] A quam [illegible] B, determinatur a [illegible] sua [illegible];

A, quae non habet cum B; unde si haec coexistentia varietur ex variatione nominum significantium quibus declarare potest propositio, non ideo variabitur exercita, significationem consignificatis quo ipsa exsistit, et modo hoc, modo aliud exercite denotabit: sicut signo modo huic, modo illi consignificatum supponat prout fuerit scilicet consignificatum, cum connotat. Deinde suppono, propositionem non posse variare significationem signatam temporis ex parte modi, neque ex parte obiecti: quia scilicet utraque significatio est de linea temporali consignificati qua cum signo fit ultima determinatio variationis, aut novam determinationem recipere non potest. Hinc si abstrae Petrus currit consignificato A mutes tempus praesens importatum ex parte modi, aut consignificatum A importatum ex parte obiecti; iam non illa, sed alia esset propositio; itaque eam supplenda erit mutatio illa, seu variatio, Petrus cucurrit, aut curret consignificato B, quae sane est omnino diversa ab hac, Petrus currit consignificato A.

Et ita facile est iam ad objectionem solvo, cujus majorem distinguo: propositio mentalis non potest variare significationem temporis ex parte modi, aut obiecti, concedo: ex parte subiecti, nego majorem, et consequentiam minorem nego consequentiam; quia sicut consignificatum significat cursum Petri pro consignificato praesenti; quod exercite significat, et pro quo supponit, non vero signat cursum Petri pro consignificato praeterito, aut futuro; ita quando exsistit B, significat cursum Petri non pro consignificato A praeterito, sed pro consignificato B tunc praesenti, sed solum denotat, et pro quo tunc supponit. Subsumptionem minorem concedo, et non consequentiam: quia tempus itaque tunc per copulam importatum est solum consignificatum B, pro quo cursus non datur ideo falsa est, tali consignificato propositio. Ad confirmationem concessa majori de exercita significatione consignificati, nego consequentiam sensu minoris, et illius probationem: quia tunc comparatur propositio ad tempus ex parte subiecti, et sic exercite significat variabiliter. Ad additamentum distinguo claritatis gratia: non minus debet supponere cursum, quam tempus ex parte modi, et ex parte obiecti, concedo: ex parte subiecti nego: quia cursum Petri signate et invariabiliter, consignificatum vero, quo ipsa exsistit exercite et variabi-

liter significat.

2a D: ut hec propositio Petrus currit vera sit pro instanti A, debet dari cursus Petri pro omni tempore importato per copulam, et ut postea falsa sit requiritur quod pro aliquo tempore importato per copulam cursus non detur; sed eo ipso, quod cursus datur pro omni tempore importato per copulam, implicat quod postea non detur pro aliquo tempore importato per copulam: ergo. Probatur: veritas non sumitur ex obiecto secundum se, sed ex obiecto secundum tempus importatum per copulam; sed implicat, quod obiectum semel existens in tempore importato per copulam, pro illo deficiat; licet quidem potuerit non esse: neque ex suppositione quod sit, necesse est: ergo implicat propositionem veram mutari in falsam. Distinguo maiorem debet dari pro omni tempore importato tunc, quando est propositio existit, scilicet importato pro omni tempore in alio instanti, sive pro omni tempore, quod fuit, aut erit importatum per copulam, nego; aliquando illa propositio non esset vera in 1o instanti contra mentem etiam adversariorum doctorum.

Similiter distinguenda est 2a pars maioris, et minor negatur: quia cursum dari in instanti A, quod est tempus omne, (si ita loqui licet) tunc importatum per copulam, et postea non dari in instanti B, quod datur tempus importatum tunc per copulam, nulla est implicatio: quia ut supponitur propositio durat per tria instantia, et insuper est supponitur Petrum currere pro 1o instanti, et non pro 2o; quod utrumque nullam habet implicationem. Ad confirmationem nego consequentiam premissis distinguo consequens: implicat mutari in falsam pro eodem instanti, concedo: mutari in falsam pro sequenti instanti, nego consequentiam: quia sicut non repugnat quod Petrus in uno instanti currat, et non in sequenti, licet implicat, quod in eodem simul currat, et non currat: ita licet implicat, quod in eodem instanti eadem propositio simul sit vera et falsa; non tamen implicat quod in uno sit vera, et in altero falsa. Ratio: quia sicut in 1o instanti propositio comparatur cum obiecto prout in illo 1o instanti, et vera est quia obiectum in illo se habet sicut repraesentatur, ita ad veritatem ipsius pro 2o instanti comparanda est cum obiecto prout in 2o illo instanti: unde cum pro illo non conformetur cum obiecto, falsa erit pro 2o instanti.

Objectio 3a; hoc propositio Petrus currit, significat tempus praesens disjunctive, vel collective, sed nullo ex his modis potest transire de vera in falsam, aut e contra; ergo constat, quod Petrus in nullo, et in aliquo instanti curreret, aut etiam quod in omnibus et non in aliquo curreret: ergo. Non nam, quia propositio illa significat formaliter tempus praesens ex parte modi solum abstractive: sicut hoc Petrus est homo ex parte praedicati significat naturam humanam solum abstractive et nota, quod quibus omittamus, propositionem illam significare signate ex parte absoluti tempus determinate saltem instans, A adhuc propositio falsa esset B, imo ea sectiore gratia. Nota 2o, quod licet instans A, et B, non conveniant in ratione praesentis simul participata, aut participabilis ab illis, cum non possint simul existere, conveniunt tamen in ratione praesentis successive ab illis participabilis, quia talis ratio convenit cuilibet instanti quando existit, itaque propositio illa ex parte modi significat formaliter solum tempus praesens sive illud sit instans A, sive B; quod non exprimit propositio sua signata significatione.

Detrahitur autem ad supponendum determinate pro instanti A, quando instans A sibi coexistit et praesens est, ad supponendum autem pro B detrahitur etiam ab instanti B sibi praesenti, et coexistenti; in quolibet enim ex illis, quando existit, habuit rationem praesentis, quam formaliter ex parte modi significativae dicitur, fit se sic cursus detrahitur pro instanti sibi praesenti, vera est, falsa autem sine detr. Instabis: propositio haec Petrus currit est disjuncta, quae aequivalet particulari huic Petrus aliquando currit; sed hoc semel vera non potest mutari in falsam; siquidem ut vera sit, requiritur solum, quod Petrus in aliquo instanti curreret; et ut esset falsa requireretur ut Petrus in ~~ullo~~ ullo instanti curreret, Petrus autem in nullo instanti currere, et in aliquo currere implicat: ergo. Respondetur: hoc propositio Petrus currit falsa esse non potest si aliquando curreret, et similiter falsa esse non potest, hoc, Petrus currit, si Petrus in ali-

quo; instanti curreat, sed supponitur in aliquo instanti currere.

Utrumque quae instantia; aliquibus enim negatur, propositionem illam indefinitam esse. Dico quod ergo: quod aequivalet huic, Petrus aliquando currit, supposito hoc aliquando verae in altero sive pro 1°, sive pro 2° in quolibet instanti. non obstat: supposito pro 1° instanti dicendum in 1°, et pro 2° dicendum in 2°, alioquin et hoc posse admitti aequivalentia, altera propositionem illam, quatenus alteri aequivaleat, non debere supponere, nisi pro instanti sibi coexistenti, quando ipsa existit: unde non mirum illam ut diximus. Propositio de praesenti, ad differentiam propositionis de praeterito, et de futuro, sit vera, vel falsa determinatur secundum id instans coexistens, et praesenti propositioni, quando ipsa existit; aliter hoc propositio quae existens loquitur non esset, cum modo vera non diceretur, si ejus objectum propositionis conjungi esse prout in aliquo instanti existens verae, et determinate: quia licet modo non detur locutio quae existit, aliquando, sive in aliquo instanti sibi vera est.

Ad secundam respondeo paritatem pro nobis esse, si supponatur propositionem illam hoc currit per tria instantia durare. Nam in 1° potest verificare per cursum Petri, in 2° per cursum Pauli, et in 3° falsificari, si in tali instanti nullus hoc currat. Si vero loquatur de propositione una separative ad idem instans datur manifesta disparitas: quia ex simultanea veritate, et falsitate illius propositionis sequeretur, nullum hoc currere, et simul aliquem currere, quod manifeste implicat: unde si in unico instanti vera est, falsa esse nequit in eodem. At cum supponamus propositionem nostram Petrus currit durare per tria instantia, Petrum autem in uno currere, et non currere in alio, cessat instantia.

Observa tamen quod licet de praesenti imago artificialis exemplificans non dicatur vera imago, quamdiu de praesenti existens dominus ejus objectum non exemplificatur, sed sufficiat, quod in aliquo temporis differentia extiterat ut repraesentatur: hoc ideo est, quia talis imago,

n significat typus: imago autem substantialis naturalis cum constet copula, seu verbo typus significat. Disparitas hoc deserviet et ad exempla alia, quae ab adversariis afferuntur. Sectio 6, de veritate propositionum de futuro.

Sectio 6.a

De propositionum de futuro veritate.

Futurum dicitur illud quod erit, seu existiturum est: sistit pure futurum excludit existentiam actualem, seu de praesenti; si vero praecisive accipiatur non excludit actualem de praesenti existentiam; nec enim, quo modo praesens est, etiam futura est, si habitura est existentiam pro alia tempore distincta: unde propositiones de futuro pure tales sunt propositiones enunciantes existentiam rei, quae modo non datur, dabitur tamen pro tempore venturo, v.g. Antichristus peccabit. Futurum dividitur in necessarium, ut sol orietur cras, et contingens, ut Petrus cras peccabit, et rursus futurum contingens, aliud dicitur absolutum, cum scilicet absolute enunciatur existentia rei pro distincto tempore, quod nondum advenit; ut est proxime posita enunciatio; aliud conditionatum, cum existentia rei futura enunciatur sub conditione. Quaestio est an propositiones de futuro contingenti, sive absoluto, sive conditionato habeant determinatam veritatem aut falsitatem?

Aristoteles, quem imitatus fuit Cicero communiter dicitur, Deo denegasse cognitionem certam, et infallibilem, circa futura contingentia, ut conservare duceret liberum hominis arbitrium, sibi persuasus, cognitionem illam eversivam fore libertatis creatae: contra quos stat illud Divi Augustini dictum 5° de Civitate Dei, ut homines liberos faceremus, fecerunt sacrilegos: hoc est, Deo denegantes scientiam de futuris. Nostra conclusio sit: propositiones de futuro contingenti sive absoluto, sive conditionato habent determinatam

veritatis, vel falsitatis. Probatur 1°: multæ propositiones de futuro ex se contingenti revelatæ sunt à Deo, et fide divina creditæ; passim enim in scripturis Sacris inveniuntur, tales sunt istæ, omnes quidem resurgemus, Antichristus peccabit &c. quæ de fide est veras esse determinate. aliquas propositiones de futuro contingenti. Insuper Christus Dominus, non tantum, sed tertiò plura prædixit, v.g. Petri negationem, Judæ proditionem, &c; si enim propositiones illæ certæ non essent, exponeretur errori divina locutio: quod.

Constat etiam ex sacra pagina, non solum Deum certò et infallibiliter scire futura absoluta, sed etiam conditionata, quæ sunt purè conditionata, hoc est, illa quorum conditiones nunquam purificabuntur quæque nunquam sunt absoluta. In exemplum sit illud celeberrimum (omissis alijs pluribus) Matth. 11°. væ tibi Corozaim! væ tibi Bethsaida! quia si in Tiro, et Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te olim in Cilicio, et Cinere pœnitentiam egissent, et tamen hæc pœnitentia purè conditionatè futura fuit. Probatur 2° à ratione: quia sicut evidens est hoc disjunctum, Petrus peccat vel non peccat; ita evidens est hoc, Petrus peccabit vel non peccabit; sed ex eo quod sit verum hoc Petrus peccat, est determinate vera, vel determinate falsa, ex eo quod verum sit secundum disjunctum, hæc propositio, Petrus peccabit cras est determinate vera, vel determinate falsa

Confirmatur ex propositionibus contradictorijs de præsenti his v.g. Petrus peccat, Petrus non peccat, una est determinatè vera, et altera determinate falsa sed non minus sunt contradictoriæ illæ, ac istæ, Petrus peccabit cras Petrus non peccabit cras; ergo ex his una est determinatè vera, et altera determinatè falsa; similiter probatur circa propositiones de futuro conditionato; quia cuilibet ex illis assignari potest contradictoria, ex quibus una determinatè vera, altera determinate falsa, debet esse; hoc enim ex jure contradictionis exigitur, Et ulterius

stratur quia si Petrus audiat sacrum, vel determinate convertetur, vel determinate non convertetur; non enim datur medium. Si 1um, vera est modo haec conditionalis: si Petrus audiat sacrum, convertetur. Si 2um, modo determinate falsa est, vera vero ejus contradictoria.

Confirmatur 2o: id quod faciet cras verum aut falsum hanc propositionem si Petrus audit sacrum convertitur facit verum, aut falsum hodie hanc: si Petrus audiat concionem, convertetur; sed propositio illa erit cras determinate vera, aut falsa determinate: quia posita illa conditione, vel determinate ponenda est conversio, aut determinate non conversio: ergo propter eandem rationem modo erit determinate vera, vel falsa 2a propositio de futuro. Cum hoc optime stat, quod nos lateat, veritas aut falsitas propositionum illarum: ex quo solum infertur, nos cognoscere veritatem aut falsitatem determinatam non autem quod tales propositiones in se, non habeant determinatam falsitatem, aut veritatem: sicut stat, quod ignorem ego, quis hoc verificet hanc propositionem homo currit, et quod aliquis homo in se determinate illam verificet.

Sed objicies 1o; si haec propositio, quod Christus peccabit esset determinate vera, peccatum quod Christi non esset liberum sed necessarium. Probatur: veritas illius propositionis est quod necessario inferens peccatum quod Christi; sed peccatum necessario illatum ex aliquo quod non est liberum; sed necessarium: ergo. Confirmatur scientia divina qua Deus ab aeterno scit, quod Christum esse peccaturum est independens a libera voluntate Christi; et infallibiliter connectitur cum peccato Christi: ergo Christi peccatum est necessarium. Urgetur: si posita scientia illa divina, adhuc esset liberum peccatum Christi, liberum etiam esset Christo, non peccare; sed non est: ergo. Probatur minor: non peccare esset falsificare scientiam, quae in Deo supponitur esse; sed Christo liberum non est, falsificare scientiam Dei; hoc enim implicat: ergo.

Ut difficultati huic fiat satis duo

...

necessitatis genera Theologi divum Anselmum secuti distinguunt. 1a est rigorosa necessitas, quae [illegible] vocatur, et de illa ait divus Anselmus, quae rem facit, alia vocatur consequentiae, et est juxta eundem Sanctum Doctorem, quam res facit. Prima necessitas est causa, seu principium infallibile, et inevitabile operationis; quatenus intrinsece determinat voluntatem ad operationem, talis visio Dei respectu amoris Dei super omnia, ita enim causat amorem illum, ut posita visione, amor nequeat non poni; et insuper quod visio ponatur aut feratur non est in potestate amantis; ideo necessitas quae respectu amoris talis visionis est necessitas consequentis, quae infallibiliter infert operationem ex suppositione liberae operationis: ita ex suppositione determinationis liberae ad currendum necesse est currere, necessarius solum [illegible], quia scilicet necessarium est ex suppositione libera currere.

Duplex similiter distinguitur potentia, quarum una altera contraria potentia quae ad non peccandum [illegible] est illa, vi cujus positis omnibus requisitis ex parte actus 1i proxime ad peccandum voluntas indifferens est ad peccandum, et non peccandum. Haec apelatur potentia indifferentiae, et libertatis, et tum peccati, quando peccatum sub illa positum est formaliter liberum: huic potentiae opponitur necessitas quae jam explicata quae everciva est libertatis. Potentia consequentiae ad non peccandum esset illa, vi cujus voluntas etiam supposito peccato et iis, quae ex peccato inferuntur necessario, posset simul non peccare potentia simultatis, hoc est, posset conjungere peccatum cum ratione peccati; aut etiam posset illa tam necessario ex peccato cum illorum ratione conjungere; ejusmodi potentia (cum sit adeo impossibile qualis esset illa omnino) nec datur, nec constituere potest libertatem.

Huic potentiae opponitur necessitas consequentiae, ipso exercitio liberae voluntatis, quod ideo dicitur necessitas, quia metaphysice incompatibilis est cum ejus negatione; quidquid enim est, dum est, necesse est esse: quia vero a libera exer[illegible]

ricio voluntatis oritur consequens dicitur, qua propter hoc necessitas ad pe-
candum non tollit libertatem ad non peccandum, neque excludit, sed potius supponit
potentiam completam ad non peccandum.

Doctrina haec omnibus communis est; sed non eodem modo illa
utuntur omnes, nos dicimus, scientiam divinam, qua Deus scit futuram liberam
creaturae operationem solum concomitanter ad illam necessitare; quia scientia illa non est prin-
cipium rationis liberae, sed est posterior (saltem ratione nostra) ipsa creata libera
determinatione ab aeterno obiective existente. Fundamentum hoc prioritatis quam
determinationibus liberis respectu scientiae Dei credimus in perspicuissimis sancto-
rum Patrum testimoniis, quae pro solvenda difficultate obiecta respondent:
scilicet, non ideo res esse futuras, quia praesciuntur a Deo; sed potius
a Deo praescidit futuras, quia futurae sunt. Consonat etiam doctrina haec
principio illo Aristotelis, scibile est prius scientia: et veritas futuri sci-
bilis, saltem ratione prior est, quam illius scientia.

Igitur ad argumentum in oppositum. Ad
primam distinguo maiorem: id quod necessario concomitanter inferens peccatum, id necessa-
rio concomitanter inferens, nego maiorem. Veritas determinata illius propositionis aut
constituitur per peccatum ipsum, aut in ipso fundatur, unde non est illativa illius
tamquam aliquid prius ipso peccato; erit consequens necessitas consequens, fundata in eo quod res,
dum est, necesse est esse; non vero erit fundata in aliquo ordine rationis prae-
cedente, sed infallibiliter, et inevitabiliter causet peccatum: et nullatenus ever-
tet libertatem ad peccatum, ad consequentiam dico, scientiam divinam, licet in ratio-
ne verbi dependentis non sit ab aliquo creato, tamen scientia illa pro priori
rationis praesupponit, vel iuxta aliquos Theologos scientiam, constitutive includit
veluti recto, vel in obliquo ipsam futuritionem peccati; unde peccatum quatenus
subest scientiae huic, non subest necessitati antecedenti.

Ad urgentiam consequentiae maiori;

no minus: ad praeteritionem non manus: ut enim scientia affirmativa peccati fu-
turi falsificetur, necessarium est, quod scientia, et negatio peccati futuri
coexistant: quicumque autem licet liber sit ad non peccandum, non tamen
liber est ad non peccandum conjungendo non peccatum cum scientia de peccato, sicut
quicumque liber, si detracturus esse; quod posse ad non peccatum potius
sunt ad peccatum, sunt Deo non daretur scientia peccati; unde quod, Deo talis
scientia datur, contingentiam et liberum dicit et quicumque quo non peccato talis
scientia non daretur. si vero [illegible] scientia quicumque non posset non peccare, Deus [illegible]
[illegible] non posset non peccare, [illegible] potentia consequentis, [illegible] potentia consequentiae, non consequentiae.

Objicies [illegible] futura contingentia nullum
detractum esse habent; siquidem non habent esse detractum in se; futurum enim non est futurum, non
existit; nec habent detractum esse in causis: quia causa non sunt detractae ad illud. A-
liter non esset futurum contingens; si autem nullum detractum esse habent: ergo nec propositiones circa
ea illa versantes habent detractam veritatem, aut falsitatem. Distinguo quod; nullum esse
detractum habent pro tempore pro quo praecedit ipsa propositio de futuro enunciata, concedo:
pro tempore importato per copulam talis propositionis non quod. vel pro praeteritionis similiter
ter distinguendo est. 1a parte concedo; quia causa peccati propriori ad peccare non est
detracta eodem modo vel contingenti dicto, negando est ultima consequentia. Doctrina patet in pro-
positionibus de praeterito: quia sicut propositio de praeterito ut modo sit ve-
ra non requirit, quod pro tempore, quo ipsa existit, existat (physice saltem, habe-
at quod esse physicum detractum) ejus objectum; sed sufficit, quod tale esse detractum physice et
subjective habuerit pro tempore importato per copulam: ita similiter ut propo-
sitio de futuro, modo vera sit, non requirit physicam coexistentiam sui cum objecto; sed
sufficit, quod objectum physice existiturum sit pro tempore importato per copulam.

Sed nota, quod
licet physice subjective objectum illud non coexistat propositioni; at logice objecti-
ve detractum est illud objectum; quia modo de praesenti; vera est propositio de futu-

vero: unde loqua obiectiva, veritas sui cum obiecto dari debet. quaerendum hic superest verat q aliqua propositio possit esse simul vera, et falsa? pro negativa communis est. respondeo est sententia cum Eximio doctore disputatione metaphysica sectione 1ª numero 23: si enim aliqua propositio vera simul et falsa esset, eius contradictoria, vel esset vera, et sic duae contradictoriae essent simul verae, vel falsa esset, et sic duae contradictoriae simul falsae essent, quod utrumque est impossibile. Aliqui tamen aliter contra nostram sententiam videatur Pater Arriaga libro decimo tractatu 2º capite 4, ubi fuse exponit sophismata quaedam inexplicabilia, et mirabilia ut vocat, quorum solutiones per otium apud ipsum videte; nobis enim otium non licet. caput 2 de discursu mentali. sectio 1ª quid sit? et aliqua circa ipsum dubia resolvuntur.

Cap. 2.us

De discursu mentali.

Sectio 1.a

Quid sit, et aliqua circa ipsum dubia resolvuntur.

Aliqua circa nostrum discursum diximus in Summulis, alia hic addenda, futurus est vera, proprietates effectus est discursus elucidanda. Discursus mentalis est progressio mentis ab una veritate enunciata ad aliam enunciatam ex illatione praecedentis. Quaeritur 1º, an discursus sit operatio intellectus specie diversa ab apprehensione, et iudicio? merito miratur Pater Quiros difficultatem praetermittit a pluribus; plus est minus nobis est, quod communiter, verbis licet non expressis, quasi solum accidentaliter diversa, a iudicio, et apprehensione a nobis supponatur. Respondeo primo est, esse tertiam mentis nostrae operationem in specie distinctam, ab apprehensione et iudicio.

Probatur 1° ex divisione ab omnibus admissa intellectualis operationis humanae in apprehensionem judicium et discursum; si enim discursus non esset tertia species operationis essentialiter diversa a reliquis recta non esset, immo divisio esset enim redundans, et altera incorrecta limitanda est seu restringenda ad duas species apprehensionis scilicet et judicium, sicut recte dividitur actus solum in rationale et irrationale; nulli enim addidit tertium hunc membrum irrisibile vel sensibile, quia risibile non est differentia essentialis animalis; at quis unquam illam divisionem tenendam, at ab omnibus admittitur: ergo. 2° probatur eodem modo, quo omnes probant judicium esse intellectus operationem essentialiter diversam ab apprehensione: sicut enim nobiscum asserunt judicium non esse aggregatum duarum, trium vel apprehensionum: quia scilicet possunt simul esse intellectu duo, tres vel apprehensiones, quin sit judicium, dicimus modo discursum non esse aggregatum duorum, triumve judiciorum, quia scilicet possunt esse simul intellectu duo tria vel judicia, quin sit discursus: ergo.

Probatur ergo judicia ista, omnis homo est animal, Petrus est animal, Petrus est homo possunt simul, et (si velis) successive haberi quin ex uno ad aliud habendum detrahatur intellectus; sed dum ex uno ad aliud intellectus non detrahatur non stat judicium: ergo. Dices, discursum non stare in aggregato trium duorum vel judiciorum utcumque, sed aggregato judiciorum ex quibus unum habeatur ex detractione alterius: discursus enim non dicit unum judicium seu cognitionem unam post aliam, sed cognitionem unam ex alia, sed contra est: quia stat etiam detrahi intellectus ad judicium aliquod habendum ex detractione alterius, saepe enim accidit ut ex cognitione Petri detrahatur intellectus ad cognitionem Pauli, similis visio enim Petri recordor Pauli similis et tamen adhuc non stat discursus: ergo.

Dices iterum discursum non dicere detractionem ad unam veritatem ex alia materialem seu accidentaliter talem, sed formalem detractionem ex una ad aliam veritatem bene quidem, sed haec formalis detractio non bene explicatur, nisi dicatur illa specialis modo proprio discursus ut talis ... ... esse tertiae operationis ab aliis realiter distincta discursus constituat, et hic probatur duo: quia ideo judicium non est aggregatum apprehensionum, quia intellectus per judicium diverso modo tendit essentialiter potius ac in apprehensionem, at ...

similiter, illus per discursum diverso modo redditur essentialiter, ob[iec]tum aliud per judicium quam discursus non est aggregatum judiciorum. Probatur 2°: quia si discursus esset aggregatum trium judiciorum, discursus hic, omnis homo est animal, Petrus est homo: ergo Petrus est animal, non esset per se bonus, sed per accidens et casualiter; sed absurdum est dicere discursum illum non esse per se bonum: ergo. Maior patet: nam tertium judicium per accidens esset 3um, ergo si posset esset primum; sed si primum esset discursus non esset bonus, ut patet: ergo.

Hinc clara est resolutio alterius dubii, an scilicet relatio sit essentialiter relatio? affirmative respondent cum patribus Arriaga, Hurtado, et Quiroga, contra omnes RR.di Sed ex dictis facile probatur: quia discursus essentialiter est discursus; sed si relatio accidentaliter relatio esset, discursus non esset essentialiter discursus: ergo. Minor patet: quia si relatio accidentaliter relatio esset, posset non esse relatio, sed praemissa, sed si praemissa esset non maneret discursus ut patet in exemplo probationis 2ae: ergo. Resolutio haec amplius constabit ex dicendis sectione secunda. Quaeritur 2°, an discursus sit qualitas composita, aliqui apud Patrem Quiros simplicem qualitatem esse dicunt; sed communiter a Philosophis dispositionem esse qualitatem, dicunt pluralitatem cognitionum, quia scilicet vel saltem duo judicia, quae videlicet, et res.

Divus Thomas 1a parte quaestione 14a, articulo 7°, in corpore duo discursus genera, hoc distinguit, aliud vocat successivum, et alium causalem, de primo asserit importare cognitionem, sicut* dixit asserit successionem, cognitionum. 2um autem esse cognitionem indivisibilem qua scilicet effectus ex causa cognoscitur. Communiter a RR.dis discursus dividitur in formalem et virtualem, formalis vocatur idem atque successivus dictus pluralitatem cognitionum progressum, sive motum, sive transitum ab una enunciatione ad aliam realiter distinctam. Virtualis discursus appellatur, quando per indivisibilem cognitionem attingitur idem quod non obiectum, sed per tria realiter distincta

dictionemque

ta judicia atq. valet: v.g. hoc ergo Petrus est animal, hoc est animal, et Petrus est hoc [illegible] esse [illegible]; divisibiliter tamen ergo, et per hoc [illegible] quidquid per tres propositiones enunciatur, omnis hoc est animal, Petrus est hoc, ergo Petrus est animal. Discursus [illegible] formalis et proprius a [illegible] appellatur. Ille vero indivisibilis ergo, virtualis, et improprius discursus dicitur, licet enim ad formalem discursum requiratur [illegible] pluralitas [illegible], [illegible] hoc non satis [illegible]. Et quidem Divus Thomas licet a Deo excludat discursum formaliter talem, non ideo illum excludit, qui indivisibilis [illegible] fit.

Quaeritur 3°

an ad solutionem directe [illegible] praecedere praemissas duas, atque [illegible] judicantes [illegible] [illegible] sine [illegible] concludere ex uno [illegible], id fere [illegible] [illegible] duas, [illegible] virtualiter praemissas [illegible] debere ad solutionem [illegible]. [illegible] negative respondetur; et quidem [illegible] illam [illegible] aliquibus argumentationibus, quae [illegible] sunt [illegible], non semel diximus in summulis: hoc [illegible] argumentatio: omne hoc est animal, Petrus, ergo est hoc [illegible] Petrus est animal. Est formalis argumentatio, [illegible] est [illegible] recte argutio; at [illegible] illud [illegible] significatum [illegible] exprimi per unicam enunciationem: ergo non requiritur duplex enunciatio. Dices, illam unicam enunciationem virtualiter esse duas, non [illegible]; [illegible] aliam argutionem, cujus [illegible] non sit virtualiter duplex enunciatio: omne hoc est animal: ergo Petrus qui est hoc est animal. [illegible] universali valet ad [illegible], et a propositione quae sit affirmativa duplicis [illegible] valet ad affirmativam alterius. [illegible] primi, omne hoc currit: ergo aliquis hoc currit. [illegible] Petrus est animal, [illegible] Petrus est animal.

Non dubitatur solutionem atque [illegible] praemissarum [illegible] judicandum;

cum non attingat obiectum extremitatis tantum, et minus aliud obiectum quam prae-
missas abstractum, conclusionis attingere nescit. Ita [illegible] quod, ut bene notat Pa-
ter Lugo [illegible] cuius [illegible] scientiae, quia [illegible] aut [illegible] est [illegible] quam [illegible],
de aut [illegible] aequivaleat [illegible] causali, [illegible] aut [illegible] de [illegible]
et [illegible] aut [illegible] negative [illegible] ipse Lugo, Rivius, Fasseca, Hurta-
do, Arriaga, Oviedo, et alii, contra Patres Alphonsum, quos communiter nostri
sequuntur [illegible], cum autoribus affirmative [illegible] sit noster [illegible], et
probatur: [illegible] scientia [illegible] tractatur ad [illegible] obiectum [illegible] motivum; [illegible] ob-
iectum adaequatum praemissarum de obiecto [illegible] motivum conclusionis: ergo scientia [illegible]
ce tractatur ad obiectum adaequatum praemissarum.

Maior [illegible] ex [illegible], [illegible]:
sicut se habet finis in appetibilibus, ita principium in [illegible]ibilibus,
[illegible] sicut in voluntate actus [illegible] tendit non solum ad obiectum materi-
ale sed etiam ad formale motivum, et ex hac diversa tractione oritur spe-
cifica diversitas actuum voluntatis, ut eleemosinae elargitio ob moti-
vum charitatis specifice diversa sit, ab eleemosinae [illegible] seu
elargitione ex motivo misericordiae [illegible]

rão ergo clare ex hac nostra solutione dignoscitur: quia motivum assentiendi illi veritati, in uno sit premissa evidenter, in altero vero saltem aliqua ex premissis opinabilis intrinsece attingit: unde solutio intrinsece attingit illa motiva, in uno opinio, et in altero scientia. Dignoscitur etiam hic quare solutio sit essentialiter solutio, essentialiter et respicit potius

eum alias; eo quod differt hae solutio ab altera, quia hae sub his premissis, et altera sub alijs premissis diversis motivum intrinsece respiciunt.

Sed dices: identitas extremitatum cum medio quod est obiectum premissarum non est ipsa motivum intrinsecum solutionis, sed extrinsecum; quatenus intellectus attingens per premissas identitatem illam movetur ad eliciendam solutionem, quod identitas extremitatum intersecat: adhuc autem ut intellectus dicatur motivo extrali assentiri, seu moveri iterum per solutionem motivum, sed per premissas in actu. B. storand: quia ratio fuit intelligi actus intellectus, sicut nec voluntatis, sunt intrinsece caberentur ex motivo, si ergo hoc amat, ob aliquam rationem amat, et si veritati alicui assentitur, ob aliquid assentitur; aliter operationes illae non essent intrinsece operationes rationales, seu rationis ut talis, cum ex fine seu ob finem operatur. Praeterea: quia cum stare possit quod una cognitio deducatur ex alia quam sit solutio, ut in speculatione videmus perfectione quod diceremus erit, solutionem intelligi non posse quam sit ex alia, vel saltem per aliquam intrinsece attingendo illius obiectum.

Denique si solutio ita essentialiter solutio sit, ut intrinsece non respiciat obiectum premissarum, sed motivum intrinsecum respiciat solutio? aliquid ergo respicere debet ut dependens. Aliter imprudenter, et irrationabiliter assentiret intellectus

Si dicas, motivum conclusionis esse ipsum veritatem obiectivam, quae trahit assensum conclusionis, contra est: quia cum assensus ille erit terminatus, et veritas per se nota sit, ante conclusio esse in fieri; conclusio enim non est veritas, seu assensus terminatus, nec terminatus. Si aliquid aliud assignes pro obiecto conclusionis motivo, hoc erit obiectum praemissarum, ab illo quod conclusio dependebit conclusio.

Sed obiicies 1°: ut electio medii ad finem fit ex fine, sufficit, quod praxis finis sit attractus per finis intentionem, electio quae causetur ab intentione illa, quamvis electio non attingat conclusionem, ergo similiter ... : quod similiter ut conclusio sit conclusio, et sit ex motivo, sufficit quod conclus per praemissas illud motivum attingat, et sic causet conclusionem. Confirmatur: si conclus deveret attingere per conclusionem praemissas obiectivas, conclusio non erit solum conclusio, sed etiam ..., erit quod contra discursus, ex quo fit, tales praemissas superfluere, saltem cum elicitur conclusio. Probatur 2° quia non est obiectum conclusionis, quod non enuntiatur per conclusionem, sed identitas extremitatum cum medio, non enuntiatur per conclusionem: ergo. Respondeo ad obiectionem negando quod non enim est electio actus qui conclusione non ... tur ad finem, quamvis actus qui electio est multoties sit posterior ... intentione finis. Similiter quod conclusio non erit actus, qui conclusione non ... ad motivum, seu motivum de quo deducitur, quamvis actus ... posterior quam sit fuerit praemissis,

Solutio, expressa est Divi Thomae doctrina, quaestione 8 articulo 2° per hoc verba: ea quae sunt ad finem (id est media) non sunt bona, vel bonitatem propter se, sed ex ordine ad finem, unde voluntas tamen non fertur, nisi feratur ... cum fine unde hoc ipsum, quod ... vult, est finem: sicut etiam ...

licere proprie est, eorum &c. Et articulo 3° sic scholastici: sic etiam et circa assensus accidit, nam licet aliquis relinquit ipsa principia sensibus se, postmodum autem relinquit ea in ipsis rationibus, sensibus quod licet assentiremus propter ipsa principia. Sicut ergo objectum actus voluntatis, sicut electio, objectum quidem materiale est medium efficiens amatum: formale vero est finis: quia propter finem amatur medium: sic objectum actus assensus qui sit conclusio, objectum quidem materiale est ipsa veritas objectiva conclusionis; formale vero objectum motivum est identitas extremitatum cum medio, quod est principium, seu causa conclusionis: utrumque autem conjunctim attingitur per conclusionem, sicut et utrumque conjunctim attingitur per actum electionis.

Ad 1um, transeat minor quoad, licet, claritatis gratia dissensio, erit ibi discursus formalis, et successivus, non virtualis, aut causalis, dico quod. Quod autem premissas formales superfluat, non convenit; illas tamen retinere poterit assensus, aut dimittere pro nutu voluntatis, sicut de apprehensionibus judicium precedentibus dicuntur similiter possumus. Ad 2um, transeat aliquis negat majorem: dicunt enim, motivum actus assensus non enunciari, neque attingi ut quod, sed ut quo et indirecte; cum enim conclusio non sit pura enunciatio, nec quidquid est ejus objectum, debet esse objectum enunciationis. Haec solutio probabilis est, licet prout videatur Pater Objecto. Respondeo 2° negando minorem: ut ostendimus ex Patre Quiroga initio hujus sectionis, falsa est minor.

Objicies 2° ex falso aliquando vero ut omnis lapis homo, sed Petrus est lapis: ergo Petrus est homo. Tunc sic, haec conclusio non attingit objectum premissarum, esset enim falsa ut patet: ergo conclusio non debet attingere &c. Confirmatur: quia ut dicitur syllogismis, minor non debet repeti in conclusione; ergo si conclusio attingere debet objectum

adequatu premissaru mij deberet respi. cqtis. Respondet Pater Arriaga, principiu illud de falso aliquando intelligendu esse de argutationibus vocalibus et scriptis, in quibus scilicet non attingit obiectum premissaru cu enim scluones illæ non sint operationes intrinsece vitales non debent intrinsece, sed sat est quod presuppositive et extrinsece tendunt ad motivum. Aliter facilis solutio est, quod optime etiam congruit operationi intra mentem vero non inferri ex falso verum; nisi principium illud esse pro argutationibus mentalibus.

Aliter respondet ingeniosus R.R., permittendo principium illud intelligi etiam de argutatione mentali, sed dicit quod absolute infertur non falsum esse, quia ex premissis falsis infertur at vero formaliter attingere tendere consequentis; prout est formaliter in operatio, et assensus veritatis obiectiva, quod est materiale obiectum consequentis verum est secundum nomen ... obiectiva ipsius cum suo obiecto materiali, seducere solutionem quam malueris; neutrius enim memini R.R., qui hoc argutum præcipue utitur contra nostram scluonem, et quid non eodem modo de discursu mentali, ad de mentali discurrendum esse, ut sentimus, supponi debet; sicut non eodem modo de apprehensione, ac judicio mentali, et de vocali propositione tunc de mentalibus contra discurrunt, observa etiam, quod licet ad verasiter dicatur consequens non debere attingere obiectum premissarum adequatum premissarum, non tamen negant posse illud attingere; unde recta erit argutatio, seu discursus, licet obiectum adequatum premissarum attingat; aliosque non posset illud attingere in quibus solida est operatio et obiectio etiam.

Instabis primum sed, ut positis premissis, intellectus eliciat assensum veritatis cum intenditur quamvis reflectat in premissis obiectivis quam tendat scluo, dabitur enim ... in præcognitione, seu determinatione veritatis præcognite, quod stat scluo non attingere obiectum premissarum. Motivum, et ejus operationem: non enim determinatur intellectus per premissas, nisi movea-

tur per obiectum illatum, nec movetur ex tali obiecto ad assensum insipsabi[le]; sit actus 2us et exercitii obiecti motivi; ad consequentiam [enim] requiritur quod ab obiecto cognoscatur in[tra] tra[i]ecto [quod] per cognitionem attingatur, motio [de] hoc est [im]plicabilis, et obiectum moveri [in]tentialiter exerceatur: et hoc est formalis detractio unius veritatis ex alia, quae ad discursum requiritur; quae si ita non explicatur, non percipitur, qualis sit formalis detractio, quam omnes ad discursum formalem exigunt ad discrimen materialis detractionis, quae ut [in]sufficiens ab omnibus excluditur.

Ex hac solutione facilis est resolutio quaestionis alterius, an scilicet requiratur cognitio reflexa de bonitate illationis ad discursum ut talem. Bonitas illationis stat in connexione consequentis cum antecedenti, vi cuius connexionis ex quo legitime infertur consequens seu est illa formalis ratio vi cuius praemissae [con]clusionem refundunt [quae] [con]sequens [con]clusionem etiam sit. [illegible] vel est formale, vel obiectivum [nomine] consequentis [in]telligitur obiectum, ex duo solo infertur, sive obiectum hoc correspondeat duplici enunciationi, ut accidit in syllogismo constante duplici praemissa sive unico iudicio correspondeat, ut accidit in [en]thymemate connexio [quod] consequentis cum antecedenti vel est obiectiva, correspondens formalibus enunciationibus, vel est formalis, vi cuius ex talibus formalibus praemissis hoc consequens formale infertur. Igitur ad quaestionem respondemus ad solutionem praerequiri [quod] saltem apprehensive praecognoscatur obiectiva illationis, seu obiectiva connexio illationis, cum consequenti.

Dixi saltem apprehensive, quia cum solutio attingere debeat in[tra] tra[i]ectum obiectum praemissarum, sicque praerequiribiliter suo modo enunciat ipsa solutio perfectissima est reflexa cognitio, seu reflexa exercite enunciativa est bonitatis illationis: unde ut bene advertit Pater Arriaga ad solutionem non requiritur praevia enunciatio bonitatis illationis [cum] [im]possibilis sit. Ea enim enunciatio supponit solutionem cum supra illa reflectat, vel erit ipsa solutio, cum assentiatur solutionem propter praemissas: [quod] requirit eiusmodi enunciationem praecedere solutionem, et hic suadetur nostra responsio, in illa nostra posito assentire bonitati illationis, nisi praevio illam apprehendat, sed per solutionem assentitur bonitati illationis: ergo praevie illam apprehendit.

Resp. 2°. ad conclusionem non prærequiri ex ratione conclusionis cognitionem reflexam connexionis formalis cum formali &c. Dixi ex ratione conclusionis, quia ex alio titulo potest prærequiri reflexa hæc cognitio formalium præmissarum sive distincta sive indistincta ab ipsis præmissis, eo scilicet quod cognitio cognoscens ipsas latere non possit. Et cum hoc cuilibet cognitioni commune sit sequitur hanc reflexionem formalium præmissarum conclusionem, ad conclusionem ex ratione conclusionis non requirit, et ratio est quia etiamsi non cognoscatur reflexe præmissæ formales adhuc et æque bene inferretur conclusio &c. Sectio 3ª de causis conclusionis.

Sectio 3ª

De causis conclusionis.

Supponendum ex dictis est, quod quælibet conclusio obiectat obiectum adæquatum præmissarum; per se enim supponit præmissas formales distinctas, et ipsarum priores, per quas attingitur identitas extremorum cum medio. Quæritur quo causalitatis genere præmissæ formales, quæ obiectivè conclusionem causant, seu influunt ad quæstionem ut certum supponi debet præmissas conclusionem causare, solum quod dubitatur, in quo genere causent, an physice effective influendo; an vero solum in genere motivi, et determinativi. Unde partem Thomistis favet Philosophus, et Divus Thomas, si aliquando influxum et causalitatem præmissarum in conclusionem conveniat; ex verbis enim ipsorum colligi non potest effectiva causalitas physica et rigorosa; cum commode intelligi possit et diverso de causalitate, seu influxu in genere determinativo, et motivo. Asserunt communiter Thomistæ præmissas formales effective concurrere ad conclusionem, ita ut actio productiva conclusionis physice oriatur a præmissis.

Thomistas sequuntur aliqui ex nostris, ad solutionem quæstionis noto 1°, quod cum iuxta nostram sententiam præmissæ obiectivæ sint obiectum conclusionis eo modo ad conclusionem formalem concurrunt sicut dicuntur obiecta concurrere ad cognitionem, communiter autem dicitur, concursus hunc obiecti in cognitionem esse fieri mediatum; quatenus species impressa, quæ est semel obiecti immediate producitur ab obiecto, et simul in fecundans cum ipso physice effective concurrit ad cognitionem obiecti unde si vera est sententia hoc, præmissæ obiectivæ physice effective mediate concurrunt influunt &c. in conclusionem. Noto 2°, præmissas formales esse causalitatem præviam, sive applicationem causæ motivæ, et determinativæ, influunt

ad assen-

ad assensum conclusionis. Constat hoc, quia premissae formales sunt manifestatio, et consequenter specialis applicatio quasi obiectivi, nos autem de causa motiva principii obiectiva dicimus intellectus ad assentiendum conclusioni, non aliter autem applicatur, praevie quod movet, nisi manifestando se intellectui.

Sit conclusio principalis contra Thomistas premissae formales non causant physice effective conclusionem. Probatur: quia hic concursus physicus premissarum superfluus est. Probatur quia: quia proposito sufficienter motivo conclusionis habitualis species impressa veritatis obiectivae conclusionis, intellectus est proxime potens ad conclusionem eliciendam, etiam si propositio motivi sit pura applicatio, et propositio nullam vim activam physicam erga conclusionem habeant: ergo superfluus est etc. Confirmatur: quia nihil urget, ut concedatur premissis formalibus physica activitas erga conclusionem: ideo enim haec activitas concedenda esset, quia premissae formales constituunt intellectum proxime potentem, et determinatum ad conclusionem; sed haec ratio non urget: ergo. Minor patet 1° cognitione propositae bonitatis obiecti, vi cuius voluntas constituitur proxime potens, et aliquando etiam determinata ad amandum obiectum; et tamen cognitio praevia illam propositionem non influit physice amorem iuxta communem Thomistarum sententiam. Patet 2° igne, qui per applicationem constituitur proxime potens comburere, et tamen applicatio non influit physice effective effectum ab igne productum. Et alia plura adduci possent.

Sed dices, species impressa effective concurrere ad cognitionem quia se tenet ex parte principii activi illud quod determinat ad cognitionem eliciendam; sed etiam premissae formales se tenent ex parte intellectus, illum quod determinat ad conclusionem eliciendam: ergo premissae formales physice influunt conclusionem. Nego causalem maiorem: ratio enim ob quam speciei impressae communiter conceditur influxus physicus cognitionem est quia intellectus, cum non contineat obiecta secundum particulares, et proprias rationes ipsorum; cognitio quod ipse negativo obiectum exprimat secundum propria esse ipsius, aliquod principium virtualiter continens rationem imaginis formalis prerequiritur, et hoc est species impressa. Assignet, quid simile in premissis? ex exemplis enim in praecedenti adductis, constat satis sufficientem esse rationem quam Thomistae assignant. Sectio 4ª quomodo premissae respiciunt ad conclusionem.

Lectio 1ma

[illegible] ... ad conclusiones

Duplex est necessitas, de qua in praesentiarum. 1a dicitur quoad exercitium, datur quando potentia non potest non operari, positis iis, quae praerequiruntur ex parte actus vel proximi; est necessitas, qua ignis ultimo dispositus ad comburendum non potest non comburere. 2a dicitur necessitas, quoad specificationem sive quoad speciem, datur quando potentia licet possit suspendere operationem, non tamen potest ponere oppositum, ut, quando voluntas habet solum cognitionem bonitatis obiecti, dicitur necessitata quoad amorem quoad speciem; quia licet possit illum non ponere; tamen non potest ponere odium amori illi oppositum. Dico 1o: positis praemissis talibus recte dispositis; intellectus est necessitatus quoad speciem ad conclusionem. Probatur: quia intellectus nequit judicare idem simul esse, et non esse; sed si positis his praemissis, omnis homo est animal, Petrus est homo posset intellectus elicere hunc actum, Petrus non est animal, intellectus non posset judicare idem simul esse, et non esse, ergo non potest illum actum elicere: ergo necessitatur quoad speciem.

Alia probatur: quia obiectum, quod cognitur per conclusionem inferibile ex illis praemissis realiter est idem cum obiecto, quod per praemissas cognitur: ergo si intellectus per praemissas judicat obiectum illud esse, non potest judicare per conclusionem obiectum illud non esse, et si per conclusionem judicat obiectum illud non esse, simul judicabit esse, et non esse, semper enim conclusio debet pro obiecto habere, obiectum, quod realiter sit idem cum obiecto praemissarum. Observa hic hoc verum etiam esse quando praemissae sunt probabiles: quia probabilitas conclusionis solum efficit, quod intellectus possit simpliciter dissentire, ejus obiecto, non vero quod possit cognoscere talem dictum, cum assensu praemissarum. Dices: etiam in assensu opposito praemissarum probabilium potest dari apprehensio evidens propositiones falsitatis oppositae. Contra est: quia ut positis praemissis probabilibus ut talibus nequit dari ejusmodi apprehensio, si enim talis apprehensio detur jam praemissae vel non essent probabiles vel, ab intellectu non haberentur ut verae.

Dico 2o: positis praemissis recte dispositis, intellectus non manet necessitatus quoad exercitium conclusionem

orem rectam. Probatur: quia careret, si a stabilis illa esset necessaria, quod positis omnibus requisitis non possit non operari; sed hoc optime stat cum stabilis careat omnimoda necessitate. Probatur minor: quia cum stabilis sit valde subordinatus necessitat in exercitio judicandi unum exercere simul et stabilis; judicat enim quod voluntas non afferat impedimentum ad [illegible] sed posset [illegible] ~~[illegible]~~ nisi recte dispositus, posse non dare ejusmodi requisitum: nam voluntas potest stabilem ~~[illegible]~~ cohibere ne actum eliciat vel indirecte vel directe, si nimirum ad alia objecta stabilem distrahat, vel directe, per volitionem contrariam.

Probatur ex parte secundo: apprehensio evidenter proponens identitatem duorum non necessitat quoad exercitium actus judicativi identitatis; si enim identitati proponatur aliqua ratio boni in assensu cohibitiore, poterit illum cohibere. Similiter assensus unius contradictorie non necessitat ad dissensum alterius; neque assensus unius ad equivalentem ipsum objecti dissensui, neque actus conversus ad actum conversum, tum quia in omnia haec quoad exercitium necessitaret intellectum, per se stabilis devere eliceret duos actus judicativos, tum quod possent volitionem quod non eo ipso quod unum objectum odio habeat debet amare oppositum, aut contra: et similiter. Probatur tertia: quia non majorem connexionem habet praemissae cum conclusione, quam apprehensio illa cum judicio, et assensus unius contradictorie cum dissensu seu ratione alterius, et sic de aliis.

Sed dices 1°: positis praemissis recte dispositis ut dicitur conclusio non requiritur volitio conclusionis, quia volitio conclusionis redundat impedire conclusionem. Respondeo negando, praesuppositione de conclusione evidenti, non sequitur, quia sicut etiam appetitus sensitivus, ad appetendum bonum delectabile non indiget volitione racionali, et tamen volitio rationali potest impedire, seu suspendere talem appetitum. Instabis: si Deus non deberet physice concurrere cum igne ad productionem caloris (sicut voluntas physice non concurrit ad productionem conclusionis) productio caloris non impediretur per hoc praecise, quod Deus nolit productionem caloris ab igne et similiter. Respondeo negando non sequitur. Disparitas est, quia ignis non est causa, quae cum Deo perficiat aliquem effectum, a qua oriatur caloris productio; praeterea

et hoc n̄ impeditur per meram nolitionem divinam: at cum intellectus, et voluntas sint potentiae [illegible] sive physice, sive metaphysice distinctae in animo qua oritur actus rationis, hoc potest impediri per meram nolitionem.

Dico 2°: licet voluntas possit impedire applicationem objecti visibilis, at n̄ potest impedire, quod quis videat objectum sufficienter applicatum: consequenter nequit impediri quod positis praemissis, intellectus assentiatur rationi. Probatur: voluntas amans efficaciter electionem medii, nequit impedire electionem: ergo similiter. Pro 1ª parte argumentum, nonnulla: quia voluntas maxime pendet ab intellectu, ab oculis fere nihil, ideo voluntatis proprium debet esse posse intellectum retrahere a consideratione hujus objecti, et ad aliud applicare, ne solum possit se exercere circa objecta necessario ab intellectu proposita. Ad 2ª partem ratio argumenti: quia voluntas n̄ habet superiorem potentiam cui obediat, intellectus autem est ipsi voluntati subordinatus. Sectio 5ª de demonstratione.

Sectio 5ª

De demonstratione.

Perfectissima discursus species demonstratio est: illam sic definit Philosophus 1° posteriorum capite 2°: Est modus procedens ex veris primis, et immediatis, notioribus, prioribus, causis conclusionis; sed haec definitio n̄ esse pro demonstratione communi, sed de tali pro demonstratione perfectissima, et nobili, [illegible] patet, quod a Philosopho, et ex ipso auctoribus demonstratio dividitur in demonstrationem a priori, et a posteriori, sive aliis terminis in demonstrationem propter quid, et quia. 1ª est, qua ex causa effectus, et 2ª, qua ex effectu causa evidenter cognoscitur; at quia definitio illa n̄ convenit demonstrationi a posteriori, ergo demonstratio a posteriori vel n̄ erit demonstratio, vel definitio illa n̄ erit pro demonstratione communi. Modo sic nullus [illegible] audeat negare demonstrationem a posteriori esse propriam demonstrationem: ergo dicendum erit definitionem illam n̄ esse pro demonstratione communi.

Insuper, per syllogismos et communis denominatur premissas demonstrationis de quo loco citato dixit debere esse communia, et per se notas: itaque sic, aliquae sunt demonstrationes quibus premissae non sunt communia, et per se notae; sed possunt aliquo modo ipsis priore probari. Demonstratio igitur communiter, et universaliter definitur sic ad mentem etiam Philosophi 1. Posteriorum: est syllogismus quo ex premissis certis, et evidentibus evidenter infertur conclusio. Non igitur est necessarium ad demonstrationem premissas esse communia sed sufficit posse ex communibus probari; varias pro demonstratione conditiones quas requirit videatur Pater Hurtado, aut Pater Oviedo. 1º requirit duas propositiones, hoc est premissas; quia aliter syllogismus non fit. Deinde tria cognoscenda subjectum scilicet de quo demonstratio constituitur. 2º passio, hoc est praedicatum, quod ipsi attribuitur. Denique principium, hoc est medium ex quo colligendum, aut demonstrandum praedicatum illud subjecto convenire.

Docet insuper Philosophus, premissas demonstrationis debere esse propositiones quae sunt praedicato de omni, de per se, de praedicato universali, et denique debere esse ex propriis, non ex communibus, aut ex extraneis. 1ª conditionem satis explicat Philosophus dicens quando requiritur quod praedicatum non cuidam conveniat, cuidam non conveniat; neque quandoque conveniat, quandoque non conveniat: hoc est cujus praedicatum competit omni contento sub subjecto, ut homo est animal. Pro 2ª conditione explicanda quatuor tradit modos dicendi per se, scilicet praedicandi, inexistendi, existendi, et causandi. 1us modus est cum praedicatum est de essentia subjecti, ut homo est rationalis: vocatur hoc praedicatio, et propositio de 1º modo dicendi per se. 2us cum praedicatum est passio subjecti, ut homo est risibilis. 3us modus convenit nimis substantiis respective individuis, quae ideo dicuntur esse per se, quia aliis logice per se seu metaphysice non insunt; accidentia vero, et species, quae 2º subjecto accidunt [illegible] non dicuntur esse per se quia aliis insunt scilicet [illegible]. 4us modus convenit causis, ut cum subjectum est causa per se praedicati, ut ignis urit.

Tertia conditio est praedicatum esse universale, hoc est conveniens subjecto secundum quod ipsum est, et convertibiliter; [illegible]

alij exp[l]icat q[uo]d inveniat sub sua ratione specificâ, non vero sub sua ratione generica, ut hoc est infallibilis, aut determinativum. 4° dividitur cognitio intellectiva

liquet ex premissa 1a ex intuitio. Alia liquet ex dignitates, sunt ex principia propria et peculiaria alicujus scientiæ luce naturæ nota, quæ etiam discursiva dicuntur, et quæ per discursum acquiruntur et hoc effectus discursus apelatur, quia minimum ejus veritas et certitudo ex ipsis terminis, sed ex mediis premissis fulciat evidentiâ, intertur.

Constat ex data definitione essentialiter esse scientiâ certitudinem, et evidentiam: evidentia namque intelligitur claritas cognitionis, qua quasi oculis intueri ejus veritatem videamur. Certitudo, sive infallibilitas definitur determinatio cognitionis ad verum; est infallibilis et immobilis adhæsio intellectus objecto, talis, ut omnem depellat dubitationem. Hæc certitudo invenitur in assensu fidei divinæ, in quo non est evidentia, sed obscuritas. Unde inferes, cer

titudinem posse separari ab evidentia licet melius videtur evidentia sine certitudine reperiat reperiri hic videtur etiam redundare de fide, licet certa eo per esse evidens certitudo etiam expletur.

Dividitur communiter evidentia sicut et certitudo in moralem, physicam, et metaphysicam: quamvis ut communiter etiam dicitur, sola metaphysica certitudo, et evidentia absolute, simpliciter et rigorose evidentia sit, et certitudo.

Moralis certitudo, seu evidentia datur, quando intellectus ad assensum nititur motivo, quod licet physice loquendo fallibile esse possit infallibile tamen est in existimatione prudentum, talis est certitudo, et evidentia, quam habemus de Romae existentia, non enim nisi imprudenter quis negaverit Romam existere, contra omnium scilicet existimationem. Physica dicitur, quando intellectus nititur motivo physice infallibili licet metaphysice loquendo fallibile sit, eo quod de potentia Dei absoluta deficere possit: talis est evidentia, quam habemus de existentia caloris in igne. Metaphysica dicitur, quando intellectus nititur motivo omnino infallibili, ita ut nec de potentia Dei absoluta oppositum evenire possit.

Fides est assensus creditus dictis, propter ipsius authoritatem, duo requiruntur ex parte ipsius cui fides exhibetur, quod aliquid dicat, et quod authoritatem habeat vi cujus dictum creditum sit, haec authoritas (in qua communiter consistitur fidei motivum) duo etiam dicit in loquente, scientiam scilicet, et veracitatem, scientiam, ut sciat quid loquatur: veracitatem, ut conformiter ad scientiam loquatur. Dividitur fides in divinam et humanam illa igitur authoritate Dei loquentis, humana vero authoritate creaturae rationalis, haec ulterius dividitur in fallibilem, et infallibilem, hoc in [?] subesse

falso, illa vero falso fuisse sed, dividitur etiam in discursivam et non discursivam. Prima, quae per discursum habetur. 2a, quae absque discursu, ut sunt assensus innixi (imitati) ob rem dicto et testificato ab alio.

Opinio est, actus judicativus ex probabili nixus fundamento, sed non certus ex illo. Fundamentum probabile erit, si plures doctos ordinatos sufficiens sit inclinare ad assensum, si enim judicium fundamentum non nitatur non opinio, seu opinativum, sed temerarium dicetur colligitur opinionem ab errore, et suspicione differre; quia error non nititur fundamento gravi, suspicio vero insufficienter nititur, dixi, sed non certus ex illo, quia ad opinionem requiritur sed fundamentum, cui innititur, non sit proxime sufficiens ad certitudinem; vel quia de se ad illam insufficiens est, vel, quia licet de se sufficiens sit, ita tamen proponitur, ut non possit illam ad certitudinem detrahere ratio est, quia cum actu, qui praecise sit opinio stare potest dubium de opposito, imo et falsitas actus: unde opinio ex ratione talis habet non ex motivo habere certitudinem.

Sequitur per se et semper opinionem fere talem comitatur formido de veritate assensus, quae in suo subsistat, non levis est difficultas pro nunc dic, scilicet propter apprehensionem propriam repugnantem verisimilitudinis dissensus oppositi, gravius, quod sit, aut forte latet fundamentum contrarii opinionis quia tamen, ut ait Philosophus, quidam opinantes non dubitat, non semper formido actualis formalis conjuncta est opinioni, unde Divus Thomas asserens, de ratione opinionis est, sed accipiatur unum cum formidine alterius oppositi. Intelligendus est de formidine fundamentali sive radicali, identificata cum ipsa opinione, non vero de formali. Interes non recte dividi opinionem in probabilem, et improbabile, nam opinio ex

ratione talis nititur gravi fundamento, constat autem quod gravi fundamento nitatur, et probabilis sit.

Infertur 2°, posse dari circa idem obiectum duas opiniones oppositas saltem diversis intellectibus. Ratio est quia ut actus sit opinio non requiritur quod sit verus, sed quod gravi fundamento nitatur, sed possunt pro utraque parte dari fundamenta probabilia alterum ad distinctionem. Infertur 3°, ad fidem et opinionem, requiri piam affectionem, et determinationem voluntatis cum enim motivum non clare proponatur, necesse ita ut rapiat intellectum; sed hic non affirmari hanc piam affectionem habent catholici circa mysteria, quae, ut a Deo revelata ab Ecclesia proponuntur. Sectio 7a et ultima. de compatibilitate scientiae fidei, et opinionis

Sectio 7a et ultima.

De compatibilitate scientiae, fidei, et opinionis.

Posse in eodem intellectu compatibiles scientiae fidei, et opinionis, potius supponendum, quam probandum: cum absurdum videatur, quod Philosophus acquisito habitu fidei amittat habitus scientiae et opinionis circa Dei existentiam, Divinitatem et de actibus et quibusdam veritatibus circa idem specialiter obiectum, neque non est dubitandum de veritatibus circa idem realiter specialiter vero distinctum obiectum, idem enim ... posset simul habere scientiam de Deo uno, fidem de Deo trino et opinionem de ... attributa. ... quaestione compatibilitatis scientiae fidei opinionis eodem ... ... ex nostris unus vel alter. Plures ex extraneis et ex nostris ... cum ...

bstrix et ex omio assgt non sol miraculose sed ratione, itex ij in posse, cog stlg, scientia fidei et opinione circa specialiter idem objectum cum quibus sit nostra ictuo. Quod talis ingtio neque ex parte obti, neque ex parte motivorum, neque ex parte ipsius potentiae, neque ex parte actuum repugnat, ut ex solutione argumentorum constabit, et actus illi inter se possunt. Refratur.

Possit eidem simul occurrere duo motiva ejusdem veritatis, unum evidens, alterum probabile et ex his intellectus in perplexitas, tunc casus intellectus posset intrare ex motivo evidenti ad sciendum, et ad motivo probabile solum accedere imperio voluntatis, libertate non negata. Similiter est posse occurrere motivum fidei, et accidit viro Theologo cum credit existentiam Dei, quam demonstratum tenet. Accidit etiam ipso se disponente ad justificationem, quia ex creaturis afficiatur et demonstrat ex ipsis existentiam Dei, accedentem enim ad Deum, oportet credere quia est, ut Apostolus Paulo docet Tridentino, igitur cum non possit se disponere per fidem theologicam ad justificationem, occurrere simul motiva, et premisse demonstrationis circa existentiam Dei, et cur non potuit simul cum actu fidei elicere actum, ad quem inclinat habitus, scientiae acquisitus: non enim tenetur quis evidentiam deponere, cum non detur preceptum prohibens usum illius motivis, et precipiens actum, illis existentibus, negligentissime contra fidem actionem.

Si dicas, evidentia, et fides, in eo casu non esse circa idem objectum, quia scientia esset de Deo ut autore naturali; fides autem de Deo ut autore supernaturali. Contra est: quia existentia Dei ut autoris naturalis proponitur etiam credenda per fidem divinam, ut patet in 1° symboli articulo, credo in unum Deum, et ex verbis Apostoli, accedentem ad Deum oportet credere quia est, et quia remunerator est. Similiter etiam possit argui in opinione. Hinc etiam patet 2a conclusio omnium etiam inter nostros, scilicet non solum in eodem intellectu posse simul esse

actus est 3es, qui sunt scientia, fides, et opinio; sicut etiam unicus indivisibilis realiter actus posse esse simul fides et opinio: scientia scilicet ratione re-spicientia, eo quod tria illa motiva simul proponuntur illi, et quod illius ad unicum assensum producendum eidem obiecto detrahatur triplex ea tria motiva ut ex solvere argumentum constabit. Confirmatur: idem realiter actus voluntatis v.g. actio ipsa: eleemosyna potest etiam juxta adversarios habere ex triplici mo-tivo scilicet ex motivo adimplendi praeceptum, ex motivo sublevandi mi-seriam proximi, et ex motivo placendi Deo, idem etiam realiter actus qui simul sit amor Dei, et odium peccati, potest habere ex duplici mo-tivo ex ~~[illegible]~~ bonitate nimirum divina et ex malitia peccati: et similiter.

Ad quaeres, quomodo se habeant ista dicta motiva circa eundem actum scilicet essent inadaequata, an adaequata respectu illius? Respondeo, respectu adaequate realiter sunt ex illis motivis unum ade-quatum omnium motivum; ita quod altero deficiente deficeret actus, quidem deficeret con-ceptio idest tota actio. At vero ratione nostra praescindi possunt duplex, aut tri-plex conceptio specifica, subalternata in ipsa quarum unaquaelibet illa inadaequatae aliter correspondeatur et adaequatum. Atque ratione nostra motivum scilicet sedem id demonstrativa motivum scientifici, motivum ... probabile conceptio ... ... Sic ... quaeres dicere de ... de ... voluntati, quae simul sit amor Dei et odium peccati, aut simul misericordia charitas et obedientia.

Dices:

quia in motivum illius actus adeo ac erit probabile, actus quoque erit mere probabilis. Probatur, a paritate: ex consequens praemissa evidenti, et praemissa pro-babili, infert conclusionem mere probabilem similiter. Nego assumptum, et disparitas est quia ~~et~~ una earum praemissa de se non ... ... in veritate conclusionis nec sufficit de ... inferre conclusionem ... conclusio quaecumque ... duplici praemissa

[?]dicitur manet in limitibus probabilitatis at in nostro casu.

Quod dicis sufficit ad producendum veritatem absolutam certitudinis [?]; licet de se non sit contra motivum, ex quo actus ille elicitur [?].

Argumenta praecipua desumuntur ex scriptura et Patribus, nam dicens Paulus ad Hebraeos 11º ait, fides est argumentum rerum non apparentium, id est non evidentium: unde communiter ex Divo Augustino dicitur fides est credere quod non vides: ergo. Dico ergo: fides est argumentum non apparentium, id est non evidentium ex motivo fidei formaliter spectato, non evidentium absolute, seu ex aliis motivis, non. Similiter intelligenda est explicatio divi Augustini, ut enim notat hic perdoctus Pater Cornelius, ex eo quod Paulus asseruerit, fidem esse circa non evidentia, non sequitur, non esse illam circa evidentia; evidens enim est mors futura, et tamen hujus fidem habemus. Sic etiam dixit Apostolus fidem esse substantiam rerum sperandarum, et tamen inquit Alapide, non tollit fidem esse similiter substantiam rerum non sperandarum, sed timendarum, inferni, peccati, &c.

Objiciunt etiam D. Gregorium ad verba illa Christi Domini ad Apostolum Thomam: quia vidisti, credidisti. Thomas, inquit D. Gregorius, (alii citant D. Augustinum) aliud vidit, aliud credidit: ergo visa, seu evidentia nequeunt cadere sub fidem, sed nota ex verbis Christi Domini nostri praeclare contrarium, quia ibi praetulit Christus dominus fidem aliorum fidei Apostoli Thomae, dicens, beati qui non viderunt, et crediderunt. Si enim Divus Thomas non credidit ex visis ab ipso, fides ejus non esset perfectior quoad meritum ~~quam~~ quam fides aliorum, qui crediderunt objecta a se non visa, ista D. Gregorius solum intendit probare Apostolum Thomam non adequate idem vidisse et credidisse, sed plus credidisse, quam vidit: vidit enim Christum resurrexisse, et credidit resurrexisse et si

mul Deus esse. D. Augustinus ipsa verba explicat per hoc, quod addit: ne Thomas tantum vidisse, credidisse dicatur, credidit D. Thomas divinitatem Christi, quam non vidit, credidit humanitatem, quam vidit.

Arguitur a ratione: quia sequitur implicatio ex eo, quod simul, eodem tempore, seu eodem actu adstruatur scientia fides, et opinio, sed nimirum actus actu evaderet certus, et incertus, evidens, et inevidens; et sic de aliis. Quod ut solvas, nota, non esse idem actum mere probabilem, et actum probabilem praecisive similiter non esse idem actum fidei pure talem, et actum fidei praecisive talem: licet igitur actus, qui sit opinio tantum incertus sit, et formidolosus formaliter, et radicaliter: similiter actus, qui sit mere actus fidei, sit obscurus; at hoc non habet ex ratione opinionis, aut ex ratione fidei, sed ex ratione opinionis tantum, aut fidei tantum; constituens enim opinionis stat formaliter in eo, quod sit actus nixus gravi fundamento, et non certus ex illo; sed hoc non tollit quod idem actus certus sit ex alio fundamento, seu motivo. Similiter actus fidei formaliter stat in eo, quod sit assensus praeditus propter auctoritatem dicentis: unde licet ex hoc claritatem non habeat, sed non excludit ex alio capite illam habere. Exemplum sit, veritati, positivi rationis, quae sive negative evidentia inter mutuo se excludunt, sive vero positive sumptae praecise idem identificari realiter possunt. Plura dant

[illegible]

plane, praecipue totius huius tractatus magna laude explanare dicta sufficit. Faxit Deus, ut noster [illegible] quantum in quaestionibus tractatis [illegible] et [illegible] cedat Dei Optimi Maximi laudem, gloriam et honorem, ejusque [illegible] Matris obsequium, atque beatissimorum Apostolorum Principum Petri, et Pauli, [illegible] vigilibus semper [illegible].

LAVS DEO

magis tex tuus asinus æst

missa pre defunctis, tantum valet, quantum, nihil.

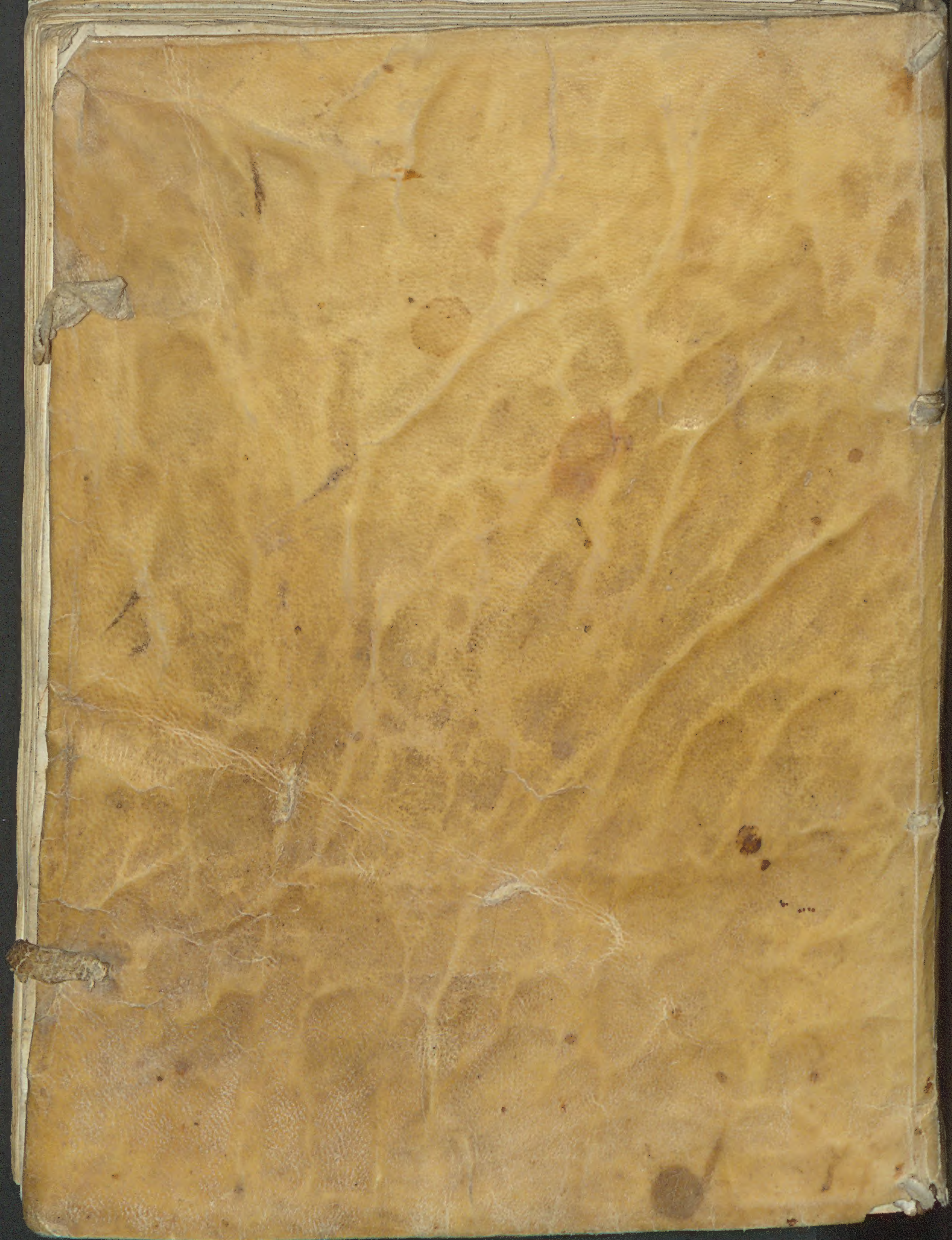
One mus farinou est

Luis Co

Lua

Lua

Cancino

LOGICA DE TEN